

HOTĂRĂRILE ȘI DECIZIILE

Curții Europene a Drepturilor Omului
în cauzele moldovenești

Volumul III

1 ianuarie 2005 – 31 decembrie 2005

CZU 341.64(4)(094):342.72/.73(478)

C 95

Editura GUNIVAS

str. Ion Creangă 62/4, Chișinău MD-2064,

Republica Moldova

Tel.: (+373 22) 92 71 78, 92 71 80

Tel./Fax (+373 22) 59 39 32

E-mail: gunivas@gmail.com

HOTĂRĂRILE ȘI DECIZIILE

Curtii Europene a Drepturilor Omului în cauzele moldovenești

Ediția II

Ediție apărută cu sprijinul Comitetului Helsinki pentru Drepturile Omului din Suedia, al Consiliului Europei și al Guvernului Germaniei.

Finanțatorii nu poartă răspundere de informația conținută în această carte.

© Asociația obștească “Juriștii pentru drepturile omului” pentru copertă.

Prepress : **Editura GUNIVAS**

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Hotărârile și deciziile Curtii Europene a Drepturilor Omului în cauzele moldovenești / Curtea Europeană a Drepturilor Omului ; resp. de ed. : Vladislav Gribincea. – Ed. a 2-a. – Ch. : Gunivas, 2009 (Tipogr. Balacron). –

ISBN 978-9975-908-90-0.

Vol. 3 : 1 ian. 2005 – 31 dec. 2005. – 2009. – 386 p. – Apare cu sprijinul financ. al Com. Helsinki pentru Drepturile Omului din Suedia, al Consiliului Europei și al Guvernului Germaniei. – 50 ex. –

ISBN 978-9975-908-93-1

CUPRINS

PREFAȚĂ.....	5
--------------	---

HOTĂRÂRI

1. Popov c. Moldovei (18/01/2005)	9
2. Ziliberberg c. Moldovei (01/02/2005).....	37
3. Meriakri c. Moldovei (01/03/2005).....	53
4. Roșca c. Moldovei (22/03/2005).....	63
5. Dumbrăveanu c. Moldovei (24/05/2005)	73
6. Scutari c. Moldovei (26/07/2005).....	81
7. Ostrovar c. Moldovei (13/09/2005).....	89
8. Becciev c. Moldovei (04/10/2005).....	115
9. Șarban c. Moldovei (04/10/2005)	141
10. Savițchi c. Moldovei (11/10/2005).....	171
11. Daniliuc c. Moldovei (18/10/2005)	187
12. ASITO c. Moldovei (08/11/2005).....	197
13. Baibarac c. Moldovei (15/11/2005).....	211
14. Popov (nr. 2) c. Moldovei (06/12/2005)	219

DECIZII

1. Pentiacova și Alți 48 c. Moldovei (04/01/2005).....	241
2. Savițchi c. Moldovei (01/02/2005).....	259
3. Parițchi c. Moldovei (01/03/2005).....	267
4. Ostrovar c. Moldovei (22/03/2005).....	271
5. Partidul Popular Creștin Democrat c. Moldovei (22/03/2005).....	295
6. Becciev c. Moldovei (05/04/2005).....	311
7. Iordachi și Alții c. Moldovei (05/04/2005).....	325
8. Cârmuirea Spirituală a Musulmanilor din Republica Moldova c. Moldovei (14/06/2005)	343
9. Corsacov c. Moldovei (13/09/2005).....	349
10. Ciorap c. Moldovei (11/10/2005)	361
11. S.A. Combustibil Solid c. Moldovei (25/10/2005).....	377
12. Grițco c. Moldovei (29/11/2005)	381

PREFAȚĂ

Convenția Europeană pentru Drepturile Omului, la care Republica Moldova este parte din 12 septembrie 1997, este, cu certitudine, principalul instrument elaborat în cadrul Consiliului Europei după constituirea sa. Deși nu conține prevederi foarte precise, această Convenție garantează prin sine drepturi și libertăți, care trebuie recunoscute și garantate de către fiecare stat membru.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului cere statelor membre ca autoritățile lor să nu o încalce și să întreprindă măsuri rezonabile, ca drepturile și libertățile garantate de Convenție să nu fie încălcate de altcineva decât exponenții statului. Pe de altă parte, spiritul Convenției impune statelor obligația să întreprindă măsuri pentru a nu admite pe viitor încălcări care au dus deja la încălcarea acesteia. Aceste cerințe, care urmează a fi interpretate prin prisma jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, impune, *inter alia*, obligația de a asigura o protecție judiciară adecvată.

Asigurarea unei astfel de protecții judiciare este îngreunată de termenii generali în care este formulată Convenția Europeană pentru Drepturile Omului, de limbajul specific folosit de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului la interpretarea acesteia, de eventualele bariere lingvistice și de accesul insuficient la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Această lucrare are scopul de a înlătura eventualele bariere lingvistice apărute la aplicarea Convenției și de a asigura un mai bun acces al specialiștilor la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Ea reprezintă o traducere fidelă și completă a tuturor hotărârilor și deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțate în cauzele îndreptate împotriva Republicii Moldova.

În anul 2007, au fost publicate primele patru volume ale lucrării, conținând traducerea jurisprudenței pronunțate între 12 septembrie 1997 și 31 decembrie 2006, în anul 2008, au fost traduse și publicate volumele cinci, șase și șapte ale lucrării, conținând traducerea jurisprudenței pronunțate între 1 ianuarie 2007 și 30 iunie 2008, iar în anul 2009 sunt publicate volumele opt și nouă ale lucrării, conținând traducerea jurisprudenței pronunțate între 1 iulie 2008 și 30 iunie 2009. În anul 2009 au fost, de asemenea, republicate, într-un număr limitat, primele șapte volume. Varianta electronică a acestor traduceri, care au fost efectuate de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”, este, de asemenea, disponibilă pe pagina web www.lhr.md.

Apariția periodică a lucrării și reeditarea ei a fost posibilă datorită suportului financiar al Comitetului Helsinki Suedez pentru Drepturile Omului, Consiliului Europei și Guvernului Germaniei. Aceasta se distribuie gratuit.

Apariția lucrării ar fi fost îngreunată, dacă nu chiar imposibilă, fără ajutorul Sorinei MACRINICI și a lui Victor BRAGOI, precum și fără susținerea soției mele.

Vladislav GRIBINCEA
Chișinău, 7 octombrie 2009

HOTĂRÂRI

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA POPOV c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 74153/01)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

18 ianuarie 2005

DEFINITIVĂ

18/04/2005

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al
Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Popov c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl M. PELLONPÄÄ,

Dl R. MARUSTE,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl J. BORREGO BORREGO,

Dl J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 14 decembrie 2004 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 74153/01) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Serghei Popov („reclamantul”), la 28 iunie 2001.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl V. Jereghi de la Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului din Republica Moldova. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamantul a pretins, în conformitate cu articolul 6 § 1 al Convenției, că din cauza neexecutării hotărârii din 5 noiembrie 1997 dreptul său ca o instanță să hotărască asupra drepturilor sale cu caracter civil a fost încălcat și că el nu a putut beneficia de bunurile sale, fiind încălcat, astfel, dreptul său la protecția proprietății, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție. Reclamantul a pretins, de asemenea, violarea articolelor 3 și 13 ale Convenției.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra. La 7 ianuarie 2003, o Cameră din cadrul acestei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis examinarea fondului cererii concomitent cu admisibilitatea cererii. Ea a decis, de asemenea, să se dea prioritate cauzei în conformitate cu articolul 41 al Regulamentului Curții, luând în considerație vârsta avansată a reclamantului și starea rea a sănătății sale.

5. La 3 decembrie 2003, Președintele Secțiunii a Patra a decis să-l autorizeze pe dl Vanu Jereghi ca reprezentant al reclamantului în conformitate cu articolul 36 (4) (a) al Regulamentului Curții.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamantul s-a născut în anul 1925 și locuiește în Chișinău.

7. În 1941, autoritățile sovietice au naționalizat casa părinților reclamantului. În același an, familia sa a fost deportată în Rusia și în Uzbekistan.

8. La 8 decembrie 1992, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 1225-XII „privind reabilitarea victimelor represiunilor politice săvârșite de regimul comunist totalitar de ocupație”. Legea a permis victimelor represiunilor sovietice să revendice proprietățile lor confiscate sau naționalizate.

9. În 1997, reclamantul a depus o cerere de chemare în judecată la Judecătoria sectorului Centru, prin care a cerut restituirea casei părinților săi. Deoarece casa a fost procurată de la stat de către foștii chiriași, reclamantul a solicitat pe cale judiciară declararea nulă a contractelor de vânzare-cumpărare. De asemenea, el a cerut evacuarea tuturor locatarilor casei.

10. La 25 iunie 1997, Judecătoria sectorului Centru a hotărât în favoarea reclamantului și a indicat restituirea casei. Ea a declarat nule contractele prin care casa a fost vândută chiriașilor. De asemenea, instanța a indicat Consiliului municipal să evacueze toți locatarii și să-i asigure cu spațiu locativ alternativ.

11. Consiliul municipal, Ministerul Privatizării și locatarii au depus la Tribunalul municipiului Chișinău apel împotriva hotărârii Judecătoriei sectorului Centru. La 5 noiembrie 1997, Tribunalul municipiului Chișinău a respins apelul, menținând hotărârea Judecătoriei sectorului Centru cu câteva modificări în text. Deoarece nimeni nu a depus recurs, hotărârea din 5 noiembrie 1997 a devenit irevocabilă.

12. În 1999, 2000 și 2001, executorul judecătoresc responsabil de caz a inițiat proceduri împotriva Consiliului municipal pentru refuzul de a executa hotărârea din 5 noiembrie 1997 și alte douăzeci și șase de hotărâri similare.

La 28 decembrie 1999, Judecătoria sectorului Centru a emis o încheiere prin care a impus o amendă în marime de 18 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a EUR 1.53 la acea dată) șefului Direcției Locative a Consiliului municipal pentru neexecutarea hotărârilor.

La 25 august 2000, aceeași instanță a emis o altă încheiere prin care a impus o amendă de MDL 1,800 (echivalentul a EUR 161 la acea dată) Consiliului municipal. Instanța a constatat *inter alia* că lipsa fondurilor și a apartamentelor disponibile nu poate fi invocată de Consiliul municipal pentru a justifica neexecutarea hotărârilor judecătorești menționate mai sus.

Consiliul municipal a depus apel împotriva acestei încheieri, iar la 24 ianuarie 2001, Tribunalul municipiului Chișinău a anulat-o pe motiv că lipsa fon-

durilor și a apartamentelor disponibile a împiedicat, în mod obiectiv, Consiliul municipal să execute hotărârile.

La 23 februarie 2001, Judecătoria sectorului Centru a emis o încheiere prin care a impus Consiliului municipal o amendă în mărime de MDL 1,800.

13. Între 1997 și 2002, reclamantul a înaintat numeroase plângeri Consiliului municipal, Judecătoria sectorului Centru și Ministerului Justiției cu privire la neexecutarea hotărârii din 5 noiembrie 1997. În răspunsurile lor, Consiliul municipal și Ministerul Justiției au informat reclamantul că, din cauza lipsei de fonduri pentru construcția blocurilor locative și a lipsei spațiului locativ alternativ pentru persoanele evacuate, hotărârea din 5 noiembrie 1997 nu putea fi executată.

14. În aprilie 2004, patru locatari ai casei reclamantului au depus la Curtea de Apel Chișinău o cerere de revizuire a hotărârilor din 25 iunie 1997 și 5 noiembrie 1997. Bazându-se pe articolul 449 al noului Cod de procedură civilă (a se vedea paragraful 21 de mai jos), ei au declarat în cererea lor că le-au devenit cunoscute circumstanțe noi. De asemenea, ei au solicitat instanței să-i repună în termenul de depunere a cererii, având în vedere faptul că noua informație a fost obținută de ei de la Arhiva Națională în aprilie 2004.

La 26 mai 2004, Curtea de Apel a hotărât în favoarea locatarilor, casând hotărârile din 25 iunie 1997 și 5 noiembrie 1997 și a indicat redeschiderea procedurilor ca urmare a noilor fapte descoperite. Instanța, de asemenea, a decis repunerea în termenul de depunere a cererii.

Noile fapte pe care s-a bazat Curtea de Apel în hotărârea sa au fost o ediție a Monitorului Oficial municipal din anul 1940 și câteva certificate de la Arhiva Națională și din Registrul bunurilor imobile datate din aprilie și mai 2004. Conform acestor documente, din cauza unei schimbări a numerelor caselor de pe stradă, nu era clar dacă casa prevăzută în hotărârile irevocabile sau o altă casă aparținut familiei reclamantului. Curtea de Apel nu a specificat în hotărârea sa dacă articolul 449 al noului Cod de procedură civilă avea efect retroactiv; nici dacă au fost prezentate motive pentru repunerea în termenul de depunere a cererii de revizuire.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNĂ RELEVANTĂ

15. Prevederile relevante ale Legii nr. 1225-XII din 8 decembrie 1992, cu modificările din 23 noiembrie 1994, sunt următoarele:

Articolul 12. Restituirea averii persoanelor supuse represiunilor

„(1) Cetățenilor Republicii Moldova, supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați, li se restituie, la cererea lor sau a moștenitorilor lor, averea confiscată, naționalizată sau luată în alt mod. ...

(5) Actele de vânzare – cumpărare sau de înstrăinare în alt mod a caselor, clădirilor și a altor construcții și bunuri confiscate, naționalizate sau luate de la persoanele supuse represiunilor, efectuate după reabilitarea acestora, se declară nule pe cale judiciară, la cererea persoanelor supuse represiunilor sau a moștenitorilor lor”.

16. În anul 1998, articolul de mai sus a fost completat cu un nou alineat prin Legea nr. 84-XIV din 8 iulie 1998, care prevede următoarele:

„(6) Persoanele care urmează a fi evacuate din casele restituite sunt asigurate cu spațiu locativ peste rând, la momentul evacuării, de către autoritățile administrației publice locale, în conformitate cu legislația”.

17. Articolul 325 al Codului de procedură civilă, în vigoare între 26 decembrie 1964 și 12 iunie 2003 „vechiul Cod de procedură civilă”, prevede următoarele:

„Hotărârile instanțelor de judecată rămase definitive ... pot fi supuse revizuirii în cazurile când:

1) s-au descoperit fapte sau împrejurări ce nu au fost și nu au putut fi cunoscute de părți;”

Articolul 426, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Împotriva actelor efectuate de executorul judecătoresc în cadrul executării unei hotărâri sau împotriva refuzului de a efectua asemenea acte, creditorul-următor sau debitorul poate face recurs. ...”

18. Articolul 478 al Codului civil, în vigoare între 26 decembrie 1964 și 12 iunie 2003 „vechiul Cod civil”, prevede următoarele:

„Prejudiciul cauzat persoanei fizice sau juridice în urma acțiunilor ilicite ale organelor de cercetare penală, de anchetă preliminară, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești se repară de către stat integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcții de răspundere din organele de cercetare penală, de anchetă preliminară, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, în modul stabilit de lege.”

19. Conform Buletinului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din februarie 2003 (p. 17), articolul 478 al vechiului Cod civil, împreună cu alte prevederi relevante din legislația Republicii Moldova, era aplicabil în cazul:

reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurii represive de ținere sub arest, tragerii ilegale la răspundere penală, condamnării ilegale;

efectuării ilegale, în cazul anchetării ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării ilegale din lucru (funcție), precum și a altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice;

supunerii ilegale la arest administrativ ori la muncă corecțională, confiscării ilegale a averii, aplicării ilegale a amenzi;

efectuării măsurilor operative de investigații cu încălcarea prevederilor legislației;

ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, ștampilelor, precum și blocării conturilor bancare.

20. La 12 iunie 2003, a intrat în vigoare un nou Cod civil. Articolul 1404 al noului Codului civil prevede următoarele:

„(1) Prejudiciul cauzat printr-un act administrativ ilegal sau nesoluționarea în termen legal a unei cereri de către o autoritate publică sau de către o persoană cu funcție de răspundere din cadrul ei se repară integral de autoritatea publică ...

(2) Persoanele fizice au dreptul să ceară repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile indicate la alin. 1. (...)”

21. La 12 iunie 2003, a intrat în vigoare un nou Cod de procedură civilă. Articolul 449, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Temeiurile declarării revizuirii

Revizuirea se declară în cazul în care:

c) au devenit cunoscute unele circumstanțe sau fapte esențiale ale pricinii care nu au fost și nu au putut fi cunoscute petiționarului anterior;”

Articolul 450, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Cererea de revizuire se depune:

c) în termen de 3 luni din ziua când persoana interesată a luat cunoștință de circumstanțele sau faptele esențiale ale pricinii care nu i-au fost cunoscute anterior și nu i-au putut fi cunoscute”

ÎN DREPT

22. Reclamantul s-a plâns, în baza articolului 3 al Convenției, că neexecutarea hotărârii din 5 noiembrie 1997 timp de mulți ani a constituit tratament inuman și degradant. Articolul 3 prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante”.

23. În continuare, el a pretins că dreptul său ca o instanță să hotărască asupra drepturilor sale cu caracter civil a fost încălcat, ca urmare a neexecutării de către autorități a hotărârii din 5 noiembrie 1997. El s-a bazat pe articolul 6 § 1 care, în partea sa relevantă, prevede:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, ... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil...”.

24. De asemenea, el a declarat că nu a avut căi de recurs interne efective împotriva neexecutării hotărârii din 5 noiembrie 1997, contrar articolului 13, care prevede:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale”.

25. În fine, el a pretins că din cauza neexecutării hotărârii în favoarea sa, el nu a putut beneficia de bunurile sale, astfel, dreptul său la protecția proprietății garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție a fost încălcat. Articolul 1 al Protocolului nr. 1 prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor”.

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

A. Pretinsa violare a articolului 3 al Convenției

26. Reclamantul a pretins că neexecutarea hotărârii din 5 noiembrie 1997 timp de mulți ani a constituit o violare a articolului 3 al Convenției. Reclamantul a pretins că, fiind o persoană în vârstă, el a îndurat umilințe severe prin faptul că a trebuit să ceară, în mod repetat, autorităților să execute hotărârea.

27. Curtea notează că reclamantul nu a dovedit această pretenție. Mai mult, se pare că suferința pe care el a îndurat-o, ca urmare a neexecutării hotărârii, nu a fost suficientă încât să constituie tratament inuman și degradant conform articolului 3 al Convenției (*Ireland v. the United Kingdom*, hotărâre din 18 ianuarie 1978, Seria A nr. 25, § 162).

28. Prin urmare, această pretenție urmează a fi declarată inadmisibilă ca fiind vădit nefondată în conformitate cu articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

B. Alte pretenții

1. Neputința căilor de recurs interne

29. În observațiile sale din 21 februarie 2003, 21 iulie 2003 și 5 august 2003, cu referire la restul pretențiilor, Guvernul a invocat obiecția că nu au fost epuizate căile de recurs interne, pe motiv că reclamantul nu a folosit toate căile disponibile de recurs conform dreptului național.

(a) Articolul 426 al vechiului Cod de procedură civilă

30. Guvernul a declarat că reclamantul nu a depus recurs împotriva actelor executorului judecătoresc în conformitate cu articolul 426 al vechiului Cod de procedură civilă (a se vedea paragraful 17 de mai sus).

31. Curtea reiterează că regula de epuizare a căilor de recurs interne, la care se face referire în articolul 35 § 1 al Convenției, se bazează pe prezumția că cadrul legal național prevede un recurs efectiv împotriva pretinselor încălcări. Sarcina probațiunii îi aparține Guvernului care invocă neepuizarea, care urmează să convingă Curtea că un recurs efectiv a fost disponibil în teorie și practică în perioada relevantă, adică că recursul a fost accesibil, capabil de a aduce o redresare în ceea ce privește pretenția reclamantului și a oferit șanse rezonabile de succes (a se vedea *V. v. the United Kingdom* [GC], nr. 24888/94, § 57, ECHR 1999-IX).

32. Curtea notează că reclamantul nu se plânge de actele executorului judecătoresc, ci de refuzul autorităților locale de a îndeplini indicațiile instanței și ale executorului judecătoresc. Mai mult, Curtea notează că executorul judecătoresc a avut un rol foarte activ în încercările de a convinge Consiliul municipal să execute hotărârea (a se vedea paragraful 12 de mai sus). Prin urmare, un recurs împotriva refuzului executorului judecătoresc de a acționa nu ar fi servit interesului reclamantului de a obține executarea hotărârii judecătorești în favoarea sa. Mai mult, chiar dacă presupunem că reclamantul ar fi depus recurs împotriva actelor executorului judecătoresc și ar fi obținut o hotărâre care să confirme că neexecutarea a fost ilegală conform dreptului național, o astfel de acțiune nu ar fi adus nimic nou, singura consecință fiind emiterea unui alt titlu executoriu care ar permite executorului judecătoresc să continue executarea hotărârii din 5 noiembrie 1997. Prin urmare, Curtea conchide că o astfel de acțiune ar fi fost inefectivă și că cererea nu poate fi respinsă pentru neepuizarea căii de recurs prevăzute de articolul 426 al vechiului Cod de procedură civilă (a se vedea *Jasiuniene v. Lithuania* (dec.), nr. 41510/98, 24 octombrie 2000).

(b) Articolul 478 al vechiului Cod civil

33. Guvernul a declarat că reclamantul nu a epuizat calea de recurs prevăzută de articolul 478 al vechiului Cod civil (a se vedea paragraful 18 de mai sus).

34. Reclamantul a declarat că articolul 478 nu prevedea un recurs efectiv în sensul articolului 35 § 1 al Convenției. În susținerea acestei declarații, reclamantul a atras atenția Curții la practica instanțelor naționale cu privire la această chestiune rezumată în Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova (a se vedea § 19 de mai sus), conform căreia articolul 478 al vechiului Cod civil împreună cu alte prevederi relevante ale legislației moldovenești erau aplicabile numai în cazurile de abuz din partea organelor de urmărire penală și a poliției.

35. Guvernul nu a prezentat nicio probă pentru a dovedi că această prevedere ar putea fi folosită într-un caz de neexecutare a unei hotărâri judecătorești

civile. În contextul celor de mai sus, Curtea nu consideră ca fiind stabilit faptul că articolul 478 al vechiului Cod civil a constituit un recurs efectiv, în sensul articolului 35 § 1 al Convenției, pentru pretenția reclamantului cu privire la neexecutare.

(c) Articolul 1404 al noului Cod civil și articolul 449 al noului Cod de procedură civilă

36. Guvernul a declarat că reclamantul nu a epuizat căile de recurs prevăzute de articolele 1404 și 449 ale noilor Coduri civil și de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 12 iunie 2003 (a se vedea paragrafele 20 și 21 de mai sus).

37. Curtea reiterează că aprecierea dacă au fost epuizate căile de recurs interne, în mod normal, este efectuată cu referire la data la care cererea a fost depusă la Curte. Totuși, această regulă cunoaște excepții, care pot fi justificate de circumstanțele speciale ale fiecărei cauze (*Brusco v. Italy* (dec.), nr. 69789/01, ECHR 2001-IX).

38. Chiar dacă presupunem că această cauză este o excepție de la regula generală, Curtea notează că articolul 1404 al noului Cod civil prevede un principiu general declarativ cu privire la răspunderea delictuală a autorităților statale în cazurile în care un prejudiciu a fost „cauzat printr-un act administrativ ilegal sau nesoluționarea în termen legal a unei cereri”. În această cauză nu a existat niciun act administrativ și niciun termen legal nu a fost încălcat. Mai mult, acest articol nu prevede niciun remediu legal sau procedural specific pentru cazurile de neexecutare a hotărârilor judecătorești irevocabile. În ceea ce privește articolul 449 al noului Cod de procedură civilă, Curtea notează că el enumeră temeiurile în baza cărora pot fi redeschise cauzele în care a fost pronunțată o hotărâre irevocabilă.

39. Drept urmare, legile invocate de Guvern trebuie distinse de Legea Pinto invocată în cauza *Brusco v. Italy*, menționată mai sus, unde legea italiană a fost special elaborată și a intrat în vigoare pentru a soluționa problema sistemică a duratei exagerat de lungi a procedurilor contrare Convenției.

40. În această cauză, Curtea observă că Guvernul pur și simplu a invocat două articole din noul Cod civil și noul Cod de procedură civilă care stabilesc principiul răspunderii autorităților publice și temeiurile redeschiderii procedurilor judiciare. Totuși, Guvernul nu a indicat în baza căror prevederi legale reclamantul ar fi putut obține executarea hotărârilor și repararea prejudiciului cauzat prin neexecutarea timp de mai mulți ani a hotărârilor; nici nu a prezentat exemple de cazuri în care aceste prevederi au fost cu succes invocate în acest sens. Curtea nu consideră că Guvernul a demonstrat suficient eficiența recursului respectiv sau că reclamantul, la această etapă târzie, ar trebui să se adreseze din nou instanțelor naționale și să încerce să facă uz de el.

41. În consecință, motivul obiecției cu privire la articolul 1404 al noului Cod civil și la articolul 449 al noului Cod de procedură civilă nu poate fi admis.

2. *Primul pretins abuz al reclamantului*

42. Printr-o scrisoare din 2 iunie 2004, Guvernul a informat Curtea că, la 26 mai 2004, Curtea de Apel a casat hotărârea din 5 noiembrie 1997 (a se vedea § 14 de mai sus).

43. Guvernul a declarat că reclamantul a acționat cu rea-credință, prezentând intenționat Curții informații eronate precum că casa în cauză a aparținut familiei sale, în timp ce, de fapt, nu era așa. În acest context, el a considerat cererea abuzivă în sensul articolului 35 § 3 al Convenției și a solicitat Curții s-o declare inadmisibilă.

44. În scrisorile sale din 7 și din 24 iunie 2004, reclamantul a declarat că decizia Curții de Apel din 26 mai 2004 nu conținea o constatare cu privire la fondul cauzei și că, prin urmare, instanța nu a constatat că casa nu i-a aparținut lui. Curtea de Apel doar a redeschis procedura, având în vedere noile circumstanțe care au devenit cunoscute. Reclamantul a pretins că redeschiderea procedurii a fost o formă de presiune împotriva sa din partea Guvernului (a se vedea § 46 de mai jos) și a solicitat Curții să continue examinarea pretențiilor sale cu privire la neexecutarea hotărârii irevocabile din 5 noiembrie 1997. De asemenea, el și-a exprimat intenția de a depune o nouă cerere cu privire la încălcarea principiului securității raporturilor juridice, ca urmare a casării hotărârii irevocabile din 5 noiembrie 1997, după aproape șapte ani.

45. Curtea este de acord cu reclamantul că declarația Guvernului se pare că nu are niciun suport, deoarece nu există o hotărâre irevocabilă care să fi stabilit că casa în cauză nu a aparținut familiei reclamantului și că reclamantul a știut acest lucru. Prin decizia sa din 26 aprilie 2004, Curtea de Apel doar a redeschis procedura și redeschiderea este acum subiectul unei noi pretenții pe care Curtea o va examina în cadrul unei cereri separate. Ea nu găsește nicio probă de rea-credință a reclamantului și respinge această obiecție.

3. *Cel de-al doilea pretins abuz al reclamantului*

46. În scrisoarea sa din 7 iunie 2004, reclamantul a declarat că, la 20 mai 2004, Agentul Guvernamental i-a oferit pentru semnare un acord potrivit căruia el ar consimți să-și retragă cererea sa adresată Curții și ar renunța la dreptul său la orice compensație în schimbul primirii casei sale. Potrivit reclamantului, Agentul Guvernamental i-a sugerat că, în cazul refuzului său, Curtea de Apel va examina cererea de revizuire depusă de pârâți și va casa hotărârea irevocabilă din 1997, menținând procedura nesoluționată pentru o perioadă îndelungată. Potrivit reclamantului, el a refuzat să semneze acordul, iar, drept urmare, la 26 mai 2004, hotărârea irevocabilă a fost casată. După această procedură, la 26 mai 2004, Agentul Guvernamental, aparent, i-a spus reclamantului că dacă el ar fi consimțit să semneze acordul, procedura de revizuire urmată de casarea hotărârii și redeschiderea procedurilor nu ar fi avut loc.

Reclamantul și-a exprimat îngrijorarea cu privire la pretinsa presiune exercitată asupra sa de către Guvern; totuși, el nu a prezentat o pretenție în baza articolului 34 al Convenției.

47. Guvernul a negat învinuirile reclamantului, numindu-le „eronate și neadevărate”. Bazându-se pe articolul 38 § 2 al Convenției și pe articolul 62 § 2 al Regulamentului Curții, Guvernul a declarat că, având în vedere caracterul confidențial al negocierilor de reglementare amiabilă în procedurile în fața Curții, reclamantul nu a putut să se bazeze pe nicio comunicare scrisă sau verbală făcută în cadrul unor astfel de negocieri. Mai mult, Guvernul a declarat că acuzațiile reclamantului au fost ofensatoare și defăimătoare. El a declarat că Curtea ar trebui, astfel, să declare cererea inadmisibilă pentru abuzul de dreptul de a sesiza Curtea cu o cerere individuală.

48. Curtea reiterează importanța principiului conform căruia negocierile cu privire la reglementarea amiabilă sunt confidențiale și că comunicările făcute de părți în contextul unor astfel de negocieri nu pot servi drept bază în procedurile contencioase. Mai mult, nu se poate exclude faptul că o încălcare a acestui principiu ar putea, în anumite circumstanțe, să justifice concluzia că o cerere este inadmisibilă pe motivul abuzului de dreptul de a sesiza Curtea cu o cerere individuală. Totuși, acest principiu nu poate fi interpretat într-o astfel de manieră încât să permită o constrângere nepotrivită din partea oricărei părți în proceduri. Totuși, acestea fiind spuse, deoarece reclamantul nu a depus nicio pretenție în baza articolului 34 al Convenției că el a fost împiedicat să prezinte cererea sa, Curtea nu vede niciun motiv să examineze această chestiune din proprie inițiativă și, astfel, lasă deschisă întrebarea dacă învinuirea cu privire la constrângerea nepotrivită este sau nu fondată.

49. În ceea ce privește declarațiile Guvernului cu privire la pretinsul abuz, Curtea consideră că o cerere, în mod normal, nu ar fi respinsă ca fiind abuzivă în conformitate cu articolul 35 § 3 al Convenției în baza faptului că ea a fost „ofensatoare” sau „defăimătoare” decât dacă a fost, în mod intenționat, bazată pe fapte neadevărate (a se vedea *Varbanov v. Bulgaria*, nr. 31365/96, § 36, ECHR 2000-X sau *Rehak v. the Czech Republic* (dec.), nr. 67208/01, 18 mai 2004). Totuși, în baza materialelor aflate în posesia sa, Curtea nu poate să conchidă că reclamantul și-a bazat învinuirile sale pe informații despre care el știa că nu sunt adevărate. Prin urmare, această declarație este respinsă.

50. Curtea consideră că pretențiile reclamantului în temeiul articolelor 6 § 1 și 13 ale Convenției și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție ridică întrebări de drept care sunt suficient de serioase, încât examinarea lor să depindă de o examinare a fondului, și că niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Curtea, prin urmare, declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLELOR 6 § 1 ȘI 13 ALE CONVENȚIEI

51. În temeiul articolelor 6 § 1 și 13 ale Convenției, reclamantul s-a plâns de refuzul autorităților de a executa hotărârea Judecătorei sectorului Centru din 5 noiembrie 1997. El a declarat că nu a dispus de un recurs efectiv național împotriva neexecutării hotărârii.

52. Guvernul nu a prezentat observații cu privire la fondul acestor pretenții.

53. Curtea reiterează că articolul 6 § 1 asigură oricărei persoane dreptul de a înainta orice pretenție cu privire la drepturile și obligațiile sale cu caracter civil în fața unei instanțe judecătorești sau tribunal; în acest fel, el cuprinde „dreptul la o instanță”, din care dreptul de acces, adică dreptul de a institui proceduri în fața instanțelor judecătorești în litigii civile, constituie un aspect. Totuși, acest drept ar fi iluzoriu dacă sistemul de drept al unui Stat Contractant ar permite ca o hotărâre judecătorească irevocabilă și obligatorie să rămână neexecută în detrimentul unei părți. Ar fi de neconceput ca articolul 6 § 1 să descrie în detaliu garanțiile procedurale oferite părților aflate în litigiu – proceduri care sunt echitabile, publice și prompte – fără a proteja executarea hotărârilor judecătorești; a interpreta articolul 6 ca referindu-se în exclusivitate la accesul la o instanță și îndeplinirea procedurilor, ar putea duce la situații incompatibile cu principiul preeminenței dreptului, pe care Statele Contractante și-au asumat angajamentul să-l respecte atunci când au ratificat Convenția. Executarea unei hotărâri pronunțate de orice instanță trebuie, prin urmare, privită ca o parte integrantă a „procesului” în sensul articolului 6 (a se vedea *Hornsby v. Greece*, hotărâre din 19 martie 1997, *Reports* 1997-II, p. 510, § 40).

54. O autoritate de stat nu poate să invoce lipsa fondurilor și a spațiului locativ alternativ ca scuză pentru neexecutarea unei hotărâri. Firește, o întârziere în executarea unei hotărâri ar putea fi justificată de circumstanțe speciale. Dar întârzierea nu poate fi astfel, încât să prejudicieze esența dreptului protejat conform articolului 6 § 1 al Convenției (a se vedea *Immobiliare Saffi v. Italy* [GC], nr. 22774/93, § 74, ECHR 1999-V). În această cauză, reclamantul nu trebuia împiedicat să beneficieze de succesul obținut în urma litigiului, care s-a referit la evacuarea locatarilor casei sale.

55. Este adevărat că hotărârea din 5 noiembrie 1997 a fost subiectul procedurii de revizuire care a culminat cu decizia Curții de Apel din 26 mai 2004 de a redeschide procedurile. Acest fapt, totuși, nu pune la îndoială caracterul executoriu al hotărârii din 5 noiembrie 1997 care a rămas neexecută timp de aproape șapte ani, până la finalizarea procedurii de revizuire.

56. Prin omisiunea timp de mai mulți ani de a lua măsurile necesare pentru a executa hotărârea irevocabilă în această cauză, autoritățile moldovenești au privat prevederile articolului 6 § 1 al Convenției de toate efectele benefice.

57. Prin urmare, a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

58. Curtea nu consideră necesar de a se expune asupra pretenției în baza articolului 13 al Convenției, deoarece articolul 6 § 1 este *lex specialis* cu privire la neexecutare. Cerințele articolului 13, în acest context, sunt absorbite de cele ale articolului 6 § 1.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

59. În continuare, reclamantul pretinde că datorită neexecutării hotărârii în favoarea sa, el nu a putut beneficia de bunurile sale și, astfel, dreptul său la protecția proprietății garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție a fost încălcat.

60. Guvernul nu a prezentat observații cu privire la fondul acestei pretenții.

61. Curtea reiterează că o „pretenție” poate constitui un „bun” în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, dacă ea este suficient de certă pentru a fi executorie (a se vedea *Stran Greek Refineries and Stratis Andreadis v. Greece*, hotărâre din 9 decembrie 1994, Seria A nr. 301-B, § 59).

62. Curtea notează că reclamantul a avut o pretenție executorie care a rezultat din hotărârea din 5 noiembrie 1997 până la 26 mai 2004, când Curtea de Apel a casat hotărârea. Prin urmare, rezultă că imposibilitatea reclamantului de a obține executarea hotărârii, între 5 noiembrie 1997 și 26 mai 2004, a constituit o ingerință în dreptul său la respectarea bunurilor sale, așa cum este prevăzut în prima propoziție a primului paragraf al articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

63. Prin neexecutarea hotărârii Judecătoriei sectorului Centru, autoritățile naționale au împiedicat reclamantul să obțină evacuarea locatarilor și să beneficieze de casa sa. Guvernul nu a prezentat nicio justificare pentru această ingerință, iar Curtea consideră că lipsa fondurilor și a spațiului locativ alternativ disponibil nu poate justifica o astfel de omisiune (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Ambrosi v. Italy*, nr. 31227/96, §§ 28-34, 19 octombrie 2000). La fel, nici faptul că, la 26 mai 2004, Curtea de Apel a decis să redeschidă procedurile nu justifică neexecutarea hotărârii înainte de această dată.

64. Prin urmare, a existat o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

65. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul material

66. Reclamantul a solicitat 125,689 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu material suferit ca rezultat al refuzului autorităților de a executa hotărârea din 5 noiembrie 1997. El a pretins că această sumă va acoperi pierderea profitului pe care a suportat-o ca rezultat al imposibilității de a folosi casa și terenul aferent.

67. Reclamantul a declarat că el ar fi închiriat casa și terenul aferent dacă hotărârea ar fi fost executată la timp, adică imediat după ce a devenit executorie la 5 noiembrie 1997. În susținerea pretențiilor sale, reclamantul a prezentat scrisori din partea câtorva agenții imobiliare, conform cărora chiria pentru un metru pătrat în imobilele din vecinătatea casei sale varia între 3 dolari SUA (USD) și USD 20 lunar. Reclamantul a declarat că el ar fi obținut USD 10 pentru un metru pătrat. El a înmulțit numărul metrilor pătrați cu acest preț și apoi a înmulțit rezultatul cu numărul de luni în care el nu a putut folosi casa.

68. Guvernul a declarat că suma pretinsă de reclamant este excesivă, fără a propune, totuși, o altă sumă care ar fi realistă în opinia sa și fără a contesta prețul chiriei prezentat de reclamant. De asemenea, el nu a contestat suprafața casei. În fine, Guvernul a declarat că *restitutio in integrum* ar fi o satisfacție echitabilă suficientă.

69. În lumina redeschiderii procedurilor, ca urmare a deciziei Curții de Apel din 26 mai 2004, Curtea consideră că chestiunea aplicării articolului 41 al Convenției, în ceea ce privește compensațiile pentru prejudiciu material, nu este gata pentru decizie. În consecință, ea decide s-o rezerve.

B. Prejudiciul moral

70. Reclamantul a solicitat EUR 50,000 cu titlu de prejudiciu moral suferit ca rezultat al refuzului autorităților de a executa hotărârea din 5 noiembrie 1997 pentru o perioadă mai mare de șase ani și jumătate, până la decizia Curții de Apel din 26 mai 2004.

71. El a declarat că neexecutarea de către autorități a hotărârii i-a cauzat suferințe, deoarece casa disputată reprezenta pentru el nu numai o valoare materială, dar și o valoare emoțională, fiindcă aceasta a fost casa părinților săi în care el și-a petrecut copilăria.

72. Mai mult, reclamantul a susținut că el a fost umilit și tratat cu dispreț pe parcursul anilor în care el a trebuit să implore funcționarii publici și să aștepte în fața oficiilor lor pentru a obține executarea hotărârii.

73. Guvernul a contestat suma pretinsă de reclamant, susținând că este excesivă în lumina jurisprudenței Curții. El a declarat că în unele cauze simpla constatare de către Curte a unei violări a fost considerată o satisfacție echitabilă suficientă. Guvernul, în continuare, a citat cauza *Brumărescu v. România* (satis-

facție echitabilă) ([GC], nr. 28342/95, ECHR 2001-I), unde reclamantului i s-au alocat USD 15,000 cu titlu de prejudiciu moral, declarând că în această cauză suma ar trebui să fie mai mică.

74. Curtea consideră că reclamantului i-a fost cauzat un anumit stres și frustrare ca rezultat al neexecutării hotărârii timp de o perioadă atât de lungă, mai ales având în vedere vârsta sa avansată. Ea alocă reclamantului suma de EUR 5,000 cu titlu de prejudiciu moral.

C. Costuri și cheltuieli

75. Reclamantul a pretins, de asemenea, EUR 1,610 cu titlu de costuri și cheltuieli suportate în fața Curții, din care EUR 1,492 erau taxe de reprezentare, iar restul sumei reprezentau cheltuielile pentru traducerea documentelor din engleză în română, precum și pentru diverse lucrări de secretariat.

76. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă, declarând că reclamantul nu a dovedit cheltuielile de reprezentare pretinse.

77. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41 al Convenției, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004- ...).

78. În această cauză, luând în considerație lista detaliată prezentată de reclamant, criteriile de mai sus, complexitatea cauzei și faptul că o parte din pretenții au fost declarate inadmisibile, Curtea acordă reclamantului EUR 1,000 pentru costurile și cheltuielile angajate.

D. Dobânda de întârziere

79. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. *Declară* în unanimitate inadmisibilă pretenția în baza articolului 3 al Convenției;
2. *Declară* cu șase voturi contra unul restul cererii admisibilă;
3. *Hotărăște* cu șase voturi contra unul că a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;

4. *Hotărăște* în unanimitate că nu este necesar să se expună asupra articolului 13 al Convenției;
5. *Hotărăște* cu șase voturi contra unul că a existat o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție;
6. *Hotărăște* cu șase voturi contra unul
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 5,000 (cinci mii euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,000 (o mie euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertiți în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
7. *Hotărăște* în unanimitate că chestiunea aplicării articolului 41 al Convenției în ceea ce privește prejudiciul material nu este gata pentru decizie; prin urmare,
 - (a) rezervă chestiunea respectivă;
 - (b) invită Guvernul și reclamantul să informeze Curtea, pe parcursul a șase luni de la data acestei hotărâri, despre orice evoluții în redeschiderea procedurilor sau despre orice acord la care ei ar putea ajunge;
 - (c) rezervă procedura ulterioară și deleghează Președintelui Camerei competența de a fixa același lucru, dacă va fi necesar.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 18 ianuarie 2005, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

În conformitate cu articolul 45 § 2 al Convenției și articolul 74 § 2 al Regulamentului Curții, opinia parțial concordantă și parțial disidentă a dlui Pavlovschi este anexată la această hotărâre.

N.B.
M. O'B.

OPINIA DISIDENTĂ A JUDECĂTORULUI PAVLOVSCHI

Spre marele meu regret, eu nu pot să subscriu concluziilor la care a ajuns majoritatea în această cauză.

Eu aş dori să declar că am o simpatie profundă față de reclamant, dl Popov, care a avut de suferit considerabil alături de multe alte persoane, ca rezultat al ilegalităților comise de regimul totalitar stalinist. Eu respect vârsta dumnealui destul de avansată. Dar aceste sentimente de simpatie și respect nu trebuie să predomină asupra chestiunilor de drept. De asemenea, acestea nu trebuie să scutească reprezentantul său legal de sarcina de a prezenta probe.

1. CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATE

În ceea ce privește admisibilitatea cauzei, eu nu sunt convins de argumentele date de majoritatea pentru respingerea obiecțiilor preliminare ale Guvernului. În opinia mea, nu este bine de a respinge poziția Înaltei Părți Contractante fără a verifica argumentele aduse.

Poziția luată de Guvernul Republicii Moldova nu mi se pare atât de neîntemeiată precum este prezentată în hotărâre. Aici eu mă refer la abuzurile de dreptul de a depune o cerere la Curte comise în mod clar de reprezentantul reclamantului. Eu las deschisă chestiunea dacă aceste abuzuri au fost atât de grave încât să facă cererea inadmisibilă (deși, în opinia mea, ele au fost), deoarece gravitatea lor ar fi trebuit să fie examinată de către Cameră. Camera ar fi trebuit, cel puțin, să le recunoască și să le condamne, chiar dacă ea nu ar fi declarat cererea inadmisibilă.

Omișiunea de a proceda în acest fel poate crea o impresie falsă că majoritatea, în mod tacit, susține limbajul ofensator și insultător folosit de reprezentantul reclamantului împotriva Guvernului pârât și, de asemenea, acceptă prezentarea de către reclamant a unor informații false sau eronate.

Dați-mi voie să demonstrez câteva fapte ale cauzei care, în opinia mea, dovedesc declarația de mai sus.

În al doilea paragraf al scrisorii sale, datată din 1 septembrie 2004, reprezentantul reclamantului scrie:

„...la momentul când cererea dlui Popov se afla într-o fază destul de avansată la Curte, când Guvernul a fost obligat să informeze Curtea despre posibilitatea unei reglementări amiabile a cauzei, Guvernul a inițiat procedura de revizuire a cauzei.”

În paragraful 6 al aceleiași scrisori el, de asemenea, scrie:

„...pe parcursul unei perioade de trei luni când existau toate posibilitățile de a executa hotărârea irevocabilă, Guvernul a încercat să poarte niște negocieri dubioase cu reclamantul, făcându-i o propunere foarte clară reclamantului de a-și retrage cererea de la Curte, în caz contrar, va fi inițiată procedura de revizuire.”

În următorul paragraf al scrisorii, reprezentantul reclamantului conchide:

„...reclamantul a refuzat să-și retragă cererea de la Curte, iar ca rezultat al acestui fapt a fost inițiată procedura de revizuire.”

În scrisoarea sa din 4 iunie 2004, reprezentantul reclamantului scrie:

„...Guvernul nu a soluționat cauza pe calea reglementării amiabile, dar a continuat să joace un joc foarte murdar.”

Mai târziu, în timp ce descria procedura de revizuire, avocatul reclamantului din nou a numit această procedură „...un joc murdar al Guvernului”.

În opinia mea, declarația făcută de reprezentantul reclamantului precum că „Guvernul a inițiat procedura de revizuire în această cauză” este vădit neadevărată, cu alte cuvinte este intenționat falsă.

Caracterul fals al acestei informații prezentată oficial Curții Europene a Drepturilor Omului de către reprezentantul reclamantului rezultă evident din probele prezentate nouă.

Aceste probe arată că reprezentantul reclamantului știa foarte bine că nu Guvernul a inițiat procedura de revizuire, dar acele persoane care au pierdut proprietatea asupra a trei apartamente disputate și în privința cărora exista un risc real să fie evacuate din acele apartamente - Leonid Muntean, Nina Muntean, Grigore Demciuc și Tatiana Demciuc.

Realitatea riscului ca aceste persoane să fie evacuate este confirmată de înștiințările de evacuare emise de autorități pe numele lor, care pot fi găsite în dosarul nostru.

Faptul că reprezentantul știa cu siguranță că Guvernul nu era implicat în procedura de revizuire rezultă din însăși scrisoarea reprezentantului reclamantului, trimisă Curții la 4 iunie 2004, în care, vorbind despre casarea hotărârii irevocabile, el a scris:

„...încheierea a fost pronunțată în baza unei cereri de revizuire depusă de persoanele care locuiesc în imobilul care aparține clientului meu.”

Contrar acestor spuse ale sale, în scrisoarea menționată mai sus, datată din 1 septembrie 2004, avocatul reclamantului a făcut următoarea acuzație împotriva Guvernului Republicii Moldova:

„...reclamantul a refuzat să-și retragă cererea de la Curte (CEDO), iar ca rezultat al acestui fapt a fost inițiată procedura de revizuire”.

Anume această afirmație este, în opinia mea, intenționat falsă din următoarele motive.

În scrisoarea sa din 4 iunie 2004, sus-menționată, reprezentantul reclamantului a adus următoarele acuzații Guvernului Republicii Moldova:

„La 20 mai 2004, reprezentantul dlui Popov, Ivan Turceac, în discuția cu Agentul Guvernului Republicii Moldova la CEDO, a fost solicitat să semneze un acord prin care Guvernul s-a angajat să-i permită dlui Popov accesul la proprietatea sa, iar reclamantul trebuia să-și retragă cererea la Curte. ...Reprezentantul dlui Popov a refuzat să semneze un astfel de acord. ...după 6 zile, la 26 mai 2004, Curtea de Apel a pronunțat o încheiere de casare a hotărârii din 1997.”

Din această scrisoare rezultă clar că discuția dintre Agent și dl I. Turceac a avut loc la 20 mai 2000. În același timp, într-o copie a încheierii pronunțate de către Curtea de Apel la 26 mai 2004 și prezentată Curții este indicat că procedura de revizuire a fost inițiată în baza cererilor depuse de G. Demciuc, T. Demciuc, N. Muntean și L. Muntean la 14 aprilie 2004.

Astfel, este imposibil ca procedura de revizuire să fi fost inițiată după refuzul reprezentantului reclamantului de a semna un acord de reglementare amiabilă, deoarece acea procedură a început la 14 aprilie 2004, în timp ce pretinsa discuție dintre reprezentantul reclamantului și reprezentantul Guvernului a avut loc (dacă a avut loc) la 20 mai 2004, care cronologic este cu mai mult de o lună mai târziu.

Doar o singură concluzie poate rezulta din toate aceste fapte: informația transmisă Curții de reprezentantul reclamantului, prin care el a încercat să inducă în eroare Curtea, pretinzând că procedura de revizuire a fost inițiată ca o formă de presiune din partea Guvernului din cauza refuzului reprezentantului reclamantului de a semna un acord, este intenționat falsă.

Toate aceste manipulări de fapte și materiale legale care sunt, în mod clar, compromițătoare și defăimătoare pentru Guvernul Republicii Moldova, au distorsionat situația reală. Din păcate, în pofida acestui fapt, ele au rămas fără nicio examinare și chiar fără nicio reflectare în hotărâre.

Și acest lucru este în pofida poziției clare și directe a Guvernului Republicii Moldova cu privire la această chestiune. Dați-mi voie să citez o parte din observațiile Guvernului.

„...Prin urmare, considerăm că reprezentantul reclamantului aduce acuzații violente autorităților naționale. Guvernul consideră aceste acuzații ofensatorii. Mai mult, în jurisprudența Comisiei cererile în care un reclamant a făcut declarații defăimătoare despre Guvern au fost respinse ca fiind un abuz de dreptul de a depune o cerere la Curte. Din acest motiv, noi solicităm Curții să ia în considerație această informație, care oferă Curții un motiv de a declara cererea inadmisibilă în corespundere cu decizia din 30 septembrie 1968 într-o cauză similară *X and Z v. the Federal Republic of Germany*.”

În conformitate cu jurisprudența Curții, o cerere poate fi respinsă pe motiv că ea constituie un abuz de dreptul de a depune o cerere la Curte. Acesta poate fi cazul în care termenii folosiți la adresa Guvernului pârât sunt priviți ca „ofensatori”, „difăimători” sau „excesivi” (*Rafael v. Austria*, nr. 2424/65, decizia Comisiei din 24 mai 1966, Yearbook 9, p. 427).

O cerere va fi, de asemenea, respinsă ca fiind un abuz de dreptul de a depune o cerere la Curte dacă se pare că fie pretențiile reclamantului sunt, în mod intenționat, bazate pe

acuzății false, fie reclamantul, în mod intenționat, a prezentat informații eronate cu scopul de a induce în eroare Curtea. Același lucru se aplică și atunci când reclamantul poate să prezinte doar argumente nefondate”.

În opinia mea, această poziție nu este total irelevantă.

În decizia sa din 24 mai 1966, în cauza *Rafael v. Austria* (cererea nr. 2424/65), Comisia, vorbind despre acuzațiile reclamantului îndreptate împotriva Guvernului Austriei și reprezentanților săi, a declarat că ea le-a considerat „în mod clar difăimătoare pentru Guvernul Austriei”, notând în continuare „că remarcile reclamantului sunt îndreptate împotriva persoanelor care reprezintă Guvernul în această procedură și care trebuie să se bucure de o protecție specială împotriva declarațiilor difăimătoare în ceea ce privește modul în care ei exercită aceste funcții”. Comisia a conchis că „reclamantul a abuzat de dreptul de a depune o cerere la Curte”.

Dacă în această cauză acuzațiile reprezentantului reclamantului îndreptate împotriva reprezentanților Guvernului Republicii Moldova sunt bazate pe fapte reale sau doar pe invenții neîntemeiate, ar fi trebuit examinate de Curte în conformitate cu regula: „*Verba fortius accipientur contra proferentum*” (cuvintele urmează să fie interpretate cu precădere în detrimentul celui care le folosește). Dar nu a fost cazul.

Eu nu pot înțelege de ce reprezentanții Guvernului Republicii Moldova ar trebui să beneficieze de un grad mai mic de protecție decât reprezentanții, spre exemplu, ai Guvernului Austriei, așa precum s-a făcut referire în decizia susmenționată.

Din păcate, hotărârea nu ne oferă niciun răspuns la această întrebare.

În schimb, majoritatea a propus să se ia o altă atitudine, în viziunea mea, incorectă, lăsând această chestiune neexaminată. În paragraful 48 al hotărârii se prevede:

„...deoarece reclamantul nu a depus nicio pretenție în baza articolului 34 al Convenției că el a fost împiedicat să prezinte cererea sa, Curtea nu vede niciun motiv să examineze această chestiune din proprie inițiativă și, astfel, lasă deschisă întrebarea dacă învinuirea cu privire la constrângerea nepotrivită este sau nu fondată.”

Din păcate, eu nu pot să subscriu concluziei majorității că reclamantul nu a depus nicio pretenție că el a fost împiedicat să prezinte cererea sa. Reclamantul a prezentat o astfel de pretenție, menționând exercitarea presiunii cu fiecare ocazie.

În paragraful 46 al hotărârii, este menționat suficient de precis:

„reclamantul a declarat că, la 20 mai 2004, Agentul Guvernamental i-a oferit pentru semnare un acord potrivit căruia el ar consimți să-și retragă cererea sa adresată Curții și ar renunța la dreptul său la orice compensație în schimbul primirii casei sale. Potrivit reclamantului, Agentul Guvernamental i-a sugerat că, în cazul refuzului său, Curtea de Apel va examina cererea de revizuire depusă de părți și va casa hotărârea irevocabilă din 1997, menținând procedura nesoluționată pentru o perioadă îndelungată. Potrivit reclamantului, el a refuzat să semneze acordul, iar, drept urmare, la 26 mai 2004, hotărârea irevocabilă a fost casată. După această procedură, la 26 mai 2004, Agentul Guvernamental, aparent,

i-a spus reclamantului că dacă el ar fi consimțit să semneze acordul, procedura de revizuire urmată de casarea hotărârii și redeschiderea procedurilor nu ar fi avut loc.

Reclamantul și-a exprimat îngrijorarea cu privire la pretinsa presiune exercitată asupra sa de către Guvern.”

Ce este aceasta dacă nu o pretenție?

Este adevărat că reclamantul nu a dat nicio caracterizare legală acuzațiilor sale și că el nu a menționat în mod expres articolul 34, dar, în conformitate cu jurisprudența Curții, el nu era obligat s-o facă. Ține de sarcina Curții să dea aprecierea legală pe care ea o crede potrivită faptelor prezentate ei.

În hotărârea sa în cauza *Foti and Others v. Italy*, hotărâre din 10 decembrie 1982, Seria A nr. 56, pp.15-16, § 44, Curtea a declarat:

„Instituțiile create în conformitate cu Convenția au, totuși, competența de a examina în lumina tuturor cerințelor Convenției circumstanțele de care se plânge un reclamant. În îndeplinirea sarcinii lor, instituțiile Convenției sunt libere să dea faptelor cauzei, constatate ca fiind stabilite în baza probelor prezentate lor, o apreciere de drept diferită de cea dată de reclamant sau, dacă este necesar, să analizeze faptele într-o manieră diferită; mai mult, ele trebuie să ia în considerație nu numai cererea originală, dar și documentele adiționale care o completează (a se vedea, spre exemplu, hotărârea *Guzzardi* menționată mai sus, Seria A, nr. 39, pp. 22-23, §§ 62-63, și hotărârea *Ringeisen* din 16 iulie 1971, Seria A nr. 13, pp. 40-41, § 98, comparată cu p. 34, § 79 și pp. 39-40, §§ 96-97).”

Din păcate, această jurisprudență nu a fost luată în considerație. Acest fapt a dus la o situație în care acuzațiilor extrem de importante și grave nu le-a fost dată nicio apreciere. Mai mult, toate materialele neverificate prezentate de avocatul reclamantului au fost folosite în hotărâre într-un mod care a creat o iluzie cu privire la posibila implicare a Guvernului în procedura de revizuire, ca o formă de presiune ilegală asupra reclamantului, în pofida faptului că nicio probă nu a fost prezentată de reclamant în acest sens.

Merită a fi menționat, de asemenea, că în Republica Moldova ingerința ilegală în administrarea justiției este o infracțiune prevăzută de articolul 303 al Codului penal. O astfel de ingerință, comisă de o persoană care se folosește de funcția sa oficială, este considerată conform legislației o infracțiune comisă cu circumstanțe agravante, care se pedepsește cu închisoare de la 2 la 5 ani. Astfel, pretinzând că reprezentanții Guvernului au intervenit în examinarea de către Curtea de Apel a cererilor depuse de persoanele enumerate mai sus, reprezentantul reclamantului, în termeni practici, îi acuză de o activitate criminală și de comiterea unei infracțiuni prevăzută de articolul 303 § 3 al Codului penal.

În decizia sa din 18 mai 2004, în cauza *Rehak v. the Czech Republic* (cererea nr. 67208/01), Curtea a declarat cererea inadmisibilă pe motiv de abuz de dreptul de a depune o cerere la Curte din partea reclamantului. Acest abuz, în opinia Curții, a constat din acuzații cu privire la activitatea criminală a anumitor reprezentanți ai Grefei și apartenența lor la serviciile de securitate. Curtea a declarat:

„acuzățiile reclamantului sunt intolerabile, depășind limitele unei critici normale, chiar greșite, și constituie o sfidare a instanței. Un astfel de comportament din partea reclamantului – chiar presupunând că cererea sa originală nu ar fi vădit nefondată – este contrar dreptului de a depune o cerere individuală la Curte...”

Eu înțeleg perfect poziția luată de Curte în cauza de mai sus, și anume, că acuzațiile neîntemeiate cu privire la activitatea criminală sunt „intolerabile”. Ceea ce nu pot înțelege este de ce astfel de acuzații ar trebui tolerate atunci când sunt făcute împotriva unor reprezentanți ai unei Înalte Părți Contractante.

În opinia mea, în astfel de situații, Curtea, bazându-se pe „faptele cauzei, constatate ca fiind stabilite în baza probelor prezentate ei”, ar trebui să solicite probe de la cei care aduc aceste acuzații.

Una din maximele de drept spune: „*Ei incumbit probatio qui dicit, non qui nega*”. În română aceasta ar putea fi tradusă ca „Sarcina probațiunii îi aparține celui care afirmă, nu celui care neagă”.

Dacă nu au fost prezentate probe, Camera trebuie să exprime opinia că partea relevantă a cererii este nefondată (decât dacă ea declară cererea inadmisibilă ca fiind un abuz de dreptul de a depune o cerere la Curte) și nu trebuie să lase deschisă speculațiilor întrebarea dacă reprezentanții Guvernului au folosit sau nu mijloace ilegale de constrângere față de reclamant sau au intervenit ilegal în administrarea justiției.

În scrisorile adresate Curții, avocatul reclamantului, acționând ca reprezentant al Comitetului Helsinki (a se vedea paragraful 2 al hotărârii), referindu-se la procedura de revizuire, o numește, precum am citat, „un joc murdar al Guvernului”. În opinia mea, această expresie este, în mod clar, ofensatoare și defăimătoare. Nu este clar în ce mod, în opinia avocatului, Guvernul i-ar fi putut împiedica pe Leonid Muntean, Nina Muntean, Grigore Demciuc și Tatiana Demciuc, în privința cărora exista un risc real să fie evacuați din casele lor, să depună o cerere prin care să inițieze procedura de revizuire.

O persoană care pretinde că este avocat ar trebui să știe că un Guvern nu poate, în niciun mod, să limiteze accesul cetățenilor săi la o instanță. Revenind la această cauză, Guvernul Republicii Moldova nu trebuie, în niciun mod, să împiedice persoanele menționate mai sus fie să aibă acces la o instanță, fie să folosească drepturile lor garantate de lege.

Mai există o chestiune pe care aș dori s-o ridic aici. În conformitate cu articolul 62 § 2 al Regulamentului Curții, toate negocierile de reglementare amiabilă sunt confidențiale:

„...În conformitate cu art. 38 § 2 al Convenției, negocierile purtate în vederea ajungerii la o reglementare amiabilă a litigiului sunt confidențiale și nu trebuie să influențeze observațiile făcute de părți în cadrul procedurii contencioase. Nicio comunicare scrisă sau orală, precum și nicio ofertă de reglementare intervenită în cadrul acestor negocieri nu va putea fi menționată sau invocată în procedura contencioasă...”

Contrar prevederilor de mai sus, reprezentantul reclamantului a dezvăluit negocierile de reglementare amiabilă, făcându-le publice. Acționând astfel, în termeni practici, el a renunțat la dreptul său de a se baza în disputele viitoare pe clauza „confidențialității negocierilor” și a deschis reprezentanților Guvernului calea spre protecția demnității lor prin intermediul procedurilor cu privire la defăimare în fața autorităților judecătorești naționale. Acest comportament neprofesionist a creat un posibil pericol ca procedurile confidențiale să devină o chestiune examinată de autoritățile judecătorești din Republica Moldova, ceea ce, în opinia mea, este inadmisibil datorită unui posibil conflict între instanțele naționale și cele internaționale.

Cu câteva ocazii, Comisia Europeană a Drepturilor Omului a examinat chestiunea încălcării clauzei de confidențialitate de către reclamanti. Spre exemplu, în cauza *Drozd v. Poland* (cererea nr. 25403/94, decizia din 5 martie 1996), Comisia a declarat: „...reclamantul a făcut publice informații confidențiale...”, „...reclamantul trebuia să fie conștient de confidențialitatea procedurilor, deoarece el a fost informat despre aceasta...”, „...părțile sunt obligate să respecte confidențialitatea procedurilor lor...” și „...comportamentul reclamantului constituie o încălcare gravă a confidențialității...”. În lumina tuturor acestor constatări, Comisia a decis să radieze cererea de pe rol.

Decizia sus-menționată mă duce la concluzia că propunerea Guvernului Republicii Moldova de a se lua o atitudine similară în această cauză nu este, în opinia mea, neîntemeiată și merita o examinare mai atentă.

Eu sunt foarte surprins și regret să notez că un reprezentant al unei organizații non-guvernamentale (ONG) atât de respectabile precum este Comitetul Helsinki dă impresia unei persoane lipsite de o etică legală și profesională elementară. În opinia mea, acest fel de comportament ar trebui să genereze un fel de reacție din partea Curții. De fapt, reprezentantul reclamantului nu este avocat, el este doar un jurist care lucrează pentru ONG-ul menționat mai sus. Participarea sa în această cauză a fost autorizată de Curte în conformitate cu articolul 36 § 4 (a) al Regulamentului Curții (a se vedea paragraful 5 al hotărârii). Concluzia mea personală este următoarea. Curtea ar trebui să fie mult mai vigilentă atunci când aprobă participarea unor astfel de persoane în procedurile în fața ei, pentru a evita situații ambigue precum cea din această cauză.

Mai există un lucru care merită a fi menționat. În paragraful 44 al hotărârii se face referire la intenția reclamantului de a depune o nouă pretenție, citez:

„...de asemenea, el și-a exprimat intenția de a depune o nouă cerere cu privire la încălcarea principiului securității raporturilor juridice, ca urmare a casării hotărârii irevocabile.”

În același timp, în următorul paragraf (45), Curtea statuează că redeschiderea procedurilor este subiect al unei noi pretenții, citez din nou:

„...Curtea de Apel doar a redeschis procedura și că redeschiderea este acum subiectul unei noi pretenții pe care Curtea o va examina în cadrul unei cereri separate.”

Informația citată mai sus cu privire la noile pretenții este irelevantă cauzei cu privire la neexecutarea unei hotărâri judecătorești irevocabile. Există două căi posibile de a proceda în astfel de situații: fie de a comunica o nouă pretenție, dacă ea există într-adevăr sau de a nu o menționa deloc într-o hotărâre în care este examinată o cu totul altă chestiune și care nu are nicio legătură cu „o nouă pretenție pe care Curtea o va examina într-o cerere separată”.

În paragraful 49, Curtea notează: „...o cerere, în mod normal, nu ar fi respinsă ca fiind abuzivă în conformitate cu articolul 35 § 3 al Convenției în baza faptului că ea a fost „ofensatoare” sau „defăimătoare” decât dacă a fost, în mod intenționat, bazată pe fapte neadevărate”. Se face referire la *Varbanov v. Bulgaria*, nr. 31365/96, § 36, ECHR 2000-X, și *Rehak v. the Czech Republic* (citate mai sus).

Să luăm mai întâi hotărârea *Varbanov v. Bulgaria*. Eu nu sunt de acord cu această referire și paragraful citat selectat. În această hotărâre doar o parte din paragraful 36 al hotărârii *Varbanov* a fost citată. Cea de-a doua parte, unde Curtea vorbește despre criteriul „în mod intenționat bazat pe fapte neadevărate”, conține următoarea concluzie:

„...Curtea nu consideră că acesta este cazul, pretențiile reclamantului că drepturile sale garantate de Convenție au fost încălcate fiind bazate pe fapte reale, unele dintre care sunt, într-adevăr, necontestate de Guvern”.

Acesta nu este cazul în situația noastră, unde Guvernul neagă vehement orice implicare în acțiunile pretinse, spre deosebire de cauza *Varbanov*, unde concluzia a fost bazată pe fapte „...necontestate de Guvern...”. Aici apare o întrebare referitoare la cine și ce ar trebui să dovedească în procedurile în fața acestei Curți. Dacă noi acceptăm principiul legal de mai sus „*Ei incumbit probatio qui dicit, non qui negat*”, devine clar că sarcina de probațiune revine reclamantului. În opinia mea, este sarcina reclamantului să dovedească că acuzațiile sale sunt bazate pe fapte reale, ci nu sarcina Guvernului să dovedească că el nu este vinovat. Nu mai trebuie spus faptul că nici reclamantul și nici reprezentantul său nu au prezentat vreo probă care să dovedească declarațiile lor.

În a doua cauză (*Rehak v. the Czech Republic*), după cum am menționat deja, Curtea a declarat cererea inadmisibilă din cauza acuzațiilor nefondate ale reclamantului cu privire la activitatea ilegală a anumitor reprezentanți ai Curții.

Prin urmare, ambele aceste citate ar trebui folosite în favoarea declarării inadmisibilității cererii, decât ca bază a unei constatări contrare.

2. CU PRIVIRE LA FONDUL CERERII

Este adevărat că Guvernul nu a prezentat observații cu privire la fondul cauzei (a se vedea paragraful 52 al hotărârii), dar, în orice caz, indiferent de acest fapt, eu cred că Curtea ar trebui să analizeze situația legală în cauză.

În opinia mea, această cauză se deosebește, în mod clar, de principala cauză *Prodan v. Moldova*, la fel și de alte cauze cu privire la neexecutare.

Caracteristicile care disting această cauză de alte cauze de neexecutare sunt determinate de faptul că autoritățile judecătorești ale Republicii Moldova au casat hotărârea irevocabilă în rezultatul procedurii de revizuire. Prin urmare, nu există acum o hotărâre judecătorească irevocabilă în favoarea reclamantului, adică nu există nimic care să fie executat.

În cauza Prodan a existat o hotărâre judecătorească irevocabilă în vigoare în favoarea reclamantului. Acest fapt constituie principala diferență – o diferență de principiu.

Eu mă îndoiesc foarte mult că Curtea ar putea acuza autoritățile naționale de neexecutarea unei hotărâri judecătorești care a fost legal casată. Eu mă îndoiesc foarte mult că reclamantul ar putea fi considerat ca având bunuri sub formă de așteptări legitime bazate pe o hotărâre judecătorească care a fost legal casată. Și mă îndoiesc foarte mult că o hotărâre judecătorească casată ar putea avea drept consecințe orice așteptări legitime care să constituie bunuri. Dimpotrivă, noi nu știm ce hotărâre vor pronunța autoritățile judecătorești ale Republicii Moldova după o nouă examinare a pretențiilor dlui Popov.

Eu accept că dlui Popov trebuie să i se restituie proprietatea sa confiscată de regimul totalitar stalinist și că nu există niciun dubiu cu privire la acest fapt. Dar dumnealui ar trebui să i se restituie propria sa proprietate, și nu cea care aparține altor persoane. În opinia mea, a fost și continuă să fie responsabilitatea sa să dovedească că proprietatea pe care el o pretinde ca fiind a lui este fosta proprietate a părinților săi.

În paragraful 45 al hotărârii se prevede că

„...nu există o hotărâre irevocabilă care să fi stabilit că casa în cauză nu a aparținut familiei reclamantului și că reclamantul a știut acest lucru”.

Eu sunt de acord că nu există o astfel de hotărâre; în același timp, nu există o hotărâre judecătorească contrară. Astfel, situația legală nu este deloc atât de simplă. Pe de altă parte, mi se pare de neconceput că reclamantul nu a știut unde era situată propria sa casă. Dați-mi voie să vă reamintesc că reclamantul a petrecut aproximativ 16 ani în acea casă înainte ca părinții săi să fie expropriați (a se vedea paragrafele 6 și 7 ale hotărârii). Este dificil de a crede că el nu ar putea identifica casa în care a copilărit. În opinia mea, dacă autoritățile judecătorești naționale decid că casa pe care el o pretinde ca fiind a lui a aparținut altei persoane, acest lucru, în mod automat, ar duce la concluzia că el, în mod intenționat, a prezentat Curții informații false.

În ceea ce privește procedura de revizuire, dați-mi voie să vă reamintesc că Regulamentul Curții conține o prevedere similară. Articolul 80 prevede următoarele:

„În cazul descoperirii unui fapt care, prin natura sa, ar fi putut exercita o influență decisivă asupra soluției unei cauze judecate deja și care, la pronunțarea hotărârii, nu era cunoscut de Curte și nu putea, în mod rezonabil, să fie cunoscut de parte, aceasta din

urmă poate, într-un termen de șase luni de la cunoașterea faptului respectiv, să sesizeze Curtea cu o cerere de revizuire a acelei hotărâri...”

Îmi este greu să cred că Curtea noastră, într-un caz de revizuire a unei hotărâri în conformitate cu articolul 80 al Regulamentului Curții, ar fi solicitat Guvernului unei Înalte Părți Contractante să execute o hotărâre anterioară, iar ulterior, să execute și hotărârea revizuită, consecințele căreia, teoretic vorbind, ar putea fi diametral opuse celor ale primei hotărâri.

Prevederi similare se conțin în Codul de procedură civilă al Republicii Moldova. Articolul 449 (c) și articolul 450 (c) prevăd că o cerere de revizuire se depune când persoana interesată a luat cunoștință de circumstanțe sau fapte esențiale ale pricinii care nu i-au fost cunoscute anterior și nu i-au putut fi cunoscute. O astfel de cerere poate fi depusă în termen de trei luni din ziua când persoana interesată a luat cunoștință de aceste circumstanțe sau fapte esențiale.

Prevederi legale similare se conțin în legislația multor altor state.

Dacă noi acceptăm că procedura de revizuire este o modalitate legală, echitabilă și permisibilă de a schimba hotărâri judecătorești irevocabile în circumstanțe foarte specifice și excepționale, noi, de asemenea, trebuie să acceptăm consecințele acestei proceduri în această cauză. Aceste consecințe sunt următoarele:

1. Ca rezultat al casării hotărârii judecătorești irevocabile care dă dreptul reclamantului de a obține proprietate, toate consecințele legale au încetat să existe; cu alte cuvinte, el a pierdut acum toate drepturile sale. În termeni practici, aceasta înseamnă că el nu mai are dreptul asupra a trei apartamente în cauză, iar ca rezultat, nu există o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1.

2. Ca rezultat al casării hotărârii judecătorești irevocabile, nu mai există ce executa. Dacă nu există ce executa, atunci nu poate exista o violare a articolului 6 § 1 al Convenției pentru neexecutarea unei hotărâri judecătorești irevocabile.

3. CU PRIVIRE LA APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

Eu nu pot fi de acord nici cu sumele acordate cu titlu de prejudiciu moral și costuri și cheltuieli.

(a) Prejudiciu

Mai întâi de toate, eu aș dori să spun că salut constatarea Curții că „chestiunea cu privire la aplicarea articolului 41 al Convenției, în ceea ce privește prejudiciul material, nu este gata pentru decizie” (a se vedea § 7 al dispozitivului hotărârii). Această concluzie este logică și rezultă din faptul că circumstanțele cauzei nu sunt destul de clare pentru a lua o decizie. În termeni practici, aceasta înseamnă că întreaga cauză nu este gata pentru examinare. Într-un mod indirect, majoritatea a recunoscut faptul că fără o hotărâre irevocabilă pronunțată de autoritățile naționale judecătorești în cauza dlui Popov, nu este posibil de

a adopta o hotărâre nici în această cauză. Ceea ce eu nu pot înțelege este cum aceeași cauză poate fi gata pentru decizie în ceea ce privește prejudiciul moral, iar, în același timp, să nu fie gata pentru decizie în ceea ce privește prejudiciul material. În opinia mea, într-o astfel de situație întreaga chestiune cu privire la articolul 41 trebuia amânată până la hotărârea irevocabilă a autorităților judecătorești naționale în cauza dlui Popov.

În schimb, majoritatea a decis să acorde dlui Popov EUR 5,000 cu titlu de prejudiciu moral.

Chiar dacă noi luăm ca bază modul dubios de calcul aplicat în cauza Prodan, suma trebuie redusă la jumătate, deoarece, în cauza Prodan reclamantul a pretins șase apartamente, în timp ce în această cauză reclamantul a pretins doar trei. În cauza Prodan a existat o hotărâre irevocabilă valabilă în favoarea reclamantului, în timp ce în această cauză nu există o astfel de hotărâre.

În cauza Prodan calculele avocatului reclamantului au fost bazate pe următoarele argumente: dacă reclamantul ar fi primit apartamentele, el ar fi găsit chirie, ar fi închiriat apartamentele și ar fi primit plăți, ar fi depozitat banii într-o bancă și ar fi obținut dobândă. În această cauză, reclamantul nu a pretins nicio dobândă bancară.

Chiar lăsând cauza Prodan la o parte, eu aș dori să spun că suma acordată în această cauză depășește limitele rezonabile și este excesiv de mare.

Dați-mi voie să amintesc că perioada de neexecutare în această cauză a fost în jur de 6 ani și 6 luni.

Este general recunoscut că executarea hotărârilor judecătorești irevocabile constituie parte a „procesului”.

În cauza *Hornsby v. Greece*, Curtea a punctat corect că executarea unei hotărâri pronunțate de orice instanță trebuie privită ca o parte integrantă a „procesului” în sensul articolului 6 (a se vedea *Hornsby v. Greece*, hotărâre din 19 martie 1997, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-II, p. 510, § 40).

Prin urmare, este logic de spus că întârzierile în procesul de executare a hotărârilor trebuie privite, la rândul lor, ca întârzieri în cadrul „procesului”. Și dacă acesta este cazul, în această situație, noi trebuie să urmăm hotărârile precedente cu privire la această chestiune.

Când se încearcă să se compare suma acordată în această cauză cu compensațiile acordate în alte cauze cu „proceduri excesiv de lungi”, diferența este cu adevărat frapantă.

Dați-mi voie să dovedesc concluzia mea precedentă prin niște exemple.

Cauza *Krol v. Poland* (a se vedea *Krol v. Poland*, nr. 65017/01, 28 septembrie 2004): durata procedurilor - 10 ani și 5 luni. Suma acordată - EUR 4,500.

Cauza *Przygodzki v. Poland* (a se vedea *Przygodzki v. Poland*, nr. 65719/01, 5 octombrie 2004): durata procedurilor - 7 ani și 6 luni. Suma acordată - EUR 2,500.

Cauza *Nowak v. Poland* (a se vedea *Nowak v. Poland*, nr. 27833/02, 5 octombrie 2004): durata procedurilor - 7 ani și 7 luni. Suma acordată - EUR 3,600.

Cauza *Wiatrzyk v. Poland* (a se vedea *Wiatrzyk v. Poland*, nr. 52074/99, 26 octombrie 2004): durata procedurilor - 8 ani și 6 luni. Suma acordată - EUR 3,000.

Cauza *Kusmieriek v. Poland* (a se vedea *Kusmieriek v. Poland*, nr. 10675/02, 21 septembrie 2004): durata totală a procedurilor - 9 ani și 6 luni (dintre care 8 ani și 4 luni cădeau sub jurisdicția Curții). Suma acordată - EUR 4,000.

Cauza *Kreuz v. Poland* (a se vedea *Kreuz v. Poland* (no. 2), nr. 46245/99, 20 iulie 2004): durata procedurilor - 9 ani și 3 luni. Suma acordată - EUR 3,600.

Cauza *Pasnicki v. Poland* (a se vedea *Pasnicki v. Poland*, nr. 51429/99, 6 mai 2003): durata procedurilor - 12 ani și 9 luni (dintre care 9 ani și 9 luni cădeau sub jurisdicția Curții). Suma acordată - EUR 4,500.

Această listă poate fi continuată.

În opinia mea, atitudinea luată în cauzele de mai sus trebuie luată, de asemenea, în cauzele de „neexecutare”. Motivele care m-au adus la această concluzie sunt următoarele:

Atunci când vorbim despre prejudiciul moral, mai întâi de toate vorbim despre o formă de compensare financiară pentru suferința suportată de reclamant. Eu sunt sigur că, din punct de vedere obiectiv, pentru un reclamant nu există nicio diferență la ce etapă a „procesului” - examinarea în instanța de fond, de apel, de recurs, procedurile de executare - statul nu-și îndeplinește obligațiile. Ceea ce cu adevărat contează aici este perioada de timp pe parcursul căreia reclamantul a așteptat satisfacerea cerințelor lui legale.

Ca o chestiune de principiu, sumele acordate ar trebui să fie similare în cauze în care întâzieri similare au fost constatate, probabil, cu unele ajustări în dependență de situația economică și standardele de viață existente în fiecare Stat Membru.

(b) Costuri și cheltuieli

În conformitate cu articolul 60 § 2, atunci când se pretinde o satisfacție echitabilă, „...trebuie prezentată o listă detaliată a tuturor pretențiilor, împreună cu documentele sau chitanțele care le justifică, în lipsa căreia Camera poate respinge pretențiile în totalitate sau în parte...”

Cu multe ocazii, Curtea a declarat că numai cheltuielile realmente angajate de reclamant trebuie rambursate.

În hotărâre (a se vedea paragraful 83) se prevede că „...luând în considerație lista detaliată prezentată de reclamant...” Curtea acordă reclamantului EUR 1,000.

În aceste circumstanțe ale cauzei, când nu s-a spus niciun cuvânt despre existența vreunui document care să justifice pretențiile, așa cum este cerut de regula citată mai sus, eu am mari îndoieli că rambursarea costurilor și cheltuielilor în această cauză a fost în conformitate cu Regulamentul Curții.

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială din varianta engleză a hotărârii
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA ZILIBERBERG c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 61821/00)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

1 februarie 2005

DEFINITIVĂ

01/05/2005

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al
Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Ziliberberg c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl M. PELLONPÄÄ,

Dl R. MARUSTE,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dl J. BORREGO BORREGO, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 11 ianuarie 2005 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 61821/00) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Cristian Ziliberberg („reclamantul”), la 10 august 2000.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl Sergiu Ostaf, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul a pretins, în special, că dreptul său la libertatea de întrunire a fost încălcat, precum și că dreptul său la un proces echitabil a fost încălcat ca rezultat al necitării sale de către Tribunalul municipiului Chișinău pentru judecarea recursului său.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții).

5. Printr-o decizie din 4 mai 2004, Curtea a declarat pretenția reclamantului în baza articolului 11 inadmisibilă, restul cererii fiind declarat admisibil.

6. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații cu privire la fondul cauzei (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

7. Reclamantul s-a născut în 1980 și locuiește în Chișinău, Moldova. La momentul evenimentelor în cauză, el era student și primea o bursă de 50 lei moldovenești (MDL).

8. La 18 aprilie 2000, între 9.30 și 12.30, reclamantul a participat la o demonstrație împotriva deciziei Consiliului municipal de a anula privilegiile studenților pentru călătoria cu transportul urban. Demonstrația nu a fost autorizată în conformitate cu legea, iar din declarațiile părților rezultă că organizatorii nici nu au solicitat autorizarea. Demonstrația a avut loc în Piața Marii Adunări Naționale din Chișinău. La început demonstrația era pașnică, dar, ulterior, unii participanți au început să arunce cu ouă și pietre în clădirea Primăriei, iar poliția a intervenit.

9. În jurul orei 12.30, reclamantul a fost reținut de poliție pentru participare activă la o demonstrație neautorizată cu încălcarea articolului 174/1 alin. 4 al Codului cu privire la contravențiile administrative (în continuare, „CCA”). El a fost adus la comisariatul de poliție cu o oră mai târziu. Între 13.30 și 19.00, el a fost deținut în comisariatul de poliție și interogat de câțiva anchetatori penali.

10. În declarațiile sale scrise, date la comisariatul de poliție, reclamantul a menționat *inter alia* că el a fost reținut de poliție atunci când el și un jurnalist de la Radioul Național s-au apropiat de un grup de polițiști care băteau un student. Deoarece el avea scris pe frunte cuvântul „STUDENT”, poliția l-a reținut. El a declarat că a fost un participant activ, dar că nu a fost implicat în acțiuni violente.

11. La o dată nespecificată, poliția a definitivat dosarul administrativ în legătură cu contravenția comisă de reclamant, menționând *inter alia* că el a participat activ la o întrunire neautorizată, care a avut loc în fața sediului Consiliului municipal. Dosarul a fost ulterior transmis judecătoriei de sector competente.

12. În urma unei ședințe judecătorești care a avut loc la 19 aprilie 2000, Judecătoria sectorului Centru a aplicat reclamantului o amendă administrativă de MDL 36 (echivalentul a 3.17 euro (EUR) la acea dată) prevăzută de articolul 174/1 alin. 4 al CCA. În decizia sa, instanța a declarat *inter alia* că reclamantul a participat activ la o demonstrație a studenților, care s-a desfășurat fără autorizare din partea Consiliului municipal și că el a recunoscut că a participat la demonstrație.

13. La 28 aprilie 2000, reclamantul a depus recurs împotriva deciziei susmenționate. El a declarat că amenda i-a fost aplicată ilegal și că sancțiunea a fost

contrară libertății de întrunire și dreptului la grevă, garantate de articolele 40 și 45 ale Constituției.

14. La 4 mai 2000, ora 10.00, Tribunalul municipiului Chișinău a examinat recursul reclamantului în absența acestuia și l-a respins.

15. Potrivit Guvernului, citația pentru ședința judecătorească a fost expediată printr-o scrisoare ordinară la 2 mai 2000 și trebuia să ajungă la destinație la 3 mai 2000.

16. Potrivit reclamantului, citația a fost trimisă la 3 mai 2000, iar el a primit-o la 4 mai 2000, după ora 10.00.

17. Ștampila poștală de pe plic, aplicată de oficiul poștal de expediere (și anume, de primul oficiu poștal prin care a trecut plicul), indică data de 3 mai 2000. Ștampila aplicată de oficiul poștal de destinație nu este pe deplin lizibilă.

18. La 5 mai 2000, reclamantul s-a prezentat la cancelaria Tribunalului municipiului Chișinău pentru a întreba despre cauza sa. Lui i-a fost dată o copie a deciziei Tribunalului municipiului Chișinău din 4 mai 2000, prin care a fost respins recursul său și menținută decizia Judecătoriei sectorului Centru din 19 aprilie 2000.

19. La 10 mai 2000, reclamantul a depus la Tribunalul municipiului Chișinău o contestație în anulare împotriva deciziei din 4 mai 2000, declarând că el nu a fost citat în mod corespunzător și, prin urmare, nu a avut parte de un proces echitabil. Instanța a refuzat să înregistreze contestația în anulare pe motiv că CCA nu prevedea o astfel de cale de atac. La 18 mai și, respectiv, 22 iunie 2000, instanța a respins cererile repetate depuse de reclamant și avocatul său.

20. La 18 mai 2000, reclamantul însoțit de un jurist de la Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului, precum și de un alt avocat, au încercat din nou să depună o contestație în anulare la cancelaria Tribunalului municipiului Chișinău, însă cancelaria a refuzat s-o înregistreze.

21. La 12 iunie 2000, ca urmare a cererii executorului judecătoresc, reclamantul a plătit amenda prevăzută în decizia din 19 aprilie 2000.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNĂ RELEVANTE

22. Prevederile relevante ale Codului cu privire la contravențiile administrative, în vigoare la acel moment, erau următoarele:

Articolul 1

„Codul cu privire la contravențiile administrative are sarcina de a ocroti personalitatea, drepturile și interesele legitime ale persoanelor fizice și juridice, proprietatea, orânduirea de stat și ordinea publică, precum și de a depista, preveni și lichida contravențiile administrative și consecințele lor, de a contribui la educarea cetățenilor în spiritul îndeplinirii întocmai a legilor.”

Articolul 11/1

„... Pedepsa pentru tentativa de contravenție se stabilește conform articolului din partea specială din prezentul Cod, care prevede răspunderea pentru contravenția respectivă.”

Articolul 12

„La răspunderea administrativă pot fi trase persoanele, care până în momentul comiterii contravenției administrative au atins vârsta de șaisprezece ani.”

Articolul 18

„Nu urmează a fi trasă la răspundere administrativă persoana, care deși a săvârșit o acțiune, prevăzută de prezentul Cod sau de alte acte normative, ce stabilesc răspundere administrativă pentru contravenții administrative, a acționat însă în stare de legitimă apărare...”

Articolul 22

„Sanțiunea administrativă este o măsură de răspundere și se aplică în scopul educării persoanei, care a comis o contravenție administrativă, în spiritul respectării legilor, precum și în scopul de a se preveni comiterea unor noi contravenții atât de către contravenientul însuși, cât și de alte persoane.”

Articolul 26 § 4

„În caz de sustragere cu rea-voință de la achitarea amenzii aplicate pentru contravenția administrativă săvârșită, instanța judecătorească poate înlocui această sancțiune cu arest administrativ, calculându-se zece zile de arest pentru un salariu minim, termenul fiind cel mult treizeci de zile.”

Înlocuirea amenzii administrative cu arest administrativ se hotărăște de instanța de judecată ca urmare a cererii depuse de executorul judecătoresc în conformitate cu articolul 26 al CCA. Potrivit Guvernului, instanțele pot înlocui amenzile administrative cu arest administrativ numai în cazul când sunt prezente următoarele circumstanțe:

- atunci când o persoană, care știe despre amenda care i-a fost aplicată, refuză să se prezinte în fața executorului judecătoresc după multiple citări;
- atunci când contravenientul nu are niciun venit sau bunuri care ar putea fi vândute;
- atunci când contravenientul nu este angajat și, prin urmare, nu are un salariu din care amenda ar putea fi dedusă;
- atunci când contravenientul nu a respectat termenul limită stabilit de instanță pentru plata amenzii administrative.

Hotărârea prin care amenda administrativă este înlocuită cu arest administrativ poate fi atacată în instanța ierarhic superioară. O persoană în privința căreia o astfel de măsură este aplicată poate întotdeauna s-o înceteze prin plata amenzii administrative. Înlocuirea nu poate fi făcută în privința

femeilor gravide, femeilor care au copii mai mici de doisprezece ani, persoanelor care au vârsta de până la optsprezece ani, precum și invalizilor de gradul întâi și doi.

Referitor la ultima prevedere menționată, părțile au prezentat copii a șapte hotărâri recente prin care amenziile administrative au fost înlocuite cu arest administrativ, în unele din ele înlocuirea fiind hotărâtă în absența contravenientului, în cadrul unei ședințe judecătorești care nu a fost publică. În una din ele înlocuirea a fost făcută datorită neplății de către contravenient a amenzii administrative la timp. În același timp, Guvernul a prezentat copii ale scrisorilor adresate Agentului Guvernamental de către președinții a treisprezece instanțe judecătorești în care se menționa că în ultimii doi ani instanțele lor au înlocuit amenziile administrative cu arest administrativ în douăzeci și șase de cazuri.

Articolul 33

„Circumstanțe, ce atenuează răspunderea pentru contravenția administrativă, se consideră:

- 1) căința sinceră a vinovatului;
- 2) prevenirea de către vinovat a urmărilor dăunătoare ale contravenției, repararea benevolă a prejudiciului sau înlăturarea daunei pricinuite;
- 3) comiterea contravenției sub influența unei puternice emoții sufletești ori în virtutea unui concurs de grave împrejurări personale sau familiale;
- 4) comiterea contravenției de către un minor;
- 5) comiterea contravenției de către o femeie gravidă sau de către o femeie, care are copil în vârstă de până la un an.”

Articolul 34

„Circumstanțe, ce agravează răspunderea pentru contravenția administrativă, se consideră:

- 1) continuarea comportării ilicite, contrar cererii persoanelor, împuternicite pentru aceasta, de a înceta această comportare;
- 2) comiterea a doua oară în decursul unui an a unei contravenții similare, pentru care persoana a fost de acum supusă unei sancțiuni administrative; comiterea contravenției de către o persoană, care a săvârșit mai înainte o infracțiune;
- 3) atragerea în contravenție a unui minor;
- 4) comiterea contravenției de un grup de persoane;
- 5) comiterea contravenției în condițiile unor calamități naturale...;
- 6) comiterea contravenției în stare de ebrietate. ...”

Articolul 174/1

„(2) Organizarea și desfășurarea întrunirii fără avizarea primăriei sau fără autorizația ei, precum și încălcarea condițiilor (forma, locul, timpul) desfășurării întrunirii, indicate în autorizație, atrage după sine aplicarea unei amenzi organizatorilor (conducătorilor) întrunirii în mărime de la zece la douăzeci și cinci de salarii minime...”

(4) Participarea activă la întrunirea desfășurată în condițiile alineatului doi din prezentul articol atrage după sine aplicarea unei amenzi în mărime de la două la cinci salarii minime.”

Articolul 254

„Cazul cu privire la contravenții administrative se examinează în prezența persoanei, care este trasă la răspundere administrativă. În lipsa acestei persoane, cazul poate fi examinat numai atunci, când există date despre anunțarea la timp a persoanei despre locul și timpul examinării cazului și dacă din partea ei n-a fost primit nici un demers de a se amâna examinarea cazului.”

Articolul 281

„Decizia judecătorei de sector, municipale, asupra cazurilor cu privire la contravențiile administrative poate fi atacată pe cale procedurală în instanța judecătorească ierarhic superioară, depunându-se o plângere, sau printr-un protest al procurorului.”

Articolul 282/3

„Neprezentarea persoanelor indicate, deși acestea au fost înștiințate din timp despre data examinării cazului, nu constituie o piedică pentru examinarea lui ...”

Articolul 282/5

„Examinând cazul cu privire la contravenția administrativă, instanța de recurs adoptă una din următoarele hotărâri:

- 1) lasă decizia instanței judecătorești neschimbată, iar plângerea sau protestul nesatisfăcute;
- 2) anulează decizia instanței judecătorești și trimite dosarul la judecătoria raională, de sector municipală spre o nouă examinare;
- 3) anulează decizia instanței de fond și trimite materialele organului care a întocmit procesul-verbal;
- 4) anulează decizia instanței judecătorești și clasează cazul;
- 5) schimbă sancțiunea administrativă și atenuează sancțiunea aplicată.”

Articolul 282/6

„Drept temeiuri pentru anularea deciziei asupra cazului cu privire la contravenția administrativă servesc încălcarea esențială a normelor dreptului procedural și aplicarea greșită a legii. Decizia corectă în fond nu poate fi anulată din motive formale, cu excepția cazurilor:

- 1) cazul a fost examinat de un complet de judecată format contrar prevederilor legii;
- 2) decizia a fost semnată nu de judecătorul care a examinat cazul sau a fost semnată de un judecător care nu a participat la examinarea cazului;
- 3) decizia a fost pronunțată nu de judecătorul care a examinat cazul;
- 4) lipsește procesul-verbal al ședinței judiciare deși potrivit legii întocmirea lui este obligatorie;
- 5) cazul a fost examinat fără participarea traducătorului deși potrivit legii participarea lui este obligatorie.”

Articolul 282/7

„După examinarea cazului cu privire la contravenția administrativă instanța de recurs își pronunță decizia. Decizia poate să nu conțină argumente, adică să se întocmească în formă de rezoluție.”

Articolul 293

„În cazul când contravenientul nu plătește amenda în termenul stabilit de articolul 292 din prezentul Cod, decizia de aplicare a amenzii se trimite pentru reținerea sumei de amendă în mod forțat din salariul lui sau din alt câștig, din pensie sau din stipendie în conformitate cu regulile, stabilite de Codul de procedură civilă.

Dacă persoana amendată nu lucrează ori dacă perceperea amenzii din salariu sau dintr-un alt câștig, din pensie sau din bursa contravenientului este imposibilă din alte cauze, perceperea amenzii se efectuează, în temeiul deciziei organului (persoanei cu funcții de răspundere) cu privire la aplicarea amenzii, de către executorul judecătoresc prin urmărirea bunurilor personale ale contravenientului, precum și a părții lui dintr-o proprietate comună. ...”

23. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, în vigoare la acel moment, erau următoarele:

Articolul 128

„Învinuitul care se află în libertate este chemat la anchetatorul penal printr-o citație. Citația se înmânează învinuitului, iar adeverința cu indicarea datei primirii citației se restituie anchetatorului penal. Citația poate fi transmisă și printr-o telefonogramă sau telegramă.”

24. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, în vigoare la acel moment, erau următoarele:

Articolul 101

„Instanța comunică prin citație participanților la proces ... data și locul ședinței. ...

Participanților la proces ... citațiile se înmânează din vreme pentru ca să aibă timp suficient de a se prezenta la termen în fața instanței și de a se pregăti pentru proces.”

25. Într-o carte intitulată „Procedura în cazurile cu privire la contravențiile administrative”, autorul căreia este Sergiu Furdul (judecător la Curtea Supremă de Justiție din Republica Moldova), (Chișinău 2000), autorul a notat următoarele: „Codul cu privire la contravențiile administrative prevede un număr de măsuri procedurale ca: reținerea administrativă, controlul corporal, controlul obiectelor, arestul administrativ... . CCA prevede puține garanții de ordin procedural, negarantând asistență juridică, prezumția nevinovăției, etc. Cazurile cu privire la contravențiile administrative sunt examinate de colegiile penale ale instanțelor judecătorești... Numai persoanele condamnate pot plăti amenda administrativă... Este ilegal ca amenda să fie plătită de altcineva”.

ÎN DREPT

I. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

26. Reclamantul pretinde încălcarea dreptului său la un proces echitabil garantat de articolul 6 § 1 al Convenției, care prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa...”

A. Aplicabilitatea articolului 6 § 1

27. Reclamantul a declarat că acuzațiile împotriva sa ar putea fi considerate „penale”, în sensul articolului 6 al Convenției. El a declarat că cauzele cu privire la contravențiile administrative sunt examinate de colegiile penale ale instanțelor judecătorești, iar în sistemul juridic francez abaterile de așa natură erau înscrise în Codul penal. În continuare, el a pretins că a fost reținut de poliție timp de cinci ore și jumătate la 18 aprilie 2000, pe parcursul cărora el a fost interogată de anchetatori penali. Reclamantul a declarat, de asemenea, că, în afară de amenzi, Codul cu privire la contravențiile administrative prevede măsuri procedurale ca reținerea administrativă, controlul corporal, controlul obiectelor și arestul administrativ. Dacă amenda nu este plătită, sancțiunea poate fi înlocuită cu arest administrativ pe o perioadă de zece zile pentru fiecare MDL 18 (echivalentul a EUR 1.59 la acea perioadă). Dacă el nu ar fi avut mijloace să plătească amenda, el ar fi fost arestat pe o perioadă de douăzeci de zile. El a declarat că bursa sa lunară de student era de MDL 50-60, în dependență de performanța sa academică, și că, prin urmare, amenda aplicată lui a constituit mai mult de jumătate din venitul său lunar.

28. Guvernul a declarat că acuzațiile împotriva reclamantului nu au fost „penale”, ci „administrative”. El a subliniat necesitatea de a diferenția contravențiile administrative de sistemul de justiție penală și a considerat că diferențierea între acuzațiile penale și disciplinare a fost făcută într-un mod compatibil cu articolul 6 al Convenției. Guvernul a declarat că contravenția nu a fost de natură penală, deoarece a fost pedepsită cu o sancțiune care a avut un scop „educațional” și „preventiv”. Sancțiunea prevăzută de Codul cu privire la contravențiile administrative pentru contravenția în cauză variază între MDL 36 și MDL 90, iar reclamantului i-a fost aplicată amenda minimă. Potrivit Guvernului, amenda a constituit aproximativ zece procente din salariul mediu lunar în Republica Moldova la acea perioadă și nu a fost înlocuită cu arest administrativ. Guvernul a declarat, de asemenea, că în privința reclamantului nu a existat riscul ca amenda să fie înlocuită cu arest administrativ.

29. Curtea notează că nu se contestă de către părți că aplicabilitatea articolului 6 trebuie evaluată în baza a trei criterii menționate în hotărârea *Engel (Engel and Others v. the Netherlands)*, hotărâre din 8 iunie 1976, Seria A nr. 22, §§ 82 și 83). În acest context, Curtea reamintește că pentru a determina dacă o abatere se califică ca „penală”, în sensul Convenției, prima chestiune care trebuie stabilită este dacă norma care definește abaterea aparține dreptului penal în sistemul juridic al statului pârât; iar ulterior trebuie examinată natura abaterii și, în sfârșit, natura și gradul de severitate ale pedepsei care putea fi aplicată persoanei în cauză, luând în considerație obiectul și scopul articolului 6 al Convenției, sensul obișnuit al termenilor din articolul respectiv, precum și legislația Statelor Contractante (a se vedea, printre altele, *the Garyfallou AEBE v. Greece*, hotărâre din 24 septembrie 1997, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-V, p. 1830, § 32).

30. Nu se contestă de către părți că abaterea pentru care reclamantul a fost sancționat nu este calificată în dreptul național ca „penală”. Totuși, indicii furnizați de dreptul național al statului pârât au doar o valoare relativă (a se vedea *Kadubec v. Slovakia*, hotărâre din 2 septembrie 1998, *Reports* 1998-VI, § 51).

31. Prin urmare, este necesar de a examina abaterea în lumina celui de-al doilea și al treilea criteriu menționate mai sus. În acest sens, Curtea reamintește că aceste criterii sunt alternative, și nu cumulative: pentru ca articolul 6 să devină aplicabil, este suficient ca abaterea în cauză să fie, prin natura sa, „penală” din punctul de vedere al Convenției sau ar trebui să facă persoana în cauză pasibilă de o sancțiune care, datorită naturii sale și gradului de severitate, ține, de obicei, de domeniul „penal” (a se vedea, *inter alia*, *Lutz v. Germany*, hotărâre din 25 august 1987, Seria A, nr. 123, p. 23, § 55). Acest lucru nu exclude faptul ca o examinare cumulativă să fie folosită atunci când analiza separată a fiecărui criteriu nu permite de a se ajunge la o concluzie clară în ceea

ce privește existența unei „acuzății penale” (a se vedea *Janosevic v. Sweden*, nr. 34619/97, § 67, ECHR 2002-VII).

32. În ceea ce privește natura abaterii comise de reclamant, Curtea notează că el a fost sancționat în temeiul articolului 174/1 § 4 al Codului cu privire la contravențiile administrative („CCA”) pentru participarea la o demonstrație neautorizată. Această prevedere reglementează contravențiile împotriva ordinii publice și are scopul de a reglementa modul în care demonstrațiile trebuie desfășurate. Prin urmare, prevederea legală încălcată de reclamant se adresează tuturor cetățenilor, și nu unui anumit grup care are un statut special. Caracterul general al prevederii legale în cauză este în continuare confirmat de articolul 1 și articolul 12 ale CCA, care se referă la faptul că responsabilitatea administrativă survine la vârsta de șaisprezece ani și că toți cetățenii trebuie să respecte prevederile legale și drepturile altor cetățeni și persoane juridice (a se vedea *Ozturk v. Germany*, hotărâre din 21 februarie 1984, Seria A nr. 73, § 53).

33. Mai mult, dl Ziliberberg a fost sancționat de instanțele judecătorești cu amendă. Amenda nu a avut scopul de compensare materială pentru prejudiciu, dar a avut, în esență, scopul de a pedepsi și de a preveni (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Bendenoun v. France*, hotărâre din 24 februarie 1994, Seria A nr. 284, § 47). Articolul 22 al CCA este relevant în acest sens. Curtea reiterează că caracterul punitiv este, tradițional, caracteristica distinctivă a pedepselor penale (a se vedea hotărârea de mai sus în cauza *Ozturk*, § 53).

Curtea reiterează că, în principiu, caracterul general al CCA și scopul pedepselor, care este atât de a pedepsi, cât și de a preveni, sunt suficiente pentru a arăta că, în sensul articolului 6 al Convenției, reclamantul a fost acuzat de o abatere penală (a se vedea *Lauko v. Slovakia*, hotărâre din 2 septembrie 1998, *Reports* 1998-VI, § 58).

34. Caracterul penal al contravenției este, în continuare, dovedit de faptul că reclamantul a fost adus la poliție, unde a fost reținut pentru câteva ore și a fost interogat de anchetatori penali. Mai mult, CCA conține prevederi cu privire la chestiuni precum: circumstanțele atenuante și agravante, răspunderea pentru tentativa de comitere a unei contravenții, precum și legitima apărare (a se vedea paragraful 22 de mai sus), care indică natura penală a contravențiilor administrative. De asemenea, este important de notat că cauzele cu privire la contravențiile administrative sunt examinate de colegiile penale ale instanțelor judecătorești.

Curtea reiterează că lipsa gravității pedepsei în cauză nu poate înlătura caracterul penal inerent al unei contravenții (a se vedea hotărârea *Ozturk*, menționată mai sus, § 54). Totuși, în această cauză, severitatea pedepsei efective și potențiale ar putea fi, în principiu, considerată un alt argument în favoarea aplicabilității articolului 6. În acest sens, trebuie notat că reclamantul a fost amendat cu MDL 36 (echivalentul a EUR 3.17 la acea dată), care a constituit mai mult de 60% din

venitul său lunar și că în privința sa putea fi aplicată pedeapsa maximă de MDL 90 (echivalentul a EUR 7.94 la acea dată).

Mai mult, dacă nu ar fi plătit amenda în circumstanțele prevăzute în articolul 26 § 4 al CCA, el ar fi putut fi arestat pentru o perioadă de douăzeci de zile (a se vedea, paragraful 22 de mai sus). Este important de notat în acest sens că, în conformitate cu Codul de procedură civilă în vigoare la acea perioadă, omisiunea de a se conforma hotărârilor judecătorești civile nu putea avea drept urmare încarcerarea persoanei.

Având în vedere legislația Republicii Moldova și practica care rezultă din hotărârile prezentate de către părți, Curtea nu poate conchide dacă în circumstanțele specifice ale acestei cauze reclamantul risca să fie arestat în conformitate cu articolul 26 § 4 al CCA. Totuși, chiar dacă amenda nu ar fi putut fi înlocuită cu arest în această cauză, acest lucru nu ar fi fost decisiv pentru calificarea unei contravenții ca fiind „penală” în sensul articolului 6 (a se vedea *Janosevic v. Sweden*, citată mai sus, § 69).

35. Analizând diversele aspecte ale cauzei, Curtea notează că predomină elementele care sugerează că a fost vorba de acuzații penale. Deși niciunul din ele nu este decisiv de sine stătător, luate împreună și cumulativ ele aduc „acuzațiile” în sfera penală, în sensul articolului 6 § 1.

36. În lumina celor menționate, Curtea consideră că articolul 6 § 1 este aplicabil în această cauză.

B. Respectarea articolului 6 § 1

37. Reclamantul s-a plâns că nu a fost citat în mod corespunzător pentru ședința din 4 mai 2000 în care Tribunalul municipiului Chișinău a examinat recursul său și că, prin urmare, nu a putut fi prezent. Referindu-se la ștampilele poștale de pe plic (a se vedea paragrafele 16-17 de mai sus), el a declarat că citația a fost expediată la 3 mai 2000 și a ajuns la el după ora 10.00 a zilei de 4 mai 2000, după ce ședința judecătorească a avut loc.

38. Guvernul nu a fost de acord cu reclamantul. Potrivit Guvernului, citația a fost expediată la 2 mai 2000 și trebuia să ajungă la reclamant la 3 mai 2000. În acest sens, Guvernul a transmis Curții o copie a registrului de înregistrare a corespondenței (registru scris de mână) al Tribunalului municipiului Chișinău, conform căruia citația a fost expediată reclamantului la 2 mai 2000. În ceea ce privește ștampilele de pe plic, Guvernul le-a considerat ilizibile.

39. Curtea notează că la 4 mai 2000, la ora 10.00, Tribunalul municipiului Chișinău a examinat recursul reclamantului în absența acestuia (a se vedea paragraful 14 de mai sus). Ea constată că ștampila de pe plic aplicată de oficiul poștal de expediere (și anume, de primul oficiu poștal prin care a trecut scrisoarea)

indică în mod clar data de 3 mai 2000. Doar ștampila aplicată de oficiul poștal de destinație nu este pe deplin lizibilă. În consecință, citația a fost transmisă de către Tribunalul municipiului Chișinău doar cu o zi înainte de ședința judecătorească, iar Curtea conchide, prin urmare, că reclamantul nu a fost informat anticipat despre ședință.

40. Articolul 6 al Convenției, interpretat în ansamblu, garantează dreptul persoanei acuzate de a participa efectiv la procesul său penal. Acesta include *inter alia* nu doar dreptul de a fi prezent, dar și de a asculta și a urmări procesul (a se vedea, spre exemplu, *Stanford v. the United Kingdom*, hotărâre din 23 februarie 1994, Seria A nr. 282-A, § 26; *Barberà, Messegueé and Jabardo v. Spain*, hotărâre din 6 decembrie 1988, Seria A nr. 146, § 78). Acest drept face implicit parte din esența conceptului procedurii contradictorii și poate fi, de asemenea, dedus din garanțiile prevăzute în sub-paragrafele (c), (d) și (e) ale paragrafului 3 al articolului 6 - „să se apere el însuși”, „să întrebe sau să solicite audierea martorilor” și „să fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere” (a se vedea *Colozza v. Italy*, hotărâre din 12 februarie 1985, Seria A nr. 89, § 27). Este dificil de a vedea în această cauză cum reclamantul ar fi putut să-și exercite aceste drepturi fără a fi prezent.

41. Curtea notează, în continuare, că în cauza *Kremzow v. Austria* (hotărâre din 21 septembrie 1993, Seria A nr. 268-B) și în cauza *Kamasinski v. Austria* (hotărâre din 19 decembrie 1989, Seria A nr. 168), ea a instituit principiul conform căruia prezența persoanei acuzate la judecarea unui recurs unde au fost examinate doar chestiuni de drept nu a fost crucială. Curtea consideră că această cauză trebuie distinsă de acele cauze. În cauzele *Kremzow* și *Kamasinski*, persoanele acuzate au fost reprezentate de avocați și, în principiu, fiecare a avut posibilitatea de a-și organiza apărarea. În această cauză, în esență, reclamantul pur și simplu nu a putut face acest lucru, deoarece el nu a fost informat anticipat despre ședința judecătorească.

42. În concluzie, reclamantul nu a avut parte de un proces echitabil în conformitate cu articolul 6 § 1 al Convenției.

II. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

43. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul material

44. Reclamantul a pretins MDL 36 cu titlu de prejudiciu material, argumentând că aceasta a fost suma amenzii care i-a fost aplicată ca urmare a sancționării sale pentru participarea la o demonstrație neautorizată.

45. Guvernul a contestat suma pretinsă de reclamant. În opinia sa, reclamantul nu are dreptul la un prejudiciu material, deoarece Curtea a declarat inadmisibilă pretenția lui cu privire la pretinsa violare a articolului 11 al Convenției.

46. Curtea notează că ea a declarat inadmisibilă pretenția reclamantului cu privire la articolul 11 al Convenției (a se vedea paragraful 5 de mai sus). Chiar dacă este adevărat că Curtea a constatat că procedurile care au avut drept rezultat aplicarea amenzii nu au fost echitabile, nu se poate spune că, dacă procedurile ar fi fost conforme articolului 6 al Convenției, o astfel de amendă nu ar fi fost aplicată. Prin urmare, Curtea nu vede o legătură causală între greșeală și prejudiciul pretins și nu acordă nicio sumă cu acest titlu.

B. Prejudiciul moral

47. Reclamantul a pretins EUR 5,000 cu titlu de prejudiciu moral suferit ca urmare a stresului și frustrării cauzate de sancțiunea care i-a fost aplicată pentru participarea la o demonstrație neautorizată.

48. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de reclamant, argumentând că Curtea a declarat inadmisibilă pretenția acestuia în baza articolului 11 al Convenției. El a declarat că în această cauză simpla constatare a unei violări ar constitui o satisfacție echitabilă.

49. Curtea notează că reclamantul a pretins compensații doar în ceea ce privește pretinsa violare a articolului 11 al Convenției, fără a lua în considerație faptul că Curtea a declarat acea pretenție inadmisibilă. El nu a pretins o compensație pentru violarea articolului 6 § 1 al Convenției și, prin urmare, Curtea nu acordă nicio sumă cu acest titlu.

C. Costuri și cheltuieli

50. Reclamantul a pretins, de asemenea, EUR 1,850 cu titlu de costuri și cheltuieli suportate în fața Curții, din care EUR 1,650 au fost onorarii de reprezentare, iar restul au fost cheltuieli de transport și comunicații.

51. Guvernul nu a fost de acord cu sumele pretinse, declarând că reclamantul nu a dovedit cheltuielile de reprezentare pretinse. Potrivit Guvernului, suma pretinsă de reclamant este prea mare în comparație cu salariul mediu lunar în Republica Moldova și cu taxele oficiale plătite de stat avocaților acordați *pro*

bono. Guvernul, de asemenea, a contestat numărul orelor petrecute de reprezentantul reclamantului asupra cauzei, în general, și pentru cercetarea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, în special, declarând că o persoană care posedă o diplomă de absolvire a Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova nu are nevoie să studieze jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, deoarece se prezumă că el sau ea a studiat-o pe parcursul celui de-al doilea și al patrulea an de studii. În opinia Guvernului, o compensație cu acest scop ar constitui o bursă de studii.

52. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie incluse în suma acordată în baza articolului 41, ea urmează să stabilească dacă costurile și cheltuielile au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Nilsen and Johnsen v. Norway* [GC], nr. 23118/93, § 62, ECHR 1999-VIII). În această privință, Curtea poate să se bazeze pe elemente precum numărul de ore lucrate de avocat și tariful perceput de acesta pentru o oră de lucru (a se vedea *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-...).

53. În această cauză, luând în considerație lista detaliată prezentată de reclamant, criteriile de mai sus, complexitatea cauzei și faptul că o parte din pretenții au fost declarate inadmisibile, Curtea acordă reclamantului EUR 1,000 pentru costurile și cheltuielile angajate.

D. Dobânda de întârziere

54. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Hotărăște* că articolul 6 § 1 al Convenției este aplicabil în această cauză;
2. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 1,000 (o mie euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;

(b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus, egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

4. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 1 februarie 2005, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA MERIAKRI c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 53487/99)

HOTĂRÂRE
(Radiere)

STRASBOURG

1 martie 2005

DEFINITIVĂ

06/07/2005

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Meriakri c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
Dl J. CASADEVALL,
Dl G. BONELLO,
Dl R. MARUSTE,
Dl S. PAVLOVSKI,
Dl L. GARLICKI,
Dl J. BORREGO BORREGO, *judecători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 1 februarie 2005 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 53487/99) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl V. Meriakri („reclamantul”), la 28 aprilie 1999.

2. Reclamantul, căruia i-a fost acordată asistență judiciară, a fost reprezentat de dl A. Tănase, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Invocând în substanță articolul 8 al Convenției, reclamantul s-a plâns de ingerința administrației închisorii în dreptul său la respectarea corespondenței sale cu Curtea și cu anumite autorități naționale.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții). Pentru examinarea cauzei (articolul 27 § 1 al Convenției), în cadrul acestei Secțiuni a fost constituită o Cameră în modul stabilit de articolul 26 § 1 al Regulamentului Curții.

5. Printr-o decizie din 6 mai 2003, Curtea a declarat cererea admisibilă.

6. Reclamantul și Guvernul au prezentat fiecare observații cu privire la fondul cererii (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții). Suplimentar, ambele părți au prezentat Grefei propuneri în contextul negocierilor de reglementare amiabilă (articolul 38 § 1 (b) al Convenției). Nu s-a ajuns la o reglementare amiabilă.

7. Printr-o scrisoare care datează din 28 octombrie 2003, Guvernul a cerut Curții să radieze cauza de pe rol și a anexat textul unei declarații cu scopul soluționării chestiunilor invocate în cerere. Reclamantul a prezentat observații scrise cu privire la solicitarea Guvernului, iar Guvernul a prezentat replica sa la observațiile reclamantului.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

8. Reclamantul s-a născut în 1952 și locuiește în Cricova, Chișinău.

9. La 5 martie 1997, el a fost reținut fiind acuzat de complicitate la jaf armat. La 22 iulie 1997, Judecătoria sectorului Buiucani l-a condamnat pe reclamant pentru pregătirea unui jaf cu circumstanțe agravante și, fiind recidivist periculos, l-a condamnat la doisprezece ani de închisoare, care să fie executată într-o colonie de reeducare prin muncă cu regim sever. Reclamantul a depus apel împotriva acestei hotărâri.

10. La 20 noiembrie 1997, Tribunalul municipiului Chișinău a respins apelul ca fiind nefondat, menținând hotărârea judecătoreiei. Reclamantul a depus recurs împotriva acestei decizii. După o ședință judecătorească, la 12 februarie 1998, Curtea de Apel, printr-o decizie irevocabilă, a respins apelul, menținând decizia tribunalului.

11. Reclamantul a depus o cerere la Curtea Europeană la 28 aprilie 1999. La scrisoarea sa adresată Curții la 2 august 1999, reclamantul a anexat o cerere pe care el a adresat-o la 16 iulie 1999 administrației închisorii, solicitând copii ale plângerilor sale trimise Procuraturii municipiului Chișinău și Procuraturii Generale, precum și răspunsurile primite. În partea de sus a cererii, cineva a scris:

„Către unitatea specială. De luat măsuri. 17 iulie 1999”

iar pe verso documentului era o listă, scrisă de mână, dar nu de el, a unsprezece plângeri pe care el le-a adresat diverselor autorități naționale. Reclamantul, de asemenea, a transmis Curții o scrisoare adresată lui la 20 aprilie 1999 de către Misiunea OSCE în Moldova. Pe scrisoare erau aplicate numeroase ștampile care indicau că ea a trecut prin diverse oficii între 5 mai și 25 iunie 1999. Potrivit reclamantului, ea i-a fost transmisă lui abia la 1 iulie 1999.

12. În scrisoarea sa către Curte din 4 octombrie 1999, reclamantul a formulat o pretenție explicită că scrisorile sale au fost deschise de către administrația închisorii și a cerut Curții să indice Șeful Unității Speciale a închisorii să nu deschidă scrisorile adresate lui. Reclamantul a trimis înapoi Curții o scrisoare care data din 2 septembrie 1999 și care i-a fost adresată de către Grefa Curții, care avea aplicată ștampila:

„Numărul de intrare 374, la 10 septembrie 1999”

și o mențiune scrisă de mână care prevedea:

„Unitatea specială. Primită la 10 septembrie 1999”

Reclamantul a informat Curtea că el a primit scrisoarea abia la 22 septembrie 1999.

13. La 15 martie 2001, reclamantul a trimis înapoi Curții scrisoarea acesteia adresată lui, care data din 9 februarie 2001 și care avea aplicată ștampila:

„Numărul de intrare 77, 22.02”.

Cineva a scris, de asemenea, pe scrisoare:

„Unitatea specială. 22.02.2001”.

14. Într-o scrisoare care data din 2 septembrie 2001, reclamantul s-a plâns că circa 80 de pagini de documente trimise lui de către Curte i-au fost transmise de către administrația închisorii într-un plic deschis.

15. La 10 iunie 2002, avocatul reclamantului a trimis Curții o copie a unei scrisori din 4 decembrie 2001 adresată lui de către reclamant, prin care reclamantul a solicitat o întâlnire. Scrisoarea a fost expediată la 7 decembrie 2001 fiind însoțită de o notă scrisă a directorului închisorii și având o ștampilă cu un număr de înregistrare aplicată pe ea, care prevedea:

„Noi tritem petiția deținutului condamnat Meriacre Victor Gheorghe deținut în instituția OȘC 29/15 din sectorul Rîșcani al orașului Cricova. Anexă 4 pagini”.

16. Reclamantul a fost eliberat din închisoare la 11 noiembrie 2004, ca rezultat al unei amnistii generale adoptată de Parlament.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

A. Legislația aplicabilă la momentul pretinselor ingerințe

17. Articolul 30 al Constituției prevede o garanție generală a secretului corespondenței, în următorii termeni:

„(1) Statul asigură secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri poștale, al convorbirilor telefonice și al celorlalte mijloace legale de comunicare.”

18. Acest principiu a fost restrâns în privința deținuților. Prevederi specifice cu privire la secretul corespondenței deținuților condamnați au fost stabilite în Codul de executare a sancțiunilor de drept penal („Codul de executare”), care prevedeau următoarele:

Articolul 14

„(1) Condamnatul beneficiază de drepturi stabilite de legislația de executare a sancțiunilor de drept penal în funcție de tipul pedepsei și de restricția drepturilor impuse condamnatului prin sentința a instanței judecătorești.

(2) Condamnatul are dreptul:

(c) să dea explicații și să poarte corespondență, să adreseze propuneri, cereri și reclamații în limba maternă, iar în caz de necesitate să se folosească de serviciile unui traducător.”

Articolul 73

„(1) Condamnatul are dreptul să primească și să expedieze scrisori și telegrame într-un număr nelimitat.

(2) „Corespondența condamnaților, expediată sau primită ... este supusă controlului sau cenzurii. Cererea adresată avocatului parlamentar din partea unei persoane aflate într-un loc de detențiune nu va fi controlată de administrația penitenciarului și va fi trimisă adresantului în decurs de 24 de ore (modificat prin Legea nr. 18-XIV din 14 mai 1998).

(4) Propunerile, cererile și reclamațiile adresate organelor de drept ierarhic superioare se expediază destinatarului în cel mult 3 zile.”

19. Codul de procedură penală („CPP”) prevede în articolul 383 următoarele:

„(2) ...pachetele cu provizii și coletele sosite pe numele [deținuților condamnați] sunt supuse controlului, iar corespondența – cenzurii. ...”

20. Legea nr. 1226 din 27 iunie 1997 cu privire la arestarea preventivă insti-tuia reguli similare pentru persoanele arestate preventiv (articolul 12).

Articolul 18 al acestei legi prevede următoarele:

„(2) Plângerile, cererile și scrisorile preveniților se controlează de către administrația locului de arest preventiv. Plângerile, cererile și scrisorile adresate procurorului nu sunt supuse controlului, urmând a fi expediate la destinație în 24 de ore de la depunerea lor.”

21. Reguli mai detaliate cu privire la operarea sistemului de cenzurare aplicat condamnaților se conțineau în Hotărârea Guvernului nr. 923 din 20 decembrie 1994:

„(18)...Scrisorile se pun în cutiile poștale sau se transmit reprezentanților administrației în plicuri deschise. ...

(19)...Propunerile, cererile și plângerile ce conțin expresii obscene, inclusiv cu caracter calomniator, ce jignesc onoarea și demnitatea colaboratorului instituției, nu se expediază destinatarului. Asemenea scrisori se anexează la dosarul personal, iar expeditorilor li se aplică pedepse disciplinare.”

B. Modificări în legislație

22. După pretinsele ingerințe din această cerere, legislația cu privire la cenzurarea corespondenței deținuților condamnați a fost modificată.

Prima reformă s-a conținut în ordinul ministrului Justiției nr. 122 din 8 aprilie 2002, care a permis deținuților secretul unor categorii de corespondență cu conținut juridic:

„(1) Orice corespondență a persoanelor deținute cu avocatul parlamentar, Consiliul European, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, avocatul lor nu poate fi supusă controlului sau cenzurii și urmează să fie transmisă adresatului în termen de 24 de ore de la depunere sau primire.”

23. Această excepție de la regula generală cu privire la cenzurare a fost extinsă, la o dată ulterioară din acel an, prin Legea nr. 1430, adoptată la 7 noiembrie 2002, care a intrat în vigoare la 3 decembrie 2002. Această Lege a abrogat articolul 73 (4) al Codului de executare (a se vedea paragraful 18 de mai sus) și a modificat articolul 73 (2) după cum urmează:

„(2) Corespondența condamnaților, expediată sau primită ... este supusă controlului sau cenzurii, cu excepția corespondenței cu organele de drept, cu avocații lor, cu organele naționale și internaționale legal constituite care asigură protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, și urmează să fie expediată sau transmisă destinatarului în decurs de 24 de ore de la depunere sau primire.”

Legea nr. 1430 a modificat, de asemenea, articolul 18 (2) al Legii nr. 1226 (a se vedea paragraful 20 de mai sus) după cum urmează:

„(2) Plângerile, cererile și scrisorile preveniților, inclusiv ale inculpaților, se controlează de către administrația locului de arest preventiv. Corespondența preveniților cu procurorul, cu avocatul său, cu organele naționale și internaționale legal constituite care asigură protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului nu poate fi supusă controlului sau cenzurii și urmează să fie expediată sau transmisă destinatarului în decurs de 24 de ore de la depunere sau primire.”

24. Articolul 383 (2) al CPP (a se vedea paragraful 19 de mai sus) a fost abrogat la 12 iunie 2003, iar prin Legea nr. 206 din 29 mai 2003, care a intrat în vigoare la 18 iulie 2003, corespondența persoanelor arestate preventiv nu mai este supusă cenzurii (a se vedea paragraful 20 de mai sus).

ÎN DREPT

I. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 8 AL CONVENȚIEI

25. Reclamantul s-a plâns de ingerința administrației închisorii în dreptul său la respectarea corespondenței sale cu Curtea, avocatul său și anumite autorități naționale. Curtea consideră că această pretenție cade sub incidența articolului 8 al Convenției, care prevede, în partea relevantă, următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea ... corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în executarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora”.

26. Într-o scrisoare care datează din 28 octombrie 2003, Guvernul a informat Curtea că el a propus soluționarea cauzei prin următoarele mijloace:

- plata către reclamant a echivalentului (la rata de schimb aplicabilă atunci) a 890 euro (EUR) (14,000 lei moldovenești (MDL)), cu titlu de compensație pentru orice prejudiciu moral cauzat lui prin ingerința în corespondența sa cu Curtea și cu avocatul său. Guvernul a menționat în legătură cu asta că salariul lunar minim în Republica Moldova era de MDL 100;
- o scuză oficială adusă reclamantului pentru faptul că a existat o ingerință a administrației închisorii în corespondența sa;
- armonizarea legislației naționale cu cerințele Convenției în ceea ce privește drepturile deținuților condamnați la confidențialitatea corespondenței lor cu Curtea și cu alte organe oficiale.

Guvernul a declarat că el a modificat deja legislația relevantă cu scopul de a acorda un nivel mai înalt de protecție drepturilor deținuților condamnați (a se vedea paragrafele 22-24 de mai sus). În caz că reclamantul refuză să accepte măsurile de reglementare amiabilă sus-menționate, Guvernul a cerut Curții să radieze cererea, în conformitate cu articolul 37 al Convenției.

27. În replica sa scrisă, reclamantul a cerut Curții să respingă propunerea Guvernului. Oferta de MDL 14,000 era prea joasă dat fiind că, deși salariul lunar minim era de MDL 100, „coșul minim de consum”, care reprezintă suma necesară în fiecare lună pentru a supraviețui, era, în octombrie 2003, de MDL 1,269. Mai mult, schimbările făcute în legislația națională erau insuficiente, deoarece, deși cenzura și controlul scrisorilor deținuților către și de la avocatul lor, organele de drept și organele naționale și internaționale ale drepturilor omului erau interzise acum, toată cealaltă corespondență era în continuare supusă cenzurii obligatorii fără nicio limită și care era reținută timp de 72 de ore.

28. Curtea observă de la început că părțile nu au putut ajunge la o reglementare amiabilă a cauzei (a se vedea paragraful 6 de mai sus). Ea amintește că, în conformitate cu articolul 38 § 2 al Convenției, negocierile de reglementare amiabilă sunt confidențiale. Articolul 62 § 2 al Regulamentului Curții prevede, în continuare, în legătură cu aceasta, că nicio comunicare scrisă sau orală, precum și nicio ofertă de reglementare intervenită în cadrul acestor negocieri nu va putea fi menționată sau invocată în procedura contencioasă.

Prin urmare, Curtea va continua examinarea în baza declarației făcute de către Guvern la 28 octombrie 2003, în afara negocierilor de reglementare amiabilă.

29. Curtea amintește că articolul 37 al Convenției prevede că ea poate hotărî, în orice stadiu al procedurii, scoaterea de pe rol a unei cereri atunci când circumstanțele permit să se tragă una din concluziile specificate la lit. (a), (b) sau (c) ale paragrafului 1 al acestui articol. Articolul 37 § 1 (c) permite Curții, în special, să radieze o cauză de pe rolul său:

„pentru orice alt motiv constat de Curte care nu mai justifică continuarea examinării cererii”.

Articolul 37 § 1 *in fine* include prevederea că:

„Totuși, Curtea continuă examinarea cererii dacă respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale o cere”.

30. Curtea notează că ea a specificat într-un număr de cauze natura și întinderea obligațiilor care apar pentru statul pârât în ceea ce privește confidențialitatea corespondenței unui condamnat (a se vedea, printre multe altele, *Silver and Others v. the United Kingdom*, hotărâre din 25 martie 1983, Seria A nr. 67; *Campbell and Fell v. the United Kingdom*, hotărâre din 28 iunie 1984, Seria A nr. 80; *McCallum v. the United Kingdom*, hotărâre din 30 august 1990, Seria A nr. 183; *Campbell v. the United Kingdom*, hotărâre din 25 martie 1992, Seria A nr. 233; *Petra v. Romania*, nr. 27273/95, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VII; *Niedbala v. Poland*, nr. 27915/95, hotărâre din 4 iulie 2000 (nepublicată); *Rehbock v. Slovenia*, nr. 29462/95, *Reports* 2000-XII; *Poltoratskiy v. Ukraine*, nr. 38812/97, *Reports* 2003-V).

31. Ea a examinat atent declarația Guvernului. Luând în considerație natura recunoașterilor conținute în declarație, la fel ca și scopul și întinderea diverselor măsuri la care se face referire în ea, împreună cu suma compensației propuse (care este comparabilă cu sumele acordate în cauzele sus-menționate), Curtea consideră că nu se mai justifică continuarea examinării cererii (articolul 37 § 1 (c)) (a se vedea principiile relevante, *Tahsin Acar v. Turkey*, [GC], nr. 26307/95, §§ 75-77, ECHR 2003-VI; și, de asemenea, *Haran v. Turkey*, nr. 25754/94, hotărâre din 26 martie 2002).

32. Mai mult, dat fiind, în special, jurisprudența clară și vastă cu privire la acest subiect (la care s-a făcut referire mai sus), ea este convinsă că respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale nu cere continuarea examinării cererii (articolul 37 § 1 *in fine*).

33. Curtea are discreția de a acorda cheltuielile atunci când ea radiază o cerere de pe rol (articolul 43 § 4 al Regulamentului Curții). În această cauză, luând în considerație natura relativ simplă a chestiunilor implicate, dar și volumul de

lucru efectuat de avocatul reclamantului, ea decide să acorde EUR 2,000 cu titlu de costuri și cheltuieli.

34. În fine, ea amintește că, în conformitate cu articolul 43 § 3 al Regulamentului Curții, această hotărâre va fi trimisă Comitetului de Miniștri pentru a permite acestuia să supravegheze executarea angajamentelor Guvernului. În caz că Guvernul nu plătește sumele la care se face referire în paragrafele 26 și 33 de mai sus în decurs de trei luni de la data pronunțării acestei hotărâri, se va plăti o dobândă egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente.

35. Prin urmare, cererea va fi radiată de pe rol.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Ia notă* de prevederile declarației Guvernului pârât și de modalitățile de a asigura conformarea cu angajamentele la care se face referire în ea (articolul 44 § 2 al Convenției);
2. *Decide* să radieze cererea de pe rol în conformitate cu articolul 37 § 1 (c) al Convenției;
3. *Hotărăște*:
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de costuri și cheltuieli;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente.

Redactată în limba engleză și notificată în scris la 1 martie 2005, conform articolului 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA ROȘCA c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 6267/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

22 martie 2005

DEFINITIVĂ

22/06/2005

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Roșca c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
 Dl J. CASADEVALL,
 Dl G. BONELLO,
 Dl M. PELLONPÄÄ,
 Dl R. MARUSTE,
 Dl S. PAVLOVSKI,
 Dl L. GARLICKI,
 Dl J. BORREGO BORREGO, *judecători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 1 martie 2005 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 6267/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în temeiul articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Ion Roșca („reclamantul”), la 21 noiembrie 2001.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dna Nina Lozan, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul a pretins, în special, că dreptul său la un proces echitabil și dreptul său la protecția proprietății au fost încălcate ca urmare a casării unei hotărâri judecătorești irevocabile favorabile lui.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții).

5. Printr-o decizie din 30 noiembrie 2004, Curtea a declarat cererea admisibilă.

6. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații cu privire la fondul cererii (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

7. Reclamantul, dl Ion Roșca, este cetățean al Republicii Moldova care s-a născut în 1943 și locuiește în Chișinău. El era acționar al unei bănci private.

8. În 1999, el a avut o neînțelegere cu banca referitor la răscumpărarea a două mii de acțiuni și, ca urmare, el a intentat o acțiune împotriva băncii, solicitând compensații de 163,422 lei moldovenești (MDL).

9. La 21 septembrie 2000, Judecătoria sectorului Râșcani a hotărât în favoarea reclamantului și i-a acordat MDL 20,000. Atât reclamantul, cât și banca au depus apel împotriva acestei hotărâri.

10. La 14 februarie 2001, Tribunalul municipiului Chișinău a respins apelul reclamantului, însă a admis apelul băncii. Prin decizia sa, instanța a respins pretenția reclamantului. Reclamantul a depus recurs.

11. La 17 aprilie 2001, Curtea de Apel a Republicii Moldova a admis recursul și prin decizia sa a indicat băncii să plătească reclamantului MDL 102,653 (echivalentul a 8,959 euro (EUR) la acea dată). Decizia a devenit irevocabilă și executorie la aceeași dată.

12. În iunie 2001, Procuratura Generală a depus recurs în anulare la decizia Curții de Apel a Republicii Moldova din 17 aprilie 2001, solicitând Curții Supreme de Justiție să mențină decizia Tribunalului municipiului Chișinău din 14 februarie 2001.

13. La 11 iulie 2001, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare al Procurorului General și a casat decizia irevocabilă a Curții de Apel a Republicii Moldova din 17 aprilie 2001. Decizia Tribunalului municipiului Chișinău din 14 februarie 2001 a devenit irevocabilă.

14. La 22 octombrie 2004, ca urmare a unei cereri a Agentului Guvernamental, Procuratura Generală a depus la Curtea Supremă de Justiție o cerere de revizuire a deciziei sale din 11 iulie 2001. Cererea s-a bazat pe articolul 449 (j) al Codului de procedură civilă (a se vedea paragraful 17 de mai jos).

15. La 15 decembrie 2004, printr-o decizie irevocabilă, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea de revizuire a Procurorului General și a casat decizia sa din 11 iulie 2001. Ea a găsit cererea Procurorului General întemeiată, deoarece *inter alia* casarea deciziei irevocabile a Curții de Apel a Republicii Moldova din 17 aprilie 2001 a constituit o încălcare a principiului securității raporturilor juridice și, prin urmare, a fost contrară articolului 6 § 1 al Convenției. Decizia din 17 aprilie 2001 a devenit din nou irevocabilă.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

16. Vechiul Cod de procedură civilă din 1964, abrogat la 12 iunie 2003

Articolul 332

„Procurorul General și adjuncții lui, la cererea părților, pot ataca cu recurs în anulare la Curtea Supremă de Justiție orice hotărâre irevocabilă a instanțelor de judecată.”

Articolul 333

„Hotărârile judecătorești irevocabile pot fi atacate cu recurs în anulare în cazurile:

- când hotărârea pronunțată este lipsită de temei legal ori a fost adoptată cu încălcarea legii sau cu aplicarea greșită a acesteia;
- când instanța judecătorească a depășit atribuțiile sale;
- când s-au săvârșit infracțiuni de către judecători în legătură cu hotărârea pronunțată.”

Articolul 334

„Recursul în anulare nu este limitat în termen și poate fi declarat oricând.”

Articolul 335

„Recursul în anulare se declară în scris, cu indicarea motivelor de anulare prevăzute de articolul 333. Recursul se depune cu atâtea copii câți participanți la proces sunt. Procurorul General sau adjuncții lui pot retrage recursul până la închiderea dezbaterilor în anulare, indicând motivele retragerii. În acest caz, părțile la proces pot cere continuarea judecății.”

Articolul 335/1

„Judecarea recursului în anulare se efectuează în conformitate cu dispozițiile stabilite în capitolul 35 al Codului de procedură civilă.

La examinarea recursului în anulare, participarea Procurorului General este obligatorie.”

17. Noul Cod de procedură civilă care a intrat în vigoare la 12 iunie 2003

Articolul 449

„Temeiurile declarării revizuirii

Revizuirea se declară în cazul în care:

j) Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a derulat o procedură amiabilă într-o cauză unde figurează ca parte în proces Guvernul Republicii Moldova, care consideră că prin hotărârea instanței s-a încălcat grav un drept prevăzut de Constituția Republicii Moldova sau de Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.”

ÎN DREPT

I. DACĂ RECLAMANTUL MAI ESTE VICTIMĂ

18. Atunci când a declarat cauza admisibilă, Curtea a constatat că reclamantul poate pretinde că este victimă a pretinselor violări ale Convenției. Deoarece ulterior a avut loc un eveniment important - decizia Curții Supreme de Justiție dn 15 decembrie 2004 - Curtea trebuie să revină la această chestiune.

19. Din cronologia evenimentelor prezentate mai sus, se pare că statul a făcut eforturi pentru a remedia situația reclamantului, prin restabilirea deciziei irevocabile a Curții de Apel a Republicii Moldova din 17 aprilie 2001 favorabilă reclamantului.

20. Curtea amintește că o decizie sau măsură favorabilă reclamantului nu este în principiu suficientă pentru a-l lipsi de statutul său de „victimă”, decât dacă autoritățile naționale au recunoscut, expres sau în substanță, violarea și au oferit o redresare pentru violarea Convenției (a se vedea *Amuur v. France*, hotărâre din 25 iunie 1995, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-III, p. 846, § 36; *Dalban v. Romania*, hotărâre din 28 septembrie 1999, *Reports* 1999-VI, § 44).

21. Revenind la faptele acestei cauze, Curtea notează că casarea deciziei irevocabile din 17 aprilie 2001, pronunțată în favoarea reclamantului, a fost constatată ca fiind nelegală de către Curtea Supremă de Justiție. Curtea acceptă că, în această cauză, autoritățile de stat au recunoscut încălcarea drepturilor reclamantului și au repus reclamantul în dreptul său asupra sumei acordate, ceea ce semnifică că drepturile substanțiale ale reclamantului au fost recunoscute ca fiind o chestiune a dreptului național. Totuși, Curtea nu este convinsă că reclamantului i-a fost acordată o redresare adecvată. În această parte, ea observă că instanțele naționale nu au dispus plata unei compensații pentru prejudiciul material sau moral suferit de reclamant ca rezultat al pretinselor violări.

22. În aceste circumstanțe, Curtea consideră că reclamantul continuă să aibă statut de „victimă” pentru a pretinde că decizia Curții Supreme de Justiție din 11 iulie 2001 a încălcat drepturile sale conform articolului 6 § 1 și articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

23. Reclamantul a pretins că decizia Curții Supreme de Justiție din 11 iulie 2001, care a casat o hotărâre irevocabilă favorabilă lui, a violat articolul 6 § 1 al Convenției.

Partea relevantă a articolului 6 § 1 prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa. ...”

24. Curtea reiterează că dreptul la judecarea într-un mod echitabil de către o instanță, așa cum este garantat de articolul 6 § 1 al Convenției, trebuie interpretat în lumina Preambulului Convenției, care, în partea sa relevantă, declară preeminența dreptului o parte a moștenirii comune a Statelor Contractante. Unul din aspectele fundamentale ale preeminenței dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care cere, printre altele, ca atunci când instanțele judecătorești dau o apreciere finală unei chestiuni, constatarea lor să nu mai poată fi pusă în discuție (a se vedea *Brumărescu v. Romania*, [GC], nr. 28342/95, § 61, ECHR 1999-VII).

25. Securitatea raporturilor juridice presupune respectarea principiului *res judicata* (ibid., § 62), adică principiul caracterului irevocabil al hotărârilor judecătorești. Acest principiu cere ca nicio parte să nu aibă dreptul să solicite revizuirea unei hotărâri irevocabile și obligatorii doar cu scopul de a obține o reexaminare și o nouă determinare a cauzei. Competența instanțelor ierarhic superioare de revizuire trebuie exercitată pentru a corecta erorile judiciare și omisiunile justiției, dar nu pentru a efectua o nouă examinare. Revizuirea nu trebuie considerată un apel camuflat, iar simpla existență a două opinii diferite cu privire la aceeași chestiune nu este un temei de reexaminare. O derogare de la acest principiu este justificată doar atunci când este necesară, datorită unor circumstanțe esențiale și convingătoare (*Ryabykh v. Russia*, nr. 52854/99, § 52, ECHR 2003-IX).

26. În această cauză, Curtea notează că recursul în anulare era o procedură prin care Procuratura Generală putea ataca orice hotărâre irevocabilă la cererea unei părți în proces. Procedura era prevăzută în articolul 332 al vechiului Cod de procedură civilă, care a fost în vigoare până la 12 iunie 2003 (a se vedea paragraful 16 de mai sus).

27. În continuare, Curtea notează că, prin admiterea recursului în anulare deus de Procurorul General în baza acelei competențe, Curtea Supremă de Justiție nu a ținut cont de un întreg proces judiciar care s-a sfârșit cu o hotărâre irevocabilă și executorie și, prin urmare, de *res judicata*.

28. Aplicând prevederile articolului 332, Curtea Supremă de Justiție a încălcat principiul securității raporturilor juridice. Așa precum a fost recunoscut de Curtea Supremă de Justiție în decizia sa ulterioară din 15 decembrie 2004, acea măsură a încălcat dreptul reclamantului la un proces echitabil în conformitate cu articolul 6 § 1 al Convenției (a se vedea *Brumărescu v. Romania*, citat mai sus, §§ 61 și 62).

29. Prin urmare, a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 PROTOCOLUL NR. 1 LA CONVENȚIE

30. Reclamantul pretinde că decizia Curții Supreme de Justiție din 11 iulie 2001 a avut ca rezultat încălcarea dreptului său la protecția proprietății garantat de articolul 1 Protocolul nr. 1, care prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

31. Curtea reiterează că o datorie în baza unei hotărâri judecătorești poate fi considerată un „bun” în sensul articolului 1 Protocolul nr. 1 (a se vedea, printre altele, *Burdov v. Russia*, nr. 59498/00, § 40, ECHR 2000-III și cauzele citate în hotărârea respectivă). Mai mult, casarea unei astfel de hotărâri, după ce a devenit irevocabilă și fără drept de recurs, constituie o ingerință în dreptul beneficiarului hotărârii judecătorești la protecția proprietății (a se vedea *Brumărescu*, citată mai sus, § 74). Chiar admitând că o astfel de ingerință poate fi privită ca servind unui interes public, Curtea constată că ea nu a fost justificată, deoarece nu a fost asigurat un echilibru just, iar reclamantul a fost obligat să suporte o sarcină individuală și excesivă (cf. *Brumărescu*, citat mai sus, § 75-80).

32. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

33. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul material

34. Reclamantul a pretins MDL 305,672 (echivalentul a EUR 18,023 la acea perioadă) pentru prejudiciul material suferit ca rezultat al casării hotărârii irevocabile în favoarea sa, din care MDL 102,653 (echivalentul a EUR 6,053 la acea perioadă) era suma la care el avea dreptul în virtutea deciziei irevocabile a Curții de Apel a Republicii Moldova din 17 aprilie 2001, iar restul reprezenta dobânda ratată, calculată de el în baza ratei medii a dobânzii calculată de Banca Națională a Moldovei pe parcursul perioadei în cauză.

35. Guvernul a declarat că reclamantul nu putea să pretindă suma de MDL 102,653, deoarece el a obținut-o deja în virtutea deciziei Curții Supreme de Justiție din 15 decembrie 2004. În ceea ce privește restul sumei pretinse, Guvernul a declarat că reclamantul putea să ceară instanțelor naționale indexarea sumei. În susținerea acestei pretenții, Guvernul a prezentat o copie a unei hotărâri în care o persoană a primit compensații pentru pierderile cauzate de inflație. Mai mult, Guvernul a declarat că la calcularea dobânzii ratate, reclamantul nu trebuia să se bazeze pe cifrele prezentate de Banca Națională a Moldovei, dar mai degrabă pe cifrele prezentate de o bancă comercială obișnuită.

36. Curtea consideră că reclamantul trebuia să fi suferit un prejudiciu material ca rezultat al imposibilității de a folosi și de a dispune de banii acordați lui prin decizia irevocabilă din 17 aprilie 2001 timp de aproximativ patruzeci și patru luni (a se vedea *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, § 71, ECHR 2004-...). Curtea notează că pare posibil în conformitate cu legislația națională de a pretinde compensații pentru inflație de la o bancă pârâtă. Totuși, acest lucru nu este un motiv pentru a respinge această pretenție cu privire la prejudiciul material, deoarece reclamantul pretinde de la această Curte compensații pentru imposibilitatea sa de a folosi banii, și nu pentru consecințele inflației.

37. Curtea notează că reclamantul a recuperat suma de MDL 102,653 la 15 decembrie 2004. Prin urmare, el poate avea dreptul la compensații numai în ceea ce privește dobânda simplă ratată. Luând în considerație metodologia de calcul folosită în cauza *Prodan* și circumstanțele cauzei examinate, Curtea acordă reclamantului suma totală de EUR 3,500 pentru prejudiciul material suferit ca rezultat al casării deciziei irevocabile din 17 aprilie 2001.

B. Prejudiciul moral

38. Reclamantul a pretins EUR 500,000 pentru prejudiciul moral suferit ca rezultat al casării hotărârii irevocabile în favoarea sa.

39. El a argumentat că casarea hotărârii irevocabile i-a cauzat suferințe, stres și îngrijorare, care i-au afectat negativ sănătatea sa, dispoziția și capacitatea de lucru.

40. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de reclamant, susținând că în această cauză simpla constatare a unei violări ar putea fi considerată o satisfacție echitabilă suficientă. În continuare, Guvernul a citat cauzele *Vasilescu v. Romania* (hotărâre din 22 mai 1998, *Reports* 1998-III) și *Constantinescu v. Romania* (nr. 28871/95, ECHR 2000-VIII), unde reclamantilor li s-au acordat 30,000 franci francezi (FRF) și, respectiv, FRF 15,000 cu titlu de prejudiciu moral. Referindu-se la problemele de sănătate pretins suferite de reclamantul în această cauză, Guvernul a declarat că acesta nu a prezentat nicio probă care să susțină acest lucru și că, chiar admițând că el a suferit probleme de sănătate, nu

s-a dovedit existența unei legături cauzale între acestea și casarea deciziei irevocabile din 17 aprilie 2001. Mai mult, Guvernul a declarat că fiica reclamantului era acționar la banca care a fost pârât în procedurile naționale și că ea a obținut dividende între 1999 și 2003. De asemenea, ea a fost angajată de bancă și a lucrat acolo, chiar și după ce reclamantul a inițiat proceduri în instanțele naționale, până când ea a plecat de la serviciul său din motive personale. Compania familiei dlui Roșca deținea conturi în bancă din 2001. În concluzie, Guvernul a declarat că restabilirea deciziei din 17 aprilie 2001 a constituit o satisfacție morală suficientă pentru reclamant.

41. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un anumit stres și frustrare ca rezultat al casării deciziei irevocabile din 17 aprilie 2001 și al imposibilității de a folosi banii săi pentru o perioadă de aproximativ patruzeci și patru de luni. Ea îi acordă EUR 2,000 cu titlu de prejudiciu moral.

C. Costuri și cheltuieli

42. Reclamantul a pretins, de asemenea, EUR 3,190 cu titlu de costuri și cheltuieli suferite în fața Curții, din care EUR 3,000 erau costuri de reprezentare, iar restul cheltuieli de secretariat.

43. În susținerea pretențiilor sale cu privire la costurile de reprezentare, reclamantul a trimis Curții o copie a contractului semnat de el și avocatul său la 25 iulie 2001, potrivit căruia onorariul pe oră era de EUR 10. Conform unei anexe la contract, datată din 24 decembrie 2004, avocatul a lucrat trei sute de ore la această cauză și, prin urmare, suma datorată era de EUR 3,000. În ceea ce privește cheltuielile de secretariat, reclamantul a prezentat Curții copii ale chitanțelor relevante.

44. Guvernul nu a fost de acord cu sumele pretinse. Potrivit lui, suma pretinsă de reclamant pentru reprezentare era prea mare în lumina salariului mediu lunar în Republica Moldova și a plăților oficiale achitate de stat avocaților *pro bono*. Guvernul, de asemenea, a contestat numărul de ore prestate de reprezentantul reclamantului lucrând la această cauză. Făcând o evaluare în baza regulilor aplicabile în cauzele de reprezentare *pro bono* în Republica Moldova, Guvernul a susținut că reclamantul putea pretinde cu titlu de costuri de reprezentare doar suma de EUR 23. În ceea ce privește cheltuielile de secretariat, Guvernul, de asemenea, a contestat sumele pretinse pentru traducere și fax. El nu a contestat cheltuielile poștale.

45. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, de exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-...).

46. În această cauză, luând în considerație asistența judiciară acordată de avocatul reclamantului, criteriile de mai sus și complexitatea cauzei, Curtea acordă reclamantului EUR 690 cu titlu de costuri și cheltuieli.

D. Dobânda de întârziere

47. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Hotărăște* că reclamantul poate pretinde că este „victimă” în sensul articolului 34 al Convenției;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție;
4. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, următoarele sume:
 - (i) EUR 3,500 (trei mii cinci sute euro) cu titlu de prejudiciu material;
 - (ii) EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de prejudiciu moral;
 - (iii) EUR 690 (șase sute nouăzeci euro) cu titlu de costuri și cheltuieli;
 - (iv) orice taxă care poate fi percepută la sumele menționate mai sus;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 22 martie 2005, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA DUMBRĂVEANU c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 20940/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

24 mai 2005

DEFINITIVĂ

24/08/2005

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Dumbrăveanu c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl R. MARUSTE,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dl J. BORREGO BORREGO, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 3 mai 2005 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 20940/03) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Alexandru Dumbrăveanu („reclamantul”), la 20 mai 2003.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl Aurel Băieșu, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul a pretins că neexecutarea hotărârii judecătorești din 8 noiembrie 2000 a constituit o încălcare a dreptului său la accesul la o instanță garantat de articolul 6 al Convenției și a dreptului său la protecția proprietății garantat de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 8 octombrie 2003, o Cameră din cadrul acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În temeiul prevederilor articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis să examineze fondul cererii concomitent cu admisibilitatea ei.

5. La 1 noiembrie 2004, Curtea a schimbat componența Secțiunilor sale (articolul 25 § 1 al Regulamentului Curții). Această cauză a fost repartizată Secțiunii a Patra nou-constituită (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamantul, dl Alexandru Dumbraveanu, este cetățean al Republicii Moldova, care s-a născut în 1968 și locuiește în Chișinău.

7. Reclamantul este polițist. Conform Legii cu privire la poliție din 18 decembrie 1990, administrația locală este obligată să asigure polițiștii cu apartamente în decurs de un an de la angajarea în serviciu. La o dată nespecificată, reclamantul a depus o cerere oficială la Consiliul Municipal pentru un apartament. Consiliul Municipal a respins cererea, iar reclamantul a înaintat o acțiune civilă împotriva acestuia.

8. La 22 iunie 1998, Judecătoria sectorului Centru a hotărât în favoarea reclamantului și a indicat Consiliului Municipal să-l asigure cu un apartament.

9. La o dată nespecificată în 2000, reclamantul a depus o cerere la Judecătoria sectorului Centru, cerând schimbarea modului de executare a hotărârii din 22 iunie 1998. În special, el a cerut bani de la Consiliul Municipal în locul unui apartament.

10. La 8 septembrie 2000, Judecătoria sectorului Centru a decis să schimbe modul de executare a hotărârii din 22 iunie 1998 și a indicat Consiliului Municipal să plătească reclamantului 180,357 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 16,800 euro (EUR) la acea dată), valoarea de piață a apartamentului. Consiliul Municipal a depus recurs împotriva acestei încheieri.

11. La 8 noiembrie 2000, Tribunalul municipiului Chișinău a admis recursul și, printr-o hotărâre irevocabilă, a redus suma de la MDL 180,357 la MDL 111,240 (echivalentul a aproximativ EUR 10,500 la acea dată).

12. La cererea Consiliului Municipal, Procuratura Generală a depus recurs în anulare la Curtea Supremă de Justiție, însă recursul a fost respins la 4 aprilie 2001.

13. Reclamantul a obținut un titlu executoriu pe care executorul judecătoresc nu l-a executat.

14. La o dată nespecificată, reclamantul a scris Ministerului Justiției, plângându-se de neexecutarea hotărârii. Printr-o scrisoare adresată Consiliului Municipal la 17 martie 2003, Ministerul Justiției l-a somat pe acesta din urmă să execute hotărârea judecătorească.

15. Hotărârea din 8 noiembrie 2000 a fost executată la 11 septembrie 2003.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

16. Dreptul intern relevant a fost rezumat în hotărârea *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, § 31, ECHR 2004-....

ÎN DREPT

17. Reclamantul pretinde că dreptul său ca o instanță să hotărască asupra drepturilor sale cu caracter civil a fost încălcat ca urmare a neexecutării de către autorități a hotărârii din 8 noiembrie 2000 până la 11 septembrie 2003. El s-a bazat pe articolul 6 § 1 care, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, ... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil...”

18. De asemenea, el a declarat că din cauza neexecutării hotărârii în favoarea sa, el nu a putut beneficia de bunurile sale, astfel, dreptul său la protecția proprietății garantat de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție a fost încălcat. Articolul 1 Protocolul nr. 1 prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

19. Guvernul a declarat că de la executarea hotărârii la 11 septembrie 2003 reclamantul și-a pierdut statutul de victimă.

20. Reclamantul a susținut că el și-a menținut statutul de victimă, deoarece Guvernul nu a recunoscut, expres sau în substanță, încălcarea drepturilor sale garantate de Convenție și nici nu a oferit o redresare pentru încălcările respective.

21. Curtea amintește că o decizie sau măsură favorabilă reclamantului nu este, în principiu, suficientă pentru a-l lipsi de statutul său de „victimă”, decât dacă autoritățile naționale au recunoscut, expres sau în substanță, violarea și au oferit o redresare pentru violarea Convenției (a se vedea *Amuur v. France*, hotărâre din 25 iunie 1996, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-III, p. 846, § 36; *Dalban v. Romania*, hotărâre din 28 septembrie 1999, *Reports* 1999-VI, § 44).

22. În această cauză, Curtea notează că Guvernul nu a recunoscut și nici nu a oferit o redresare adecvată pentru violarea pretinsă. În aceste circumstanțe, Curtea consideră că reclamantul continuă să aibă statutul de „victimă” pentru a pretinde că neexecutarea hotărârii irevocabile din 8 noiembrie 2000 a încălcat drepturile sale în temeiul articolului 6 § 1 și al articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

23. Curtea consideră că pretențiile reclamantului în temeiul articolului 6 § 1 și articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție ridică întrebări de drept care sunt suficient de serioase, încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Curtea, prin urmare, declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

24. Reclamantul se plânge, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, de refuzul autorităților de a executa hotărârea Judecătoriei sectorului Centru din 8 noiembrie 2000 până la 11 septembrie 2003.

25. Guvernul a declarat că, dată fiind executarea hotărârii la 11 septembrie 2003, nu a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției. Potrivit lui, hotărârea a fost executată într-un termen rezonabil.

26. Principiile generale care se aplică în cauzele de acest gen sunt prevăzute în hotărârea *Prodan v. Moldova* (citată mai sus, §§ 52-53).

27. Curtea notează că hotărârea Judecătoriei sectorului Centru din 8 noiembrie 2000 a rămas neexecutată timp de mai mult de treizeci și patru de luni. Ea reamintește că a constatat o violare în cauze în care perioadele de neexecutare au fost mult mai scurte decât cea din această cauză (a se vedea, spre exemplu, *Pasteli and Others v. Moldova*, nr. 9898/02, 9863/02, 6255/02 și 10425/02, § 23, 15 iunie 2004; *Shmalko v. Ukraine*, nr. 60750/00, § 46, 20 iulie 2004). Prin urmare, ea nu poate fi de acord cu Guvernul că hotărârea din 8 noiembrie 2000 a fost executată într-un termen rezonabil.

28. Prin omisiunea timp de mai mulți ani de a lua măsurile necesare pentru a executa hotărârea judecătorească irevocabilă în această cauză, autoritățile moldovenești au privat prevederile articolului 6 § 1 al Convenției de toate efectele benefice.

29. Prin urmare, a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 PROTOCOLUL NR. 1 LA CONVENȚIE

30. Reclamantul a susținut că neexecutarea de către autorități a hotărârii din 8 noiembrie 2000 a constituit o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

31. Guvernul a declarat că el nu a încălcat în niciun fel drepturile reclamantului garantate de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

32. Curtea reiterează că o „pretenție” poate constitui un „bun” în sensul articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție, dacă ea este suficient de certă pentru a fi executorie (a se vedea *Prodan*, § 59).

33. Curtea notează că reclamantul a avut o pretenție executorie care a rezultat din hotărârea din 8 noiembrie 2000. Prin urmare, rezultă că imposibilitatea reclamantului de a obține executarea hotărârii până la 11 septembrie 2003 a constituit o ingerință în dreptul său la respectarea bunurilor sale, așa cum este prevăzut în prima propoziție a primului paragraf al articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

34. Prin neexecutarea hotărârii irevocabile, autoritățile naționale l-au împiedicat pe reclamant să beneficieze de banii săi. Guvernul nu a prezentat nicio justificare pentru această ingerință, iar Curtea consideră că lipsa fondurilor nu poate justifica o astfel de omisiune (a se vedea *Prodan*, § 61).

35. Prin urmare, a existat o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

36. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul material

37. Reclamantul a pretins 40,430 dolari SUA (USD) cu titlu de prejudiciu material suferit ca rezultat al refuzului autorităților de a executa hotărârea din 8 noiembrie 2000. El a pretins că această sumă ar acoperi dobânda neobținută, calculată de el în baza ratei medii a dobânzii indicată de Banca Națională a Moldovei pentru perioada în cauză, pierderile suferite ca rezultat al creșterii prețurilor la apartamentele din Chișinău și cheltuielile suferite de el în căutarea spațiului locativ alternativ.

38. Guvernul a considerat excesivă suma pretinsă de reclamant și a contestat metodologia sa de calcul.

39. Curtea consideră că reclamantul trebuia să fi suferit un prejudiciu material ca rezultat al neexecutării hotărârii irevocabile din 8 noiembrie 2000 până la 11 septembrie 2003. Luând în considerație rata medie a dobânzii indicată de Banca Națională a Moldovei pentru perioada în cauză (a se vedea *Prodan*, citată mai sus, § 73 *in fine*) și circumstanțele cauzei aflată în examinare, Curtea acordă reclamantului suma totală de EUR 3,400 cu titlu de prejudiciu material.

B. Prejudiciul moral

40. Reclamantul a pretins USD 10,000 cu titlu de prejudiciu moral suferit ca rezultat al neexecutării hotărârii irevocabile în favoarea sa.

41. El a susținut că neexecutarea hotărârii irevocabile pentru o perioadă lungă de timp i-a cauzat stres și neliniște. De asemenea, ea a avut un impact negativ asupra vieții sale de familie. Soția sa a înaintat o acțiune de divorț împotriva sa, susținând *inter alia* că el nu era capabil să asigure necesitățile financiare ale familiei sale și să-i ofere condiții decente de viață. Reclamantul a prezentat o copie a acțiunii de divorț a fostei sale soții.

42. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de reclamant. El a citat cauzele *Burdov v. Russia* (nr. 59498/00, ECHR 2002-III), *Slimane-Kaïd v. France* (nr. 3) (nr. 45130/98, 6 aprilie 2004) și *Krzak v. Poland* (nr. 51515/99, 6 aprilie 2004), unde reclamantilor li s-au acordat EUR 3,000, EUR 8,000 și, respectiv, EUR 3,500 cu titlu de prejudiciu moral.

43. Curtea consideră că reclamantul trebuia să fi suferit un anumit stres și frustrare ca rezultat al executării întârziate a hotărârii din 8 noiembrie 2000 și al imposibilității de a folosi banii săi pentru o perioadă de aproximativ treizeci și patru de luni. Ea îi acordă EUR 1,360 cu titlu de prejudiciu moral.

C. Costuri și cheltuieli

44. Reclamantul a pretins, de asemenea, USD 500 cu titlu de costuri și cheltuieli făcute pentru reprezentarea în fața Curții. În sprijinul pretențiilor sale, reclamantul a prezentat copii ale două chitanțe care confirmă plata sumei susmenționate.

45. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă, declarând că ea este excesivă și că reclamantul nu a dovedit cheltuielile de reprezentare pretinse.

46. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, de exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-...).

47. În această cauză, luând în considerație criteriile de mai sus, Curtea acordă reclamantului EUR 390 cu titlu de costuri și cheltuieli.

D. Dobânda de întârziere

48. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție;
4. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 3,400 (trei mii patru sute euro) cu titlu de prejudiciu material, EUR 1,360 (o mie trei sute șaiszeci euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 390 (trei sute nouăzeci euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care vor fi convertiți în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 24 mai 2005, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA SCUTARI c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 20864/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

26 iulie 2005

DEFINITIVĂ

26/10/2005

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Scutari c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dna L. MIJOVIĆ,

Dl J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 5 iulie 2005 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 20864/03) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Alexei Scutari („reclamantul”), la 21 mai 2003.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl V. Marcu, avocat din Edineț. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamantul a pretins că neexecutarea hotărârii judecătorești din 26 iulie 2001 a constituit o încălcare a dreptului său la accesul la o instanță garantat de articolul 6 al Convenției și a dreptului său la protecția proprietății garantat de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 8 octombrie 2003, o Cameră din cadrul acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. Conform prevederilor articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis să examineze fondul cererii concomitent cu admisibilitatea ei.

5. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații cu privire la admisibilitatea, fondul cererii și satisfacția echitabilă. Camera a decis, după consultarea părților, că audierea cu privire la fondul cererii nu a fost necesară.

6. La 1 noiembrie 2004, Curtea a schimbat componența Secțiunilor sale (articolul 25 § 1 al Regulamentului Curții). Această cauză a fost repartizată Secțiunii a Patra nou-constituită (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

7. Reclamantul, dl Alexei Scutari, s-a născut în 1930 și locuiește în Edineț.

8. În 1949, autoritățile sovietice au naționalizat proprietatea părinților săi și au deportat familia sa în Siberia.

9. La 8 decembrie 1992, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 1225-XII „privind reabilitarea victimelor represiunilor politice săvârșite de regimul comunist totalitar de ocupație”. Legea a permis victimelor represiunilor sovietice să pretindă compensații pentru proprietatea lor naționalizată.

10. În 2001, reclamantul a înaintat o acțiune împotriva Oficiului Local al Trezoreriei cu privire la refuzul acestuia din urmă să-i plătească compensații.

11. La 26 iulie 2001, Judecătoria sectorului Orhei a hotărât în favoarea reclamantului și a indicat oficiului local al Trezoreriei să-i plătească compensații în mărime de 41,705 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 3,700 euro (EUR) la acea dată).

12. Reclamantul a obținut un titlu executoriu pe care executorul judecătoresc nu l-a executat. La o dată nespecificată, reclamantul a scris Ministerului Justiției, plângându-se de neexecutarea hotărârii din 26 iulie 2001. Printr-o scrisoare din 7 mai 2003, Ministerul Justiției a asigurat reclamantul că s-a făcut tot posibilul pentru executarea hotărârii, dar că oficiul local al Trezoreriei nu avea bani în contul său.

13. La 20 februarie 2004, după ce cauza a fost comunicată Guvernului, hotărârea a fost executată. Reclamantul a scris o recipisă adresată șefului Departamentului de Executare a Deciziilor Judecătorești Edineț în care el a confirmat că a primit banii în conformitate cu hotărârea din 26 iulie 2001 și că el nu mai avea pretenții față de debitor și față de Departamentul de executare a deciziilor judecătorești.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

14. Dreptul intern relevant a fost rezumat în hotărârea *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, § 31, ECHR 2004-...

ÎN DREPT

15. Reclamantul pretinde că dreptul său ca o instanță să hotărască asupra drepturilor sale cu caracter civil a fost încălcat ca urmare a neexecutării de către autorități a hotărârii Judecătoria sectorului Orhei din 26 iulie 2001 până la 20

februarie 2004. El s-a bazat pe articolul 6 § 1 care, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, ... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil...”

16. De asemenea, el a declarat că din cauza neexecutării hotărârii în favoarea sa, el nu a putut beneficia de bunurile sale, astfel, dreptul său la protecția proprietății garantat de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție a fost încălcat. Articolul 1 Protocolul nr. 1 prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor”.

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

17. Printr-o scrisoare din 12 martie 2004 și, ulterior, în observațiile sale cu privire la satisfacția echitabilă, Guvernul a declarat că în recipisa eliberată de reclamant Departamentului de Executare a Deciziilor Judecătorești Edineț la 20 februarie 2004 (a se vedea paragraful 13 de mai sus), el și-a exprimat dorința de a nu mai menține cererea sa. Prin urmare, Guvernul a cerut Curții să scoată cererea de pe rol.

18. Reclamantul a declarat că hotărârea din 26 iulie 2001 a fost executată de Guvern doar datorită Curții și că Guvernul nu i-a plătit nicio compensație pentru executarea întârziată a hotărârii. El a cerut prejudicii morale pentru executarea întârziată (a se vedea mai jos).

19. Curtea notează că recipisa invocată de Guvern pare să aibă o formă standard. Deși ea prevede că reclamantul nu mai are pretenții față de debitor (adică, oficiul local al Trezoreriei) sau Departamentul de Executare a Deciziilor Judecătorești Edineț, ea nu face nicio referire la cererea sa către această Curte sau la pretențiile sale față de Guvern în conformitate cu Convenția. Sugestia că reclamantul nu a avut intenția ca recipisa să ducă la retragerea cererii sale către Curte este dovedită de faptul că la 1 aprilie 2004 el a prezentat pretenția sa cu privire la satisfacția echitabilă. Curtea nu consideră că reclamantul și-a exprimat fără echivoc dorința de a nu mai menține cererea sa. Prin urmare, ea trebuie să continue examinarea cauzei.

20. Curtea consideră că pretențiile reclamantului în temeiul articolului 6 § 1 și articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție ridică întrebări de drept care sunt suficient de serioase, încât determinarea lor să depindă de o examinare a

fondului și că niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Curtea, prin urmare, declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

21. Reclamantul se plânge, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, de neexecutarea de către autorități a hotărârii Judecătoriai sectorului Orhei din 26 iulie 2001 până la 20 februarie 2004.

22. Guvernul a declarat că, dată fiind executarea hotărârii din 20 februarie 2004, nu a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției. Potrivit lui, hotărârea a fost executată într-un termen rezonabil.

23. Principiile generale care se aplică în cauzele de acest gen sunt prevăzute în hotărârea *Prodan v. Moldova* (citată mai sus, §§ 52-53).

24. Curtea notează că hotărârea Judecătoriai sectorului Orhei din 26 iulie 2001 a rămas neexecutată timp de aproape treizeci și unu de luni. Ea amintește că ea a constatat o violare în cauze în care perioadele de neexecutare au fost mult mai scurte decât cea din această cauză (a se vedea, spre exemplu, *Pasteli and Others v. Moldova*, nr. 9898/02, 9863/02, 6255/02 și 10425/02, § 23, 15 iunie 2004; *Shmalko v. Ukraine*, nr. 60750/00, § 46, 20 iulie 2004). Prin urmare, ea nu poate fi de acord cu Guvernul precum că hotărârea din 26 iulie 2001 a fost executată într-un termen rezonabil.

25. Prin omisiunea timp de mai mulți ani de a lua măsurile necesare pentru a executa hotărârea judecătorească irevocabilă în această cauză, autoritățile moldovenești au privat prevederile articolului 6 § 1 al Convenției de toate efectele benefice.

26. Prin urmare, a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 PROTOCOLUL NR. 1 LA CONVENȚIE

27. Reclamantul a susținut că neexecutarea de către autorități a hotărârii din 26 iulie 2001 a constituit o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

28. Guvernul a declarat că el nu a încălcat în niciun fel drepturile reclamantului garantate de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

29. Curtea reiterează că o „pretenție” poate constitui un „bun” în sensul articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție, dacă ea este suficient de certă pentru a fi executorie (a se vedea *Prodan*, § 59).

30. Curtea notează că reclamantul a avut o pretenție executorie care a rezultat din hotărârea din 26 iulie 2001. Prin urmare, rezultă că imposibilitatea

reclamantului de a obține executarea hotărârii până la 20 februarie 2004 a constituit o ingerință în dreptul său la respectarea bunurilor sale, așa cum este prevăzut în prima propoziție a primului paragraf al articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

31. Prin neexecutarea hotărârii irevocabile, autoritățile naționale au împiedicat reclamantul să folosească banii sau să beneficieze de ei. Guvernul nu a prezentat nicio justificare pentru această ingerință, iar Curtea consideră că lipsa fondurilor nu poate justifica o astfel de omisiune (a se vedea *Prodan*, § 61).

32. Prin urmare, a existat o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

33. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul

34. Reclamantul a pretins EUR 10,000 cu titlu de prejudiciu moral suferit ca rezultat al neexecutării hotărârii irevocabile în favoarea sa. El a susținut că neexecutarea hotărârii irevocabile pentru o perioadă lungă de timp i-a cauzat stres și neliniște. El nu a prezentat nicio pretenție cu privire la prejudiciul material sau costuri și cheltuieli.

35. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de reclamant și a susținut că constatarea unei violări ar constitui o satisfacție echitabilă suficientă.

36. Curtea consideră că reclamantul a suferit un anumit prejudiciu moral ca rezultat al violărilor constatate, care nu poate fi compensat prin simpla constatare de către Curte a unei violări. Totuși, suma specifică pretinsă este excesivă. Făcând evaluarea sa în bază echitabilă, așa cum o cere articolul 41 al Convenției, Curtea acordă reclamantului suma de EUR 1,250.

B. Dobânda de întârziere

37. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție;
4. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 1,250 (o mie două sute cincizeci euro) cu titlu de prejudiciu moral, care vor fi convertiți în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 26 iulie 2005, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA OSTROVAR c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 35207/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

13 septembrie 2005

DEFINITIVĂ

15/02/2006

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Ostrovar c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
 Dl J. CASADEVALL,
 Dl G. BONELLO,
 Dl R. MARUSTE,
 Dl S. PAVLOVSKI,
 Dl L. GARLICKI,
 Dl J. BORREGO BORREGO, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 25 august 2005 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 35207/03) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Vitalie Ostrovar („reclamantul”), la 28 octombrie 2003.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl Vitalie Nagacevschi, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul s-a plâns, în special, de condițiile sale de detenție, de încălcarea dreptului său la corespondența cu mama sa, a dreptului său de a avea întreveneri cu soția și fiica sa, precum și de faptul că nu a avut un recurs efectiv cu privire la încălcările drepturilor sale garantate de articolul 3 și articolul 8 ale Convenției.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții).

5. La 1 noiembrie 2004, Curtea a schimbat componența Secțiunilor sale (articolul 25 § 1 al Regulamentului Curții). Această cauză a fost repartizată Secțiunii a Patra nou-constituită (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții).

6. Printr-o decizie din 22 martie 2005, Curtea a declarat cererea parțial admisibilă.

7. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații cu privire la fondul cauzei (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții), iar Camera a decis, după consultarea părților, că o audiere cu privire la fondul cauzei nu a fost necesară (articolul 59 § 3 *in fine* al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

8. Reclamantul s-a născut în 1974 și locuiește în Chișinău. Reclamantul este fostul ajutor superior al procurorului sectorului Centru din Chișinău.

1. *Contextul cauzei*

9. La 24 iulie 2002, reclamantul a fost arestat de Serviciile Secrete din Republica Moldova, fiind acuzat de luare de mită. Mai târziu, acuzațiile au fost modificate în trafic de influență.

10. La 15 august 2002, Tribunalul municipiului Chișinău a dispus arestarea preventivă a reclamantului pentru o perioadă de treizeci de zile. Arestul preventiv a fost, mai târziu, prelungit prin încheierile Judecătoriei sectorului Buiucani din 2 septembrie 2002 și 10 octombrie 2002.

11. La 15 noiembrie 2002, Curtea de Apel a dispus eliberarea reclamantului din arest.

12. La 4 aprilie 2003, reclamantul a fost condamnat de Curtea de Apel la zece ani de închisoare. El a fost încarcerat imediat. Reclamantul a contestat cu apel această hotărâre. Rezultatul procedurilor nu este cunoscut Curții.

2. *Condițiile de detenție a reclamantului în Izolatorul Anchetei Preliminare nr. 3 al Ministerului Justiției*

13. Plângerile reclamantului cu privire la condițiile de detenție se referă la două perioade de detenție în Izolatorul Anchetei Preliminare nr. 3 al Ministerului Justiției și anume, între 18 octombrie 2002 și 15 noiembrie 2002 și, respectiv, între 4 aprilie 2003 și 13 decembrie 2003.

(a) **Declarațiile reclamantului**

14. Reclamantul pretinde că a fost deținut într-o celulă de 25 m², uneori împreună cu mai mult de douăzeci de persoane. Acolo erau douăzeci de paturi din metal, fără saltele sau cuverturi și nu era posibil întotdeauna de a avea acces la un pat din cauza supraaglomerării. După depunerea cererii sale la Curte, el a fost transferat într-o celulă mai mică de 15 m², unde el pretinde că a trebuit să doarmă pe rând, din cauza supraaglomerării și unde condițiile de detenție erau, aparent, considerabil mai proaste decât anterior.

15. Fumatul în interiorul celulelor nu era interzis de reglementările interne ale închisorii, iar din cauză că lipseau spațiile pentru fumat, deținuții erau nevoiți să fumeze în interiorul celulei. Reclamantul suferea de astm, iar administrația închisorii știa despre acest lucru, deoarece el a fost reținut și adus la închisoare

la puțin timp după efectuarea într-un spital a unui tratament împotriva astmei, spital unde, de altfel, a și fost reținut. Din cauza expunerii la fumul de țigară, reclamantul a suferit multiple crize de astm, care, de obicei, aveau loc de două sau trei ori pe zi.

16. Nu exista asistență medicală corespunzătoare. Deși exista personal medical în închisoare, capacitatea acestuia era limitată din cauza lipsei medicamentelor. Reclamantul a cerut medicului închisorii de multe ori acordarea asistenței medicale, însă a fost refuzat. Lui i s-a spus că închisoarea nu avea medicamentele necesare. Din pricina lipsei medicamentelor, el a trebuit să suporte crizele și să aștepte trecerea lor, fiind obligat să stea în poziție verticală. Crizele sale au devenit mai frecvente și au început să dureze mai mult. În timp ce medicul închisorii știa că reclamantul suferea de astm, el a dat permisiunea sa pentru ca reclamantul să fie plasat într-o celulă cu fumători. Reclamantul a trebuit să se bazeze doar pe medicamentele transmise de familia sa.

17. Situația sa a fost înrăutățită de faptul că fereastra celulei era închisă cu jaluzele și prin ea nu pătrundea aer proaspăt. Mai mult, celula nu era prevăzută cu un sistem de ventilare, fiind din acest motiv foarte umedă.

18. Din cauza lipsei încălzirii și a izolării termice, celula era foarte rece pe parcursul iernii și foarte caldă pe parcursul verii.

19. Jaluzelele de la ferestre nu permiteau pătrunderea luminii solare. Totuși, administrația închisorii a limitat livrarea electricității în celule la numai șase ore pe zi; prin urmare, deținuții trebuiau să trăiască în întuneric și aveau mari dificultăți la pregătirea hranei.

20. Celula era aprovizionată cu apă numai timp de zece ore pe zi, iar câteodată mai puțin. Accesul la apa caldă era limitat la numai o dată în cincisprezece zile. Nu existau spații pentru spălarea și uscarea hainelor. Deținuții trebuiau să-și usuce hainele în celulă.

21. Din cauza asistenței medicale insuficiente și a condițiilor de igienă proaste, celulele au fost infectate cu ploșnițe, păduchi și furnici. Colegii de celulă erau expuși la boli infecțioase ca tuberculoza, infecțiile respiratorii și ale pielii.

22. Veceul era situat la 1.5 metri de masa folosită pentru a mânca și era în permanență deschis. Era imposibil de a preveni mirosul urât, din motivul lipsei aprovizionării corespunzătoare cu apă și a lipsei produselor de curățat.

23. În închisoare nu exista bibliotecă, iar deținuții nu aveau acces la ziare sau alte publicații. Nu existau spații corespunzătoare pentru recreare sau exerciții.

24. Mâncarea servită deținuților era de o calitate foarte proastă. Ea consta din apă fiartă cu un miros urât și era aproape necomestibilă. Reclamantul a declarat că Guvernul cheltuia 2.16 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 0.14 euro (EUR) în acea perioadă) pentru hrana zilnică a unui deținut, în timp ce prețul unei pâini era mai mult de MDL 3.

(b) Declarațiile Guvernului

25. Reclamantul a fost deținut în celula nr. 16 cu o suprafață de 28.4 m², prevăzută pentru paisprezece deținuți și în celula nr. 138 de 19.3 m², prevăzută pentru zece deținuți.

26. În conformitate cu articolul 17 al Legii cu privire la arestarea preventivă, reclamantul ar fi putut cere administrației închisorii să fie mutat într-o altă celulă cu nefumători.

27. Deținuților le-a fost acordată asistență medicală în conformitate cu legea. Atunci când un deținut necesita asistență medicală care nu putea fi acordată de medicii de la închisoare, el putea fi dus la un spital ordinar. Închisoarea era aprovizionată cu medicamente de către stat; totuși, atunci când în închisoare lipseau anumite medicamente, deținuții aveau dreptul să le primească de la rudele lor. Deoarece reclamantul a fost asigurat cu toate medicamentele necesare, nu a fost întocmit un raport medical care să prescrie alte medicamente.

28. Administrația închisorii știa că reclamantul suferea de astm. Potrivit Guvernului, registrul închisorii prevedea că reclamantul a cerut asistență medicală de două ori, la 2 septembrie și la 5 noiembrie 2003. În observațiile sale din 31 mai 2004, Guvernul a declarat că, la 5 noiembrie 2003, el a fost consultat de un medic și i s-au prescris medicamente. Guvernul nu a prezentat Curții o copie a registrului închisorii.

În observațiile sale suplimentare cu privire la fondul cauzei din 10 mai 2005, Guvernul a susținut că reclamantului i-a fost acordată asistență medicală și administrate medicamente în ambele zile în care el le-a solicitat. Guvernul a prezentat o copie a unui raport scris de mână din 13 mai 2004, în care un medic al închisorii a informat medicul-șef al închisorii că reclamantul a fost examinat de către el la acele date și că i-au fost date medicamente.

29. Ventilarea celulelor era efectuată prin deschiderea ferestrelor, aerisirea celulelor pe parcursul plimbării deținuților și prin sistemul comun de ventilație.

30. Încălzirea era asigurată de sistemul autonom de încălzire al închisorii, care folosea gaz natural și cărbune.

31. Celulele erau iluminate natural, iar electricitatea era livrată în celule în mod continuu.

32. Celulele erau asigurate cu apă din robinet în permanență și, prin urmare, deținuții beneficiau de un nivel corespunzător de igienă. Guvernul, de asemenea, a declarat că deținuții aveau acces la apă caldă.

33. Veceurile erau separate de restul celulei printr-un perete, pentru a se asigura intimitatea deținuților.

34. Celulele erau echipate cu radiouri, uneori, chiar și cu televizoare.

35. Reclamantul beneficia de dreptul la o plimbare zilnică la aer liber, timp de o oră, cu posibilitatea efectuării de exerciții.

36. Deținuții erau asigurați cu hrană gratuită, în conformitate cu normele prevăzute de Guvern, iar calitatea hranei era satisfăcătoare. Închisoarea era aprovizionată zilnic cu pâine, ulei vegetal, legume, ceai și zahăr. Din cauza finanțării insuficiente, includerea în meniu a cărnii, a peștelui și a produselor lactate era făcută conform posibilităților. Totuși, deținuților li se permitea să primească, o dată pe lună, un colet cu alimente de la rudele lor. Mai mult, deținuții aveau dreptul să cumpere mâncare de la magazinul închisorii cel puțin o dată pe lună și să cheltuiască până la MDL 18 (echivalentul a EUR 1.2 în acea perioadă).

37. Administrația închisorii nu a efectuat nicio acțiune pentru a umili reclamantul și nu a existat intenția de a umili sau înjosi reclamantul.

3. *Pretinsa cenzurare a corespondenței reclamantului*

(a) **Declarațiile reclamantului**

38. Scrisorile trimise lui de către mama sa nu întotdeauna ajungeau la el. În sprijinul acestei declarații, reclamantul a trimis Curții o chitanță a unei scrisori recomandate cu aviz de primire, expediată lui de către mama sa la 1 octombrie 2003, care nu a ajuns la el niciodată.

(b) **Declarațiile Guvernului**

39. Conform articolului 18 al Legii cu privire la arestarea preventivă, persoanele deținute necesitau autorizare scrisă de la autoritatea responsabilă de cauzele lor pentru a putea corespunde cu familiile lor. Reclamantul nu avea o autorizare de a corespunde sau a comunica prin telefon cu rudele sale din pricina gravității infracțiunii de care era învinuit și în interesele justiției.

4. *Pretinsa ingerință în dreptul reclamantului de a avea întrevederi cu soția și fiica sa*

(a) **Declarațiile reclamantului**

40. Reclamantul, de asemenea, declară că a fost împiedicat să-și vadă soția și fiica și că el nu putea comunica prin telefon cu ele.

41. La 30 iunie 2003, reclamantul împreună cu alți deținuți din celulă au depus o plângere Procurorului General, în care reclamantul s-a plâns *inter alia* de interdicția de a primi vizite, inclusiv de lungă durată, de la familia sa și de la alte persoane. Deținuții au cerut Procurorului General să indice administrației închisorii să le permită întrevederi de lungă durată, convorbiri telefonice și alte tipuri de contacte cu rudele lor.

42. La 7 iulie 2003, Procuratura Generală a informat reclamantul că plângerea sa a fost transmisă Procuraturii municipale Chișinău.

43. La 25 august 2003, reclamantul și deținuții din celula sa au scris o nouă scrisoare Procuraturii Generale, plângându-se de lipsa răspunsului din partea

Procuraturii municipale Chișinău la scrisoarea lor. Deținuții au repetat plângerile lor cu privire la interdicția de a avea întrevederi cu rudele și de a avea convorbiri telefonice cu ele și s-au plâns de pretinsa violare a articolului 3 al Convenției.

44. La 28 august 2003, reclamantul a primit o scrisoare din partea Procuraturii municipale Chișinău, care data din 9 august 2003, prin care plângerile sale cu privire la interdicția întrevederilor au fost respinse. În special, scrisoarea prevedea: „...toate drepturile persoanelor arestate preventiv sunt prevăzute în articolului 16 al Legii cu privire la arestarea preventivă. Astfel de drepturi ca convorbirile telefonice și întrevederile de lungă sau scurtă durată din partea rudelor sau a altor persoane nu sunt prevăzute în această lege. Faptul că aceste drepturi nu sunt expres interzise nu înseamnă că ele sunt garantate.”

45. La 1 septembrie 2003, reclamantul și deținuții din celula sa au contestat refuzul procurorului din 9 august 2003 la Judecătoria Rîșcani. Bazându-se pe articolul 8 al Convenției și pe legislația națională, ei s-au plâns de refuzul administrației închisorii și ale procurorului de a asigura dreptul lor de a avea întrevederi, inclusiv de lungă durată, cu rudele lor, convorbiri telefonice și alte tipuri de contacte cu rudele și cu alte persoane. Ei au solicitat instanței să oblige procurorul să soluționeze problema lor. De asemenea, ei au cerut instanței să examineze cauza în prezența lor.

46. La 11 septembrie 2003, Procuratura Generală a scris reclamantului o scrisoare în care a respins plângerile.

47. La 3 noiembrie 2003, reclamantul și deținuții din celula sa au depus o cerere suplimentară la Judecătoria Rîșcani cerând examinarea cererii lor din 1 septembrie 2003. Ei au susținut că, în conformitate cu Codul de procedură penală, instanța era obligată să examineze cererea lor în termen de zece zile de la primirea acesteia. Omisiunea instanței de a respecta acest termen a constituit o încălcare a dreptului lor la un recurs efectiv în sensul articolului 13 al Convenției.

48. Între timp, la 23 octombrie 2003, judecătorul V.M. de la Judecătoria Rîșcani a examinat cererea reclamantului și a deținuților din celula sa din 1 septembrie 2003 în absența lor și a respins-o. Instanța a considerat că cererea avea un caracter general și nu se referea la evenimente specifice. Instanța a emis o hotărâre cu numărul 13-69/03, care data din 23 octombrie 2003.

49. La aceeași dată, același judecător de la Judecătoria Rîșcani a examinat o cerere a altor deținuți de la închisoarea din localitatea Cricova cu privire la pretinse abuzuri din partea poliției în timpul unei răscoale din închisoare și a respins-o. Hotărârea instanței avea același număr și aceeași dată ca și hotărârea în privința reclamantului și a deținuților din celula sa.

50. La 29 ianuarie 2004, Judecătoria Rîșcani a informat reclamantul și deținuții din celula sa că cererea lor a fost respinsă la 23 octombrie 2003.

51. La 4 martie 2004, reclamantul și deținuții din celula sa au scris o scrisoare Judecătoriei Rîșcani cerând o copie a hotărârii sale din 23 octombrie 2003.

52. La 10 martie 2004, reclamantul și deținuții din celula sa au contestat cu recurs hotărârea din 23 octombrie 2003 la Curtea de Apel Chișinău. În recursul lor, ei au indicat *inter alia* că Judecătoria Rîșcani a examinat cauza lor în absența lor și că nici măcar nu le-a transmis o copie a hotărârii sale.

53. La 26 martie 2004, Judecătoria Rîșcani a trimis reclamantului și deținuților din celula sa o copie a hotărârii sale din 23 octombrie 2003, care se referea la răscoala din închisoarea din localitatea Cricova.

54. La 14 aprilie 2004, reclamantul și deținuții din celula sa au trimis o nouă scrisoare Judecătoriei Rîșcani, informând-o că hotărârea trimisă lor la 26 martie 2004 nu se referea la cauza lor și au cerut o copie a hotărârii lor. Curtea nu dispune de informații dacă reclamantul și deținuții din celula sa au primit un răspuns la această scrisoare.

55. La 28 iunie 2004, Curtea de Apel Chișinău a examinat recursul reclamantului la hotărârea Judecătoriei Rîșcani și l-a respins printr-o decizie irevocabilă. În decizia sa, Curtea de Apel a indicat că reclamantul și avocatul său au fost prezenți la ședință. Totuși, partea de drept și cea de fapt se refereau la răscoala din închisoarea din localitatea Cricova și nu aveau nicio legătură cu cauza reclamantului.

(b) Declarațiile Guvernului cu privire la fapte

56. Guvernul a declarat că, în conformitate cu articolul 19 al Legii cu privire la arestarea preventivă, o persoană deținută necesita o autorizare scrisă de la organul de urmărire penală responsabil de cauza sa pentru a putea avea întrevederi cu familia sa sau cu alte persoane.

57. El pretinde că reclamantul nu neagă că el a avut întrevederi cu mama sa la 30 mai 2003, 12 noiembrie 2003 și 12 decembrie 2003.

II. MATERIALE NECONVENȚIONALE RELEVANTE

1. *Acte ale Comitetului European pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante (CPT)*

58. Părțile relevante ale raportului CPT în urma vizitei efectuate în Republica Moldova între 11 și 21 octombrie 1998 sunt următoarele:

„77. Deținuții erau cazați cu precădere în cinci blocuri. În blocurile I, II și VII erau deținuți, în special, arestații preventiv. Minorii de sex masculin erau deținuți într-o secție a blocului III, al cărui subsol era rezervat deținuților în tranzit. Femeile dispuneau de un loc de detenție distinct, localizat în blocul V. Condamnații erau repartizați în diverse blocuri, cu excepția locurilor de detenție a detașamentului de condamnați muncitori, situate în blocul VIII. Trebuie, de asemenea, de remarcat că toți condamnații la închisoare pe viață erau cazați în subsolul blocului II.

...

80. Dimpotrivă, în toate celelalte blocuri de detenție, condițiile de trai ale majorității deținuților din penitenciar lăsau mult de dorit. În majoritatea celulelor, spațiul locativ pentru un deținut era mult sub norma minimă fixată, iar supraaglomerarea atinsese un nivel intolerabil. Astfel, de exemplu, în blocurile I și II, până la 16 persoane erau cazate în celule de 24 m², 24 persoane trebuiau să conviețuiască într-o celulă de 32 m², iar 29 persoane trebuiau să împartă o celulă de 52 m². În secția pentru minori din blocul III, 12 tineri erau plasați într-o celulă de 21 de m² și 16 într-o celulă de 23 m². Suplimentar, delegația a mai observat că în celulele de 8-9 m² erau până la patru persoane.

În afară de aceasta, în aceste celule, accesul la lumina naturală era foarte limitat, iluminarea artificială era mediocră, iar aerul era poluat și umed. Pentru deținuții aflați încă sub anchetă (adică mai mult de 700 de deținuți), situația era și mai gravă, celulele lor fiind aproape private de accesul la lumina zilei din cauza jaluzelelor metalice exterioare groase ce acopereau ferestrele. În realitate, echiparea era redusă la elementar, limitându-se la paturile metalice sau la saltele suprapuse, extrem de rudimentare și în stare proastă, la o masă și la una sau două lavițe. Mai mult, în multe celule, paturile nu erau în număr suficient și deținuții erau nevoiți să le împartă sau să doarmă în schimburi. De asemenea, paturile erau în stare proastă; stocurile de saltele foarte modeste, cuverturile și așternuturile nu erau suficiente și mulți deținuți fără familie sau resurse dormeau chiar pe somieră.

Celulele erau echipate cu un colț sanitar, un veritabil focar de infecție. Veceul de tip asiatic, având în partea de sus un robinet, ce servea în același timp și ca scurgere de apă și ca sursă de apă pentru spălare. În plus, acest spațiu era doar parțial despărțit de un perete lateral mai jos de un metru înălțime, ceea ce nu permitea păstrarea adecvată a intimității.

Starea întreținerii și a curățeniei celulelor, în ansamblu, erau la fel de îngrijorătoare. Mai mult, multe celule erau infectate cu gândaci de bucătărie și alte insecte, iar unii deținuți s-au plâns de prezența rozătoarelor.

Rezumând, condițiile de viață și de igienă ale mării majorități a deținuților din penitenciar erau execrabile și, mai ales, constituiau un risc major pentru sănătate.

81. Cele trei celule de tranzit din blocul III merită o atenție deosebită. Situația în ceea ce privește spațiul de trai în aceste celule era fără nici o îndoială cea mai proastă dintre toate cele inspectate. Până la 18 deținuți erau înghesuiți în celule de 18 metri. Jumătate din suprafața acestora era ocupată de o platformă de lemn cu două nivele (fără saltele și cuverturi), acoperind completamente fereastra. În plus, iluminarea artificială era mediocră, iar atmosfera înădușitoare. Restul suprafeței celulei era ocupat de bunurile deținuților și un veceu asiatic, deținuții neavând altă opțiune decât să se înghesuie pe cele două niveluri ale platformei. Câțiva deținuți erau cazați în aceste condiții intolerabile de trei-patru luni.

82. În ceea ce privește posibilitatea deținuților de a se spăla, ei aveau în principiu acces săptămânal la sălile de duș. Totuși, numărul de dușuri era evident insuficient pentru populația masculină (23 de dușuri pentru aproximativ 1,400 deținuți, cu atât mai mult cu cât funcționarea acestora era nesigură). În plus, deținuții care nu puteau să primească produse de igienă de primă necesitate de la apropiații lor erau totalmente privați de aceasta, din cauza lipsei de săpun și de prosoape în închisoare.

83. Condițiile materiale descrise mai sus erau agravate și printr-un alt inconvenient considerabil. Deținuții suportau în permanență în timpul zilei o muzică tare și repetitivă, difuzată prin difuzoarele din curte, de la 6 dimineața până la 10 seara. Această măsură

avea drept scop ca diferitele categorii de deținuți să nu aibă contacte între ei. Numeroși deținuți s-au plâns de această situație și delegația însăși a putut să constate efectele negative pe care aceasta o provoca. Astfel, în anumite celule era practic imposibil de a conversa.

...

98. Personalul serviciului sanitar al Penitenciarului nr. 3 era constituit din nouă medici angajați cu zi de muncă deplină, asistați de 7 felceri infirmieri și un psiholog. Printre cei nouă medici se găseau: un medic responsabil de serviciul medical penitenciar, doi terapeuți, doi pneumologi, un psihiatru, un dermatolog, un radiolog și un dentist. Pe lângă consultarea ambulatorie, această echipă era responsabilă, de asemenea, de o infirmerie cu o capacitate de aproximativ 70 de paturi, în care se aflau în realitate circa 200 de bolnavi, majoritatea suferind de tuberculoză.

Numărul de medici poate fi cu greu considerat suficient. Cu toate acestea, nu este cazul felcerilor și infirmierilor.”

59. Părțile relevante ale raportului CPT în urma vizitei efectuate în Republica Moldova între 10 și 22 iunie 2001 sunt următoarele:

„69. Instituțiile penitenciare vizitate erau grav afectate de conjunctura economică a țării. Cifra limită a bugetului prevăzut pentru Departamentul Instituțiilor Penitenciare a fost fixată de legea bugetului pentru anul 2001 la 48,7 milioane lei (aproximativ 4.2 milioane Euro) sau 38,9% din finanțarea necesară pentru un an. În consecință, condamnații se aflau din toate punctele de vedere într-o mizerie totală. Astfel, suma prevăzută pentru alimentarea pentru o zi a unui deținut constituie 2,16 lei sau doar 38,8% din norma stabilită de legislația în vigoare. Instituțiile penitenciare suportau, de asemenea, deconectări de lumină electrică, de apă, încălzire, fără să mai luăm în considerație și lipsa posibilității de aprovizionare cu medicamentele necesare pentru tratamentul deținuților bolnavi.

În scrisoarea din 5 noiembrie 2001, autoritățile moldovenești vorbesc despre eforturile depuse de la începutul lui 2001 de către Departamentul Instituțiilor Penitenciare pentru a obține ajutoare umanitare de la organisme internaționale și de la persoanele fizice, în scopul rezolvării celor mai stringente probleme ale sistemului penitenciar (astfel s-au obținut 2.3 milioane lei).

CPT recunoaște eforturile laudabile făcute de administrația penitenciarelor moldovenești, care sunt demne de susținere. Totuși, Comitetul a reamintit de câteva ori că viața reclamă cerințe fundamentale, care trebuie, în orice circumstanțe, chiar și într-o conjunctură economică gravă, să fie asigurate de stat persoanelor aflate în grija sa. Nimic și niciodată nu va dispensa statul de această responsabilitate.

În consecință, CPT face apel la autoritățile moldovenești, la cel mai înalt nivel politic, pentru ca acestea să porceadă imediat la luarea măsurilor necesare, pentru ca toate instituțiile penitenciare din Moldova să corespundă cerințelor fundamentale de viață a deținuților.

...

78. Descrierea Închisorii nr. 3 din Chișinău, făcută în paragraful 77 al raportului privitor la vizita din 1998, rămâne valabilă. După cum s-a menționat mai sus, în această instituție era o supraaglomerare severă: 1892 (îndeosebi arestați preventiv) – dintre care 127 femei și 122 minori – pentru 1480 de locuri.

82. Din acest punct de vedere, vizita de inspecție la Închisoarea nr. 3 din Chișinău a constatat evoluțiile pozitive, pe care CPT le salută. În special este binevenită demontarea jaluzelelor, care astupau ferestrele celulelor ce dau spre interiorul localului. De asemenea, era prevăzută înlocuirea jaluzelelor de la ferestrele celulelor ce dau în stradă printr-un alt dispozitiv, lăsând să pătrundă suficientă lumină naturală.

...

...Au fost efectuate reparații capitale la sistemul de încălzire, și anume, instalarea unui nou cazan, instalațiile centrale de duș ale închisorii au fost complet renovate (trei săli de duș funcționau și una se repara) cu contribuția foștilor deținuți și a familiilor deținuților. Acest lucru permite în prezent de a le asigura bărbaților deținuți un duș cu apă caldă o dată la zece zile. Mai mult, în anumite blocuri, au fost finisate lucrările de refacere a sistemului electric și de vopsire a coridoarelor. De asemenea, erau în curs de refacere și câteva celule.

Cu toate acestea, condițiile execrabile de viață și igienă în interiorul celulelor din blocurile I, II și III, inclusiv celulele de tranzit, descrise în paragrafele 80 și 81 ale raportului precedent, nu s-au schimbat (cu excepția accesului la lumina naturală). Mai mult chiar, supraaglomerarea acută în aceste încăperi depășea orice limite. Câteva celule vizitate, care erau corespunzător echipate și amenajate, demonstau efortul deținuților care au putut să-și procure necesarul cu ajutorul familiilor lor.

...

87. Absența programelor de activități organizate era o caracteristică comună a instituțiilor vizitate. Aceasta se explica, cu siguranță, printr-o conjunctură economică și supra-populare, dar și printr-o legislație restrictivă aplicată categoriilor de deținuți încarcerați acolo. Rata populației încarcerate care avea de lucru era infimă: la Bender și Chișinău, aproximativ șaiszeci și douăzeci și șapte la Cahul. Majoritatea acestora erau parte a forței de muncă folosită pentru îndeplinirea diverselor necesități ale închisorilor. Alte forme de activități erau aproape inexistente. Este de menționat totuși, că în Închisoarea nr. 3 au fost întreprinse eforturi ca rezultat al recomandărilor CPT. Astfel, terenurile de plimbare au fost amenajate cu un modest echipament sportiv. În acest domeniu, inițiativele direcției privind dotarea pe cât e posibil a celor 2 săli de sport merită, în mod special, să fie susținute. În plus, a fost ameliorat regimul de detenție a minorilor: a fost deschisă o sală video și inaugurate câteva tipuri de activități, cum ar fi muzică, cântat, discuții/dezbateri în grupuri. Totuși, aceste încercări incipiente de a corespunde necesităților persoanelor tinere rămân un exemplu izolat. În celelalte instituții, aceștia erau abandonați în voia sorții.

...

92. Următoarea vizită la Închisoarea nr. 3 a evidențiat că comparativ cu 1998 (a se vedea paragrafului 98 al raportului) situația cu privire la personalul pentru îngrijirea sănătății s-a deteriorat. Astfel, numărul infirmierelor a scăzut (de la unsprezece la opt), în plus, două din aceste posturi erau vacante. Numărul medicilor și al felcerilor a rămas același, respectiv de 9,5 și 7, însă postul de medic-șef era vacant. O astfel de echipă nu este suficientă pentru a satisface nevoile a aproximativ 2000 de deținuți, un număr important din care se aflau în infirmerie (149), în special, în ceea ce privește personalul de îngrijire (felceri și infirmieri). De aceea, nu ar putea să surprindă numărul plângerilor, în ceea ce privește accesul la personalul medical și îngrijirile medicale.

...

95. Așa precum a fost indicat în remarcile precedente, aprovizionarea cu medicamentele necesare era problematică în instituțiile vizitate. Deținuții depindeau, în cea mai mare parte, de familiile lor sau de organizațiile non-guvernamentale (ex. Farmaciștii fără Frontiere, în Închisoarea nr. 3) pentru a obține medicamentele necesare...

98. Din punctul de vedere al confidențialității medicale, în nici una din instituții examinările medicale și consultațiile nu aveau loc în condiții corespunzătoare. De regulă, totul avea loc în cartierele de detenție, la ușa celulelor (prin fereastra de intrare), în prezența gardienilor. În cazul apariției necesității îngrijirii în sala de consultații, gardienii erau, de asemenea, prezenți. Situația din așa-numita sală „de proceduri” a infirmeriei din Închisoarea nr. 3 era în mod deosebit umiltoare. Tratamentele erau administrate printr-o grilă închisă (având o deschizătură de 37 cm²). Pacienții se aflau în fața grilei, în prezența și văzul altor deținuți și al personalului, prezentând acea parte a corpului care se cerea, fie că este vorba de un antebraț, fie de fese.

99. În afară de aceasta, accesul la un medic/felcer merită să fie revăzut. Delegația a observat că în timpul turelor zilnice, felcerii aveau doar un contact minim cu deținuții, aflându-se tot timpul în prezența gardienilor. S-a dovedit a fi foarte dificil de a transmite cererile de consultații care, de altfel, treceau prin mâinile gardienilor. Pe adresa Comitetului au parvenit numeroase plângeri, prin care deținuții susțineau că le trebuia prea mult timp pentru a avea acces la îngrijirea medicală și cu privire la barierele create de gardieni. CPT recomandă remedierea acestei situații.

100. Dacă vorbim despre tuberculoză, mai mulți indici tind să demonstreze că situația, care în 1998 deja trezea neliniște, se agravează. Spre exemplu, în Închisoarea nr. 3 s-a înregistrat o creștere constantă a numărului de cazuri considerate active (în ianuarie 2000, au fost depistate 54 de cazuri, iar în iunie 2001 - 121). Mai mult, în baza informațiilor statistice furnizate, de tuberculoză mor circa 42 % din deținuții instituțiilor penitenciare.

121. Referitor la condițiile de desfășurare a vizitelor, CPT notează ameliorările din Închisoarea nr. 3 (refacerea camerelor pentru discuții, pentru vizitele de scurtă durată și amenajarea camerelor pentru vizitele de lungă durată ale condamnaților). Totuși, spațiile pentru vizite rămân încă insuficiente, având în vedere capacitatea instituției. ... CPT invită autoritățile moldovenești să dezvolte, pe cât de repede posibil, infrastructurile destinate vizitelor în instituțiile vizitate.”

60. În paragraful 87 al raportului său cu privire la vizita în Azerbaidjan, între 24 noiembrie și 4 decembrie 2002, CPT a recomandat ca autoritățile penitenciare să ofere un minimum de 4 m² pentru un deținut.

2. *Dreptul intern relevant*

61. Prevederea relevantă din Constituția Republicii Moldova este următoarea:

Articolul 30

„(1) Statul asigură secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri poștale, al convorbirilor telefonice și al celorlalte mijloace legale de comunicare.”

62. Acest principiu a fost restrâns în ceea ce privește deținuții. Prevederi specifice cu privire la secretul corespondenței deținuților au fost stabilite în Codul de executare a sancțiunilor de drept penal.

63. Prevederile relevante din Codul de executare a sancțiunilor de drept penal sunt următoarele:

Articolul 14

„(1) Condamnatul beneficiază de drepturi stabilite de legislația de executare a sancțiunilor de drept penal în funcție de tipul pedepsei și de restricția drepturilor impuse condamnatului prin sentință a instanței judecătorești.

(2) Condamnatul are dreptul:

(c) să dea explicații și să poarte corespondență, să adreseze propuneri, cereri și reclamații în limba maternă, iar în caz de necesitate să se folosească de serviciile unui traducător.”

Articolul 73

„(1) Condamnatul are dreptul să primească și să expedieze scrisori și telegrame într-un număr nelimitat.

(2) Corespondența condamnaților, expediată sau primită ... este supusă controlului sau cenzurii. Cererea adresată avocatului parlamentar din partea unei persoane aflate într-un loc de detențiune nu va fi controlată de administrația penitenciarului și va fi trimisă adresantului în decurs de 24 de ore (modificat prin Legea nr. 18-XIV din 14 mai 1998).

(4) Propunerile, cererile și reclamațiile adresate organelor de drept ierarhic superioare se expediază destinatarului în cel mult 3 zile.”

64. Prevederile relevante ale Legii nr. 1226-XIII cu privire la arestarea preventivă conțin următoarele:

Articolul 16. Drepturile preveniților

„(1) Preveniții au dreptul:

d) la întrevederi cu apărătorul, precum și cu rudele și alte persoane;

f) să poarte corespondență cu rudele și cu alte persoane, să expedieze plingeri, cereri și scrisori autorităților publice și persoanelor cu funcții de răspundere, în modul prevăzut la art.18;”

Articolul 18. Corespondența. Adresarea plîngerilor, cererilor și scrisorilor

„(1) Preveniții pot corespunde cu rude și cu alte persoane în baza autorizației scrise a persoanei sau a organului în a cărui procedură se află cauza. Scrisorile scrise sau primite de preveniți sînt expediate destinatarilor sau sînt înmîinate preveniților de către administrația locului de arest preventiv în cel mult 3 zile după depunerea sau primirea lor.”

65. Prin Legea nr. 206-XV din 29.05.2003, care a intrat în vigoare la 18 iulie 2003, la sfârșitul primei propoziții au fost adăugate următoarele:

„care pot limita motivat această corespondență în interesul desfășurării urmăririi penale sau a judecării cauzei, precum și al securității și al menținerii bunei ordini în locul de detenție.”

66. Prin aceeași lege, cuvintele „în cel mult 3 zile” au fost înlocuite cu „în cel mult 24 de ore”.

Articolul 19

„(1) Administrația locului de arest preventiv acordă preveniților întreprinderi cu rude sau alte persoane cu autorizația scrisă a persoanei sau a organului în a cărui procedură se află cauza. De regulă, se acordă o întreprindere pe lună. Durata întreprinderii poate fi de la o oră până la două ore.”

ÎN DREPT

I. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 3 AL CONVENȚIEI

67. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 3 al Convenției, de condițiile de detenție în Izolatorul Anchetei Preliminare nr. 3 al Ministerului Justiției. Articolul 3 prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

A. Declarațiile părților

68. Reclamantul a susținut că din cauza supraaglomerării și a condițiilor sanitare inadecvate, a lipsei ventilării, încălzirii, posibilităților de recreare, îngrijirii sănătății și hranei, condițiile de detenție în izolatorul anchetei preliminare au constituit tratament inuman și degradant pe parcursul primei și celei de a doua perioade a detenției sale.

69. În sprijinul declarațiilor sale, reclamantul a trimis Curții fotografii care ar fi fost făcute în celula numărul 16, unde el a fost deținut între aprilie și noiembrie 2003. Fotografiele arată o celulă supraaglomerată cu deținuți întinși pe podele și sub paturile din metal. Întreaga suprafață a podelei este acoperită cu saltele de diferite culori și cu persoane care dorm pe ele. Se pot vedea de la trei la patru persoane împărțind un pat din metal. Sunt aproximativ 18-20 de persoane în celulă. Pereții sunt murdari și par a fi umezi. Datorită lipsei spațiului de depozitare, celula este plină de funii cu haine și prosoape agățate pe ele. Se pare că este cald în celulă deoarece toți deținuții sunt pe jumătate dezgoliți. Există o fereastră mică care este astupată de bare groase și jaluzele. Un deținut are spatele acoperit cu urticarii.

70. Guvernul a susținut că reclamantul nu putea să aibă un aparat de fotografiat în închisoare deoarece deținuților le era interzis să aibă aparate de fotografiat. Mai mult, Guvernul a declarat că fotografiile nu puteau fi considerate

de Curte ca probă, deoarece în Izolatorul Anchetei Preliminare nr. 3 nu existau locuri de tipul celor arătate în fotografii.

71. Referindu-se la declarațiile sale cu privire la fapte, Guvernul consideră că condițiile de detenție pe parcursul primei și celei de a doua perioade de detenție nu au constituit tratament inuman și degradant. El a declarat că constatările CPT din rapoartele sale din 1998 și 2001 (a se vedea paragraful 58 și 59 de mai sus) nu erau relevante, deoarece situația s-a îmbunătățit ulterior.

72. În sprijinul declarațiilor sale, Guvernul a prezentat Curții o înregistrare video de 12 minute, filmată la o dată nespecificată. Înregistrarea video începe cu imagini ale unei grămezi de cărbune și lemne. Mai apoi, este arătată camera în care se află cazanul, acesta fiind în funcțiune. Mai târziu, este arătată celula numărul 138 unde se pretinde că a fost deținut reclamantul. În celulă nu sunt deținuți și ea arată curată. Paturile au saltele pe ele și nu există funii pe pereți. Există o chiuvetă și un veceu care este separat de restul celulei printr-un perete din cărămidă care arată nou și diferit de restul pereților, deoarece nu este pavat. În celulă există un televizor. În înregistrarea video apar imagini ale țevilor de ventilare aflate în coridor. Înregistrarea video continuă cu prezentarea camerei pentru plimbări. O jumătate de cameră are bare din metal, iar în loc de acoperiș este o plasă din metal și se poate vedea cerul prin ele. Se pare că aerul proaspăt și ploaia pătrund prin partea deschisă a acoperișului. În partea camerei care are acoperiș solid există o bicicletă și niște greutateți. Înregistrarea video arată, de asemenea, o cameră de odihnă cu un televizor și câteva cărți. Mai apoi înregistrarea continuă cu imagini ale celulei numărul 16, în care se pretinde că a fost deținut reclamantul. Este posibil de a vedea o chiuvetă cu apa care curge din robinet și niște paturi din metal. Înregistrarea video se sfârșește cu o imagine a ușii cabinetului medical.

73. În comentariile sale, reclamantul a obiectat că nu exista o dată indicată pe înregistrarea video prezentată de Guvern. În continuare, el a susținut că grămezile de cărbune și lemne nu dovedeau faptul că exista încălzire în închisoare, deoarece în înregistrarea video nu apare niciun calorifer în celule. Dacă ar fi existat calorifere în celule, ele ar fi fost arătate în înregistrarea video. Țevile de ventilare din coridor nu dovedeau că exista ventilare în celulele în care reclamantul a fost deținut. Dacă ar fi existat ventilare în acele celule, înregistrarea video ar fi arătat-o. Imaginile arătau cuverturi de diferite culori, ceea ce constituie un indiciu că nu administrația închisorii a aprovizionat deținuții cu ele, ci mai degrabă deținuții înșiși le-au adus de acasă. Televizorul din celulă era, de asemenea, proprietatea unui deținut, și nu a închisorii. Numărul de paturi din metal confirmă declarațiile cu privire la supraaglomerare. Era evident că înainte de filmarea înregistrării video, celulele au fost „pregătite”. În celule era o ordine perfectă și nu existau obiecte sau hrană pe masă. Paturile erau proaspăt făcute și neatinsse, ceea ce nu părea real, deoarece deținuții erau mereu în celulă și ei stăteau în permanență pe paturile lor. Reclamantul a declarat că imaginile

celulei numărul 16 în înregistrarea video au fost făcute astfel, încât să împiedice persoana care le vizionează să observe asemănarea lor cu imaginile din fotografiile făcute de el. Atunci când a fost filmat veceul, pereții nu au fost arătați și, astfel, mușegaiul nu a putut fi văzut. Camera sportivă nu putea fi folosită iarna, deoarece era amplasată afară. Persoana care vizionează înregistrarea poate vedea că există foarte puține cărți în bibliotecă. Referitor la jaluzelele de la ferestre, reclamantul a declarat că ele au fost, probabil, scoase cu scopul de a filma înregistrarea video.

74. În ceea ce privește asistența medicală acordată reclamantului, Guvernul susține că reclamantul nu poate să pretindă că este victimă a tratamentului medical insuficient, deoarece în august 2002 el nu a respectat sfatul medicului și a părăsit spitalul înainte de finalizarea tratamentului. Referindu-se la raportul din 13 mai 2004 (a se vedea paragraful 28 de mai sus), Guvernul a susținut că lui i-a fost acordată asistența medicală numai cu două ocazii, atunci când el a cerut-o și că el nu s-a infectat cu nicio boală infecțioasă pe parcursul aflării sale în detenție. Guvernul, de asemenea, a argumentat că el era deținut într-o celulă cu fumători, deoarece el nu a solicitat să fie mutat într-o altă celulă.

75. Potrivit reclamantului, el a părăsit spitalul în august 2002, deoarece a fost arestat acolo și dus direct în locul de detenție. De asemenea, el a susținut că, pe parcursul detenției sale, a cerut în scris asistență medicală de nouă ori, iar lui i-a fost acordată asistență medicală doar o singură dată, în coridorul închisorii, în fața ușii celulei sale. Medicul i-a prescris doar niște medicamente fără a i le administra. Guvernul, în mod intenționat, a omis să anexeze la observațiile sale copii ale cererilor sale scrise de asistență medicală. În ceea ce privește raportul din 13 mai 2004 (a se vedea paragraful 28 de mai sus), reclamantul a susținut că el a fost scris la mult timp după ce pretinsele evenimente au avut loc. De asemenea, el a declarat că a cerut în mod verbal să fie transferat într-o celulă cu nefumători, însă în închisoare nu existau celule cu nefumători.

B. Aprecierea Curtii

76. Articolul 3 al Convenției consfințește una din valorile fundamentale ale unei societăți democratice. Acesta interzice, în termeni absoluți, tortura și tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante indiferent de circumstanțe și de comportamentul victimei (a se vedea, spre exemplu, *Labita v. Italy* [GC], nr. 26772/95, § 119, ECHR 2000-IV).

77. Maltratarea trebuie să atingă un nivel minim de severitate pentru a cădea sub incidența articolului 3. Evaluarea acestui nivel minim este, prin natura lucrurilor, relativă; el depinde de toate circumstanțele cauzei, precum ar fi durata maltratării, consecințele sale fizice și psihice și, în unele cazuri, de sexul,

vârsta și starea sănătății victimei (a se vedea, printre altele, *Ireland v. the United Kingdom*, hotărâre din 18 ianuarie 1978, Seria A nr. 25, p. 65, § 162).

78. Curtea a considerat tratamentul ca fiind „inuman”, deoarece *inter alia* acesta a fost premeditat, a fost aplicat ore în șir și a cauzat fie leziuni corporale, fie suferințe fizice sau psihice intense. Curtea a considerat un tratament ca fiind „degradant”, deoarece el a cauzat victimelor sentimente de frică, îngrijorare și inferioritate capabile să le umilească și să le înjosească (a se vedea, de exemplu, *Kudla v. Poland* [GC], nr. 30210/96, § 92, ECHR 2000-XI). Pentru a determina dacă o anumită formă de tratament este „degradantă” în sensul articolului 3, Curtea va lua în calcul dacă scopul acestui tratament a fost de a umili și înjosi persoana și dacă, în ceea ce privește consecințele, acest tratament a afectat negativ personalitatea ei, într-un mod incompatibil cu articolul 3. Chiar și absența unui asemenea scop nu poate exclude categoric o constatare a violării articolului 3 (a se vedea, spre exemplu, *Raninen v. Finland*, hotărâre din 16 decembrie 1997, *Reports of Judgments and Decisions*, 1997-VIII, pp. 2821-22, § 55, și *Peers v. Greece*, nr. 28524/95, § 74, ECHR 2001-III).

79. Articolul 3 cere statului să asigure ca persoana să fie deținută în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității sale umane, ca modul și metoda de executare a pedepsei să nu cauzeze persoanei suferințe sau dureri de o intensitate care să depășească nivelul de suferință inerent detenției și, având în vedere exigențele detenției, sănătatea și integritatea persoanei să fie în mod adecvat asigurate, printre altele, prin acordarea asistenței medicale necesare (a se vedea, *Kudla v. Poland* citată mai sus, § 94). Atunci când sunt evaluate condițiile de detenție, trebuie luate în considerație efectele cumulative ale acestor condiții, precum și durata detenției (a se vedea *Dougoz v. Greece*, nr. 40907/98, § 46, ECHR 2001-II și *Kalashnikov v. Russia*, nr. 47095/99, § 102, ECHR 2002-VI).

80. Reclamantul se plânge de condițiile în care el a fost deținut în Izolatorul Anchetei Preliminare nr. 3 al Ministerului Justiției între 18 octombrie 2002 și 15 noiembrie 2002, precum și între 4 aprilie 2003 și 13 decembrie 2003. Constatările CPT, în special, din rapoartele sale din 1998 și 2001 (a se vedea paragrafele 58 și 59 de mai sus), oferă, cel puțin într-o oarecare măsură, o bază credibilă pentru evaluarea condițiilor în care el a fost deținut (a se vedea un alt exemplu în care Curtea a luat în considerație rapoartele CPT, *Kehayov v. Bulgaria*, nr. 41035/98, § 66, 18 ianuarie 2005). În timp ce Curtea nu exclude că unele îmbunătățiri ar fi putut avea loc mai târziu, este puțin probabil ca situația să se fi schimbat mult între iunie 2001 și octombrie 2002, deoarece Guvernul nu a arătat că a existat o creștere a finanțării publice a sistemului penitenciar sau că vreo schimbare semnificativă a politicii statului în acest domeniu ar fi avut loc. Dacă ar fi existat îmbunătățiri semnificative, Guvernul le-ar fi notat, cu atât mai mult cu cât reclamantul a invocat, în mod expres, în cererea sa rapoartele CPT.

81. Curtea notează că părțile au expediat în sprijinul declarațiilor lor câteva fotografii și o înregistrare video, care ar fi arătat condițiile de detenție din celulele în care a fost deținut reclamantul. Deoarece este imposibil de a stabili când și în ce circumstanțe aceste imagini au fost realizate, Curtea nu consideră posibil de a le lua în considerație.

82. Este notat că cele două celule în care reclamantul a fost deținut măsurau 25 m² și 15 m² (potrivit reclamantului) și 28.4 m² și 19.3 m² (potrivit Guvernului). Conform informației prezentate de Guvern, care nu a fost contestată de reclamant, celulele erau prevăzute pentru 14 și, respectiv, 10 deținuți. Prin urmare, celulele erau prevăzute să acorde între 1.78 și 2.02 m² și între 1.5 și 1.93 m² pentru fiecare deținut. Curtea consideră că o astfel de suprafață nu poate fi considerată ca satisfăcând standardele acceptabile. În această privință, ea amintește că CPT a menționat într-un raport elaborat în urma unei vizite întreprinse în Azerbaidjan, între 24 noiembrie și 4 decembrie 2002, că norma potrivită și satisfăcătoare pentru detenție într-o celulă era de 4 m² pentru un deținut (a se vedea paragraful 60 de mai sus).

83. În pofida faptului că celulele în care reclamantul a fost deținut erau prevăzute pentru un anumit număr de deținuți, așa cum a fost indicat de Guvern, reclamantul a declarat că numărul real al deținuților în prima celulă a fost, în anumite perioade de timp, mai mare de douăzeci și că, după ce a fost transferat în a doua celulă, el a trebuit să doarmă în schimburi. Guvernul nu a contestat această acuzație și nici nu a prezentat vreo probă care să dovedească contrariul.

84. În aceste circumstanțe, Curtea nu consideră de o importanță crucială determinarea numărului exact de deținuți din celule pe parcursul perioadelor în cauză. Totuși, ea este convinsă că celulele erau supraaglomerate, ceea ce ridică în sine o chestiune în temeiul articolului 3 al Convenției (a se vedea *Kalashnikov v. Russia*, citat mai sus, § 97).

85. În continuare, Curtea notează că Guvernul nu neagă că reclamantul a fost deținut într-o celulă în care deținuților le era permis să fumeze în celulă. În același timp, este indisputabil faptul că reclamantul suferea de astm, iar administrația închisorii cunoștea starea sa, însă nu a întreprins nicio măsură de a-l separa de fumători. În decizia sa cu privire la admisibilitate din 22 martie 2005, Curtea a constatat, cu referire la argumentul Guvernului că reclamantul trebuia să ceară să fie transferat într-o celulă cu nefumători, că acest recurs nu a fost unul efectiv. Prin urmare, Curtea consideră că Guvernul nu și-a îndeplinit obligația de a proteja sănătatea reclamantului, în schimb, a permis ca el să fie expus fumului de țigară, care era periculos pentru sănătatea sa, în special, deoarece reclamantul era ținut în celulă douăzeci și trei de ore pe zi.

86. Calitatea asistenței medicale acordată în închisoare, numărul de cereri pentru asistență medicală adresate de reclamant și numărul consultațiilor medicale de care el a beneficiat sunt disputate de părți (a se vedea paragrafele 16, 27 și 28 de mai sus). Totuși, Curtea notează că declarațiile reclamantului

coincid cu constatările CPT (a se vedea paragrafele 58 și 59 de mai sus). În observațiile sale cu privire la admisibilitate, Guvernul a declarat că în registrul închisorii existau înscrieri cu privire la vizitele medicale regulate. Totuși, el nu a prezentat Curții o copie a acestui document. În absența unor astfel de înscrieri, Curtea nu consideră că a fost dovedit faptul că reclamantul a primit îngrijirile medicale regulate pe care le-a solicitat. Această concluzie este susținută de faptul că Guvernul a prezentat declarații contradictorii cu privire la numărul de cazuri când reclamantul a beneficiat de asistență medicală (a se vedea paragraful 28 de mai sus).

87. Guvernul nu contestă faptul că veceul se afla la o distanță de 1.5 metri de masa folosită pentru a mânca și mirosea urât din cauza lipsei produselor de curățat. Guvernul nu a contestat acuzațiile că deținuții aveau acces la duș doar o dată în cincisprezece zile, că celulele erau infectate cu paraziți și că ei erau expuși la boli infecțioase precum tuberculoza, infecțiile pielii și ale căilor respiratorii.

88. În ceea ce privește hrana, atât din declarațiile reclamantului, cât și din cele ale Guvernului rezultă că deținuții nu erau asigurați cu proteine suficiente, deoarece carnea, peștele și produsele lactate nu erau întotdeauna disponibile.

89. Având în vedere efectele cumulative ale condițiilor din celulă, lipsa asistenței medicale depline, expunerea la fumul de țigară, hrana inadecvată, termenul petrecut în detenție și impactul specific pe care aceste condiții le-ar fi avut asupra sănătății reclamantului, Curtea consideră că suferințele îndurate de reclamant depășesc nivelul inevitabil inerent detenției și constată că suferințele care au urmat au depășit nivelul de severitate în sensul articolului 3 al Convenției.

90. Prin urmare, Curtea constată că condițiile de detenție a reclamantului au fost contrare articolului 3 al Convenției.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 8 AL CONVENȚIEI

91. Reclamantul a pretins că administrația închisorii a interceptat corespondența sa cu mama sa și că el nu a putut avea întrevederi cu soția și fiica sa. Articolul 8 al Convenției prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în executarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

A. Corespondența cu mama sa

1. Declarațiile părților

92. Guvernul a declarat că, în conformitate cu articolul 18 al Legii cu privire la arestarea preventivă (a se vedea paragraful 64 de mai sus), un deținut preventiv poate corespunde cu rudele sale și cu alte persoane numai în baza autorizației scrise a persoanei sau a organului în a cărui procedură se află cauza sa. Persoana sau organul respectiv pot limita justificat corespondența deținutului în interesul justiției sau în interesul securității și al menținerii ordinii în locul de detenție. Scrisorile persoanei deținute preventiv sunt controlate de către administrația închisorii.

93. Guvernul consideră că prevederile articolului 18 al Legii cu privire la arestarea preventivă sunt accesibile și formulate cu suficientă precizie, încât să permită unei persoane să-și dirijeze comportamentul său într-un mod corespunzător. El amintește că reclamantul a lucrat în calitate de procuror și că, prin urmare, trebuia să fi cunoscut prevederile articolului 18, și că, în orice caz, el a fost informat despre toate drepturile și obligațiile sale prevăzute de Codul de procedură penală.

94. Reclamantul nu avea autorizație să corespundă cu rudele sale sau cu alte persoane din cauza caracterului social periculos al acțiunilor sale și în interesele justiției.

95. Guvernul, de asemenea, a declarat că corespondența cu mama sa nu a fost singurul mod de a menține legătura cu lumea exterioară, deoarece el a avut și întrevederi cu familia sa (a se vedea paragraful 57 de mai sus).

96. Reclamantul a declarat că administrația închisorii nu l-a informat nici pe el și nici pe mama sa cu privire la necesitatea de a depune o cerere pentru a obține autorizația de a corespunde. De asemenea, ea nu a emis o decizie motivată de a restrânge dreptul reclamantului la corespondență. Mai mult, în această cauză, interzicerea de a corespunde cu mama sa nu a fost necesară într-o societate democratică.

2. Aprecierea Curții

97. O ingerință va fi contrară articolului 8, decât dacă ea este „prevăzută de lege”, urmărește unul sau mai multe scopuri legitime la care se face referire în paragraful 2 și este „necesară într-o societate democratică” pentru a atinge acest scop (a se vedea următoarele hotărâri: *Silver and Others v. the United Kingdom*, 25 martie 1983, Seria A nr. 61, p. 32, § 84; *Campbell v. the United Kingdom*, 25 martie 1992, Seria A nr. 233, p. 16, § 34; *Calogero Diana v. Italy*, 15 noiembrie 1996, *Reports* 1996-V, p. 1775, § 28; *Petra v. Romania*, 23 septembrie 1998, *Reports* 1998-VII, p. 2853, § 36).

98. Expresia „prevăzută de lege” nu presupune doar corespunderea cu legislația națională, dar, de asemenea, se referă la calitatea acelei legislații (*Halford*

v. *the United Kingdom*, hotărâre din 25 iunie 1997, *Reports* 1997-III, p. 1017, § 49). Curtea amintește că legislația națională trebuie să indice cu o claritate rezonabilă scopul și modalitatea de exercitare a discreției relevante acordată autorităților publice, pentru a asigura persoanelor nivelul minim de protecție la care cetățenii au dreptul, în virtutea principiului preeminenței dreptului într-o societate democratică (*Domenichini v. Italy*, hotărâre din 15 noiembrie 1996, *Reports* 1996-V, p. 1800, § 33).

99. Este clar că a avut loc „amestecul unei autorități publice” în exercitarea dreptului reclamantului la respectarea corespondenței sale. În declarațiile sale, Guvernul a făcut referire la articolul 18 al Legii cu privire la arestarea preventivă (a se vedea paragraful 64 de mai sus) ca fiind temeiul legal pentru ingerința în corespondența reclamantului cu mama sa.

100. Curtea consideră că această prevedere întrunește cerința cu privire la accesibilitate. Totuși, acest lucru nu este valabil în ceea ce privește cerința cu privire la previzibilitate. Această prevedere nu face nicio distincție între diferitele categorii de persoane cu care deținuții ar putea corespunda. La fel, ea nu stabilește principiile care să reglementeze acordarea sau refuzul de a acorda autorizație, cel puțin până la 18 iulie 2003, când această prevedere a fost modificată (a se vedea paragraful 65 de mai sus). Trebuie, de asemenea, notat că prevederea nu specifică perioada de timp pe parcursul căreia restricția cu privire la corespondență ar putea fi aplicată. Nu există nicio mențiune cu privire la posibilitatea de a contesta refuzul de a emite o autorizație sau cu privire la autoritatea competentă să examineze o astfel de contestație (a se compara cu *Calogero Diana v. Italy*, citată mai sus, §§ 32-33).

101. În lumina considerațiilor de mai sus, Curtea conchide că articolul 18 al Legii cu privire la arestarea preventivă nu indică, cu o claritate rezonabilă, scopul și modalitatea de exercitare a discreției acordate autorităților publice cu privire la restricțiile la corespondența deținuților. Rezultă că ingerința invocată nu a fost „prevăzută de lege” în sensul articolului 8.

102. Prin urmare, Curtea constată că a existat o violare a articolului 8 al Convenției în ceea ce privește dreptul reclamantului de a corespunda cu mama sa.

B. Întrevederile cu soția și fiica sa

1. Declarațiile părților

103. În observațiile sale din 31 mai 2004 cu privire la admisibilitatea și fondul cererii, Guvernul nu a negat acuzația reclamantului potrivit căreia el nu a putut avea întrevederi cu soția și fiica sa. El a subliniat doar că, în conformitate cu articolul 19 al Legii cu privire la arestarea preventivă (a se vedea, paragraful 66 de mai sus), pentru a avea întrevederi era necesară o autorizație. În observațiile sale suplimentare cu privire la fondul cauzei din 10 mai 2005,

Guvernul a declarat că astfel de întrevederi nu au fost acordate, deoarece soția reclamantului, în mod formal, nu le-a solicitat. În orice caz, Guvernul a susținut că, deoarece reclamantul avea dreptul de a avea întrevederi cu mama sa, el avea contact cu lumea din exterior. Atunci când s-a referit la ingerința în conformitate cu articolul 19 al Legii cu privire la arestarea preventivă, Guvernul a declarat că ea a fost în conformitate cu legea, a urmărit scopul legitim de a păstra ordinea publică și a preveni faptele penale și a fost necesară într-o societate democratică.

104. Reclamantul a declarat că soția sa, în mod verbal, a cerut instanței de fond să-i acorde autorizația de a avea întrevederi cu soțul ei, însă instanța a refuzat. Faptul că reclamantul s-a plâns procurorului, iar mai târziu a inițiat proceduri în care el a contestat interdicția cu privire la întrevederi constituie o probă în acest sens. În orice caz, ingerința nu a urmărit un scop legitim și nu a fost necesară într-o societate democratică.

2. *Aprecierea Curții*

105. Orice detenție, care este legală în conformitate cu articolul 5 al Convenției, impune prin însăși natura sa limite asupra vieții private și de familie. Totuși, este un element esențial al dreptului deținutului la viața de familie ca administrația închisorii să-l sprijine în menținerea contactelor cu familia sa (a se vedea, spre exemplu, *Messina v. Italy* (nr. 2), nr. 25498/94, § 61, ECHR 2000-X). În același timp, Curtea recunoaște că unele măsuri de control asupra contactelor deținuților cu lumea exterioară sunt necesare și nu sunt în sine incompatibile cu Convenția (a se vedea, spre exemplu, *mutatis mutandis, the Silver and Others v. the United Kingdom*, citată mai sus, § 98).

106. Dată fiind respingerea cererilor adresate de reclamant procuraturii și instanțelor judecătorești naționale în care el a cerut dreptul de a avea întrevederi cu familia sa (a se vedea paragrafele 41-55 de mai sus), Curtea consideră că a existat o ingerință în dreptul reclamantului de a avea întrevederi cu soția și fiica sa. Curtea este gata să accepte că ingerința a fost bazată pe articolul 19 al Legii cu privire la arestarea preventivă.

107. Din motive similare celor referitoare la articolul 18 (a se vedea, paragrafele 100-101 de mai sus), Curtea nu consideră că această prevedere respectă cerința cu privire la previzibilitate. Prin urmare, ea consideră că articolul 19 al Legii cu privire la arestarea preventivă nu indică cu o claritate rezonabilă scopul și modalitatea de exercitare a discreției conferite autorităților publice cu privire la restricțiile la întrevederile deținuților cu familia și cu alte persoane și că, prin urmare, ingerința invocată nu a fost „prevăzută de lege”.

108. Prin urmare, Curtea constată că a existat o violare a articolului 8 al Convenției în ceea ce privește refuzul de a-i permite reclamantului să aibă contacte cu soția și fiica sa.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 13 AL CONVENȚIEI

109. Reclamantul susține că el nu a avut un recurs efectiv în fața autorităților naționale în ceea ce privește violările articolelor 3 și 8 ale Convenției și pretinde existența unei violări a articolului 13, care prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale ...”

A. Declarațiile părților

110. Guvernul a contestat faptul că reclamantul nu a avut un recurs efectiv și s-a referit, din nou, la recursurile care au fost deja declarate inefective de către Curte în decizia sa din 22 martie 2005.

111. Reclamantul a afirmat poziția exprimată în observațiile sale cu privire la admisibilitatea cauzei din 10 septembrie 2004, că nu existau recursuri efective împotriva condițiilor de detenție inumane și degradante din Republica Moldova.

B. Aprecierea Curții

112. În ceea ce privește articolul 13 combinat cu articolul 3, Curtea notează că Guvernul nu a prezentat probe cu privire la existența unui recurs intern efectiv (a se vedea decizia cu privire la admisibilitate din 22 martie 2005). Prin urmare, Curtea consideră că nu a fost dovedit faptul că au existat recursuri efective cu privire la pretențiile reclamantului și că a existat o violare a articolului 13 al Convenției în ceea ce privește condițiile de detenție a reclamantului.

113. Referitor la articolul 13 combinat cu articolul 8, Curtea reamintește că articolul 13 nu poate fi interpretat ca cerând existența unui remediu împotriva legislației naționale, or, altfel Curtea ar impune Statelor Contractante cerința de a încorpora Convenția (a se vedea *Appleby and Others v. the United Kingdom*, nr. 44306/98, § 56, ECHR 2003-VI). Prin urmare, deoarece în legislația națională nu există un recurs cu privire la calitatea articolelor 18 și 19 ale Legii cu privire la arestarea preventivă, pretenția reclamantului nu este în corespundere cu acest principiu. În aceste circumstanțe, Curtea nu constată existența unei violări a articolului 13 al Convenției combinat cu articolul 8.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

114. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare in-

completă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciu

115. Reclamantul a solicitat EUR 9,000 cu titlu de prejudiciu moral, din care EUR 5,000 au fost solicitați pentru încălcarea dreptului său de a nu fi deținut în condiții inumane și degradante, EUR 2,000 pentru încălcarea dreptului său de a corespunde cu mama sa și EUR 2,000 pentru încălcarea dreptului său de a avea contacte cu soția și fiica sa. Referitor la articolul 13 al Convenției, reclamantul a declarat că constatarea unei violări ar constitui o satisfacție echitabilă suficientă pentru el.

116. Reclamantul a declarat că condițiile în care el a fost deținut i-au cauzat sentimente de frustrare, incertitudine și neliniște care nu ar putea fi compensate prin simpla constatare a unei violări. Referindu-se la încălcarea dreptului său de a corespunde cu mama sa, reclamantul a declarat că el, fără îndoială, a suferit un prejudiciu ca rezultat al faptului că nu a putut comunica cu ea despre necesitățile sale referitoare la medicamente și că era într-un stres continuu, deoarece nu știa pentru cât timp îi vor ajunge rezervele sale de medicamente. În ceea ce privește întrevederile cu soția și fiica sa, el risca să-și piardă familia și îi era greu să nu-și vadă singurul copil o perioadă de timp atât de lungă.

117. Guvernul nu a fost de acord cu sumele pretinse de reclamant. El a susținut că suma pretinsă pentru violarea articolului 3 al Convenției era excesivă. Referitor la sumele pretinse pentru violările articolului 8, el a declarat că constatarea unei violări ar constitui o satisfacție echitabilă suficientă.

118. Curtea notează că reclamantul care suferea de astm a fost deținut timp de nouă luni în celule supraaglomerate împreună cu fumători douăzeci și trei de ore pe zi, fără îngrijire medicală corespunzătoare, fără hrană corespunzătoare și în condiții sanitare necorespunzătoare. Mai mult, deși era dependent de familia sa în aprovizionarea cu medicamente, el, de asemenea, a fost lipsit de posibilitatea de a corespunde cu mama sa și de a-și vedea soția și fiica. În astfel de circumstanțe, Curtea consideră că reclamantul, în mod inevitabil, trebuia să fi suferit frustrări, incertitudine și neliniște care nu pot fi compensate doar prin simpla constatare a unei violări. Făcând evaluarea sa în bază echitabilă, așa cum o cere articolul 41 al Convenției, Curtea acordă reclamantului suma de EUR 3,000 cu titlu de prejudiciu moral.

B. Costuri și cheltuieli

119. Reclamantul a pretins, de asemenea, EUR 2,940 cu titlu de costuri și cheltuieli suportate în fața Curții.

120. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă, declarând că ea este excesivă. Potrivit Guvernului, suma pretinsă de reclamant este prea mare în lumina salariului mediu lunar din Republica Moldova și a plăților oficiale achitate de stat avocaților din oficiu. Guvernul, de asemenea, a contestat numărul de ore prestate de reprezentantul reclamantului lucrând asupra cauzei.

121. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, de exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-...).

122. În această cauză, luând în considerație lista detaliată prezentată de reclamant, criteriile de mai sus și lucrul efectuat de către avocatul reclamantului, Curtea acordă reclamantului EUR 1,500.

C. Dobânda de întârziere

123. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 3 al Convenției;
2. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 8 al Convenției în ceea ce privește dreptul reclamantului de a corespunda cu mama sa;
3. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 8 al Convenției în ceea ce privește refuzul de a-i permite reclamantului să aibă contacte cu soția și fiica sa;
4. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 13 al Convenției combinat cu articolul 3 al Convenției;
5. *Hotărăște* că nu a existat o violare a articolului 13 al Convenției combinat cu articolul 8 al Convenției;
6. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 3,000 (trei mii euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,500 (o mie cinci sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie

convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;

(b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

7. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 13 septembrie 2005, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA BECCIEV c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 9190/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

4 octombrie 2005

DEFINITIVĂ

04/01/2006

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Becciev c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
 Dl J. CASADEVALL,
 Dl G. BONELLO,
 Dl R. MARUSTE,
 Dl S. PAVLOVSKI,
 Dl L. GARLICKI,
 Dl J. BORREGO BORREGO, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 13 septembrie 2005 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 9190/03) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu articolul 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Constantin Becciev („reclamantul”), la 7 martie 2003.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl Vitalie Nagacevski și dl Victor Constantinov, avocați din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Gvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul s-a plâns de arestarea sa preventivă și de diferite pretense încălcări în legătură cu aceasta: violarea articolului 3 (condiții de detenție); a articolului 5 § 3 (motive insuficiente invocate de instanțele judecătorești la aplicarea arestului preventiv) și a articolului 5 § 4 (refuzul de a audia un martor).

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții). În cadrul acestei Secțiuni, Camera care va examina cauza (articolul 27 § 1 al Convenției) a fost constituită în conformitate cu articolul 26 § 1 al Regulamentului Curții.

5. La 1 noiembrie 2004, Curtea a schimbat componența Secțiunilor sale (articolul 25 § 1 al Regulamentului Curții). Această cauză a fost repartizată Secțiunii a Patra nou-constituită (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții).

6. Printr-o decizie din 5 aprilie 2005, Curtea a declarat cererea parțial admisibilă.

7. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații cu privire la fondul cauzei (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții), iar Camera a decis,

după consultarea părților, că o audiere cu privire la fondul cauzei nu a fost necesară (articolul 59 § 3 *in fine* al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

8. Reclamantul, dl Constantin Becciev, este un cetățean al Republicii Moldova, care s-a născut în 1955 și locuiește în Chișinău. El este directorul Întreprinderii Municipale „Apă-Canal”.

1. Contextul cauzei

9. La 21 februarie 2003, el a fost reținut de Departamentul Urmărire Penală al Ministerului Afacerilor Interne, fiind acuzat de sustragere.

10. La 23 februarie 2003, anchetatorul penal responsabil de cauză a cerut Judecătoria sectorului Centru eliberarea unui mandat de arest pe numele reclamantului pentru o perioadă de treizeci de zile. Motivele invocate de anchetator au fost următoarele:

„Becciev a comis o infracțiune gravă, există posibilitatea ca acesta să se eschiveze de la organele de urmărire și de judecată, precum și să influențeze participanții la acțiunile de urmărire penală și descoperirea adevărului, iar sancțiunea prevăzută de lege pentru o astfel de infracțiune este privarea de libertate pe un termen mai mare de un an.”

2. Ședințele judecătorești de la Judecătoria sectorului Centru și de la Tribunalul municipiului Chișinău cu privire la arestarea preventivă a reclamantului

11. La 24 februarie 2003, în urma unei ședințe judecătorești la care reclamantul și avocații săi au fost prezenți, Judecătoria sectorului Centru a eliberat un mandat de arest pentru o perioadă de douăzeci și cinci de zile. Motivarea instanței de judecată a fost următoarea:

„Bănuitul a atins vârsta la care poate fi urmărit penal, este bănuitul de comiterea unei infracțiuni grave, se poate eschiva de la organele de urmărire penală și de judecată și poate influența martorii și descoperirea adevărului.”

12. Avocații reclamantului au depus recurs împotriva mandatului de arest, argumentând *inter alia* că decizia de arestare preventivă a reclamantului era nefondată. Ei au declarat că procedurile erau pendinte din 2001 și că pe parcursul acestei perioade reclamantul nu s-a eschivat niciodată și în niciun fel de la urmărirea penală. El a călătorit în străinătate de multe ori și de fiecare dată

a revenit în țară, el a avut întotdeauna un comportament ireproșabil în ceea ce privește urmărirea penală. El era o persoană bine cunoscută și respectată, avea familie și casă și multe persoane respectabile erau gata să depună garanție personală pentru reclamant, în cazul eliberării acestuia în conformitate cu Codul de procedură penală. Consiliul municipal Chișinău și liderul unui partid de opoziție din Parlament, de asemenea, și-au exprimat intenția de a depune garanție personală pentru acesta în vederea eliberării lui. La fel, avocații au afirmat că reclamantul era gata să-și predea pașaportul. *In fine* aceștia au susținut că arestarea reclamantului a avut o motivație politică și aplicarea ei a coincis cu apropiatele alegeri locale.

13. Ei au cerut ca reclamantul să fie prezent la ședința judecătorească, însă cererea a fost respinsă împreună cu recursul reclamantului de către Tribunalul municipiului Chișinău la ședința de judecată din 4 martie 2003. La respingerea recursului, instanța de judecată nu s-a bazat pe alte argumente decât cele invocate de judecătoria de sector.

3. *Condițiile de detenție ale reclamantului între 23 februarie 2003 și 1 aprilie 2003*

14. În această perioadă, reclamantul a fost deținut în Izolatorul de Detenție Provizorie al Ministerului Afacerilor Interne.

(a) **Declarațiile reclamantului**

15. Potrivit reclamantului, condițiile de detenție erau inumane și degradante. Celula era umedă, fereastra era închisă cu plăci de metal, iar lumina electrică era în permanență aprinsă. Celulele nu erau prevăzute cu sistem de ventilare. Ca rezultat al umidității, hainele deținuților erau umede și putrezeau pe corpurile acestora. În loc de veceu era o găleată, care nu era separată de restul celulei. În loc de paturi erau polițe de lemn fără saltele, perne, cuverturi sau cearșafuri. Deținuților le era refuzată posibilitatea de a avea plimbări zilnice. Nu existau mijloace de a menține igiena în celulă. Nu exista duș, iar reclamantul era expus în permanență riscului de a se contamina de tuberculoză, infecții dermatologice și alte boli infecțioase.

16. Reclamantul susține că mâncarea nu era comestibilă. Suma zilnică cheltuită de stat pentru alimentarea unui deținut era de 3.5 lei moldovenești (MDL) (0.23 euro (EUR)). Din cauza incapacității statului de a asigura alimentarea adecvată, deținuților li se permitea, în mod excepțional, să primească produse alimentare de la familiile lor. Cu toate acestea, în cazul reclamantului prevederile legale erau aplicate foarte strict și lui nu i s-a permis să primească colete de la familia sa mai des decât o dată pe lună.

(b) Declarațiile Guvernului

17. Reclamantul a fost deținut în celula nr. 6 a Izolatorului de Detenție Provizorie al Ministerului Afacerilor Interne. Suprafața celulei era de 12 metri pătrați și, de obicei, în celulă erau deținute patru-cinci persoane.

18. În celulă era o fereastră și lumina zilei era accesibilă. Ventilarea celulelor era efectuată prin sistemul comun de ventilare. Celulele erau dotate cu veceuri. În 2002, sediul Izolatorului de Detenție Provizorie a fost renovat, iar veceurile au fost separate de restul celulei printr-un perete, pentru a asigura intimitatea deținuților. Celulele erau asigurate în permanență cu apă din robinet și, prin urmare, deținuții beneficiau de un nivel adecvat de igienă. Celulele erau dezinfectate frecvent, iar deținuții aveau acces la duș o dată pe săptămână.

19. Pe parcursul detenției sale, reclamantul a avut posibilitatea să joace șah, dame și domino, precum și să citească cărți și reviste. De asemenea, el a avut posibilitatea să se roage și să se folosească de literatură religioasă.

20. În observațiile sale inițiale cu privire la admisibilitatea și fondul cauzei din septembrie 2004, Guvernul nu a negat acuzația reclamantului că nu exista o curte în locul de detenție și că, prin urmare, deținuții nu beneficiau de plimbări la aer liber. Totuși, în observațiile sale suplimentare din iunie 2005, Guvernul a susținut că reclamantul a beneficiat de plimbări timp de o oră pe zi în orice moment al zilei convenabil lui.

21. Deținuții erau asigurați cu hrană gratuită în conformitate cu normele prevăzute de Guvern, iar calitatea hranei era satisfăcătoare. Izolatorul era asigurat zilnic cu pâine, ulei vegetal, legume, ceai și zahăr. Din cauza finanțării insuficiente, deținuții nu erau serviți cu carne și pește; totuși, ei primeau o cantitate mărită de cereale și lipide. Mai mult, deținuții, inclusiv reclamantul, aveau dreptul să primească produse alimentare din partea familiilor lor.

22. Reclamantul a avut acces la asistență medicală.

4. *Ședințele de judecată de la Judecătoria sectorului Centru și Tribunalul municipiului Chișinău cu privire la prima prelungire a mandatului de arest*

23. La 18 martie 2003, Judecătoria sectorului Centru a admis cererea anchetatorului de a prelungi mandatul de arest eliberat în privința reclamantului pentru încă treizeci de zile. Motivarea instanței de judecată era identică cu cea prin care s-a dispus arestarea preventivă a reclamantului. Reclamantul a depus recurs împotriva acestei încheieri, însă recursul a fost respins de către Tribunalul municipiului Chișinău la 21 martie 2003, în cadrul unei ședințe de judecată la care reclamantului nu i s-a permis să fie prezent, deși avocații săi au fost prezenți. Tribunalul municipiului Chișinău nu a invocat niciun argument nou.

5. *Transferul reclamantului la o altă instituție de detenție*

24. La 1 aprilie 2003, reclamantul a fost transferat de la Izolatorul de Detenție Provizorie al Ministerului Afacerilor Interne la Izolatorul Anchetei Preliminare al Ministerului Justiției.

6. *Ședințele de judecată de la Judecătoria sectorului Centru și Tribunalul municipiului Chișinău cu privire la a doua prelungire a mandatului de arest și interviul lui C.B.*

25. La 17 aprilie 2003, Judecătoria sectorului Centru a prelungit din nou mandatul de arest eliberat în privința reclamantului pentru încă treizeci de zile. Nu a fost invocat niciun motiv nou. Reclamantul a depus recurs la această încheiere.

26. La 18 aprilie 2003, ziarul săptămânal independent „Timpul” a publicat un interviu cu colonelul de poliție „C.B.”, care a lucrat în calitate de inspector superior al Direcției Delicte Transfrontaliere, Financiare și Informaționale a Inspectoratului General de Poliție din cadrul Ministerului Afacerilor Interne și care a fost responsabil de cauza reclamantului o perioadă îndelungată și l-a reținut pe reclamant la 21 februarie 2003. Acesta a declarat *inter alia*:

„Declar cu responsabilitate deplină că dosarul Becciev a fost fabricat, din ordinul conducerii Ministerului Afacerilor Interne din considerente politice. Ținta reală a acestei fabricări este Primarul S.U. și echipa sa...”

Dl Becciev a prezentat organelor de urmărire penală toată informația solicitată, s-a prezentat personal în fața organelor de urmărire ori de câte ori i s-a solicitat și niciodată nu a dat motive să se creadă că intenționa să se ascundă. De fapt, el a călătorit peste hotare cu numeroase ocazii de la începutul urmăririi și s-a întors de fiecare dată. Nici unul din ceilalți bănuți, chiar și acei care erau implicați, nu au fost arestați vreodată...

Dosarul nu conține și nu a conținut niciodată vreo probă ce ar demonstra vinovăția lui Becciev... Multe, chiar dacă nu toate declarațiile martorilor din dosar, au fost falsificate sau obținute ca urmare a presiunii și șantajului. Însăși expertiza grafologică nu a dovedit că semnătura dlui Becciev era prezentă pe documentele în baza cărora urmărirea penală începuse.... Conducerea Ministerului Afacerilor Interne m-a supus unor mari presiuni pentru a obține o concluzie favorabilă de la experții grafologi...

Pot să spun că viceministrilor U. și B. l-au supus presiunilor pe președintele Judecătoriei sectorului Centru. Judecătorul D.V. mi-a comunicat personal că a fost telefonat de către viceministrul B. – fost prieten de universitate. La rândul meu, i-am spus că dosarul este supravegheat de Președintele statului și că o altă decizie decât una de detenție poate să-l coste pe oricare judecător lucrul său...

În mai 2002, am fost invitat la viceministrul A.U., care m-a întrebat dacă aş putea să găsesc probe ce l-ar compromite pe Primar.... În septembrie m-a chemat din nou, de această dată ca să-mi comunice că am fost inclus în grupul de urmărire în cazul Becciev.

El mi-a spus, de asemenea, că ținta mea trebuie să fie Primăria Chișinău, arestarea lui Becciev și a viceprimarului A.T. ... și că voi fi promovată în caz de succes....

Mi s-a cerut explicit obținerea mărturiei prin orice mijloace, deoarece „nu era timp de pierdut, din considerentul că alegerile se apropiau”. Atunci eu am înțeles gravitatea situației....

Hotărârea că nu mai pot lucra în continuare cu ei am luat-o atunci când ei au început să mă preseze și să mă învinuiască de faptul că nu pot obține mărturia necesară....

Nimeni nu poate și nu va putea să dovedească că Becciev a participat la această „afacere”... Anchetatorii știu foarte bine cine a fost implicat....

Ei și-au dat seama că eu m-am apropiat prea aproape de adevăr și s-au debarasat de mine.”

27. La 25 aprilie 2003, Tribunalul municipiului Chișinău a avut o ședință de judecată la care a respins recursul reclamantului, bazându-se pe aceleași motive care au fost invocate anterior. Cererea reclamantului de a fi prezent la ședință a fost respinsă; cu toate acestea, avocații săi au fost prezenți. De asemenea, instanța de judecată a respins cererea reclamantului de a lua cunoștință de toate documentele anchetei și de a-l audia în calitate de martor pe „C.B.”. Nu a fost prezentat niciun motiv pentru acest refuz.

7. *Evoluția ulterioară a cauzei*

28. La 12 iunie 2003, anchetatorii au finisat urmărirea penală și au transmis dosarul instanței judecătorești competente.

29. La 27 iulie 2003, a avut loc prima ședință de judecată la Judecătoria sectorului Rîșcani.

30. Reclamantul a fost eliberat din detenție la 12 august 2003. Procedura penală împotriva sa este, în continuare, pendinte.

II. MATERIALE NECONVENȚIONALE RELEVANTE

1. *Acte ale Comitetului European pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante (CPT)*

31. Părțile relevante ale raportului CPT cu privire la vizita efectuată în Republica Moldova între 11 și 21 octombrie 1998 sunt următoarele:

„55. În Chișinău, Izolatorul de Detenție Provizorie avea 23 de celule; cu o capacitate oficială de 79 locuri, iar la momentul vizitei în el erau deținuți 40 de arestați preventiv și 20 de contravenienți. La fel ca în Bălți, delegația a întâlnit în instituția respectivă minori, care erau deținuți în aceleași celule cu adulți pe parcursul unor perioade de timp îndelungate.

Suprafața celulelor varia aproximativ între 7 m² și 15 m². La momentul vizitei, în celulele mici erau deținuți până la doi deținuți, iar în celulele mai mari, până la patru-

cinci deținuți. O astfel de rată a ocupării celulelor poate fi considerată ca fiind apropiată normelor tolerabile. Celulele erau echipate cu lavițe din lemn cu o lungime de aproximativ 2 metri, în general acoperind întreaga lățime a celulei și cu un veceu de tip asiatic. La fel ca și în alte instituții vizitate, deținuților nu li se dădeau nici saltele și nici pături. Mai mult, ventilarea în celule era mediocră, accesul la lumina zilei nu exista, iar lumina artificială de deasupra ușii era în permanență aprinsă; aceasta deranjându-i pe deținuți în timpul nopții.

Delegația a notat că blocul de celule dispunea de un spațiu prevăzut pentru duș; cu toate acestea, deținuții au susținut că nu cunoșteau despre existența acestuia. Nu existau încăperi pentru plimbări la aer liber.

56. Privirea persoanelor de libertatea lor implică responsabilitatea de a le deține în condiții corespunzătoare demnității inerente persoanei. Faptele constatate pe parcursul vizitei CPT arată că autoritățile moldovenești nu și-au îndeplinit această responsabilitate în privința persoanelor deținute în comisariatele de poliție raionale și în izolatoarele vizitate. Mai mult, informația accesibilă CPT sugerează că situația nu diferă nici în alte secții de poliție din Moldova. De multe ori condițiile din comisariatele de poliție raionale și izolatoarele de detenție provizorie vizitate constituiau tratament inuman și degradant, mai mult, ele prezentau un risc semnificativ pentru sănătatea persoanelor deținute.”

32. Părțile relevante ale raportului CPT cu privire la vizita efectuată în Republica Moldova între 10 și 22 iunie 2001 sunt următoarele:

„56. În ceea ce privește IDP-urile de pe teritoriul Republicii Moldova vizitate, delegația a făcut constatări aproximativ similare, cu mici excepții, cu privire la condițiile dezastruoase și dăunătoare. Pentru a evita o descriere detaliată, a se vedea, pentru mai multe informații paragrafele 53-55 ale raportului întocmit în urma vizitei din 1998.

La IDP-ul din Chișinău aceste condiții erau agravate de o supraaglomerare severă. La momentul vizitei, 248 deținuți se aflau într-un bloc cu o capacitate maximă de 80 de deținuți și, astfel, 9 persoane trebuiau să locuiască într-o celulă de 7 m², în timp ce de la 11 la 14 persoane trebuiau să stea în celule cu o suprafață de la 10 la 15 m².

57. În IDP-urile vizitate delegația a primit numeroase plângeri cu privire la cantitatea de hrană. Aceasta includea, în principiu: o cană cu ceai fără zahăr și o felie de pâine dimineața, terci din cereale la amiază și o cană cu apă caldă seara. În unele locuri mâncarea era distribuită doar o dată pe zi și era constituită dintr-o supă și o felie de pâine.”

2. *Dreptul intern relevant*

33. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală sunt următoarele:

Articolul 73

„Dacă există suficiente date că bănuitul, învinuitul, inculpatul ar putea să se ascundă de organele de urmărire sau de judecată, să împiedice stabilirea adevărului în procesul penal ori să săvârșească acțiuni criminale [...], poate fi aplicată una din următoarele mă-

suri preventive: declarația în scris de nepărsire a localității; garanția personală; garanția organizației obștești; arestarea preventivă.

...

La soluționarea chestiunii necesității aplicării măsurii preventive, precum și la alegerea acestei măsuri, [...] instanța de judecată ia în considerație, în afară de împrejurările arătate în partea întâi a acestui articol, și gravitatea faptei imputate, persoana bănuțitului sau învinuitului, ocupația lui, vârsta, starea sănătății, situația familială și alte împrejurări.”

Articolul 76. Garanția personală

„Garanția personală constă în angajamentul în scris, pe care persoane demne de încredere și-l iau în sensul, că răspund pentru purtarea corespunzătoare a bănuțitului sau învinuitului și prezentarea lui, când va fi chemat de persoana, care efectuează cercetarea penală, de anchetatorul penal, procuror sau instanța de judecată. Numărul garanților nu poate fi mai mic de doi.

La prezentarea garanției în scris garantului trebuie să i se facă cunoscut fondul cauzei, în legătură cu care s-a luat măsura preventivă, și să fie avertizat asupra răspunderii ce o poartă în caz dacă bănuțitul sau învinuitul va săvârși acte, pentru preîntâmpinarea cărora a fost luată măsura preventivă sub forma de garanție personală. În acest caz instanța de judecată poate aplica fiecărui garant o sancțiune bănească în mărime de până la o sută de salarii minime, potrivit cu prevederile articolului 294 din prezentul Cod.”

Articolul 78 alin. 1

„Măsura arestării preventive se aplică [...] în cazurile privind infracțiunile pentru care legea prevede pedeapsă privativă de libertate pe un termen mai mare de un an. În cazuri excepționale când instanța de judecată deține probe că bănuțitul, învinuitul, inculpatul au săvârșit acțiunile indicate la alineatul unu al articolului 73, arestarea preventivă poate fi aplicată [...] în cazurile privind infracțiunile pentru care legea prevede pedeapsă privativă de libertate pe un termen mai mic de un an.”

ÎN DREPT

I. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 3 AL CONVENȚIEI

34. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 3 al Convenției, de condițiile de detenție în Izolatorul de Detenție Provizorie al Ministerului Afacerilor Interne între 23 februarie 2003 și 1 aprilie 2003. Articolul 3 prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

A. Declarațiile părților

35. Reclamantul a susținut că din cauza condițiilor inadecvate sanitare, de ventilare, a lipsei accesului la lumina zilei, a lipsei încălzirii, a posibilităților de recreare și a hrănilor, condițiile de detenție în Izolatorul de Detenție Provizorie au constituit tratament inuman și degradant. El a susținut că acuzațiile sale au fost confirmate de CPT în rapoartele sale din 1998 și 2001 (a se vedea paragrafele 31 și 32 de mai sus).

36. Referindu-se la declarațiile sale cu privire la fapte, Guvernul a considerat că condițiile de detenție nu au constituit tratament inuman și degradant. El a susținut că constatările CPT în rapoartele sale din 1998 și 2001 nu erau relevante, deoarece situația s-a îmbunătățit. În special, în vara anului 2002 locul de detenție a fost renovat.

B. Aprecierea Curții

1. Principii generale

37. Articolul 3 al Convenției consfințește una din valorile fundamentale ale unei societăți democratice. Acesta interzice, în termeni absoluți, tortura și tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante indiferent de circumstanțe și de comportamentul victimei (a se vedea, spre exemplu, *Labita v. Italy* [GC], nr. 26772/95, § 119, ECHR 2000-IV).

38. Maltratarea trebuie să atingă un nivel minim de severitate pentru a cădea sub incidența articolului 3. Evaluarea acestui nivel minim este, prin natura lucrurilor, relativă; el depinde de toate circumstanțele cauzei, cum ar fi durata maltratării, consecințele sale fizice și psihice și, în unele cazuri, de sexul, vârsta și starea sănătății victimei (a se vedea, printre altele, *Ireland v. the United Kingdom*, hotărâre din 18 ianuarie 1978, Seria A nr. 25, p. 65, § 162).

39. Curtea a considerat tratamentul ca fiind „inuman”, atunci când *inter alia* acesta a fost premeditat, a fost aplicat ore în șir și a cauzat fie leziuni corporale, fie suferințe fizice sau psihice intense. Curtea a considerat un tratament ca fiind „degradant”, atunci când el a cauzat victimelor sentimente de frică, îngrijorare și inferioritate capabile să le umilească și să le înjosească (a se vedea, de exemplu, *Kudla v. Poland* [GC], nr. 30210/96, § 92, ECHR 2000-XI). Pentru a determina dacă o anumită formă de tratament este „degradantă” în sensul articolului 3, Curtea va lua în calcul dacă scopul acestui tratament a fost de a umili și înjosi persoana și dacă, în ceea ce privește consecințele, acest tratament a afectat negativ personalitatea ei, într-un mod incompatibil cu articolul 3. Chiar și absența unui asemenea scop nu poate exclude categoric o constatare a violării articolului 3 (a se vedea, spre exemplu, *Raninen v.*

Finland, hotărâre din 16 decembrie 1997, *Reports of Judgments and Decisions*, 1997-VIII, pp. 2821-22, § 55, și *Peers v. Greece*, nr. 28524/95, § 74, ECHR 2001-III).

40. Statul trebuie să asigure ca persoana să fie deținută în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității sale umane, ca modul și metoda de executare a pedepsei să nu cauzeze persoanei suferințe sau dureri de o intensitate care să depășească nivelul de suferință inevitabil inerent detenției și, având în vedere exigențele detenției, sănătatea și integritatea persoanei să fie în mod adecvat asigurate, printre altele, prin acordarea asistenței medicale necesare (a se vedea *Kudla v. Poland* citată mai sus, § 94). Atunci când sunt evaluate condițiile de detenție, trebuie luate în considerație efectele cumulative ale acestor condiții, precum și durata detenției (a se vedea *Dougoz v. Greece*, nr. 40907/98, § 46, ECHR 2001-II și *Kalashnikov v. Russia*, nr. 47095/99, § 102, ECHR 2002-VI).

2. Aplicarea principiilor de mai sus în această cauză

41. Reclamantul se plânge de condițiile în care el a fost deținut între 23 februarie 2003 și 1 aprilie 2003 în Izolatorul de Detenție Provizorie al Ministerului Afacerilor Interne. Constatările CPT, în special, din rapoartele sale din 1998 și 2001 (a se vedea paragrafele 31 și 32 de mai sus), oferă, cel puțin într-o oarecare măsură, o bază credibilă pentru evaluarea condițiilor în care el a fost deținut (a se vedea un alt exemplu în care Curtea a luat în considerație rapoartele CPT, *Kehayov v. Bulgaria*, nr. 41035/98, § 66, 18 ianuarie 2005). În timp ce Curtea nu exclude că unele îmbunătățiri ar fi putut avea loc, ea notează că Guvernul nu a dovedit că au avut loc îmbunătățiri semnificative. Mai mult, el nu a arătat că a existat o creștere a finanțării publice a sistemului penitenciar sau că vreo schimbare semnificativă a politicii statului în acest domeniu ar fi avut loc.

42. Atât din declarațiile reclamantului, cât și din cele ale Guvernului, se pare că deținuții nu erau asigurați cu hrană suficientă. Acest lucru este, de asemenea, susținut și de constatările CPT (a se vedea paragraful 32 de mai sus).

43. Curtea constată că declarațiile Guvernului în ceea ce privește plimbările la aer liber sunt, într-o anumită măsură, inconsecvente. În observațiile sale din septembrie 2002, într-o altă cauză care se referea la condițiile de detenție din același loc de detenție (*Duca v. Moldova*, nr. 1579/02), însă într-o altă perioadă de timp, Guvernul a admis că, din cauza lipsei spațiului, deținuților nu li se acorda posibilitatea de a avea plimbări la aer liber. În observațiile sale din septembrie 2004 cu privire la această cauză, Guvernul nu a negat acuzația reclamantului cu privire la lipsa plimbărilor la aer liber. Totuși, în observațiile sale finale din iunie 2005, el a susținut că reclamantul a beneficiat de plimbări timp de o oră pe zi în

orice moment al zilei convenabil lui (a se vedea paragraful 20 de mai sus). Acest lucru a fost negat de către reclamant.

44. Ținând cont de inconsecvența celor menționate mai sus și de constatările CPT (a se vedea paragraful 31 de mai sus), Curtea conchide că reclamantul nu a beneficiat de plimbări la aer liber, deoarece nu exista spațiu pentru acest lucru.

45. De asemenea, trebuie notat că Guvernul nu a contestat prezența plăcilor de metal pe fereastra celulei, care împiedicau pătrunderea luminii naturale. Acest lucru este, de asemenea, susținut și de constatările CPT (a se vedea paragraful 31 de mai sus).

46. Guvernul nu a negat nici faptul că lumina electrică era în permanență aprinsă în celulă și că deținuții erau forțați să doarmă pe lavițe din lemn fără a fi asigurați cu cearșafuri sau saltele.

47. Ținând cont de condițiile severe din celulă, de lipsa plimbărilor la aer liber, de asigurarea inadecvată cu hrană și de faptul că reclamantul a fost deținut în aceste condiții timp de treizeci și șapte de zile, Curtea consideră că suferințele pe care el le-a îndurat au depășit nivelul inevitabil inerent detenției și a atins nivelul de severitate contrar articolului 3 al Convenției.

48. Prin urmare, Curtea constată că condițiile de detenție a reclamantului au constituit o violare a articolului 3 al Convenției.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 5 § 3 AL CONVENȚIEI

49. Reclamantul pretinde în continuare că arestarea sa preventivă nu a fost bazată pe motive „relevante și suficiente”. În special, el s-a referit la hotărârile instanțelor judecătorești naționale din 24 februarie 2003, 4 martie 2003, 18 martie 2003 și 21 martie 2003.

50. Partea relevantă a articolului 5 § 3 este următoarea:

„Orice persoană arestată sau deținută, în condițiile prevăzute de paragraful 1 litera (c) din prezentul articol ... are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere.”

A. Argumentele părților

51. Reclamantul a declarat că motivele invocate de Guvern sunt diferite de cele invocate de instanțele judecătorești naționale în hotărârile lor și că, prin urmare, nu ar trebui luate în considerație. Instanțele judecătorești nu au prezentat niciun motiv pentru susținerea suspiciunii lor că el ar putea să se eschiveze sau ar putea influența ceilalți participanți la proceduri. Unicul argument motivat

invocat de instanțe a fost că el era bănuit de comiterea unei infracțiuni grave. Totuși, acest motiv nu a fost suficient pentru a justifica detenția sa.

52. Guvernul a declarat că, contrar pretenției reclamantului, urmărirea penală împotriva lui era pendinte începând cu 6 ianuarie 2003, dar nu începând cu 2001. El a declarat că detenția reclamantului a fost necesară, deoarece el era bănuit de comiterea unei infracțiuni grave; faptele cu privire la infracțiune nu erau pe deplin clare și s-au dovedit a fi foarte complexe; reclamantul era bănuit că a jucat un rol foarte important în faptele de care a fost acuzat și, prin urmare, posibilitatea ca el să se eschiveze constituia o îngrijorare deosebită; exista posibilitatea ca reclamantul să posede sume mari de bani peste hotarele țării, care ar fi putut facilita eschivarea sa; riscul de a se eschiva nu era minimizat de legăturile pe care le avea cu familia sa de la Chișinău. E posibil că au existat și alte motive în favoarea detenției sale care nu au fost invocate în mod expres de către instanțe în hotărârile lor pentru a nu prejudicia urmărirea penală.

B. Aprecierea Curții

1. Principii generale

53. O persoană acuzată de săvârșirea unei infracțiuni trebuie să fie întotdeauna eliberată în cursul procedurii, decât dacă statul poate dovedi că există motive „relevante și suficiente” care să justifice detenția continuă a persoanei (*Yağcı and Sargin v. Turkey*, hotărâre din 8 iunie 1995, Seria A nr. 319-A, § 52).

54. Articolul 5 § 3 al Convenției nu poate fi interpretat ca autorizând aplicarea necondiționată a detenției preventive, care să dureze nu mai mult de o anumită perioadă. Justificarea pentru orice perioadă de detenție, indiferent de cât e de scurtă, trebuie să fie, în mod convingător, demonstrată de autorități (*Belchev v. Bulgaria*, nr. 39270/98, § 82, 8 aprilie 2004).

55. O funcție suplimentară a unei decizii motivate este de a dovedi părților că ele au fost auzite. Mai mult, o decizie motivată oferă unei părți posibilitatea de a depune apel împotriva acesteia, la fel ca și posibilitatea ca decizia să fie revizuită de o instanță de apel. Numai prin adoptarea unei decizii motivate poate exista un control public al administrării justiției (*Suominen v. Finland*, nr. 37801/97, § 37, 1 iulie 2003).

56. Argumentele în favoarea sau defavoarea eliberării nu trebuie să fie „generale și abstracte” (a se vedea *Clooth v. Belgium*, hotărâre din 12 decembrie 1991, Seria A nr. 225, § 44).

57. Jurisprudența Convenției a elaborat patru motive principale acceptabile pentru deținerea unei persoane până la pronunțarea hotărârii atunci când acea persoană este bănuită că a săvârșit o infracțiune: când există riscul

că acuzatul nu se va prezenta pentru a fi judecat (a se vedea *Stögmüller v. Austria*, hotărâre din 10 noiembrie 1969, Seria A nr. 9, § 15); când există riscul că acuzatul, în caz că este eliberat, va întreprinde măsuri care ar prejudicia administrarea justiției (a se vedea *Wemhoff v. Germany*, hotărâre din 27 iunie 1968, Seria A nr. 7, § 14); fie va comite alte infracțiuni (a se vedea *Matznetter v. Austria*, hotărâre din 10 noiembrie 1969, Seria A nr. 10, § 9); fie va cauza dezordine publică (a se vedea *Letellier v. France*, hotărâre din 26 iunie 1991, Seria A nr. 207, § 51).

58. Pericolul ca un acuzat să se eschiveze nu poate fi evaluat numai în baza severității sentinței pe care o riscă. El trebuie evaluat cu referire la un număr de alți factori relevanți care pot fie să confirme existența unui pericol de eschivare, fie să facă ca acesta să pară atât de ne semnificativ, încât el să nu poată justifica detenția în cursul procedurii (*Yağcı and Sargin v. Turkey*, citată mai sus, § 52). Riscul de eschivare trebuie să fie evaluat în contextul factorilor care au legătură cu caracterul persoanei, valorile sale morale, locuința sa, ocupația sa, bunurile sale, legăturile familiale și cu toate tipurile de legături cu statul în care el este urmărit. Riscul aplicării unei sancțiuni severe și temeinicia probelor pot fi relevante, dar nu sunt, prin sine, decisive, iar posibilitatea obținerii garanțiilor ar putea fi folosită pentru a compensa orice risc (*Neumeister v. Austria*, hotărâre din 27 iunie 1968, Seria A nr. 8, § 10).

59. Pericolul ca persoana acuzată să influențeze buna desfășurare a procedurilor nu poate fi invocat *in abstracto*, ci trebuie să fie susținut prin probe bazate pe fapte (*Trzaska v. Poland*, nr. 25792/94, § 65, 11 iulie 2000).

2. *Aplicarea principiilor de mai sus în această cauză*

60. Curtea notează că în această cauză autoritățile judecătorești s-au bazat pe caracterul grav al infracțiunii incriminate reclamantului, riscul eschivării sale și necesitatea de a asigura desfășurarea corespunzătoare a urmăririi penale. Ele au repetat aceste temeuri în toate hotărârile lor, hotărâri de care se plânge reclamantul.

61. Se notează că reclamantul a contestat temeiurile detenției sale în fața instanțelor judecătorești din Republica Moldova. El s-a referit la faptul că urmărirea penală era pendinte începând cu 2001 și el nu a influențat în niciun fel urmărirea penală. De la începutul urmăririi penale împotriva sa, el a călătorit în străinătate de mai multe ori și de fiecare dată a revenit în țară, iar comportamentul său în ceea ce privește urmărirea penală a fost întotdeauna considerat ireproșabil. El avea familie și multe persoane respectabile, inclusiv liderul unui partid de opoziție din Parlament și Consiliul municipal Chișinău, erau gata să depună garanție personală pentru a asigura eliberarea reclamantului în conformitate cu Codul de procedură penală. Reclamantul, de asemenea, era gata să-și predea pașaportul ca o garanție că el nu va părăsi țara.

62. Instanțele judecătorești naționale nu au acordat nicio considerație niciunui din aceste argumente, tratându-le aparent ca fiind irelevante pentru examinarea legalității detenției preventive a reclamantului. De asemenea, instanțele judecătorești nu au făcut nicio mențiune cu privire la argumentele prezentate de reclamant, limitându-se doar la reproducerea în hotărârile lor, într-un mod abstract și stereotipizat, a temeiurilor formale pentru detenție prevăzute de lege, fără a încerca să arate cum se aplică ele în cauza reclamantului. Mai mult, ele nu au dat nicio apreciere unor astfel de factori precum: caracterizarea bună a reclamantului, lipsa antecedentelor penale, legăturile de familie și legăturile (locuință, ocupație, bunuri) cu țara sa. *In fine*, ele nu au dat nicio apreciere garanțiilor oferite de terțe persoane în favoarea reclamantului.

63. În observațiile sale din septembrie 2004, Guvernul a încercat să justifice necesitatea detenției reclamantului prin invocarea unor noi motive pe care instanțele judecătorești naționale nu s-au bazat (a se vedea, paragraful 52 de mai sus). Curtea reiterează că nu este sarcina sa să substituie autoritățile naționale care au decis arestarea reclamantului. Revine acestor instanțe să examineze toate faptele în favoarea sau defavoarea detenției și să le expună în hotărârile lor. Prin urmare, noile motive ale Guvernului, care au fost invocate pentru prima dată în procedurile în fața Curții, nu pot fi luate în considerație de către Curte (*Nikolov v. Bulgaria*, nr. 38884/97, § 74 et seq., 30 ianuarie 2003).

64. În lumina celor menționate mai sus, Curtea consideră că motivele pe care s-au bazat Judecătoria sectorului Centru și Tribunalul municipiului Chișinău în hotărârile lor cu privire la detenția preventivă a reclamantului și prelungirea acesteia, nu au fost „relevante și suficiente” și că, prin urmare, a existat o violare a articolului 5 § 3 al Convenției.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 5 § 4 AL CONVENȚIEI

65. Inițial, reclamantul s-a plâns în temeiul articolului 6 § 3 de faptul că Tribunalul municipiului Chișinău a refuzat să-l audieze pe fostul său anchetator în calitate de martor. Curtea a considerat ca fiind mai oportună examinarea acestei pretenții prin prisma articolului 5 § 4, care prevede următoarele.

„Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității detenției sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală.”

A. Declarațiile părților

66. Reclamantul a declarat că audierea lui C.B. era necesară pentru combaterea argumentelor acuzării în favoarea detenției sale. Audierea nu era menită să

influențeze în niciun fel examinarea fondului cauzei, fiind relevantă în exclusivitate pentru procedurile cu privire la detenția preventivă a reclamantului. Mai mult, dacă Tribunalul municipiului Chișinău considera că audierea lui C.B. era relevantă doar pentru fondul cauzei, el trebuia să statueze acest fapt în hotărârea sa. Totuși, refuzul nu a fost însoțit de nicio motivare.

67. Guvernul declară că examinarea necesității de a aplica arestarea preventivă nu include o examinare a fondului cauzei penale și a probelor care au legătură cu fondul cauzei. Reclamantul a avut posibilitatea să solicite audierea oricărui martor pe parcursul procedurilor cu privire la fondul cauzei, și nu pe parcursul celor cu privire la arestarea sa preventivă. Prin urmare, refuzul de a-l audia pe C.B. în calitate de martor a fost perfect legal. Mai mult, în conformitate cu articolul 73 al Codului de procedură penală, instanțele trebuie să examineze gravitatea faptelor incriminate *in abstracto*, personalitatea acuzatului, ocupația acestuia, vârsta, starea sănătății sale, statutul său familial, precum și alte circumstanțe, însă niciodată declarațiile făcute de martori și alte probe.

B. Aprecierea Curții

1. Principii generale

68. Articolul 5 § 4 nu garantează, ca atare, dreptul de a contesta deciziile prin care se dispune sau se prelungeste detenția, deoarece această prevedere vorbește despre „proceduri”, și nu despre „recurs”. Intervenția doar a unui organ satisface condiția prevăzută de articolul 5 § 4 ca procedura urmată să aibă un caracter judiciar și să acorde persoanei în cauză garanții corespunzătoare formei de privare de libertate în cauză (*Jecius v. Lithuania*, nr. 34578/97, § 100, ECHR 2000-IX). Totuși, un stat care stabilește un al doilea nivel de jurisdicție pentru examinarea cererilor de eliberare din detenție trebuie, în principiu, să acorde deținutului, în procedura de recurs, aceleași garanții ca și în fața primei instanțe (*Toth v. Austria*, hotărâre din 12 decembrie 1991, Seria A nr. 224, p. 23, § 84).

69. Articolul 5 § 4 nu garantează dreptul la revizuire judiciară într-o asemenea măsură, încât să împraternicească tribunalul în ceea ce privește toate aspectele cauzei, inclusiv chestiuni cu privire la oportunitatea eliberării persoanei, să substituie prin propria sa discreție discreția autorității care a luat decizia. Totuși, revizuirea trebuie să fie suficient de largă pentru a asigura acele condiții care sunt esențiale pentru „legalitatea” detenției unei persoane în conformitate cu articolul 5 § 1 (a se vedea *Chahal v. the United Kingdom*, hotărâre din 15 noiembrie 1996, *Reports* 1996-V, § 127).

70. În cazul arestării preventive, articolul 5 § 1 (c) prevede că detenția preventivă poate fi justificată numai dacă există motive verosimile că persoana

acuzată a săvârșit o infracțiune. Existența motivelor verosimile este o condiție *sine qua non* pentru legalitatea detenției continue (*Labita v. Italy* [GC], nr. 26772/95, §§ 152-53, ECHR 2000-IV). Astfel, instanța competentă trebuie să examineze nu numai respectarea cerințelor procedurale stabilite în legislația națională dar, de asemenea, și caracterul temeinic al motivelor care au justificat arestul, precum și legitimitatea scopului urmărit prin arestarea persoanei și urmările detenției (a se vedea *Schöps v. Germany*, nr. 25116/94, § 44, ECHR 2001-I).

71. Potrivit jurisprudenței Curții, din textul articolului 6 – în special, din sensul autonom care urmează a fi dat termenului de „acuzăție în materie penală” – rezultă că această prevedere se aplică, într-o oarecare măsură, procedurilor prejudiciare (a se vedea *Imbrioscia v. Switzerland*, hotărâre din 24 noiembrie 1993, Seria A nr. 275, § 36). Astfel, rezultă că, în lumina impactului dramatic al privării de libertate asupra drepturilor fundamentale ale persoanei în cauză, procedurile desfășurate în temeiul articolului 5 § 4 al Convenției trebuie, în principiu, de asemenea, să respecte, în cea mai mare măsură posibilă, luând în considerație circumstanțele unei urmăriri penale în desfășurare, cerințele de bază ale unui proces echitabil (a se vedea *Schöps v. Germany*, citată mai sus, *idem*). O instanță care examinează un recurs împotriva detenției trebuie, astfel, să asigure garanțiile unei proceduri judiciare. Procedurile trebuie să fie contradictorii și trebuie, întotdeauna, să asigure „egalitatea armelor” între părți, procuror și persoana deținută (a se vedea *Nikolova v. Bulgaria* [GC], nr. 31195/96, § 58, ECHR 1999-II).

72. În cazul unei persoane a cărei detenție cade sub incidența articolului 5 § 1 (c), o audiere este necesară (a se vedea *Assenov and Others v. Bulgaria*, hotărâre din 28 octombrie 1998, *Reports* 1998-VIII, § 162). Mai mult, atunci când există probe care *prima facie* par să aibă legătură directă cu chestiunea legalității detenției continue, pentru ca articolul 5 § 4 să fie respectat, este esențial ca instanțele judecătorești naționale să le examineze și evalueze (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Chahal v. the United Kingdom*, citată mai sus, §§ 130-131 și *Hussain v. the United Kingdom*, hotărâre 21 februarie 1996, *Reports* 1996-I, § 60).

2. Aplicarea principiilor de mai sus în această cauză

73. Curtea consideră că garanțiile procedurale prevăzute în articolul 5 § 4 se aplică procedurilor care formează obiectul acestei pretenții (a se vedea paragraful 68 de mai sus).

74. În continuare, Curtea notează, iar Guvernul nu contestă acest lucru, că colonelul C.B. a lucrat în calitate de membru al grupului de polițiști care au investigat cauza reclamantului și a făcut acuzații foarte grave într-un ziar, precum că acuzațiile împotriva reclamantului erau nefondate și că au fost determinate

de corupția din sfera politică. De asemenea, nu se dispută faptul că Tribunalul municipiului Chișinău a refuzat audierea lui C.B. în procedura cu privire la arestarea preventivă a reclamantului fără a da motive.

75. Deși ține, în primul rând, de competența instanțelor judecătorești naționale să evalueze admisibilitatea, pertinența și temeinicia probelor într-o cauză, Curtea consideră că declarația colonelului C.B. ridică chestiuni nu doar cu privire la veridicitatea acuzațiilor aduse reclamantului, dar, de asemenea, și cu privire la comportamentul acestuia pe parcursul urmăririi penale, chestiuni care erau *prima facie* relevante pentru a răspunde la întrebarea dacă au existat motive verosimile că reclamantul a săvârșit o infracțiune și era necesar să fie arestat preventiv. În acest sens, se subliniază faptul că colonelul C.B. nu era doar un martor obișnuit în această cauză, dar un martor ale cărui depoziții puteau pune la îndoială întreaga bază legală a reținerii și detenției reclamantului. În calitate de fost membru al echipei de investigație, acuzațiile colonelului nu puteau fi pur și simplu respinse ca fiind neadevărate și irelevante.

76. În lumina celor de mai sus și ținând cont de durata aflării în detenție a reclamantului (acesta a fost eliberat din arest preventiv după mai mult de trei luni și jumătate), Curtea consideră că prin refuzul, fără a da vreo explicație, de a-l audia pe C.B. în calitate de martor la ședința judecătorească din 25 aprilie 2003, Tribunalul municipiului Chișinău a încălcat drepturile reclamantului garantate de articolul 5 § 4 al Convenției.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

77. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul material

78. Reclamantul a pretins EUR 2,510 cu titlu de prejudiciu material suferit ca rezultat al detenției sale ilegale. El a pretins că această sumă a constituit salariul net pe care el nu l-a putut câștiga datorită detenției sale ilegale între 24 februarie și 7 august 2003 și a prezentat un certificat de la angajatorul său care a confirmat declarațiile sale.

79. Guvernul a declarat că reclamantul nu avea dreptul la nicio compensație a prejudiciului material datorită faptului că dosarul său penal se afla

încă în examinare în fața instanțelor judecătorești naționale. El a susținut că dacă reclamantul va fi achitat, atunci el va putea pretinde compensații la nivel național.

80. Curtea reamintește că regula epuizării căilor de recurs interne, prevăzută de articolul 35 § 1 al Convenției, nu este aplicabilă pretențiilor de satisfacție echitabilă făcute în temeiul articolului 41 al Convenției (*De Wilde, Ooms and Versyp v. Belgium* (articolul 50), hotărâre din 10 martie 1972, Seria A nr. 14, §§ 15 și 16).

81. Curtea consideră că există o anumită legătură causală între violările constatate ale articolului 5 § 3 și 5 § 4 al Convenției și suma pretinsă de către reclamant pentru compensarea venitului ratat (a se vedea *Ceský v. the Czech Republic*, nr. 33644/96, § 91, 6 iunie 2000; *Nikolova v. Bulgaria* (nr. 2), nr. 40896/98, § 94, 30 septembrie 2004). Hotărând în bază echitabilă, Curtea acordă reclamantului EUR 1,000.

B. Prejudiciul moral

82. Reclamantul a pretins EUR 17,000 cu titlu de prejudiciu moral, dintre care EUR 5,000 pentru încălcarea dreptului său de a nu fi deținut în condiții inumane și degradante, EUR 10,000 pentru detenția nemotivată și EUR 2,000 pentru refuzul de a-l audia pe C.B. în calitate de martor în cadrul procedurilor cu privire la arestarea sa preventivă.

83. Reclamantul a susținut că încălcările drepturilor sale garantate de Convenție i-au cauzat sentimente de frustrare, incertitudine și neliniște care nu pot fi compensate prin simpla constatare a unei violări.

84. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de reclamant, susținând că ea este excesivă. Referindu-se la pretențiile reclamantului cu privire la violarea articolului 3 al Convenției, Guvernul a reiterat poziția sa cu privire la fondul cauzei și a pretins că condițiile de detenție a reclamantului nu au constituit tratament inuman și degradant. În ceea ce privește pretențiile reclamantului cu privire la violarea articolului 5 §§ 3 și 4, Guvernul a declarat că simpla constatare a violării va reprezenta o satisfacție echitabilă suficientă.

85. Curtea consideră că reclamantului i s-a cauzat un anumit stres și neliniște ca urmare a încălcărilor dreptului său la libertate și siguranță, garantat de articolul 5 § 3 și 5 § 4 al Convenției, în special, datorită caracterului notoriu al cauzei și a faptului că acesta s-a aflat în vizorul publicului și al presei. Suferințele sale trebuiau să fi fost intensificate considerabil de condițiile dure de detenție de la Izolatorul de Detenție Provizorie în care el a fost deținut. Hotărând în bază echitabilă, Curtea acordă reclamantului suma totală de EUR 4,000 cu titlu de prejudiciu moral.

C. Costuri și cheltuieli

86. De asemenea, reclamantul a pretins EUR 2,165 cu titlu de costuri și cheltuieli suportate în fața Curții. În susținerea pretențiilor sale, reclamantul a transmis Curții o copie a contractului său cu avocații săi și o copie a listei detaliate care arăta numărul de ore petrecute de fiecare avocat asupra cauzei, precum și onorariul perceput pentru o oră de lucru, în mărime de EUR 60-65.

87. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă, declarând că ea este excesivă. Potrivit lui, suma pretinsă de reclamant era prea mare în raport cu salariul mediu lunar în Republica Moldova. De asemenea, Guvernul a contestat numărul de ore prestate de reprezentanții reclamantului și a declarat că, deoarece ei erau membri ai organizației „Juriștii pentru drepturile omului”, trebuiau să lucreze gratuit.

88. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, de exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-...).

89. În această cauză, luând în considerație lista detaliată prezentată de reclamant, criteriile de mai sus și complexitatea cauzei, Curtea acordă reclamantului EUR 1,200.

D. Dobânda de întârziere

90. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. *Hotărăște*, în unanimitate, că a existat o violare a articolului 3 al Convenției;
2. *Hotărăște*, în unanimitate, că a existat o violare a articolului 5 § 3 al Convenției;
3. *Hotărăște*, cu șase voturi pro și unul împotriva, că a existat o violare a articolului 5 § 4 al Convenției;
4. *Hotărăște*, în unanimitate,

- (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 1,000 (o mie euro) cu titlu de prejudiciu material; EUR 4,000 (patru mii euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,200 (o mie două sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
- (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
5. *Respinge*, în unanimitate, restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 4 octombrie 2005, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

În conformitate cu articolul 45 § 2 al Convenției și articolul 74 § 2 al Regulamentului Curții, opinia parțial disidentă a dlui Pavlovschi este anexată la această hotărâre.

N.B.
M. O'B.

OPINIA PARȚIAL DISIDENTĂ A JUDECĂTORULUI PAVLOVSCHI ÎN CAUZA BECCIEV CONTRA MOLDOVEI

La 13 septembrie 2005, Secțiunea a Patra, examinând cauza Becciev contra Moldovei, a constatat violarea articolelor 3, 5 § 3 și 5 § 4 ale Convenției.

Sunt întru totul de acord cu colegii mei judecători în privința violării articolului 3 și a articolului 5 § 3.

În același timp, cu tot respectul față de distincții mei colegi, îmi este greu să subscriu constatările lor cu privire la violarea articolului 5 § 4 în această cauză.

Permiteți-mi să expun unele motive în vederea clarificării poziției mele față de chestiunea în discuție.

Mai întâi de toate, acest lucru fiind de o importanță deosebită, eu consider necesar să menționez că nici reclamantul și nici reprezentanții lui niciodată nu au pretins o violare a articolului 5 § 4 al Convenției.

Permiteți-mi să reproduc nemijlocit partea relevantă a pretenției lor.

La 15 mai 2003, reprezentanții reclamantului au transmis Curții o scrisoare, prin care și-au exprimat intenția de a completa cererea lor inițială introdusă la 6 martie 2003 cu *inter alia* următoarea pretenție, citez:

„A existat o încălcare a drepturilor dlui Becciev garantate de art. 6 paragraful 3 litera (d) al Convenției - instanța judecătorească a refuzat să citeze și să audieze martorul apărării, care ar fi putut prezenta argumente în favoarea nevinovăției reclamantului.”

În decizia cu privire la admisibilitatea cererii pronunțată la 5 aprilie 2005 această parte a pretenției a fost transformată în următoarea formulă:

„Reclamantul pretinde, în temeiul articolului 5 § 4, că Tribunalul municipiului Chișinău a refuzat să-l audieze pe fostul său anchetator penal în calitate de martor, după ce acesta din urmă a dat un interviu unui ziar în care s-a pus serios la îndoială vinovăția reclamantului.”

Hotărârea conține o formulă nouă, și anume:

„Inițial, reclamantul s-a plâns în temeiul articolului 6 § 3 de faptul că Tribunalul municipiului Chișinău a refuzat să-l audieze pe fostul său anchetator în calitate de martor. Curtea a considerat fiind mai oportună examinarea acestei pretenții prin prisma articolului 5 § 4.”

Sunt cu adevărat recunoscător colegilor mei, care au considerat potrivit, cel puțin în hotărâre - spre deosebire de decizia cu privire la admisibilitate - să facă referire la pretenția inițială înaintată de avocații reclamantului. Cu toate acestea, acest lucru nu mă ajută la clarificarea tuturor întrebărilor mele.

Este bine cunoscut faptul că Curtea este maestrul caracterizării care urmează a fi dată legislației și faptelor prezentate ei, însă în fiecare cauză - cel puțin din

câte cunosc eu - Curtea, atunci când decide să se îndepărteze de la caracterizarea atribuită faptelor de către un reclamant, prezintă motive legale foarte convingătoare.

Cu regret, acesta nu a fost cazul în această cauză. Acestea fiind spuse, în absența unei motivări contrare, eu consider că anume în această cauză punctul de plecare ar fi trebuit să fie pretenția înaintată de avocații reclamantului. Această pretenție nu trebuia să fi fost schimbată, fără a prezenta o explicație legală plauzibilă.

Reclamantul nu s-a plâns niciodată de imposibilitatea de a iniția proceduri cu privire la verificarea legalității detenției sale. Însă această chestiune este esența obiectului acoperit de articolul 5 § 4 al Convenției.

Articolul 5 § 4 prevede următoarele:

„Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității detenției sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală.”

Nu există nicio îndoială că legislația Republicii Moldova cu privire la procedura penală creează toate condițiile necesare pentru realizarea efectivă și în practică a acestui drept. Mai mult, așa cum rezultă clar din descrierea faptelor, reclamantul a folosit, cu diferite ocazii, toate prevederile legale stipulate de Codul de procedură penală, care îi dădeau dreptul ca legalitatea detenției sale să fie examinată de autoritățile judecătorești competente.

Revenind la esența acuzațiilor reclamantului, trebuie să recunosc că sunt cuprins de îndoiele atunci când încerc să analizez argumentele reclamantului cu privire la refuzul instanței judecătorești de a-l audia pe colonelul C.B. în cadrul unei examinări de rutină a cererii de eliberare a reclamantului. Colonelul C.B., un fost inspector, a susținut în unul din interviurile sale că cauza împotriva lui Becciev „a fost fabricată” și că „dosarul nu conține și nu a conținut niciodată vreo probă ce ar demonstra vinovăția lui Becciev.”

După cum am menționat deja, în pretenția sa suplimentară depusă la această Curte la 15 mai 2003, reclamantul a susținut că a avut loc o încălcare a drepturilor sale garantate de articolul 6 paragraful 3 litera (d) al Convenției și anume, că instanța a refuzat să citeze și să audieze martorul apărării, care ar fi putut prezenta argumente care se pare că ar fi confirmat lipsa vinovăției reclamantului.

Pretenția inițială îmi pune întrebarea dacă pe parcursul unei proceduri de rutină de verificare „a legalității și necesității” prelungirii detenției, o instanță ar trebui, de asemenea, să examineze chestiunea „vinovăției” și să citeze și să audieze martorii apărării, așa cum pretinde reclamantul. Răspunsul meu la această întrebare este nu, din următoarele motive.

Problema existenței sau absenței vinovăției nu poate fi soluționată *in abstracto*. Pentru a răspunde la întrebarea cu privire la vinovăția acuzatului, instanța trebuie să țină o ședință judecătorească în conformitate cu standardele articolului 6 din Convenție - și în conformitate cu principiile unei proceduri contradictorii - pentru a audia toți martorii, a examina toate probele prezentate de toate părțile și să ia toate celelalte măsuri procedurale prevăzute și garantate de lege. Determinarea chestiunii cu privire la vinovăție, la etapa unui control de rutină al legalității detenției, prin audierea unui singur martor, este pur și simplu imposibilă.

Cu alte cuvinte, soluționarea problemei „nevinovăției” este imposibilă fără a se răspunde la o întrebare principală, mai globală, dacă o persoană acuzată este sau nu vinovată de comiterea infracțiunilor de care este învinuită.

Examinarea chestiunii „vinovăției” este parte a examinării fondului cauzei, și nu parte a controlului judiciar al legalității detenției.

Dacă cineva crede contrariul, el trebuie să fie conștient de consecințe și să răspundă la următoarea întrebare: câți martori ar trebui să se permită să fie audiați cu privire la chestiunea „vinovăției” pe parcursul etapei controlului judiciar de rutină al legalității detenției? Unul? Doi? Zece? O sută? Dacă, ca rezultat al tuturor acestor audieri, judecătorul se pronunță asupra chestiunii „vinovăției”, care va fi diferența dintre „un control judiciar al legalității detenției” și „o examinare a fondului cauzei”?

Răspunsul la această întrebare este, în opinia mea, unul evident - permisiunea de a audia martorii cu privire la chestiunea „vinovăției” în cursul controlului judiciar al legalității detenției ar fi contrară bunei administrări a justiției, ar influența examinarea ulterioară a fondului cauzei și, mai mult, ar face ca examinarea fondului cauzei să fie absolut inutilă.

Pe de altă parte, reclamantul, așa cum rezultă clar din pretenția sa suplimentară, nu a pretins imposibilitatea „inițierii procedurilor la care să se examineze legalitatea detenției sale”, dar a invocat imposibilitatea de a obține probe în urma audierii unui martor care ar fi putut pune la îndoială vinovăția sa.

Îmi este greu să cred că imposibilitatea de a determina existența „vinovăției” poate fi privită sau tratată ca imposibilitate „de inițiere a procedurilor la care să se examineze legalitatea detenției sale”.

Pe de altă parte, eu sunt de acord că declarațiile făcute de colonelul C.B. sunt extrem de serioase și meritau o atenție specială din partea avocaților reclamantului. Aici apare, din nou, o întrebare. Colonelul C.B. a pus la îndoială intentarea procedurii penale împotriva lui Becciev, declarând că probele au fost fabricate.

Îmi cer scuze pentru că spun acest lucru, dar pentru o astfel de situație există alte proceduri prevăzute de Codul de procedură penală și anume revizuirea le-

galității intentării procedurii penale. Eu nu voi descrie acum întreaga procedură penală care exista înainte ca noul Cod de procedură penală să intre în vigoare și care conținea o gamă suficientă de garanții împotriva intentării arbitrare a urmăririi penale. Eu mă voi concentra doar asupra acelor prevederi legale, care au fost disponibile atât reclamantului, cât și avocaților săi în această situație și care ar fi putut să-l ajute pe reclamant să-și soluționeze problema, dacă ar fi fost aplicate corespunzător.

În conformitate cu articolului 98 alin. 1 al Codului de procedură penală al Republicii Moldova, legalitatea intentării urmăririi penale este supravegheată de procuror. Dacă urmărirea penală este inițiată de către un anchetator penal sau de un organ de urmărire penală fără motive sau temeieri legale, procurorul anulează ordonanța anchetatorului penal sau a organului de urmărire penală și refuză pornirea urmăririi penale sau dispune încetarea urmăririi penale, dacă anumite măsuri de anchetă au fost deja întreprinse.

Dacă acuzatul nu este de acord cu decizia procurorului, el are dreptul, în conformitate cu articolele 42, 193, 194 și 195 ale Codului de procedură penală, să conteste această decizie la procurorul ierarhic superior. Toate plângerile trebuie să fie examinate în termen de trei zile, iar decizia motivată trebuie expediată petiționarului.

În conformitate cu articolul 195/1 și articolul 195/2 al aceluiași cod, dacă plângerea acuzatului înaintată unui procuror a fost respinsă de către acesta, acuzatul are dreptul să conteste decizia procurorului în fața instanței judecătorești, care este obligată să examineze această plângere în termen de 10 zile.

Dacă acuzatul sau reprezentantul acestuia deține informații cu privire la acțiuni criminale comise de colaboratorii organelor de drept, aceștia trebuie să denunțe astfel de acțiuni autorităților competente, care la rândul lor sunt obligate să investigheze aceste învinuiri.

Permiteți-mi să clarific următoarele. Codul penal al Republicii Moldova prevede răspunderea penală pentru diferite acțiuni ilegale ce pun în pericol buna administrare a justiției, de exemplu, articolul 332 - Falsul în acte publice, articolul 327 - Abuzul de putere sau abuzul de serviciu, articolul 306 - Tragerea cu bună-știință la răspundere penală a unei persoane nevinovate, articolul 303 - Amestecul în înfăptuirea justiției și în urmărirea penală, articolul 308 - Reținerea sau arestarea ilegală, etc.

Astfel, în opinia mea, legislatorul din Republica Moldova a creat toate posibilitățile necesare pentru cetățeni în vederea protejării drepturilor lor împotriva acțiunilor ilegale de desfășurare a urmăririi penale. Atât dl Becciev, cât și avocații acestuia erau liberi să facă uz de prevederile legale menționate mai sus în vederea stopării încălcării drepturilor acestuia la intentarea urmăririi penale, precum și pe parcursul desfășurării acesteia.

Din circumstanțele cauzei nu este clar faptul dacă reclamantul a făcut sau nu uz de procedura descrisă, în vigoare la acel moment, și dacă nu, de ce.

În concluzie, eu constat că articolul 5 § 4 al Convenției nu este aplicabil prezentei cauze din următoarele două motive principale:

1. Reclamantul nu s-a plâns niciodată de imposibilitatea „inițierii procedurilor la care să se examineze legalitatea detenției sale”; în schimb, acesta s-a plâns de lipsa posibilității de a-și dovedi nevinovăția.

2. Determinarea „vinovăției” este parte a examinării fondului cauzei, și nu a „procedurilor la care să se examineze legalitatea detenției sale”.

Prin urmare, concluzia mea este că în această cauză nu a avut loc o violare a articolului 5 § 4 al Convenției și aceasta este chestiunea cu care eu, în mod respectuos, nu sunt de acord cu majoritatea.

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA ȘARBAN c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 3456/05)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

4 octombrie 2005

DEFINITIVĂ

04/01/2006

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Șarban c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
 Dl J. CASADEVALL,
 Dl M. PELLONPÄÄ,
 Dl R. MARUSTE,
 Dl S. PAVLOVSKI,
 Dl J. BORREGO BORREGO,
 Dl J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 13 septembrie 2005 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 3456/05) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Vladimir Șarban („reclamantul”), la 19 ianuarie 2005.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl A. Tănase, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. În cererea sa, reclamantul s-a plâns de arestarea sa preventivă și diferite pretinse încălcări în legătură cu aceasta: violarea articolului 3 (lipsa accesului la asistență medicală); a articolului 5 § 3 (motive insuficiente invocate de instanțele judecătorești la aplicarea arestului preventiv și hotărâri luate de un judecător fără competență de a ordona eliberarea sa); a articolului 5 § 4 (durata perioadei de timp pentru a răspunde unei cereri *habeas corpus* și refuzul de a audia un martor); precum și a articolului 8 ale Convenției (confidențialitatea comunicărilor cu avocatul său).

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 1 februarie 2005, o Cameră a acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, s-a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea sa.

5. Într-o scrisoare din 19 ianuarie 2005, reclamantul, de asemenea, a cerut aplicarea articolului 39 al Regulamentului Curții, solicitând eliberarea sa imediată din arestul preventiv, în vederea urmării unui tratament medical.

La 23 februarie 2005, el și-a retras această cerere după ce i s-a permis accesul la medicul său și la soția sa. În observațiile sale din 15 aprilie 2005, reclamantul a informat Curtea despre retragerea pretenției sale în temeiul articolului 5 § 4 al Convenției referitoare la refuzul instanțelor de judecată de a audia un martor, precum și a unei părți din pretenția sa, în temeiul articolului 8 al Convenției, referitoare la pretinsa interceptare a convorbirilor sale telefonice cu avocatul său.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamantul s-a născut în anul 1957 și locuiește în Chișinău. El a deținut funcția de secretar al Consiliului municipal Chișinău.

A. Arestarea preventivă a reclamantului

7. La 8 octombrie 2004, Procuratura Generală a inițiat urmărirea penală împotriva reclamantului pentru pretinsa infracțiune de abuz de putere prevăzută de articolul 327 § 2 al Codului penal, în legătură cu cumpărarea a 40 de ambulanțe de către Primăria Chișinău.

8. La 12 noiembrie 2004, reclamantul a fost arestat de către ofițerul G.G. de la Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și a Corupției (CCCEC). La 15 noiembrie 2004, Judecătoria Buiucani a emis un mandat de arest al reclamantului pe un termen de 10 zile. Motivele invocate de către instanța de judecată la eliberarea mandatului de arest au fost următoarele:

„Dosarul penal a fost deschis în conformitate cu legislația în vigoare. [Reclamantul] este bănuțit de comiterea unei infracțiuni grave pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de doi ani; probele prezentate instanței de judecată au fost obținute legal; izolarea bănuțitului de societate este necesară; el ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță; el ar putea să împiedice stabilirea adevărului în procesul penal ori să săvârșească alte infracțiuni”.

9. La 18 noiembrie 2004, Curtea de Apel Chișinău a casat parțial această încheiere și a adoptat o nouă hotărâre, prin care a ordonat arestul la domiciliu al reclamantului. Instanța judecătorească a constatat următoarele:

„Instanța [ierarhic] inferioară nu a comis erori procedurale, dar luând în considerație că [reclamantul] are domiciliu permanent, nu a comis alte infracțiuni, este bolnav și necesită tratament în condiții de neizolare de societate, și nu există o informație concretă despre probabilitatea ca el să se ascundă de organul de urmărire penală, [instanța] consideră că în această cauză desfășurarea normală a urmăririi penale va fi asi-

gurată dacă învinuitul este supus măsurii preventive de arest la domiciliu. [Instanța], de asemenea, notează că dosarul penal a fost deschis la 8 octombrie 2004, iar la 13 și 16 noiembrie 2004 reclamantul a fost citat de către [organul de urmărire penală] în calitate de martor, dar la 12 noiembrie 2004 el a fost arestat, și nu au fost prezentate circumstanțe noi care să justifice detenția sa. Mai mult, este necesar de luat în considerație prezumția de nevinovăție, garantată de articolul 8 al Codului de procedură penală, și că infracțiunea de care este învinuit reclamantul se pedepsește și prin aplicarea unei amenzi”.

10. La 19 noiembrie 2004, reclamantul a fost din nou arestat fiind bănuit de comiterea infracțiunii de depășire a atribuțiilor de serviciu în exercitarea funcției publice, contrar articolului 328 § 1 al Codului penal, în legătură cu aceeași cumpărare a ambulanțelor, la care s-a făcut referire în paragraful 7 de mai sus. Motivul invocat pentru arest a fost că „martori oculari pot să declare că această persoană a comis o crimă”.

11. La 22 noiembrie 2004, președintele Judecătoriei Buiucani a emis un mandat de arest pe numele reclamantului pe un termen de 10 zile. Motivele invocate de către instanța de judecată pentru emiterea mandatului au fost următoarele:

„[reclamantul] este bănuit de comiterea unei infracțiuni grave, pentru care legea prevede o pedeapsă cu închisoarea pe un termen mai mare de doi ani; probele prezentate instanței de judecată au fost obținute legal; izolarea bănuitului de societate este necesară; el ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță; el ar putea să împiedice stabilirea adevărului în procesul penal ori să săvârșească alte infracțiuni”.

12. Reclamantul a prezentat argumente împotriva necesității de aplicare a măsurii arestării preventive, invocând starea rea a sănătății sale. El a făcut referire la fapte concrete, cum ar fi că încă de la primul său arest, el niciodată nu a împiedicat, în niciun fel, urmărirea penală și s-a prezentat în fața autorităților ori de câte ori a fost citat. Comportamentul său pe parcursul desfășurării urmăririi penale a fost întotdeauna ireproșabil. Familia și bunurile sale sunt în Republica Moldova, neavând nimic în străinătate, iar câteva ziare sunt gata să garanteze libertatea sa în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală. Reclamantul a fost gata să predea pașaportul său ca o garanție că el nu va părăsi țara.

13. La 25 noiembrie 2004, Curtea de Apel Chișinău a menținut încheierea Judecătoriei Buiucani din 22 noiembrie 2004. Instanța nu a prezentat niciun motiv specific pentru decizia sa, ci numai a confirmat legalitatea deciziei instanței judecătorești ierarhic inferioare.

14. La 26 noiembrie 2004, președintele Judecătoriei Buiucani a prelungit mandatul de arest al reclamantului pentru încă 30 de zile, până la 29 decembrie 2004. Instanța a motivat că detenția era necesară, deoarece:

„[reclamantul] este bănuț de comiterea unei infracțiuni grave; există riscul ca el să exercite presiuni asupra martorilor sau să se ascundă de organul de urmărire penală; și există în continuare necesitatea de a-l izola de societate”.

15. La 2 decembrie 2004, Curtea de Apel Chișinău a respins recursul reclamantului, fără a invoca niciun argument nou.

16. La 14 decembrie 2004, președintele Judecătorei Buiucani a respins cererea *habeas corpus* depusă de reclamant, pe motiv că:

„în conformitate cu dosarul penal, [reclamantul] este învinuit de comiterea unei infracțiuni mai puțin grave, pentru care legea prevede o pedeapsă privativă de libertate pe un termen mai mare de doi ani”.

17. La 20 decembrie 2004, Curtea de Apel Chișinău a respins recursul reclamantului împotriva încheierii din 14 decembrie 2004.

18. Tot la 20 decembrie 2004 G.G., anchetatorul care l-a arestat pe reclamant și care era responsabil de cauza penală, începând cu 10 septembrie 2004, a făcut o declarație în timpul unei conferințe de presă. În principal, el a declarat că dosarul intentat împotriva dlui Urecheanu și a altor învinuiți în „dosarul ambulanțelor” a fost fabricat din motive politice pentru eliminarea oponentilor politici. În conformitate cu declarațiile lui G.G., nu exista nimic în dosar, care să justifice inițierea urmăririi penale sau arestul reclamantului.

19. La 21 decembrie 2004, urmărirea penală s-a sfârșit, iar dosarul penal a fost transmis spre examinare Judecătorei Centru. Conform legislației naționale, nu a mai fost necesară prelungirea arestului preventiv după aceasta și reclamantul a rămas în arest până la pronunțarea unei hotărâri judecătorești irevocabile, favorabilă lui sau a unei hotărâri judecătorești care să pună capăt detenției sale.

20. La 13 ianuarie 2005, în timpul primei ședințe asupra fondului cauzei penale, reclamantul a prezentat o nouă cerere *habeas corpus* și și-a exprimat disponibilitatea de a prezenta noi garanții că nu se va ascunde de organul de urmărire penală sau instanță. El și-a fondat cererea *inter alia* pe înrăutățirea stării sănătății sale și pe declarațiile făcute de anchetatorul G.G. la 20 decembrie 2004. La cererea procurorului, instanța a amânat ședința până la 20 ianuarie 2005 pentru a decide asupra conexării cauzei reclamantului cu cele ale celorlalți inculpați.

21. La 20 ianuarie 2005, instanța de judecată a admis cererea procurorului de conexare a cauzei reclamantului cu alte trei cauze penale ale persoanelor care au lucrat în cadrul Primăriei Chișinău. Ca răspuns la cererea *habeas corpus* a reclamantului, instanța a decis că instanța de judecată care va examina cauzele penale conexe, va decide dacă continuarea detenției era necesară. Reclamantul s-a plâns de omisiunea instanței de judecată de a răspunde corespunzător la cererea sa.

22. La 27 ianuarie 2005, ședința de judecată a fost amânată.

23. La 2 februarie 2005, instanța de judecată a respins, printr-o încheiere definitivă, cererea reclamantului *habeas corpus*, declarând următoarele:

„[reclamantul a fost arestat] deoarece el este bănuït de comiterea unei infracțiuni grave; el poate să se ascundă de organul de urmărire penală; și poate să împiedice stabilirea adevărului în procesul penal. Motivele în baza cărora a fost ordonat arestul preventiv rămân valabile”.

24. La 16 februarie 2005, Judecătoria Centru a respins o nouă cerere *habeas corpus* a reclamantului, declarând că „motivele pentru arestul preventiv al reclamantului rămân valabile”.

B. Asistența medicală acordată reclamantului pe parcursul detenției

25. Reclamantul suferă de „mielopatie¹ cervicală progresivă cu deplasarea vertebrelor C5-C6-C7, cu tulburări dureroase” și trebuie să poarte în permanență un dispozitiv care să-i imobilizeze gâtul, pentru a minimaliza riscul unor răni fatale ale coloanei sale vertebrale. De asemenea, el suferă de gută și de hipertensiune arterială de gradul doi cu risc mărit de complicații cardio-vasculare, toate confirmate de certificate medicale.

26. Plângerea sa cu privire la lipsa asistenței medicale suficiente se referă la perioada detenției sale în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC între 12 noiembrie 2004 și 18 ianuarie 2005.

27. Între 12 și 29 noiembrie 2004 (între 19 și 29 noiembrie, potrivit Guvernului), reclamantul a ținut greva foamei. La 19 noiembrie 2004 (ziua celui de-al doilea arest al său), el a fost consultat de doctorul A.E., care a notat plângerile reclamantului de dureri de spate și l-a diagnosticat cu hipertensiune arterială esențială, dându-i medicamente pentru scăderea tensiunii sale arteriale.

28. Potrivit reclamantului, nici medicului său de familie, doctorul G., niciunui alt medic nu li s-a permis să-l examineze în perioada detenției sale, decât după ce cererea sa a fost comunicată Guvernului. El a prezentat copii ale două cereri depuse de medicul său de familie la 22 și 29 noiembrie 2004, prin care acesta a solicitat permisiunea de a-l examina pe reclamant sau de a se permite examinarea acestuia de către orice alt medic calificat. Niciuna din cereri nu a fost satisfăcută și niciun răspuns la ele nu a fost primit.

29. În conformitate cu declarațiile Guvernului, pe parcursul detenției sale, reclamantul nu a depus personal nicio cerere pentru a-l vedea pe doctorul G..

¹ Tulburare cauzată de o deteriorare anormală a cartilagiului și oaselor gâtului însoțită de degenerarea și depunerea de săruri în orificiile dintre vertebre.

30. La 29 noiembrie 2004, reclamantul a leșinat în timpul ședinței de judecată și a fost de îndată transportat la un spital pentru deținuți, unde a fost tratat până la 20 decembrie 2004.

31. Potrivit reclamantului, el nu a fost examinat de către un neurolog în timp ce s-a aflat în spital. Fișa sa medicală arată că el s-a plâns, de nenumărate ori, de dureri în regiunea cervicală a coloanei sale vertebrale și de amortire a degetelor și mâinilor (la 2, 7, 13 și 15 decembrie 2004). Abia la 15 decembrie 2004, el a fost vizitat de un neurolog care a constatat că: „se recomandă o examinare de către un neurochirurg pentru a determina tratamentul corespunzător”. O astfel de examinare nu a avut loc.

32. La 20 decembrie 2004, reclamantul a fost externat din spital și dus înapoi în Izolatorul de Detenție Provizorie. În conformitate cu fișa sa de externare, el era „într-o condiție satisfăcătoare cu recomandarea de a fi supravegheat de către un medic terapeut și un neurolog, de a i se măsura tensiunea arterială și de a i se administra pastile. ...”.

33. La 20 decembrie 2004, un procuror a admis o cerere a soției reclamantului, prin care aceasta a solicitat examinarea acestuia de către un neurolog la Izolatorul de Detenție Provizorie. Totuși, medicul nu a avut acces la reclamant, ca urmare a refuzului administrației CCCEC de a permite acest lucru.

34. Potrivit reclamantului, în Izolatorul de Detenție Provizorie nu era personal medical.

35. Potrivit Guvernului, era un medic, R.V., care era terapeut și care, în mod regulat, a acordat reclamantului asistență medicală pe întreaga perioadă a detenției sale. În caz de urgență, deținuții puteau fi transportați la un spital din apropiere.

36. Potrivit reclamantului, din cauza lipsei asistenței medicale, el a fost nevoit să folosească posibilitatea de a-și măsura tensiunea arterială printre gratiile cuștii în care el era ținut pe parcursul ședințelor de judecată.

37. Guvernul nu a contestat acest lucru, dar a declarat că medicul terapeut de la Izolatorul de Detenție Provizorie a acordat reclamantului asistență medicală ori de câte ori acesta a solicitat-o.

38. Conform Registrului medical al Izolatorului de Detenție Provizorie, prezentat de către Guvern, pe parcursul perioadei la care se face referire în cererea reclamantului, acesta a fost examinat numai la 19 noiembrie 2004. Următoarea înregistrare cu privire la reclamant datează din 19 ianuarie 2005. Numele medicului R.V. apare pentru prima dată în toate documentele prezentate de Guvern, la 11 februarie 2005.

39. Soția reclamantului a făcut numeroase încercări, însă fără succes (la 16, 17, 20, 22, 26, 27 noiembrie 2004, și la 20 și 21 decembrie 2004) să obțină permisiunea de a verifica starea sănătății reclamantului și să-i aducă acestuia diverse

lucruri. Atât reclamantul, cât și soția sa au solicitat să fie adus un monitor pentru tensiunea arterială și ca instrucțiuni cu privire la folosirea corespunzătoare a acestuia să fie cerute de la medicul G.. În cele din urmă, ei i s-a permis să aducă reclamantului diverse lucruri.

C. Rapoartele medicale întocmite după 18 ianuarie 2005

40. La 19 ianuarie 2005, Judecătoria Centru a acceptat cererea reclamantului de a fi examinat de un medic. În aceeași zi, el a fost examinat de șeful Secției Terapie al Spitalului Pruncul, care a notat în Registrul Medical (a se vedea paragraful 38 de mai sus) că reclamantul nu s-a plâns de starea sa de sănătate.

41. Medicul G., care l-a examinat pe reclamant la 26 ianuarie 2005, a conchis că starea sănătății sale s-a înrăutățit considerabil din cauza celor trei maladii de care suferă (a se vedea paragraful 25 de mai sus). În lipsa tratamentului medical, există riscuri serioase pentru viața și sănătatea reclamantului. Omission de a monitoriza permanent și corect și de a reacționa la schimbările tensiunii sale arteriale, ale nivelului acidului uric și alte simptome, poate avea consecințe serioase, inclusiv un infarct miocardic, accidente cerebrale vasculare și chiar moartea subită.

42. Profesorului Z., șeful Catedrei de Neurologie de la spitalul „Nicolae Testițișeanu”, i s-a permis să-l vadă pe reclamant în închisoare la 25 ianuarie 2005. Reclamantul s-a plâns de durere și amorțeală în mâini, de dureri de cap și lipsa unei supravegheri permanente din partea unui medic specializat. În raportul său, profesorul Z. s-a referit numai la mielopatia cervicală a reclamantului și nu a recomandat spitalizarea acestuia. El a recomandat tratamentul reclamantului cu medicamente simptomatice, limitarea mișcărilor fizice și purtarea în permanență a dispozitivului de fixare a gâtului. În timp ce el nu a constatat vreun risc major pentru viața pacientului, care să fie cauzat de mielopatie, el a admis că există un risc constant de înrăutățire a condiției sistemului său nervos. El a considerat că în cazul agravării stării sănătății reclamantului, el ar necesita tratament neurochirurgical într-o clinică specializată.

43. Alți doi medici, S.G. și M.G., care au examinat fișele medicale ale reclamantului, la sfârșitul lunii ianuarie a anului 2005, referindu-se la mielopatia cervicală a reclamantului, au declarat că această maladie poate, în ultimă instanță, să ducă la pierderea definitivă a capacității de mișcare și la consecințe negative pentru sistemul cardio-vascular. Medicul S.G. a recomandat medicamente, gimnastică specială și consultarea de către un neurochirurg pentru a determina necesitatea unei intervenții micro-neurochirurgicale. De aseme-

nea, el a recomandat purtarea dispozitivului de imobilizare a gâtului. Medicul M.G. a declarat că există un risc serios pentru sănătatea reclamantului cauzat de mielopatia de care suferea, inclusiv tetraparesis². El a recomandat spitalizarea reclamantului.

44. O Comisie Medicală de Stat, creată după comunicarea cererii Guvernului, a constatat că mielopatia cervicală prezintă un risc pentru sănătatea reclamantului și că există posibilitatea creșterii intensității durerii de care suferea. Pacientul are nevoie de „un regim de supraveghere medicală adecvată și tratament în condiții de ambulatoriu (acasă, la serviciu, în închisoare)”. Printr-o scrisoare din 9 februarie 2005, adresată Agentului Governamental, Ministerul Sănătății a declarat că tensiunea arterială înaltă și guta necesită „un regim psiho-emoțional adecvat și administrarea medicamentelor prescrise de medic”.

D. Alte chestiuni cu privire la detenția reclamantului

45. Potrivit reclamantului, cu excepția unei ocazii, el întotdeauna a fost adus în fața instanței de judecată în cătușe și plasat într-o cușcă de metal pe parcursul ședințelor de judecată. Guvernul nu a contestat acest lucru.

46. Potrivit reclamantului, celula în care el a fost deținut în Izolatorul de Detenție Provizorie era supraaglomerată, având 11 m² pentru 4 persoane și în ea era prea cald.

47. Potrivit Guvernului, reclamantul a fost deținut într-o celulă împreună cu o altă persoană și că temperatura și alte condiții din celulă erau în limite acceptabile. În susținerea declarațiilor sale, Guvernul a transmis Curții o copie a raportului din 11 februarie 2005, întocmit de către o inspecție sanitaro-epidemiologică, precum și fotografii și o înregistrare video cu imagini ale celulei în care era deținut reclamantul.

E. Pretinsa ingerință în consultarea reclamantului cu avocatul său

48. Camera pentru întrevederi dintre avocați și deținuți din Izolatorul de Detenție Provizorie are un perete din sticlă dublă cu găuri care coincid parțial și care sunt acoperite cu o plasă groasă, pentru a-i ține separați. Conform reclamantului, ei trebuiau să strige pentru a se auzi reciproc și nu puteau face schimb de documente pentru a fi semnate.

49. Guvernul nu a contestat existența peretelui din sticlă și a transmis Curții o înregistrare video cu imaginile lui.

² Slăbiciune musculară care afectează toate cele patru membre.

50. La 15 februarie 2005, reclamantul a solicitat Judecătoriei Centru să indice administrației CCCEC să-i pună la dispoziție o cameră pentru întâlniri confidențiale cu avocatul său. La 16 februarie 2005, instanța de judecată a respins cererea pe motiv că conform declarațiilor administrației CCCEC, în camera pentru întrevederi nu existau dispozitive de interceptare și că peretele din sticlă era necesar pentru asigurarea securității deținuților și a avocaților.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

51. Prevederile relevante din Constituție sunt următoarele:

Articolul 53. Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

„(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești”.

52. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală („CPP”) sunt următoarele:

Articolul 29. Instanțele care înfăptuiesc justiția în cauzele penale

„(3) În cadrul instanței judecătorești, ca organ judecătoresc cu atribuții proprii în desfășurarea procesului penal, în faza de urmărire penală funcționează judecători de instrucție.”

Articolul 41. Competența judecătorului de instrucție

„Judecătorul de instrucție asigură controlul judecătoresc în cursul urmăririi penale prin:

- 1) dispunerea, înlocuirea, încetarea sau revocarea arestării preventive și a arestării la domiciliu,
- 2) dispunerea liberării provizorii a persoanei reținute sau arestate, ...”

Articolul 176

„(1) Măsurile preventive pot fi aplicate de către procuror, din oficiu ori la propunerea organului de urmărire penală, sau după caz, de către instanța de judecată numai în cazurile în care există suficiente temeiuri rezonabile de a presupune că bănuitul, învinuitul, inculpatul ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță, să împiedice stabilirea adevărului în procesul penal ori să săvârșească alte infracțiuni, de asemenea ele pot fi aplicate de către instanță pentru asigurarea executării sentinței.

(2) Arestarea preventivă și măsurile preventive de alternativă arestării se aplică numai în cazurile existenței unei bănuieli rezonabile privind săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsă privativă de libertate pe un termen mai mare de 2 ani, iar în cazul existenței unei bănuieli rezonabile privind săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsă privativă de libertate pe un termen mai mic de 2 ani, ele se aplică dacă învinuitul, inculpatul a comis cel puțin una din acțiunile menționate în alin. (1).

(3) La soluționarea chestiunii privind necesitatea aplicării măsurii preventive respective, organul de urmărire penală și instanța de judecată vor lua în considerare următoarele criterii complementare:

- 1) caracterul și gradul prejudiciabil al faptei incriminate;
 - 2) persoana bănuितului, învinuitului, inculpatului;
 - 3) vârsta și starea sănătății lui;
 - 4) ocupația lui;
 - 5) situația familială și prezența persoanelor întreținute;
 - 6) starea lui materială;
 - 7) prezența unui loc permanent de trai;
 - 8) alte circumstanțe esențiale.
- ...”

Articolul 190

„Persoana arestată preventiv în condițiile art. 185 poate cere, în tot cursul procesului penal, punerea sa în libertate provizorie sub control judiciar sau pe cauțiune.”

Articolul 195 § 1

„Măsura preventivă aplicată poate fi înlocuită cu una mai aspră, dacă necesitatea acesteia este confirmată prin probe, sau cu una mai ușoară, dacă prin aplicarea ei se va asigura comportamentul respectiv al bănuितului, învinuitului, inculpatului, în scopul desfășurării normale a procesului penal și a asigurării sentinței.”

Articolul 308. Examinarea demersurilor privind aplicarea față de învinuit a arestării preventive sau a arestării la domiciliu

„... (2) Demersul cu privire la aplicarea măsurii arestării preventive sau a arestării la domiciliu se examinează fără întârziere de către judecătorul de instrucție, în ședință închisă, cu participarea procurorului, apărătorului și învinuitului.

...

(4) În urma examinării demersului, judecătorul de instrucție adoptă o încheiere motivată privind aplicarea față de învinuit a măsurii arestării preventive ori a arestării la domiciliu sau respinge demersul. În baza încheierii, judecătorul eliberează un mandat de arestare care se înmânează procurorului și învinuitului și care se execută imediat.

...

(6) Judecătorul de instrucție este în drept să soluționeze chestiunea cu privire la necesitatea alegerii unei măsuri preventive mai ușoare. ...”

Articolul 310. Admisibilitatea cererii de eliberare provizorie și soluționarea acesteia

„(1) Judecătorul de instrucție verifică corespunderea cererii de eliberare provizorie prevederilor art. 191 sau 192. Dacă cererea nu corespunde acestor prevederi, judecătorul de instrucție, prin încheiere, respinge cererea ca inadmisibilă, fără citarea părților.

(2) Dacă cererea corespunde cerințelor prevăzute în alin. (1) și este depusă de către învinuit, judecătorul de instrucție decide admisibilitatea cererii și fixează data soluționării acesteia, cu citarea părților.

...

(5) La data fixată, judecătorul de instrucție judecă cererea de eliberare provizorie cu participarea procurorului, învinuitului, apărătorului și reprezentantului lui legal, precum și persoanei care a depus cererea. Soluționarea cererii se face după ascultarea persoanelor prezente.

(6) Dacă cererea este întemeiată și îndeplinește condițiile legii, judecătorul de instrucție, prin încheiere motivată, dispune eliberarea provizorie a învinuitului, stabilind și obligațiile ce vor fi respectate de acesta.”

53. Prevederile relevante din Codul civil sunt următoarele:

Articolul 1405. Răspunderea statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

„(1) Prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnarea ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată. ...”

54. Prevederile relevante ale Legii nr. 1545 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești sunt următoarele:

Articolul 1

„(1) În conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul moral și material, denumit în continuare prejudiciu, cauzat persoanei fizice sau juridice în urma:

a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurii represive de ținere sub arest, tragerii ilegale la răspundere penală, condamnării ilegale;

b) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării ilegale din lucru (funcție),

precum și a altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice;

c) supunerii ilegale la arest administrativ ori la muncă neremunerată în folosul comunității, confiscării ilegale a averii, aplicării ilegale a amenzii;

d) efectuării măsurilor operative de investigații cu încălcarea prevederilor legislației;

e) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, ștampilelor, precum și blocării conturilor bancare.

(2) Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcții de răspundere din organele de urmărire penală, ale procuraturii și din instanțele judecătorești.”

Articolul 4

„Dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul:

a) pronunțării sentinței de achitare;

b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare;

c) adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului administrativ în legătură cu reabilitarea persoanei fizice;

d) adoptării de către Curtea Europeană pentru Drepturile Omului sau de către Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a hotărârii cu privire la repararea prejudiciului sau a realizării acordului amiabil dintre persoana vătămată și reprezentantul Guvernului Republicii Moldova în Comisia Europeană pentru Drepturile Omului și în Curtea Europeană pentru Drepturile Omului. Acordul menționat se aprobă de către Guvernul Republicii Moldova; ...”

55. Prevederile relevante ale Legii cu privire la arestarea preventivă (nr. 1226-XIII) sunt următoarele:

Articolul 32. Măsurile aplicate în cazul în care preveniții refuză să se alimenteze

„... (4) Prevenitul care refuză să se alimenteze se deține, după posibilități, separat de alți preveniți și este supravegheat de lucrătorul medical. Asistența medicală ambulatorie și de urgență se acordă acestei persoane în încăperea în care este deținută ...”

56. Prevederile relevante ale Legii privind organizarea judecătorească (nr. 514-XIII) sunt următoarele:

Articolul 27. Președintele judecătoriei

„(1) Președintele judecătoriei:

... h) în caz de lipsă motivată a judecătorului de instrucție sau în caz de admitere a cererii de recuzare a acestuia, numește un judecător cu experiență pentru a exercita atribuțiile lui.”

ÎN DREPT

I. OBIECȚIILE PRELIMINARE ALE GUVERNULUI

A. Neepuizarea căilor de recurs interne

57. Guvernul a declarat că reclamantul nu a epuizat toate căile de recurs interne disponibile lui. În special, el ar fi putut, dar nu a făcut-o, să invoce prevederile articolului 53 al Constituției, ale articolului 1405 al Codului civil și ale Legii nr. 1545 (a se vedea paragrafele 51, 53 și 54) și a dat drept exemplu cauza *Duca* (nr. 1579/02), care, în baza Legii nr. 1545, a primit compensații la nivel național.

58. Reclamantul a reamintit faptul că el a solicitat de multe ori anularea pe cale judiciară a mai multor pretinse violări, și că de fiecare dată cererile sale au fost respinse.

59. În ceea ce privește Legea nr. 1545 invocată de către Guvern, Curtea notează că dnei *Duca*, într-adevăr, i-a fost acordată o compensație în baza respectivei legi. Curtea, de asemenea, notează că, în conformitate cu articolul 4 al legii respective, aceasta este aplicabilă numai persoanelor care au fost achitate sau față de care urmărirea penală a fost încetată (a se vedea paragraful 54 de mai sus), ceea ce nu este cazul reclamantului. În consecință, Curtea nu consideră că remediul în baza prevederilor Legii nr. 1545 ar fi fost efectiv ca urmare a plângerilor reclamantului (a se vedea *Ostrovar v. Moldova*, 35207/03, (dec.), 22 martie 2005).

60. Curtea notează că articolele 53 al Constituției și 1405 al Codului civil enunță principiul conform căruia orice victimă a erorilor justiției și a acțiunilor ilegale ale anchetatorilor, procurorilor sau instanțelor de judecată, poate pretinde compensații.

61. Este notat faptul că reclamantul s-a adresat instanțelor judecătorești naționale de multe ori, plângându-se de fiecare pretinsă violare invocată de către el în fața Curții, declarând încălcarea drepturilor sale de către organul de urmărire penală (a se vedea paragrafele 12, 16, 20, 21 și 50 de mai sus). Totuși, instanțele judecătorești naționale au respins toate plângerile reclamantului, constatând că nu exista nicio aparență a vreunei violări. În astfel de circumstanțe, Curtea nu este convinsă că remediile sugerate de Guvern s-ar fi soldat cu succes. În consecință, Curtea nu consideră că remediile în baza articolului 53 al Constituției și a articolului 1405 al Codului civil au fost efective în cazul reclamantului.

62. Luând în considerație cele menționate mai sus, Curtea conchide că cererea nu poate fi declarată inadmisibilă, ca urmare a neepuizării căilor de recurs interne. Prin urmare, obiecția Guvernului trebuie respinsă.

B. Pretinsul abuz al reclamantului de dreptul de a depune o cerere

63. În observațiile sale cu privire la fondul cauzei, reclamantul a declarat că dosarul penal intentat împotriva sa este unul politic și că unele din argumentele invocate de către Guvern în apărarea poziției sale sunt similare celor folosite de regimul stalinist.

64. Guvernul a considerat declarațiile reclamantului abuzive și a solicitat radierea cererii de pe rolul Curții.

65. Curtea reamintește că o cerere, în general, nu ar fi respinsă ca fiind abuzivă conform articolului 35 § 3 al Convenției în baza faptului că a fost „ofensatoare” sau „defăimătoare”, decât dacă, în mod intenționat, a fost bazată pe fapte care nu sunt adevărate (a se vedea *Popov v. Moldova*, nr. 74153/01, § 49, 18 ianuarie 2005).

66. Luând în considerație declarațiile făcute de reclamant în această cauză, precum și limbajul folosit de el, Curtea nu consideră că acestea constituie un abuz de dreptul de a depune o cerere. În consecință, această obiecție este, de asemenea, respinsă.

C. Concluzii cu privire la admisibilitate

67. Curtea consideră că pretențiile reclamantului în temeiul articolului 3, articolului 5 §§ 3 și 4 și articolului 8 ale Convenției ridică întrebări de drept care sunt suficient de serioase, încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Curtea, prin urmare, declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va trece imediat la examinarea fondului acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 3 AL CONVENȚIEI

68. Reclamantul a pretins că lipsa asistenței medicale în Izolatorul de Dețenție Provizorie al CCCEC în perioada 12 noiembrie 2004 și 19 ianuarie 2005, constituia un tratament inuman și degradant contrar articolului 3 al Convenției, care prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

A. Argumentele părților

1. Reclamantul

69. Reclamantul a declarat că starea sănătății sale era suficient de gravă pentru a fi incompatibilă cu detenția prelungită în Izolatorul de Detenție Provizorie, în care nu era personal medical. În timp ce autoritățile erau pe deplin conștiente de condiția sa fizică, ele nu au permis ca el să fie examinat de către medicul său de familie sau de către orice alt medic calificat, decât după depunerea cererii sale la Curte. Reclamantul s-a plâns, în special, că deși el era într-o stare critică, gâtul său fiind imobilizat, el nu a fost examinat de un neurolog timp de peste două luni, între 19 noiembrie 2004 și 25 ianuarie 2005. El a subliniat că lipsa asistenței medicale este, de asemenea, contrară articolului 32 § 4 al Legii cu privire la arestarea preventivă, care cere ca persoanele care se află în greva foamei să fie monitorizate de personal medical.

70. El a declarat că Guvernul nu a prezentat probe că în cadrul Izolatorului de Detenție Provizorie era angajat un medic până la 11 februarie 2005 (cum ar fi o listă a salariaților sau a persoanelor angajate în cadrul Izolatorului de Detenție Provizorie).

71. Conform reclamantului, celula sa era supraaglomerată și el era umilit în public fiind încătușat și plasat într-o cușcă în timpul ședințelor de judecată. El a prezentat articole din ziar pentru a susține declarațiile sale cu privire la publicitatea procesului său.

2. Guvernul

72. Guvernul a declarat că tratamentul la care a fost supus reclamantul nu a atins pragul minim conform articolului 3 al Convenției. Orice suferință pe care el ar fi avut-o nu a depășit ceea ce era inerent detenției. Condițiile din Izolatorul de Detenție Provizorie erau corespunzătoare, așa cum rezultă clar din documentele prezentate Curții (a se vedea paragraful 47 de mai sus). În caz de urgență, reclamantul putea fi transportat la un spital din apropiere.

73. Guvernul a subliniat că, pe parcursul detenției sale, reclamantul a fost tratat în spital după ce s-a aflat în greva foamei (de la 29 noiembrie până la 20 decembrie 2004) și că a fost vizitat de medici la 19 și 25 ianuarie 2005 (de un neurochirurg, la ultima dată menționată, precum și ulterior), la 4 și 9 februarie 2005 și, în mod regulat, după această dată. Fiind externat din spital într-o stare a sănătății satisfăcătoare, la 20 decembrie 2004, nu ar fi fost nerezonabil de a împiedica examinarea sa de către un medic în ziua următoare.

74. Comisia Medicală de Stat a determinat că reclamantul putea fi tratat în închisoare. Accesul medicului G. la reclamant trebuia să fie restrictiv, deoarece ei erau prieteni și medicul ar fi putut să-l ajute pe reclamant să-și prejudicieze sănătatea cu scopul de a pretinde mai târziu violarea articolului 3.

B. Aprecierea Curții

1. Principii generale

75. Curtea reamintește că, în conformitate cu jurisprudența sa, maltratarea trebuie să atingă un nivel minim de severitate pentru a cădea sub incidența articolului 3. Evaluarea acestui nivel minim este, prin natura lucrurilor, relativă; el depinde de toate circumstanțele cauzei, precum ar fi durata maltratării, consecințele sale fizice și mintale și, în unele cazuri, de sexul, vârsta și starea sănătății victimei (a se vedea *Kudla v. Poland* (GC), nr. 30210/96, § 91, ECHR 2000-XI, și *Peers v. Greece*, nr. 28524/95, § 67, ECHR 2001-III). Deși scopul maltratării este un factor care trebuie luat în considerație, în special dacă a avut intenția de a umili sau înjosi victima, absența unui astfel de scop nu duce, în mod inevitabil, la constatarea că nu a avut loc o violare a articolului 3 (a se vedea *Peers*, citat mai sus, § 74).

76. Mai mult, nu poate fi exclus faptul că detenția unei persoane care este bolnavă poate ridica chestiuni în conformitate cu articolul 3 al Convenției (a se vedea *Mouisel v. France*, nr. 67263/01, § 37, ECHR 2002-IX).

77. Deși articolul 3 al Convenției nu poate fi interpretat ca impunând o obligație generală de a elibera deținuții pe motive de sănătate, el totuși impune statului obligația de a proteja integritatea fizică a persoanelor private de libertate, de exemplu, prin a le acorda asistența medicală necesară (a se vedea *Hurtado v. Switzerland*, hotărâre din 28 ianuarie 1994, Seria A nr. 280-A, opinia Comisiei, p. 15-16, § 79). Curtea, de asemenea, a subliniat dreptul tuturor deținuților la condiții de detenție compatibile cu demnitatea umană, pentru a asigura că maniera și metoda de executare a măsurilor impuse nu-i supune la suferință sau dificultăți de o intensitate care să depășească nivelul de suferință care nu poate fi evitată, fiind inerentă detenției; în plus, în afara sănătății deținuților, bunăstarea lor trebuie să fie asigurată în mod adecvat, luând în considerație cerințele practice ale detenției (a se vedea *Kudla*, citat mai sus, § 94).

2. Aplicarea acestor principii în această cauză

78. Luând în considerație declarațiile părților cu privire la condițiile materiale de detenție a reclamantului (a se vedea paragrafele 46 și 47 de mai sus), Curtea nu este convinsă că ele au depășit nivelul de severitate cerut pentru ridicarea unei chestiuni în temeiul articolului 3 al Convenției.

Rămâne să fie determinat dacă reclamantul a avut nevoie de asistență medicală regulată, dacă el a fost lipsit de o astfel de asistență, după cum pretinde, iar, în caz afirmativ, dacă aceasta constituie tratament inuman sau degradant contrar articolului 3 al Convenției (a se vedea cf. *Farbtuhs v. Latvia*, nr. 4672/02, § 53, 2 decembrie 2004).

79. Probele din diferite surse medicale prezentate de ambele părți confirmă că reclamantul suferă de trei condiții medicale grave care necesită îngrijire medicală regulată (a se vedea paragrafele 27 și 41- 44 de mai sus).

80. Curtea notează că, în conformitate cu Registrul medical prezentat de Guvern, în perioada detenției sale în Izolatorul de Detenție Provizorie, la care se referă reclamantul în plângerea sa, și anume, între 12 noiembrie și 29 noiembrie 2004 și între 20 decembrie 2004 și 19 ianuarie 2005, el a fost examinat doar o singură dată de către un medic în Izolatorul de Detenție Provizorie, în ziua celui de-al doilea arest al său – 19 noiembrie 2004 (a se vedea paragraful 38 de mai sus).

81. Argumentul Guvernului că medicul R.V. i-a acordat reclamantului asistență medicală zilnică, în perioada aflării sale în detenție, nu poate fi acceptat, deoarece Registrul medical nu conține nicio indicație în acest sens. Mai mult, numele medicului R.V. apare pentru prima dată în documentele prezentate de Guvern, abia la 11 februarie 2005, ceea ce corespunde declarației reclamantului că acest medic a fost angajat numai după ce cererea reclamantului a fost comunicată Guvernului.

82. Curtea notează, în continuare, că reclamantului nu numai i-a fost refuzată o asistență medicală adecvată de către administrația Izolatorului de Detenție Provizorie, dar, de asemenea, i-a fost negată posibilitatea de a primi o astfel de asistență din alte surse, precum ar fi medicul său de familie sau oricare alți medici calificați (a se vedea paragrafele 28 și 33 de mai sus).

Guvernul a declarat că restricția vizitelor medicului G. a fost justificată de motive de securitate. Curtea notează că acest motiv a fost invocat pentru prima dată în timpul procedurilor în fața ei și trebuie, prin urmare, să fie tratat cu precauție, mai ales în absența oricărei forme de justificare (a se vedea *Nikolov v. Bulgaria*, nr. 38884/97, § 74 et seq., 30 ianuarie 2003).

Totuși, nicio explicație nu a fost dată cu privire la refuzul de a permite vizite din partea altor medici decât medicul G. (a se vedea paragrafele 28 și 29 de mai sus).

83. Prin urmare, Curtea consideră că reclamantului nu i-a fost acordată o asistență medicală suficientă și că Guvernul nu a prezentat o explicație plauzibilă pentru lipsa asistenței medicale de bază în Izolatorul de Detenție Provizorie și pentru refuzul de a permite asistență medicală din exterior. Curtea conchide că reclamantul nu a primit asistență medicală suficientă în perioada aflării sale în Izolatorul de Detenție Provizorie.

84. Este notat faptul că reclamantul s-a aflat timp de trei săptămâni într-un spital pentru deținuți, între 29 noiembrie și 20 decembrie 2004. Pe parcursul șederii sale în spital, el s-a plâns de multe ori de durere în regiunea cervicală a coloanei vertebrale și de amortire a degetelor și a mâinilor (a se vedea paragraful 31 de mai sus). Totuși, el a fost examinat de un neurolog doar o singură dată

(la 15 decembrie 2004), iar recomandarea neurologului de a fi consultat de un neurochirurg nu a fost urmată.

85. Rezultă, prin urmare, că reclamantului nu i s-a acordat asistență medicală suficientă și în spital.

86. Nu a fost înaintată nicio pretenție că pe parcursul perioadei relevante reclamantul ar fi avut vreo urgență medicală sau ar fi fost expus unor dureri grave sau prelungite, ca urmare a lipsei asistenței medicale adecvate. Prin urmare, Curtea constată că suferința pe care el a suportat-o nu a constituit tratament inuman. Totuși, Curtea va determina dacă suferința reclamantului constituie tratament degradant în sensul articolului 3 al Convenției.

87. În mod clar, reclamantul a suferit datorită consecințelor stării sale, chiar și când s-a aflat în spital (a se vedea paragraful 31 de mai sus). De la început, el a fost bine informat despre starea sa și riscurile în legătură cu aceasta, la fel ca și despre necesitatea de a menține un nivel de stabilitate psihologică, deja afectată de acuzații de comitere a unei infracțiuni grave. El nu putea să nu știe că risca în orice moment o urgență medicală cu consecințe foarte grave și că o asistență medicală imediată nu era disponibilă. Acest lucru trebuie să-i fi provocat o îngrijorare considerabilă.

Faptul că el ar fi putut fi transportat la un spital nu afectează această constatare, deoarece pentru a suna și chema o ambulanță, era necesar ca administrația CCCEC să dea permisiunea, o decizie dificil de luat în absența unui sfat medical profesionist.

88. Curtea notează câțiva factori suplimentari. Reclamantul a fost adus în fața instanței de judecată în cătușe și ținut într-o cușcă în timpul ședințelor de judecată, chiar dacă el era în permanență păzit și purta un guler chirurgical în jurul gâtului. Medicul său a trebuit să-i măsoare tensiunea arterială printre gratiile cuștii în fața publicului (a se vedea paragrafele 36, 37 și 45 de mai sus).

89. Curtea notează, în continuare, absența unei condamnări anterioare sau a oricărei probe care să dea motive serioase de a avea frică că reclamantul ar fi putut să recurgă la violență pe parcursul ședințelor de judecată (a se vedea paragraful 9 de mai sus). Curtii i se pare că măsurile de siguranță menționate mai sus nu au fost justificate de circumstanțele cauzei și că ele au contribuit la umilirea reclamantului. De asemenea, se ia în considerație și faptul că (a se vedea paragraful 71 de mai sus) cauza a fost larg mediatizată și că acțiunile menționate mai sus au fost – probabil – atent urmărite de public și mass-media (*Mouisel v. France*, nr. 67263/01, § 47, ECHR 2002–IX).

90. În opinia Curtii, omisiunea de a asigura asistență medicală de bază reclamantului atunci când acesta, în mod clar, a necesitat-o și a solicitat-o, la fel ca și refuzul de a permite o asistență medicală specializată independentă, împreună cu alte forme de umilire, așa precum s-a notat în paragraful 88 de mai sus, au

constituit tratament degradant în sensul articolului 3 al Convenției (a se vedea *Kudla v. Poland*, citată mai sus, § 94; *Farbtuhs v. Latvia*, § 51; *Nevmerzhitsky v. Ukraine*, nr. 54825/00, § 106, 5 aprilie 2005).

91. Prin urmare, a existat o violare a articolului 3 al Convenției în această privință.

III. PRETINSELE VIOLĂRI ALE ARTICOLULUI 5 § 3 AL CONVENȚIEI

92. Reclamantul pretinde câteva violări ale articolului 5 § 3 al Convenției, ale cărui prevederi relevante sunt următoarele:

„Orice persoană arestată sau deținută, în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit. (c) din prezentul articol, trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii”.

A. Motivarea insuficientă a deciziilor

1. Argumentele părților

93. Reclamantul a pretins că deciziile prin care s-a ordonat arestarea sa preventivă la 22 noiembrie 2004 și prelungirea acesteia la 26 noiembrie 2004, la fel ca și deciziile din 14 și 20 decembrie 2004 cu privire la cererile sale *habeas corpus*, nu au fost bazate pe motive suficiente și relevante. Instanțele de judecată și-au fondat deciziile lor în principal pe citarea prevederilor legilor. În declarațiile sale atât în fața instanțelor judecătorești naționale, cât și în fața Curții, reclamantul a prezentat argumente împotriva fiecărui motiv pus la baza arestării preventive. El a subliniat că instanțele judecătorești nu au dat argumente detaliate cu privire la faptul de ce ele au considerat oricare din motivele citate ca fiind întemeiate în cazul reclamantului.

94. Guvernul a declarat că instanțele naționale au motivat suficient de detaliat deciziile lor. În special, Guvernul pretinde că instanțele judecătorești și-au fondat deciziile pe probele din dosarul penal, de exemplu, declarațiile martorilor, deciziile Consiliului municipal Chișinău, un contract, rezultatele unei companii de audit, precum și alte probe.

2. Aprecierea Curții

95. Curtea reamintește că, conform articolului 5 § 3 al Convenției, o persoană acuzată de săvârșirea unei infracțiuni trebuie să fie întotdeauna eliberată în cursul procedurii, cu excepția cazului când statul poate dovedi că există motive „relevante și suficiente” care să justifice detenția continuă a persoanei (*Yağcı and Sargin v. Turkey*, hotărâre din 8 iunie 1995, Seria A nr. 319-A, § 52).

96. Mai mult, instanțele judecătorești naționale „trebuie să examineze toate faptele în favoarea sau defavoarea existenței unei necesități publice stringente, care ar justifica, luând în considerație principiul prezumției nevinovăției, o abateră de la regula respectării libertății individuale a persoanei și să le indice în deciziile lor cu privire la cererile de eliberare” (*Letellier v. France*, hotărâre din 26 iunie 1991, Seria A nr. 207, § 35).

97. Articolul 5 § 3 al Convenției nu poate fi interpretat ca autorizând aplicarea necondiționată a detenției preventive, care să dureze nu mai mult de o anumită perioadă. Justificarea pentru orice perioadă de detenție, indiferent de cât e de scurtă, trebuie să fie, în mod convingător, demonstrată de autorități (*Belchev v. Bulgaria*, nr. 39270/98, § 82, 8 aprilie 2004).

98. O funcție suplimentară a unei decizii motivate este de a dovedi părților că ele au fost auzite. Mai mult, o decizie motivată dă unei părți posibilitatea de a depune apel împotriva acesteia, la fel ca și posibilitatea ca decizia să fie revizuită de o instanță de apel. Numai prin adoptarea unei decizii motivate poate exista un control public al administrării justiției (*Suominen v. Finland*, nr. 37801/97, § 37, 1 iulie 2003).

99. Chiar dacă articolul 5 al Convenției „nu impune judecătorului care examinează o cerere de apel împotriva detenției, obligația de a se referi la fiecare argument care se conține în declarațiile apelantului, garanțiile sale ar fi lipsite de esență dacă judecătorul, bazându-se pe legislația și practica naționale, ar putea să trateze ca irelevante sau să nu ia în considerație fapte concrete invocate de deținut și capabile să pună la îndoială existența condițiilor esențiale pentru „legalitatea”, în sensul Convenției, a privării de libertate.” (*Nikolova v. Bulgaria* (GC), nr. 31195/96, § 61, ECHR 1999-II). În acest context, „argumentele în favoarea și defavoarea eliberării nu trebuie să fie „generale și abstracte” (*Smirnova v. Russia*, nr. 46133/99 și 48183/99, § 63, ECHR 2003-IX (extrase)).

100. Curtea notează că reclamantul a prezentat instanțelor judecătorești naționale argumente substanțiale, punând la îndoială fiecare motiv al detenției sale. El s-a referit, spre exemplu, la faptul că, din momentul eliberării primului mandat de arest, el niciodată nu a împiedicat în vreun fel urmărirea penală și s-a prezentat în fața autorităților relevante ori de câte ori a fost citat. Comportamentul său cu privire la urmărirea penală a fost întotdeauna ireproșabil. Familia și toate bunurile sale sunt în Moldova, reclamantul neavând pe nimeni peste hotare și câteva ziare erau pregătite să ofere garanții pentru eliberarea sa în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală. Reclamantul a fost, de asemenea, gata să predea pașaportul său ca o asigurare că el nu va părăsi statul (a se vedea paragraful 12 de mai sus).

101. În continuare, Curtea notează că instanțele judecătorești naționale nu au acordat nicio considerație acestor argumente în deciziile lor relevante,

tratându-le aparent ca fiind irelevante pentru examinarea legalității detenției preventive a reclamantului, chiar dacă ele au fost obligate să ia în considerație astfel de factori conform articolului 176 § 3 al Codului de procedură penală (a se vedea paragraful 52 de mai sus). Acest lucru este frapant, dat fiind faptul că, la 18 noiembrie 2004, Curtea de Apel a constatat că un număr din acei factori pledau împotriva detenției reclamantului. Celelalte instanțe judecătorești fie nu au reținut argumentele prezentate de către reclamant, fie le-au notat pe scurt, fără a se pronunța asupra acestora. Ele s-au limitat la a repeta, în deciziile lor, într-un mod abstract și stereotipic motivele formale pentru detenție prevăzute de lege. Aceste motive au fost citate fără a se face vreo încercare de a arăta cum se aplică ele în cauza reclamantului.

102. În observațiile sale din luna martie a anului 2005, Guvernul a încercat să justifice necesitatea detenției reclamantului prin invocarea unor noi motive pe care instanțele judecătorești naționale nu s-au bazat (a se vedea paragraful 94 de mai sus). Curtea reiterează că nu este sarcina sa de a lua locul autorităților naționale care au ordonat detenția reclamantului. Revine acestor instanțe să examineze toate faptele în favoarea sau defavoarea detenției și să le expună în hotărârile lor. Prin urmare, noile motive ale Guvernului, care au fost invocate pentru prima dată în procedurile în fața Curții, nu pot fi luate în considerație de către Curte (*Nikolov v. Bulgaria*, nr. 38884/97, § 74 et seq., 30 ianuarie 2003).

103. În lumina celor menționate mai sus, Curtea consideră că motivele pe care s-au bazat Judecătoria Buiucani și Curtea de Apel Chișinău, în deciziile lor cu privire la detenția preventivă a reclamantului și prelungirea acesteia, nu au fost „relevante și suficiente”.

104. Prin urmare, a existat o violare a articolului 5 § 3 al Convenției în această privință.

B. Pretinsa lipsă de competență a unor judecători să dispună eliberarea reclamantului

1. Argumentele părților

105. Reclamantul a pretins, în continuare, în temeiul articolului 5 § 3 al Convenției, că judecătorii care au dispus (la 15 și 22 noiembrie 2004) și ulterior au prelungit (la 26 noiembrie 2004 și 14 decembrie 2004) detenția sa preventivă și au respins cererile sale *habeas corpus* (la 14 decembrie 2004) nu erau „judecători de instrucție”, așa cum este cerut de prevederile legii și nu erau competenți să dispună eliberarea sa.

106. Reclamantul s-a referit la faptul că Guvernul nu a prezentat nicio probă care ar confirma că judecătorul de instrucție a fost absent la datele relevante și că președintele Judecătoriei Buiucani nu a luat nicio decizie formală de a înlocui judecătorul de instrucție.

107. Guvernul a notat că toate deciziile relevante au fost luate de judecători împuterniciți cu deplină competență și corespunzând cerințelor de independență și imparțialitate. La luarea deciziilor lor, acei judecători au audiat personal reclamantul. În sfârșit, acei judecători au avut împuternicirea de a dispune eliberarea reclamantului pe parcursul desfășurării procesului penal. În acest sens, Guvernul a declarat că, în conformitate cu articolul 27 § 1 h) al Legii cu privire la organizarea judecătorească, președintele instanței de judecată poate, ca excepție, în cazul absenței motivate a judecătorului de instrucție, să numească un alt judecător experimentat pentru îndeplinirea aceluiași funcții (a se vedea paragraful 56 de mai sus).

Deoarece dl T., judecător de instrucție în cadrul Judecătoriei Buiucani, a fost absent la 22 și 25 noiembrie 2004, președintele a acționat în conformitate cu legea și a examinat el însuși cauza. Guvernul a prezentat probe că, la 3 decembrie 2004, judecătorul de instrucție al Judecătoriei Buiucani a fost transferat la o altă instanță și, prin urmare, președintele a trebuit să examineze cauza el însuși.

2. *Aprecierea Curții*

108. Curtea reamintește că rolul magistratului, la care se face referire în articolul 5 § 3 al Convenției, este de a revizui circumstanțele care pledează în favoarea sau defavoarea detenției și de a decide, făcând trimitere la criteriile legale, dacă sunt motive care să justifice detenția sau să ordone eliberarea în lipsa unor astfel de motive. Înainte ca să se poată spune că un „magistrat” exercită „atribuții judiciare” în sensul acestei prevederi, el sau ea trebuie să satisfacă anumite condiții care să acorde o garanție pentru persoana deținută împotriva oricărei lipsiri de libertate arbitrară sau nejustificate (a se vedea *Scheisser v. Switzerland*, hotărâre din 4 decembrie 1979, Seria A, nr. 34, p. 13-14, § 31).

109. Astfel, „magistratul” trebuie să fie independent de executiv și de părți. „Magistratul” trebuie să audieze persoana adusă în fața lui personal și să decidă dacă detenția este sau nu justificată. Dacă ea nu este justificată, „magistratul” trebuie să aibă competența de a emite un ordin obligatoriu de eliberare a deținutului (a se vedea hotărârea *Scheisser* menționată mai sus, p. 13-14, § 31, și hotărârea *Ireland v. the United Kingdom* din 18 ianuarie 1978, Seria A, nr. 25, p. 75-76, § 199) (*Niedbala v. Poland*, nr. 27915/95, §§ 49-50, 4 iulie 2000).

110. Curtea observă, mai întâi, că nu i s-a prezentat nicio probă pentru susținerea opiniei că niciunul din judecătorii care au luat deciziile relevante nu au fost independenți sau că au fost parțiali. Judecătorii au audiat reclamantul personal și au luat deciziile lor după ce au ascultat argumentelor ambelor părți.

111. În timp ce legislația națională cere ca deciziile cu privire la detenție să fie luate de un judecător de instrucție, ea, de asemenea, permite înlocuirea aceluiași judecător cu un alt judecător în caz de absență. Este adevărat că procedurile nu au fost atât de transparente precum ar fi putut fi (de exemplu, ar fi putut fi prezentate copii ale deciziilor președintelui Judecătoriai Buiucani prin care s-a autorizat înlocuirea și proba absenței judecătorului de instrucție). Totuși, în astfel de chestiuni de administrare internă a instanței de judecată, autorităților naționale li se acordă o anumită marjă de apreciere și rolul Curții este limitat la verificarea dacă aranjamentele care au rezultat oferă garanții suficiente împotriva detenției arbitrare.

112. Curtea, prin urmare, constată că în această cauză, judecătorii care au decis să ordone detenția preventivă a reclamantului pot fi considerați judecători competenți să ordone eliberarea reclamantului pe parcursul desfășurării procesului penal.

113. Prin urmare, nu a existat o violare a articolului 5 § 3 în această privință.

C. Pretinsul refuz de a audia un martor

114. În cererea sa inițială, reclamantul a înaintat o pretenție, în temeiul articolului 5 al Convenției, despre pretinsul refuz al instanțelor judecătorești naționale de a audia un martor pe parcursul procedurilor cu privire la arestarea preventivă. Totuși, în observațiile sale din 15 aprilie 2005 reclamantul a exprimat dorința sa de a retrage această pretenție. Prin urmare, Curtea nu o va examina.

IV. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 5 § 4 AL CONVENȚIEI

115. Reclamantul, de asemenea, a susținut că din cauza duratei de timp în care a fost examinată cererea sa *habeas corpus*, statul pârât a violat articolul 5 § 4 al Convenției care prevede următoarele:

„Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală.”

A. Argumentele părților

116. Reclamantul s-a plâns că cea de-a doua cerere a sa *habeas corpus* depusă la 13 ianuarie 2005 nu a fost examinată de către Judecătoria Centru la ședințele sale de judecată din 13, 20 și 27 ianuarie 2005, deoarece instanța de fiecare dată a amânat ședința fără a examina cererea sa. Acest lucru a extins durata examinării

legalității detenției sale continue în afara a ceea ce poate fi considerat o examinare promptă conform articolului 5 § 4 al Convenției.

117. Guvernul a declarat că a fost imposibil pentru instanța de judecată să examineze cererea *habeas corpus* mai devreme decât a făcut-o. Judecătorul a trebuit să decidă mai întâi dacă să conexeze dosarul reclamantului cu alte dosare și a avut nevoie să studieze toate dosarele. Un alt judecător împuternicit cu examinarea dosarelor conexeate urma apoi să examineze cererea. La 24 ianuarie 2005, acel judecător a fost ales. Cererea reclamantului de recuzare a judecătorului a fost respinsă la 27 ianuarie 2005, dar instanța nu a putut să examineze cererea *habeas corpus* din cauza unor circumstanțe de ordin personal (mama judecătorului a decedat) și cererea a fost examinată la cea mai apropiată dată posibilă, 2 februarie 2005. Durata examinării cererii a fost, astfel, parțial determinată de circumstanțele excepționale ale cauzei și parțial de comportamentul reclamantului.

Guvernul, de asemenea, a declarat că detenția preventivă a reclamantului a fost incorporată în decizia judecătorească precedentă și că nu a existat necesitatea unei examinări suplimentare a cererii (referindu-se la cauza *De Wilde, Ooms și Versyp v. Belgium*, hotărâre din 18 iunie 1971, Seria A, nr. 12).

B. Aprecierea Curții

118. Curtea reiterează că articolul 5 § 4, garantând persoanelor deținute un drept de a iniția proceduri de contestare a legalității privării lor de libertate, de asemenea, proclamă dreptul lor, ca urmare a inițierii unor astfel de proceduri, la o hotărâre judecătorească rapidă cu privire la legalitatea detenției și să dispună eliberarea lor dacă detenția se dovedește ilegală (a se vedea *Musial v. Poland* (GC), nr. 24557/94, § 43, ECHR 1999-II). Întrebarea dacă dreptul persoanei în virtutea articolului 5 § 4 a fost respectat, trebuie să fie determinată în lumina circumstanțelor fiecărei cauze în parte (a se vedea, *mutatis mutandis*, *the R.M.D. v. Switzerland*, hotărâre din 26 septembrie 1997, *Reports* 1997-VI, p. 2013, § 42).

119. În această cauză, cererea *habeas corpus* a fost depusă la 13 ianuarie 2005 și a fost respinsă la 2 februarie 2005. Instanța de judecată a avut, între timp, trei ședințe la 13, 20 și 27 ianuarie 2005.

120. Curtea consideră că perioada de 21 de zile care s-a scurs până când instanțele au examinat cererea reclamantului *habeas corpus* din 13 ianuarie 2005, nu corespunde cerinței unei hotărâri judecătorești rapide în sensul articolului 5 § 4 al Convenției (*Kadem v. Malta*, nr. 55263/00, § 45, 9 ianuarie 2003 și *Rehbock v. Slovenia*, nr. 29462/95, § 82 et seq., ECHR 2000-XII).

121. Se ia notă de faptul că instanțele au trebuit să decidă asupra unor chestiuni administrative, cum ar fi conexarea cauzelor și formarea unei noi compo-

nențe a instanței care să se pronunțe asupra cauzelor conexe, precum și să examineze recuzarea unui judecător. Totuși, astfel de considerațiuni nu ar fi trebuit să aibă prioritate față de revizuirea legalității detenției reclamantului, având în vedere importanța chestiunii respective pentru reclamant.

122. Curtea acordă o importanță specială faptului că reclamantul și-a fondat cererea sa *habeas corpus* pe astfel de circumstanțe, precum starea rea a sănătății sale și absența îngrijirii medicale în cadrul Izolatorului de Detenție Provizorie, circumstanțe pe care Curtea le-a constatat ca fiind adevărate (a se vedea paragrafele 78-91 de mai sus). De asemenea, el s-a referit la un fapt nou și relevant, și anume declarațiile fostului anchetator G.G. (a se vedea paragraful 18 de mai sus). Aceste două elemente au urgentat examinarea cererii și trebuiau luate în considerație de instanțele judecătorești naționale. Aceasta a fost, de asemenea, prima oportunitate pentru instanța care examina cauza să se pronunțe asupra cererii *habeas corpus* a reclamantului, după ce ea a primit întregul dosar de la procuratură și a putut să-și formeze o opinie mai informată decât anterior atât cu privire la legalitatea detenției, cât și la orice pretins pericol care ar fi putut surveni ca urmare a eliberării reclamantului pe parcursul procesului. Totuși, instanța de judecată a așteptat trei săptămâni înainte de a folosi această oportunitate.

123. În ceea ce privește argumentul Guvernului că detenția preventivă a reclamantului a fost incorporată în decizia judecătorească precedentă, Curtea notează că detenția reclamantului a fost prelungită ultima dată până la 29 decembrie 2004 și nu a fost reînnoită (a se vedea paragrafele 14 și 19 de mai sus). Rezultă că contestarea legalității detenției la 13 ianuarie 2005 nu a fost incorporată în nicio decizie judecătorească.

Cât privește motivele invocate de Guvern cu privire la circumstanțele personale care au împiedicat instanța de judecată să se pronunțe asupra cererii *habeas corpus* a reclamantului la 27 ianuarie 2005, Curtea notează că acest motiv a fost pentru prima dată invocat în cadrul procedurilor în fața ei și că el nu poate justifica omisiunea de a se conforma cerințelor articolului 5 § 4 al Convenției (a se vedea paragrafele 102 și 117 de mai sus).

124. Prin urmare, a existat o violare a articolului 5 § 4 al Convenției.

V. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 8 § 1 AL CONVENȚIEI

125. Reclamantul a pretins, de asemenea, că conversațiile cu avocatul său au fost ascultate sau interceptate și că autoritățile nu i-au asigurat condiții adecvate pentru discuții în condiții de confidențialitate cu avocatul său, ceea ce a constituit o violare a articolului 8 § 1 al Convenției, care prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.”

A. Argumentele părților

126. Reclamantul a pretins, în temeiul articolului 8 al Convenției, că administrația penitenciarului ar fi comis o ingerință în dreptul său de a comunica în condiții de confidențialitate cu avocatul său. El a putut vorbi cu avocatul său doar printr-un perete din sticlă cu găuri care nu permitea o discuție normală. În opinia sa, nu existau garanții că conversațiile lor nu erau ascultate sau interceptate de către administrația Izolatorului de Detenție Provizorie, reclamantul suspectând că ele erau ascultate sau interceptate. Mai mult, el și avocatul său nu puteau lucra împreună asupra documentelor sau să facă schimb de ele. El a declarat că cererea sa adresată Curții a fost semnată de către avocatul său, iar el ulterior a semnat procura pentru avocat în timpul unei ședințe de judecată.

Reclamantul a prezentat o decizie a Baroului Avocaților din Republica Moldova de declarare a grevei la 1-3 decembrie 2004, avocații refuzând să participe la orice măsuri procedurale cu privire la persoanele deținute în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC, până când administrația va accepta să asigure avocaților încăperi pentru întrevederi confidențiale cu clienții lor.

127. Guvernul a declarat că legislația națională asigură dreptul la întrevederi confidențiale cu avocatul, fără a limita numărul și durata acestora, precum și siguranța reclamantului și a avocatului său. Datorită caracterului periculos al infracțiunilor care țin de competența CCCEC, Izolatorul său de Detenție Provizorie a trebuit echipat cu o cameră pentru întrevederi, unde avocații și clienții acestora sunt separați de un perete din sticlă cu găuri, care permite purtarea unei discuții normale. Guvernul a subliniat că camera nu a fost niciodată echipată cu mijloace tehnice de ascultare sau interceptare, după cum se vede în înregistrarea video și în fotografiile ale camerei respective prezentate Curții. Mai mult, acest lucru a fost confirmat și de Curtea de Apel Chișinău în hotărârea sa din 3 decembrie 2004.

B. Aprecierea Curții

128. Curtea reamintește că comunicarea confidențială cu avocatul este protejată de Convenție ca o garanție importantă a dreptului unei persoane învinuite la apărare, nerespectarea căreia ar face ca asistența avocatului să piardă mult din utilitatea sa (a se vedea *Ocalan v. Turkey* [GC], nr. 46221/99, §§ 132 și 133, ECHR 2005-...). În timp ce o astfel de pretenție ar fi, în mod normal, examinată prin prisma articolelor 5 sau 6 ale Convenției – care nu au fost invocate de reclamant în acest context –, nu poate fi exclus că o astfel de chestiune poate fi ridicată în temeiul articolului 8, în special, când se pretinde că autoritățile au ascultat conversațiile lor.

129. Totuși, în această cauză, reclamantul nu a prezentat nicio probă care să susțină pretențiile sale. Astfel, această parte a plângerii nu are niciun suport.

130. Reclamantul, de asemenea, a pretins că peretele din sticlă a constituit un impediment în pregătirea apărării sale împreună cu avocatul său. În timp ce peretele din sticlă a putut crea anumite obstacole în comunicarea eficientă cu avocatul său (așa precum a fost sugerat de greva avocaților Baroului de Avocați din Republica Moldova), se pare că acele dificultăți, în această cauză, nu au împiedicat reclamantul să aibă o apărare efectivă în fața instanțelor judecătorești naționale.

131. În lumina celor menționate mai sus, Curtea constată că nu a existat o violare a articolului 8 al Convenției.

VI. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

132. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul moral

133. Reclamantul a pretins 55,000 EURO cu titlu de prejudiciu moral suferit ca rezultat al încălcării drepturilor sale garantate de Convenție: 20,000 EURO pentru violarea articolului 3; 30,000 EURO pentru violarea articolului 5 și 5,000 EURO pentru violarea articolului 8 ale Convenției. El a citat jurisprudența Curții pentru a dovedi că sume comparabile au fost acordate pentru violări ale acestor articole.

134. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de reclamant, declarând că este excesivă în lumina jurisprudenței Curții. Guvernul a declarat că jurisprudența citată de reclamant cu privire la violări ale articolului 3 se referă la situații care nu au nimic în comun cu cauza sa în ceea ce privește natura și seriozitatea violărilor pretinse, consecințele asupra reclamantului și atitudinea autorităților de stat.

Autoritățile au luat toate măsurile de a asigura reclamantului condiții conforme stării sănătății sale și tratamentul său nu a atins pragul minim prevăzut de articolul 3 al Convenției. Orice constatare a unei violări a articolului 5 al Convenției ar trebui să constituie în sine o satisfacție echitabilă suficientă, deoarece nu sunt probe că reclamantul ar fi fost eliberat, dacă nu ar fi avut loc violări. Orice constatare a unei violări a articolului 8 al Convenției ar trebui să aibă un rezultat similar, în special având în vedere că reclamantul și-a retras o parte a pretențiilor sale în temeiul acestui articol și al omisiunii de a da detalii sau cita jurisprudența în această privință.

135. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzate stări de stres și îngrijorare, mai ales, ca urmare a ignorării evidente a necesităților sale medicale

de către autorități și insuficiența motivelor pentru a dispune detenția sa. Ea acordă reclamantului suma totală de 4,000 EURO cu titlu de prejudiciu moral.

B. Costuri și cheltuieli

136. Reclamantul a pretins alte 7,808 EURO cu titlu de costuri și cheltuieli de reprezentare. El a prezentat copia unui contract de asistență juridică încheiat cu avocatul său, în conformitate cu care avocatul urma să fie plătit „conform unui onorariu de 60-100 EURO pe oră, bazat pe un orar al orelor efectiv lucrate”. De asemenea, el a anexat o listă a orelor de lucru la pregătirea cauzei (69 ore) și onorariul pe oră pentru fiecare tip de activitate. El a invocat faptul că avocatul său are o experiență largă în domeniul drepturilor omului, câștigând cauze extrem de complexe în fața Curții, precum *Ilașcu și Alții c. Moldovei și Rusiei* ([GC], nr. 48787/99, ECHR 2004-...). El a inclus cheltuielile pentru poșta rapidă în cererea sa.

137. Guvernul a considerat aceste pretenții ca fiind nejustificate. El a declarat faptul că reprezentantul reclamantului nu a oferit o explicație detaliată cu privire la natura serviciilor prestate clientului său sau costul fiecărui serviciu. În timp ce a recunoscut că cauza „a ridicat chestiuni complexe de fapt și de drept”, Guvernul a contestat necesitatea de cercetare a jurisprudenței Curții timp de 15 ore și numărul orelor pentru pregătirea observațiilor reclamantului. Guvernul, de asemenea, a arătat că costurile de transmitere a documentelor prin poșta rapidă au fost mai mici decât cele cerute de reclamant și că el și-a retras cererea sa de aplicare a măsurilor provizorii, ceea ce a făcut ca un număr din preținsele ore de lucru să fie irelevant. Guvernul a solicitat Curții să respingă cererea reclamantului de rambursare a costurilor și cheltuielilor, așa cum a fost făcut în câteva cauze anterioare.

138. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (*Croitoru v. Moldova*, nr. 18882/02, § 35, 20 iulie 2004). În conformitate cu articolul 60 § 2 al Regulamentului Curții, o listă detaliată a tuturor pretențiilor urmează a fi prezentată, în caz contrar, Camera poate respinge pretenția în întregime sau în parte.

139. În această cauză, luând în considerație lista detaliată prezentată de reclamant, numărul și complexitatea chestiunilor care au fost analizate, dar și că s-a constatat că nu a existat o violare în privința a două pretenții, Curtea acordă reclamantului 3,000 EURO cu titlu de costuri și cheltuieli de reprezentare.

C. Dobânda de întârziere

140. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Respinge* obiecțiile preliminare ale Guvernului;
2. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 3 al Convenției;
3. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 5 § 3 al Convenției în ceea ce privește motivarea insuficientă a detenției;
4. *Hotărăște* că nu a existat o violare a articolului 5 § 3 al Convenției în ceea ce privește deciziile luate de judecători competenți să dispună eliberarea reclamantului pe parcursul procesului;
5. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 5 § 4 al Convenției în ceea ce privește durata examinării cererii *habeas corpus* a reclamantului;
6. *Hotărăște* că nu a existat o violare a articolului 8 al Convenției în ceea ce privește lipsa confidențialității comunicării dintre avocat-client;
7. *Hotărăște*:
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, 4,000 EURO cu titlu de prejudiciu moral și 3,000 EURO cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente.
8. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și notificată în scris la 4 octombrie 2005, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefieră

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA SAVIȚCHI c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 11039/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

11 octombrie 2005

DEFINITIVĂ

11/01/2006

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Savițchi c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
 Dl J. CASADEVALL,
 Dl G. BONELLO,
 Dl R. MARUSTE,
 Dl S. PAVLOVSKI,
 Dl L. GARLICKI,
 Dl J. BORREGO BORREGO, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 20 septembrie 2005 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 11039/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte în conformitate, cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, Julieta Savițchi („reclamantul”), la 17 aprilie 2001.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl Vladislav Gribincea, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul a pretins, în special, că dreptul său la libertatea de exprimare a fost încălcat ca rezultat al hotărârilor judecătorești pronunțate în urma acțiunilor pentru defăimare înaintate împotriva sa.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții). În cadrul acestei Secțiuni, Camera care va examina cauza (articolul 27 § 1 al Convenției) a fost constituită în conformitate cu articolul 26 § 1 al Regulamentului Curții.

5. La 1 noiembrie 2004, Curtea a schimbat componența Secțiunilor sale (articolul 25 § 1 al Regulamentului Curții). Această cauză a fost repartizată Secțiunii a Patra nou-constituită (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții).

6. Printr-o decizie din 1 februarie 2005, Curtea a declarat cererea admisibilă.

7. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații cu privire la fondul cauzei (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții), iar Camera a decis, după consultarea părților, că o audiere cu privire la fondul cauzei nu a fost necesară (articolul 59 § 3 *in fine* al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

8. Reclamantul, d-a Julieta Savițchi, este cetățean al Republicii Moldova, care s-a născut în 1970 și locuiește în Chișinău. El este jurnalist.

9. La 2 octombrie 1999, ziarul de limbă rusă „Новый порядок” a publicat un articol intitulat „ГАИ, ГАИ - моя звезда” semnat de reclamant. Articolul conținea *inter alia* următoarele:

„...Aceasta este o istorie destul de banală pentru noi, cetățenii de rând, și un fenomen normal pentru inspectorii poliției rutiere. În orice caz, aceasta servește ca un bun exemplu al „sindromului de vedetă” de care suferă inspectorii poliției rutiere.

O persoană conducea propriul său Moskvich pe strada Ștefan cel Mare. Să zicem că-l cheamă „Victor”. Când s-a apropiat de intersecția străzilor Ștefan cel Mare și Tighina, semaforul a arătat roșu și, ca orice persoană normală, Victor a frânat. Însă persoanele care respectă regulile nu sunt întotdeauna norocoase. Un automobil luxos de marca Opel, care se deplasa cu viteză, a lovit vechiul Moskvich. Ambele automobile au fost avariate, însă Moskvich-ul într-o măsură mai mare. Victor a rămas la locul accidentului, ca orice bărbat care crede în strictețea legii, așteptând sosirea poliției și verdictul just și înțelept al acesteia. Proprietarul automobilului Opel, deși era conștient de vinovăția sa, a accelerat și a dispărut.

După ceva timp, un sergent al poliției rutiere a sosit la fața locului și a început să ia măsuri și să investigheze cazul, făcând notițe într-un caiet. În toial investigației, a apărut și proprietarul Opel-ului, însă fără automobil. Acesta a așteptat până ce polițistul și-a finisat lucrul ca apoi să-i comunice că va merge la sediul Direcției Poliția Rutieră Municipală să soluționeze problema.

La sediul Direcției Poliția Rutieră Municipală, proprietarii celor două automobile și polițistul au fost primiți de o persoană în vârstă cu epoleți de sergent-major (mai târziu, noi am aflat că acesta lucra în cadrul serviciului operativ). Proprietarul automobilului Opel i s-a adresat acestuia într-o manieră destul de amicală, numindu-l „Jora”. Sergentul-major Jora s-a apropiat de tânărul sergent care a investigat accidentul și l-a întrebat într-un mod care suna mai curând a ordin: „De câți ani lucrezi în Poliția Rutieră? - De doi ani Iar eu lucrez de douăzeci de ani; prin urmare, ar trebui să mă ascuți. Nu scrie nimic, lasă-i pe oameni să se înțeleagă singuri între ei, iar cel vinovat (proprietarul Opel-ului) să-i plătească celui de-al doilea aproximativ 30 lei moldovenești (MDL). În orice caz, automobilul acestuia este și așa vechi și nu este necesar să se facă atâta zarvă.”

La cele auzite, proprietarul automobilului vechi, care nu putea fi considerat un om înstărit, aproape că și-a pierdut graiul. Cum oare a fost posibil să i se ofere o sumă atât de mizeră pentru automobilul său avariat atât de grav? Din considerentul că victima nu era de acord, sergentul-major Jora și proprietarul Opel-ului au majorat puțin suma, târguindu-se pentru fiecare leu. De frică că nu va primi nimic, Victor a acceptat suma de MDL 75. Mai târziu, acesta și-a reparat automobilul la niște cunoștințe, care au râs de el pentru că fusese prostit ca un copil. Pentru repararea automobilului, Victor a cheltuit puțin mai

mult de MDL 200 - sumă ce poate părea ridicolă pentru unii inspectori ai poliției rutiere. Totuși, pentru Victor aceștia sunt bani mari. Însă nu banii îl îngrijorează, ci atitudinea celor de la Direcția Poliția Rutieră Municipală, în special cea a sergentului-major Jora, care l-a tratat asemeni unei persoane din păturile sociale cele mai inferioare, aproape ca pe un nimeni. După câteva zile, Victor a mers la Jora și a cerut să i se întoarcă permisul de conducere. Sergentul-major i-a promis că-i întoarce permisul, doar cu condiția ca Victor să plătească o amendă de MDL 18. Victor a rămas uimit. – „Pentru ce să plătesc amendă? Ce am făcut?” Sergentul-major i-a răspuns foarte furios: „Odată ce-ți spun să plătești, trebuie să plătești, fără a pune întrebări.”

Victor, fiind foarte supărat de absurditatea situației, l-a avertizat pe polițist că se va plânge superiorilor lui. Sergentul-major, înțelegând că nu poate să-l convingă, și-a ieșit din fire, aruncându-i în față permisul de conducere, strigând ca un nebun.

- „El se va plânge! Cine ești tu? Ia-ți documentele și pleacă de aici și roagă-te lui Dumnezeu să nu te mai întorci la poliția rutieră, căci altfel vei avea mari probleme.”

Bărbatul și-a luat permisul de conducere și a părăsit Direcția Poliția Rutieră, reflectând asupra celor ce ar putea să-i facă Jora dacă ar reveni vreodată ...”

10. La o dată nespacificată în 1999, un polițist cu numele G.R. a înaintat o acțiune civilă în defăimare împotriva reclamantului și a redacției ziarului la Judecătoria sectorului Centru. Bazându-se pe articolele 7 și 7/1 ale Codului civil, el a pretins că articolul conținea declarații defăimătoare pentru el.

11. Între ianuarie și martie 2000, au avut loc câteva ședințe judecătorești și au fost audiați câțiva martori. Atât reclamantul, cât și ziarul au declarat că faptele prezentate în articol erau o simplă reproducere a istoriei povestite de Victor, victima accidentului rutier. Victor a dat declarații în acest sens. În continuare, ei au declarat că informația conținută în articol nu avea un caracter defăimător și nu putea afecta în niciun fel reputația reclamantului în procedura națională, mai ales deoarece articolul nu conținea numele complet al acestuia, ci doar diminutivul prenumelui său.

12. În hotărârea sa din 14 martie 2000, Judecătoria sectorului Centru a constatat că informația conținută în articol era defăimătoare pentru G.R. și nu corespundea realității. Ea a argumentat că în cadrul serviciului operativ al Direcției Poliția Rutieră Municipală activa doar un singur sergent-major Jora, astfel încât acesta era ușor de identificat. În special, instanța a citat următoarele pasaje din articol ca fiind defăimătoare:

„...acest sergent-major Jora, care l-a tratat asemeni unei persoane din păturile sociale cele mai inferioare, aproape ca pe un nimeni.”

13. Instanța a constatat că această declarație a lansat ideea „că „Jora” era un polițist incapabil să se comporte cu oamenii și o persoană mai puțin pozitivă”.

„Sergentul-major i-a promis că-i întoarce permisul, doar cu condiția ca Victor să plătească o amendă de MDL 18.”

14. Instanța a constatat că această declarație nu corespundea realității, deoarece Victor a uitat să-și ia permisul de conducere. Mai mult, Victor nu a putut să dovedească că lui i s-a cerut să plătească o amendă.

„El i-a aruncat lui Victor permisul de conducere în față, strigând ca un nebun.”

„Ja-ți documentele și pleacă de aici și roagă-te lui Dumnezeu să nu te mai întorci la poliția rutieră, căci altfel vei avea mari probleme.”

15. Instanța a constatat că aceste declarații erau defăimătoare pentru G.R., deoarece ele îl caracterizau drept o persoană brutală, amenințătoare și răzbu-nătoare. Mai mult ca atât, reclamantul nu a prezentat nicio probă în susținerea acestor declarații. În hotărârea sa, instanța nu s-a referit deloc la declarațiile lui Victor.

16. Instanța a dispus ca reclamantul și ziarul să plătească reclamantului în procedura națională prejudicii morale în mărime de MDL 180 (echivalentul a 14.4 euro (EUR) la acea dată) și, respectiv, MDL 1,800 (echivalentul a EURO 147 la acea dată). De asemenea, ea a dispus ca ei să publice o dezmințire a declarațiilor de mai sus.

17. Doar ziarul a depus apel împotriva acestei hotărâri. Reclamantul a depus o cerere prin care susținea că era întru totul de acord cu apelul și că se alătură acestuia.

18. La 30 mai 2000, Tribunalul municipiului Chișinău a respins apelul pe motiv că reclamantul nu a dovedit veridicitatea declarațiilor sale.

19. Ziarul a depus recurs împotriva deciziei Tribunalului municipiului Chișinău. Reclamantul nu a depus nici recurs și nici nu a scris recursul depus de ziar.

20. La 24 octombrie 2000, Curtea de Apel a admis recursul și a casat hotărârile Judecătoriei sectorului Centru și a Tribunalului municipiului Chișinău atât în ceea ce privește ziarul, cât și în privința reclamantului. Aceasta a adoptat o nouă hotărâre, prin care a dat câștig de cauză lui G.R.. În decizia sa, instanța a constatat că doar următoarele declarații erau defăimătoare și nu corespundeau realității:

„...acest sergent-major Jora, care l-a tratat asemeni unei persoane din păturile sociale cele mai inferioare, aproape ca pe un nimeni.”

„El i-a aruncat lui Victor permisul de conducere în față, strigând ca un nebun.”
(*Бросил Новаку водительские права в лицо, крича как помешанный*)

21. Instanța a dispus ca ziarul să publice o dezmințire a declarațiilor de mai sus în termen de cincisprezece zile. Ea a dispus ca reclamantul și ziarul să plătească reclamantului în procedura națională prejudicii morale în mărime de MDL 180 și, respectiv, MDL 1,800. De asemenea, ea a dispus ca reclamantul și ziarul să plătească taxa de stat în mărime de MDL 90.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

22. Prevederile relevante ale Codului civil, în vigoare în acel moment, sunt următoarele:

Articolul 7. Apărarea onoarei și demnității

„(1) Orice persoană fizică sau juridică este în drept să ceară prin judecată dezmințirea informațiilor care *lezează* onoarea și demnitatea ei, dacă cel care a răspândit asemenea informații nu dovedește că ele corespund realității.

(2) În cazul în care asemenea informații au fost răspândite prin intermediul unui mijloc de informare în masă, instanța de judecată obligă redacția acestuia să publice, în termen de 15 zile de la data intrării în vigoare a hotărârii instanței de judecată, o dezmințire la aceeași rubrică, pe aceeași pagină, în același program sau ciclul de emisiuni.”

Articolul 7/1. Repararea prejudiciului moral

„(1) Prejudiciul moral, cauzat unei persoane în urma răspândirii unor informații care nu corespund realității și care *lezează* onoarea și demnitatea acesteia, se repară în folosul reclamantului de către persoana fizică sau juridică care a răspândit aceste informații.

(2) Mărimea compensației se stabilește de către instanța de judecată, în fiecare caz aparte, de la șaptezeci și cinci până la doua sute de salarii minime, în cazul în care informațiile au fost răspândite de o persoană juridică, și de la zece până la o sută de salarii minime, în cazul în care acestea au fost răspândite de o persoană fizică.”

ÎN DREPT

I. OBJECȚIA PRELIMINARĂ A GUVERNULUI

23. În observațiile sale din aprilie 2005, Guvernul a invocat pentru prima dată obiecția că nu au fost epuizate căile de recurs interne, deoarece reclamantul nu a depus recurs la Curtea de Apel.

24. Reclamantul nu a fost de acord și a declarat că, deoarece Guvernul nu a invocat această chestiune la etapa admisibilității, el nu mai poate face acest lucru la acest moment.

25. Curtea notează că, atunci când a fost invitat de Curte să se expună asupra admisibilității cererii, Guvernul nu a invocat în observațiile sale chestiunea posibilei neepuizări de către reclamant a căilor de recurs interne.

26. Curtea reiterează că regula epuizării căilor de recurs interne, prevăzută în articolul 35 § 1 al Convenției, obligă pe cei care doresc să prezinte cauza lor împotriva Statului în fața unui organ judiciar internațional să folosească mai

întâi remediile prevăzute de sistemul de drept național. În același timp, în conformitate cu articolul 55 al Regulamentului Curții, orice obiecție cu privire la inadmisibilitate trebuie, în măsura în care natura obiecției și circumstanțele cauzei permit aceasta, invocată de Partea Contractantă pârâtă în observațiile scrise sau orale cu privire la admisibilitatea cererii (a se vedea *K. and T. v. Finland* [GC], nr. 25702/94, § 145, ECHR 2001-VII; *N.C. v. Italy* [GC], nr. 24952/94, § 44, ECHR 2002-X).

27. Constituie o practică normală a acestei Curți ca, atunci când o cauză a fost comunicată Guvernului pârât, să nu declare cererea inadmisibilă pentru neepuizarea căilor de recurs interne, decât dacă această chestiune a fost invocată de Guvern în observațiile sale (a se vedea *Rehbock v. Slovenia*, nr. 29462/95, (dec.), 20 mai 1998).

28. Curtea, la fel ca și reclamantul, notează că, înainte de decizia Curții cu privire la admisibilitatea acestei cauze, Guvernul nu a susținut că nu au fost epuizate căile de recurs interne (a se vedea decizia cu privire la admisibilitate din 1 februarie 2005). Prin urmare, el nu poate să invoce această obiecție cu privire la admisibilitatea cererii acum (a se vedea *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, § 36, ECHR 2004-... (extracts)).

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 10 AL CONVENȚIEI

29. Reclamantul pretinde încălcarea dreptului său la libertatea de exprimare, garantat de articolul 10 al Convenției, care prevede:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. ...

2. Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru ... siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor ... protecția reputației sau a drepturilor altora ...”

A. Argumentele părților

1. Reclamantul

30. Reclamantul a declarat că articolele 7 și 7/1 ale Codului civil nu sunt formulate cu suficientă precizie și claritate, deoarece ele nu prevăd faptul că judecățile de valoare nu sunt susceptibile de a fi dovedite.

31. Reclamantul a declarat că ingerința în libertatea sa de exprimare nu a fost necesară într-o societate democratică, deoarece declarațiile în cauză conțineau judecăți de valoare, și nu fapte. Prin urmare, prin obligarea lui să dove-

dească că declarațiile sale corespundeau realității, instanțele judecătorești naționale i-au impus o sarcină imposibilă de probațiune.

32. În continuare, el a declarat că articolul nu conținea numele deplin al lui G.R. și că, prin urmare, era aproape imposibil de a-l identifica. Articolul a fost scris într-un ton sarcastic și avea scopul să arate și să critice aspectele psihologice și de comportament ale multor inspectori ai poliției rutiere. El s-a referit la o chestiune de interes public.

33. Mai mult, suma prejudiciilor acordate lui G.R. a fost arbitrară, deoarece instanțele judecătorești nu s-au referit la cuantificarea acestora.

2. Guvernul

34. Guvernul a fost de acord că faptele cauzei relevă o ingerință în libertatea de exprimare a reclamantului. Totuși, această ingerință a fost justificată în conformitate cu articolul 10 § 2 al Convenției. Reclamantului i s-a indicat de instanță să plătească prejudicii morale pentru defăimare în baza articolelor 7 și 7/1 ale Codului civil. Ingerința a fost astfel „prevăzută de lege”, iar legea a fost accesibilă și previzibilă. Ea a servit scopului legitim de protecție a demnității polițistului și măsura a fost necesară într-o societate democratică.

35. Guvernul a susținut că declarațiile în cauză conțineau declarații de fapt, și nu judecăți de valoare și că a existat o necesitate socială imperioasă care a justificat ingerința.

36. El a făcut referire la marja de apreciere a autorităților naționale, la evaluarea necesității ingerinței și a declarat că, acolo unde Convenția se referă la legislația națională, este, în primul rând, sarcina autorităților naționale de a aplica și interpreta legislația națională. El a declarat că, în această cauză, autoritățile naționale nu au depășit această marjă de apreciere și au folosit-o cu bună credință, într-o manieră rezonabilă și prudentă.

37. Guvernul a declarat că motivele invocate pentru a justifica ingerința au fost „relevante și suficiente”. În acest sens, el a susținut că cititorii puteau să-l identifice ușor pe G.R. datorită diminutivului numelui său, deoarece în direcția respectivă de poliție era o singură persoană cu acel diminutiv.

38. Bazându-se pe cauza *Janowski v. Poland* ([GC], nr. 25716/94, ECHR 1999-I), Guvernul a declarat că persoanele împotriva cărora a fost îndreptat articolul reclamantului erau funcționari publici, iar „funcționarii publici trebuie să beneficieze de încredere publică, în condiții lipsite de tulburări nepotrivite, ca ei să aibă succes în îndeplinirea sarcinilor lor, astfel, poate fi dovedit ca necesar de a-i proteja de atacuri verbale ofensatorii și abuzive în timpul serviciului”.

39. Referindu-se la proporționalitatea sancțiunii cu scopul legitim urmărit, Guvernul a declarat că reclamantul a fost obligat să plătească o compensație în mărime de MDL 180, care constituia sancțiunea minimă prevăzută de articolele

7 și 7/1 ale Codului civil. Prin urmare, el a conchis că sancțiunea a fost proporțională cu scopul legitim urmărit.

B. Aprecierea Curții

40. Așa cum au recunoscut ambele părți și Curtea este de acord, hotărârile instanțelor naționale și plata prejudiciilor impuse reclamantului au constituit un „amestec al autorităților publice” în dreptul reclamantului la libertatea de exprimare în sensul primului paragraf al articolului 10. O astfel de ingerință ar constitui o violare a articolului 10, cu excepția cazului când este „prevăzută de lege”, urmărește un scop sau scopuri care sunt legitime în conformitate cu paragraful 2 al articolului și este „necesară într-o societate democratică” pentru a atinge un astfel de scop sau scopuri.

1. „Prevăzută de lege”

41. Curtea notează că ingerința invocată a avut o bază legală, și anume articolele 7 și 7/1 ale Codului civil (a se vedea paragraful 22 de mai sus). În hotărârea sa în cauza *Busuioc v. Moldova*, nr. 61513/00, § 52-54, 21 decembrie 2004, Curtea a constatat că aceste prevederi erau accesibile și previzibile. Prin urmare, Curtea conchide că și în această cauză ingerința a fost „prevăzută de lege” în sensul articolului 10 § 2.

2. „Scopul legitim”

42. Nu se contestă de către părți și Curtea este de acord că ingerința a urmărit scopul legitim de protecție a reputației polițistului G.R. Prin urmare, rămâne a examina dacă ingerința a fost „necesară într-o societate democratică”.

3. „Necesară într-o societate democratică”

(a) Principii generale

43. Libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice, iar protecția care trebuie acordată presei este de o importanță deosebită. Chiar dacă presa nu trebuie să depășească limitele stabilite *inter alia* în scopul „protecției reputației sau drepturilor altor persoane”, este, totuși, sarcina ei să comunice informații și idei de interes public. Presa are nu doar sarcina de a comunica astfel de informații și idei: publicul, de asemenea, are dreptul de a le primi. Altfel, presa nu ar putea să joace rolul său vital de „câine de pază public” (a se vedea, spre exemplu, *Observer and Guardian v. the United Kingdom*, hotărâre din 26 noiembrie 1991, Seria A, nr. 216, pp. 29-30, § 59).

44. Cea mai atentă cercetare din partea Curții este cerută atunci când măsurile luate sau sancțiunile impuse de autoritățile naționale sunt capabile să descurajeze participarea presei la dezbateri asupra chestiunilor de interes public legitim (a se vedea, spre exemplu, *Lingens v. Austria*, hotărâre din 8 iulie 1986, Seria A nr. 103, § 44, *Bladet Tromso and Stensaas v. Norway* [GC], nr. 21980/93, § 64, ECHR 1999-III, *Thorgeir Thorgeirson v. Iceland*, hotărâre din 25 iunie 1992, Seria A nr. 239, § 68).

45. Dreptul la libertatea de exprimare este aplicabil nu numai „informației” sau „ideilor”, care sunt primite favorabil sau sunt privite ca inofensive, sau ca o chestiune de indiferență, dar și celor care offensează, șochează sau deranjează Statul sau orice parte a comunității. În plus, libertatea jurnalistică acoperă, de asemenea, posibile recurgeri la un anumit grad de exagerare sau chiar provocare (a se vedea *De Haes and Gijssels v. Belgium*, hotărâre din 24 februarie 1997, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-I, p. 236, § 47).

46. Articolul 10 al Convenției nu garantează o libertate de exprimare nelimitată chiar și în ceea ce privește relațiile presei cu privire la chestiuni de interes public deosebit. Conform termenilor din paragraful 2 al articolului, exercitarea acestei libertăți presupune „obligații și responsabilități”, care, de asemenea, se aplică presei. Aceste „obligații și responsabilități” pot avea însemnătate când, la fel ca și în această cauză, există o întrebare cu privire la atacul asupra reputației unor persoane private și subminarea „drepturilor altor persoane”. Datorită „obligațiilor și responsabilităților” inerente exercitării libertății de exprimare, protecția acordată de articolul 10 jurnaliștilor în ceea ce privește relatarea cu privire la chestiunile de interes general este supusă condiției ca ei să acționeze cu bună-credință pentru a oferi informații corecte și credibile în conformitate cu etica jurnalistică (a se vedea *Goodwin v. the United Kingdom*, hotărâre din 27 martie 1996, *Reports* 1996-II, p. 500, § 39, și *Fressoz and Roire v. France* [GC], nr. 29183/95, § 54, ECHR 1999-I).

47. Pedepsirea unui jurnalist pentru că a ajutat la diseminarea declarațiilor făcute de o altă persoană într-un interviu ar afecta serios contribuția presei la discutarea chestiunilor de interes public și nu ar trebui să fie admisă decât dacă există motive deosebit de întemeiate pentru a face acest lucru (*Jersild v. Denmark*, hotărâre din 23 septembrie 1994, Seria A nr. 298, § 35).

48. Funcționarii publici trebuie să beneficieze de încredere publică, în condiții lipsite de tulburări nepotrivite, ca ei să aibă succes în îndeplinirea sarcinilor lor și, astfel, poate fi dovedit ca necesar de a-i proteja de atacuri verbale ofensatoare și abuzive în timpul serviciului (a se vedea *Janowski v. Poland* [GC], nr. 25716/94, § 33, ECHR 1999-I). Cerințele unei astfel de protecții trebuie, totuși, evaluate în comparație cu interesele libertății presei sau ale discutării deschise a chestiunilor de interes public.

49. În practica sa, Curtea a făcut distincție între declarațiile de fapt și judecățile de valoare. Existența faptelor poate fi demonstrată, în timp ce adevărul judecăților de valoare nu este susceptibil probațiunii. Cerința de a dovedi adevărul unei judecăți de valoare este imposibil de îndeplinit și încalcă însăși libertatea de opinie, care este o parte fundamentală a dreptului garantat de articolul 10 (a se vedea *Jerusalem v. Austria*, nr. 26958/95, § 42, ECHR 2001-II). Totuși, chiar atunci când o declarație constituie o judecată de valoare, proporționalitatea unei ingerințe poate depinde de faptul dacă există un substrat factologic suficient pentru declarația contestată, deoarece chiar și o judecată de valoare fără niciun substrat factologic care s-o susțină poate fi excesivă (a se vedea *De Haes and Gijssels v. Belgium*, citată mai sus, § 47, *Oberschlick v. Austria* (nr. 2), hotărâre din 1 iulie 1997, *Reports* 1997-IV, p. 1276, § 33).

50. În exercitarea jurisdicției sale de supraveghere, Curtea trebuie să analizeze ingerința în lumina cauzei în întregime, inclusiv conținutul remarcilor reclamantului și contextul în care el le-a făcut. În special, trebuie să se determine dacă ingerința în cauză a fost „proporțională în raport cu scopurile legitime urmărite” și dacă motivele invocate de către autoritățile naționale pentru a o justifica sunt „relevante și suficiente” (a se vedea *Janowski v. Poland*, hotărârea citată mai sus, § 30, și *Barfod v. Denmark*, hotărâre din 22 februarie 1989, Seria A nr. 149, § 28). Făcând acest lucru, Curtea trebuie să se convingă că autoritățile naționale au aplicat standarde care sunt conforme cu principiile consfințite de articolul 10 și, mai mult, că ele s-au bazat pe o apreciere acceptabilă a faptelor relevante (a se vedea *Jersild v. Denmark*, hotărâre din 23 septembrie 1994, Seria A nr. 298, § 31).

(b) Aplicarea principiilor de mai sus în această cauză

51. Guvernul a declarat că, în această cauză, reclamantul în acțiunea civilă pentru defăimare (polițistul G.R.) era funcționar public și, prin urmare, el trebuie să beneficieze de un nivel mai înalt de protecție împotriva criticii și observațiilor nepotrivite.

52. Este adevărat că Curtea a decis că poate fi necesar de a proteja funcționarului public de atacuri ofensatoare, abuzive și defăimătoare în timpul serviciului. Totuși, Curtea consideră că această cauză trebuie distinsă de cauza *Janowski*. Trebuie notat faptul că, spre deosebire de cauza *Janowski*, declarațiile în cauză au constituit parte a unei discuții cu privire la chestiuni de interes public și ele au implicat chestiuni cu privire la libertatea presei, deoarece reclamantul a acționat în calitate de jurnalist, și nu în calitate de persoană privată. Mai mult, în opinia Curții, limbajul folosit în articol nu poate fi caracterizat ca fiind „ofensator și abuziv”, ceea ce a fost în cauza *Janowski*.

53. Prin urmare, conceptul folosit de Curte în cauza *Janowski* nu este aplicabil în această cauză. Dimpotrivă, Curtea consideră că deoarece este vor-

ba de libertatea presei, autoritățile moldovenești au beneficiat de o marjă de apreciere mai puțin largă atunci când au decis dacă a existat o „necesitate socială impetuoasă” pentru ingerința în dreptul reclamantului la libertatea de exprimare.

54. Curtea reamintește că pedepsirea unui jurnalist pentru că a ajutat la răspândirea declarațiilor făcute de o altă persoană într-un interviu ar afecta serios contribuția presei la discutarea chestiunilor de interes public și nu ar trebui să fie admisă decât dacă există motive deosebit de întemeiate pentru a face acest lucru (*Jersild v. Denmark*, hotărâre din 23 septembrie 1994, Seria A nr. 298, § 35). Având în vedere limbajul moderat folosit de reclamant și faptul că nu există o aparență că el a acționat cu rea-credință cu scopul de a-l defăima pe G.R., Curtea este de opinia că nu au existat motive deosebit de întemeiate pentru a face acest lucru.

55. În continuare, Curtea notează că prima declarație în cauză care a fost constatată de instanțele judecătorești din Republica Moldova ca fiind defăimătoare: „*l-a tratat asemeni unei persoane din păturile sociale cele mai inferioare, aproape ca pe un nimeni*”, nu poate fi considerată altfel decât ca fiind o judecată de valoare. Totuși, instanțele judecătorești naționale au constatat că ea nu corespunde realității, deoarece reclamantul nu a putut să dovedească acest lucru. Curtea notează că această judecată de valoare a avut o bază factologică și anume, istoria lui Victor. Trebuie, de asemenea, notat faptul că limbajul folosit de reclamant pentru a o descrie a fost moderat. Prin urmare, Curtea conchide că ingerința în libertatea de exprimare a reclamantului, în ceea ce privește această declarație, nu a fost necesară într-o societate democratică.

56. A doua declarație: „*El i-a aruncat lui Victor permisul de conducere în față, strigând ca un nebun*” poate avea sens dublu în limba rusă, și anume, ea fie înseamnă că exista intenția ca permisul de conducere să-i fie aruncat lui Victor în față (ceea ce ar constitui o declarație cu privire la fapte), fie ea poate însemna că permisul de conducere i-a fost întors lui Victor într-un mod nepolitic (ceea ce ar constitui o judecată de valoare). Instanțele judecătorești naționale nu au încercat să clarifice care era sensul pe care l-a avut declarația respectivă.

57. Deoarece sarcina de a evalua faptele cauzei prezentate lor aparține, în primul rând, instanțelor judecătorești naționale, Curtea nu va specula cu privire la faptul dacă a doua declarație avea sensul unei judecăți de valoare sau al unei declarații cu privire la fapte. Totuși, din motivele expuse mai jos, ea este gata să presupună că ea a constituit o declarație cu privire la fapte și că, astfel, reclamantul a avut sarcina de a dovedi că ea corespunde realității.

58. În continuare, se notează faptul că reclamantul a încercat să aducă probe prin prezentarea unui martor, pe Victor (a se vedea paragraful 11 de mai sus). Totuși, instanțele judecătorești naționale nu au dat nicio atenție declarațiilor lui Victor și nu au încercat să le evalueze (a se vedea paragraful 15 de mai sus), aparent tratându-le ca fiind irelevante.

59. În aceste circumstanțe, Curtea consideră că, cerând reclamantului să dovedească adevărul declarațiilor sale, iar în același timp privându-l de o posibilitate efectivă de a aduce probe în susținerea declarațiilor sale și dovedirea adevărului acestora, instanțele judecătorești din Republica Moldova au exercitat o ingerință în dreptul său la libertatea de exprimare, într-un mod care nu era necesar într-o societate democratică (a se vedea *Busuioc v. Moldova*, citată mai sus, § 88).

60. Prin urmare, Curtea conchide că a existat o violare a articolului 10 al Convenției.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

61. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul

62. Reclamantul a pretins EUR 5,000 cu titlu de prejudiciu material și moral suferit ca rezultat al încălcării dreptului său la libertatea de exprimare. El a pretins că a suferit stres și frustrare. El a invocat cauza *Ukrainian Media Group v. Ukraine*, nr. 72713/01, 29 martie 2005, în care reclamantului i s-a acordat EUR 33,000 cu titlu de prejudiciu moral. De asemenea, el a invocat cauzele *Steel and Morris v. the United Kingdom*, nr. 68416/01, ECHR 2005-... și *Scharsach and News Verlagsgesellschaft v. Austria*, nr. 39394/98, ECHR 2003-XI, în care reclamantilor li s-au acordat EUR 20,000 și, respectiv, EUR 5,000 cu titlu de prejudicii morale. Referindu-se la cauza *Busuioc*, în care reclamantului i s-a acordat EUR 4,000, el a argumentat că în acea cauză Curtea a constatat că câteva ingerințe nu au constituit o violare a articolului 10 și că, prin urmare, el a avut dreptul la o compensație mai mare.

63. Guvernul a contestat suma pretinsă de reclamant, susținând că el nu a suferit niciun prejudiciu material și moral. El a declarat că în astfel de cauze precum *Oberschlick v. Austria* (nr.1), hotărâre din 23 mai 1991, Seria A nr. 204 și *Schwabe v. Austria*, hotărâre din 28 august 1992, Seria A nr. 242-B, Curtea nu a acordat reclamantilor niciun prejudiciu moral și a sugerat că în această cauză reclamantului, de asemenea, nu ar trebui să i se acorde niciun prejudiciu.

64. Luând în considerație constatările de mai sus, Curtea consideră că reclamantul a suferit un prejudiciu material și anume, prejudiciile pe care el a fost obligat să le plătească și că el, de asemenea, trebuia să fi suferit stres și frustrare

ca rezultat al încălcării dreptului său la libertatea de exprimare, care nu poate fi compensat printr-o simplă constatare a unei violări. Hotărând în bază echitabilă, ea acordă reclamantului suma totală de EUR 3,000 cu titlu de prejudiciu material și moral.

B. Costuri și cheltuieli

65. Reclamantul a pretins, de asemenea, EUR 2,500 cu titlu de costuri și cheltuieli suportate în fața Curții, susținând că avocatul său a petrecut cincizeci și șapte de ore de lucru asupra cauzei. El a prezentat o listă detaliată și un contract conform căruia onorariul avocatului a fost de EUR 50, dar că suma totală nu poate fi mai mare de EUR 2,500.

66. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă, declarând că reclamantul nu a dovedit pretenziunile cheltuieli de reprezentare. Potrivit lui, suma pretinsă de reclamant a fost prea mare în raport cu salariul mediu lunar în Republica Moldova și onorariile plătite de stat avocaților din oficiu. Potrivit Guvernului, în această cauză onorariul avocatului nu ar trebui să depășească EUR 25.

Guvernul, de asemenea, a contestat numărul de ore prestate de reprezentantul reclamantului lucrând asupra cauzei, în general, și cercetând jurisprudența Curții, în special, argumentând că jurisprudența invocată de avocatul reclamantului nu a fost pertinentă în această cauză.

67. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Nilsen and Johnsen v. Norway* [GC], nr. 23118/93, § 62, ECHR 1999-VIII).

68. În această cauză, luând în considerație lista detaliată prezentată de reclamant, criteriile de mai sus și complexitatea cauzei, Curtea acordă reclamantului EUR 1,500 cu titlu de costuri și cheltuieli.

C. Dobânda de întârziere

69. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Respinge* obiecția preliminară a Guvernului;
2. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 10 al Convenției;

3. *Hotărâște*

- (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 3,000 (trei mii euro) cu titlu de prejudiciu material și moral și EUR 1,500 (o mie cinci sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
- (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente.

4. *Respinge* unanim restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 11 octombrie 2005, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA DANILIUC c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 46581/99)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

18 octombrie 2005

DEFINITIVĂ

18/01/2006

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Daniliuc c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
DI J. CASADEVALL,
DI G. BONELLO,
DI K. TRAJA,
DI S. PAVLOVSKI,
Dra L. MIJOVIĆ,
DI J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dna F. ELENIS-PASSOS, *Grefier Adjunct al Secțiunii*,

Deliberând la 27 septembrie 2005 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 46581/99) depusă împotriva Republicii Moldova la Comisia Europeană a Drepturilor Omului („Comisia”), în conformitate cu prevederile fostului articol 25 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dna Ecaterina Daniliuc („reclamantul”), la 19 noiembrie 1997.

2. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul a pretins, în special, că drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție au fost încălcate ca urmare a neexecutării a două hotărâri judecătorești în favoarea sa și ca urmare a casării uneia din ele în urma recursului în anulare depus de Procurorul General.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii Întâi a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții). În cadrul acelei Secțiuni, Camera care urma să examineze cauza (articolul 27 § 1 al Convenției) a fost constituită, așa precum este prevăzut de articolul 26 § 1.

5. La 1 noiembrie 2001, Curtea a schimbat componența Secțiunilor sale (articolul 25 § 1 al Regulamentului Curții). Această cauză a fost repartizată Secțiunii a Patra nou-constituită (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții).

6. La 27 aprilie 2004, o Cameră din cadrul Secțiunii a Patra a decis să examineze simultan admisibilitatea și fondul cauzei în conformitate cu articolul 29 § 3 al Convenției.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

7. Reclamantul s-a născut în 1962 și locuiește la Costești.

1. *Procedura cu privire la executarea hotărârii Judecătoria sectorului Ialoveni din 6 octombrie 1995*

8. În 1995, reclamantul a înaintat o acțiune civilă la Judecătoria sectorului Ialoveni împotriva Consiliului local Costești cerând compensații pentru preținse acțiuni ilegale.

9. La 6 octombrie 1995, Judecătoria sectorului Ialoveni a hotărât în favoarea reclamantului și i-a acordat 675 lei moldovenești (MDL). Această hotărâre nu a fost contestată și a devenit irevocabilă.

10. Între 1995 și 2003, reclamantul s-a plâns, în numeroase ocazii, diferitele autorități de stat de neexecutarea hotărârii din 6 octombrie 1995.

11. La 11 martie 2003, după comunicarea acestei cauze Guvernului, hotărârea din 6 octombrie 1995 a fost executată.

2. *Procedurile cu privire la executarea hotărârii Judecătoria sectorului Ialoveni din 16 septembrie 1996*

12. În 1996, reclamantul a înaintat o acțiune civilă la Judecătoria sectorului Ialoveni împotriva Consiliului local Costești și a unei întreprinderi agricole private.

13. La 16 septembrie 1996, Judecătoria sectorului Ialoveni a admis în parte acțiunea și i-a acordat reclamantului MDL 20,960.

14. La 26 februarie 1998, Tribunalul municipiului Chișinău a respins apelul Consiliului local Costești pentru neplata taxei de stat. Hotărârea din 16 septembrie 1996 a devenit definitivă.

15. În 1998, reclamantul a depus recurs în care el a susținut că suma compensației a fost insuficientă.

16. La 18 august 1998, Curtea de Apel a respins recursul, menținând hotărârea din 16 septembrie 1996.

17. La o dată nespecificată în anul 2000, Procuratura Generală a depus la Curtea Supremă de Justiție recurs în anulare la hotărârile din 16 septembrie 1996, 26 februarie 1998 și 18 august 1998.

18. La 17 mai 2000, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare al Procurorului General, a casat hotărârile din 16 septembrie 1996, 26 februarie 1998 și 18 august 1998 și a dispus reexaminarea cauzei.

19. Reexaminarea cauzei s-a sfârșit cu o hotărâre irevocabilă a Judecătoria sectorului Ialoveni din 2 decembrie 2002, prin care cererea reclamantului a fost scoasă de pe rol pentru neprezentarea în instanța de judecată.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

20. Dreptul intern relevant a fost rezumat în hotărârea *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, § 31, ECHR 2004-... și în hotărârea *Roșca v. Moldova*, nr. 6267/02, § 16, 22 martie 2005.

ÎN DREPT

21. Reclamantul pretinde că drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției au fost încălcate, ca urmare a neexecutării într-un termen corespunzător a hotărârilor din 6 octombrie 1995 și din 16 septembrie 1996 și casării hotărârii irevocabile din 16 septembrie 1996 în urma recursului în anulare de pus de Procurorul General. El s-a bazat pe articolul 6 § 1 al Convenției care, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, ... de către o instanță ... care va hotări ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil...”

22. De asemenea, el a declarat că din cauza neexecutării hotărârilor în favoarea sa și a casării hotărârii din 16 septembrie 1996 el nu a putut beneficia de bunurile sale, astfel, dreptul său la protecția proprietății garantat de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție a fost încălcat. Articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor”.

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

A. Pretinsa violare a articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție ca urmare a casării hotărârii irevocabile din 16 septembrie 1996

23. Într-o scrisoare din 27 iunie 2005, reclamantul s-a plâns de casarea hotărârii irevocabile din 16 septembrie 1996 prin admiterea recursului în anulare.

24. Curtea amintește că „casarea unei hotărâri irevocabile este un act instantaneu, care nu creează o situație continuă, chiar dacă ea determină redeschi-

derea procedurilor” (a se vedea *Frunze v. Moldova*, nr. 42308/02, 14 septembrie 2004). Casarea hotărârii irevocabile în această cauză a avut loc la 17 mai 2000. Perioada de șase luni a început să curgă de la acea dată, în timp ce reclamantul a prezentat această pretenție cinci ani mai târziu.

25. Prin urmare, pretenția a fost depusă în afara termenului-limită prevăzut de articolul 35 § 1 al Convenției și trebuie respinsă ca fiind inadmisibilă în conformitate cu articolul 35 § 4 al Convenției.

B. Neepuizarea căilor de recurs interne

26. Guvernul a susținut că reclamantul nu a epuizat toate căile de recurs interne accesibile lui în conformitate cu dreptul național, așa cum o cere articolul 35 § 1 al Convenției. În special, el a declarat că reclamantul putea să depună o cerere de revizuire în temeiul articolului 449 (j) al noului Cod de procedură civilă.

27. Curtea amintește că, în conformitate cu articolul 35 § 1 al Convenției, reclamantul, în mod normal, ar trebui să folosească remediile care sunt accesibile și suficiente pentru a permite redresarea în ceea ce privește încălcările pretinse. Existența remediilor în cauză trebuie să fie suficient de certă nu numai în teorie, dar și în practică, fără de care ele vor fi lipsite de accesibilitatea și eficiența necesare (a se vedea, printre altele, *Akdivar and Others v. Turkey*, hotărâre din 16 septembrie 1996, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-IV, p. 1210, § 66).

28. Este notat că noul Cod de procedură civilă a intrat în vigoare la 12 iunie 2003, în timp ce pretinsa neexecutare a hotărârilor irevocabile a continuat numai până la 17 mai 2000 și, respectiv, 11 martie 2003. În aceste circumstanțe, Curtea consideră că acest remediu nu a fost accesibil reclamantului în momentul când au avut loc evenimentele de care acesta se plânge.

29. Prin urmare, Curtea este de părerea că cererea nu poate fi declarată inadmisibilă pentru neepuizarea căilor de recurs interne. În consecință, această obiecție trebuie respinsă.

C. Pretinsul abuz al reclamantului de dreptul de a depune la Curte o cerere individuală

30. Reclamantul a declarat că după depunerea acestei cereri la Curte, familia sa a devenit ținta unei campanii de intimidare condusă de Guvern. Potrivit reclamantului, soțul ei a fost învinuit ilegal de comiterea unei infracțiuni și a fost dus la un spital psihiatric pentru control medical. Reclamantul ar fi fost contactat de reprezentanți ai Guvernului, care i-au cerut să-și retragă cererea de la Curte.

31. Guvernul a susținut că declarațiile reclamantului erau neadevărate și defăimătoare și a cerut ca cererea să fie radiată de pe rol datorită caracterului său abuziv.

32. Curtea consideră că o cerere, în mod normal, nu va fi respinsă ca fiind abuzivă în conformitate cu articolul 35 § 3 al Convenției în baza faptului că ea a fost „ofensatoare” sau „defăimătoare” decât dacă a fost, în mod intenționat, bazată pe fapte neadevărate. Totuși, în baza materialelor aflate în posesia sa, Curtea nu poate să conchidă că reclamantul și-a bazat învinuirile sale pe informații despre care el știa că nu sunt adevărate. Prin urmare, această declarație este respinsă (a se vedea *Popov v. Moldova*, nr. 74153/01, § 49, 18 ianuarie 2005).

D. Concluzia cu privire la admisibilitate

33. Curtea consideră că pretențiile reclamantului în temeiul articolului 6 § 1 și articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție în ceea ce privește neexecutarea hotărârilor irevocabile ridică întrebări de drept care sunt suficient de serioase, încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Curtea, prin urmare, declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 6 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

34. Reclamantul se plânge, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, de refuzul autorităților de a executa hotărârile Judecătoriei sectorului Ialoveni din 6 octombrie 1995 și 16 septembrie 1996.

35. Guvernul a declarat că, dată fiind casarea hotărârii din 16 septembrie 1996 și executarea hotărârii din 6 octombrie 1995 la 17 mai 2000 și, respectiv, la 11 martie 2003, nu a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

36. Principiile generale care se aplică în cauzele de acest gen sunt prevăzute în hotărârea *Prodan v. Moldova* (citată mai sus, §§ 52-53).

37. Curtea notează că hotărârea Judecătoriei sectorului Ialoveni din 6 octombrie 1995 a rămas neexecutată până la 11 martie 2003. Perioada de întârziere care urmează a fi luată în considerație a început abia la 12 septembrie 1997, când Convenția a intrat în vigoare pentru Republica Moldova. Totuși, la evaluarea caracterului rezonabil al întârzierii, care a avut loc după data intrării în vigoare a Convenției, trebuie luate în considerație întârzierile care deja au avut loc până la acea dată. Perioada totală de întârziere în această cauză a fost de peste 7 ani și 5 luni, dintre care 5 ani și 6 luni cad sub jurisdicția temporală a Curții.

38. În ceea ce privește hotărârea din 16 septembrie 1998, Curtea notează că ea a fost casată prin hotărârea Curții Supreme de Justiție din 17 mai 2000, procedura fiind redeschisă.

39. Curtea observă că o situație similară a fost deja examinată în cauza *Popov v. Moldova* (citată mai sus), în care Curtea a constatat că faptul casării unei hotărâri irevocabile nu exclude responsabilitatea statului pentru neexecutarea anterioară a hotărârii într-un termen rezonabil și, prin urmare, nu a fost pus la îndoială caracterul irevocabil al hotărârii în cauză. Deoarece Guvernul nu a prezentat niciun temei pentru a distinge această cauză, Curtea nu vede niciun motiv de a se îndepărta de decizia sa în cauza *Popov*.

40. Hotărârea din 16 septembrie 1996 a rămas neexecutată timp de aproape 2 ani și 3 luni după ce ea a devenit executorie și până ce a fost casată.

41. Curtea reiterează că autoritățile de stat nu pot invoca lipsa fondurilor drept scuză pentru a nu onora o datorie care rezultă dintr-o hotărâre judecătorească. Firește, o întârziere în executarea unei hotărâri ar putea fi justificată de circumstanțe speciale. Dar întârzierea nu poate fi astfel, încât să prejudicieze esența dreptului protejat conform articolului 6 § 1 (a se vedea *Prodan v. Moldova*, citată mai sus, § 53). În această cauză, Guvernul nu a prezentat niciun motiv plauzibil pentru perioadele lungi de întârziere în executarea hotărârilor în cauză, iar Curtea nu găsește justificări pentru întârzierile care s-a constatat că au avut loc.

42. Curtea conchide că, prin omisiunea timp de mai mulți ani de a lua măsurile necesare pentru a executa hotărârile judecătorești irevocabile în această cauză, autoritățile moldovenești au prejudiciat esența dreptului protejat conform articolului 6 § 1 și au privat prevederile acestui articol de toate efectele benefice.

43. Prin urmare, a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 PROTOCOLUL NR. 1 LA CONVENȚIE

44. Reclamantul a susținut că neexecutarea de către autorități a hotărârilor din 6 octombrie 1995 și 16 septembrie 1996 a constituit o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

45. Guvernul a declarat că drepturile reclamantului garantate de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție nu au fost încălcate.

46. Curtea reiterează că o „pretenție” poate constitui un „bun” în sensul articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție, dacă ea este suficient de certă pentru a fi executorie (a se vedea *Prodan*, citată mai sus, § 59).

47. Curtea notează că reclamantul a avut pretenții executorii care au rezultat din hotărârile din 6 octombrie 1995 și 16 septembrie 1996. Prin urmare, rezultă că imposibilitatea reclamantului de a obține executarea hotărârilor până la 11 martie 2003 și, respectiv, 17 mai 2000 a constituit o ingerință în dreptul

său la respectarea bunurilor sale, așa cum este prevăzut în prima propoziție a primului paragraf al articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

48. Guvernul nu a prezentat nicio justificare pentru această ingerință, iar Curtea consideră că lipsa fondurilor nu poate justifica o astfel de omisiune (a se vedea *Prodan*, citată mai sus, § 61).

49. Prin urmare, a existat o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

50. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul material

51. Reclamantul a solicitat EUR 132,915,960 cu titlu de prejudiciu material suferit ca rezultat al refuzului autorităților de a executa hotărârea din 6 octombrie 1995. El a pretins că această sumă ar acoperi venitul ratat calculat în baza unui business plan elaborat de el pentru creșterea porcilor. El nu a solicitat prejudiciu material pentru neexecutarea hotărârii din 16 septembrie 1996.

52. Guvernul a considerat suma pretinsă de reclamant excesivă și a contestat metoda sa de calcul.

53. Curtea consideră că reclamantul trebuia să fi suferit un prejudiciu material ca rezultat al neexecutării hotărârii irevocabile din 6 octombrie 1995, între 12 septembrie 1997 și 11 martie 2003, totuși, ea nu acceptă metoda de calcul a reclamantului. Luând în considerație rata medie a dobânzii indicată de Banca Națională a Moldovei pentru perioada în cauză (a se vedea *Prodan*, citată mai sus, § 73 *in fine*) și circumstanțele cauzei examinate, Curtea acordă reclamantului suma totală de EUR 100 cu titlu de prejudiciu material.

B. Prejudiciul moral

54. Reclamantul a pretins EUR 5,000,000 cu titlu de prejudiciu moral suferit ca rezultat al neexecutării hotărârii irevocabile în favoarea sa.

55. El a argumentat că neexecutarea hotărârii irevocabile din 6 octombrie 1995 pentru o perioadă îndelungată i-a cauzat stres și îngrijorare.

56. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de reclamant.

57. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un anumit stres și frustrare ca rezultat al executării întârziate a hotărârii din 6 octombrie

1995 și al imposibilității de a folosi banii săi pentru o perioadă de mai mult de șase ani. Ea îi acordă EUR 1,000 cu titlu de prejudiciu moral.

C. Dobânda de întârziere

58. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* inadmisibile pretențiile cu privire la casarea hotărârii din 16 septembrie 1996;
2. *Declară* admisibile restul pretențiilor;
3. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
4. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție;
5. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 100 (o sută euro) cu titlu de prejudiciu material și EUR 1,000 (o mie euro) cu titlu de prejudiciu moral, care vor fi convertiți în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
6. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 18 octombrie 2005, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Françoise ELEN-PASSOS
Grefier Adjunct

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA ASITO c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 40663/98)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

8 noiembrie 2005

DEFINITIVĂ

08/02/2006

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza ASITO c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
 Dl J. CASADEVALL,
 Dl M. PELLONPÄÄ,
 Dl R. MARUSTE,
 Dl S. PAVLOVSKI,
 Dl J. BORREGO BORREGO,
 Dl J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 11 noiembrie 2005 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 40663/98) depusă împotriva Republicii Moldova la Comisia Europeană a Drepturilor Omului („Comisia”), în temeiul fostului articol 25 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către compania de asigurări ASITO, de naționalitate din Republica Moldova („reclamantul”), la 5 februarie 1998.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl Eugen Șlopac, directorul companiei. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul a pretins, în special, că Procurorul General a intervenit într-un litigiu dintre două părți private și că două hotărâri irevocabile pronunțate în favoarea sa au fost casate ca urmare a recursului în anulare al Procurorului General.

4. Cererea a fost transmisă Curții la 1 noiembrie 1998, dată la care a intrat în vigoare Protocolul nr. 11 la Convenție (articolul 5 § 2 al Protocolului nr. 11).

5. Cererea a fost repartizată Secțiunii Întâi a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții). În cadrul acesteia, a fost constituită, conform articolului 26 § 1 al Regulamentului, Camera care urma să examineze cauza (articolul 27 § 1 al Convenției).

6. Prin decizia din 10 iulie 2001, Curtea a declarat cererea parțial admisibilă.

7. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații cu privire la fondul cauzei (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții). Camera a decis, după consultarea părților, că audierea cu privire la fondul cauzei nu a fost necesară

(articolul 59 § 3 *in fine* al Regulamentului Curții). Părțile au răspuns în scris la observațiile fiecăreia din ele.

8. La 1 noiembrie 2001, Curtea a schimbat componența Secțiunilor sale (articolul 25 § 1 al Regulamentului Curții). Această cauză a fost repartizată Secțiunii a Patra nou-constituită (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

9. Reclamantul este o companie de asigurări de naționalitate din Republica Moldova cu sediul la Chișinău.

1. *Contextul cauzei*

10. La 12 iunie 1991, o hotărâre de Guvern a permis reclamantului să efectueze „operațiuni bancare și de investiții”, în afara principalei sale activități, care era asigurarea.

11. La 28 noiembrie 1991, reclamantul a obținut de la Banca Națională a Moldovei licență pentru efectuarea operațiunilor bancare. În cadrul unei proceduri de audit de rutină, compania a refuzat să arate registrele sale contabile, pretinzând că ea nu a efectuat activități bancare. La 13 octombrie 1992, licența reclamantului a fost retrasă. Reclamantul nu a contestat această decizie.

12. La 25 noiembrie 1994, reclamantul a încheiat un contract pe termen de un an de zile („contractul”) cu compania F, intitulat „tranzacție comercială comună”. Reclamantul a făcut un aport social de 330,000 lei moldovenești (MDL) companiei F, iar în schimb ea urma să primească suma de MDL 269,500, care urma să fie plătită în rate lunare. Compania F urma, de asemenea, să restituie aportul social prin plata unei sumei unice până la 25 noiembrie 1995. Nerespectarea termenelor prevăzute de contract avea drept consecință plata unei penalități de 0.5 % din suma neplătită pentru fiecare zi de întârziere. Printr-un contract suplimentar, ca o garanție contractuală, compania F a gătat fabrica și echipamentul său.

13. Până la 23 aprilie 1996, compania F. a plătit reclamantului MDL 420,750. Începând cu această dată, din cauza încetinirii economiei naționale, compania F. nu a putut să-și onoreze obligațiile integral și nu avea șanse rezonabile să poată să-și îndeplinească obligațiile în conformitate cu condițiile contractului.

2. *Procedurile A: cu privire la executarea contractului*

14. La 24 mai 1996, reclamantul a depus o cerere de chemare în judecată la Arbitrajul Republicii Moldova cu privire la neonorarea contractului și a solicitat obligarea lui F. să-i plătească suma de MDL 468,472, care era constituită din aportul social și penalitățile contractuale.

15. Compania F. a susținut că contractul conținea o obligație implicită, care rezulta din natura și scopul contractului, ca reclamantul să contribuie la cheltuielile și pierderile suferite în cursul exercitării activității în comun. Deoarece compania a înregistrat pierderi, deși a acționat cu bună credință, ea a solicitat ajustarea sau stingerea datoriei de MDL 468,472, invocând prevederile Codului civil cu privire la distribuirea riscurilor în activitatea comună. Ca un argument suplimentar ea a declarat că, în absența acestei obligații implicite, contractul devenea un contract de credit obișnuit, pentru care reclamantul nu avea licență.

16. În hotărârea sa din 1 august 1996, Arbitrajul a admis în parte cererea reclamantului, însă a redus penalitățile contractuale cu 50 %, estimând pretenția ca fiind disproporțională în raport cu prejudiciul real cauzat reclamantului și a pronunțat o hotărâre cu privire la plata unei sume de MDL 327,474.75 (echivalentul a 62,780 euro (EUR) la acea dată).

17. La 20 august 1996, Procurorul General, care nu era parte la proces, a depus recurs la hotărârea din 1 august 1996.

18. La 28 noiembrie 1996, a intrat în vigoare „Legea cu privire la instanțele judecătorești economice”. Ea prevedea reorganizarea unei părți a sistemului judecătoresc care examina litigiile economice. Procesul de reorganizare a avut ca rezultat suspendarea examinării cauzelor pentru o perioadă de câteva luni.

19. La 14 aprilie 1997, Procurorul General și-a retras recursul la hotărârea din 1 august 1996. Astfel, hotărârea Arbitrajului a devenit irevocabilă.

20. La 16 iunie 1997, Procurorul General a depus, în temeiul articolului 38 § 3 al Legii cu privire la instanțele judecătorești economice, recurs în anulare la hotărârea din 1 august 1996, solicitând ca contractul să fie declarat nul din cauza nerespectării prevederilor Legii cu privire la bănci și activitatea bancară.

21. La 23 septembrie 1997, Colegiul de recurs al Judecătoriei Economice a admis recursul în anulare al procurorului, a casat hotărârea din 1 august 1996 și a respins acțiunea reclamantului.

22. La 24 decembrie 1997, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul reclamantului la decizia sus-menționată. Ea a constatat că contractul era o operațiune de credit camuflată și, deoarece reclamantul nu mai avea licență bancară, a conchis că un astfel de contract era ilegal.

23. La 21 ianuarie 1998, Curtea Supremă de Justiție a respins contestația în anulare a reclamantului pe motiv că nu au fost întrunite condițiile pentru redeschiderea procedurii.

3. *Procedurile B: cu privire la anularea contractului dintre reclamant și compania F.*

24. La 17 iulie 1996, în temeiul articolului 5 (2) al Codului de procedură civilă, Procurorul General a depus o cerere de chemare în judecată la Arbitrajul Republicii Moldova, solicitând declararea nulă a contractului încheiat între reclamant și compania F. la 25 noiembrie 1994. Potrivit Procurorului General, contractul era o operațiune de credit camuflată cu o rată a dobânzii foarte înaltă, reclamantul nefiind în drept să efectueze operațiuni de credit fără a avea licență.

25. La 26 iulie 1996, Arbitrajul a respins cererea Procurorului General. Instanța a constatat *inter alia* că, potrivit Legii cu privire la asigurări, companiile de asigurări puteau să presteze servicii comerciale și financiare, activitățile de creditare fiind, de asemenea, permise în conformitate cu Codul civil. Arbitrajul nu a examinat chestiunea cu privire la cerința de a avea licență. Această hotărâre a devenit irevocabilă, deoarece niciuna din părți nu a contestat-o.

26. La 16 iunie 1997, Procurorul General a depus, în temeiul articolului 38 § 3 al Legii cu privire la instanțele judecătorești economice, recurs în anulare la hotărârea din 26 iulie 1996.

27. La 23 septembrie 1997, Colegiul de recurs al Judecătoriei Economice a respins recursul.

28. La 17 noiembrie 1997, în temeiul articolului 278/60 al Codului de procedură civilă, Procurorul General a depus recurs la această decizie.

29. La 24 decembrie 1997, Curtea Supremă de Justiție a casat hotărârea din 26 iulie 1996 și decizia din 23 septembrie 1997. Ea a hotărât în favoarea Procurorului General și a declarat contractul între reclamant și compania F. nul pe motiv că contractul era o operațiune de credit camuflată pentru care reclamantul nu avea licență.

30. La 25 decembrie 1997, reclamantul a depus o contestație în anulare la decizia din 24 decembrie 1997.

31. La 21 ianuarie 1998, Curtea Supremă de Justiție a respins contestația în anulare.

4. *Procedurile C: cu privire la confiscarea plăților care au constituit investiția și venitul care a rezultat din contractul din 25 noiembrie 1994*

32. La 2 februarie 1998, Procurorul General și Ministerul Finanțelor au depus la Judecătoria Economică a Republicii Moldova o cerere de chemare în judecată comună de confiscare a sumei de MDL 420,570 de la reclamant. Această sumă reprezenta venitul obținut de compania ASITO ca rezultat al contractului încheiat cu compania F., care a fost declarat nul prin decizia din 24 decembrie 1997. În cererea sa, Procurorul General a făcut referire *inter alia* la decizia din

23 septembrie 1997 a Colegiului de recurs al Judecătorei Economice și la decizia din 24 decembrie 1997 a Curții Supreme de Justiție.

33. La 20 mai 1998, Procurorul General a cerut ca suma care urma să fie confiscată să fie diminuată. În acest sens, Procurorul General a notat că, în conformitate cu Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, o întreprindere care a efectuat activități ilegale urma să plătească venitul obținut și o amendă egală cu suma veniturii. Deoarece venitul companiei ASITO a constituit MDL 90,750, Procurorul General a cerut ca suma confiscată să fie de MDL 181,500.

34. La 2 februarie 1999, Judecătoria Economică a Republicii Moldova a hotărât în favoarea Procurorului General și a Ministerului Finanțelor și a indicat ASITO să plătească în folosul statului MDL 186,945 (echivalentul a EUR 18,765 la acea dată).

35. La 25 octombrie 2000, recursul reclamantului a fost respins printr-o decizie irevocabilă a Colegiului de recurs al Judecătorei Economice a Republicii Moldova.

5. *Evoluțiile ulterioare*

36. La 16 iulie 2003, reclamantul a solicitat Curții Supreme de Justiție revizuirea deciziilor din 24 decembrie 1997 și a încheierii din 21 ianuarie 1998. La 4 septembrie 2004, Curtea Supremă de Justiție a respins cererea reclamantului.

37. La 13 noiembrie 2003, Procuratura Generală a solicitat Curții Supreme de Justiție revizuirea deciziilor din 24 decembrie 1997. La 16 septembrie 2004, Curtea Supremă de Justiție a respins cererea.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNĂ RELEVANTE

38. Legea nr. 970 din 24 iulie 1996 cu privire la instanțele judecătorești economice, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

Articolul 38 § 3

„Hotărârile Arbitrajului Republicii Moldova, precum și hotărârile adoptate cu titlu de supraveghere de Prim-arbitrul Republicii Moldova sau de adjuncții lui, pot fi atacate, în termen de un an de la data adoptării, cu recurs în anulare la Colegiul de recurs al Judecătorei Economice a Republicii Moldova de Procurorul General al Republicii Moldova și de adjuncții lui în caz de încălcare a normelor dreptului procesual sau material. ... cu dreptul de a suspenda executarea hotărârii Arbitrajului Republicii Moldova.”

39. Prevederile relevante ale Legii nr. 1550 din 25 februarie 1998 sunt următoarele:

Articolul III

„La articolul 38 alineatul (3) din Legea nr.970-XIII din 24 iulie 1996 cu privire la instanțele judecătorești economice cuvintele „în termen de un an de la data adoptării” se exclud.”

40. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, în vigoare până la 12 iunie 2003, conțin următoarele:

Articolul 5 (2) e) și f)

„Instanța de judecată începe judecarea pricinii civile (...) la cererea procurorului, în cazuri ce au referire la ... interesele statului și societății ce țin de ...

...

- e) ... considerarea contractelor care lezează interesele statului ca fiind nule;
- f) ... anularea actelor și acțiunilor săvârșite prin corupție și protecționism.”

Articolul 278/60

„Părțile, ... [și] Procurorul General ... pot, din oficiu sau la cererea persoanei implicate în proces, ataca cu recurs, la Curtea Supremă de Justiție, hotărârile irevocabile emise de către Judecătoria Economică a Republicii Moldova pentru următoarele motive:

(1) hotărârea pronunțată este lipsită de temei legal ori a fost dată cu încălcarea legii sau aplicarea greșită a acesteia; ...”

41. Între 1989 și 1999, Procurorul General a folosit rar articolului 5 (2), iar instanțele de judecată l-au interpretat într-o manieră restrictivă. O cerere cu privire la rezilierea unui contract a fost respinsă, deoarece nu se referea nici la categoriile de persoane protejate de această normă și nici la interesul statului (hotărârea Curții de Apel a Republicii Moldova nr. 2r-523 din 15 ianuarie 1998). Într-o cerere de anulare a unui contract de vânzare-cumpărare a unui apartament pentru nerespectarea dreptului la reședință, Curtea Supremă a confirmat interesul statului, însă a respins acțiunea în fond (hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 4r/a-17/99 din 8 noiembrie 1999).

ÎN DREPT

I. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

42. Reclamantul a pretins că deciziile din 23 septembrie 1997 și 24 decembrie 1997 ale Colegiului de recurs al Judecătoriei Economice și, respectiv, a Curții Supreme de Justiție (Procedurile A și B), prin care au fost casate două hotărâri irevocabile pronunțate în favoarea lui, au violat articolul 6 § 1 al Convenției. De asemenea, el pretinde că depunerea cererii din 17 iulie 1996 de către Procurorul

General, în temeiul articolului 5 (2) al Codului de procedură civilă (Procedura B), i-a încălcat dreptul la un proces echitabil.

Partea relevantă a articolului 6 § 1 prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotări, fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. ...”

A. Recursurile în anulare ale Procurorului General depuse în temeiul articolului 38 § 3 al Legii cu privire la instanțele judecătorești economice

43. Guvernul a declarat că articolul 38 § 3 era o normă tranzitorie, care a permis unirea sistemului de arbitraj „quasi judecătoresc” cu instanțele judecătorești ordinare.

44. Reclamantul a negat existența unei perioade de tranziție în ceea ce privește reorganizarea sistemului judecătoresc.

45. Curtea reiterează că dreptul la judecarea într-un mod echitabil de către o instanță, așa cum este garantat de articolul 6 § 1 al Convenției, trebuie interpretat în lumina Preambulului Convenției, care, în partea sa relevantă, declară preeminența dreptului o parte a moștenirii comune a Statelor Contractante. Unul din aspectele fundamentale ale preeminenței dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care cere, printre altele, ca atunci când instanțele judecătorești dau o apreciere finală unei chestiuni, constatarea lor să nu mai poată fi pusă în discuție (*Roșca v. Moldova*, nr. 6267/02, § 24, 22 martie 2005).

46. Securitatea raporturilor juridice presupune respectarea principiului *res judicata*, adică principiul caracterului irevocabil al hotărârilor judecătorești. Acest principiu cere ca nicio parte să nu aibă dreptul să solicite revizuirea unei hotărâri irevocabile și obligatorii, doar cu scopul de a obține o reexaminare și o nouă determinare a cauzei. Competența instanțelor ierarhic superioare de revizuire trebuie exercitată pentru a corecta erorile judiciare și omisiunile justiției, dar nu pentru a efectua o nouă examinare. Revizuirea nu trebuie considerată un apel camuflat, iar simpla existență a două opinii diferite cu privire la aceeași chestiune nu este un temei de reexaminare. O derogare de la acest principiu este justificată doar atunci când este necesară datorită unor circumstanțe esențiale și convingătoare (*ibid.*, § 25).

47. În această cauză, Curtea notează că recursul în anulare era o procedură prin care Procurorul General putea ataca orice hotărâre irevocabilă. Procedura era prevăzută în articolul 38 § 3 al Legii cu privire la instanțele judecătorești economice (a se vedea paragraful 38 de mai sus). Până la 25 februarie 1998, Procurorul General putea să exercite această prerogativă doar în termen de un an;

totuși, orice hotărâre irevocabilă nouă care rezulta din exercitarea acestei prerogative putea, de asemenea, fi contestată cu recurs în anulare de către Procurorul General. Totuși, după această dată, această competență a devenit nelimitată în timp (a se vedea paragraful 39 de mai sus).

48. În continuare, Curtea notează că prin admiterea recursului în anulare, depus de Procurorul General în baza acelei competențe, Colegiul de recurs al Judecătoriai Economice și Curtea Supremă de Justiție a redus la zero două procese judiciare care s-au sfârșit cu hotărâri irevocabile și executorii.

49. Aplicând prevederile articolului 38 § 3, Colegiul de recurs al Judecătoriai Economice și Curtea Supremă de Justiție au încălcat principiul securității raporturilor juridice. Această măsură a încălcat dreptul reclamantului la un proces echitabil garantat de articolul 6 § 1 al Convenției (a se vedea *Brumărescu v. Romania*, [GC], nr. 28342/95, §§ 61 și 62, ECHR 1999-VII).

50. Curtea nu acordă o importanță decisivă faptului că la momentul casării hotărârilor irevocabile, competența Procurorului General era limitată în timp, deoarece limita de timp nu-l împiedica să conteste orice altă hotărâre nouă. Mai mult, chiar și această limită de timp a fost exclusă mai târziu. În astfel de circumstanțe, sistemul bazat pe articolul 38 § 3 nu poate fi considerat ca fiind compatibil cu principiul supremației legii.

51. Prin urmare, a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

B. Intervenția Procurorului General în temeiul articolului 5 (2) al vechiului Cod de procedură civilă

52. Guvernul a susținut că competența de a interveni în temeiul articolului 5 (2) al Codului de procedură civilă era parte a competenței Procurorului General de a supraveghea legalitatea și de a asigura respectarea interesului public (a se vedea paragraful 40 de mai sus).

53. Reclamantul a notat că o astfel de cerere civilă nu prezenta nicio relevanță în această cauză.

54. Curtea notează că, în conformitate cu articolul 5 (2) al Codului de procedură civilă în vigoare la acea perioadă, procurorul putea iniția proceduri civile *inter alia* în vederea protejării intereselor statului sau pentru anularea actelor și acțiunilor săvârșite prin corupție și protecționism. În această cauză, se poate susține că statul putea avea interesul de a proteja întreprinderile mici de abuzuri din partea companiilor mari. Astfel, s-ar părea că cererea Procurorului General a fost în conformitate cu legislația națională. Mai mult, nu există indicii că Procurorul General a avut o poziție dominantă în proceduri (a se vedea paragrafele 24-31 de mai sus). Acțiunea înaintată de el era subiectul aceluiași prevederi procedurale ca și orice altă acțiune înaintată de o persoană fizică sau juridică; ea era subiect al unei cercetări judecătorești depline, iar reclamantul putea să-și prezinte cauza sa

în condiții care nu-l plasau în dezavantaj față de oponentul său. Ceea ce l-a plasat pe reclamant în dezavantaj, a fost intervenția ulterioară a Procurorului General prin depunerea recursului în anulare (a se vedea paragrafele 43-51 de mai sus).

55. Prin urmare, cu privire la această chestiune nu a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 PROTOCOLUL NR. 1 LA CONVENȚIE

56. Reclamantul pretinde că deciziile din 23 septembrie 1997, 24 decembrie 1997 și 25 octombrie 2000 ale Colegiului de recurs al Judecătorei Economice și respectiv, a Curții Supreme de Justiție au avut ca rezultat încălcarea dreptului său la protecția proprietății garantat de articolul 1 Protocolul nr. 1, care prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor”.

57. Guvernul a notat că, la 24 decembrie 1997, contractul a fost declarat nul de către Curtea Supremă de Justiție și că această decizie trebuie acceptată cu toate consecințele pe care ea le implică.

58. Reclamantul susține că casarea hotărârilor irevocabile favorabile lui și confiscarea ulterioară a MDL 186,945 au constituit lipsire de proprietate, fără ca acest lucru să fie conform interesului general și fără o compensație echitabilă.

59. În ceea ce privește hotărârea din 1 august 1996, care a fost casată ca urmare a recursului în anulare depus de Procurorul General (Procedurile A, a se vedea paragrafele 14-23 de mai sus), Curtea reiterează că o datorie în baza unei hotărâri judecătorești poate fi considerată un „bun” în sensul articolului 1 Protocolul nr. 1 (a se vedea, printre altele, *Burdov v. Russia*, nr. 59498/00, § 40, ECHR 2002-III și cauzele citate în hotărârea respectivă).

60. Cu privire la hotărârea din 26 iulie 1996, care a fost casată ca urmare a recursului în anulare depus de Procurorul General (Procedurile B, a se vedea paragrafele 24-31 de mai sus), Curtea notează că reclamantul a avut o așteptare legitimă că va obține un venit de MDL 269,500 ca rezultat al contractului din 25 noiembrie 1994 încheiat cu compania F. Curtea consideră că dreptul contractual la această sumă a constituit un bun în sensul articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție (a se vedea *Association of General Practitioners v. Denmark*, cererea nr. 12947/87, 62 D.R. 226).

61. Casarea acestor hotărâri, după ce ele au devenit irevocabile și fără drept de recurs, constituie o ingerință în dreptul reclamantului la protecția proprietății (a se vedea *Brumărescu*, citată mai sus, § 74). Chiar asumând că o astfel de ingerință poate fi privită ca servind unui interes public, Curtea constată că ea nu a fost justificată, deoarece nu a fost asigurat un echilibru just, iar reclamantul a fost obligat să suporte o sarcină individuală și excesivă (cf. *Brumărescu*, citată mai sus, § 75-80).

62. Referitor la hotărârea din 25 octombrie 2000 (Procedurile C), prin care venitul reclamantului obținut în urma contractului din 25 noiembrie 1994 a fost confiscat și i-au fost impuse penalități (a se vedea paragrafele 32-34 de mai sus), Curtea notează că acest lucru a fost posibil doar din cauza recursurilor în anulare din procedurile A și B și a urmărilor acestora. Luând în considerație constatările de mai sus cu privire la procedurile A și B, Curtea conchide că această hotărâre, de asemenea, are ca efect încălcarea dreptului reclamantului la protecția proprietății sale.

63. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

64. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciu

65. Reclamantul a pretins MDL 28,356,349.75 (echivalentul a EUR 2,388,949 la data prezentării observațiilor sale cu privire la satisfacția echitabilă) pentru prejudiciul material suferit ca rezultat al casării hotărârilor irevocabile din 1 august 1996 și 26 iulie 1996 (Procedurile A și B). Reclamantul a declarat că această sumă ar acoperi pierderile suferite ca rezultat al imaginii negative pe care a suferit-o după ce a pierdut în procedurile naționale suma acordată prin hotărârea irevocabilă din 1 august 1996, ajustată conform ratei inflației și venitului ratat.

66. Reclamantul nu a pretins compensații în ceea ce privește hotărârea din 25 octombrie 2000 (Procedurile C) și nici prejudiciu moral.

67. Guvernul a considerat că pretențiile reclamantului erau necorespunzătoare dat fiind că în această cauză nu a existat o violare a vreunei prevederi a Convenției.

68. Curtea consideră că chestiunea cu privire la aplicarea articolului 41 nu este gata pentru decizie. Prin urmare, această chestiune urmează a fi re-

zervată, iar procedura ulterioară urmează să fie stabilită, luând în considerație posibilitatea ajungerii la un acord între Guvernul Republicii Moldova și reclamant.

B. Costuri și cheltuieli

69. Reclamantul a pretins, de asemenea, EUR 237 cu titlu de costuri și cheltuieli suportate în procedurile în fața instanțelor judecătorești naționale și în fața Curții. În susținerea pretențiilor sale, reclamantul a trimis Curții copii ale chitanțelor relevante.

70. Cu privire la costurile și cheltuielile pretinse de reclamant, Guvernul a făcut o declarație similară celei referitoare la prejudiciul material și moral.

71. Curtea consideră că costurile și cheltuielile au fost realmente angajate și necesare în vederea obținerii unei redresări pentru violarea Convenției sau pentru a preveni ca chestiunea constatată să constituie o violare a Convenției și au fost rezonabile ca mărime. În conformitate cu criteriile stabilite în jurisprudența sa, ea acordă reclamantului întreaga sumă pretinsă cu titlu de costuri și cheltuieli.

C. Dobânda de întârziere

72. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției ca rezultat al aplicării articolului 38 § 3 al Legii cu privire la instanțele judecătorești economice;
2. *Hotărăște* că nu a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției ca rezultat al aplicării de către Procurorul General a articolului 5 (2) al vechiului Cod de procedură civilă;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție;
4. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44

§ 2 al Convenției, EUR 237 (două sute treizeci și șapte euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, plus orice taxă care poate fi percepută la suma menționată mai sus;

(b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

5. *Hotărăște* că restul chestiunilor cu privire la aplicarea articolului 41 al Convenției nu sunt gata pentru decizie; și prin urmare,
- (a) rezervă chestiunile respective;
 - (b) invită Guvernul Republicii Moldova și reclamantul să prezinte, pe parcursul următoarelor trei luni, observațiile lor scrise cu privire la chestiunile respective și, în special, să informeze Curtea despre orice acord la care ei ar putea ajunge;
 - (c) rezervă procedura ulterioară și deleghează Președintelui Camerei competența de a fixa același lucru dacă va fi necesar.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 8 noiembrie 2005, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA BAIBARAC c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 31530/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

15 noiembrie 2005

DEFINITIVĂ

15/02/2006

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Baibarac c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl R. MARUSTE,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dl J. BORREGO BORREGO, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 18 octombrie 2005 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 31530/03) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Victor Baibarac („reclamantul”), la 29 mai 2003.

2. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamantul a pretins că neexecutarea hotărârii judecătorești din 27 septembrie 2002 a constituit o încălcare a dreptului său la accesul la o instanță, garantat de articolul 6 al Convenției și a dreptului său la protecția proprietății, garantat de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 8 octombrie 2003, o Cameră din cadrul acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În temeiul prevederilor articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis să examineze fondul cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

5. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații cu privire la admisibilitatea, fondul cererii și satisfacția echitabilă. Camera a decis, după consultarea părților, că audierea cu privire la fondul cererii nu a fost necesară.

6. La 1 noiembrie 2004, Curtea a schimbat componența Secțiunilor sale (articolul 25 § 1 al Regulamentului Curții). Această cauză a fost repartizată Secțiunii a Patra nou-constituită (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

7. Reclamantul, dl Victor Baibarac, s-a născut în 1931 și locuiește în Edineț.

8. În 1949, autoritățile sovietice au naționalizat proprietatea părinților săi și au deportat familia sa în Siberia.

9. La 8 decembrie 1992, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 1225-XII „privind reabilitarea victimelor represiunilor politice săvârșite de regimul comunist totalitar de ocupație”. Legea a permis victimelor represiunilor sovietice să pretindă compensații pentru proprietatea lor naționalizată.

10. În 2002, reclamantul a înaintat o acțiune împotriva oficiului local al Trezoreriei cu privire la refuzul acestuia din urmă să-i plătească compensații.

11. La 27 septembrie 2002, Judecătoria sectorului Edineț a hotărât în favoarea reclamantului și a indicat Oficiului local al Trezoreriei să-i plătească compensații în mărime de 40,000 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 3,010 euro (EUR) la acea dată).

12. Reclamantul a obținut un titlu executoriu pe care executorul judecătoresc nu l-a executat. La o dată nespecificată, reclamantul a scris Ministerului Justiției, plângându-se de neexecutarea hotărârii din 27 septembrie 2002. Printr-o scrisoare din 7 mai 2003, Ministerul Justiției a asigurat reclamantul că s-a făcut tot posibilul pentru executarea hotărârii, dar că Oficiul local al Trezoreriei nu avea bani în contul său.

13. La 20 februarie 2004, după ce cauza a fost comunicată Guvernului, hotărârea a fost executată. Reclamantul a scris o recipisă adresată șefului Departamentului de Executare a Deciziilor Judecătorești Edineț, în care el a confirmat că a primit banii în conformitate cu hotărârea din 27 septembrie 2002 și că el nu mai avea pretenții față de debitor și față de Departamentul de executare a deciziilor judecătorești.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

14. Dreptul intern relevant a fost rezumat în hotărârea *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, § 31, ECHR 2004-...

ÎN DREPT

15. Reclamantul pretinde că dreptul său ca o instanță să hotărască asupra drepturilor sale cu caracter civil a fost încălcat ca urmare a neexecutării de către

autorități a hotărârii Judecătorei sectorului Edineț din 27 septembrie 2002 până la 20 februarie 2004. El s-a bazat pe articolul 6 § 1 care, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, ... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil...”

16. De asemenea, el a declarat că din cauza neexecutării hotărârii în favoarea sa, el nu a putut beneficia de bunurile sale, astfel, dreptul său la protecția proprietății garantat de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție a fost încălcat. Articolul 1 Protocolul nr. 1 prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor”.

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

17. Printr-o scrisoare din 12 martie 2004 și, ulterior, în observațiile sale cu privire la satisfacția echitabilă, Guvernul a declarat că, în recipisa eliberată de reclamant Departamentului de Executare a Deciziilor Judecătorești Edineț la 20 februarie 2004 (a se vedea paragraful 13 de mai sus), el și-a exprimat dorința de a nu mai menține cererea sa. Prin urmare, Guvernul a cerut Curții să scoată cererea de pe rolul său.

18. Reclamantul a declarat că hotărârea din 27 septembrie 2002 a fost executată de Guvern doar datorită Curții și că Guvernul nu i-a plătit nicio compensație pentru executarea întârziată a hotărârii. El a cerut prejudicii morale pentru executarea întârziată (a se vedea mai jos).

19. Curtea notează că recipisa invocată de Guvern pare să aibă o formă standard. Deși ea prevede că reclamantul nu mai are pretenții față de debitor (adică, oficiul local al Trezoreriei) sau Departamentul de Executare a Deciziilor Judecătorești Edineț, ea nu face nicio referire la cererea sa către această Curte sau la pretențiile sale față de Guvern în conformitate cu Convenția. Sugerția că reclamantul nu a avut intenția ca recipisa să ducă la retragerea cererii sale către Curte este dovedită de faptul că, la 8 iunie 2004, el a prezentat pretenția sa cu privire la satisfacția echitabilă. Curtea nu consideră că reclamantul și-a exprimat fără echivoc dorința de a nu mai menține cererea sa. Prin urmare, ea trebuie să continue examinarea cauzei (a se vedea *Scutari v. Moldova*, nr. 20864/03, §§ 17-20, 26 iulie 2005).

20. Curtea consideră că pretențiile reclamantului în temeiul articolului 6 § 1 și articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție ridică întrebări de drept care

sunt suficient de serioase, încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Curtea, prin urmare, declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

21. Reclamantul se plânge, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, de neexecutarea de către autorități a hotărârii Judecătoriei sectorului Edineț din 27 septembrie 2002 până la 20 februarie 2004.

22. Guvernul a declarat că, dată fiind executarea hotărârii la 20 februarie 2004, nu a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției. Potrivit lui, hotărârea a fost executată într-un termen rezonabil.

23. Principiile generale care se aplică în cauzele de acest gen sunt prevăzute în hotărârea *Prodan v. Moldova* (citată mai sus, §§ 52-53).

24. Curtea notează că hotărârea Judecătoriei sectorului Edineț din 27 septembrie 2002 a rămas neexecutată timp de aproape șaptesprezece luni. Ea amintește că ea a constatat o violare în cauze în care perioadele de neexecutare au fost mult mai scurte decât cea din această cauză (a se vedea, spre exemplu: *Shmalko v. Ukraine*, nr. 60750/00, § 46, 20 iulie 2004). Prin urmare, ea nu poate fi de acord cu Guvernul că hotărârea din 27 septembrie 2002 a fost executată într-un termen rezonabil.

25. Prin omisiunea timp de mai mulți ani de a lua măsurile necesare pentru a executa hotărârea judecătorească irevocabilă în această cauză, autoritățile moldovenești au privat prevederile articolului 6 § 1 al Convenției de toate efectele benefice.

26. Prin urmare, a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 PROTOCOLUL NR. 1 LA CONVENȚIE

27. Reclamantul a susținut că neexecutarea de către autorități a hotărârii din 27 septembrie 2002 a constituit o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

28. Guvernul a declarat că el nu a încălcat în niciun fel drepturile reclamantului garantate de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

29. Curtea reiterează că o „pretenție” poate constitui un „bun” în sensul articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție, dacă ea este suficient de certă pentru a fi executorie (a se vedea *Prodan*, § 59).

30. Curtea notează că reclamantul a avut o pretenție executorie care a rezultat din hotărârea din 27 septembrie 2002. Prin urmare, rezultă că imposibilitatea reclamantului de a obține executarea hotărârii până la 20 februarie 2004 a constituit o ingerință în dreptul său la respectarea bunurilor sale, așa cum este prevăzut în prima propoziție a primului paragraf al articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

31. Prin neexecutarea hotărârii irevocabile, autoritățile naționale l-au împiedicat pe reclamant să folosească banii sau să beneficieze de ei. Guvernul nu a prezentat nicio justificare pentru această ingerință, iar Curtea consideră că lipsa fondurilor nu poate justifica o astfel de omisiune (a se vedea *Prodan*, § 61).

32. Prin urmare, a existat o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

33. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înalțelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul

34. Reclamantul a pretins EUR 100,000 cu titlu de prejudiciu moral suferit ca rezultat al neexecutării hotărârii irevocabile în favoarea sa. El a susținut că neexecutarea hotărârii irevocabile pentru o perioadă lungă de timp i-a cauzat stres și neliniște. El nu a prezentat nicio pretenție cu privire la prejudiciul material sau costuri și cheltuieli.

35. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de reclamant și a susținut că constatarea unei violări ar constitui o satisfacție echitabilă suficientă.

36. Curtea consideră că reclamantul a suferit un anumit prejudiciu moral ca rezultat al violărilor constatate, care nu poate fi compensat prin simpla constatare de către Curte a unei violări. Totuși, suma specifică pretinsă este excesivă. Făcând evaluarea sa în bază echitabilă, așa cum o cere articolul 41 al Convenției, Curtea acordă reclamantului suma de EUR 1,000.

B. Dobânda de întârziere

37. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție;
4. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 1,000 (una mie euro) cu titlu de prejudiciu moral, care vor fi convertiți în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 15 noiembrie 2005, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA POPOV c. MOLDOVEI (nr. 2)

(Cererea nr. 19960/04)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

6 decembrie 2005

DEFINITIVĂ

06/03/2006

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Popov c. Moldovei (nr. 2),

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI M. PELLONPÄÄ,

DI R. MARUSTE,

DI S. PAVLOVSKI,

DI J. BORREGO BORREGO,

DI J. SIKUTA, *judecători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 15 noiembrie 2005 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 19960/04) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Serghei Popov („reclamantul”), la 7 iunie 2004.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl V. Jereghi de la Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului din Republica Moldova, care a prezentat o procură la 18 ianuarie 2005. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamantul a pretins că dreptul său la un proces echitabil și dreptul său la protecția proprietății au fost încălcate ca rezultat al casării unei hotărâri judecătorești irevocabile favorabilă lui.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra. La 1 martie 2005, o Cameră din cadrul acestei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis examinarea fondului cererii concomitent cu admisibilitatea cererii. Ea a decis, de asemenea, să se dea prioritate cauzei în conformitate cu articolul 41 al Regulamentului Curții, luând în considerație vârsta înaintată a reclamantului și starea rea a sănătății sale.

5. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații cu privire la fondul cauzei (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamantul s-a născut în anul 1925 și locuiește în Chișinău.

7. În 1941, autoritățile sovietice au naționalizat casa părinților reclamantului. În același an, familia sa a fost deportată în Rusia și în Uzbekistan.

8. La 8 decembrie 1992, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 1225-XII „privind reabilitarea victimelor represiunilor politice săvârșite de regimul comunist totalitar de ocupație”. Legea a permis victimelor represiunilor sovietice să revendice proprietățile lor confiscate sau naționalizate.

9. În 1997, reclamantul a depus o cerere de chemare în judecată la Judecătoria sectorului Centru, prin care a cerut restituirea casei părinților săi. Deoarece casa a fost procurată de la stat de către foștii chiriași, reclamantul a solicitat pe cale judiciară declararea nulă a contractelor de vânzare-cumpărare. El a cerut, de asemenea, evacuarea tuturor locatarilor casei.

10. Printr-o hotărâre irevocabilă din 5 noiembrie 1997, acțiunea reclamantului a fost admisă.

11. Între 1997 și 2002, reclamantul a înaintat numeroase plângeri cu privire la neexecutarea hotărârii din 5 noiembrie 1997 Consiliului municipal, Judecătoria sectorului Centru și Ministerului Justiției.

12. În 2001, reclamantul s-a plâns Curții de neexecutarea hotărârii irevocabile din 5 noiembrie 1997. Cererea reclamantului a fost înregistrată cu numărul 74153/01 și a fost comunicată Guvernului în ianuarie 2003.

13. În aprilie 2004, patru locatari ai casei reclamantului au depus la Curtea de Apel Chișinău o cerere de revizuire a hotărârii din 5 noiembrie 1997. Bazându-se pe articolul 449 al noului Cod de procedură civilă, ei au declarat în cererea lor că le-au devenit cunoscute informații noi. De asemenea, ei au solicitat instanței să-i repună în termenul de depunere a cererii, având în vedere faptul că noua informație a fost obținută de ei de la Arhiva Națională în aprilie 2004.

14. Reclamantul pretinde că, la 20 mai 2004, Agentul Governamental i-a oferit pentru semnare un acord conform căruia el ar consimți să-și retragă cererea sa adresată Curții și ar renunța la dreptul său la orice compensație în schimbul primirii casei sale. Potrivit reclamantului, Agentul Governamental i-ar fi sugerat că, în cazul refuzului său, Curtea de Apel va continua examinarea cererii de revizuire, depusă de pârâți, iar cauza va rămâne nesoluționată pentru o perioadă îndelungată. El a refuzat să semneze acordul.

15. La 26 mai 2004, Curtea de Apel a examinat cererea de revizuire depusă de locatarii casei reclamantului în care au fost invocate faptele nou descoperite.

16. Noile fapte invocate de locatarii casei au fost o ediție a Monitorului Oficial municipal din anul 1940 și patru certificate de la Arhiva Națională și din Registrul bunurilor imobile datate din 6 aprilie 2004, 18 mai 2004 și 19 mai 2004.

17. Un certificat de la Arhiva Națională datat din 6 aprilie 2004 avea următorul conținut:

»...potrivit Monitorului Oficial municipal din anul 1940, există o casă cu un nou număr 36 (vechiul număr 46) pe strada Ștefan cel Mare al cărei proprietar este Pelagheia Popova și o casă cu un nou număr 33 (vechiul număr 37) pe strada Ștefan cel Mare, al cărei proprietar este Pelagheia Popov».

18. Un alt certificat de la Arhiva Națională datat din 6 aprilie 2004 conținea următoarele:

»...potrivit Arhivei Consiliului municipal, la 29 februarie 1924 denumirea străzii Nicolaievskaja a fost schimbată în Ștefan cel Mare».

19. Certificatul din 18 mai 2004 eliberat de Arhiva Națională avea următorul conținut:

»...potrivit datelor de la Arhiva Consiliului municipal Chișinău pentru anul 1930, exista o casă cu numărul 37 pe strada Ștefan cel Mare (Nicolaievskaja) al cărei proprietar era Pelagheia Popova și o casă cu numărul 46 pe strada Ștefan cel Mare (Nicolaievskaja) al cărei proprietar era Pelagheia Popov».

20. Certificatul din 19 mai 2004 eliberat de organul cadastral judecătorului N.B. de la Curtea de Apel prevedea că proprietarul casei de pe strada Columna 33 era dl Serghei Popov. De asemenea, el prevedea că nu existau informații cui i-a aparținut casa respectivă înainte de 1940, deoarece primul înscris în Registrul bunurilor imobile a fost făcut în 1952.

21. Conform Monitorului Oficial din 15 martie 1940, publicat de Consiliul municipal Chișinău, România, pentru a elimina confuzia din numerotarea caselor, care a creat dificultăți de ordin economic și administrativ, a fost adoptată o nouă numerotare pentru anumite străzi, inclusiv strada Ștefan cel Mare. Proprietarii caselor de pe străzile respective au fost obligați să cumpere de la Consiliul municipal noi plăci pe care erau imprimate numere și să le instaleze pe casele lor. Noua numerotare trebuia să intre în vigoare la 1 aprilie 1940. Până la acea dată, proprietarii trebuiau să aibă atât vechile numere, cât și noile numere pe casele lor, pentru a facilita orientarea populației și a autorităților. În conformitate cu o listă care conținea numele proprietarilor caselor, precum și numerele caselor respective, dna Pelagheia Popov [mama reclamantului] era proprietarul unei case cu vechiul număr 37, noul număr fiind 33. Monitorul Oficial nu conține nicio altă referință cu privire la ea.

22. Curtea de Apel a descris în încheierea sa din 26 mai 2004 conținutul documentelor sus-menționate și a conchis următoarele:

„circumstanțele de mai sus nu au fost examinate de instanța care s-a pronunțat asupra fondului cauzei, precum și de instanța de apel. Ele [circumstanțele] au o importanță esențială pentru o judecare obiectivă a cauzei. Instanța care va reexamina fondul cauzei va determina exact amplasarea și suprafața casei din care reclamantul și familia sa au fost evacuați.”

Curtea de Apel a decis să repună locatarii în termenul de prescripție pentru depunerea cererii de revizuire, fără a indica vreun motiv în acest sens. Ea a casat hotărârea irevocabilă din 5 noiembrie 1997, a ordonat redeschiderea procedurilor și a restituit dosarul în prima instanță spre reexaminare.

23. După această hotărâre, la 26 mai 2004, Agentul Governamental i-ar fi spus reprezentantului reclamantului că, dacă reclamantul ar fi consimțit să semneze acordul, procedura de revizuire urmată de casarea hotărârii și redeschiderea procedurilor nu ar fi avut loc. Guvernul neagă faptul că această conversație ar fi avut vreodată loc.

24. La 18 ianuarie 2005, Curtea a pronunțat hotărârea sa în cauza *Popov v. Moldova* (nr. 74153/01, 18 ianuarie 2005), în care ea a constatat violări ale articolului 6 § 1 și articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție ca urmare a neexecutării hotărârii irevocabile din 5 noiembrie 1997 până la 26 mai 2004.

25. Procedurile care au fost redeschise de Curtea de Apel la 26 mai 2006 se află încă pe rolul instanțelor judecătorești naționale. La data adoptării acestei hotărâri, cauza se afla încă pe rolul primei instanțe, Judecătoria Centru.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

26. Articolul 325 al Codului de procedură civilă, în vigoare între 26 decembrie 1964 și 12 iunie 2003 („vechiul Cod de procedură civilă”), prevede următoarele:

„Hotărârile instanțelor de judecată rămase definitive ... pot fi supuse revizuirii în cazurile când:

1) s-au descoperit fapte sau împrejurări ce nu au fost și nu au putut fi cunoscute de părți;”

27. La 12 iunie 2003, a intrat în vigoare un nou Cod de procedură civilă. Articolul 449, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Temeiurile declarării revizuirii

Revizuirea se declară în cazul în care:

c) au devenit cunoscute unele circumstanțe sau fapte esențiale ale pricinii care nu au fost și nu au putut fi cunoscute petiționarului anterior;”

28. Articolul 450, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Cererea de revizuire se depune:

...

c) în termen de 3 luni din ziua când persoana interesată a luat cunoștință de circumstanțele sau faptele esențiale ale pricinii care nu i-au fost cunoscute anterior și nu i-au putut fi cunoscute ...”

29. Articolul 453, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

»...

(2) Încheierea de admitere a cererii de revizuire ... se supune căilor de atac o dată cu fondul...”

ÎN DREPT

30. Reclamantul a pretins că încheierea Curții de Apel din 26 mai 2004, care a casat hotărârea irevocabilă în favoarea sa, a constituit o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

Partea relevantă a articolului 6 § 1 prevede:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărâ, fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. ...”

31. Reclamantul a pretins, de asemenea, că încheierea Curții de Apel din 26 mai 2004 a avut drept consecință încălcarea dreptului său la protecția proprietății garantat de articolul 1 Protocolul nr. 1 care prevede:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.”

32. Reclamantul a pretins, de asemenea, violarea articolului 13 al Convenției care prevede:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale”.

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

A. Neepuizarea căilor de recurs interne

33. Guvernul a declarat că reclamantul nu a epuizat căile de recurs disponibile lui conform legislației Republicii Moldova, așa cum o cere articolul 35 § 1 al

Convenției. În special, el a declarat că reclamantul ar fi putut folosi articolul 453 al Codului de procedură civilă pentru a ataca încheierea Curții de Apel din 26 mai 2004 odată cu fondul cauzei. Deoarece examinarea fondului cauzei se află încă pe rolul Judecătoriei Centru, reclamantul trebuia să aștepte până când acea instanță ar fi adoptat o hotărâre, iar ulterior să conteste încheierea cu apel, iar apoi cu recurs.

34. Reclamantul a argumentat că nu putea fi așteptat faptul ca Judecătoria sectorului Centru să caseze încheierea din 26 mai 2004, care a fost adoptată de o instanță ierarhic superioară, și anume Curtea de Apel.

35. Curtea amintește că „casarea unei hotărâri irevocabile este un act instantaneu, care nu creează o situație continuă, chiar dacă ea determină redeschiderea procedurilor” (a se vedea *Frunze v. Moldova* (dec.), nr. 42308/02, 14 septembrie 2004; *Sardin v. Russia* (dec.), nr. 69582/01, 12 februarie 2004). Casarea hotărârii irevocabile în această cauză a avut loc la 26 mai 2004, iar procedurile au fost redeschise. Din motivele care vor fi expuse mai jos, Curtea consideră că reclamantul nu a fost obligat să aștepte până la încheierea procedurilor redeschise. Dacă el ar fi procedat astfel, el ar fi riscat să depășească termenul-limită de șase luni stabilit de articolul 35 § 1 al Convenției, care a început să curgă în privința ambelor pretenții de la data casării hotărârii. Prin urmare, această obiecție nu poate fi acceptată.

B. Pretinsul abuz de dreptul de a depune o cerere individuală la Curte

36. Reclamantul a pretins că, la 20 mai 2004, Agentul Guvernamental i-a oferit pentru semnare un acord conform căruia el ar consimți să-și retragă cererea sa în cauza *Popov v. Moldova* (nr. 74153/01, 18 ianuarie 2005) de la Curte și ar renunța la dreptul său la orice compensație în schimbul primirii casei sale. Potrivit reclamantului, Agentul i-ar fi sugerat că, în cazul refuzului său, Curtea de Apel va examina cererea de revizuire depusă de pârâți și va casa hotărârea irevocabilă din 1997, menținând cauza nesoluționată pentru o perioadă îndelungată. Reclamantul a declarat că el a refuzat să semneze acordul, iar, drept urmare, la 26 mai 2004 hotărârea irevocabilă a fost casată. După această procedură, la 26 mai 2004, Agentul Guvernamental i-ar fi spus reclamantului că, dacă el ar fi consimțit să semneze acordul, procedura de revizuire și casarea ulterioară a hotărârii și redeschiderea procedurilor nu ar fi avut loc.

37. Reclamantul și-a exprimat îngrijorarea cu privire la pretinsa presiune exercitată asupra sa de către Guvern; totuși, el nu a prezentat o pretenție în temeiul articolului 34 al Convenției.

38. Guvernul a negat acuzațiile aduse de reclamant, numindu-le „eronate și neadevărate”. El a declarat că învinuirile reclamantului au fost ofensatoare și de-

făimătoare și că Curtea ar trebui să declare cererea inadmisibilă pentru abuzul de dreptul de a depune o cerere individuală la Curte.

39. O obiecție similară a fost invocată de Guvern în prima cauză a reclamantului, fiind respinsă de Curte (a se vedea hotărârea *Popov*, citată mai sus, §§ 47-49). Prin urmare, Curtea nu va examina această obiecție din nou.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLELOR 6 § 1 ȘI 13 ALE CONVENȚIEI

40. În temeiul articolelor 6 § 1 și 13 ale Convenției, reclamantul s-a plâns de casarea hotărârii din 5 noiembrie 1997. El a declarat că nu a avut nicio cale efectivă de recurs la nivel național împotriva casării hotărârii.

41. Guvernul a susținut că revizuirea este un mijloc eficient de a contesta o hotărâre judecătorească, atunci când au fost descoperite noi fapte, după ce hotărârea a devenit irevocabilă. El a dat drept exemplu Curtea Internațională de Justiție, care poate să-și revizuiască hotărârile, dacă noi fapte sau circumstanțe de o importanță decisivă au fost descoperite după pronunțarea hotărârii. Cererea de revizuire trebuie depusă în termen de șase luni de la data la care noile fapte sau circumstanțe au fost descoperite, dar nu mai târziu de zece ani de la data adoptării hotărârii.

O situație similară poate fi găsită în Regulamentul Curții Europene a Drepturilor Omului. Dacă noi fapte cu privire la o cauză care a fost examinată au fost descoperite și aceste fapte ar putea avea un efect decisiv asupra rezultatului cauzei, precum și dacă aceste circumstanțe nu au fost cunoscute și nu puteau fi, în mod rezonabil, cunoscute, o parte poate solicita Curții, în termen de 6 luni de când ei i-au devenit cunoscute faptele, să revizuiască acea hotărâre.

Guvernul a mai invocat o recomandare a Comitetului de Miniștri, conform căreia Guvernelor li s-a recomandat să asigure proceduri de revizuire și redeschidere a cauzelor.

Guvernul a conchis că legislația Republicii Moldova cu privire la revizuire este compatibilă cu standardele internaționale și că, prin urmare, nu a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

42. Reclamantul nu a contestat că legislația Republicii Moldova cu privire la revizuirea hotărârilor irevocabile este compatibilă cu standardele internaționale și că termenul-limită de trei luni este rezonabil. Totuși, el a argumentat că în cauza sa instanța care a casat hotărârea irevocabilă nu a respectat termenul-limită. Curtea de Apel a acceptat ca fiind un fapt nou o ediție a Monitorului Oficial din 1940, care a fost întotdeauna disponibilă la Arhiva Națională, și care, potrivit reclamantului, putea fi ușor găsită acolo de către pârâți înainte de adoptarea hotărârii irevocabile din 5 noiembrie 1997.

Mai mult, reclamantul a declarat că pârâții în procedura națională au putut să conteste cu apel și recurs hotărârea din 5 noiembrie 1997, însă nu au folosit aceste căi la timpul lor.

Conform reclamantului, casarea hotărârii irevocabile din 5 noiembrie 1997, după șapte ani, fără a se pronunța asupra termenului de prescripție pentru depunerea cererii de revizuire, constituie o violare a prevederilor articolului 6 § 1 al Convenției.

43. Curtea reiterează că articolul 6 § 1 al Convenției obligă instanțele judecătorești să-și motiveze hotărârile lor. În cauza *Ruiz Torija v. Spain*, (hotărâre din 9 decembrie 1994, Seria A nr. 303-A), Curtea a constatat că omisiunea instanței judecătorești de a motiva refuzul de a accepta o obiecție potrivit căreia acțiunea era tardivă, a constituit o violare a acestei prevederi.

44. Dreptul la judecarea într-un mod echitabil de către o instanță, așa precum este garantat de articolul 6 § 1 al Convenției, trebuie interpretat în lumina Preambulului Convenției, care, în partea sa relevantă, declară preeminența dreptului o parte a moștenirii comune a Statelor Contractante. Unul din aspectele fundamentale ale preeminenței dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care cere, printre altele, ca, atunci când instanțele judecătorești dau o apreciere finală unei chestiuni, constatarea lor să nu mai poată fi pusă în discuție (a se vedea *Brumărescu v. Romania*, [GC] nr. 28342/95, § 61, ECHR 1999-VII; *Roșca v. Moldova*, nr. 6267/02, § 24, 22 martie 2005).

45. Securitatea raporturilor juridice presupune respectarea principiului *res judicata* (ibid., § 62), adică principiul caracterului irevocabil al hotărârilor judecătorești. Acest principiu cere ca nicio parte să nu aibă dreptul să solicite revizuirea unei hotărâri irevocabile și obligatorii, doar cu scopul de a obține o reexaminare și o nouă determinare a cauzei. Competența instanțelor ierarhic superioare de revizuire trebuie exercitată pentru a corecta erorile judiciare și omisiunile justiției, dar nu pentru a efectua o nouă examinare. Revizuirea nu trebuie considerată un apel camuflat, iar simpla existență a două opinii diferite cu privire la aceeași chestiune nu este un temei de reexaminare. O derogare de la acest principiu este justificată doar atunci când este necesară, datorită unor circumstanțe esențiale și convingătoare (*Roșca v. Moldova*, citată mai sus, § 25).

46. Concluzia de mai sus din cauza *Roșca* a fost trasă în legătură cu procedura în recurs în anulare, în conformitate cu care Procuratura Generală putea cere reexaminarea hotărârilor judecătorești irevocabile cu care nu era de acord. Curtea a constatat că această procedură, deși posibilă conform dreptului național, era incompatibilă cu Convenția, deoarece ea rezulta în „pierderea” unei hotărâri judecătorești irevocabile pronunțate în favoarea justițiabilului. Redeschiderea procedurilor din cauza apariției unor circumstanțe noi nu este, în sine, incompatibilă cu Convenția. Mai mult, articolul 4 Protocolul nr. 7, în mod special, permite statului să corecteze omisiunile

justiției în procedura penală. Totuși, deciziile de a revizui hotărâri judecătorești irevocabile trebuie să fie în conformitate cu criteriile legale relevante, iar folosirea necorespunzătoare a unei astfel de proceduri poate fi contrară Convenției, pe motiv că rezultatul său - „pierderea” unei hotărâri judecătorești - este același ca și în cazul recursului în anulare. Principiile securității raporturilor juridice și preeminenței dreptului cer Curții să fie vigilentă în acest domeniu.

47. În această cauză, Curtea notează că procedura de revizuire prevăzută de articolele 449-453 ale Codului de procedură civilă servește, într-adevăr, scopului de a corecta erorile judiciare și omisiunile justiției. Sarcina Curții este de a determina dacă această procedură a fost aplicată într-un mod compatibil cu articolul 6 al Convenției și, astfel, a asigurat respectarea principiului securității raporturilor juridice. Făcând acest lucru, Curtea trebuie să țină cont, în primul rând, de responsabilitatea instanțelor judecătorești naționale de a interpreta prevederile legislației naționale (a se vedea *Waite and Kennedy v. Germany* [GC], nr. 26083/94, 18 februarie 1999, § 54).

48. Se notează faptul că, în conformitate cu articolul 449 al Codului de procedură civilă al Republicii Moldova, procedurile pot fi redeschise dacă „au devenit cunoscute circumstanțe sau fapte esențiale ale pricinii care nu au fost și nu au putut fi cunoscute anterior”. În conformitate cu articolul 450 al aceluiași cod, o cerere de revizuire poate fi depusă „în termen de 3 luni din ziua când persoana interesată a luat cunoștință de circumstanțele sau faptele esențiale ale pricinii care nu i-au fost cunoscute anterior și nu i-au putut fi cunoscute”.

49. Încheierea Curții de Apel din 26 mai 2004 citează în calitate de temeiuri pentru redeschiderea procedurilor patru certificate de la Arhiva Națională și din Registrul bunurilor imobile, datate din aprilie și mai 2004, precum și o ediție a Monitorului Oficial municipal din anul 1940 (a se vedea paragrafele 16-21 de mai sus).

50. Curtea notează că nu există niciun indiciu în încheierea Curții de Apel că certificatele de la Arhiva Națională și din Registrul bunurilor imobile conțineau informații care nu au putut fi obținute de pârâți mai devreme. De asemenea, nu există niciun indiciu în documentele prezentate de pârâți că ei au încercat fără succes să obțină acele documente mai devreme. Nici pârâții în susținerile lor și nici Curtea de Apel în încheierea sa din 26 mai 2004 nu au susținut că Monitorul Oficial municipal era un document secret, care nu era public și care nu ar fi putut fi obținut ușor de la Arhiva Națională sau de la o bibliotecă, înainte de aprilie sau mai 2004. Mai mult, Curtea de Apel pur și simplu a repus pârâții în termenul de prescripție pentru depunerea cererii de revizuire fără a prezenta vreun motiv.

51. În aceste circumstanțe, Curtea observă că nu poate fi spus faptul că o ediție a Monitorului Oficial, în special una care s-a aflat în domeniul public mai

mult de șaizeci de ani, poate fi calificată drept „circumstanțe sau fapte noi care nu au fost și nu au putut fi cunoscute anterior părților în proces”. Prin definiție, Monitorul Oficial servește scopului de a face informația publică și ușor accesibilă. Într-adevăr, în această cauză copia ediției Monitorului transmisă Curții de către Guvern conține ștampila unei biblioteci.

52. Prin urmare, Curtea consideră că procedura de revizuire în cauză a fost în esență o încercare de a reexamina cauza în lumina chestiunilor pe care reclamanții în procedura națională au putut să le invoce, dar aparent nu le-au invocat pe parcursul procedurilor care s-au încheiat cu hotărârea irevocabilă din 5 noiembrie 1997. Prin urmare, procedura de revizuire a fost „un apel camuflat” al cărui scop a fost să obțină o nouă examinare a cauzei decât o procedură de revizuire, așa cum se prevede în articolele 449-453 ale Codului de procedură civilă. Mai mult, Curtea de Apel nu a prezentat niciun motiv pentru repunerea pârâților în termenul de prescripție pentru depunerea cererii de revizuire (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Ruiz Torija*, citată mai sus).

53. Prin admiterea cererii de revizuire a reclamanților în procedura națională, Curtea de Apel a încălcat principiul securității raporturilor juridice, precum și „dreptul la o instanță” al reclamantului în sensul articolului 6 § 1 al Convenției (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Roșca*, citată mai sus, § 28). Mai mult, prin neprezentarea motivelor pentru repunerea pârâților în termenul de prescripție pentru depunerea cererii de revizuire, Curtea de Apel a încălcat dreptul reclamantului la un proces echitabil (a se vedea paragraful 43 de mai sus).

54. Prin urmare, a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

55. Curtea nu consideră necesar de a se pronunța asupra pretenției în baza articolului 13 al Convenției, deoarece articolul 6 § 1 este *lex specialis* în ceea ce privește această pretenție a reclamantului. Cerințele articolului 13, în acest context, sunt absorbite de cele din articolul 6 § 1.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 PROTOCOLUL NR. 1 LA CONVENȚIE

56. Reclamantul a pretins că încheierea Curții de Apel din 26 mai 2004 a avut drept consecință încălcarea dreptului său la protecția proprietății, garantat de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

57. Curtea reiterează că o datorie în baza unei hotărâri judecătorești poate fi considerată „posesie” în sensul articolului 1 Protocolul nr. 1 (a se vedea, printre altele, *Burdov v. Russia*, nr. 59498/00, § 40, ECHR 2000-III, și cauzele citate în hotărâre). Mai mult, casarea unei astfel de hotărâri după ce a devenit irevocabilă și fără drept de recurs constituie o ingerință în dreptul beneficiarului hotărârii judecătorești la protecția proprietății (a se vedea *Brumărescu*, citată mai sus, § 74). Chiar dacă presupunem că o astfel de ingerință ar putea

fi considerată ca servind interesului general, Curtea este de părere că ea nu a fost justificată, deoarece nu a fost asigurat un echilibru just, iar reclamantul a trebuit să suporte o povară individuală și excesivă (cf. *Brumărescu*, citat mai sus, § 75-80).

58. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

59. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul material

60. Reclamantul a solicitat 138,663 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu material suferit ca rezultat al imposibilității de a folosi casa sa și terenul aferent acesteia începând cu 5 noiembrie 1997.

61. El a declarat că ar fi închiriat casa și terenul dacă hotărârea ar fi fost executată la timp, adică imediat după ce a devenit executorie la 5 noiembrie 1997 și dacă nu ar fi fost casată de către Curtea de Apel la 26 mai 2004. În susținerea pretențiilor sale, reclamantul a prezentat scrisori din partea câtorva agenții imobiliare, conform cărora chiria pentru un metru pătrat în imobilele din vecinătatea casei varia între 3 și 20 dolari SUA (USD) lunar. Reclamantul a declarat că el ar fi obținut USD 10 pentru un metru pătrat. El a înmulțit numărul metrilor pătrați cu acest preț și apoi a înmulțit rezultatul cu numărul de luni în care el nu a putut folosi casa.

62. Guvernul a declarat că reclamantul nu poate pretinde prejudicii materiale, deoarece el nu avea nicio proprietate. Titlul său de proprietar a fost anulat împreună cu hotărârea irevocabilă din 5 noiembrie 1997. În orice caz, calculul reclamantului nu este susținut de nicio probă cu privire la veniturile pe care el ar fi putut să le obțină și la intenția sa de a închiria casa. Mai mult, exista posibilitatea ca reclamantul să nu găsească chiriași sau ca el să nu găsească chiriași imediat. Este, de asemenea, important de notat că chiria nu este stabilă și variază lunar. În fine, reclamantul nu a transmis documente care să confirme numărul de metri pătrați ai casei.

63. Curtea reiterează că o hotărâre în care ea constată o violare impune statului pârât o obligație legală de a pune capăt violării și a repara consecințele acesteia în așa mod, încât să restabilească pe cât e posibil situația existentă înain-

te de violare (a se vedea *Former King of Greece and Others v. Greece* [GC] (satisfacție echitabilă), nr. 25701/94, § 72). În această cauză, reparația trebuie să aibă scopul de a repune reclamantul în situația în care el s-ar fi aflat dacă violarea nu ar fi avut loc.

64. Curtea consideră că este clar că reclamantul a suferit un prejudiciu material ca rezultat al lipsei controlului asupra casei sale începând cu 26 mai 2004 și până în prezent (a se vedea *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, § 71, ECHR 2004-...). Totuși, ea nu va lua în considerație perioada între 5 noiembrie 1997 și 26 mai 2004, pe parcursul căreia reclamantul nu a putut folosi casa sa, ca urmare a neexecutării hotărârii irevocabile din 5 noiembrie 1997. Această chestiune se referă la prima cauză a reclamantului (citată mai sus) și va fi examinată de Curte în cadrul unei proceduri separate.

65. Se notează că reclamantul avea deja spațiu locativ și, prin urmare, este rezonabil de a considera că el ar fi încercat să închirieze casa. În ceea ce privește terenul aferent, Curtea nu consideră necesar de a-l lua în considerație, deoarece hotărârea din 5 noiembrie 1997 nu conține nicio referire la acesta.

66. Curtea consideră rezonabilă ideea generală propusă de reclamant pentru evaluarea pierderilor suferite ca rezultat al casării hotărârii. Totuși, ea nu este gata să accepte suma chiriei lunare de USD 10 propusă de reclamant. Contrar poziției din hotărârea *Prodan v. Moldova* (citată mai sus), prețul pe care se bazează reclamantul nu a fost calculat în baza evaluării casei reclamantului, dar constituie media prețurilor chiriei în vecinătate, unde, potrivit datelor agențiilor imobiliare pe care se bazează reclamantul, prețurile variază de la USD 3 la USD 20 pentru un metru pătrat. În absența unor probe mai detaliate cu privire la prețurile locale ale chiriei și valoarea proprietății, Curtea va lua ca bază pentru calculul său cel mai mic preț prezentat de agențiile imobiliare, și anume USD 3 pentru un metru pătrat.

67. Curtea nu este de acord cu Guvernul că nu există probe cu privire la suprafața casei reclamantului. Rezultă în mod clar din hotărârile instanțelor naționale și din certificatul eliberat de oficiul cadastral și transmis Curții de către Guvern împreună cu observațiile sale cu privire la admisibilitatea și fondul cauzei că suprafața totală a casei este de 149.1 metri pătrați.

68. Atunci când face evaluarea sa, Curtea ia în considerație faptul că reclamantul, în mod inevitabil, ar fi suportat anumite întârzieri în găsirea chiriei potrivite și ar fi suportat anumite cheltuieli de întreținere a casei, precum și de plată a impozitelor.

69. Luând în considerație circumstanțele de mai sus și hotărând în mod echitabil, Curtea acordă reclamantului suma totală de EUR 3,365 cu titlu de prejudiciu material suferit ca urmare a casării hotărârii din 5 noiembrie 1997.

B. Prejudiciul moral

70. Reclamantul a solicitat EUR 15,000 cu titlu de prejudiciu moral suferit ca rezultat al casării hotărârii din 5 noiembrie 1997. El a declarat că acest lucru i-a cauzat suferințe morale intense.

71. Guvernul a contestat suma pretinsă de reclamant, susținând că reclamantului i s-au acordat deja EUR 5,000 de către Curte pentru neexecutarea hotărârii din 5 noiembrie 1997. El a argumentat că acea sumă a acoperit un litigiu similar între aceleași părți.

72. Curtea consideră că reclamantului i-a fost cauzat un anumit stres și frustrare ca rezultat al casării hotărârii irevocabile din 5 noiembrie 1997 și al imposibilității de a folosi casa sa pentru o perioadă ulterioară de optsprezece luni. Ea nu este de acord cu Guvernul că prejudiciul moral acordat reclamantului în prima sa cauză acoperă, de asemenea, prejudiciul suferit în această cauză. În prima cauză problema era neexecutarea unei hotărâri irevocabile, în timp ce în această cauză problema este casarea acelei hotărâri irevocabile.

73. La stabilirea sumei care urmează a fi acordată, Curtea ia în considerație vârsta înaintată a reclamantului și alte circumstanțe ale cauzei care, în opinia Curții, i-au agravat suferințele. Ea acordă reclamantului EUR 3,000 cu titlu de prejudiciu moral.

C. Costuri și cheltuieli

74. Reclamantul a solicitat, de asemenea, EUR 715 cu titlu de costuri și cheltuieli angajate pentru reprezentarea în fața Curții. El a argumentat că aceasta este suma pe care el ar fi putut s-o pretindă de la Consiliul European pentru asistență juridică în conformitate cu ratele asistenței juridice aplicabile la 1 februarie 2005. Suma cuprinde EUR 344 pentru pregătirea cauzei, EUR 309 pentru prezentarea observațiilor cu privire la admisibilitatea și fondul cauzei și EUR 62 pentru cheltuieli de secretariat.

75. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă, declarând că reclamantul nu a dovedit cheltuielile de reprezentare pretinse.

76. Curtea consideră suma pretinsă de reclamant ca fiind justificată și acordă întreaga sumă solicitată.

D. Dobânda de întârziere

77. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. *Declară* cu majoritate de voturi cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* cu 6 voturi contra 1 că a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște* în unanimitate că nu este necesar să examineze pretenția în baza articolului 13 al Convenției;
4. *Hotărăște* cu 6 voturi contra 1 că a existat o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție;
5. *Hotărăște* cu 6 voturi contra 1
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, următoarele sume:
 - (i) EUR 3,365 (trei mii trei sute șaizeci și cinci euro) cu titlu de prejudiciu material;
 - (ii) EUR 3,000 (trei mii euro) cu titlu de prejudiciu moral;
 - (iii) EUR 715 (șapte sute cincisprezece euro) cu titlu de costuri și cheltuieli;
 - (iv) orice taxă care poate fi percepută de la sumele de mai sus;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus, egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
6. *Respinge* în unanimitate restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 6 decembrie 2005, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

În conformitate cu articolul 45 § 2 al Convenției și articolul 74 § 2 al Regulamentului Curții, opinia parțial concordantă și parțial disidentă a dlui Pavlovski este anexată la această hotărâre.

N.B.
M. O'B.

OPINIA PARȚIAL CONCORDANTĂ ȘI PARȚIAL DISIDENTĂ A JUDECĂTORULUI PAVLOVSCHI

Eu regret profund faptul că nu pot fi de acord cu constatările majorității în această cauză. În opinia mea, această cauză ridică multe chestiuni de drept dificile, importante și, în același timp, extrem de interesante, care, din păcate, nu au fost examinate.

Obiecțiile mele sunt similare cu cele exprimate în opinia mea disidentă în prima cauză *Popov v. Moldova*, examinată în ianuarie 2005 („Popov (nr. 1)”) și nu văd motive pentru a le repeta.

Totuși, sunt anumite chestiuni noi pe care consider că este pertinent de a le analiza în această opinie.

Din câte pot înțelege, fiecare cauză pendinte trebuie examinată de Curte sub două aspecte de bază: din punct de vedere procedural (partea cu privire la procedură) și din punct de vedere al fondului (partea cu privire la fond).

Aceste aspecte există în practică în forme variate și pot fi găsite, într-o formă sau alta, în multe hotărâri.

Problemele mele încep atunci când încerc să analizez această cauză din punct de vedere procedural.

Dacă citim paragraful 1 al hotărârii, găsim un pasaj care prevede că la originea acestei cauze se află o cerere depusă împotriva Republicii Moldova la Curte în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Serghei Popov, la 7 iunie 2004.

Eu o spun cu regret că dosarul nu conține o cerere depusă de dl Serghei Popov la 7 iunie 2004.

În loc de aceasta, există o scrisoare din partea reprezentantului reclamantului, dl Jereghi, în contextul cauzei Popov (nr. 1), în care el descrie noi evoluții (casarea unei hotărâri irevocabile ca urmare a procedurii de revizuire), pretinde că procedura respectivă a fost inițiată de Guvern și declară intenția reclamantului de a introduce o cerere separată cu privire la procedura de revizuire (*Toate cele legate de revizuirea cauzei reclamantul intenționează să deplângă Curții cu o cerere separată*).

În opinia mea, scrisoarea din 7 iunie 2004, în baza conținutului său, nu poate fi considerată o cerere, ci mai degrabă, pur și simplu, o declarație cu privire la intenția de a depune o cerere. Intenția de a depune o cerere și o cerere propriu-zisă sunt lucruri diferite.

Prima hotărâre în cauza *Popov v. Moldova* confirmă că cererea nu exista în acea perioadă, precum și intenția reclamantului de a depune o **nouă cerere**.

Cu privire la scrisoarea din 7 iunie 2004, Curtea declară în paragraful 44 următoarele:

„În scrisorile sale din 7 și 24 iunie 2004, reclamantul a declarat că decizia Curții de Apel din 26 mai 2004, nu conținea o constatare cu privire la fondul cauzei și că, prin urmare, instanța nu a constatat că casa nu i-a aparținut lui. Curtea de Apel doar a redeschis procedura având în vedere noile circumstanțe care au devenit cunoscute. Reclamantul a pretins că redeschiderea procedurii a fost o formă de presiune împotriva sa din partea Guvernului (a se vedea § 46 de mai jos) și a solicitat Curții să continue examinarea pretențiilor sale cu privire la neexecutarea hotărârii irevocabile din 5 noiembrie 1997. De asemenea, el și-a exprimat intenția de a depune o nouă cerere cu privire la încălcarea principiului securității raporturilor juridice, ca urmare a casării hotărârii irevocabile din 5 noiembrie 1997, după aproape șapte ani...” (a se vedea *Popov v. Moldova*, hotărâre din 18 ianuarie 2005, § 44).

Referința de mai sus dovedește că Curtea nu a considerat scrisoarea din 7 iunie 2004 o cerere, ci doar o intenție de a depune o cerere.

Aceeași concluzie, în mod clar, rezultă dintr-o analiză a paragrafelor 46 și 48 ale hotărârii *Popov* (nr. 1).

Referitor la chestiunea cu privire la articolul 34, Curtea a declarat:

„...În scrisoarea sa din 7 iunie 2004, reclamantul a declarat că, la 20 mai 2004, Agentul Guvernamental i-a oferit pentru semnare un acord conform căruia el ar consimți să-și retragă cererea sa adresată Curții și ar renunța la dreptul său la orice compensație în schimbul primirii casei sale. Potrivit reclamantului, Agentul Guvernamental i-a sugerat că, în cazul refuzului său, Curtea de Apel va examina cererea de revizuire depusă de părți și va casa hotărârea irevocabilă din 1997, menținând procedura nesoluționată pentru o perioadă îndelungată...”

Concluzia finală a Curții cu privire la scrisoarea din 7 iunie 2004 poate fi găsită în paragraful 48:

„...Totuși, acestea fiind spuse, deoarece reclamantul nu a depus nicio pretenție în baza articolului 34 al Convenției că el ar fi fost împiedicat să prezinte cererea sa, Curtea nu vede niciun motiv să examineze această chestiune din proprie inițiativă și, astfel, lasă deschisă chestiunea dacă învinuirea cu privire la constrângerea nepotrivită este sau nu fondată...”

Astfel, dacă însăși Curtea nu a considerat scrisoarea din 7 iunie 2004 o cerere, noi trebuie să examinăm în continuare ce document poate fi considerat o cerere oficială depusă la Curte, în ceea ce privește cauza *Popov* (nr. 2).

Examinarea dosarului arată că există doar o cerere anexată la el, care a fost depusă după adoptarea hotărârii în cauza *Popov* (nr. 1), și anume, cererea depusă la 2 ianuarie 2005, semnată de dl Vanu Jereghi în numele dlui Serghei Popov, nu de către însuși dl Serghei Popov.

În același timp, trebuie menționat că dosarul conține o procură eliberată, se pare, de către dl Serghei Popov *post factum* dlui Vanu Jereghi la 18 ianuarie 2005, adică cu 16 zile mai târziu.

În termeni practici, aceasta înseamnă că, la data la care cererea sus-menționată din 2 ianuarie 2005 a fost depusă, dl Vanu Jereghi nu a fost autorizat, în mod corespunzător, de către reclamant pentru a face acest pas. Mai mult, pro-

cura conține unele greșeli formale care, în opinia mea, atrag nevalabilitatea ei. Spre exemplu, ea prevede că este eliberată dlui Vanu Jereghi:

„... pentru a mă reprezenta în procedura în fața Curții Europene a Drepturilor Omului ... în legătură cu cererea pe care eu am depus-o în baza articolului 34 al Convenției împotriva Republicii Moldova la 3 ianuarie 2005”.

Aici sunt două greșeli. În primul rând, nu a fost depusă o cerere de către dl Popov și, în al doilea rând, data depunerii cererii de către dl Jereghi a fost 2 ianuarie, nu 3 ianuarie 2005.

Poate atitudinea mea față de partea procedurală a cauzelor este cam strictă, dar eu sunt ferm convins că în domeniul activității judiciare noi trebuie să asigurăm ca toate formalitățile să fie respectate. Noi nu trebuie să uităm aspectul educațional al hotărârilor noastre și trebuie să facem tot posibilul pentru a ridica standardele și a îmbunătăți acuratețea în pregătirea documentelor prezentate Curții, în special în situațiile când reclamantul a fost reprezentat legal.

Guvernul, în observațiile sale, a încercat să ridice această chestiune. Din păcate, totuși, fără a se prezenta un motiv, poziția acestuia a fost ignorată și nici măcar nu a fost menționată în hotărâre.

Eu consider absolut inacceptabilă această ignorare a poziției unei părți - fie că este vorba de Guvern, fie de reclamant. Eu consider că toate chestiunile invocate de către ambele părți, inclusiv Guvernele, trebuie reflectate și analizate în mod corespunzător, iar la chestiunile invocate trebuie dat un răspuns.

Acest lucru este îndeosebi important pentru a stabili - chiar dacă admitem că aici aceasta nu este cazul - care este data ce trebuie acceptată ca dată pentru depunerea unei cereri ce poate influența calcularea termenului de șase luni.

În ceea ce privește partea din hotărâre cu privire la fond, eu sunt de acord, în principiu, că, teoretic, o problemă cu privire la „securitatea raporturilor juridice” ar putea fi ridicată în situații unde hotărâri judecătorești irevocabile sunt casate prin procedura de revizuire și unde procedura de revizuire a avut loc cu încălcarea prevederilor legale relevante sau fără a fi prezentate temeuri legale convingătoare ori a fost bazată pe o repunere nefondată sau arbitrară în termenele de prescripție pentru depunerea cererilor de revizuire. Mai mult, într-o astfel de situație, în anumite condiții, eu aș fi fost gata să sprijin o constatare a unei încălcări a „principiului securității raporturilor juridice”.

Prima din aceste condiții este existența unei cereri depuse în mod corespunzător. O astfel de cerere, în opinia mea, așa cum este arătat mai sus, lipsește în această cauză. A doua condiție este că orice violare constatată trebuie să fie bazată pe o pretenție depusă de reclamant sau, alternativ, pe o chestiune ridicată de către Curte din proprie inițiativă. În ultimul caz, trebuie prezentate motive convingătoare.

Deoarece întreaga hotărâre se referă la chestiunea unei violări a „principiului securității raporturilor juridice”, urmează a fi examinat dacă reclamantul sau, mai corect, reprezentantul său, au pretins vreodată o astfel de violare.

Dacă privim cererea depusă de către dl Jereghi la 2 ianuarie 2005, găsim următorul pasaj cu privire la articolul 6:

„...Eu consider că dreptul meu la un proces echitabil prevăzut de articolul 6 § 1 al Convenției Europene a fost încălcat, deoarece articolul 6 § 1 prevede că orice persoană are dreptul la judecarea într-un termen rezonabil a cauzei sale. Redeschiderea unei cauze după mai mult de 6 ani nu respectă cerința cu privire la termenul rezonabil. Principiul unui proces echitabil garantat de Convenție a fost, de asemenea, violat de către Guvern ca rezultat al redeschiderii procedurii”.

În opinia mea, este clar că în primul paragraf al acestei cereri reprezentantul reclamantului a invocat „durata nerezonabilă a procedurii”. În ceea ce privește cea de-a doua parte, dl Jereghi nu argumentează pretenția sa, care, în termeni practici, face imposibil pentru Curte să înțeleagă în baza cărui aspect anume al articolului 6 § 1 el s-a plâns.

În memoriul său transmis Curții, reprezentantul reclamantului s-a plâns după cum urmează:

„...Dreptul la un proces echitabil prevăzut de art. 6 al Convenției Europene, deoarece art. 6 p. 1 al Convenției prevede că orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale într-un termen rezonabil, iată de ce revizuirea peste șapte ani nu este inclusă în noțiunea de termen rezonabil, judecarea în mod echitabil a cauzei, care este garantată de Convenție, a fost, de asemenea, încălcată de Guvern prin această revizuire...”.

Astfel, nici în cererea sa și nici în memoriul său reprezentantul reclamantului nu s-a plâns de o violare a „principiului securității raporturilor juridice”.

Deoarece el a pretins o violare a principiului „duratei rezonabile a procedurii”, cererea sa trebuia examinată din acel unghi. Din păcate, nu a fost făcută nicio examinare a acestei pretenții a reprezentantului reclamantului și nu s-a luat nicio decizie cu privire la ea; ca și cum ea nici nu a existat.

Eu consider inacceptabil de a nu examina pretenția reclamantului cu privire la o violare a principiului „duratei rezonabile a procedurii”. Totuși, la fel de inacceptabilă este examinarea unei încălcări a „principiului securității raporturilor juridice” atunci când reclamantul nu a ridicat această întrebare și când Curtea nu a decis s-o ridice din proprie inițiativă. Totuși, repet că sunt în totalitate de acord că, teoretic, ar putea exista o problemă în acest sens.

Deoarece nici reclamantul și nici Curtea, acționând din proprie inițiativă, nu au ridicat întrebarea cu privire la încălcarea „principiului securității raporturilor juridice”, eu constat că articolul 6 § 1, în forma examinată de către Camera din acest unghi, este inaplicabil în această cauză. Prin urmare, articolul 1 Protocolul nr. 1 nu ar trebui, de asemenea, aplicat.

Iată unde eu, în mod respectuos, nu sunt de acord cu colegii mei Judecători.

DECIZII

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 14462/03
depusă de Valentina PENTIACOVA și Alții
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 4 ianuarie 2005, în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI R. MARUSTE,

DI K. TRAJA,

DI S. PAVLOVSKI,

DI L. GARLICKI,

DI J. BORREGO BORREGO, *judcători*,

și dna F. ELENS-PASSOS, *Grefier adjunct al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 30 aprilie 2003,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamanții, Valentina Pentiacova, Nichifor Avasiloaie, Nicolae Bugar, Alexandru Bulgac, Vladimir Caranfil, Ion Ceban, Chiril Cebotari, Valeriu Cerniav-

schi, Mihail Chircu, Galina Chiriacoava, Tamara Ciorba, Alina Condrat, Tatiana Costina, Olesia Frijă, Natalia Ghetmacenco, Mihail Grozov, Maria Gudumac, Adriana Hristiniuc, Natalia Iacovenco, Ana Istratieva, Maria Lozinschi, Ana Lungu, Diana Maliavca, Petru Meriacri, Tudor Meriacri, Iacob Mocanu, Veaceslav Mușchei, Victor Neagov, Iacob Ninescu, Ion Nicolaev, Mihai Nicolaev, Constantin Novac, Eugenia Pașcova, Ghenadie Petrea, Eduard Porumb, Eduard Pritula, Nicolae Pruteanu, Ion Pușcaș, Maria Serbu, Mariana Solomon, Chiril Spirliiev, Rita Stoian, Gavriil Tofan, Anatol Țoncu, Dumitru Tulbu, Ion Vacari, Ion Vartic, Dumitru Zlatov și Victor Zorilă sunt cetățeni ai Republicii Moldova care locuiesc în Republica Moldova. Adriana Hristiniuc este fiica lui Andrei Hristiniuc, care a fost pacient al secției de hemodializă a Spitalului Clinic Republican („SCR”) timp de aproape doi ani și care a decedat la 11 iulie 2004. Ana Lungu este văduva lui Gheorghe Lungu, care a fost pacient al secției de hemodializă a SCR timp de aproape zece ani și care a decedat la 25 aprilie 2003. Ion Vacari este soțul defunctei Lidia Vacari, care a fost pacientă a secției de hemodializă a SCR și care a decedat la o dată nespecificată. Ei au fost reprezentați în fața Curții de către domnul Vladislav Gribincea, care a acționat în numele organizației non-guvernamentale „Juriștii pentru Drepturile Omului” cu sediul la Chișinău. Guvernul pârât a fost reprezentat de către Agentul său, domnul V. Pârlog, de la Ministerul Justiției.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa precum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

1. Contextul cauzei

Toți reclamânții (cu excepția lui Adriana Hristiniuc, Ana Lungu și Ion Vacari, a se vedea mai sus) suferă de insuficiență renală cronică (o pierdere treptată și progresivă a capacității rinichilor de a excreta impurități, urină concentrată și de a conserva electroliți) și, prin urmare, au nevoie de hemodializă (o procedură medicală care presupune folosirea unui aparat pentru a filtra impuritățile din sânge și pentru a restabili constituenții normali ai sângelui).

Din cauza bolii de care suferă, toți reclamânții sunt invalizi și primesc indemnizație de stat pentru invaliditate care variază între 60 lei moldovenești (MDL) și MDL 450.

Reclamânții efectuează hemodializa la un spital din Chișinău numit *Spitalul Clinic Republican*, unde sunt tratați aproximativ o sută de pacienți.

Reclamânții declară că, înainte de 1997, cheltuielile pentru hemodializa lor erau acoperite în întregime de către spital. Între 1997 și 2004, bugetul spitalului a fost redus, iar lor le erau asigurate gratuit doar procedurile și medicamentele strict necesare. Începând cu 1 ianuarie 2004, situația a devenit mai mult sau mai

puțin identică cu cea existentă înainte de 1997, cu excepția frecvenței ședințelor de hemodializă (a se vedea mai jos).

În Republica Moldova sunt alte patru spitale care efectuează hemodializă – un alt spital din Chișinău numit *Spitalul de Urgență* („SU”), precum și spitalele din Bălți, Cahul și Comrat. Reclamanții declară că, spre deosebire de SCR, SU este finanțat din bugetul municipiului Chișinău și că, prin urmare, a asigurat întotdeauna pacienții săi cu toate medicamentele necesare în mod gratuit. De asemenea, ei susțin că există bariere de ordin administrativ pentru reclamanții care nu locuiesc în municipiul Chișinău de a primi tratament la SU. Referitor la celelalte trei spitale, reclamanții susțin că calitatea tratamentului prin hemodializă este inferioară celei oferite lor la SCR.

2. *Declarațiile părților cu privire la ceea ce este necesar pentru tratamentul prin hemodializă și ceea ce este disponibil la SCR*

Potrivit părților, pentru tratamentul prin hemodializă sunt necesare următoarele: trusa pentru hemodializă, heparină, sare fiziologică, seringi, CaCl (10 %), glucoză (10-40 %), eufilină, 2.4 %, spirt și vitamine. Există, de asemenea, și alte medicamente și suplimente care sunt necesare în anumite cazuri, și anume: riboxin, antibiotice, plasture, tifon și sânge.

Potrivit reclamanților, până la 1 ianuarie 2004, spitalul le asigura efectuarea gratuită a procedurilor de hemodializă și unele medicamente de bază, precum și suplimente ca: trusa pentru hemodializă, heparină, sare fiziologică, seringi și CaCl (10 %). Pentru restul medicamentelor necesare, ei trebuiau să plătească. Reclamanții pretind că, în 2002, lor le-a fost spus de către administrația spitalului că secția de hemodializă a SCR ar putea fi închisă ca urmare a finanțării insuficiente de la bugetul de stat. Reclamanții au fost nevoiți să protesteze în fața Ministerului Finanțelor și a Președinției și, prin urmare, spitalul a continuat să-i asigure cu hemodializă, însă, la fel ca și anterior, fără o acoperire deplină.

După 1 ianuarie 2004, spitalul a început să le asigure gratuit aproape toate medicamentele necesare. Totuși, spitalul nu-i asigura cu un medicament numit Eprex, care este necesar pentru ridicarea nivelului hemoglobinei și cu calciu, Amonosteril și Ketosteril. Pentru ridicarea nivelului hemoglobinei, reclamanții, de obicei, folosesc transfuziile de sânge. Înainte de 1 ianuarie 2004, reclamanții nu erau asigurați gratuit de către spital cu sânge. După acea dată, spitalul a început să asigure gratuit sânge, însă reclamanții trebuiau să aștepte până când sângele era disponibil. Deoarece aveau uneori urgent nevoie de sânge, ei erau nevoiți să-l cumpere. Reclamanții, de asemenea, declară că SCR nu efectuează nicio investigație medicală pentru stabilirea stării de anemie, medicii stabilind doar existența anemiei.

Potrivit Guvernului, înainte de 1 ianuarie 2004, tratamentul reclamanților era efectuat în conformitate cu prevederile Legii nr. 267 din 3 februarie 1999 privind minimul de asistență medicală gratuită garantat de stat (a se vedea mai jos).

În conformitate cu această lege, reclamanții primeau gratuit doar medicamentele strict necesare. Restul medicamentelor prescrise de medicii lor ei trebuiau să le cumpere. Tratamentul prin hemodializă nu a fost niciodată stopat și nu a fost niciodată refuzat nimănui. Conform documentelor oficiale prezentate de către Guvern, în 2003, secția de hemodializă a SCR a primit de la bugetul de stat MDL 5,685,729 (echivalentul a 354,000 euro (EUR) la acea perioadă).

La 1 ianuarie 2004, un nou sistem de asigurare medicală a fost implementat în Republica Moldova și, conform noii legislații, reclamanții au început să primească toate medicamentele necesare gratuit (a se vedea mai jos). Dacă un pacient are nevoie de un medicament special, care nu este asigurat de către stat, atunci medicul recomandă ca pacientul să-l cumpere. Conform unui ordin al Ministerului Sănătății din 12 martie 2004, statul cheltuia MDL 322 (echivalentul a EUR 20 la acea perioadă) pentru o zi de spitalizare, MDL 688 (echivalentul a EUR 44 la acea perioadă) pentru o hemodializă de gradul I și MDL 1,207 (echivalentul a EUR 78 la acea perioadă) pentru o hemodializă de gradul II.

Potrivit reclamanților, în SUA, Canada și statele UE, pacienții care suferă de insuficiență renală primesc nouă ore de hemodializă săptămânal, în trei ședințe. Aceeași practică era urmată și în Republica Moldova până în 1997. După 1997, practica s-a schimbat și pacienții au început să primească opt ore de hemodializă pe săptămână, în două ședințe. „Numai reclamanților care sunt într-o stare fizică rea sau sunt bolnavi li se permite efectuarea celei de a treia hemodialize în mod permanent.”

Guvernul a prezentat un document al secției de hemodializă a SCR conform căruia, în iulie 2003, douăzeci și șase de reclamanți efectuau două ședințe de hemodializă săptămânal; 4 reclamanți efectuau trei ședințe săptămânal, iar restul efectuau două sau trei ședințe de hemodializă săptămânal. Potrivit Guvernului, numărul ședințelor de hemodializă este determinat în fiecare caz aparte de către medici, care analizează gravitatea bolii, prezența sau absența complicațiilor și rezultatele investigațiilor de laborator.

În cererea lor depusă la 30 aprilie 2003, reclamanții au declarat că la SCR erau douăzeci de aparate pentru hemodializă, toate fiind vechi și într-o condiție tehnică proastă. În observațiile lor din 1 septembrie 2004, ei au declarat că, înainte de depunerea cererii lor la Curte, jumătate din aparatele pentru hemodializă erau într-o stare tehnică proastă; totuși, ele au fost înlocuite după ce cererea a fost depusă la Curte la 30 aprilie 2003. De asemenea, ei au declarat că: „În 2001, majoritatea aparatelor efectuau hemodializa în bază de acetat. După depunerea cererii la Curte, numărul aparatelor care efectuau hemodializa în bază de bicarbonați a crescut. Actualmente, majoritatea reclamanților efectuează hemodializa în bază de bicarbonați. Hemodializa în bază de bicarbonați este asimilată mult mai bine de majoritatea reclamanților.”

Guvernul a susținut că înainte de decembrie 2003, existau douăzeci de aparate de hemodializă, dintre care unsprezece erau noi, iar restul erau vechi. În decembrie 2003, vechile aparate au devenit inutilizabile din cauza uzării și, prin urmare, ele au fost înlocuite cu aparate noi de producție germană.

Potrivit reclamanților, până la depunerea cererii, apa folosită pentru hemodializă nu era distilată. „După depunerea cererii la Curte, a fost procurat și instalat un sistem de filtrare a apei. După instalarea noului sistem, ei au început să se simtă mult mai bine...”

Guvernul a declarat că a fost semnat un contract cu o companie germană și că, în următorii cinci ani, numărul aparatelor de hemodializă se va dubla.

Potrivit reclamanților, mulți dintre ei locuiesc în afara Chișinăului și sunt nevoiți să se deplaseze la Chișinău de fiecare dată când au nevoie de tratament. Deși nu există o obligație legală în acest sens, există o practică conform căreia autoritățile locale acoperă cheltuielile de deplasare pentru persoanele care suferă de insuficiență renală și care sunt nevoite să se deplaseze la Chișinău pentru hemodializă. Reclamanții susțin că o asemenea practică este, de obicei, urmată, majorității lor fiindu-le rambursate cheltuielile. Totuși, există cazuri când aceste cheltuieli nu sunt acoperite, iar pentru reclamanți este prea scump să le plătească ei înșiși.

Potrivit Guvernului, obligația de a acoperi cheltuielile de deplasare pentru invalizii de gradul unu și doi este prevăzută de articolul 41 al Legii nr. 821 privind protecția socială a invalizilor (a se vedea mai jos). Guvernul a prezentat copii ale documentelor care dovedesc plata cheltuielilor de deplasare, iar reclamanții nu au făcut niciun comentariu cu privire la acestea.

3. *Scrisoarea de la medicii SCR*

La 24 mai 2003, reclamanții au transmis Curții o copie a unei scrisori adresate lor și câtorva ziare din Chișinău de către medicii secției de hemodializă a SCR împreună cu o listă a cheltuielilor pentru fiecare pacient. Scrisoarea a fost semnată de personalul medical al secției de hemodializă a SCR, dar nu și de către reclamanți. Lista respectivă a fost elaborată la 16 mai 2003 și avea semnăturile tuturor pacienților secției de hemodializă a SCR. Reprezentantul reclamanților a admis că toți reclamanții au semnat lista respectivă.

Conform scrisorii semnate de către treizeci și doi de medici, a existat o campanie media condusă de câteva ziare și agenții de presă din Chișinău, după ce această cerere a fost depusă la Curte. Medicii au declarat că informația prezentată de ziare era eronată și inducea în eroare. Ei au susținut că situația pacienților de la SCR, care suferă de insuficiență renală, a fost dramatizată exagerat din motive politice legate de apropiatele alegeri locale și că ea nu reflecta realitatea. Medicii au susținut că rata deceselor pacienților care suferă de insuficiență renală a scăzut de zece ori în comparație cu anii 80 ai secolului

trecut și că finanțarea de stat a hemodializei a crescut de trei ori în ultimii doi ani. „Noi înțelegem că starea economiei țării nu este perfectă pentru ca fiecare să aibă totul; așa cum de altfel se întâmplă în domeniul ocrotirii sănătății”. Medicii au contrazis declarațiile făcute de către reprezentanții reclamanților în diferite articole din ziare, potrivit cărora toate aparatele de hemodializă erau vechi. Potrivit medicilor, opt aparate erau noi. De asemenea, ei nu au fost de acord cu faptul că situația pacienților de la SCR era mai rea decât cea a pacienților de la SU. Ei au declarat că pacienții lor erau asigurați gratuit cu serviciile și medicamentele de bază exact în aceleași condiții ca și pacienții de la alte spitale și că în Republica Moldova exista o practică generală ca medicii să solicite pacienților procurarea medicamentelor suplimentare, care nu erau acoperite de „minimul legal garantat”. Medicii, de asemenea, s-au referit la decesul lui Gheorghe Lungu, declarând că el a fost pacientul lor timp de zece ani. Potrivit lor, în 1995, dumnealui i-au fost extirpați ambii rinichi și că în ultimul an de viață el a suferit de insuficiență renală cronică în faza terminală și de tuberculoză.

Lista prezentată conținea informația cu privire la acoperirea cheltuielilor reclamanților pentru servicii/medicamente și pentru cheltuielile de deplasare. Conform listei, din numărul total de patruzeci și nouă de reclamanți, care erau pacienți ai SCR, la trei reclamanți (Chiril Cebotari, Tamara Ciorba și Ion Pușcaș) serviciile și medicamentele neacoperite de spital erau plătite de autoritățile locale de la locul lor de trai. La alți trei reclamanți (Galina Chiriacova, Natalia Iacovenco și Victor Neagov), suplimentar serviciilor și medicamentelor acoperite de spital, restul erau parțial acoperite și de către autoritățile locale de la locul lor de trai. Numai la patru reclamanți (Maria Lozinschi, Constantin Novac, Gavriil Tofan și Eduard Pritula) nu le-au fost acoperite cheltuielile de deplasare de către autoritățile locale, trei dintre aceștia nebeneficiind de acoperirea cheltuielilor pentru o perioadă de numai două luni.

4. Pretinsele consecințe ale insuficienței fondurilor

În cererea lor depusă la 30 aprilie 2003, reclamanții au susținut că indemnizațiile lor pentru invaliditate erau insuficiente pentru a plăti pentru medicamentele necesare pentru hemodializă, care nu erau asigurate gratuit de către stat. Potrivit lor, cheltuielile săptămânale minime în legătură cu hemodializa erau în jur de MDL 100 pentru o persoană. Prin urmare, ei nu-și puteau permite procedura. Ei au declarat că mulți dintre ei au fost nevoiți să efectueze procedura fără a avea toate medicamentele necesare, fapt care le-a cauzat dureri și suferințe insuportabile. Potrivit lor, au existat cazuri când pacienții, din cauza lipsei banilor, au refuzat să mai efectueze procedura și au decedat.

Potrivit reclamanților, „ca rezultat al reducerii numărului de ședințe de hemodializă ... nivelul microelementelor în sânge scade semnificativ, aceasta cauzând dureri de cap, vomă, slăbiciuni, crampe ...”.

Reclamanții au declarat că insuficiența fondurilor a avut drept consecință creșterea ratei mortalității pacienților care suferă de insuficiență renală, comparativ cu alte state. Ei au invocat cazul lui Gheorghe Lungu, reclamant care a decedat în 2003. Potrivit lor, rata mortalității în SUA este de 5.5 decedați anual la o 100 de pacienți, în timp ce la SCR rata mortalității constituia înainte de 2004, 7-10 și 8-11 decedați. „Rata înaltă a mortalității a fost determinată de hemodializa inadecvată și de starea provocată de anemie. Prin îmbunătățirea calității hemodializei, după august 2003, rata mortalității a scăzut semnificativ, atunci când au fost instalate noi aparate pentru hemodializă și sistemul de filtrare a apei”.

Potrivit Guvernului, în ultimii 4-5 ani nu a fost înregistrat niciun deces ca urmare a insuficienței de hemodializă. Guvernul contestă rata mortalității invocată de către reclamanți, susținând că reclamanții nu au prezentat numele persoanelor care se pretinde că au decedat din cauza îngrijirii medicale insuficiente sau necorespunzătoare. În ceea ce privește cazul lui Gheorghe Lungu, Guvernul a declarat că acesta a supraviețuit timp de zece ani fără rinichi și că el a decedat în 2003 de tuberculoză cronică și insuficiență renală în fază terminală. Pentru a-și susține poziția, Guvernul a prezentat un raport de autopsie pe care reclamanții nu l-au comentat.

5. *Înregistrarea video prezentată de Guvern*

Guvernul a prezentat o înregistrare video de cincisprezece minute filmată la 4 mai 2004 în secția de hemodializă a SCR. Caseta conține o scurtă prezentare a secției de hemodializă și interviuri cu un medic al acelei secții, un pacient care efectua hemodializă la SCR timp de un an; un pacient care efectua hemodializă la SCR timp de zece ani și care este reclamant în această cauză; un pacient care efectua hemodializă la SCR timp de cinci ani și un pacient care efectua hemodializă la SCR timp de patru ani.

Medicul a făcut o scurtă prezentare a secției de hemodializă, declarând în special că secția a avut nouăzeci și opt de pacienți și că nimănui niciodată nu i-a fost refuzat tratamentul prin hemodializă.

Trei dintre pacienți au declarat că ei efectuau două ședințe de hemodializă săptămânal, iar în caz de necesitate puteau efectua o a treia ședință. Cel de-al patrulea pacient a răspuns că el efectua două ședințe de hemodializă săptămânal.

Toți pacienții au declarat că lor niciodată nu le-a fost refuzat tratamentul prin hemodializă; că ei primeau gratuit toate medicamentele necesare; că cheltuielile lor de deplasare erau acoperite și că ei nu au fost niciodată discriminați.

Trei dintre pacienți au declarat că ei, uneori, rămâneau peste noapte la spital și că în acele cazuri ei erau asigurați cu hrană gratuit. Cel de-al patrulea pacient a declarat că el nu a fost nevoit să rămână peste noapte la spital.

Toți pacienții au declarat că nu au fost niciodată tratați rău de către personalul medical și că ei considerau că statul are grijă de ei.

Reprezentantul reclamanților a declarat că persoana care a adresat întrebările a pus pacienților întrebări sugestive care au avut drept scop obținerea unor răspunsuri favorabile Guvernului. De asemenea, el a susținut că înregistrarea video arată situația actuală din secția de hemodializă a SCR și că ea nu se referă la situația existentă înainte de 2004.

B. Dreptul și practica interne relevante

Constituția Republicii Moldova în articolul 36 prevede următoarele:

„(2) Minimul asigurării medicale oferit de stat este gratuit.”

Legea nr. 267-XIV din 3 februarie 1999 privind minimul de asistență medicală gratuită, garantat de stat, prevede următoarele:

Articolul 1

„Statul, în conformitate cu Constituția, garantează acordarea gratuită populației Republicii Moldova a minimului de servicii medicale, denumit în cele ce urmează minim garantat, conform anexei care face parte integrantă din prezenta lege.”

Articolul 2

- „(1) Minimul garantat se acordă de către toate unitățile medico-sanitare publice.
- (2) Minimul garantat se asigură tuturor cetățenilor Republicii Moldova.
- (3) Cetățenii străini și apatrizii sunt asigurați cu asistență medicală în cadrul minimului garantat în volumul prevăzut la art. 4 lit. c).”

Articolul 4

„Minimul garantat cuprinde:

...

- c) asistența medicală de urgență la etapa prespitalicească și spitalicească în caz de stări acute care pun în pericol viața;”

Articolul 5

„Asigurarea financiară a minimului garantat, în volumul aprobat prin legea bugetului pe anul respectiv, se pune în sarcina Guvernului și autorităților administrației publice locale.”

Articolul 6

„Serviciile medicale acordate peste volumul minimului garantat vor fi prestate contra plată, iar mijloacele acumulate vor rămâne la dispoziția unităților medico-sanitare...”

Legea nr. 821 din 24 decembrie 1991 privind protecția socială a invalizilor prevede următoarele:

Articolul 41

„Invalizilor de gradul I și II, copiilor invalizi și persoanelor care însoțesc un invalid de gradul I sau un copil invalid li se acordă, la locul de reședință, de către autoritățile administrației publice locale compensații de la bugetele respective pentru călătorii în transportul în comun urban, suburban și interurban (cu excepția taximetrelor)”.

În conformitate cu anexa 3 (8) a Legii nr. 1463-XV din 15 noiembrie 2002, în bugetul de stat pentru anul 2003 pentru tratamentul pacienților care suferă de insuficiență renală au fost alocate MDL 5 milioane.

Legea nr. 1585 din 27 februarie 1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, în vigoare din 1 ianuarie 2004, prevede următoarele:

Articolul 1

„(1) Asigurarea obligatorie de asistență medicală reprezintă un sistem garantat de stat de apărare a intereselor populației în domeniul ocrotirii sănătății prin constituirea, din contul primelor de asigurare, a unor fonduri bănești destinate pentru acoperirea cheltuielilor de tratare a stărilor condiționate de survenirea evenimentelor asigurate (maladie sau afecțiune). Sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală oferă cetățenilor Republicii Moldova posibilități egale în obținerea asistenței medicale oportune și calitative.

(2) Asigurarea obligatorie de asistență medicală se realizează prin contracte încheiate între subiecții asigurării de asistență medicală...”

Guvernul a transmis Curții patru scrisori în care Președinții Curții de Apel, Judecătoria Bălți și Judecătoria Orhei au declarat că dacă pacienții care suferă de insuficiență renală ar înainta acțiuni cu privire la asistența medicală insuficientă, acestea ar fi examinate în fond de către instanțele lor. De asemenea, ei au susținut că instanțele lor nu au examinat cauze similare. Președintele Judecătoriai Briceni a declarat că instanța sa a examinat o cauză în care un spital a fost obligat să plătească compensații unui pacient care suferă de insuficiență renală; totuși, scrisoarea nu prevede pentru ce a fost acordată compensația, iar o copie a acestei hotărâri nu a fost anexată la scrisoare.

Din declarațiile părților, se pare că după intrarea în vigoare a noii Legi cu privire la asigurarea medicală la 1 ianuarie 2004, situația pacienților care au nevoie de hemodializă s-a îmbunătățit considerabil în ceea ce privește asigurarea lor gratuită cu medicamente. În decembrie 2003, jumătate din aparatele de hemodializă de la SCR, care erau vechi, au fost înlocuite cu unele noi. La o dată nespacificată, după depunerea cererii la Curte, a fost procurat și instalat în cadrul secției de hemodializă a SCR un sistem nou de filtrare a apei.

PRETENȚII

1. În cererea lor, reclamanții se plâng de omisiunea statului de a-i asigura cu toate medicamentele necesare pentru hemodializă din contul statului și de finanțarea de stat insuficientă a secției de hemodializă de la Spitalul Clinic Republican. De asemenea, ei pretind că, din cauza finanțării insuficiente, unii dintre ei erau nevoiți să facă două ședințe de hemodializă săptămânal în loc de trei. Prin urmare, ei consideră că dreptul lor la viață garantat de articolul 2 al Convenției a fost încălcat.

În observațiile lor din 1 septembrie 2004, ei au cerut Curții să constate violarea articolului 2 al Convenției prin omisiunea Guvernului de a „întreprinde măsuri legislative corespunzătoare pentru a proteja viața reclamanților și să asigure, în mod gratuit, tratamentul prin hemodializă, pe care Guvernul s-a angajat să-l facă disponibil reclamanților”. În continuare, ei declară că Guvernul a întreprins măsuri legislative cu scopul de a proteja viața lor; totuși, calitatea legilor adoptate de stat era nesatisfăcătoare, deoarece ele nu reglementau cu suficientă precizie numărul și calitatea ședințelor de hemodializă, precum și medicamentele pe care reclamanții aveau dreptul să le primească din contul statului. Într-o scrisoare adresată Curții la 29 septembrie 2004, reprezentantul reclamanților a declarat că reclamanții s-au plâns doar de calitatea legislației în vigoare după 1 ianuarie 2004.

2. Reclamanții au declarat că, până la 1 ianuarie 2004, statul i-a asigurat cu medicamente doar la un nivel minim. Restul medicamentelor, care nu erau indispensabile pentru hemodializă, dar lipsa cărora ducea la durere fizică și suferințe, nu era acoperit din contul statului. Ca rezultat, mulți reclamanți care nu-și puteau permite să cumpere medicamentele respective erau nevoiți să efectueze hemodializa fără acestea. Potrivit reclamanților, aceasta a constituit o violare a articolului 3 al Convenției.

Reclamanții, de asemenea, au susținut că faptul că autoritățile locale nu le-au compensat întotdeauna cheltuielile de deplasare, a constituit tratament inuman și degradant.

Ei declară că starea de incertitudine referitoare la viitoarea finanțare a hemodializei le-a cauzat suferințe incompatibile cu articolul 3 al Convenției.

De asemenea, reclamanții au declarat că scăderea numărului de ședințe de hemodializă efectuate săptămânal, în cazul câtorva reclamanți, le-a cauzat suferințe intense și, prin urmare, a constituit o violare a articolului 3 al Convenției.

3. Reclamanții s-au plâns, în temeiul articolului 6 al Convenției, că legislația Republicii Moldova nu prevedea măsuri provizorii care să fie aplicate de către instanțele judecătorești. În acest context, ei au declarat că, chiar dacă ei ar fi intentat o acțiune împotriva Ministerului Finanțelor, procedurile ar fi durat cel puțin șase luni, iar instanțele judecătorești nu ar fi putut adopta măsuri pro-

vizorii care să oblige Ministerul Finanțelor să efectueze plățile necesare pentru hemodializă.

4. Reclamanții s-au plâns, în temeiul articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție, că ei au fost nevoiți să-și cheltuiască propriii bani pentru tratament și deplasare.

5. Reclamanții se plâng, în temeiul articolului 8 al Convenției, că din cauza finanțării de stat insuficiente a tratamentului bolnavilor care suferă de insuficiență renală, ei au fost obligați să cheltuiască majoritatea mijloacelor financiare ale familiilor lor pentru tratamentul lor, ceea ce le-a afectat viața de familie.

6. Reclamanții se plâng în temeiul articolului 14 al Convenției combinat cu articolele 2, 3 și 13, și articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție. Ei au declarat că pacienții SU primesc o îngrijire mai bună din simplul motiv că acel spital este finanțat din bugetul local, și nu din cel de stat. De asemenea, ei au declarat că există bariere de ordin administrativ care împiedică pacienții care nu locuiesc în Chișinău să primească tratament la alt spital din Chișinău.

7. Reclamanții se plâng, în temeiul articolului 13 al Convenției combinat cu articolele 2, 3, 6, 8 și 14 și cu articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție, că legislația Republicii Moldova nu prevede un recurs efectiv pentru problema lor.

ÎN DREPT

A. Epuizarea căilor de recurs interne

Guvernul a declarat că reclamanții nu au epuizat recursurile disponibile lor conform legislației naționale, așa cum o cere articolul 35 § 1 al Convenției. El a susținut că reclamanții puteau să depună o cerere de chemare în judecată în conformitate cu Codul de procedură civilă dacă ei considerau că drepturile lor garantate de Convenție au fost încălcate. El a declarat că Convenția este incorporată în legislația Republicii Moldova și că persoanele se pot referi direct la prevederile acesteia în fața instanțelor judecătorești naționale. În sprijinul declarațiilor sale, Guvernul a transmis Curții copii ale scrisorilor de la patru instanțe judecătorești naționale în care președinții acelor instanțe au asigurat Agentul Guvernamental că, în caz dacă pacienții care suferă de insuficiență renală ar înainta o acțiune împotriva statului, instanțele judecătorești ar examina-o în fond (a se vedea „Dreptul și practica interne pertinente”). Guvernul, de asemenea, a invocat o cauză examinată de Judecătoria Briceni în care unui spital i-a fost indicat să ramburseze cheltuielile de deplasare unui pacient care suferă de insuficiență renală (a se vedea „Dreptul și practica interne pertinente”).

Reclamanții au fost de acord că a existat o cauză în care un pacient care suferă de insuficiență renală a putut obține recuperarea cheltuielilor lui de deplasare. Totuși, ei au susținut că legislația națională nu prevede un recurs disponibil lor împotriva principalei lor probleme, care este insuficiența finanțării de stat pentru efectuarea hemodializei. Potrivit lor, nu administrația spitalului este responsabilă pentru situația dificilă în care se află pacienții care suferă de insuficiență renală, ci Parlamentul Republicii Moldova, care nu prevede fonduri suficiente în bugetul de stat anual. Reclamanții conchid că, în conformitate cu principiul separației puterilor, instanțele judecătorești naționale nu au competența de a indica Parlamentului să adopte sau să modifice legi.

Deoarece cererea este, în orice caz, inadmisibilă ca vădit nefondată (a se vedea mai jos), Curtea nu consideră necesar să decidă cu privire la chestiunea dacă reclamanții au epuizat căile de recurs interne.

B. Pretinsa violare a articolului 8 al Convenției

În cererea lor inițială, reclamanții au formulat o pretenție în temeiul articolului 8 al Convenției, pretinzând că ei erau nevoiți să cheltuiască majoritatea mijloacelor financiare ale familiilor lor pentru tratamentul lor, ceea ce le-a afectat viața lor de familie. Articolul 8 prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în executarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

În observațiile prezentate Curții la 1 septembrie 2004, reprezentantul reclamanților a solicitat Curții să înceteze examinarea pretenției formulate în temeiul acestui articol, fără a da vreo explicație.

Totuși, Curtea reiterează că ea este prima autoritate care decide ce calificare urmează a fi dată în drept faptelor unei cauze și că ea nu se consideră legată de calificarea dată de un reclamant sau de un guvern. În virtutea principiului *jura novit curia*, ea a analizat din proprie inițiativă, spre exemplu, pretenții formulate în temeiul articolelor sau paragrafelor la care cei care au apărut în fața ei nu au făcut referire și chiar pretenții formulate în temeiul unei prevederi în baza căreia Comisia a declarat pretenția inadmisibilă, pe când ea a declarat-o admisibilă prin prisma unei alte prevederi. O pretenție este caracterizată de faptele pretinse în ea, și nu de temeiurile juridice sau argumentele pe care ea se bazează (a se vedea *Powell and Rayner v. the United Kingdom*, hotărâre din 21 februarie 1990, Seria A nr. 172, p. 13, § 29).

În lumina celor de mai sus, Curtea consideră necesar să examineze pretențiile cu privire la finanțarea de stat insuficientă a hemodializei și omisiunea autorităților locale de a acoperi cheltuielile de deplasare ale reclamanților prin prisma dreptului la respectarea vieții private, garantat de articolul 8 al Convenției.

Deși scopul articolului 8 este, în esență, de a proteja persoana de ingerință arbitrară din partea autorităților publice, el nu doar obligă statul să se abțină de la o astfel de ingerință deoarece, el, de asemenea, poate genera obligații pozitive inerente unei „respectări” efective a vieții private și de familie. În timp ce limitele dintre obligațiile negative și pozitive ale statului, în temeiul acestei prevederi, nu întotdeauna sunt definite cu precizie, principiile aplicabile sunt similare. În ambele contexte, trebuie să se țină cont de echilibrul just care trebuie să existe între interesele opuse ale persoanei și cele ale comunității în întregime și în ambele contexte statul beneficiază de o anumită marjă de apreciere (*Zehnalova and Zehnal v. the Czech Republic* (dec.), nr. 38621/97, ECHR 2002-V).

Curtea a constatat anterior că viața privată include integritatea fizică și psihică a persoanei (*Niemietz v. Germany*, hotărâre din 16 decembrie 1992, Seria A nr. 251-B, § 29). Deși Convenția nu garantează, ca atare, un drept la asistență medicală gratuită, în câteva cauze Curtea a constatat că articolul 8 este relevant pretențiilor cu privire la finanțarea publică pentru a facilita mobilitatea și calitatea vieții reclamanților cu dizabilități (a se vedea *Zehnalova and Zehnal*, citată mai sus, și *Sentges v. the Netherlands* (dec.), nr. 27677/02, 8 iulie 2003). Prin urmare, Curtea este gata să prezume în această cauză că articolul 8 este aplicabil pretențiilor reclamanților cu privire la finanțarea insuficientă a tratamentului lor.

Marja de apreciere la care s-a făcut referire mai sus este chiar mai largă atunci când, așa cum este în această cauză, chestiunile ridicate implică o evaluare a priorităților în contextul alocării resurselor limitate ale statului (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Osman v. the United Kingdom*, hotărâre din 28 octombrie 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII, p. 3159, § 116, și *O'Reilly and Others v. Ireland* (dec.), nr. 54725/00, 28 februarie 2002, neraportată). Având în vedere familiarizarea lor cu cererile față de sistemul de ocrotire a sănătății, la fel ca și cu fondurile disponibile pentru a asigura aceste cereri, autoritățile naționale sunt plasate într-o poziție mai bună pentru a face o astfel de evaluare decât o instanță internațională. Mai mult, Curtea ar trebui să fie conștientă de faptul că, în timp ce ea urmează să aplice Convenția faptelor concrete ale acestei cauze în conformitate cu articolul 34, o decizie luată într-o cauză anumită va crea, cel puțin într-o anumită măsură, un precedent valabil pentru toate Statele Contractante (*Sentges v. the Netherlands*, citată mai sus).

Curtea consideră că problema fundamentală în această cauză, reflectată în numeroase pretenții, este pretinsa insuficiență a fondurilor publice pentru tra-

tamentul maladiei reclamanților. În susținerea pretențiilor lor, reclamanții au comparat cuantumul cheltuielilor publice efectuate pentru tratamentul pacienților care suferă de insuficiență renală în Republica Moldova cu cel din unele state industrializate precum: SUA, Marea Britanie, Australia și Israel. Curtea nu vede niciun motiv pentru a pune la îndoială afirmația reclamanților că ei nu dispun de mijloacele financiare pentru a plăti costul medicamentelor care nu sunt asigurate gratuit de către stat și că medicamentele și, în unele cazuri, a treia ședință de hemodializă pe săptămână sunt de o mare importanță pentru lupta lor cu boala. Totuși, ea notează că pretenția reclamanților se referă la necesitatea alocării fondurilor publice care, având în vedere insuficiența resurselor, ar trebui să fie redirecționate de la alte necesități importante finanțate din contul contribuabililor.

În timp ce este, în mod evident, de dorit ca fiecare să aibă acces la un tratament medical deplin, inclusiv la proceduri medicale și medicamente necesare pentru salvarea vieții, lipsa resurselor financiare semnifică că, din păcate, în Statele Contractante există multe persoane care nu beneficiază de ele, în special, în cazuri de tratament permanent și costisitor.

În această cauză, Curtea notează că reclamanții au avut acces la standardul de îngrijire a sănătății oferit publicului în general, atât înainte, cât și după implementarea reformei sistemului de asistență medicală. Astfel, se pare că ei au fost asigurați cu asistență medicală de bază, precum și cu medicamentele de bază înainte de 1 ianuarie 2004 și au fost asigurați cu asistență medicală aproape deplină după această dată. Curtea nicidecum nu dorește să subestimeze dificultățile cu care, aparent, se confruntă reclamanții și apreciază îmbunătățirea cu adevărat reală pe care acoperirea totală a cheltuielilor pentru hemodializă ar avea-o pentru viața lor privată și de familie. Totuși, Curtea este de opinie că, în circumstanțele acestei cauze, nu se poate spune că statul pârât nu a asigurat un echilibru just între interesele reclamanților și cele ale comunității în întregime.

Având în vedere tratamentul medical și facilitățile asigurate reclamanților, precum și faptul că situația reclamanților s-a îmbunătățit considerabil după implementarea reformei sistemului de asistență medicală în ianuarie 2004, Curtea consideră că nu se poate spune că statul pârât, în circumstanțele speciale ale acestei cauze, nu și-a îndeplinit obligațiile sale pozitive în temeiul articolului 8 al Convenției. În ceea ce privește problema cu privire la nerambursarea tuturor cheltuielilor lor de deplasare, Curtea, prezumând că reclamanții au epuizat căile de recurs interne, notează că Guvernul a prezentat copii ale registrelor de plată care confirmau plata acelor cheltuieli tuturor reclamanților, iar reclamanții nu le-au comentat în niciun fel. Mai mult, reclamanții au transmis Curții o copie a unei hotărâri a Judecătoriei Briceni, prin care lui Eduard Pritula i-au fost acordată bani pentru cheltuielile sale de deplasare care urmau a fi plătite de autoritățile locale.

Prin urmare, rezultă că pretenția în temeiul articolului 8 al Convenției este vădit nefondată și urmează a fi respinsă în conformitate cu articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

C. Pretinsa violare a articolului 2 al Convenției

Reclamanții pretind că, prin omisiunea statului de a acoperi costul tuturor medicamentelor necesare pentru hemodializa lor și finanțarea insuficientă a secției de hemodializă a SCR, a fost încălcat dreptul lor la viață garantat de articolul 2 al Convenției, care, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. Dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege. (...)”

Curtea reamintește că prima propoziție a articolului 2 indică statului nu numai să se abțină de la lipsirea intenționată și nelegală de viață, dar, de asemenea, să întreprindă măsuri corespunzătoare pentru a proteja viața celor aflați sub jurisdicția sa (a se vedea *L.C.B. v. the United Kingdom*, hotărâre din 9 iunie 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-III, § 36). Nu poate fi exclus faptul că acțiunile și omisiunile autorităților în domeniul politicii îngrijirii sănătății pot, în anumite circumstanțe, angaja responsabilitatea lor în temeiul articolului 2 (a se vedea, *Powell v. the United Kingdom* (dec.), nr. 45305/99, ECHR 2000-V).

Mai mult, o chestiune prin prisma articolului 2 poate apărea atunci când se dovedește că autoritățile unui Stat Contractant pun în pericol viața unei persoane prin neacordarea asistenței medicale pe care ele s-au angajat s-o facă disponibilă populației în general (a se vedea *Cyprus v. Turkey* [GC], nr. 25781/94, § 219, ECHR 2001-IV; *Nitecki v. Poland* (dec.), nr. 65653/01, 21 martie 2002).

Revenind la faptele acestei cauze, Curtea notează că reclamanții nu au prezentat nicio probă că viața lor a fost pusă în pericol. Ei pretind că câțiva pacienți au decedat în ultimii ani și dau drept exemplu cazul lui Gheorghe Lungu, însă ei nu au prezentat nicio probă că cauza decesului lui a fost lipsa unui anumit medicament sau lipsa asistenței medicale corespunzătoare. Curtea notează că insuficiența renală cronică este o maladie foarte gravă și progresivă cu o rată înaltă a mortalității nu numai în Republica Moldova, dar și în întreaga lume. Faptul că o persoană a decedat de această maladie nu constituie în sine o probă că decesul a fost cauzat de deficiențele sistemului de asistență medicală.

În orice caz, în ceea ce privește chestiunea obligațiilor pozitive ale statului, Curtea a examinat acest aspect prin prisma articolului 8 al Convenției și nu vede niciun motiv să ajungă la o concluzie diferită prin prisma articolului 2 al Convenției.

Prin urmare, Curtea conchide că pretenția în temeiul articolului 2 al Convenției este vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției.

D. Pretinsa violare a articolului 3 al Convenției

Reclamanții pretind că ei au fost supuși tratamentului inuman și degradant ca urmare a omisiunii statului să-i asigure, în mod gratuit, cu toate medicamentele necesare și ca urmare a omisiunii acestuia să-i asigure pe toți cu trei ședințe de hemodializă săptămânal. Ei invocă articolul 3 al Convenției, care prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

Având în vedere constatarea sa cu privire la articolul 8 al Convenției, Curtea consideră că nu există o chestiune separată care să necesite o examinare în temeiul articolului 3 al Convenției.

E. Pretinsa violare a articolului 13 al Convenției

Reclamanții susțin că ei nu au avut un recurs efectiv în fața unei autorități naționale în ceea ce privește încălcările Convenției pe care le-au invocat și pretind violarea articolului 13, care prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

Așa cum Curtea a declarat, în mod constant (a se vedea, printre altele, *Powell and Rayner v. the United Kingdom*, hotărâre din 12 februarie 1990, Seria A nr. 172, pp. 14-15, § 33; și *Abdurrahman Orak v. Turkey*, nr. 31889/96, § 97, 14 februarie 2002), articolul 13 al Convenției garantează disponibilitatea la nivel național a unui recurs pentru a realiza esența drepturilor și a libertăților prevăzute de Convenție în orice formă în care ele ar putea fi asigurate în sistemul de drept național. Prin urmare, el cere instituirea unui recurs național care să permită autorității naționale competente atât de a examina esența unei pretenții „serioase și legitime” în temeiul Convenției, cât și de a acorda o satisfacție corespunzătoare. Astfel, articolul 13 este aplicabil numai pretențiilor care pot fi considerate ca fiind serioase și legitime în sensul Convenției.

Totuși, în această cauză, reclamanții nu au prezentat nicio pretenție serioasă și legitimă, după cum și Curtea a constatat că toate pretențiilor lor sunt inadmisibile ca vădit nefondate (a se vedea mai sus).

Prin urmare, rezultă că această pretenție urmează a fi respinsă în conformitate cu articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

F. Pretinsa violare a articolului 14 al Convenției combinat cu articolele 2 și 3 ale Convenției

Bazându-se pe articolul 14 al Convenției combinat cu articolele 2 și 3 ale Convenției, reclamanții au declarat că ei au fost discriminați. Articolul 14 al Convenției prevede următoarele:

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

Curtea reamintește că articolul 14 nu interzice orice diferență de tratament în exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de Convenție (a se vedea *Belgian linguistic case* (fondul cauzei), hotărâre din 23 iulie 1968, Seria A nr. 6, p. 34, § 10). El protejează persoanele (inclusiv persoanele juridice) care sunt „plasate în situații analogice” împotriva diferențelor de tratament discriminatorii; iar, în sensul articolului 14, o diferență de tratament este discriminatorie dacă ea „nu are o justificare obiectivă și rezonabilă”, adică dacă ea nu urmărește un „scop legitim” sau nu există o „relație rezonabilă de proporționalitate dintre mijloacele folosite și scopul care se urmărește a fi realizat” (a se vedea, printre multe altele, *Rasmussen v. Denmark*, hotărâre din 28 noiembrie 1984, Seria A nr. 87, § 35 și § 38). Mai mult, Statele Contractante se bucură de o anumită marjă de apreciere la evaluarea dacă și în ce măsură diferențele în situații similare justifică un tratament diferit în drept; scopul acestei marje va varia în conformitate cu circumstanțele, subiectul și contextul său (ibid., § 40).

Reclamanții au declarat că celălalt spital din Chișinău care dispune de o secție de hemodializă (SU) este mai bine finanțat și, prin urmare, pacienții săi beneficiază de o asistență medicală mai bună și nu trebuie să plătească pentru toate medicamentele lor.

Potrivit declarațiilor reclamanților, există bariere de ordin administrativ care împiedică pacienții care nu locuiesc în Chișinău să se mute la acel spital. Curtea notează din datele personale ale reclamanților că unsprezece reclamanți din patruzeci și nouă locuiesc în municipiul Chișinău și că, totuși, ei nu s-au mutat sau, cel puțin, nu au declarat în fața Curții că ei ar fi dorit să se mute la celălalt spital din Chișinău.

Mai mult, Curtea notează că reclamanții nu au prezentat nicio probă care să dovedească că celălalt spital din Chișinău era de fapt mai bine finanțat sau că pacienții lui primeau un tratament mai bun.

Prin urmare, această pretenție urmează a fi declarată inadmisibilă ca fiind vădit nefondată în conformitate cu articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

G. Pretinsa violare a articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție

În cererea lor inițială, reclamantii au prezentat pretenții în temeiul articolului 6 al Convenției și al articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție; totuși, în observațiile lor din 1 septembrie 2004, ei au informat Curtea că ei nu mai doresc menținerea acestor pretenții. Prin urmare, Curtea nu le va examina.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Declară cererea inadmisibilă.

Françoise ELEN-PASSOS
Grefier adjunct

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 11039/02
depusă de Julieta SAVIȚCHI
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la
1 februarie 2005, în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
DI J. CASADEVALL,
DI G. BONELLO,
DI R. MARUSTE,
DI S. PAVLOVSCHI,
DI L. GARLICKI,
DI J. BORREGO BORREGO, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 17 aprilie 2001,

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile
prezentate în răspuns de către reclamant,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dna Julieta Savițchi, este cetățean al Republicii Moldova, care s-a
născut în 1970 și locuiește în Chișinău. El a fost reprezentat în fața Curții de către

dl V. Gribincea, avocat din Chișinău de la organizația „Juriștii pentru drepturile omului”. Guvernul pârât a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

Reclamantul este jurnalist.

La 2 octombrie 1999, ziarul „Новый порядок” a publicat un articol intitulat „ГАИ, ГАИ - моя звезда” semnat de reclamant. Articolul conținea *inter alia* următoarele:

„...Aceasta este o istorie destul de banală pentru noi, cetățenii de rând, și un fenomen normal pentru inspectorii poliției rutiere. În orice caz, aceasta servește ca un bun exemplu al „sindromului de vedetă” de care suferă inspectorii poliției rutiere.

O persoană conducea propriul său Moskvich pe strada Ștefan cel Mare. Să zicem că-l cheamă „Victor”. Când s-a apropiat de intersecția străzilor Ștefan cel Mare și Tighina, semaforul a arătat roșu și, ca orice persoană normală, Victor a frânat. Însă persoanele care respectă regulile nu sunt întotdeauna norocoase. Un automobil luxos de marca Opel, care se deplasa cu viteză, a lovit vechiul Moskvich. Ambele automobile au fost avariate, însă Moskvich-ul într-o măsură mai mare. Victor a rămas la locul accidentului, ca orice bărbat care crede în strictețea legii, așteptând sosirea poliției și verdictul just și înțelept al acesteia. Proprietarul automobilului Opel, deși era conștient de vinovăția sa, a accelerat și a dispărut.

După ceva timp, un sergent al poliției rutiere a sosit la fața locului și a început să ia măsuri și să investigheze cazul, făcând notițe într-un caiet. În toial investigației, a apărut și proprietarul Opel-ului, însă fără automobil. Acesta a așteptat până ce polițistul și-a finisat lucrul ca apoi să-i comunice că va merge la sediul Direcției Poliția Rutieră Municipală să soluționeze problema.

La sediul Direcției Poliția Rutieră Municipală, proprietarii celor două automobile și polițistul au fost primiți de o persoană în vârstă cu epoleți de sergent-major (mai târziu, noi am aflat că acesta lucra în cadrul serviciului operativ). Proprietarul automobilului Opel i s-a adresat acestuia într-o manieră destul de amicală, numindu-l „Jora”¹. Sergentul-major Jora s-a apropiat de tânărul sergent care a investigat accidentul și l-a întrebant într-un mod care suna mai curând a ordin: „De câți ani lucrezi în Poliția Rutieră? - De doi ani Iar eu lucrez de douăzeci de ani; prin urmare, ar trebui să mă ascuți. Nu scrie nimic, lasă-i pe oameni să se înțeleagă singuri între ei, iar cel vinovat (proprietarul Opel-ului) să-i plătească celui de-al doilea aproximativ 30 lei moldovenești (MDL). În orice caz, automobilul acestuia este și așa vechi și nu este necesar să se facă atâta zarvă.”

La cele auzite, proprietarul automobilului vechi, care nu putea fi considerat un om înstărit, aproape că și-a pierdut graiul. Cum oare a fost posibil să i se ofere o sumă atât de mizeră pentru automobilul său avariat atât de grav? Din considerentul că victima nu era de acord, sergentul-major Jora și proprietarul Opel-ului au majorat puțin suma, târguindu-se pentru fiecare leu. De frică că nu va primi nimic, Victor a acceptat suma de MDL 75.

¹ Jora este diminutivul rusesc de la Gheorghe, așa precum Bill vine de la William.

Mai târziu, acesta și-a reparat automobilul la niște cunoștințe, care au râs de el pentru că fusese prostit ca un copil. Pentru repararea automobilului, Victor a cheltuit puțin mai mult de MDL 200 - sumă ce poate părea ridicolă pentru unii inspectori ai poliției rutiere. Totuși, pentru Victor aceștia sunt bani mari. Însă nu banii îl îngrijorează, ci atitudinea celor de la Direcția Poliția Rutieră Municipală, în special cea a sergentului-major Jora, care l-a tratat asemeni unei persoane din păturile sociale cele mai inferioare, aproape ca pe un nimeni. După câteva zile, Victor a mers la Jora și a cerut să i se întoarcă permisul de conducere. Sergentul-major i-a promis că-i întoarce permisul, doar cu condiția ca Victor să plătească o amendă de MDL 18. Victor a rămas uimit. - „Pentru ce să plătesc amendă? Ce am făcut?” Sergentul-major i-a răspuns foarte furios: „Odată ce-ți spun să plătești, trebuie să plătești, fără a pune întrebări.”

Victor, fiind foarte supărat de absurditatea situației, l-a avertizat pe polițist că se va plânge superiorilor lui. Sergentul-major, înțelegând că nu poate să-l convingă, și-a ieșit din fire, aruncându-i în față permisul de conducere, strigând ca un nebun.

- „El se va plânge! Cine ești tu? Ia-ți documentele și pleacă de aici și roagă-te lui Dumnezeu să nu te mai întorci la poliția rutieră, căci altfel vei avea mari probleme.”

Bărbatul și-a luat permisul de conducere și a părăsit Direcția Poliția Rutieră, reflectând asupra celor ce ar putea să-i facă Jora dacă ar reveni vreodată ...”

La o dată nespecificată în 1999, un polițist cu numele G.R. a înaintat o acțiune civilă în defăimare împotriva reclamantului și a redacției ziarului la Judecătoria sectorului Centru. Bazându-se pe articolele 7 și 7/1 ale Codului civil, el a pretins că articolul conținea declarații defăimătoare pentru el.

Între ianuarie și martie 2000, au avut loc câteva ședințe judecătorești și au fost audiați câțiva martori. Atât reclamantul, cât și ziarul au declarat că faptele prezentate în articol erau o simplă reproducere a istoriei povestite de Victor, victima accidentului rutier. Victor a dat declarații în acest sens. În continuare, ei au declarat că informația conținută în articol nu avea un caracter defăimător și nu putea afecta în niciun fel reputația reclamantului în procedura națională, mai ales deoarece articolul nu conținea numele complet al acestuia, ci doar diminutivul prenumelui său.

În hotărârea sa din 14 martie 2000, Judecătoria sectorului Centru a constatat că informația conținută în articol era defăimătoare pentru G.R. și nu corespundea realității. Ea a argumentat că în cadrul serviciului operativ al Direcției Poliția Rutieră Municipală activa doar un singur sergent-major Jora, astfel încât acesta era ușor de identificat. În special, instanța a citat următoarele pasaje din articol ca fiind defăimătoare:

„...acest sergent-major Jora, care l-a tratat asemeni unei persoane din păturile sociale cele mai inferioare, aproape ca pe un nimeni.”

Instanța a constatat că această declarație a lansat ideea „că „Jora” era un polițist incapabil să se comporte cu oamenii și o persoană mai puțin pozitivă”.

„Sergentul-major i-a promis că-i întoarce permisul, doar cu condiția ca Victor să plătească o amendă de MDL 18.”

Instanța a constatat că această declarație nu corespundea realității, deoarece Victor a uitat să-și ia permisul de conducere. Mai mult, Victor nu a putut să dovedească că lui i s-a cerut să plătească o amendă.

„El i-a aruncat lui Victor permisul de conducere în față, strigând ca un nebun.”

„Ia-ți documentele și pleacă de aici și roagă-te lui Dumnezeu să nu te mai întorci la poliția rutieră, căci altfel vei avea mari probleme.”

Instanța a constatat că aceste declarații erau defăimătoare pentru G.R., deoarece ele îl caracterizau drept o persoană brutală, amenințătoare și răzbunătoare. Mai mult ca atât, reclamantul nu a prezentat nicio probă în susținerea acestor declarații.

Instanța a dispus ca reclamantul și ziarul să plătească reclamantului în procedura națională prejudicii morale în mărime de MDL 180 (echivalentul a 14.4 euro (EUR) la acea dată) și, respectiv, MDL 1,800 (echivalentul a EURO 147 la acea dată). De asemenea, ea a dispus ca ei să publice o dezmințire a declarațiilor de mai sus.

Doar ziarul a depus apel împotriva acestei hotărâri. Reclamantul a depus o cerere prin care susținea că era întru totul de acord cu apelul și că se alătură acestuia.

La 30 mai 2000, Tribunalul municipiului Chișinău a respins apelul pe motiv că reclamantul nu a dovedit veridicitatea declarațiilor sale.

Ziarul a depus recurs împotriva deciziei Tribunalului municipiului Chișinău. Reclamantul nu a depus nici recurs și nici nu a subscris recursului depus de ziar.

La 24 octombrie 2000, Curtea de Apel a admis recursul și a casat hotărârile Judecătoriei sectorului Centru și a Tribunalului municipiului Chișinău atât în ceea ce privește ziarul, cât și în privința reclamantului. Aceasta a adoptat o nouă hotărâre, prin care a dat câștig de cauză lui G.R.. În decizia sa, instanța a constatat că doar următoarele declarații erau defăimătoare și nu corespundeau realității:

„...acest sergent-major Jora, care l-a tratat asemeni unei persoane din păturile sociale cele mai inferioare, aproape ca pe un nimeni.”

„El i-a aruncat lui Victor permisul de conducere în față, strigând ca un nebun.”

Instanța a dispus ca ziarul să publice o dezmințire a declarațiilor de mai sus în termen de cincisprezece zile. Ea a dispus ca reclamantul și ziarul să plătească reclamantului în procedura națională prejudicii morale în mărime de MDL 180 și, respectiv, MDL 1,800. De asemenea, ea a dispus ca reclamantul și ziarul să plătească taxa de stat în mărime de MDL 90.

B. Dreptul intern relevant

Prevederile relevante ale Codului civil, în vigoare în acea perioadă, sunt următoarele:

Articolul 7. Apărarea onoarei și demnității

„(1) Orice persoană fizică sau juridică este în drept să ceară prin judecată dezmințirea informațiilor care *lezează* onoarea și demnitatea ei, dacă cel care a răspândit asemenea informații nu dovedește că ele corespund realității.

(2) În cazul în care asemenea informații au fost răspândite prin intermediul unui mijloc de informare în masă, instanța de judecată obligă redacția acestuia să publice, în termen de 15 zile de la data intrării în vigoare a hotărârii instanței de judecată, o dezmințire la aceeași rubrică, pe aceeași pagină, în același program sau ciclul de emisiuni.”

Articolul 7/1. Repararea prejudiciului moral

„(1) Prejudiciul moral, cauzat unei persoane în urma răspândirii unor informații care nu corespund realității și care *lezează* onoarea și demnitatea acesteia, se repară în folosul reclamantului de către persoana fizică sau juridică care a răspândit aceste informații.

(2) Mărimea compensației se stabilește de către instanța de judecată, în fiecare caz aparte, de la șaptezeci și cinci până la două sute de salarii minime, în cazul în care informațiile au fost răspândite de o persoană juridică, și de la zece până la o sută de salarii minime, în cazul în care acestea au fost răspândite de o persoană fizică.”

PRETENȚII

Reclamantul pretinde că decizia Curții de Apel, prin care s-a dispus plata prejudiciilor morale către G.R., a constituit o ingerință nejustificată în dreptul său la libertatea de exprimare garantat de articolul 10 al Convenției.

ÎN DREPT

Reclamantul pretinde încălcarea dreptului său la libertatea de exprimare garantat de articolul 10 al Convenției, care prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. ...

2. Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care

constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru ... siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor ... protecția reputației sau a drepturilor altora ... ”

Guvernul este de acord că faptele cauzei denotă o ingerință în libertatea de exprimare a reclamantului. Totuși, această ingerință a fost justificată în conformitate cu articolul 10 § 2 al Convenției. Reclamantul a fost obligat să plătească prejudicii morale pentru defăimare în baza articolelor 7 și 7/1 ale Codului civil. Astfel, ingerința a fost „prevăzută de lege”, iar legea a fost accesibilă și previzibilă. Ea a servit scopului legitim de protecție a demnității unui polițist, iar măsura a fost necesară într-o societate democratică.

Guvernul a susținut că declarațiile în cauză conțineau declarații de fapt, și nu judecăți de valoare, și că a existat o necesitate socială imperioasă care a justificat ingerința.

El a făcut referire la marja de apreciere a autorităților naționale, la evaluarea necesității ingerinței și a declarat că, acolo unde Convenția se referă la legislația națională, este în primul rând sarcina autorităților naționale de a aplica și interpreta legislația națională. El a declarat că, în această cauză, autoritățile naționale nu au depășit această marjă de apreciere și au folosit-o cu bună-credință, într-o manieră rezonabilă și prudentă.

Guvernul a declarat că motivele invocate pentru a justifica ingerința au fost „relevante și suficiente”. În acest sens, el a susținut că cititorii puteau să-l identifice ușor pe G.R. datorită diminutivului numelui său, deoarece în direcția de poliție respectivă era o singură persoană cu acel diminutiv.

Bazându-se pe cauza *Janowski v. Poland* ([GC], nr. 25716/94, ECHR 1999-I), Guvernul a declarat că persoanele împotriva cărora articolul reclamantului a fost îndreptat erau funcționari publici, iar „funcționarii publici trebuie să beneficieze de încredere publică, în condiții lipsite de tulburări nepotrivite, ca ei să aibă succes în îndeplinirea sarcinilor lor, astfel, poate fi dovedit ca necesar de a-i proteja de atacuri verbale ofensatoare și abuzive în timpul serviciului”.

Referindu-se la proporționalitatea sancțiunii cu scopul legitim urmărit, Guvernul a declarat că reclamantul a fost obligat să plătească o compensație în mărime de MDL 180, care constituia sancțiunea minimă prevăzută de articolele 7 și 7/1 ale Codului civil. Prin urmare, el a conchis că sancțiunea a fost proporțională cu scopul legitim urmărit.

Reclamantul a declarat că articolele 7 și 7/1 ale Codului civil nu sunt formulate cu suficientă precizie și claritate și că ingerința nu a fost necesară într-o societate democratică.

Reclamantul a susținut că articolele 7 și 7/1 ale Codului civil nu prevăd faptul că judecățile de valoare nu sunt susceptibile de a fi dovedite și, prin urmare, legea este neclară și incertă.

Reclamantul declară că ingerința în libertatea sa de exprimare nu a fost necesară într-o societate democratică. În acest sens, el nu este de acord cu argumentul Guvernului că declarațiile în cauză conțineau fapte, și nu judecăți de valoare. Potrivit reclamantului, declarațiile în cauză conțineau judecăți de valoare. Prin obligarea reclamantului să dovedească că judecățile de valoare corespundeau realității, instanțele judecătorești naționale i-au impus o sarcină imposibilă de probațiune.

În continuare, el a declarat că articolul nu conținea numele deplin al lui G.R. și că, prin urmare, era aproape imposibil de a-l identifica. Articolul a fost scris într-un ton sarcastic și avea scopul să arate și să critice aspectele psihologice și de comportament ale multor inspectori ai poliției rutiere. El s-a referit la o chestiune de interes public.

Mai mult, suma prejudiciilor acordate lui G.R. a fost arbitrară, deoarece instanțele judecătorești nu s-au referit la cuantificarea acestora.

În lumina observațiilor părților, Curtea consideră că cererea ridică chestiuni importante de fapt și de drept, care sunt de o așa complexitate că rezolvarea lor depinde de examinarea fondului. Prin urmare, ea nu poate fi considerată ca fiind vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției și niciun alt temei pentru a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Declară cererea admisibilă, fără a prejudeca fondul cauzei.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 54396/00
depusă de Lidia PARIȚCHI
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 1 martie 2005, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI G. BONELLO,

DI M. PELLONPÄÄ,

DI R. MARUSTE,

DI S. PAVLOVSCHI,

DI J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 16 aprilie 1999,

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile prezentate în răspuns de către reclamant,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, Lidia Parițchi, este un cetățean al Republicii Moldova, născută în anul 1922 și care locuiește în Bălți. El a fost reprezentat la Curte de către dna L. Bubulici, avocat din Bălți.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

În iunie 1945, autoritățile sovietice au naționalizat două case care aparțineau părinților reclamantei.

La 8 decembrie 1992, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 1225-XII „privind reabilitarea victimelor represiunilor politice săvârșite de regimul comunist totalitar de ocupație”. Legea a dat dreptul victimelor represiunilor sovietice să revendice proprietățile lor confiscate sau naționalizate.

În anul 1996, reclamantul a depus o cerere de chemare în judecată la Judecătoria sectorului Bălți, prin care a solicitat restituirea uneia din casele care au aparținut părinților săi.

La 20 septembrie 1996, Judecătoria sectorului Bălți a pronunțat o hotărâre în favoarea reclamantei și a dispus restituirea casei și evacuarea chiriașilor.

La 29 mai 1997, Tribunalul municipiului Bălți a respins apelul înaintat de chiriașii casei. Deoarece nimeni nu a contestat decizia cu recurs, aceasta a devenit irevocabilă.

Între 1996 și 2001, reclamantul a înaintat numeroase cereri autorităților de stat competente în vederea executării hotărârii irevocabile din 20 septembrie 1996. Cu toate acestea, hotărârea nu a fost executată.

PRETENȚII

Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, de neexecutarea hotărârii din 20 septembrie 1996.

PROCEDURA

La 18 septembrie 2001, Curtea a invitat Guvernul să prezinte observațiile sale scrise pe marginea cererii.

La 23 octombrie 2003, Guvernul a informat Curtea că reclamantul a acceptat propunerea de reglementare pe cale amiabilă a cauzei, și anume achitarea sumei de 205,362 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 13,440 euro (EUR) la acea dată). Guvernul a prezentat Curții o copie a acordului din 7 octombrie 2003 semnat de către reclamant, avocatul său, Agentul Governamental și Primarul municipiului Bălți, care prevedea *inter alia* următoarele:

1. Primăria municipiului Bălți își asumă obligația să plătească d-ei Lidia Parițchi suma de MDL 205,362 în schimbul casei situate pe adresa str. Șmidt 18, asupra căreia reclamantul avea dreptul în temeiul deciziei irevocabile din 29 mai 1997.

2. Dna Lidia Parițchi își va retrage cererea nr. 54396/00 depusă la Curtea Europeană la 16 aprilie 1999 și comunicată Guvernului Republicii Moldova la 18 septembrie

2001 de îndată ce suma de MDL 205,362 va fi plătită de către Primăria municipiului Bălți. D-a Lidia Parițchi declară că nu va mai avea alte pretenții către Guvern.

Conform unui alt document prezentat de către Guvern, reclamantul a primit banii la 9 octombrie 2003.

Prin scrisorile din 3 noiembrie 2003 și 5 mai 2004, reclamantul a confirmat că el a semnat acordul din 7 octombrie 2003 și că a primit suma de bani indicată în acord. În același timp, el a informat Curtea că nu intenționează să-și retragă cererea, deoarece el consideră că Guvernul trebuie să-i compenseze și prejudiciul moral cauzat lui.

ÎN DREPT

Curtea reamintește că articolul 37 al Convenției prevede că ea poate hotărî, la orice stadiu al procedurii, scoaterea de pe rol a unei cereri, atunci când circumstanțele permit să se tragă una din concluziile specificate la literele (a), (b) sau (c) ale paragrafului 1 al articolului respectiv. Articolul 37 § 1 (c) dă dreptul Curții să hotărască scoaterea cererii de pe rol:

„pentru orice alt motiv, constatat de Curte, care nu mai justifică continuarea examinării cererii.”

Articolul 37 § 1 *in fine* conține următoarea prevedere:

„Totuși, Curtea continuă examinarea cererii dacă respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și prin Protocoalele sale o cere.”

Curtea notează că reclamantul a fost de acord să soluționeze pretențiile sale prin achitarea sumei de MDL 205,362, semnând în acest sens un acord, cu consultarea reprezentantului său. Cu toate acestea, ulterior, el a refuzat să respecte prevederile acordului prin care s-a angajat să-și retragă cererea de la Curte. În aceste circumstanțe, Curtea consideră că nu mai este justificată continuarea examinării cererii în conformitate cu articolul 37 § 1 (c) al Convenției. Ea este convinsă, ținând cont de acordul la care s-a ajuns, că respectarea drepturilor omului nu cere continuarea examinării cererii. Prin urmare, cauza urmează a fi scoasă de pe rolul Curții.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Hotărăște să scoată cererea de pe rol.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 35207/03
depusă de Vitalie OSTROVAR
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 22 martie 2005, în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI G. BONELLO,

DI R. MARUSTE,

DI S. PAVLOVSCHI,

DI L. GARLICKI,

DI J. BORREGO BORREGO, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 28 octombrie 2003,

Având în vedere decizia de a acorda prioritate cererii sus-menționate în conformitate cu articolul 41 al Regulamentului Curții,

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile prezentate în răspuns de către reclamant,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Vitalie Ostrovar, este un cetățean al Republicii Moldova, care s-a născut în 1974 și care locuiește în Chișinău. El a fost reprezentat în fața Curții de dl V. Nagacevschi, care a acționat în numele organizației neguvernamentale „Juriștii pentru Drepturile Omului” cu sediul la Chișinău. Guvernul pârât a fost reprezentat de Agentul său, dl V. Pârlog.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate după cum urmează.

1. Contextul cauzei

Reclamantul este fostul ajutor superior al procurorului sectorului Centru din Chișinău. La 24 iulie 2002, reclamantul a fost arestat de Serviciile Secrete din Republica Moldova, fiind acuzat de luare de mită. Mai târziu, acuzațiile au fost modificate în trafic de influență.

La 15 august 2002, Tribunalul municipiului Chișinău a dispus arestarea preventivă a reclamantului pentru o perioadă de treizeci de zile. Arestul preventiv a fost prelungit mai târziu prin încheierile Judecătoriei sectorului Buiucani din 2 septembrie 2002 și 10 octombrie 2002.

La 15 noiembrie 2002, Curtea de Apel a dispus eliberarea reclamantului din arest.

La 4 aprilie 2003, reclamantul a fost condamnat de Curtea de Apel la zece ani de închisoare. El a fost încarcerat imediat. Reclamantul a contestat cu apel această hotărâre. Rezultatul procedurilor nu este cunoscut Curții.

2. Condițiile de detenție a reclamantului în Izolatorul Anchetei Preliminare nr. 3 al Ministerului Justiției

Plângerile reclamantului cu privire la condițiile de detenție se referă la două perioade de detenție în Izolatorul Anchetei Preliminare nr. 3 al Ministerului Justiției, și anume între 18 octombrie 2002 și 15 noiembrie 2002 și, respectiv, între 4 aprilie 2003 și 13 decembrie 2003.

(a) Declarațiile reclamantului

Reclamantul pretinde că a fost deținut într-o celulă de 25 m², uneori împreună cu mai mult de douăzeci de persoane. Acolo erau douăzeci de paturi din metal, fără saltele sau cuverturi și nu era posibil întotdeauna de a avea acces la un pat din cauza supraaglomerării. După depunerea cererii sale la Curte, el a

fost transferat într-o celulă mai mică, de 15 m², unde el pretinde că a trebuit să doarmă în schimburi, din cauza supraaglomerării și unde condițiile de detenție erau, aparent, considerabil mai proaste decât anterior.

Fumatul în interiorul celulelor nu era interzis de reglementările interne ale închisorii, iar din cauza lipsei spațiilor pentru fumat, deținuții erau nevoiți să fumeze în interiorul celulei. Reclamantul suferea de astm și pretinde că administrația închisorii trebuia să fi știut acest lucru, deoarece el a fost reținut și adus la închisoare la puțin timp după efectuarea într-un spital a unui tratament împotriva astmei. Datorită expunerii la fumul de țigară, reclamantul a suferit multiple crize de astm care, de obicei, aveau loc de două sau trei ori pe zi.

Nu exista asistență medicală corespunzătoare. Deși exista personal medical în închisoare, capacitatea acestuia era limitată din cauza lipsei medicamentelor. Reclamantul a cerut de multe ori medicului închisorii acordarea asistenței medicale, însă a fost refuzat. Lui i s-a spus că închisoarea nu avea medicamentele necesare. Din cauza lipsei medicamentelor, el a trebuit să suporte crizele și să aștepte trecerea lor, fiind obligat să stea în poziție verticală. Crizele sale au devenit mai frecvente și au început să dureze mai mult. În timp ce medicul închisorii știa că reclamantul suferea de astm, el a dat permisiunea sa pentru ca reclamantul să fie plasat într-o celulă cu fumători.

Situația sa a fost înrăutățită de faptul că fereastra celulei era închisă cu jaluzele și prin ea nu pătrundea aer proaspăt. Mai mult, celula nu era prevăzută cu un sistem de ventilare, fiind, din acest motiv, foarte umedă.

Din cauza lipsei încălzirii și a izolării termice, celula era foarte rece pe parcursul iernii și foarte caldă pe parcursul verii.

Jaluzelele de la ferestre nu permiteau pătrunderea luminii solare. Totuși, administrația închisorii a limitat livrarea electricității în celule la numai șase ore pe zi; prin urmare, deținuții trebuiau să trăiască în întuneric și aveau mari dificultăți la pregătirea hranei.

Celula era aprovizionată cu apă numai timp de zece ore pe zi, iar câteodată - mai puțin. Accesul la apa caldă era limitat la numai o dată în cincisprezece zile. Nu existau spații pentru spălarea și uscarea hainelor. Deținuții trebuiau să-și usuce hainele în celulă.

Din cauza asistenței medicale insuficiente și a condițiilor de igienă proaste, celulele au fost infectate cu ploșnițe, păduchi și furnici. Colegii de celulă erau expuși la boli infecțioase ca tuberculoza, infecții respiratorii și ale pielii.

Veceul era situat la 1.5 metri de masa folosită pentru a mânca și era în permanență deschis. Era imposibil de a preveni mirosul urât, din motivul lipsei aprovizionării corespunzătoare cu apă și a lipsei produselor de curățat.

În închisoare nu exista bibliotecă, iar deținuții nu aveau acces la ziare sau alte publicații. Nu existau spații corespunzătoare pentru recreare sau exerciții.

Mâncarea servită deținuților era de o calitate foarte proastă. Ea consta din apă fiartă cu un miros urât și era aproape necomestibilă. Reclamantul a decla-

rat că Guvernul cheltuia 2.16 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 0.14 euro (EUR) în acea perioadă) pentru hrana zilnică a unui deținut, în timp ce prețul unei pâini era mai mult de MDL 3.

(b) Declarațiile Guvernului

Reclamantul a fost deținut în celula nr. 16 cu o suprafață de 28.4 m², prevăzută pentru paisprezece deținuți și în celula nr. 138 de 19.3 m², prevăzută pentru zece deținuți.

În conformitate cu articolul 17 al Legii cu privire la arestarea preventivă, reclamantul ar fi putut cere administrației închisorii să fie mutat într-o altă celulă cu nefumători.

Deținuților le-a fost acordată asistență medicală în conformitate cu legea. Atunci când un deținut necesita asistență medicală care nu putea fi acordată de medicii de la închisoare, el putea fi dus la un spital ordinar. Închisoarea era aprovizionată cu medicamente de către stat; totuși, atunci când în închisoare lipseau anumite medicamente, deținuții aveau dreptul să le primească de la rudele lor. Deoarece reclamantul a fost asigurat cu toate medicamentele necesare, nu a fost întocmit un raport medical care să prescrie alte medicamente.

Administrația închisorii știa că reclamantul suferea de astm. Potrivit registrului închisorii, pe parcursul perioadei în cauză reclamantul a cerut asistență medicală de două ori: la 2 septembrie 2003 și la 5 noiembrie 2003. La 5 noiembrie 2003, el a fost consultat de un medic și acesta i-a prescris medicamente.

Ventilarea celulelor era efectuată prin deschiderea ferestrelor, aerisirea celulelor pe parcursul plimbării deținuților și prin sistemul comun de ventilare.

Încălzirea era asigurată de sistemul autonom de încălzire al închisorii, care folosea gaz natural și cărbune.

Celulele erau iluminate natural, iar electricitatea era livrată în celule în mod continuu.

Celulele erau asigurate cu apă din robinet în permanență și, prin urmare, deținuții beneficiau de un nivel corespunzător de igienă. Guvernul, de asemenea, a declarat că deținuții aveau acces la apă caldă.

Veceurile erau separate de restul celulei printr-un perete, pentru a se asigura intimitatea deținuților.

Celulele erau echipate cu radiouri, uneori, chiar și cu televizoare.

Reclamantul beneficia de dreptul la o plimbare zilnică la aer liber, timp de o oră, cu posibilitatea efectuării de exerciții.

Deținuții erau asigurați cu hrană gratuită în conformitate cu normele prevăzute de Guvern, iar calitatea hranei era satisfăcătoare. Închisoarea era aprovizionată zilnic cu pâine, ulei vegetal, legume, ceai și zahăr. Din cauza finanțării insuficiente, includerea în meniu cârnii, peștelui și a produselor lactate era făcută conform posibilităților. Totuși, deținuților li se permitea să primească, o dată pe

lună, un colet cu alimente de la rudele lor. Mai mult, deținuții aveau dreptul să cumpere mâncare de la magazinul închisorii cel puțin o dată pe lună și să cheltuiască până la MDL 18 (echivalentul a EUR 1.2 în acea perioadă).

Administrația închisorii nu a efectuat nicio acțiune pentru a umili reclamantul și nu a existat intenția de a umili sau înjosi reclamantul.

3. Pretinsa cenzurare a corespondenței reclamantului

(a) Declarațiile reclamantului

Potrivit reclamantului, administrația închisorii, în mod constant, cenzura corespondența sa. Corespondența cu avocatul său și cu procuratura a fost cenzurată de către administrația închisorii. Reclamantul a adus la cunoștința Curții o scrisoare trimisă lui de către avocatul său în septembrie 2003 și o scrisoare trimisă de procuratură în august 2003, care aveau aplicate pe ele ștampilele închisorii. De asemenea, el a trimis o copie a unui plic trimis lui în ianuarie 2004 de către Biroul de Informare al Consiliului Europei din Chișinău, care avea o inscripție făcută pe el de către administrația închisorii.

La 13, 14 și 15 decembrie 2003, în timp ce era transferat la o altă închisoare, el a fost supus perchezițiilor, pe parcursul cărora corespondența sa cu Curtea a fost examinată de către administrația închisorilor.

Scrisorile trimise lui de către mama sa nu întotdeauna ajungeau la el. În sprijinul acestei declarații, reclamantul a trimis Curții o chitanță a unei scrisori recomandate cu aviz de primire, expediată lui de către mama sa la 1 octombrie 2003, care nu a ajuns la el niciodată.

(b) Declarațiile Guvernului

Guvernul a susținut că scrisoarea din septembrie 2003 de la avocatul reclamantului nu a fost adresată doar reclamantului, dar și directorului închisorii. În ceea ce privește scrisoarea de la Biroul de Informare al Consiliului Europei, Guvernul a declarat că nu era scris pe plic că expeditorul era Biroul de Informare al Consiliului Europei. Mai mult, plicul a ajuns la închisoare în stare deteriorată, iar angajatul închisorii a scris o notă pe el cu privire la acest lucru.

Guvernul a declarat că perchezițiile care au avut loc la 13, 14 și 15 decembrie 2003 au fost prevăzute de lege și au avut scopul de a asigura ordinea internă în închisoare.

Conform articolului 18 al Legii cu privire la arestarea preventivă, persoanele deținute necesitau autorizare scrisă de la autoritatea responsabilă de cauzele lor pentru a putea corespunde cu familiile lor. Reclamantul nu avea o autorizare de a corespunde sau a comunica prin telefon cu rudele sale din cauza gravității infracțiunii de care era învinuit și în interesele justiției.

4. *Pretinsa ingerință în dreptul reclamantului de a avea întrevederi cu soția și fiica sa*

(a) **Declarațiile reclamantului**

Reclamantul, de asemenea, declară că a fost împiedicat să-și vadă soția și fiica și că el nu putea comunica prin telefon cu ele.

La 30 iunie 2003, reclamantul împreună cu alți deținuți din celulă au depus o plângere Procurorului General, în care reclamantul s-a plâns *inter alia* de interdicția de a primi vizite, inclusiv de lungă durată, de la familia sa și de la alte persoane. Deținuții au cerut Procurorului General să indice administrației închisorii să le permită întrevederi de lungă durată, convorbiri telefonice și alte tipuri de contacte cu rudele lor.

La 7 iulie 2003, Procuratura Generală a informat reclamantul că plângerea sa a fost transmisă Procuraturii municipale Chișinău.

La 25 august 2003, reclamantul și deținuții din celula sa au scris o nouă scrisoare Procuraturii Generale, plângându-se de lipsa răspunsului din partea procuraturii municipale Chișinău la plângerea lor. Deținuții au repetat plângerile lor cu privire la interdicția de a avea întrevederi cu rudele și de a avea convorbiri telefonice cu ele și s-au plâns de pretinsa violare a articolului 3 al Convenției.

La 28 august 2003, reclamantul a primit o scrisoare din partea Procuraturii municipale Chișinău, care data din 9 august 2003, prin care plângerile sale cu privire la interdicția întrevederilor au fost respinse. În special, scrisoarea prevedea: „...toate drepturile persoanelor arestate preventiv sunt prevăzute în articolul 16 al Legii cu privire la arestarea preventivă. Astfel de drepturi ca convorbirile telefonice și întrevederile de lungă sau scurtă durată din partea rudelor sau a altor persoane nu sunt prevăzute în această lege. Faptul că aceste drepturi nu sunt expres interzise nu înseamnă că ele sunt garantate.”

La 1 septembrie 2003, reclamantul și deținuții din celula sa au contestat refuzul procurorului din 9 august 2003 la Judecătoria Rîșcani. Bazându-se pe articolul 8 al Convenției și pe legislația națională, ei s-au plâns de refuzul administrației închisorii și ale procurorului de a asigura dreptul lor de a avea întrevederi, inclusiv de lungă durată, cu rudele lor, convorbiri telefonice și alte tipuri de contacte cu rudele lor și cu alte persoane. Ei au solicitat instanței să oblige procurorul să soluționeze problema lor. De asemenea, ei au cerut instanței să examineze cauza în prezența lor.

La 11 septembrie 2003, Procuratura Generală a scris reclamantului o scrisoare în care ea, de asemenea, a respins plângerile.

La 3 noiembrie 2003, reclamantul și deținuții din celula sa au depus o cerere suplimentară la Judecătoria Rîșcani, cerând examinarea cererii lor din 1 septembrie 2003. Ei au susținut că, în conformitate cu Codul de procedură penală,

instanța era obligată să examineze cererea lor în termen de zece zile de la primirea acesteia. Omisiunea instanței de a respecta acest termen a constituit o încălcare a dreptului lor la un recurs efectiv în sensul articolului 13 al Convenției.

Între timp, la 23 octombrie 2003, judecătorul V.M. de la Judecătoria Rîșcani a examinat cererea reclamantului și a deținuților din celula sa din 1 septembrie 2003 în absența lor și a respins-o. Instanța a considerat că cererea avea un caracter general și nu se referea la evenimente specifice. Instanța a emis o hotărâre cu numărul 13-69/03, care data din 23 octombrie 2003.

La aceeași dată, același judecător de la Judecătoria Rîșcani a examinat o cerere a altor deținuți de la închisoarea din localitatea Cricova cu privire la pretinse abuzuri din partea poliției în timpul unei răscoale din închisoare și a respins-o. Hotărârea instanței avea același număr și aceeași dată ca și hotărârea în privința reclamantului și a deținuților din celula sa.

La 29 ianuarie 2004, Judecătoria Rîșcani a informat reclamantul și deținuții din celula sa că cererea lor a fost respinsă la 23 octombrie 2003.

La 4 martie 2004, reclamantul și deținuții din celula sa au scris o scrisoare Judecătoriei Rîșcani, cerând o copie a hotărârii sale din 23 octombrie 2003.

La 10 martie 2004, reclamantul și deținuții din celula sa au contestat cu recurs hotărârea din 23 octombrie 2003 la Curtea de Apel Chișinău. În recursul lor, ei au indicat *inter alia* că Judecătoria Rîșcani a examinat cauza lor în absența lor și că nici măcar nu le-a transmis o copie a acestei hotărâri.

La 26 martie 2004, Judecătoria Rîșcani a trimis reclamantului și deținuților din celula sa o copie a hotărârii sale din 23 octombrie 2003, care se referea la răscoala din închisoarea din localitatea Cricova.

La 14 aprilie 2004, reclamantul și deținuții din celula sa au trimis o nouă scrisoare Judecătoriei Rîșcani, informând-o că hotărârea trimisă lor la 26 martie 2004 nu se referea la cauza lor și au cerut o copie a hotărârii lor. Curtea nu dispune de informații dacă reclamantul și deținuții din celula sa au primit un răspuns la această scrisoare.

La 28 iunie 2004, Curtea de Apel Chișinău a examinat recursul reclamantului la hotărârea Judecătoriei Rîșcani și l-a respins printr-o decizie irevocabilă. În decizia sa, Curtea de Apel a indicat că reclamantul și avocatul său au fost prezenți la ședință. Totuși, partea de drept și cea de fapt se refereau la răscoala din închisoarea din localitatea Cricova și nu aveau nicio legătură cu cauza reclamantului.

(b) Declarațiile Guvernului cu privire la fapte

Guvernul a declarat că, în conformitate cu articolul 19 al Legii cu privire la arestarea preventivă, o persoană deținută necesită o autorizare scrisă de la organul de urmărire penală responsabil de cauza sa pentru a putea avea întrevederi cu familia sa sau cu alte persoane.

Reclamantul a avut întrevederi cu mama sa la 30 mai 2003, 12 noiembrie 2003 și 12 decembrie 2003.

B. Materiale neconvenționale relevante

1. Acte ale Comitetului European pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante (CPT)

Raportul Comitetului European pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante în urma vizitei efectuate în Republica Moldova între 11 și 21 octombrie 1998

„77. Deținuții erau cazați cu precădere în cinci blocuri. În blocurile I, II și VII erau deținuți, în special, arestații preventiv. Minorii de sex masculin erau deținuți într-o secție a blocului III, al cărui subsol era rezervat deținuților în tranzit. Femeile dispuneau de un loc de detenție distinct, localizat în blocul V. Condamnații erau repartizați în diverse blocuri, cu excepția locurilor de detenție a detașamentului de condamnați muncitori, situate în blocul VIII. Trebuie, de asemenea, de remarcat că toți condamnații la închisoare pe viață erau cazați în subsolul blocului II.

80. Dimpotrivă, în toate celelalte blocuri de detenție, condițiile de trai ale majorității deținuților din penitenciar lăsau mult de dorit. În majoritatea celulelor, spațiul locativ pentru un deținut era mult sub norma minimă fixată, iar supraaglomerarea atinsese un nivel intolerabil. Astfel, de exemplu, în blocurile I și II, până la 16 persoane erau cazate în celule de 24 m², 24 persoane trebuiau să conviețuiască într-o celulă de 32 m², iar 29 persoane trebuiau să împartă o celulă de 52 m². În secția pentru minori din blocul III, 12 tineri erau plasați într-o celulă de 21 de m² și 16 într-o celulă de 23 m². Suplimentar, delegația a mai observat că în celulele de 8-9 m² erau până la patru persoane.

În afară de aceasta, în aceste celule, accesul la lumina naturală era foarte limitat, iluminarea artificială era mediocră, iar aerul era poluat și umed. Pentru deținuții aflați încă sub anchetă (adică mai mult de 700 de deținuți), situația era și mai gravă, celulele lor fiind aproape private de accesul la lumina zilei din cauza jaluzelelor metalice exterioare groase ce acopereau ferestrele. În realitate, echiparea era redusă la elementar, limitându-se la paturile metalice sau la saltele suprapuse, extrem de rudimentare și în stare proastă, la o masă și la una sau două lavițe. Mai mult, în multe celule, paturile nu erau în număr suficient și deținuții erau nevoiți să le împartă sau să doarmă în schimburi. De asemenea, paturile erau în stare proastă; stocurile de saltele foarte modeste, cuverturile și așternuturile nu erau suficiente și mulți deținuți fără familie sau resurse dormeau chiar pe somieră.

Celulele erau echipate cu un colț sanitar, un veritabil focar de infecție. Veceul de tip asiatic, având în partea de sus un robinet, ce servea în același timp și ca scurgere de apă și ca sursă de apă pentru spălare. În plus, acest spațiu era doar parțial despărțit de un perete lateral mai jos de un metru înălțime, ceea ce nu permitea păstrarea adecvată a intimității.

Starea întreținerii și a curățeniei celulelor, în ansamblu, erau la fel de îngrijorătoare. Mai mult, multe celule erau infectate cu gândaci de bucătărie și alte insecte, iar unii deținuți s-au plâns de prezența rozătoarelor.

Rezumând, condițiile de viață și de igienă ale mării majorități a deținuților din penitenciar erau execrabile și, mai ales, constituiau un risc major pentru sănătate.

81. Cele trei celule de tranzit din blocul III merită o atenție deosebită. Situația în ceea ce privește spațiul de trai în aceste celule era fără nici o îndoială cea mai proastă dintre toate cele inspectate. Până la 18 deținuți erau înghesuți în celule de 18 metri. Jumătate din suprafața acestora era ocupată de o platformă de lemn cu două nivele (fără saltele și cuverturi), acoperind completamente fereastra. În plus, iluminarea artificială era mediocră, iar atmosfera înădușitoare. Restul suprafeței celulei era ocupat de bunurile deținuților și un veceu asiatic, deținuții neavând altă opțiune decât să se înghesuie pe cele două niveluri ale platformei. Câțiva deținuți erau cazați în aceste condiții intolerabile de trei-patru luni.

82. În ceea ce privește posibilitatea deținuților de a se spăla, ei aveau în principiu acces săptămânal la sălile de duș. Totuși, numărul de dușuri era evident insuficient pentru populația masculină (23 de dușuri pentru aproximativ 1,400 deținuți, cu atât mai mult cu cât funcționarea acestora era nesigură). În plus, deținuții care nu puteau să primească produse de igienă de primă necesitate de la apropiații lor erau totalmente privați de aceasta, din cauza lipsei de săpun și de prosoape în închisoare.

83. Condițiile materiale descrise mai sus erau agravate și printr-un alt inconvenient considerabil. Deținuții suportau în permanență în timpul zilei o muzică tare și repetitivă, difuzată prin difuzoarele din curte, de la 6 dimineața până la 10 seara. Această măsură avea drept scop ca diferitele categorii de deținuți să nu aibă contacte între ei. Numeroși deținuți s-au plâns de această situație și delegația însăși a putut să constate efectele negative pe care aceasta o provoca. Astfel, în anumite celule era practic imposibil de a conversa.

98. Personalul serviciului sanitar al Penitenciarului nr. 3 era constituit din nouă medici angajați cu zi de muncă deplină, asistați de 7 felceri infirmieri și un psiholog. Printre cei nouă medici se găseau: un medic responsabil de serviciul medical penitenciar, doi terapeuți, doi pneumologi, un psihiatru, un dermatolog, un radiolog și un dentist. Pe lângă consultarea ambulatorie, această echipă era responsabilă, de asemenea, de o infirmerie cu o capacitate de aproximativ 70 de paturi, în care se aflau în realitate circa 200 de bolnavi, majoritatea suferind de tuberculoză.

Numărul de medici poate fi cu greu considerat suficient. Cu toate acestea, nu este cazul felcerilor și infirmierilor.”

Raportul Comitetului European pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante în urma vizitei efectuate în Republica Moldova între 10 și 22 iunie 2001

„69. Instituțiile penitenciare vizitate erau grav afectate de conjunctura economică a țării. Cifra limită a bugetului prevăzut pentru Departamentul Instituțiilor Penitenciare a fost fixată de legea bugetului pentru anul 2001 la 48,7 milioane lei (aproximativ 4.2 milioane Euro) sau 38,9% din finanțarea necesară pentru un an. În consecință, condamnării se aflau din toate punctele de vedere într-o mizerie totală. Astfel, suma prevăzută pentru alimentarea pentru o zi a unui deținut constituie 2,16 lei sau doar 38,8% din norma stabilită de legislația în vigoare. Instituțiile penitenciare suportau, de asemenea, deconectări de lumină electrică, de apă, încălzire, fără să mai luăm în considerație și lipsa posibilității de aprovizionare cu medicamentele necesare pentru tratamentul deținuților bolnavi.

În scrisoarea din 5 noiembrie 2001, autoritățile moldovenești vorbesc despre eforturile depuse de la începutul lui 2001 de către Departamentul Instituțiilor Penitenciare pentru a obține ajutoare umanitare de la organisme internaționale și de la persoanele fizice, în scopul rezolvării celor mai stringente probleme ale sistemului penitenciar (astfel s-au obținut 2.3 milioane lei).

CPT recunoaște eforturile laudabile făcute de administrația penitenciarelor moldovenești, care sunt demne de susținere. Totuși, Comitetul a reamintit de câteva ori că viața reclamă cerințe fundamentale, care trebuie, în orice circumstanțe, chiar și într-o conjunctură economică gravă, să fie asigurate de stat persoanelor aflate în grija sa. Nimic și niciodată nu va dispensa statul de această responsabilitate.

În consecință, CPT face apel la autoritățile moldovenești, la cel mai înalt nivel politic, pentru ca acestea să purceadă imediat la luarea măsurilor necesare, pentru ca toate instituțiile penitenciare din Moldova să corespundă cerințelor fundamentale de viață a deținuților.

78. Descrierea Închisorii nr. 3 din Chișinău, făcută în paragraful 77 al raportului privitor la vizita din 1998, rămâne valabilă. După cum s-a menționat mai sus, în această instituție era o supraaglomerare severă: 1892 (îndeosebi arestați preventiv) – dintre care 127 femei și 122 minori – pentru 1480 de locuri.

82. Din acest punct de vedere, vizita de inspecție la Închisoarea nr. 3 din Chișinău a constatat evoluțiile pozitive, pe care CPT le salută. În special este binevenită demontarea jaluzelelor, care astupau ferestrele celulelor ce dau spre interiorul localului. De asemenea, era prevăzută înlocuirea jaluzelelor de la ferestrele celulelor ce dau în stradă printr-un alt dispozitiv, lăsând să pătrundă suficientă lumină naturală.

...Au fost efectuate reparații capitale la sistemul de încălzire, și anume, instalarea unui nou cazan, instalațiile centrale de duș ale închisorii au fost complet renovate (trei săli de duș funcționau și una se repara) cu contribuția foștilor deținuți și a familiilor deținuților. Acest lucru permite în prezent de a le asigura bărbaților deținuți un duș cu apă caldă o dată la zece zile. Mai mult, în anumite blocuri, au fost finisate lucrările de refacere a sistemului electric și de vopsire a coridoarelor. De asemenea, erau în curs de refacere și câteva celule.

Cu toate acestea, condițiile execrabile de viață și igienă în interiorul celulelor din blocurile I, II și III, inclusiv celulele de tranzit, descrise în paragrafele 80 și 81 ale raportului precedent, nu s-au schimbat (cu excepția accesului la lumina naturală). Mai mult chiar, supraaglomerarea acută în aceste încăperi depășea orice limite. Câteva celule vizitate, care erau corespunzător echipate și amenajate, demonstau efortul deținuților care au putut să-și procure necesarul cu ajutorul familiilor lor.

87. Absența programelor de activități organizate era o caracteristică comună a instituțiilor vizitate. Aceasta se explica cu siguranță, printr-o conjunctură economică și supra-populare, dar și printr-o legislație restrictivă aplicată categoriilor de deținuți încarcerați acolo. Rata populației încarcerate care avea de lucru era infimă: la Bender și Chișinău, aproximativ șaiszeci și douăzeci și șapte la Cahul. Majoritatea acestora erau parte a forței de muncă folosită pentru îndeplinirea diverselor necesități ale închisorilor. Alte forme de activități erau aproape inexistente. Este de menționat totuși că în Închisoarea nr. 3 au fost întreprinse eforturi ca rezultat al recomandărilor CPT. Astfel, terenurile de plimbare au fost amenajate cu un modest echipament sportiv. În acest domeniu, inițiativele direcției privind dotarea pe cât e posibil a celor 2 săli de sport merită, în mod special, să fie susținute. În plus, a fost ameliorat regimul de detenție a minorilor: a fost deschisă o sală video și inaugurate câteva tipuri de activități, cum ar fi muzică, cântat, discuții/dezbateri în grupuri. Totuși, aceste încercări incipiente de a corespunde necesităților persoanelor tinere rămân un exemplu izolat. În celelalte instituții, aceștia erau abandonați în voia sorții.

92. Următoarea vizită la Închisoarea nr. 3 a evidențiat că comparativ cu 1998 (a se vedea paragraful 98 al raportului) situația cu privire la personalul pentru îngrijirea

sănătății s-a deteriorat. Astfel, numărul infirmierelor a scăzut (de la unsprezece la opt), în plus, două din aceste posturi erau vacante. Numărul medicilor și al felcerilor a rămas același, respectiv de 9,5 și 7, însă postul de medic-șef era vacant. O astfel de echipă nu este suficientă pentru a satisface nevoile a aproximativ 2000 de deținuți, un număr important din care se aflau în infirmerie (149), în special, în ceea ce privește personalul de îngrijire (felceri și infirmieri). De aceea, nu ar putea să surprindă numărul plângerilor, în ceea ce privește accesul la personalul medical și îngrijirile medicale.

95. Așa precum a fost indicat în remarcile precedente, aprovizionarea cu medicamentele necesare era problematică în instituțiile vizitate. Deținuții depindeau, în cea mai mare parte, de familiile lor sau de organizațiile non-guvernamentale (ex. Farmaciștii fără Frontiere, în Închisoarea nr. 3) pentru a obține medicamentele necesare...

98. Din punctul de vedere al confidențialității medicale, în nici una din instituții examinările medicale și consultațiile nu aveau loc în condiții corespunzătoare. De regulă, totul avea loc în cartierele de detenție, la ușa celulelor (prin fereastra de intrare), în prezența gardienilor. În cazul apariției necesității îngrijirii în sala de consultații, gardienii erau, de asemenea, prezenți. Situația din așa-numita sală „de proceduri” a infirmeriei din Închisoarea nr. 3 era în mod deosebit umilitoare. Tratamentele erau administrate printr-o grilă închisă (având o deschizătură de 37 cm²). Pacienții se aflau în fața grilei, în prezența și văzul altor deținuți și al personalului, prezentând acea parte a corpului care se cerea, fie că este vorba de un antebraț, fie de fese.

99. În afară de aceasta, accesul la un medic/felcer merită să fie revăzut. Delegația a observat că în timpul turelor zilnice, felcerii aveau doar un contact minim cu deținuții, aflându-se tot timpul în prezența gardienilor. S-a dovedit a fi foarte dificil de a transmite cererile de consultații care, de altfel, treceau prin mâinile gardienilor. În adresa Comitetului au parvenit numeroase plângeri, prin care deținuții susțineau că le trebuia prea mult timp pentru a avea acces la îngrijirea medicală și cu privire la barierele create de gardieni. CPT recomandă remedierea acestei situații.

100. Dacă vorbim despre tuberculoză, mai mulți indici tind să demonstreze că situația, care în 1998 deja trezea neliniște, se agravează. Spre exemplu, în Închisoarea nr. 3 s-a înregistrat o creștere constantă a numărului de cazuri considerate active (în ianuarie 2000, au fost depistate 54 de cazuri, iar în iunie 2001 - 121). Mai mult, în baza informațiilor statistice furnizate, de tuberculoză mor circa 42 % din deținuții instituțiilor penitenciare.

121. Referitor la condițiile de desfășurare a vizitelor, CPT notează ameliorările din Închisoarea nr. 3 (refacerea camerelor pentru discuții, pentru vizitele de scurtă durată și amenajarea camerelor pentru vizitele de lungă durată ale condamnaților). Totuși, spațiile pentru vizite rămân încă insuficiente, având în vedere capacitatea instituției. ... CPT invită autoritățile moldovenești să dezvolte, pe cât de repede posibil, infrastructurile destinate vizitelor în instituțiile vizitate.”

2. *Dreptul intern relevant*

Constituția Republicii Moldova

Articolul 30

„(1) Statul asigură secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri poștale, al convorbirilor telefonice și al celorlalte mijloace legale de comunicare.”

Acest principiu a fost restrâns în ceea ce privește deținuții. Prevederi specifice cu privire la secretul corespondenței deținuților au fost stabilite în Codul de executare a sancțiunilor de drept penal.

Codul de executare a sancțiunilor de drept penal

Articolul 14

„(1) Condamnatul beneficiază de drepturi stabilite de legislația de executare a sancțiunilor de drept penal în funcție de tipul pedepsei și de restricția drepturilor impuse condamnatului prin sentință a instanței judecătorești.

(2) Condamnatul are dreptul:

(c) să dea explicații și să poarte corespondență, să adreseze propuneri, cereri și reclamații în limba maternă, iar în caz de necesitate să se folosească de serviciile unui traducător.”

Articolul 73

„(1) Condamnatul are dreptul să primească și să expedieze scrisori și telegrame într-un număr nelimitat.

(2) Corespondența condamnaților, expediată sau primită ... este supusă controlului sau cenzurii. Cererea adresată avocatului parlamentar din partea unei persoane aflate într-un loc de detențiune nu va fi controlată de administrația penitenciarului și va fi trimisă adresantului în decurs de 24 de ore (modificat prin Legea nr. 18-XIV din 14 mai 1998).

(4) Propunerile, cererile și reclamațiile adresate organelor de drept ierarhic superioare se expediază destinatarului în cel mult 3 zile.”

Legea nr. 1226-XIII cu privire la arestarea preventivă

Articolul 16. Drepturile preveniților

„(1) Preveniții au dreptul:

d) la întrevederi cu apărătorul, precum și cu rudele și alte persoane;

f) să poarte corespondență cu rudele și cu alte persoane, să expedieze plângeri, cereri și scrisori autorităților publice și persoanelor cu funcții de răspundere, în modul prevăzut la art.18;”

Articolul 17. Dreptul la securitatea personală

„În cazul apariției vreunui pericol pentru viața și sănătatea prevenitului, acesta este în drept să prezinte colaboratorului locului de arest preventiv o cerere de a fi transferat într-o încăpere unde pericolul dat lipsește. În cazul acesta, persoana cu funcții de răspundere este obligată să ia măsuri urgente pentru a transfera prevenitul într-un loc nepericulos.”

Articolul 18. Corespondența. Adresarea plîngerilor, cererilor și scrisorilor

„(1) Preveniții pot corespunde cu rude și cu alte persoane în baza autorizației scrise a persoanei sau a organului în a cărui procedură se află cauza. Scrisorile scrise sau primite

de preveniți sînt expediate destinatarilor sau sînt înmîinate preveniților de către administrația locului de arest preventiv în cel mult 3 zile după depunerea sau primirea lor.”

Prin Legea nr. 206-XV din 29.05.2003, care a intrat în vigoare la 18 iulie 2003, la sfârșitul primei propoziții au fost adăugate următoarele:

„care pot limita motivat această corespondență în interesul desfășurării urmăririi penale sau a judecării cauzei, precum și al securității și al menținerii bunei ordini în locul de detenție.”

Prin aceeași lege, cuvintele „în cel mult 3 zile” au fost înlocuite cu „în cel mult 24 de ore”.

Articolul 19

„(1) Administrația locului de arest preventiv acordă preveniților întrevederi cu rude sau alte persoane cu autorizația scrisă a persoanei sau a organului în a cărui procedură se află cauza. De regulă, se acordă o întvedere pe lună. Durata întvederii poate fi de la o oră pînă la două ore.”

Articolul 38

„(1) Supravegherea respectării legalității în locurile de arest preventiv este exercitată de Procurorul General și de procurorii subordonați acestuia, în conformitate cu Legea cu privire la Procuratură.

(2) Ordonanțele și dispozițiile procurorilor privind respectarea ordinii și condițiilor deținerii preveniților, stabilite de legislație, sînt executorii pentru administrația locurilor de arest preventiv.”

Vechiul Cod de procedură penală în vigoare între 24 martie 1961 și 12 iunie 2003

Articolul 6

„Nimeni nu poate fi lipsit de libertate decît în condițiile legii și cu respectarea procedurii prevăzute de prezentul cod în cazurile:

- 1) dacă persoana este deținută legal în baza sentinței instanței de judecată competente;
- 2) dacă persoana a fost arestată legal pentru neexecutarea unei hotărîri pronunțate, conform legii, de către instanța de judecată;
- 3) dacă persoana a fost reținută legal sau arestată legal pentru a fi adusă în fața instanței de judecată competente atunci cînd există motive întemeiate de a se bănui că a săvîrșit o infracțiune sau cînd există temeii de a se crede că este necesar de a o împiedica să săvîrșească o infracțiune ori să fugă după săvîrșirea acesteia.

...

Orice persoană care este victima unei arestări sau a unei dețineri contrar dispozițiilor prezentului articol are dreptul la despăgubiri în condițiile legii.”

Codul de procedură civilă

Articolul 7

„(1) Instanța judecătorească întentează procesul civil la cererea persoanei care revendică apărarea unui drept al său încălcat sau contestat, libertății ori a unui interes legitim...”

Legea nr. 1545 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești

Articolul 1

„(1) În conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul moral și material, denumit în continuare prejudiciu, cauzat persoanei fizice sau juridice în urma:

- a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurii represive de ținere sub arest, tragerii ilegale la răspundere penală, condamnării ilegale;
- b) efectuării ilegale, în cazul anchetării ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării ilegale din lucru (funcție), precum și a altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice;
- c) supunerii ilegale la arest administrativ ori la muncă corecțională, confiscării ilegale a averii, aplicării ilegale a amenzi;
- d) efectuării măsurilor operative de investigații cu încălcarea prevederilor legislației;
- e) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, ștampilelor, precum și blocării conturilor bancare.

(2) Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcții de răspundere din organele de cercetare penală, de anchetă preliminară, ale procuraturii și din instanțele judecătorești.”

Articolul 4

„Dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul:

- a) pronunțării sentinței de achitare;
- b) clasării dosarului penal, date fiind absența faptului infracțiunii, a elementelor infracțiunii în acțiunile săvârșite sau a probelor doveditoare că persoana fizică a participat la comiterea unei infracțiuni;
- c) adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului administrativ sau a muncii corecționale în legătură cu reabilitarea persoanei fizice;
- d) adoptării de către Curtea Europeană pentru Drepturile Omului sau de către Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a hotărârii cu privire la repararea prejudiciului sau a realizării acordului amiabil dintre persoana vătămată și reprezentantul Guvernului.

lui Republicii Moldova în Comisia Europeană pentru Drepturile Omului și în Curtea Europeană pentru Drepturile Omului. Acordul menționat se aprobă de către Guvernul Republicii Moldova; ...”

Guvernul a trimis Curții o copie a unei scrisori din 14 mai 2004 adresată Ministerului Justiției de către președintele Judecătoriei Tighina în care se menționa că Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului din Republica Moldova a inițiat o acțiune civilă împotriva Ministerului Justiției, pretinzând încălcarea dreptului de a nu fi deținut în condiții inumane și degradante și solicitând compensații. Acțiunea nu a fost examinată, fiind transmisă Curții Supreme de Justiție pentru stabilirea instanței competente să o examineze.

Guvernul, de asemenea, a trimis Curții o copie a unei scrisori din 27 februarie 2004 în care procuratura informa directorul Izolatorului Anchetei Preliminare nr. 3 al Ministerului Justiției că, în urma unui control de rutină, s-a descoperit că cinci deținuți străini erau deținuți într-o celulă destinată pentru patru deținuți. În răspunsul din 12 martie 2004, directorul izolatorului a scris procuraturii că deținuții străini au fost mutați într-o celulă mai mare. De asemenea, el a informat procuratura că, în acel moment, în izolator erau deținuți 1,500 de deținuți, pe când capacitatea acestuia era de 1,480 locuri.

Într-o scrisoare din 17 mai 2004, vicepreședintele Judecătoriei Buiucani a informat Agentul Governamental despre cauza lui T.S. care a primit compensații în baza Legii 1545.

PRETENȚII

1. Reclamantul se plânge, în temeiul articolului 3 al Convenției, de condițiile de detenție.

2. De asemenea, el pretinde, în temeiul articolului 8, ingerința din partea administrației închisorii în corespondența sa. În special, el pretinde cenzurarea corespondenței sale cu avocatul său, cu procuratura, cu Biroul de Informare al Consiliului Europei din Chișinău și cu Curtea. De asemenea, el pretinde că corespondența mamei sale nu a ajuns la el.

3. În continuare, el pretinde că dreptul său la respectarea vieții de familie a fost încălcat din cauză că lui nu i s-a permis să fie vizitat de soția și fiica sa.

4. Reclamantul pretinde, în temeiul articolului 13 al Convenției combinat cu articolele 3 și 8, că legislația Republicii Moldova nu prevede recursuri efective.

5. De asemenea, reclamantul se plânge în temeiul articolelor 1, 14 și 18 ale Convenției.

ÎN DREPT

A. Obiecțiile Guvernului

Guvernul declară că reclamantul nu a epuizat căile de recurs disponibile lui în conformitate cu legislația Republicii Moldova, așa cum o cere articolul 35 § 1 al Convenției. În special, el declară că reclamantul ar fi putut, dar nu a folosit prevederile articolului 6 al vechiului Cod de procedură penală, ale articolului 7 al Codului de procedură civilă și ale articolului 38 al Legii cu privire la arestarea preventivă (a se vedea mai sus) în ceea ce privește pretențiile sale în temeiul articolelor 3 și 8 ale Convenției. De asemenea, el ar fi putut, dar nu a folosit prevederile articolului 17 al Legii cu privire la arestarea preventivă (a se vedea mai sus) în ceea ce privește pretențiile sale în temeiul articolului 3 al Convenției referitoare la fumul de țigară.

1. Principii generale

Curtea amintește că scopul articolului 35 § 1 al Convenției este de a oferi Statelor Contractante posibilitatea de a preveni sau corecta violările de care ele sunt acuzate înainte ca aceste acuzații să fie prezentate Curții. Prin urmare, statele nu vor răspunde pentru faptele lor în fața unei autorități internaționale înainte ca ele să fi avut posibilitatea de a soluționa chestiunile prin intermediul propriilor lor sisteme de drept (a se vedea, spre exemplu, *Remli v. France*, hotărâre din 23 aprilie 1996, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-II, p. 571, § 33, și *Selmouni v. France* [GC], nr. 25803/94, § 74, ECHR 1999-V).

În conformitate cu articolul 35 § 1 al Convenției, reclamantul, în mod normal, ar fi trebuit să folosească remediile care sunt accesibile și suficiente pentru a permite redresarea în ceea ce privește încălcările pretinse. Existența remediilor în cauză trebuie să fie suficient de certă nu numai în teorie, dar și în practică, fără de care ele vor fi lipsite de accesibilitatea și eficiența necesare (a se vedea, printre altele, *Akdivar and Others v. Turkey*, hotărâre din 16 septembrie 1996, *Reports* 1996-IV, p. 1210, § 66).

Mai mult, Curtea reamintește că, în ceea ce privește epuizarea căilor de recurs interne, sarcina probațiunii îi aparține Guvernului, care trebuie să convingă Curtea că recursul a fost unul efectiv, disponibil în teorie și în practică în perioada relevantă, adică că el a fost accesibil, capabil de a aduce o redresare în ceea ce privește pretențiile reclamantului și a oferit posibilități rezonabile de succes. Odată ce această sarcină de probațiune este îndeplinită, reclamantul trebuie să arate că remediul invocat de Guvern a fost, de fapt, epuizat, sau că, în contextul circumstanțelor specifice ale cauzei, acesta a fost din anumite motive inadecvat și ineficient sau că au existat circumstanțe speciale care l-au absolvit de această

cerință (a se vedea, spre exemplu, *Akdivar and Others*, hotărâre citată mai sus, p. 1211, § 68, și *Selmouni v. France*, citată mai sus, § 76).

2. *Aplicarea acestor principii în această cauză*

(a) **Pretențiile cu privire la condițiile de detenție a reclamantului, corespondența cu mama sa și întreprinderile cu soția și fiica sa**

(i) *Articolul 6 al vechiului Cod de procedură penală, articolul 7 al Codului de procedură civilă și Convenția*

Guvernul declară că reclamantul a putut să se adreseze unei instanțe judecătorești în temeiul articolului 6 al vechiului Cod de procedură penală și articolului 7 al Codului de procedură civilă. În orice caz, dacă legislația națională nu a prevăzut o redresare, reclamantul era în drept să invoce direct prevederile Convenției. În sprijinul declarațiilor sale, Guvernul a prezentat o copie a unei scrisori adresate Ministerului Justiției de către președintele Judecătoriei Tighina (a se vedea „Dreptul intern pertinent”).

Reclamantul declară că remediile invocate de Guvern nu au fost efective. Condițiile proaste de detenție în închisorile din Republica Moldova se datorează lipsei finanțării publice suficiente și deficienței politicii de stat în acest domeniu. El declară că pentru îmbunătățirea condițiilor închisoarea are nevoie de bani pentru reparații structurale, hrană adecvată și aprovizionare continuă cu electricitate și apă. Statul trebuie, de asemenea, să implementeze o politică penală adecvată pentru a reduce numărul deținuților. Orice acțiune în instanța de judecată ar fi inutilă, deoarece nicio instanță nu are competența de a obliga Parlamentul să aloce mai mulți bani închisorilor sau să elaboreze o nouă politică penală. Prin urmare, posibilitatea ipotetică de a se adresa instanțelor de judecată s-ar dovedi totalmente inefectivă.

Curtea notează că articolul 6 al vechiului Cod de procedură penală garantează dreptul la libertate în termeni oarecum similari celor din articolul 5 al Convenției. Totuși, în această cauză, reclamantul nu se plânge de încălcarea dreptului său la libertate. Prin urmare, Curtea nu este convinsă că în temeiul acestui articol o persoană ar putea cere îmbunătățirea condițiilor sale de detenție sau încetarea unei ingerințe în drepturile sale garantate de articolul 8.

În ceea ce privește articolul 7 al Codului de procedură civilă, se notează că el instituie un principiu general conform căruia instanțele sunt obligate să examineze cererile prezentate lor. Guvernul sugerează că reclamantul ar fi putut depune o cerere în instanțele de judecată naționale, bazându-se direct pe prevederile Convenției. Curtea notează că reclamantul a depus o cerere bazată direct pe prevederile Convenției; în cererea sa adresată Judecătoriei Rîșcani din 1 septembrie 2003, reclamantul s-a bazat, în mod expres, pe articolul 8 al Convenției. Totuși,

cererea sa a fost respinsă fără a fi examinată (a se vedea mai sus). Prin urmare, acest remediu s-a dovedit a fi inefectiv.

(ii) articolul 38 al Legii cu privire la arestarea preventivă

Guvernul declară că reclamantul ar fi putut, de asemenea, să adreseze o plângere unui procuror în temeiul articolului 38 al Legii cu privire la arestarea preventivă. În sprijinul acestei declarații, Guvernul face referire la un caz în care, ca rezultat al inițiativei procuraturii, cinci deținuți străini din Închisoarea nr. 3 au fost mutați într-o celulă mai mare (a se vedea „Dreptul intern pertinent”). Guvernul, de asemenea, face referire la cauza lui T.S. (a se vedea „Dreptul intern pertinent”).

Reclamantul declară că acest remediu nu a fost efectiv din motivele invocate de el cu referire la articolul 6 al vechiului Cod de procedură penală și articolul 7 al Codului de procedură civilă. El susține că cauza lui T.S. este diferită de cauza sa, deoarece T.S. nu a cerut îmbunătățirea condițiilor sale de detenție, în timp ce reclamantul continua să se afle în detenție, însă a cerut compensații pentru detenție ilegală, după ce a fost eliberat.

Referitor la pretențiile reclamantului cu privire la condițiile de detenție, Curtea notează că, într-o scrisoare adresată Procuraturii Generale la 25 august 2003, care conținea în mare parte pretenții în temeiul articolului 8 al Convenției, reclamantul s-a plâns, de asemenea, de pretinsa încălcare a drepturilor sale garantate de articolul 3 al Convenției (a se vedea „În fapt”); totuși, procuratura nu a reacționat în niciun fel în răspuns la acele pretenții. În același timp, referitor la scrisoarea adresată de procuratură directorului închisorii cu privire la deținuții străini, se pare că scrisoarea nu a fost o reacție la o plângere depusă de deținuții în cauză, dar mai degrabă procuratura a scris-o din proprie inițiativă. Mai mult, din răspunsul dat de către directorul închisorii, se pare că închisoarea era supraaglomerată atât înainte ca problema deținuților străini să fie soluționată, cât și ulterior. Curtea notează că astfel de probleme ca supraaglomerarea (recunoscută de directorul închisorii în scrisoarea sa adresată procurorului) și insuficiența hrănilor (recunoscută în observațiile Guvernului) au fost, aparent, de natură structurală și nu se refereau doar la situația personală a reclamantului. Guvernul nu a demonstrat că procurorul ar fi putut redresa situația reclamantului, date fiind dificultățile economice recunoscute din închisorile din Republica Moldova. Mai mult, chiar admitând faptul că procurorul ar fi putut redresa situația reclamantului, nu rezultă nici din declarațiile Guvernului, nici din legislația națională că el ar fi avut competența de a oferi reclamantului o compensație financiară adecvată pentru prejudiciul moral.

În ceea ce privește pretențiile reclamantului în temeiul articolului 8, Curtea notează că, la 30 iunie 2003, reclamantul și colegii săi de celulă s-au plâns procuraturii de politica închisorii de a cenzura corespondența lor, de refuzul

dreptului de a fi vizitați de rude și alte persoane, precum și de refuzul dreptului de a avea convorbiri telefonice. Deoarece procuratura a respins plângerile lor, reclamantul și deținuții din celula sa au contestat refuzul în instanța de judecată. În decizia sa din 23 octombrie 2003, instanța a hotărât *inter alia* că deținuții nu puteau prezenta astfel de pretenții generale procurorului și că ei puteau să se plângă doar de probleme specifice. Curtea de Apel a respins recursul reclamantului fără a da o apreciere a motivelor invocate.

Referitor la cauza lui T.S. invocată de Guvern, Curtea notează că lui T.S. i-au fost acordate compensații în baza Legii nr. 1545, și nu în baza articolului 38 al Legii cu privire la arestarea preventivă. Curtea, de asemenea, notează că, conform articolului 4 al Legii nr. 1545, legea este aplicabilă doar persoanelor care au fost achitate sau față de care urmărirea penală a fost încetată (a se vedea „Dreptul intern pertinent”), ceea ce nu este cazul reclamantului.

Prin urmare, Curtea nu consideră că recursul în temeiul articolului 38 al Legii cu privire la arestarea preventivă a fost efectiv.

(iii) *Articolul 17 al Legii cu privire la arestarea preventivă*

În conformitate cu articolul 17 al Legii cu privire la arestarea preventivă, reclamantul ar fi putut, dar nu a folosit dreptul, să depună o cerere scrisă de a fi mutat într-o celulă cu nefumători. Guvernul susține că au existat cazuri când, ca urmare a unor astfel de cereri, deținuții au fost mutați în alte celule.

Curtea notează că articolul 17 se referă la dreptul deținuților la siguranța personală. Nici din textul legii, nici din jurisprudența națională nu rezultă, în mod clar, că dreptul persoanei la siguranța personală include dreptul de a nu inhala fum de țigară. Totuși, Curtea este gata să presupună că în conformitate cu acest articol, reclamantul ar fi putut cere să fie transferat într-o celulă cu nefumători. Guvernul a admis în observațiile sale că administrația închisorii știa despre boala reclamantului. Gravitatea stării sănătății reclamantului a fost, mai târziu, din nou adusă la cunoștința administrației închisorii prin cererile reclamantului de asistență medicală, cu cel puțin două ocazii recunoscute și de Guvern (a se vedea mai sus); totuși, administrația închisorii a ales să plaseze reclamantul într-o celulă generală cu fumători și să-l mențină acolo chiar și după adresarea cererilor sale de asistență medicală. Văzând că administrația închisorii știa despre boala sa, dar nu a întreprins nicio acțiune, este de înțeles că reclamantul și-ar fi format opinia că el nu putea spera să obțină satisfacție prin depunerea unei cereri formale (a se vedea, *mutatis mutandis Aksoy v. Turkey*, hotărâre din 18 decembrie 1996, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-VI, § 56).

Mai mult, în timp ce Guvernul a declarat că au existat cazuri când deținuții au fost transferați în alte celule în circumstanțe similare, el nu a prezentat niciun exemplu specific de astfel de cauze și nu a dovedit că existau celule cu nefumători în închisoare.

Prin urmare, Curtea consideră că recursul în temeiul articolului 17 nu a fost efectiv.

(b) Pretențiile cu privire la ingerința în corespondența reclamantului cu avocatul său, cu procuratura, cu Biroul de Informare al Consiliului Europei și cu Curtea

Deoarece aceste pretenții sunt inadmisibile, ca fiind vădit nefondate (a se vedea mai jos), Curtea nu consideră necesar de a formula o concluzie cu privire la chestiunea dacă recursurile interne au fost sau nu epuizate de reclamant.

(c) Omisiunea reclamantului de a contesta mandatul de arest

De asemenea, Guvernul declară că reclamantul ar fi putut, însă nu s-a folosit de dreptul de a contesta mandatul de arest.

Curtea notează că reclamantul nu se plânge de dreptul său la libertate. Pretențiile sale se referă la condițiile de detenție, libertatea de corespondență și dreptul de a avea întrevederi cu familia sa.

3. Concluzie

În lumina celor de mai sus, Curtea conchide că cererea nu poate fi declarată inadmisibilă pentru neepuizarea căilor de recurs interne și, prin urmare, obiecția Guvernului urmează a fi respinsă.

B. Pretinsa violare a articolului 3 al Convenției

Reclamantul se plânge, în temeiul articolului 3 al Convenției, de condițiile sale de detenție în Izolatorul Anchetei Preliminare nr. 3 al Ministerului Justiției între 18 octombrie 2002 și 15 noiembrie 2002, precum și 4 aprilie 2003 și 13 decembrie 2003.

Articolul 3 prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

Reclamantul susține că, având în vedere supraaglomerarea, condițiile sanitare, ventilarea și încălzirea, posibilitățile pentru recreare, îngrijirea sănătății și calitatea hranei servite, condițiile de detenție în izolatorul anchetei preliminare au constituit tratament inuman și degradant atât pe parcursul primei perioade de detenție, cât și pe parcursul celei de-a doua perioade de detenție.

În sprijinul declarațiilor sale, reclamantul a trimis Curții fotografii aparent făcute în celula numărul 16, în care el a fost deținut între lunile aprilie și noiembrie 2003.

Guvernul susține că reclamantul nu putea avea un aparat de fotografiat în închisoare, deoarece deținuților le este interzis să aibă aparate de fotografiat. Mai mult, Guvernul susține că fotografiile nu pot fi considerate de Curte drept probe, deoarece în Izolatorul Anchetei Preliminare nr. 3 nu există locuri care să arate ca cele din fotografii.

În lumina poziției sale cu privire la fapte, Guvernul consideră că condițiile de detenție atât pe parcursul primei perioade de detenție, cât și pe parcursul celei de-a doua perioade de detenție, nu au constituit tratament inuman și degradant.

În sprijinul declarațiilor sale, Guvernul a trimis Curții o înregistrare video de douăsprezece minute filmată la o dată nespecificată.

În comentariile sale, reclamantul obiectează că nu există nicio dată indicată pe înregistrarea video a Guvernului, iar imaginile celulei numărul 16 în înregistrarea video au fost filmate astfel, încât să împiedice privitorul să observe asemănări cu imaginile din fotografiile trimise de el.

În lumina observațiilor părților, Curtea consideră că această parte a cererii ridică serioase probleme de drept și de fapt, care sunt de o astfel de complexitate, încât determinarea lor să depindă de examinarea fondului. Prin urmare, ea nu poate fi considerată vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției și niciun alt temei pentru a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit.

C. Pretinsa violare a articolului 8 al Convenției referitoare la cenzurarea corespondenței reclamantului

Reclamantul pretinde că administrația închisorii i-a cenzurat corespondența cu avocatul său, cu procuratura și cu Biroul de Informare al Consiliului Europei din Chișinău. De asemenea, el declară că la 13, 14 și 15 decembrie 2003, în timp ce era transferat într-o altă închisoare, administrația închisorii a percheziționat toate bunurile sale personale, iar pe parcursul percheziției ea a examinat și cenzurat corespondența sa cu Curtea. De asemenea, el declară că administrația închisorii a interceptat corespondența cu mama sa. În sfârșit, reclamantul pretinde că el nu a putut avea întrevederi cu soția și fiica sa.

Articolul 8 al Convenției prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea ... corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în executarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

1. *Corespondența cu avocatul său, cu procuratura, cu Biroul de Informare al Consiliului Europei și cu Curtea*

Guvernul declară că scrisorile de la procuratură și de la avocatul reclamantului nu au fost adresate doar reclamantului, dar și directorului închisorii.

Referitor la plicul primit de la Biroul de Informare al Consiliului Europei, Guvernul declară că nu era scris pe plic că expeditorul era Biroul de Informare al Consiliului Europei. Mai mult, plicul a ajuns la închisoare într-o stare rea, iar colaboratorul închisorii a scris o notă pe el cu privire la acest lucru.

În ceea ce privește examinarea corespondenței cu Curtea, Guvernul admite că bunurile reclamantului au fost percheziționate pe parcursul transferului său într-o altă închisoare; totuși, el neagă că orice corespondență cu instituțiile naționale sau internaționale de protecție a drepturilor omului a fost cenzurată. Perchezițiile bunurilor deținuților constituie o măsură prevăzută de Codul de executare a sancțiunilor de drept penal și au scopul de a împiedica contrabanda cu obiecte și substanțe interzise în locurile de detenție.

Reclamantul declară că perchezițiile și examinarea corespondenței reclamantului cu Curtea nu pot fi considerate necesare într-o societate democratică.

Curtea notează că, în timp ce este adevărat că scrisorile de la avocatul reclamantului și de la procuratură aveau ștampila închisorii aplicată pe ele, acele scrisori erau adresate și directorului închisorii. Prin urmare, administrația închisorii era în drept să le deschidă. În consecință, această parte a cererii este vădit nefondată și urmează a fi respinsă în conformitate cu articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

În ceea ce privește scrisoarea trimisă reclamantului de Biroul de Informare al Consiliului Europei, Curtea notează că ștampila închisorii a fost aplicată pe plicul ei, nu pe conținutul ei. Prin urmare, nu există indicii că plicul a fost deschis de către administrația închisorii. Rezultă că această parte a pretenției este, de asemenea, vădit nefondată și urmează a fi respinsă în conformitate cu articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

În ceea ce privește pretinsa examinare a corespondenței reclamantului cu Curtea pe parcursul perchezițiilor din 13, 14 și 15 decembrie 2003, Curtea reamintește că ea a statuat anterior că protecția „corespondenței” prevăzută de articolul 8 al Convenției nu poate fi invocată dacă documentele la care se face referire au ajuns deja la destinatar și ele nu mai constituie „corespondență” în sensul tehnic al acestui termen (a se vedea *L. v. Finland*, nr. 25651/94, dec. 8 iunie 1999). Faptul că alte persoane decât destinatarul au luat cunoștință despre scrisori nu constituie, în mod necesar, o ingerință în dreptul reclamantului la corespondență, cu atât mai mult, cu cât nu există niciun indiciu și nicio probă că corespondența cu Curtea a fost citită de administrația închisorii pe parcursul

acelor percheziții. Rezultă că această parte a pretenției este, de asemenea, vădit nefondată și urmează a fi respinsă în conformitate cu articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

2. *Corespondența cu mama sa*

În ceea ce privește corespondența cu mama reclamantului, Guvernul declară că, în conformitate cu articolul 18 al Legii cu privire la arestarea preventivă, un deținut preventiv poate corespunde cu rudele sale și cu alte persoane numai în baza autorizației scrise a persoanei sau a organului în a cărui procedură se află cauza sa. Persoana sau organul respectiv pot limita justificat corespondența deținutului în interesul justiției sau în interesul securității și al menținerii ordinii în locul de detenție. Scrisorile persoanei arestate preventiv sunt controlate de către administrația închisorii.

Reclamantul nu avea autorizație de a corespunde sau de a avea convorbiri telefonice cu rudele sale sau cu alte persoane din cauza caracterului social periculos al acțiunilor sale și în interesele justiției.

În cazurile când o persoană arestată preventiv primește scrisori de la rudele sale sau de la alte persoane și acele persoane nu au autorizația necesară, scrisorile sunt returnate expeditorului. Acest lucru s-a întâmplat în cazul scrisorii trimise reclamantului de către mama sa.

Reclamantul declară că administrația închisorii nu l-a informat nici pe el și nici pe mama sa despre necesitatea de a depune o cerere pentru a obține autorizația de a corespunde. Mai mult, în această cauză, interzicerea corespondenței sale cu mama sa nu a fost necesară într-o societate democratică.

Curtea consideră că această parte a cererii ridică serioase probleme de drept și de fapt care sunt de o astfel de complexitate, încât determinarea lor să depindă de examinarea fondului. Prin urmare, ea nu poate fi considerată vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției și niciun alt temei de a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit.

3. *Întrevederile cu soția și fiica sa*

Guvernul declară că reclamantul a avut trei întrevederi cu mama sa. El nu neagă învinuirea reclamantului potrivit căreia el nu a putut avea întrevederi cu soția și fiica sa.

Reclamantul nu a comentat declarațiile Guvernului.

Curtea consideră că această parte a cererii ridică serioase probleme de drept și de fapt care sunt de o astfel de complexitate, încât determinarea lor să depindă de examinarea fondului. Prin urmare, ea nu poate fi considerată vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției și niciun alt temei pentru a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit.

D. Pretinsa violare a articolului 13 al Convenției

Reclamantul susține că el nu a avut un recurs efectiv în fața autorităților naționale în ceea ce privește violările articolelor 3 și 8 ale Convenției și pretinde violarea articolului 13, care prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale”

Curtea consideră că această parte a cererii ridică serioase probleme de drept și de fapt care sunt de o astfel de complexitate, încât determinarea lor să depindă de examinarea fondului. Prin urmare, ea nu poate fi considerată vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției și niciun alt temei pentru a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit.

E. Pretinsa violare a articolelor 1, 14 și 18 ale Convenției

În lumina tuturor materialelor aflate în posesia sa și în măsura în care pretențiile țin de competența sa, Curtea constată că acestea nu indică existența unei aparențe de încălcare a drepturilor și libertăților prevăzute de Convenție. Prin urmare, această parte a cererii este vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției și urmează a fi respinsă în conformitate cu articolul 35 § 4.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Declară admisibilă, fără a prejudeca fondul, pretenția reclamantului cu privire la condițiile sale de detenție;

Declară admisibilă, fără a prejudeca fondul, pretenția reclamantului cu privire la dreptul său la corespondență cu mama sa;

Declară admisibilă, fără a prejudeca fondul, pretenția reclamantului cu privire la dreptul său de a avea întrevederi cu soția și fiica sa;

Declară admisibilă, fără a prejudeca fondul, pretenția reclamantului în temeiul articolului 13 al Convenției combinat cu articolele 3 și 8;

Declară inadmisibil restul cererii.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 28793/02

depusă de PARTIDUL POPULAR CREȘTIN DEMOCRAT
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 22 martie 2005, în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI M. PELLONPÄÄ,

DI R. MARUSTE,

DI S. PAVLOVSKI,

DI J. BORREGO BORREGO,

DI J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 8 iulie 2002,

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile prezentate în răspuns de către reclamant,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, Partidul Popular Creștin Democrat (în continuare, „PPCD”), este un partid politic parlamentar de opoziție din Republica Moldova. El a fost reprezentat în fața Curții de către dl Vitalie Nagacevschi și dl Vladislav Gribincea, care au acționat în numele organizației non-guvernamentale „Juriștii pentru drepturile omului” cu sediul la Chișinău. Guvernul pârât a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

1. Contextul cauzei

Spre sfârșitul anului 2001, Guvernul Republicii Moldova a făcut publică intenția sa de a introduce în școli studierea obligatorie a limbii ruse pentru copiii cu vârsta de șapte ani și mai mult.

Inițiativa de mai sus a generat critici vehemente din partea opoziției și a provocat dezbateri publice aprinse.

La 26 decembrie 2001, fracțiunea parlamentară a PPCD a informat Consiliul municipal despre intenția sa de a organiza o întâlnire cu alegătorii săi la 9 ianuarie 2002 în Piața Marii Adunări Naționale, în fața sediului Guvernului. El a declarat că întâlnirea cu alegătorii va viza introducerea studierii obligatorii a limbii ruse în școli și s-a bazat pe articolul 22 al Legii despre statutul deputatului în Parlament (a se vedea mai jos), care, potrivit PPCD, nu impune membrilor Parlamentului vreo obligație de a obține autorizație prealabilă pentru întâlnirile cu alegătorii lor.

2. Deciziile Consiliului municipal

Printr-o decizie din 3 ianuarie 2002, Consiliul municipal a calificat adunarea care urma să aibă loc la 9 ianuarie 2002 drept o „demonstrație” în sensul articolelor 4, 8, 12 și 13 ale Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor (a se vedea mai jos) și a autorizat fracțiunea parlamentară a PPCD să o desfășoare în Scuarul Operei Naționale. El nu a motivat în niciun fel schimbarea locului desfășurării adunării.

Mai târziu, la 23 ianuarie 2002, Consiliul municipal a adresat o scrisoare Ministerului Justiției, informându-l că exista o discrepanță între prevederile Legii despre statutul deputatului în Parlament și cele ale Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor și că el nu știa pe care dintre ele s-o aplice. El a declarat *inter alia* că existau mulți avocați cu renume care susțineau ideea că deputații PPCD aveau dreptul să organizeze întâlniri cu alegătorii lor în Piața Marii Adu-

nări Naționale conform prevederilor articolelor 22 și 23 ale Legii despre statutul deputatului în Parlament, fără a avea nevoie de vreo autorizație. El a citat în acest sens opinia unui ombudsman, care considera că, deoarece articolul 23 al Legii despre statutul deputatului în Parlament proclama dreptul deputaților de a cere la fața locului încetarea încălcării legii, deputații PPCD erau în drept să ceară încetarea pretinselor încălcări legate de introducerea studierii obligatorii a limbii ruse în fața sediului Guvernului, deoarece acesta era, de asemenea, sediul Ministerului Educației. Prin urmare, Consiliul municipal a cerut Ministerului Justiției să solicite Parlamentului o interpretare oficială a legislației în cauză.

La 26 ianuarie 2002, Consiliul municipal a emis o decizie, în care se prevedea *inter alia*:

„deoarece prevederile legislației interne și opiniile specialiștilor în drept sunt contradictorii în ceea ce privește demonstrațiile organizate de PPCD, având în vedere impactul social de proporții pe care l-ar putea avea o eventuală decizie în această privință și consecințele pe care aceasta le-ar putea cauza, Consiliul municipal a adresat oficial Ministerului Justiției o solicitare de a cere Parlamentului o interpretare urgentă și oficială a legislației pertinente.... Decizia Consiliului municipal din 3 ianuarie 2002 se suspendă până la interpretarea oficială dată de Parlament.”

3. *Adunările desfășurate de deputații PPCD*

Între timp, la 9 ianuarie 2002, fracțiunea parlamentară a PPCD a desfășurat o adunare în Piața Marii Adunări Naționale, în fața sediului Guvernului. De asemenea, ea a desfășurat adunări la 11, 13, 15, 16 și 17 ianuarie 2002.

4. *Scrisoarea de avertizare emisă de Ministerul Justiției și răspunsul PPCD la aceasta*

La 14 ianuarie 2002, Ministerul Justiției a emis o avertizare oficială PPCD în conformitate cu articolul 27 al Legii privind partidele și alte organizații social-politice. El a afirmat *inter alia* că PPCD a încălcat prevederile articolului 6 al Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor prin organizarea demonstrațiilor în Piața Marii Adunări Naționale la 9, 10, 11 și 13 ianuarie 2002, în pofida autorizației Consiliului Municipal de a organiza o demonstrație doar la 9 ianuarie 2002 în Scuarul Operei Naționale. El a cerut încetarea imediată a acțiunilor pe care le considera ilegale și neconstituționale și care, după cum pretindea el, nu erau întâlniri cu alegătorii în sensul Legii despre statutul deputatului în Parlament, ci demonstrații care cădeau sub incidența Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor. El i-a cerut PPCD o explicație scrisă în termen de trei zile și l-a prevenit că dacă nu se va conforma avertizării, ministerul va suspenda activitatea partidului în conformitate cu articolul 29 al Legii privind partidele și alte organizații social-politice (a se vedea mai jos).

La 17 ianuarie 2002, președintele PPCD a adresat Ministerului Justiției o scrisoare în care a declarat că adunările nu au fost organizate de către PPCD, ci

de membrii fracțiunii parlamentare și că, prin urmare, nu trebuia pusă în discuție responsabilitatea partidului, ci a deputaților. El s-a bazat, de asemenea, pe articolul 22 al Legii despre statutul deputatului în Parlament, susținând că aceasta era o lege specială, aplicabilă întâlnirilor între deputați și alegători, în timp ce Legea cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor era o lege generală. *In fine* el a afirmat că o eventuală suspendare a activității partidului ar constitui o măsură politică luată de Partidul Comunist în scopul reprimării opoziției.

5. *Suspendarea activității PPCD*

La 18 ianuarie 2002, Ministerul Justiției a emis o decizie prin care a dispus suspendarea activității PPCD timp de o lună, în conformitate cu articolul 29 al Legii privind partidele și alte organizații social-politice.

Măsura a fost impusă pentru organizarea de către PPCD a demonstrațiilor neautorizate la 9, 10, 11, 13, 15, 16 și 17 ianuarie 2002.

Ministerul Justiției a respins argumentul liderului PPCD că acest lucru nu ținea de responsabilitatea partidului. El a declarat *inter alia* că adunările organizate de PPCD la datele de mai sus erau de fapt demonstrații, marșuri și manifestații și, prin urmare, cădeau sub incidența Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor, și nu a Legii despre statutul deputatului în Parlament, după cum pretindea PPCD.

Potrivit deciziei, PPCD a încălcat prevederile articolelor 5, 6, 7, 8, 9 și 11 ale Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor prin faptul că nu a obținut autorizație prealabilă de a desfășura demonstrații de la Consiliul municipal și că a blocat drumurile publice.

Participarea minorilor la demonstrațiile PPCD era contrară articolului 15 al Convenției internaționale cu privire la drepturile copilului, articolului 13 (3) al Legii privind drepturile copilului și articolului 56 (g) al Legii învățământului (a se vedea mai jos).

Acțiunile PPCD au constituit, de asemenea, o încălcare a articolelor 27 și 29 ale Legii privind partidele și alte organizații social-politice (a se vedea mai jos), a articolului 15 (1) și (2) al Legii despre statutul deputatului în Parlament și a articolului 32 al Constituției (a se vedea mai jos). Folosirea unor sloganuri precum „*Mai bine mort decât comunist*” ar putea fi interpretată ca incitare la violență publică și ca un atentat la ordinea constituțională și de drept.

6. *Procedurile împotriva suspendării activității partidului și revocarea suspendării*

La 24 ianuarie 2002, PPCD a contestat decizia Ministerului Justiției, susținând *inter alia* că adunările reprezentau întâlniri cu alegătorii în sensul Legii despre statutul deputatului în Parlament, și nu adunări care cădeau sub incidența Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor.

La 8 februarie 2002, Ministerul Justiției a emis o decizie prin care a revocat suspendarea activității PPCD. El a subliniat că PPCD a încălcat toate legile menționate în decizia din 18 ianuarie 2002 și că suspendarea a fost necesară și justificată. Totuși, datorită solicitării făcute de Secretarul General al Consiliului Europei, în temeiul articolului 52 al Convenției și având în vedere apropiatele alegeri locale, PPCD trebuia autorizat să-și reînceapă activitatea. Decizia din 8 februarie 2002 nu a anulat decizia din 18 ianuarie 2002.

La 7 martie 2002, Curtea de Apel i-a dat câștig de cauză Ministerului Justiției și a hotărât că decizia din 18 ianuarie 2002 a fost legală. Ea a respins argumentul PPCD că partidul nu putea fi responsabil pentru acțiunile membrilor săi, și anume ale fracțiunii parlamentare a PPCD. Ea a constatat că adunările organizate de PPCD erau de fapt demonstrații, întâlniri și marșuri, care cădeau sub incidența prevederilor Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor, și nu întâlniri cu alegătorii. Chiar dacă s-ar presupune că adunările au fost planificate ca întâlniri cu alegătorii, ele au fost transformate treptat în demonstrații. Prin urmare, PPCD avea nevoie de autorizație pentru a le organiza. De asemenea, ea a statuat că, în urma demonstrațiilor, compania de transport public a suferit pierderi în mărime de 12,133 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 1,050 euro (EUR) la acea dată). Participarea minorilor la demonstrațiile organizate de PPCD a constituit o violare a Convenției internaționale cu privire la drepturile copilului, a Legii privind drepturile copilului și a Legii învățământului.

PPCD a depus recurs împotriva acestei decizii la Curtea Supremă de Justiție, bazându-se *inter alia* pe articolele 10 și 11 ale Convenției.

La 17 mai 2002, un colegiu al Curții Supreme de Justiție a pronunțat decizia sa prin care a respins recursul depus de PPCD. El a reprodus argumentele Curții de Apel și a constatat *inter alia* că, deoarece demonstrațiile organizate de PPCD erau ilegale, sancțiunea care i-a fost aplicată nu a fost disproporțională. El a stabilit, de asemenea, că, în orice caz, decizia Ministerului Justiției nu a avut niciun efect negativ asupra PPCD, deoarece ea nu a fost executată, conturile PPCD nu au fost sechestrate, iar partidul a putut să-și continue activitatea în mod nestingherit.

7. *Procedurile Guvernului pentru declararea adunărilor desfășurate de PPCD ilegale și dispunerea încetării lor*

În ceea ce privește cererea din 23 ianuarie 2002, adresată de Primărie Ministerului Justiției pentru interpretarea legii, Ministerul Justiției nu a răspuns la ea și nici nu a adresat Parlamentului vreo solicitare. Totuși, la 21 februarie 2002, Guvernul a depus o cerere la Curtea Supremă de Justiție, solicitând acesteia *inter alia* să declare ilegale demonstrațiile organizate de PPCD și să dispună încetarea lor.

La 25 februarie 2002, Curtea Supremă de Justiție a hotărât în favoarea Guvernului și a declarat adunările ilegale. Ea a statuat *inter alia* că:

„Chiar dacă s-ar admite că PPCD a avut inițial intenția de a organiza întâlniri cu alegătorii săi, aceste întâlniri s-au transformat mai târziu în demonstrații, marșuri, procesiuni și pichetări care cad sub incidența prevederilor Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor. În aceste condiții, liderii PPCD trebuiau să se conformeze prevederilor Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor...”

Reclamanții au depus recurs.

La 15 martie 2002, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul, iar hotărârea din 25 februarie 2002 a devenit irevocabilă.

8. *Înregistrarea video prezentată de Guvern*

Guvernul a prezentat o înregistrare video cu imagini ale adunărilor desfășurate de deputații PPCD la 15, 16, 17 și 18 ianuarie 2002. Adunările se desfășurau în Piața Marii Adunări Naționale, într-o zonă pentru pietoni, în fața clădirii Guvernului. Numărul participanților părea să fie de câteva sute și includea persoane de diferite vârste, variind de la școlari la pensionari. Potrivit timpului afișat pe imagini, adunările începeau în jurul orei 13:00 și durau aproximativ două ore. Diferite personalități au ținut cuvântări critice la adresa Partidului Comunist de guvernământ, a Guvernului și politicii sale. Răsuna muzica și unii participanți dansau. Din înregistrarea video se pare că traficul nu era perturbat ca rezultat al adunărilor desfășurate la acele date și nu se vedeau semne de violență.

În comentariile sale cu privire la înregistrarea video, reprezentanții reclamantului au declarat că ea demonstra caracterul pașnic al adunărilor.

B. Dreptul intern relevant

Constituția Republicii Moldova

Articolul 32

„(3) Sînt interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a popoului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional.”

Legea despre statutul deputatului în Parlament

Articolul 15

„(1) Deputatul este obligat să respecte cu strictețe Constituția, legile, normele etice și morale.

(2) Deputatul este dator să fie demn de încrederea alegătorilor, să contribuie prin exemplul personal la întărirea disciplinei în stat, la îndeplinirea obligațiilor civice, la asigurarea drepturilor omului și la respectarea legislației.

(3) Cazurile de încălcare a eticii de deputat sunt examinate de Comisia juridică, pentru numiri și imunități.”

Articolul 22 (3) în vigoare în acea perioadă

„Autoritățile administrației publice locale acordă deputatului sprijinul necesar pentru organizarea lucrului cu alegătorii, oferă încăperi pentru întâlniri cu ei.”

La 26 iulie 2002, articolul 22 (3) a fost modificat, după cum urmează:

„Autoritățile administrației publice locale sînt obligate să acorde deputatului sprijinul necesar pentru organizarea lucrului cu alegătorii. În acest scop, ele asigură accesul în încăperi sau locuri publice, precum și echipamentul și informațiile necesare, anunță din timp alegătorii despre locul și timpul întâlnirii cu deputatul.”

La 26 iulie 2002, a fost introdus un nou articol, articolul 22/1:

„Deputatul are dreptul să organizeze mitinguri, demonstrații, manifestații, procesiuni și orice alte întruniri pașnice în condițiile Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor.”

Articolul 23

„(1) Deputatul ca reprezentant al puterii legislative supreme este în drept să ceară la fața locului încetarea încălcării legii...”

Legea cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor

Articolul 5

„Întrunirile se pot desfășura numai după ce au fost declarate de către organizatori la primăriile orășenești (municipale), satești (comunale).”

Articolul 6

„(1) Întrunirile trebuie să se desfășoare în mod pașnic, fără nici un fel de arme, fiind asigurată protecția participanților și a mediului înconjurător, fără să împiedice folosirea normală a drumurilor publice, circulația rutieră, funcționarea unităților economice, fără a degenera în acțiuni violente care ar pune în primejdie ordinea publică, integritatea corporală și viața persoanelor, bunurile lor.”

La 26 iulie 2002, la acest articol a fost adăugată următoarea prevedere:

„(2) Se interzice implicarea elevilor de către cadrele didactice sau alte persoane încadrate în instituțiile școlare în desfășurarea întrunirilor neautorizate.”

Articolul 7

„Se sistează întrunirile la care se constată fapte sau acțiuni de:

- a) contestare sau defăimare a statului și poporului;
- b) indemn la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă;
- c) incitare la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică;
- d) atentare la regimul constituțional.”

Articolul 8

„(1) Întrunirile se pot desfășura în piețe, străzi, parcuri, scuaruri și în alte locuri publice din municipii, orașe, comune, sate, precum și în localuri publice.

(2) Nu se admite desfășurarea întrunirilor în localurile autorităților publice, autorităților administrației publice locale, procuraturii, instanțelor judecătorești, în unități economice cu regim special de securitate a muncii sau cu pază armată.

(3) Sint interzise întrunirile:

a) la o distanță mai mică de 50 de metri de sediul Parlamentului, reședința Președintelui Republicii Moldova, de sediul Guvernului, Curții Constituționale, Curții Supreme de Justiție;

b) la o distanță mai mică de 25 de metri de sediul organelor administrației publice centrale de specialitate, autorităților administrației publice locale, instanțelor judecătorești, procuraturii, poliției, instituțiilor penitenciare și de reabilitare socială, unităților și obiectivelor militare, de gări, aeroporturi, spitale, unități economice cu instalații, utilaje sau mașini având un grad ridicat de pericol în exploatare, instituții diplomatice.

(4) Accesul liber în sediul organelor și instituțiilor enumerate la alin. (3) este garantat.

(5) Autoritățile administrației publice locale, cu acordul organizatorilor întrunirilor, pot stabili pentru întruniri locuri sau localuri permanente, după caz.”

Articolul 9

„Timpul întrunirii este coordonat de organizatorul ei și de primăria orașului (municipiului), satului (comunei).”

Articolul 11

„(1) Organizatorul întrunirii va depune la primărie, cel mai târziu cu 15 zile înainte de data întrunirii, o declarație prealabilă, al cărei model este expus în anexă, ce face parte integrantă din prezenta lege.

(2) Declarația prealabilă trebuie să indice:

- a) denumirea organizatorului întrunirii, scopul întrunirii;
- b) data, ora la care începe întrunirea și ora la care se încheie;
- c) locul întrunirii, traseele spre el și de la el;
- d) forma desfășurării întrunirii;
- e) numărul aproximativ de participanți;
- f) persoanele împuternicite să asigure buna desfășurare a întrunirii și să răspundă de ea;
- g) serviciile pe care organizatorul întrunirii le solicită primăriei.

(3) Primăria, în cazuri justificate, poate să modifice, cu acordul organizatorului întrunirii, unele elemente din declarația prealabilă.”

Articolul 12

„(2) Primăria, în cadrul examinării declarației prealabile în ședință ordinară sau extraordinară, discută forma, timpul, locul și alte condiții de desfășurare a întrunirii și ia decizia respectivă.”

Legea privind partidele și alte organizații social-politice

Articolul 27

„...În cazul depistării în activitatea partidului sau altei organizații social-politice a unor încălcări ale normelor statutare și legale, Ministerul Justiției va avertiza în scris conducerea acesteia, solicitându-i să înlăture, în termenul stabilit, aceste încălcări.”

Articolul 29

„Ministerul Justiției va suspenda activitatea partidului sau a altei organizații social-politice în cazul în care acestea au încălcat Constituția sau prezenta lege sau nu au îndeplinit cerințele expuse în avertisment.”

La 21 noiembrie 2003, acest alineat a fost modificat după cum urmează:

„Ministerul Justiției va suspenda activitatea partidului sau a altei organizații social-politice în cazul în care acestea au încălcat Constituția.

În acest caz Ministerul Justiției va informa în scris organele de conducere ale partidului respectiv indicând încălcările prevederilor legii și stabilind termenul pentru înlăturarea lor.

În perioada campaniilor electorale activitatea partidelor și altor organizații social-politice poate fi suspendată numai de către Curtea Supremă de Justiție.

În timpul suspendării activității partidului sau a altei organizații social-politice, acestora li se interzice să se folosească de mijloacele de informare în masă, să facă propagandă și agitație, să efectueze operațiuni bancare sau alte operațiuni legate de bunuri, precum și să participe la alegeri.

După înlăturarea contravențiilor, partidul, altă organizație social-politică informează despre aceasta Ministerul Justiției, care în termen de 5 zile, autorizează reluarea activității partidului, altei organizații social-politice.

Activitatea partidului sau a altei organizații social-politice poate fi suspendată pe un termen de pînă la șase luni. În cazul în care nu se vor înlătura încălcările prevederii legii sau pe parcursul unui an, din ziua suspendării, se comit din nou încălcări ale legii, activitatea se suspendă pentru un an de zile.”

Convenția internațională cu privire la drepturile copilului din 20 noiembrie 1989

Articolul 15

„1. Statele părți vor recunoaște drepturile copilului la libertatea de asociere și la libertatea de reuniune pașnică.

2. Exercitarea acestor drepturi nu poate fi obiect decât al acelor limitări care sunt prevăzute de lege și care sunt necesare într-o societate democratică, în interesul securi-

tății naționale, al siguranței publice sau al ordinii publice, sau pentru a proteja sănătatea sau moralitatea publică sau drepturile și libertățile altora.”

Legea privind drepturile copilului

Articolul 13

- „(1) Copiii au dreptul să se asocieze în organizații obștești în conformitate cu legislația.
- (2) Statul acordă ajutor material organizațiilor obștești ale copiilor, pune la dispoziția lor localuri, le acordă înlesniri fiscale.
- (3) Se interzice implicarea copiilor în activitatea politică și asocierea lor în partide politice.”

Legea învățământului

Articolul 56

„Cadrele didactice sînt obligate:

...

g) să nu implice elevii în acțiuni de stradă (mitinguri, demonstrații pichetări etc.)”

Codul cu privire la contravențiile administrative

Articolul 174/1

„(2) Organizarea și desfășurarea întrunirii fără avizarea primăriei sau fără autorizația ei, precum și încălcarea condițiilor (forma, locul, timpul) desfășurării întrunirii, indicate în autorizație, - atrage după sine aplicarea unei amenzi organizatorilor (conducătorilor) întrunirii în mărime de la douăzeci și cinci la cincizeci de salarii minime....

(4) Participarea activă la întrunirea desfășurată în condițiile alineatului 2 din prezentul articol atrage după sine aplicarea unei amenzi în mărime de la zece la cincisprezece salarii minime.”

La 26 iulie 2002, a fost introdusă următoarea prevedere în cod:

„(7) Antrenarea copiilor în întruniri, desfășurate în condițiile alineatului 2 din prezentul articol, atrage după sine aplicarea unei amenzi în mărime de la zece la douăzeci salarii minime.”

PRETENȚII

1. Reclamantul pretinde, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că el nu a avut un proces echitabil și că procedurile au fost nerezonabil de lungi.
2. Reclamantul pretinde, în temeiul articolului 10 al Convenției, că el a fost sancționat pentru exercitarea dreptului său la libertatea de exprimare în timpul întâlnirilor.

3. Reclamantul pretinde, în temeiul articolului 11 al Convenției, că el a fost sancționat pentru exercitarea dreptului său la libertatea de întrunire pentru a protesta împotriva politicii Guvernului. De asemenea, el declară că suspendarea temporară a constituit o încălcare a libertății sale de asociere.

4. Reclamantul pretinde, în temeiul articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție, că pe durata suspendării sale el a fost împiedicat să folosească bunurile și conturile sale bancare.

ÎN DREPT

A. Obiecția Guvernului

Guvernul a declarat că reclamantul nu s-a conformat deciziei Ministerului Justiției din 18 ianuarie 2002 și chiar a continuat să desfășoare demonstrații ilegale. Decizia Ministerului Justiției nu a afectat în niciun fel situația reclamantului, deoarece conturile sale bancare nu au fost sechestrate și el a continuat să dețină controlul asupra bunurilor sale. Prin urmare, suspendarea temporară nu a avut nicio consecință politică sau legală, iar reclamantul nu poate pretinde că este victimă în sensul articolului 34 al Convenției. Mai mult, decizia Ministerului Justiției din 8 februarie 2002, care a revocat suspendarea temporară, a redresat poziția reclamantului înainte ca cererea să fie depusă la Curte. Prin urmare, chiar asumând că PPCD a fost victimă, el și-a pierdut acest statut după 8 februarie 2002.

Reclamantul a susținut că pentru calificarea PPCD ca victimă, nu este necesar ca membrii săi să fie arestați, iar conturile sale bancare și bunurile sale să fie sechestrate. Potrivit reclamantului, suspendarea temporară a avut un alt scop, și anume de a intimida și descuraja membrii și susținătorii partidului de a-și exprima liber ideile și de a-și exercita libertatea lor de întrunire. De asemenea, ea a avut scopul de a defăima partidul. Prin urmare, reclamantul consideră că el a avut calitatea de victimă între 18 ianuarie 2002 și 8 februarie 2002.

În continuare, reclamantul a declarat că el niciodată nu și-a pierdut acest statut, deoarece decizia Ministerului Justiției din 18 ianuarie 2002 nu a fost niciodată anulată. Decizia din 8 februarie 2002 nu a anulat-o pe aceasta, ci doar a permis PPCD să-și reînceapă activitatea, fără a recunoaște că a existat vreo încălcare a drepturilor sale garantate de Convenție și reiterând legalitatea deciziei din 18 ianuarie 2002. Mai mult, decizia din 8 februarie 2002 nu putea să aibă niciun efect, deoarece, conform articolului 29 al Legii privind partidele și alte organizații social-politice, doar Curtea Supremă de Justiție putea suspenda activitatea partidelor politice în timpul campaniei electorale, iar campania a început oficial la 5 februarie 2002.

Mai mult, reclamantul a declarat că pretențiile sale în temeiul articolului 10 și articolului 11 ale Convenției nu se limitează la decizia Ministerului Justiției

din 18 ianuarie 2002, dar se referă, de asemenea, și la procedurile judiciare ulterioare, care s-au sfârșit cu hotărârile Curții de Apel și ale Curții Supreme de Justiție din 7 martie 2002 și, respectiv, din 17 mai 2002.

Reclamantul a conchis că, deoarece statul nu a recunoscut existența unei încălcări și nici nu a oferit o redresare adecvată, PPCD a avut și continuă să aibă statut de victimă.

Curtea reiterează că termenul „victimă” din articolul 34 se referă la persoana direct afectată de acțiunea sau omisiunea în cauză, iar existența unei violări este posibilă chiar și în absența unui prejudiciu, prejudiciul fiind relevant doar în contextul articolului 41 (a se vedea, *inter alia*, *Walston v. Norway*, nr. 37372/97, § 58, 3 iunie 2003; *Eckle v. Germany*, hotărâre din 15 iulie 1982, Seria A nr. 51, § 66; *Adolf v. Austria*, hotărâre din 26 martie 1982, Seria A nr. 49, § 37).

Este adevărat că conturile și bunurile reclamantului nu au fost sechestrate. Totuși, în perioada suspendării, exista riscul ca conturile și bunurile partidului să fie sechestrate. Mai mult, nu poate să nu fie luat în considerație faptul că suspendarea a avut un „efect de descurajare” asupra libertății partidului de a-și exercita libertatea de exprimare și de a-și atinge scopurile sale politice.

În ceea ce privește declarația Guvernului că reclamantul, în orice caz, și-a pierdut calitatea de victimă după ce suspendarea a fost revocată la 8 februarie 2002, Curtea reiterează că o decizie sau o măsură favorabilă reclamantului nu este în principiu suficientă pentru a-l lipsi de statutul său de „victimă”, decât dacă autoritățile naționale au recunoscut violarea, expres sau în substanță, și au oferit o redresare pentru violarea Convenției (a se vedea, *inter alia*, *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, § 47, ECHR 2004-...; *Dalban v. Romania* [GC], nr. 28114/95, § 44, ECHR 1999-VI). În această cauză, Curtea notează că autoritățile naționale nu au recunoscut pretinsa încălcare a drepturilor reclamantului garantate de Convenție prin decizia Ministerului Justiției din 18 ianuarie 2002 și nici nu au oferit o redresare pentru încălcarea respectivă. Dimpotrivă, în decizia sa din 8 februarie 2002, Ministerul Justiției a confirmat legalitatea acesteia, iar mai târziu, Curtea de Apel și Curtea Supremă de Justiție au validat-o prin hotărârile lor din 7 martie 2002 și, respectiv, 17 mai 2002.

În aceste circumstanțe, Curtea consideră că reclamantul poate pretinde că este victimă a unei violări a articolului 10 al Convenției și a articolului 11 al Convenției.

B. Pretinsa violare a articolelor 10 și 11 ale Convenției

Reclamantul pretinde că suspendarea temporară a constituit o încălcare a dreptului său la libertatea de exprimare garantat de articolul 10 al Convenției și a dreptului său la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere garantat de articolul 11 al Convenției.

Prevederile invocate de reclamant sunt următoarele :

Articolul 10 al Convenției

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. ...

2. Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

Articolul 11 al Convenției

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, inclusiv dreptul de a constitui cu alții sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.

2. Exercitarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protejarea sănătății sau a moralei ori pentru protecția drepturilor și libertăților altora. Prezentul articol nu interzice ca restrângeri legale să fie impuse exercitării acestor drepturi de către membrii forțelor armate, ai poliției sau ai administrației de stat.”

Guvernul a susținut că articolul 11 nu este aplicabil în această cauză, deoarece adunările organizate de PPCD la 9, 10, 11, 13, 15, 16 și 17 ianuarie 2002 nu au fost pașnice și nu au fost autorizate în conformitate cu legea.

PPCD a încălcat prevederile articolelor 5 și 6 ale Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor, ale articolelor 13 și 15 ale Legii privind drepturile copilului și ale articolului 56 al Legii învățământului.

Adunările organizate de PPCD nu puteau fi considerate întâlniri cu alegătorii, deoarece la ele participau minori, iar, în conformitate cu legislația Republicii Moldova, minorii nu pot vota și, prin urmare, nu pot fi considerați alegători. Mai mult, în conformitate cu legislația Republicii Moldova, implicarea minorilor în activități politice este considerată ilegală.

Măsura a fost, de asemenea, aplicată reclamantului și pentru nerespectarea termenului la care trebuia să răspundă la avertizarea oficială a Ministerului Justiției din 14 ianuarie 2002.

Printr-o decizie a Consiliului municipal, reclamantul a fost autorizat să organizeze o adunare la 9 ianuarie 2002 în Scuarul Operei Naționale, care este un loc public, deoarece este localizat la o distanță de câteva sute de metri de Piața Marii Adunări Naționale și de sediile Guvernului, al Președinției și al Parlamentului Republicii Moldova.

Totuși, reclamantul nu a respectat decizia Consiliului municipal. Mai mult, reclamantul nu a contestat niciodată această decizie în instanța de judecată.

Reclamantul nu s-a conformat niciodată măsurii aplicate și și-a continuat activitatea și adunările sale interzise. Prin urmare, Guvernul nu a abuzat de marja sa de apreciere și a impus partidului o sancțiune legitimă, care a fost proporțională cu scopul legitim urmărit.

Potrivit reclamantului, adunările PPCD au fost în întregime pașnice. Caracterul lor pașnic este confirmat și de înregistrarea video transmisă de Guvern.

Reclamantul a declarat că a existat o ingerință în drepturile sale garantate de articolele 10 și 11 ale Convenției.

Ingerința a fost bazată pe Legea cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor, pe Convenția internațională cu privire la drepturile copilului, pe Legea învățământului și pe Legea privind drepturile copilului. Toate legile în cauză erau accesibile, deoarece ele au fost publicate în Monitorul Oficial. Totuși, ele nu au corespuns cerinței cu privire la „previzibilitate”.

Incertitudinea cu privire la aplicabilitatea Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor, adunărilor organizate de PPCD este dovedită și de faptul că Consiliul municipal nu a știut dacă ea era sau nu aplicabilă și a cerut Ministerului Justiției să solicite Parlamentului interpretarea oficială. În aceste circumstanțe, legea nu poate fi considerată previzibilă.

În ceea ce privește articolul 15 al Convenției cu privire la drepturile copilului, ea prevede drepturile copiilor la libertatea de întrunire și asociere.

Mai mult, articolele 12 și 13 ale Convenției garantează dreptul copiilor la libertatea de exprimare. Trebuie, de asemenea, notat faptul că, fiind un tratat internațional, doar Statele semnatare pot fi responsabile în temeiul prevederilor lor, și nu partidele politice.

În ceea ce privește articolul 13 al Legii învățământului, interpretarea dată de Guvern termenului de „activitate politică” este prea largă și nu poate fi privită ca impunând obligația de a nu permite copiilor să ia parte la adunări la care sunt discutate chestiuni de interes vital pentru ei.

Mai mult, o interdicție totală a prezenței minorilor la astfel de adunări ar fi nejustificată într-o societate democratică.

Argumentul Guvernului că adunările în cauză nu ar putea fi considerate întâlniri cu alegătorii deoarece au fost implicați minori nu este valid, deoarece minorii sunt potențiali alegători. În orice caz, copii care au venit la întâlnirile PPCD își însoțeau părinții, iar Guvernul trebuia să-i sancționeze pe părinții acestora, și nu pe PPCD.

În ceea ce privește articolul 56 al Legii învățământului, acesta este adresat doar învățătorilor, partidele politice neputând fi responsabile în baza acestuia.

Potrivit reclamantului, ingerința nu a urmărit niciunul din scopurile legitime prevăzute de articolul 10 § 2 și articolul 11 § 2 ale Convenției și nu a fost necesară într-o societate democratică.

Liderul PPCD a răspuns avertizării oficiale a Ministerului Justiției în termenul prevăzut în avertizare. Contrar constatărilor Ministerului Justiției din decizia sa din 18 ianuarie 2002, limbajul folosit la adunările PPCD nu putea fi calificat ca incitare la violență publică și ca un atentat la ordinea constituțională și de drept. Nu a fost prezentat niciun argument cu privire la necesitatea de a aplica o sancțiune atât de gravă. Activitatea partidului a fost suspendată pentru treizeci de zile, perioadă în care a existat riscul ca conturile sale bancare și toate bunurile sale să fie sechestrate. Partidul nu a avut dreptul să folosească ziarele sale și să creeze agitație. Orice ziar care publica declarații făcute de partid putea fi închis la cererea Procurorului General în conformitate cu articolul 7 al Legii presei.

Argumentul că adunările PPCD au cauzat prejudicii materiale companiei de transport public din Chișinău prin blocarea drumurilor este nefundat, deoarece compania respectivă nu a pretins niciodată compensații de la PPCD.

În lumina observațiilor părților, Curtea consideră că această parte a cererii ridică chestiuni importante de fapt și de drept, care sunt de o astfel de complexitate, încât rezolvarea lor depinde de examinarea fondului. Prin urmare, ea nu poate fi considerată ca fiind vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției și niciun alt temei pentru a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit.

C. Pretinsa violare a articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție

În cererea sa inițială, reclamantul a prezentat pretenții în temeiul articolelor 6 § 1 și 1 Protocolul nr. 1 la Convenție; totuși, în observațiile sale cu privire la admisibilitate el a informat Curtea că nu mai dorește să-și mențină acele pretenții. Prin urmare, Curtea nu le va examina.

Din aceste motive, Curtea

Declară, cu majoritate de voturi, admisibilă, fără a prejudeca fondul cauzei, pretenția reclamantului cu privire la articolul 10 al Convenției;

Declară, în unanimitate, admisibilă, fără a prejudeca fondul cauzei, pretenția reclamantului cu privire la articolul 11 al Convenției;

Decide, în unanimitate, să nu examineze pretențiile reclamantului formulate în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției și al articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 9190/03
depusă de Constantin BECCIEV
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 5 aprilie 2005, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI G. BONELLO,

DI R. MARUSTE,

DI S. PAVLOVSCHI,

DI L. GARLICKI,

DI J. BORREGO BORREGO, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la Curtea Europeană a Drepturilor Omului la 7 martie 2003,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Constantin Becciev, este un cetățean al Republicii Moldova care s-a născut în 1955 și locuiește în Chișinău. El a fost reprezentat în fața Cur-

ții de către dl V. Nagacevski și dl V. Constantinov, care au acționat în numele organizației non-guvernamentale „Juriștii pentru drepturile omului”, cu sediul la Chișinău. Guvernul a fost reprezentat de Agentul său, dl V. Pârlog.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

1. Contextul cauzei

Reclamantul este directorul Întreprinderii Municipale „Apă-Canal”. La 21 februarie 2003, el a fost reținut de Departamentul Urmărire Penală al Ministerului Afacerilor Interne, fiind acuzat de sustragere.

La 23 februarie 2003, anchetatorul penal responsabil de cauză a cerut Judecătoria sectorului Centru eliberarea unui mandat de arest pentru o perioadă de treizeci de zile. Motivele invocate de anchetator au fost: „Becciev a comis o infracțiune gravă, există posibilitatea ca acesta să se eschiveze de la organele de urmărire și de judecată, precum și să influențeze participanții la acțiunile de urmărire penală și descoperirea adevărului, iar sancțiunea prevăzută de lege pentru o astfel de infracțiune este privarea de libertate pe un termen mai mare de un an.”

2. Ședințele judecătorești de la Judecătoria sectorului Centru și de la Tribunalul municipiului Chișinău cu privire la arestarea preventivă a reclamantului

La 24 februarie 2003, în urma unei ședințe judecătorești la care reclamantul și avocații săi au fost prezenți, Judecătoria sectorului Centru a eliberat un mandat de arest pentru o perioadă de douăzeci și cinci de zile. Motivarea instanței de judecată a fost următoarea: „Bănuitul a atins vârsta la care poate fi urmărit penal, este bănuit de comiterea unei infracțiuni grave, se poate eschiva de la organele de urmărire penală și de judecată și poate influența martorii și descoperirea adevărului.”

Avocații reclamantului au depus recurs împotriva mandatului de arest. În recursul lor, avocații au susținut *inter alia* că decizia de arestare preventivă a reclamantului era nefondată. Ei au declarat că procedurile au început în 2001 și că pe parcursul acestei perioade reclamantul nu s-a eschivat niciodată și în niciun fel de la urmărirea penală. El a călătorit în străinătate de multe ori și de fiecare dată a revenit în țară, el a avut întotdeauna un comportament ireproșabil în ceea ce privește urmărirea penală. El era o persoană bine cunoscută și respectată, avea familie și casă și multe persoane respectabile erau gata să depună garanție personală pentru reclamant în cazul eliberării acestuia în conformitate cu Codul de procedură penală. Consiliul municipal Chișinău și liderul unui partid de opoziție din

Parlament, de asemenea, și-au exprimat intenția de a depune garanție personală pentru acesta în vederea eliberării lui. La fel, avocații au afirmat că reclamantul era de acord să-și predea pașaportul. *In fine* aceștia au susținut că arestarea reclamantului are o motivație politică și aplicarea ei a coincis cu apropiatele alegeri locale.

Ei au cerut ca reclamantul să fie prezent la ședința judecătorească, însă cererea a fost respinsă împreună cu recursul reclamantului de către Tribunalul municipiului Chișinău la ședința de judecată din 4 martie 2003. La respingerea recursului, instanța de judecată nu s-a bazat pe alte argumente decât cele invocate de judecătoria de sector.

3. *Condițiile de detenție ale reclamantului între 23 februarie 2003 și 1 aprilie 2003*

În această perioadă, reclamantul a fost deținut în Izolatorul de Detenție Provizorie al Ministerului Afacerilor Interne.

(a) **Declarațiile reclamantului**

Potrivit reclamantului, condițiile de detenție erau inumane. Celula era umezită, fereastra era închisă cu plăci de metal și lumina electrică era în permanență aprinsă. Celulele nu erau prevăzute cu sistem de ventilare. Ca rezultat al umidității, hainele deținuților erau umede și putrezeau pe corpurile acestora. În loc de veceu era o găleată, care nu era separată de restul celulei. În loc de paturi erau polițe de lemn fără saltele, perne, cuverturi sau cearșafuri. Deținuților le erau refuzate plimbările zilnice. Nu existau mijloace de a menține igiena în celulă. Nu exista duș, iar reclamantul era expus în permanență riscului de a se contamina de tuberculoză, infecții dermatologice și alte boli infecțioase.

Reclamantul susține că mâncarea nu era comestibilă. Suma zilnică cheltuită de stat pentru alimentarea unui deținut era de 3.5 lei moldovenești (MDL) (0.23 euro (EUR)). Din cauza incapacității statului de a asigura alimentarea adecvată, deținuților li se permitea în mod excepțional să primească produse alimentare de la familiile lor. Cu toate acestea, în cazul reclamantului, prevederile legale erau aplicate foarte strict și lui nu i s-a permis să primească colete de la familia sa mai des decât o dată pe lună.

(b) **Declarațiile Guvernului**

Reclamantul a fost deținut în celula nr. 6 a Izolatorului de Detenție Provizorie al Ministerului Afacerilor Interne. Suprafața celulei era de 12 m² și, de obicei, în celulă erau deținute patru-cinci persoane.

În celulă era o fereastră și lumina zilei era accesibilă. Ventilarea celulelor era efectuată prin sistemul comun de ventilare. Celulele erau dotate cu veceuri. În 2002, sediul Izolatorului de Detenție Provizorie a fost renovat, iar veceurile au fost separate de restul celulei printr-un perete, pentru a asigura intimitatea deți-

nușilor. Celulele erau asigurate în permanență cu apă din robinet și, prin urmare, deținuții beneficiau de un nivel adecvat de igienă. Celulele erau dezinfectate în permanență, iar deținuții aveau acces la duș o dată pe săptămână.

Pe parcursul detenției sale, reclamantul a avut posibilitatea să joace șah, dame și domino, precum și să citească cărți și reviste. De asemenea, el a avut posibilitatea să se roage și să se folosească de literatură religioasă.

Guvernul, de asemenea, a susținut că reclamantul a avut posibilitatea să primească produse alimentare din partea familiei sale în condiții identice cu restul deținuților.

Potrivit Guvernului, raportul CPT din 2001 nu este relevant, deoarece pe parcursul verii anului 2002 izolatorul a fost renovat.

Deținuții erau asigurați cu hrană gratuită în conformitate cu normele prevăzute de Guvern, iar calitatea hranei era satisfăcătoare. Izolatorul era asigurat zilnic cu pâine, ulei vegetal, legume, ceai și zahăr. Din cauza finanțării insuficiente, deținuții nu erau serviți cu carne și pește; totuși, ei primeau o cantitate mărită de cereale și lipide. Mai mult, deținuții aveau dreptul să primească produse alimentare din partea familiilor lor.

4. Pretinsa interceptare a convorbirilor telefonice

Izolatorul de Detenție Provizorie nu era prevăzut cu încăperi pentru întâlniri confidențiale cu avocații. Reclamantul și avocații săi erau despărțiți de un perete de sticlă și trebuiau să comunice printr-un telefon. Potrivit reclamantului, nu existau garanții că telefonul nu era interceptat.

5. Ședințele de judecată de la Judecătoria sectorului Centru și Tribunalul municipiului Chișinău cu privire la prima prelungire a mandatului de arest

La 18 martie 2003, Judecătoria sectorului Centru a admis cererea anchetatorului de a prelungi mandatul de arest eliberat în privința reclamantului pentru încă treizeci de zile. Motivarea instanței de judecată era identică cu cea prin care s-a dispus arestarea preventivă a reclamantului. Potrivit reclamantului, instanța a refuzat să-i pună la dispoziție probele invocate pentru deținerea sa sub arest. Reclamantul a depus recurs împotriva acestei încheieri, însă recursul a fost respins de către Tribunalul municipiului Chișinău la 21 martie 2003, în cadrul unei ședințe de judecată la care reclamantului nu i s-a permis să fie prezent, deși avocații săi au fost prezenți. Tribunalul municipiului Chișinău nu a invocat niciun argument nou.

6. Transferul reclamantului la o altă instituție de detenție

La 1 aprilie 2003, reclamantul a fost transferat de la Izolatorul de Detenție Provizorie al Ministerului Afacerilor Interne la Izolatorul Anchetei Preliminare al Ministerului Justiției.

7. *Ședințele de judecată de la Judecătoria sectorului Centru și Tribunalul municipiului Chișinău cu privire la a doua prelungire a mandatului de arest și interviul lui C.B.*

La 17 aprilie 2003, Judecătoria sectorului Centru a prelungit din nou mandatul de arest eliberat în privința reclamantului pentru încă treizeci de zile. Nu a fost invocat niciun motiv nou. Reclamantul a depus recurs la această încheiere.

La 18 aprilie 2003, ziarul săptămânal independent „Timpul” a publicat un interviu cu colonelul de poliție „C.B.”, care a lucrat în calitate de inspector superior al Direcției Delicte Transfrontaliere, Financiare și Informaționale a Inspectoratului General de Poliție din cadrul Ministerului Afacerilor Interne și care se pare că a fost responsabil de cauza reclamantului o perioadă îndelungată și l-a reținut pe reclamant la 21 februarie 2003. Acesta a declarat *inter alia* că:

„Declar cu responsabilitate deplină că dosarul Becciev a fost fabricat, din ordinul conducerii Ministerului Afacerilor Interne din considerente politice. Ținta reală a acestei fabricări este Primarul S.U. și echipa sa...

Dl Becciev a prezentat organelor de urmărire penală toată informația solicitată, s-a prezentat personal în fața organelor de urmărire ori de câte ori i s-a solicitat și niciodată nu a dat motive să se creadă că intenționa să se ascundă. De fapt, el a călătorit peste hotare cu numeroase ocazii de la începutul urmăririi și s-a întors de fiecare dată. Nici unul din ceilalți bănuți, chiar și acei care erau implicați, nu au fost arestați vreodată...

Dosarul nu conține și nu a conținut niciodată vreo probă ce ar demonstra vinovăția lui Becciev... Multe, chiar dacă nu toate declarațiile martorilor din dosar, au fost falsificate sau obținute ca urmare a presiunii și șantajului. Însăși expertiza grafologică nu a dovedit că semnătura dlui Becciev era prezentă pe documentele în baza cărora urmărirea penală începuse.... Conducerea Ministerului Afacerilor Interne m-a supus unor mari presiuni pentru a obține o concluzie favorabilă de la experții grafologi...

Pot să spun că viceministrilor U. și B. l-au supus presiunilor pe președintele Judecătoriei sectorului Centru. Judecătorul D.V. mi-a comunicat personal că a fost telefonat de către viceministrul B. – fost prieten de la universitate. La rândul meu, i-am spus că dosarul este supravegheat de Președintele statului și că o altă decizie decât una de detenție poate să-l coste pe oricare judecător lucrul său...

În mai 2002, am fost invitat la viceministrul A.U., care m-a întrebat dacă aș putea să găsesc careva probe ce l-ar compromite pe Primar... În septembrie m-a chemat din nou, de această dată ca să-mi comunice că am fost inclus în grupul de urmărire în cazul Becciev. El mi-a spus, de asemenea, că ținta mea trebuie să fie Primăria Chișinău, arestarea lui Becciev și a viceprimarului A.T. ... și că voi fi promovat în caz de succes....

Mi s-a cerut explicit obținerea mărturiei prin orice mijloace, deoarece „nu era timp de pierdut, din considerentul că alegerile se apropiau”. Atunci eu am înțeles gravitatea situației....

Hotărârea că nu mai pot lucra cu ei în continuare am luat-o atunci când ei au început să mă preseze și să mă învinuiască de faptul că nu pot obține mărturia necesară....

Nimeni nu poate și nu va putea să dovedească că Becciev a participat la această „afaceră”... Anchetatorii știu foarte bine cine a fost implicat....

Ei și-au dat seama că eu m-am apropiat prea aproape de adevăr și s-au debarasat de mine.”

La 25 aprilie 2003, Tribunalul municipiului Chișinău a avut o ședință de judecată la care a respins recursul reclamantului, bazându-se pe aceleași motive care au fost invocate anterior. Cererea reclamantului de a fi prezent la ședință a fost respinsă; cu toate acestea, avocații săi au fost prezenți. De asemenea, instanța de judecată a respins cererea reclamantului de a lua cunoștință de toate documentele anchetei și de a-l audia în calitate de martor pe „C.B.”. Nu a fost prezentat niciun motiv pentru acest refuz.

8. *Evoluția ulterioară a cauzei*

La 12 iunie 2003, anchetatorii au finisat urmărirea penală și au transmis dosarul instanței judecătorești competente.

La 27 iulie 2003, a avut loc prima ședință de judecată la Judecătoria sectorului Rîșcani.

Reclamantul a fost eliberat din detenție la 12 august 2003, iar procedura penală împotriva sa este, în continuare, pendinte.

B. Materiale neconvenționale relevante

1. *Acte ale Comitetului European pentru prevenirea torturii și tratamentelelor sau pedepselor inumane sau degradante (CPT)*

Raportul Comitetului European pentru prevenirea torturii și tratamentelelor sau pedepselor inumane sau degradante cu privire la vizita efectuată în Republica Moldova între 11 și 21 octombrie 1998

„55. În Chișinău, Izolatorul de Detenție Provizorie avea 23 de celule; cu o capacitate oficială de 79 locuri, iar la momentul vizitei în el erau deținuți 40 de arestați preventiv și 20 de contravenienți. La fel ca în Bălți, delegația a întâlnit în instituția respectivă minori, care erau deținuți în aceleași celule cu adulții pe parcursul unor perioade de timp îndelungate.

Suprafața celulelor varia aproximativ între 7 m² și 15 m². La momentul vizitei, în celulele mici erau deținuți până la doi deținuți, iar în celulele mai mari, până la patru-cinci deținuți. O astfel de rată a ocupării celulelor poate fi considerată ca fiind apropiată normelor tolerabile. Celulele erau echipate cu lavite din lemn cu o lungime de aproximativ 2 metri, în general acoperind întreaga lățime a celulei și cu un veceu de tip asiatic. La fel ca și în alte instituții vizitate, deținuților nu li se dădeau nici saltele și nici păături. Mai mult, ventilarea

în celule era mediocră, accesul la lumina zilei nu exista, iar lumina artificială de deasupra ușii era în permanență aprinsă; aceasta deranjându-i pe deținuți în timpul nopții.

Delegația a notat că blocul de celule dispunea de un spațiu prevăzut pentru duș; cu toate acestea, deținuții au susținut că nu cunoșteau despre existența acestuia. Nu existau încăperi pentru plimbări la aer liber”.

Raportul Comitetului European pentru prevenirea torturii și tratamentelor
sau pedepselor inumane sau degradante cu privire la vizita efectuată
în Republica Moldova între 10 și 22 iunie 2001

„56. În ceea ce privește IDP-urile de pe teritoriul Republicii Moldova vizitate, delegația a făcut constatări aproximativ similare, cu mici excepții, cu privire la condițiile dezastruoase și dăunătoare. Pentru a evita o descriere detaliată, a se vedea pentru mai multe informații paragrafele 53-55 ale raportului întocmit în urma vizitei din 1998.

La IDP-ul din Chișinău aceste condiții erau agravate de o supraaglomerare severă. La momentul vizitei, 248 deținuți se aflau într-un bloc cu o capacitate maximă de 80 de deținuți și, astfel, 9 persoane trebuiau să locuiască într-o celulă de 7 m², în timp ce de la 11 la 14 persoane trebuiau să stea în celule cu o suprafață de la 10 la 15 m².

57. În IDP-urile vizitate delegația a primit numeroase plângeri cu privire la cantitatea de hrană. Aceasta includea, în principiu: o cană cu ceai fără zahăr și o felie de pâine dimineața, terci din cereale la amiază și o cană cu apă caldă seara. În unele locuri mâncarea era distribuită doar o dată pe zi și era constituită dintr-o supă și o felie de pâine.”

2. *Dreptul intern relevant*

Codul de procedură penală

Articolul 73

„Dacă există suficiente date că bănuitul, învinuitul, inculpatul ar putea să se ascundă de organele de urmărire sau de judecată, să împiedice stabilirea adevărului în procesul penal ori să săvârșească acțiuni criminale [...], poate fi aplicată una din următoarele măsuri preventive: declarația în scris de nepărăsire a localității; garanția personală; garanția organizației obștești; arestarea preventivă.

...

La soluționarea chestiunii necesității aplicării măsurii preventive, precum și la alegerea acestei măsuri, [...] instanța de judecată ia în considerație, în afară de împrejurările arătate în partea întâi a acestui articol, și gravitatea faptei imputate, persoana bănuितului sau învinuitului, ocupația lui, vârsta, starea sănătății, situația familială și alte împrejurări.”

Articolul 76. Garanția personală

„Garanția personală constă în angajamentul în scris, pe care persoane demne de încredere și-l iau în sensul că răspund pentru purtarea corespunzătoare a bănuितului sau învinuitului și prezentarea lui, când va fi chemat de persoana, care efectuează cercetarea

penală, de anchetatorul penal, procuror sau instanța de judecată. Numărul garanțiilor nu poate fi mai mic de doi.

La prezentarea garanției în scris garantului trebuie să i se facă cunoscut fondul cauzei, în legătură cu care s-a luat măsura preventivă, și să fie avertizat asupra răspunderii ce o poartă în caz dacă bănuitul sau învinuitul va săvârși acte, pentru preîntâmpinarea cărora a fost luată măsura preventivă sub forma de garanție personală. În acest caz instanța de judecată poate aplica fiecărui garant o sancțiune bănească în mărime de până la o sută de salarii minime, potrivit cu prevederile articolului 294 din prezentul Cod.”

Articolul 78 alin. 1

„Măsura arestării preventive se aplică [...] în cazurile privind infracțiunile pentru care legea prevede pedeapsă privativă de libertate pe un termen mai mare de un an. În cazuri excepționale când instanța de judecată deține probe că bănuitul, învinuitul, inculpatul au săvârșit acțiunile indicate la alineatul unu al articolului 73, arestarea preventivă poate fi aplicată [...] în cazurile privind infracțiunile pentru care legea prevede pedeapsă privativă de libertate pe un termen mai mic de un an.”

Articolul 156/1. Temeiurile pentru ascultarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri

„Ascultarea convorbirilor, care se fac prin telefon și prin alte instalații de intercomunicații de către bănuțit, inculpat sau de alte persoane implicate în infracțiune, poate fi înfăptuită în legătură cu acțiunile penale intentate conform hotărârii organului de cercetare penală, anchetatorului penal cu sancțiunea procurorului ori potrivit deciziei instanței de judecată, în cazurile în care aceasta constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, menținerea ordinii și prevenirea infracțiunilor, ocrotirea sănătății și a moralei ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altor persoane. Ascultarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri nu poate dura mai mult de șase luni. [...] pot fi ascultate convorbirile acestora ce au loc la telefon și la alte instalații de intercomunicații.”

Articolul 156/2. Modul de ascultare și de imprimare

„Ascultarea și imprimarea sonoră a convorbirilor care se fac prin telefon și prin alte instalații de intercomunicații se execută de către anchetatorul penal sau acest lucru îl încredințează organului de cercetare penală. În acest caz, anchetatorul penal alcătuiește o dispoziție în scris împreună cu hotărârea pentru ascultarea convorbirilor și le trimite organului de cercetare penală. Totodată, anchetatorul penal coordonează cu organul de cercetare penală sau indică în dispoziție condițiile și modul de ascultare a convorbirilor concomitent cu imprimarea, schimbarea și realizarea informației primite. ...”

Articolul 156/3. Procesul-verbal al ascultării și imprimării sonore

„După efectuarea ascultării și imprimării sonore se întocmește un proces-verbal, în care se expune succint conținutul fonogramei convorbirilor ce se referă la cauză. Fonograma se anexează la procesul-verbal, iar partea ei, care nu se referă la cauză, se lichidează după ce sentința devine definitivă.”

Codul de executare a sancțiunilor de drept penal**Articolul 73**

„(1) Condamnatul are dreptul să primească și să expedieze scrisori și telegrame într-un număr nelimitat.

(2) Corespondența condamnaților, [...] este supusă controlului sau cenzurii, cu excepția corespondenței cu organele de drept, cu avocații lor, cu organele naționale și internaționale legal constituite care asigură protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, și urmează să fie expediată sau transmisă destinatarului în decurs de 24 de ore de la depunere sau primire.”

PRETENȚII

1. Reclamantul pretinde, în temeiul articolului 3 al Convenției, că condițiile de detenție din Izolatorul de Detenție Provizorie al Ministerului Afacerilor Interne au constituit tratament inuman și degradant.

2. El pretinde, de asemenea, în temeiul articolului 5 § 3 al Convenției, că încheierea Judecătoriei sectorului Centru din 24 februarie 2003, menținută prin decizia Tribunalului municipiului Chișinău din 4 martie 2003, de a autoriza arestarea sa preventivă, nu a fost bazată pe motive relevante și suficiente pentru a justifica detenția sa continuă.

3. Reclamantul pretinde că Tribunalul municipiului Chișinău nu i-a permis să fie prezent la ședințele de judecată la care au fost examinate recursurile sale și, astfel, dreptul său garantat de articolul 5 § 3 a fost încălcat.

4. Reclamantul pretinde, de asemenea, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că la ședințele de judecată din 18 și 21 martie 2003 lui i-a fost refuzat dreptul de a lua cunoștință de probele care au fost puse la baza detenției sale preventive.

5. El pretinde că instanțele au susținut în hotărârile lor cu privire la arestarea sa preventivă că el putea să încerce să influențeze desfășurarea corespunzătoare a urmăririi penale, ceea ce a constituit o încălcare a dreptului său garantat de articolul 6 § 2 al Convenției de a fi prezumat nevinovat până ce vinovăția sa va fi legal stabilită. Potrivit articolului 194 al Codului penal, influențarea desfășurării corespunzătoare a urmăririi penale constituie infracțiune.

6. Reclamantul pretinde că dreptul său garantat de articolul 5 § 4 a fost încălcat prin refuzul Tribunalului municipiului Chișinău de a audia un martor (C.B.).

7. Reclamantul se plânge, în temeiul articolului 8 al Convenției, de ingerința administrației Izolatorului de Detenție Provizorie în dreptul său la respectarea corespondenței sale cu avocații săi. În special, el pretinde că a putut să comunice

cu avocații săi doar prin telefon (prin telefonul intern al Izolatorului de Detenție Provizorie), fiind separat de ei printr-un perete de sticlă, fără a avea garanții că telefonul nu era interceptat de către administrația locului de detenție.

ÎN DREPT

A. Obiecția Guvernului

Guvernul declară că reclamantul nu a epuizat căile de recurs interne disponibile lui în conformitate cu legislația Republicii Moldova, așa precum o cere articolul 35 § 1 al Convenției. În special, el declară că reclamantul ar fi putut folosi prevederile articolului 6 al vechiului Cod de procedură penală, ale articolului 7 al Codului de procedură civilă și ale articolului 38 al Legii cu privire la arestarea preventivă în ceea ce privește pretențiile sale în temeiul articolelor 3 și 8 ale Convenției. În orice caz, dacă legislația națională nu prevedea niciun remediu, reclamantul era în drept să facă referire direct la prevederile Convenției.

Reclamantul declară că recursurile invocate de Guvern nu erau efective.

Curtea notează că obiecția Guvernului cu privire la neepuizarea căilor de recurs interne invocată în această cauză nu diferă cu nimic de cea invocată în cauza *Ostrovar v. Moldova* (dec.), nr. 35207/03, 22 martie 2005. Deoarece în acea cauză Curtea a constatat că recursurile sugerate de Guvern erau inefective, obiecția Guvernului urmează a fi respinsă și în această cauză.

B. Pretinsa violare a articolului 3 al Convenției

Reclamantul se plânge, în temeiul articolului 3 al Convenției, de condițiile sale de detenție în Izolatorul de Detenție Provizorie al Ministerului Afacerilor Interne între 23 februarie 2003 și 1 aprilie 2003.

Articolul 3 prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

Reclamantul consideră că condițiile de detenție în Izolatorul de Detenție Provizorie au constituit tratament inuman și degradant.

Guvernul contestă acest lucru.

În lumina observațiilor părților, Curtea consideră că această parte a cererii ridică întrebări importante de fapt și de drept care sunt de o astfel de complexitate, încât determinarea lor depinde de examinarea fondului. Prin urmare, ea nu poate fi declarată vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției și niciun alt temei pentru a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit.

C. Pretinsa încălcare a dreptului de a fi eliberat în cursul procedurii, garantat de articolul 5 § 3 al Convenției

În continuare, reclamantul pretinde că detenția sa provizorie nu a fost bazată pe motive „relevante și suficiente”.

Partea relevantă a articolului 5 § 3 este următoarea:

„Orice persoană arestată sau deținută, în condițiile prevăzute de paragraful 1 litera (c) din prezentul articol ... are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere.”

Guvernul declară că detenția reclamantului a fost necesară, deoarece el era bănuit de comiterea unei infracțiuni grave; faptele nu au fost în întregime elucidate și s-au dovedit a fi foarte complexe; reclamantul era bănuit că a jucat un rol foarte important în faptele de care a fost acuzat și, prin urmare, posibilitatea ca el să se eschiveze constituia o îngrijorare deosebită; procedurile cu privire la cauza reclamantului erau pendinte nu începând cu 2001, dar începând cu 1 iunie 2003. Exista posibilitatea ca reclamantul să posede sume mari de bani peste hotarele țării, care ar fi putut facilita eschivarea sa; riscul de a se eschiva nu era minimizat de legăturile pe care le avea cu familia sa de la Chișinău; este posibil că au existat și alte motive în favoarea detenției sale care nu au fost invocate în mod expres de către instanțe în hotărârile lor pentru a nu prejudicia urmărirea penală.

Reclamantul declară că motivele invocate de Guvern sunt diferite de cele invocate de instanțele judecătorești naționale în hotărârile lor și că, prin urmare, nu ar trebui luate în considerație. Reclamantul susține că instanțele nu au prezentat niciun motiv pentru susținerea suspiciunii lor că el ar putea să se eschiveze sau i-ar putea influența pe ceilalți participanți în proceduri. Unicul argument motivat invocat de instanțe a fost că el era bănuit de comiterea unei infracțiuni grave. Totuși, acest motiv nu a fost suficient pentru a justifica detenția sa.

În lumina observațiilor părților, Curtea consideră că această parte a cererii ridică întrebări importante de fapt și de drept care sunt de o astfel de complexitate, încât determinarea lor depinde de examinarea fondului. Prin urmare, ea nu poate fi declarată vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției și niciun alt temei pentru a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit.

D. Refuzul de a audia un martor (articolul 5 § 4)

Reclamantul pretinde, în temeiul articolului 5 § 4, că Tribunalul municipiului Chișinău a refuzat să-l audieze pe fostul său anchetator penal în calitate de martor, după ce acesta din urmă a dat un interviu unui ziar în care s-a pus serios la îndoială vinovăția reclamantului. Articolul 5 § 4 prevede următoarele:

„Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității detenției sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală.”

Guvernul declară că examinarea necesității de a aplica arestarea preventivă nu include o examinare a fondului cauzei penale și a probelor care au legătură cu fondul cauzei. Reclamantul a avut posibilitatea să solicite audierea oricărui martor pe parcursul procedurilor cu privire la fondul cauzei, și nu pe parcursul celor cu privire la arestarea sa preventivă. Prin urmare, refuzul de a-l audia pe C.B. în calitate de martor a fost perfect legal. Mai mult, în conformitate cu articolul 73 al Codului de procedură penală, instanțele trebuie să examineze gravitatea *in abstracto* a faptelor incriminate, personalitatea acuzatului, ocupația acestuia, vârsta, starea sănătății sale, statutul său familial, precum și alte circumstanțe, însă niciodată declarațiile făcute de martori și alte probe.

Reclamantul declară că declarațiile lui C.B. ar fi cauzat îndoială în ceea ce privește legalitatea detenției sale. Refuzul de a audia un martor era justificat numai dacă instanța considera că acesta nu cunoștea circumstanțele relevante ale cauzei și condițiile legalității detenției. În astfel de circumstanțe, instanța trebuia să emită o decizie motivată în care să statueze motivele refuzului de a audia martorul. Totuși, refuzul nu a fost însoțit de vreo motivare. Declarația Guvernului că instanțele trebuie să examineze motivele pentru aplicarea detenției *in abstracto* este inconsistentă, deoarece o persoană nu poate fi privată de libertatea sa în baza unor motive abstracte.

În lumina observațiilor părților, Curtea consideră că această parte a cererii ridică întrebări importante de fapt și de drept care sunt de o astfel de complexitate, încât determinarea lor depinde de examinarea fondului. Prin urmare, ea nu poate fi declarată vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției și niciun alt temei pentru a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit.

E. Pretinsa încălcare a dreptului de a fi prezent la examinarea recursurilor, în conformitate cu articolul 5 § 4 al Convenției

Reclamantul pretinde că lui nu i s-a permis să fie prezent la examinarea recursurilor sale de către Tribunalul municipiului Chișinău la 4 și la 21 martie 2003 și că drepturile sale garantate de articolul 5 § 3 al Convenției au fost încălcate. Curtea consideră că această pretenție urmează a fi examinată mai degrabă prin prisma articolului 5 § 4 al Convenției decât prin prisma articolului 5 § 3.

Guvernul susține că, în cauza *Neumeister v. Austria*, nici reclamantul și nici avocatul său nu au fost prezenți, iar acest lucru nu a fost considerat de către Curte ca fiind contrar articolului 5 § 4.

Reclamantul declară că în cauza mai recentă *Toth v. Austria* (hotărâre din 12 decembrie 1991, Seria A nr. 224) Curtea a constatat că principiul egalității

armelor era, de asemenea, aplicabil recursurilor depuse în conformitate cu articolul 5 § 4.

Curtea reiterează că, conform jurisprudenței sale, o măsură care privează o persoană de libertatea sa nu oferă garanțiile fundamentale împotriva arbitrariului dacă ea este aplicată ca urmare a procedurilor la care nici persoana în cauză și nici persoana care o reprezintă nu au participat (a se vedea *Keus v. the Netherlands*, hotărâre din 25 octombrie 1990, Seria A nr. 185-C, § 27).

În continuare, Curtea notează că reclamantul a fost întotdeauna prezent la ședințele judecătorești din instanțele de fond. Lui i s-a refuzat să fie prezent doar la examinarea recursurilor sale la Tribunalul municipiului Chișinău. Totuși, avocații reclamantului au putut să participe la acele ședințe.

În cauzele *Kremzow v. Austria* (hotărâre din 21 septembrie 1993, Seria A nr. 268-B) și *Kamasinski v. Austria* (hotărâre din 19 decembrie 1989, Seria A nr. 168), Curtea a hotărât că prezența acuzatului la examinarea apelului unde erau examinate doar chestiuni de drept nu era crucială.

Prin urmare, această pretenție este vădit nefondată și ea urmează a fi respinsă în conformitate cu articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

F. Pretinsa încălcare a prezumției nevinovăției (articolul 6 § 2)

În cererea sa inițială, reclamantul a prezentat o pretenție în temeiul articolului 6 § 2 al Convenției cu privire la dreptul său de a fi prezumat nevinovat; însă în observațiile sale din 15 noiembrie 2004 el a informat Curtea că nu dorește să mai mențină această pretenție. Prin urmare, Curtea nu o va examina.

G. Încălcarea dreptului de a comunica în condiții de confidențialitate cu avocatul (articolul 8)

Reclamantul pretinde că el a putut să comunice cu avocații săi doar prin telefon (prin telefonul intern al Izolatorului de Detenție Provizorie), fiind separat de ei printr-un perete de sticlă, fără a avea garanții că telefonul nu era interceptat de către administrația locului de detenție. Articolul 8 al Convenției prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea ... corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în executarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

Guvernul declară că în această cauză reclamantul nu și-a argumentat acuzațiile sale că comunicările sale erau interceptate sau că acest lucru ar fi fost tehnic

posibil. În continuare, el susține că în locul de detenție în care reclamantul a fost deținut erau două camere destinate întâlnirilor dintre deținuți și avocații lor unde discuțiile puteau avea loc în condiții de deplină confidențialitate, fără a fi separați de un perete din sticlă.

Reclamantul declară că, în condițiile în care Guvernul neagă existența unui perete din sticlă și a liniei telefonice pentru comunicările dintre avocat și client în locul de detenție, el este în imposibilitate de a dovedi contrariul și că, prin urmare, el preferă să retragă această pretenție. Totuși, el declară că ingerința în confidențialitatea comunicărilor dintre avocat și client este o practică obișnuită în Republica Moldova și susține că Baroul Avocaților din Republica Moldova a invocat această problemă în fața Guvernului de multe ori.

Curtea ia notă de intenția reclamantului de a retrage această pretenție și, prin urmare, decide să nu o examineze.

Din aceste motive, Curtea, fără a prejudeca fondul cauzei,

Declară, în unanimitate, admisibilă pretenția reclamantului cu privire la condițiile sale de detenție;

Declară, în unanimitate, admisibilă pretenția reclamantului cu privire la arestarea sa preventivă;

Declară, cu majoritate de voturi, admisibilă pretenția reclamantului cu privire la refuzul de a-l audia pe C.B. în calitate de martor;

Declară, în unanimitate, inadmisibil restul cererii.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 25198/02

depusă de Vitalie IORDACHI și Alții
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la
5 aprilie 2005, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI G. BONELLO,

DI R. MARUSTE,

DI S. PAVLOVSCHI,

DI L. GARLICKI,

DI J. BORREGO BORREGO, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 23 mai 2002,

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile
prezentate în răspuns de către reclamant,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamanții, dl Vitalie Iordachi, Vitalie Nagacevski, Snejana Chițic, Victor Constantinov și Vlad Gribincea sunt cetățeni ai Republicii Moldova născuți în anii 1972, 1965, 1980, 1961 și 1980, respectiv. Ei locuiesc în Chișinău. Ei au fost reprezentați la Curte de către primul reclamant, dl Vitalie Iordachi, avocat din Chișinău. Guvernul pârât a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost expuse de părți, pot fi rezumate în felul următor.

Reclamanții sunt membri ai organizației non-guvernamentale “Juriștii pentru Drepturile Omului”. Ei susțin că, după venirea la putere a partidului comunist, numărul încălcărilor drepturilor omului a crescut considerabil. În acest context, a fost creată organizația lor, singurul scop al căreia era apărarea drepturilor omului prin acordarea asistenței persoanelor care intenționau să depună cereri la Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Ca urmare, reclamanții consideră că ei au cauzat prejudicii semnificative imaginii Guvernului, precum și pierderi financiare ca rezultat al constatării violărilor în cazurile în care au ajutat la depunerea cererilor la această Curte.

Reclamanții susțin că a existat un risc serios ca convorbirile lor telefonice să fi fost interceptate ca rezultat al activității lor și datorită prevederilor din legislația în vigoare. Ei nu au pretins că au fost victime ale vreunei interceptări specifice a comunicărilor lor, telefonice sau poștale și nu au instituit proceduri interne în această privință.

B. Dreptul și practica internă relevante

1. *Legea din 12 aprilie 1994 privind activitatea operativă de investigații (înainte de modificările din 2003 și 2004)*

Articolul 2. Sarcinile activității operative de investigații

„a) relevarea atentatelor criminale, prevenirea, curmarea, descoperirea infracțiunilor și a persoanelor care le organizează, le comit sau le-au comis, precum și asigurarea compensării daunei cauzate de infracțiune;

b) căutarea persoanelor care se ascund de organele de cercetare preliminară, de anchetă penală și de judecată sau care se sustrag de la sancțiunea penală și a celor dispăruți fără urmă;

c) colectarea de informații despre evenimentele sau acțiunile care pun în pericol securitatea de stat, militară, economică sau ecologică a Republicii Moldova.”

Articolul 4

Baza juridică a activității operative de investigații

„(1) Constituția, prezenta lege și alte acte normative adoptate în conformitate cu acestea constituie baza juridică a activității operative de investigații.

(2) Organele care exercită activitate operativă de investigații emit în limitele competenței lor, în corespundere cu legislația și de comun acord cu Curtea Supremă de Justiție și Procuratura Generală acte normative departamentale care reglementează organizarea, metodele și tactica efectuării măsurilor operative de investigații.”

Actele normative menționate mai sus nu sunt publice.

Articolul 5

Respectarea drepturilor și libertăților persoanei în activitatea operativă de investigații

„(2) Persoana care consideră că acțiunile organului ce înfăptuiește măsuri operative de investigații au condus la lezarea drepturilor și libertăților sale poate face un recurs împotriva acestor acțiuni în organul ierarhic superior, în Procuratura Generală sau în instanțe judecătorești.

(3) Pentru a asigura examinarea deplină și multilaterală a reclamației persoanei față de care au fost aplicate în mod neîntemeiat măsuri operative de investigații, organele care le-au exercitat sînt obligate, la cererea procurorului, să prezinte acestuia toate actele operative de serviciu. Datele despre persoanele care au contribuit în mod confidențial la înfăptuirea măsurilor operative de investigații se prezintă numai la cererea Procurorului General.

(4) În cazul cînd organul (persoana oficială) care exercită activitate operativă de investigații încalcă drepturile și interesele legitime ale persoanelor fizice și juridice, organul ierarhic superior sau procurorul sînt obligați să întreprindă măsuri în vederea restabilirii acestor drepturi și interese legitime, compensării daunei cauzate, în conformitate cu legislația.”

Articolul 6

Măsurile operative de investigații

„(1) Măsurile operative de investigații se înfăptuiesc numai în conformitate cu legislația și numai în cazul cînd pe altă cale este imposibil de a asigura realizarea sarcinilor prevăzute în articolul 2.

(2) În scopul soluționării sarcinilor prevăzute la art.2, organele care exercită activitatea operativă de investigații, respectînd regulile de conspirație, sînt în drept să înfăptuiască:...

(l) interceptarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri; ...

Măsurile operative de investigații prevăzute la ..., (1), ... se efectuează exclusiv de Ministerul Afacerilor Interne și de Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova în condițiile legii și numai în cazurile în care aceste măsuri sînt necesare pentru asigurarea securității naționale, ordinii publice, bunăstării economice a țării, menținerea ordinii de drept și prevenirea infracțiunilor, ocrotirea sănătății, protejarea moralității ori pentru apărarea drepturilor și libertăților altor persoane. ...”

Articolul 7

Temeiurile înfăptuirii măsurilor operative de investigații

„(1) Temeiurile pentru înfăptuirea măsurilor operative de investigații sînt:

- a) circumstanțele neclare în legătură cu procesul penal intentat;
- b) informațiile devenite cunoscute organelor care exercită activitate operativă de investigații:
 - privind acțiunea contrară legii în curs de pregătire, comitere sau comisă, precum și privind persoanele care o pregătesc, o comit sau au comis-o, dacă datele pentru intentarea procesului penal sînt insuficiente;
 - privind persoanele care se ascund de organele de urmărire penală sau de judecată ori care se eschivează de la sancțiunea penală; ...
- c) însărcinările anchetatorului, organului de cercetare penală, indicațiile procurorului sau decizia instanței de judecată în cauzele penale aflate în procedura lor;
- d) interpelările organelor care exercită activitate operativă de investigații, în temeiurile indicate în prezentul articol. ...”

Articolul 8

Condițiile și modul de înfăptuire a măsurilor operative de investigații

„(1) Înfăptuirea măsurilor operative de investigații ce violează drepturi ocrotite de lege – secretul corespondenței, convorbirilor telefonice și altor convorbiri, comunicațiilor prin telegraf, precum și inviolabilitatea locuinței se admite doar în scopul culegerii informațiilor despre persoanele care pregătesc sau care tentează să comită infracțiuni grave, care comit sau care au comis deja infracțiuni grave și numai cu sancțiunea procurorului, în baza deciziei motivate a unuia din conducătorii organului respectiv. ...

(2) În cazuri ce nu îngăduie amânare și pot genera comiterea unei crime grave, în baza concluziei motivate a unuia din conducătorii organului respectiv care exercită activitatea operativă de investigații, se admite înfăptuirea măsurilor operative de investigații cu înștiințarea procurorului în decurs de 24 de ore.

(3) În cazul apariției pericolului pentru viața, sănătatea, proprietatea unor persoane aparte, la cererea lor sau cu acordul lor în scris, se permite interceptarea convorbirilor prin telefonul acestora sau prin alte aparate de intercomunicații în baza hotărârii aprobate de conducătorul organului care exercită activitatea operativă de investigații cu înștiințarea procurorului.”

Articolul 9

Efectuarea controlului operativ

„(1) În cazul prezenței temeiurilor prevăzute în articolul 7 organele care exercită activitatea operativă de investigații au dreptul de control operativ. Efectuarea controlului operativ este supusă înregistrării obligatorii.

(2) Controlul operativ se efectuează cu autorizația și sub supravegherea conducătorului organului ce îl efectuează. Rezultatele măsurilor operative de investigații se reflectă în actele operative de serviciu. ...

(3) Actele operative de serviciu se prezintă procurorului pentru a obține aprobarea înfăptuirii măsurilor operative de investigație.

(4) Controlul operativ se suspendă în cazul rezolvării sarcinilor concrete ale activității operative de investigații prevăzute în articolul 2 sau stabilirii circumstanțelor ce dovedesc imposibilitatea obiectivă de a realiza aceste sarcini.”

Articolul 10

Utilizarea rezultatelor activității operative de investigații

„(1) Rezultatele activității operative de investigații pot fi utilizate la pregătirea și efectuarea acțiunilor de anchetă penală și la înfăptuirea măsurilor operative de investigații în scopul prevenirii, curmării și descoperirii infracțiunilor, precum și în calitate de probe pentru dosarele penale.

(2) Materialele controlului operativ nu constituie temei pentru limitarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice.

(3) Informația despre forțele, mijloacele, sursele (cu excepția persoanelor care acordă sprijin organelor care exercită astfel de măsuri), metodele, planurile și rezultatele activității operative de investigații, precum și despre organizarea și tactica desfășurării măsurilor operative de investigații, care constituie secret de stat, poate fi scoasă de la secret numai în conformitate cu legislația.”

Articolul 11

Organele care exercită activitate operativă de investigații

„(1) Activitatea operativă de investigații este exercitată de organele Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Apărării, Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova, Serviciului de Protecție și Pază de Stat, Departamentului Controlului Vamal de pe lângă Ministerul Finanțelor, Departamentului instituțiilor penitenciare al Ministerului Justiției. ...

...”

Articolul 18

Controlul parlamentar

„Controlul din partea Parlamentului asupra activității operative de investigații se exercită de comisiile permanente respective ale Parlamentului. Organele care exercită activitate operativă de investigații sînt obligate să prezinte acestora informații în conformitate cu legislația.”

Articolul 19

Supravegherea exercitată de procuror

„(1) Executarea legilor de către organele care exercită activitatea operativă de investigații și legalitatea hotărârilor adoptate de aceste organe se află în supravegherea Procurorului General, adjuncților lui și procurorilor municipiilor și raioanelor. ...”

2. *Legea din 12 aprilie 1994 privind activitatea operativă de investigații (după modificările din 2003 și 2004)*

Legea sus-menționată din 1994 a fost modificată prin următoarele legi:

- Legea nr. 197 din 15 mai 2003
- Legea nr. 206 din 29 mai 2003
- Legea nr. 333 din 24 iulie 2003
- Legea nr. 482 din 4 decembrie 2003
- Legea nr. 87 din 25 martie 2004

În urma modificărilor sus-menționate, articolele relevante ale acestei Legi sunt următoarele:

Articolul 6
Măsurile operative de investigații

„(1) Măsurile operative de investigații se desfășurează numai în conformitate cu legislația de **procedură penală** și numai în cazul când pe altă cale este imposibil de a asigura realizarea sarcinilor prevăzute în articolul 2.

(2) În scopul soluționării sarcinilor prevăzute la art.2, organele care exercită activitatea operativă de investigații, respectând regulile de conspirație, sînt în drept să desfășureze...:

- (1) interceptarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri;

Măsurile operative de investigații prevăzute la..., (1), ... se efectuează exclusiv de Ministerul Afacerilor Interne și de Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova în condițiile legii și numai în cazurile în care aceste măsuri sînt necesare pentru asigurarea securității naționale, ordinii publice, bunăstării economice a țării, menținerea ordinii de drept și prevenirea sau descoperirea infracțiunilor **deosebit de grave**, pentru ocrotirea sănătății, protejarea moralității ori pentru apărarea drepturilor și libertăților altor persoane. ...”

Articolul 7
Temeiurile desfășurării măsurilor operative de investigații

„(1) Temeiurile pentru desfășurarea măsurilor operative de investigații sînt:

- a) circumstanțele neclare în legătură cu pornirea urmăririi penale;
- b) informațiile devenite cunoscute organelor care exercită activitate operativă de investigații:
 - privind acțiunea contrară legii în curs de pregătire, comitere sau comisă, precum și privind persoanele care o pregătesc, o comit sau au comis-o, dacă datele pentru pornirea urmăririi penale sînt insuficiente;
 - privind persoanele care se ascund de organele de urmărire penală sau de judecată ori care se eschivează de la sancțiunea penală;

(c) însărcinările **ofițerului de urmărire penală**, organului de urmărire penală, indicațiile procurorului sau decizia instanței de judecată în cauzele penale aflate în procedura lor;

d) interpelările organelor care exercită activitate operativă de investigații, în temeiurile indicate în prezentul articol. ...”

Articolul 8

Condițiile și modul de îndeplinire a măsurilor operative de investigații

„(1) Îndeplinirea măsurilor operative de investigații ce violează drepturi ocrotite de lege – secretul corespondenței, convorbirilor telefonice și altor convorbiri, comunicațiilor prin telegraf, precum și inviolabilitatea locuinței se admite doar în scopul culegerii informațiilor despre persoanele care pregătesc sau care tentează să comită infracțiuni **deosebit de grave**, sau care comit sau care au comis deja infracțiuni **deosebit de grave** și numai cu sancțiunea **judecătorului de instrucție**, în baza deciziei motivate a unuia din conducătorii organului respectiv. ...

(2) În cazuri ce nu îngăduie amânare și pot genera comiterea unei crime grave, în baza concluziei motivate a unuia din conducătorii organului respectiv care exercită activitatea operativă de investigații, se admite îndeplinirea măsurilor operative de investigații: **cu înștiințarea judecătorului de instrucție în decurs de 24 de ore. Judecătorul de instrucție trebuie informat despre motivele și trebuie să verifice legalitatea măsurilor îndeplinite.**

(3) În cazul apariției pericolului pentru viața, sănătatea, proprietatea unor persoane aparte, la cererea lor sau cu acordul lor în scris, se permite interceptarea convorbirilor prin telefonul acestora sau prin alte aparate de intercomunicații în baza hotărârii aprobate de conducătorul organului care exercită activitatea operativă de investigații **cu autorizarea judecătorului de instrucție.**”

Articolul 9

Efectuarea controlului operativ

„(1) În cazul prezenței temeiurilor prevăzute în articolul 7 organele care exercită activitatea operativă de investigații au dreptul de control operativ. Efectuarea controlului operativ este supusă înregistrării obligatorii.

(2) Controlul operativ se efectuează cu autorizația și sub supravegherea conducătorului organului ce îl efectuează. Rezultatele măsurilor operative de investigații se reflectă în actele operative de serviciu. ...

(3) Controlul operativ se suspendă în cazul rezolvării sarcinilor concrete ale activității operative de investigații prevăzute în articolul 2 sau stabilirii circumstanțelor ce dovedesc imposibilitatea obiectivă de a realiza aceste sarcini.”

Articolul 19

Supravegherea exercitată de procuror

„(1) Executarea legilor de către organele care exercită activitatea operativă de investigații și legalitatea hotărârilor adoptate de aceste organe se află în supravegherea Procurorului General, adjuncților lui și procurorilor municipiilor și raioanelor, **procurorilor procuraturii anticorupție și conducerea urmăririi penale, iar în alte cazuri prevăzute – și a judecătorilor de instrucție.**”

3. *Extrase relevante din Constituția Republicii Moldova*

Articolul 60

„(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului. ...”

Articolul 134

„(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.”

4. *Legea poștei din 18 mai 1995*

Articolul 6 (2)

„În scopul descoperirii infracțiunilor și pentru stabilirea adevărului în cauze penale, operatorii de poștă sunt obligați să pună la dispoziția organelor de urmărire penală și instanțelor de judecată trimiterile poștale corpuri delictive și actele de care au nevoie. Sechestrarea și ridicarea trimerilor poștale de la unitățile poștale se face numai cu consimțământul procurorului, în condițiile legii.”

5. *Legea telecomunicațiilor din 7 iulie 1995*

Articolul 4

„(4) În scopul asigurării securității naționale, siguranței publice, bunăstării economice a țării, menținerii ordinii și prevenirii infracțiunilor, ocrotirii sănătății și a moralei ori protejării drepturilor și libertăților altor persoane, comunicațiile pot fi interceptate, în condițiile legii, de organele autorizate prin lege.”

6. *Legea din 23 decembrie 1999 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova*

Articolul 10 Drepturile Serviciului

„(1) Serviciul are dreptul:

- a) să efectueze, în conformitate cu legislația, măsuri operative de investigații;

...”

7. *Codul penal în vigoare până la 12 iunie 2003*

În articolul 7/1, Codul penal stabilea o listă de aproximativ șaptezeci de infracțiuni care se considerau grave.

8. *Codul de procedură penală în vigoare până la 12 iunie 2003*

Articolul 156/1

Temeiurile pentru ascultarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri

„Ascultarea convorbirilor, care se fac prin telefon și prin alte instalații de intercomunicații de către bănuțit, inculpat sau de alte persoane implicate în infracțiune, poate fi înfăptuită în legătură cu acțiunile penale intentate conform hotărârii organului de cercetare penală, anchetatorului penal cu sancțiunea procurorului ori potrivit deciziei instanței de judecată, în cazurile în care aceasta constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, menținerea ordinii și prevenirea infracțiunilor, ocrotirea sănătății și a moralei ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altor persoane. Ascultarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri nu poate dura mai mult de șase luni.

...

La ascultarea convorbirilor care se fac prin telefon și prin alte instalații de intercomunicații poate fi aplicată imprimarea sonoră.”

Articolul 156/2

Modul de ascultare și de imprimare

„Ascultarea și imprimarea sonoră a convorbirilor care se fac prin telefon și prin alte instalații de intercomunicații se execută de către anchetatorul penal sau acest lucru îl încredințează organului de cercetare penală. În acest caz, anchetatorul penal alcătuiește o dispoziție în scris împreună cu hotărârea pentru ascultarea convorbirilor și le trimite organului de cercetare penală. Totodată, anchetatorul penal coordonează cu organul de cercetare penală sau indică în dispoziție condițiile și modul de ascultare a convorbirilor concomitent cu imprimarea, schimbarea și realizarea informației primite. ...”

Articolul 156/3

Procesul-verbal al ascultării și imprimării sonore

„După efectuarea ascultării și imprimării sonore se întocmește un proces-verbal, în care se expune succint conținutul fonogramei convorbirilor ce se referă la cauză. Fonograma se anexează la procesul-verbal, iar partea ei, care nu se referă la cauză, se lichidează după ce sentința devine definitivă.”

9. *Codul de procedură penală în vigoare după 12 iunie 2003*

Articolul 41

Competența judecătorului de instrucție

„Judecătorul de instrucție asigură controlul judecătoresc în cursul urmăririi penale prin:

...

5. autorizarea interceptării comunicărilor, a sechestrului corespondenței, înregistrării de imagini;

...”

SECȚIUNEA a 5-a: Sechestrarea corespondenței poștale și interceptarea comunicărilor

Articolul 133

Sechestrarea corespondenței

„(1) În cazul în care există temeiuri rezonabile de a presupune că corespondența poștală, primită sau expediată de către bănuțit, învinuit, poate conține informații ce ar avea importanță probatorie în cauza penală pe una sau mai multe infracțiuni deosebit de grave sau excepțional de grave și dacă prin alte procedee probatorii nu pot fi obținute probe, organul de urmărire penală este în drept să sechestreze corespondența poștală a persoanelor indicate.

(2) La corespondența poștală care poate fi sechestrată se referă următoarele obiecte: scrisori de orice gen, telegrame, radiograme, banderole, colete, containere poștale, mandate poștale, comunicări prin fax și prin poșta electronică.

(3) Despre sechestrarea corespondenței poștale, procurorul care conduce sau efectuează urmărirea penală întocmește o ordonanță, care se prezintă judecătorului de instrucție sau, după caz, instanței de judecată pentru autorizare. În ordonanță trebuie să fie, în special, indicate: motivele dispunerii sechestrului corespondenței, denumirea instituției poștale asupra căreia se pune obligația de a reține corespondența, numele și prenumele persoanei sau persoanelor a căror corespondență trebuie să fie reținută, adresa exactă a acestor persoane, genul corespondenței care se sechestrează și durata sechestrului. Durata sechestrării corespondenței se prelungește în condițiile prezentului articol.

(4) Ordonanța cu privire la sechestrarea corespondenței poștale cu autorizația respectivă se transmite șefului instituției poștale respective, pentru care executarea acestei ordonanțe este obligatorie.

(5) Șeful instituției poștale imediat comunică organului care a emis ordonanța despre reținerea corespondenței indicate în aceasta.

(6) Sechestrul corespondenței poștale se anulează de către organul de urmărire penală care a emis ordonanța respectivă, de către procurorul ierarhic superior, de către judecătorul de instrucție, după expirarea termenului de sechestr stabilite, dar în orice caz nu mai târziu de terminarea urmăririi penale.”

Articolul 134

Examinarea și ridicarea corespondenței sechestrare

„(1) Prezentându-se în instituția poștală, reprezentantul organului de urmărire penală aduce la cunoștință șefului acestei instituții contra semnătură, ordonanța de examinare și ridicare a corespondenței, deschide și examinează corespondența.

(2) La descoperirea de documente și obiecte care au importanță probatorie în cauza penală, reprezentantul organului de urmărire penală le ridică sau face copiile respective. În lipsa unor asemenea documente și obiecte, reprezentantul organului de urmărire penală dispune înmânarea corespondenței examinate adresatului.

(3) Despre fiecare examinare și ridicare a corespondenței sechestrare se întocmește proces-verbal, conform prevederilor art.260 și 261, în care, în particular, se indică de către cine, unde, când a fost examinată, ridicată corespondența sechestrată sau dispusă înmânarea acesteia adresatului, genul corespondenței, precum și de pe care corespon-

dență au fost făcute copii, ce mijloace tehnice au fost utilizate și ce s-a depistat. Toți participanții și cei prezenți la această acțiune procesuală sînt preveniți despre obligativitatea păstrării secretului corespondenței, nedivulgării informației cu privire la urmărirea penală, precum și despre răspunderea penală prevăzută în art.178 și 315 din Codul penal. Aceasta se consemnează în procesul-verbal.”

Articolul 135 **Interceptarea comunicărilor**

„(1) Interceptarea comunicărilor (convorbirilor telefonice, prin radio sau altor convorbiri cu utilizarea mijloacelor tehnice) se efectuează de către organul de urmărire penală cu autorizația judecătorului de instrucție, în baza ordonanței motivate a procurorului în cauzele cu privire la infracțiunile deosebit de grave și excepțional de grave.

(2) În caz de urgență, dacă întârzierea obținerii autorizației prevăzute la alin.(1) ar provoca prejudicii grave activității de administrare a probelor, procurorul poate dispune, prin ordonanță motivată, interceptarea și înregistrarea comunicărilor, informînd despre aceasta imediat, dar nu mai tîrziu de 24 de ore, judecătorul de instrucție care, în cel mult 24 de ore, se va pronunța asupra ordonanței procurorului și, dacă o confirmă, va autoriza, în caz de necesitate, interceptarea în continuare, iar dacă nu o confirmă, dispune încetarea imediată a interceptărilor și nimicirea înregistrărilor efectuate.

(3) Interceptarea comunicărilor în condițiile prezentului articol poate fi efectuată în cazul unor amenințări de aplicare a violenței, de estorcare sau de comitere a altor infracțiuni împotriva părții vătămate, martorului sau membrilor familiilor lor, la cererea acestora, în baza ordonanței motivate a procurorului.

(4) Interceptarea comunicărilor în cadrul urmăririi penale se autorizează pentru o durată de cel mult 30 de zile. Interceptarea poate fi prelungită în aceleași condiții pentru motive temeinic justificate, fiecare prelungire neputînd depăși 30 de zile. Durata totală a interceptării comunicărilor nu poate depăși 6 luni. În orice caz, interceptarea comunicărilor nu poate dura mai mult decît pînă la terminarea urmăririi penale.

(5) Interceptarea comunicărilor va fi anulată înaintea expirării duratei pentru care a fost autorizată, îndată ce au dispărut motivele care au justificat-o.

(6) Judecătorul de instrucție, în cursul urmăririi penale, după terminarea interceptării autorizate, solicitînd opinia procurorului care conduce sau efectuează urmărirea penală, în termen rezonabil, dar nu mai tîrziu de terminarea urmăririi penale, anunță, în scris, persoanele ale căror convorbiri au fost interceptate și înregistrate.”

Articolul 136 **Efectuarea interceptării, înregistrării comunicărilor și certificarea lor**

„(1) Interceptarea și înregistrarea comunicărilor se efectuează de către organul de urmărire penală. Persoanele care sînt chemate să asigure tehnic interceptarea și înregistrarea comunicărilor sînt obligate să păstreze secretul acțiunii procesuale, secretul corespondenței și poartă răspundere pentru încălcarea acestei obligații în conformitate cu prevederile art.178 și 315 din Codul penal. Despre explicarea acestor obligații se consemnează în procesul-verbal al interceptării.

(2) Despre efectuarea interceptării și înregistrării comunicărilor, organul de urmărire penală întocmește un proces-verbal conform dispozițiilor art.260 și 261, în care,

suplimentar, se menționează autorizația dată de judecătorul de instrucție, numărul sau numerele de telefon, adresa posturilor telefonice, de radio sau ale altor mijloace tehnice prin care s-au purtat convorbirile, numele persoanelor care le-au purtat dacă sînt cunoscute, data și ora fiecărei convorbiri separate și numărul de ordine al casetei pe care se face înregistrarea.

(3) Comunicările înregistrate se redau integral în scris, se certifică de către organul de urmărire penală, se verifică și se contrasemnează de către procurorul care exercită nemijlocit sau conduce urmărirea penală și se anexează la procesul-verbal. Comunicările în altă limbă decît cea în care se desfășoară urmărirea penală se traduc de traducător. La procesul-verbal se anexează, de asemenea, caseta care conține înregistrarea comunicării în original, sigilată cu sigiliul organului de urmărire penală.

(4) Caseta cu înregistrarea comunicărilor, reproducerea în scris a acestora și procesul-verbal al interceptării și înregistrării comunicărilor se transmit, în termen de 24 de ore, procurorului, care apreciază care din informațiile culese au importanță pentru cauza respectivă și, în acest sens, întocmește un proces-verbal.

(5) Casetele cu originalul înregistrării comunicărilor, însoțite de reproducerea integrală în scris a înregistrării și de copiile de pe procesele-verbale, se transmit judecătorului de instrucție care a autorizat interceptarea pentru păstrare în locuri speciale, într-un plic sigilat.

(6) Instanța judecătorească va dispune, prin încheiere sau sentință, nimicirea înregistrărilor care nu au importanță pentru cauză. Celelalte înregistrări vor fi păstrate pînă la depozitarea dosarului la arhivă.”

Articolul 137

Înregistrările de imagini

„Înregistrările de imagini se efectuează în condițiile și modalitățile de efectuare a interceptării comunicărilor, prevăzute la art.135 și 136, care se aplică în mod corespunzător.”

Articolul 138

Verificarea înregistrării interceptărilor

„Mijloacele de probă, dobîndite în condițiile art.135 și 137, pot fi verificate prin expertiză tehnică dispusă de către instanța de judecată la cererea părților sau din oficiu.”

10. Codul de procedură civilă

Articolul 5

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-și apăra drepturile ...”

Articolul 7

Intentarea dosarului civil

„(1) Instanța judecătorească intentează procesul civil la cererea persoanei care revendică apărarea unui drept al său încălcat sau contestat, libertății ori a unui interes legitim. ...”

11. Legea din 11 mai 2000 privind accesul la informație

Această lege garantează oricărei persoane accesul la informația publică și privată. Conform articolului 8 al Legii, oricărei persoane i se va asigura accesul la informațiile cu caracter personal despre sine și dreptul să obțină, dacă este cazul, rectificarea informațiilor sau lichidarea lor, atunci când ele vor fi tratate neadecvat. Articolul 21 al Legii garantează dreptul oricărei persoane care se consideră lezată într-un drept sau interes legitim, de către furnizorul de informații, de a ataca acțiunile acestuia în instanța de judecată. Conform articolului 24 al Legii, instanțele de judecată pot decide aplicarea unor sancțiuni pentru încălcarea dreptului privind accesul la informație și repararea prejudiciului cauzat victimei unor astfel de încălcări.

12. Legea din 19 iulie 1994 cu privire la petiționare

În conformitate cu respectiva Lege, oricare persoană care consideră că unul din drepturile sale a fost încălcat are dreptul de a adresa o petiție oricărui organ administrativ și de a primi un răspuns. În cazul în care organul administrativ nu a expediat răspunsul în termenul de treizeci de zile, sau petiționarul nu este satisfăcut de răspuns, el este în drept să sesizeze instanța de contencios administrativ în privința organului administrativ în cauză.

13. Codul cu privire la contravențiile administrative

În conformitate cu articolul 193/3 al Codului, încălcarea de către persoana cu funcție de răspundere a modului stabilit de examinare a petițiilor atrage aplicarea unei amenzi în mărime de la 180 la 900 lei moldovenești (MDL).

14. Legea contenciosului administrativ, din 10 februarie 2000

Conform respectivei Legi, oricare persoană care se consideră vătămată într-un drept al său, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri de către o autoritate publică, se poate adresa instanței de contencios administrativ competente în privința acestui act sau a faptului nesoluționării cererii.

15. Legea din 13 mai 1999 cu privire la avocatură

Conform articolului 15 (5) al Legii, corespondența profesională a avocatului poate fi interceptată doar în condițiile prevăzute de lege. Conform articolului 15 (13), avocatului i se garantează taina convorbirii cu clientul său și se interzice interceptarea acestora.

16. *Practica judiciară relevantă*

Guvernul a expediat Curții copia unei scrisori din 3 septembrie 2004, adresată Ministerului Justiției de către președintele Judecătoriei Rîșcani, în care se menționa că o persoană cu numele V.B. a înaintat două acțiuni împotriva Ministerului Finanțelor și Procuraturii Generale, în care a pretins *inter alia* încălcarea dreptului la corespondență și a solicitat compensații. Instanța a admis parțial una din acțiuni și, în urma unui recurs, cauza a fost transmisă la Curtea Supremă de Justiție. Cea de a doua acțiune încă nu a fost examinată.

Guvernul, de asemenea, a expediat Curții copia unei scrisori din 19 august 2004, prin care președintele Judecătoriei Botanica a informat Ministerul Justiției că instanța sa nu a examinat niciodată vreo cauză privind libertatea corespondenței. Totuși, dacă o astfel de acțiune ar fi parvenit, aceasta ar fi fost cu siguranță examinată în conformitate cu legislația națională și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

PRETENȚII

1. Reclamanții pretind, în temeiul articolului 8 al Convenției, că dreptul lor la libertatea corespondenței nu a fost respectat, deoarece legislația internă care reglementează interceptarea convorbirilor telefonice și a corespondenței nu conține garanții suficiente împotriva săvârșirii abuzurilor de către autoritățile naționale. Ei nu au pretins că au fost victime ale vreunei interceptări specifice a comunicărilor lor telefonice sau poștale.

2. Luând în considerație că decizia organului de urmărire penală cu privire la interceptarea convorbirilor telefonice nu este niciodată comunicată persoanei vizate, reclamanții pretind, în temeiul articolului 13 al Convenției, că ei nu au avut un recurs efectiv.

ÎN DREPT

A. Neepuizarea căilor de recurs interne

Guvernul a declarat că reclamanții nu au epuizat căile de recurs interne disponibile lor conform legislației Republicii Moldova, după cum o cere articolul 35 § 1 al Convenției. În special, reclamanții ar fi putut invoca prevederile articolelor 5-7 ale Codului de procedură civilă. Mai mult, dacă legislația internă nu acorda o redresare, reclamanții aveau dreptul să invoce direct prevederile Convenției. De asemenea, reclamanții ar fi putut depune o plângere la procu-

ratură sau la judecătorul de instrucție. În susținerea declarațiilor sale, Guvernul a transmis Curții copiile scrisorilor adresate Ministerului Justiției de către președinții Judecătoriilor Rîșcani și Botanica (a se vedea „Dreptul și practica internă pertinente”).

Reclamanții pretind că remediile invocate de Guvern nu au existat până la 30 aprilie 2004 și că, prin urmare, acestea nu sunt relevante pentru pretensele violări ale articolului 8, care au avut loc înainte de acea dată. În ceea ce privește perioada de după 30 aprilie 2004 până în prezent, aceste remedii nu sunt efective, din cauza imposibilității de a demonstra existența unei intercepțări, având în vedere caracterul secret al acesteia.

Curtea notează că reclamanții nu s-au plâns de acte specifice de intercepțare a comunicărilor lor telefonice sau poștale. Ca și în cauza *Klass and others v. Germany* (hotărâre din 6 septembrie 1978, seria A nr. 28), pretenția lor se referă doar la calitatea legii și pretinsa lipsă a unor garanții legale împotriva abuzurilor. În aceste circumstanțe, Curtea nu este convinsă că depunerea unei plângeri la Procuratura Generală, la judecătorul de instrucție sau chiar la instanțele judecătorești ar fi putut să asigure reclamanților o redresare. Ea notează că, în conformitate cu legislația Republicii Moldova, doar Parlamentul poate introduce modificări în legi și doar Curtea Constituțională, la care persoanele fizice și organizațiile nu au acces direct, poate declara legile neconstituționale (a se vedea dreptul intern de mai sus). În ceea ce privește scrisoarea președintelui Judecătoriei Rîșcani, la care face referire Guvernul (a se vedea mai sus), Curtea notează că circumstanțele descrise în ea par să se refere la o situație specifică de imixtiune, și nu la o amenințare care rezultă din însăși existența legislației privind supravegherea secretă.

În aceste circumstanțe, Curtea conchide că cererea nu poate fi declarată inadmisibilă pentru neepuizarea căilor de recurs interne și, prin urmare, această obiecție urmează a fi respinsă.

B. Calitatea de victimă a reclamanților

Guvernul a declarat, de asemenea, că reclamanții nu puteau pretinde că sunt victime din cauza calității legii. Guvernul consideră că această cauză urmează a fi distinsă de cauza *Klass* (citată mai sus), în care trei dintre reclamanți erau avocați și unul era judecător. Dimpotrivă, în această cauză doar doi dintre reclamanți (dl Nagacevschi și dl Constantinov) sunt avocați licențiați de către Ministerul Justiției pentru practicarea avocaturii. Mai mult ca atât, reclamanții nu au adus probe că printre clienții lor erau persoane care aparțineau categoriilor ce cădeau sub incidența legislației în cauză.

Reclamanții au declarat că, chiar dacă nu toți dintre ei aveau licență eliberată de către Ministerul Justiției pentru practicarea avocaturii, ei toți au reprezentat persoane în fața Curții Europene a Drepturilor Omului. Ei toți erau membri

ai organizației „Juriștii pentru drepturile omului”, considerată de către Guvern drept o organizație subversivă, care acționează împotriva intereselor statului. Organizația „Juriștii pentru drepturile omului” a reprezentat multe persoane care au îndeplinit criteriile la care s-a referit Guvernul atât în procedurile interne, cât și în procedurile în fața Curții Europene a Drepturilor Omului. Reclamanții au dat exemple ale unor astfel de persoane, precum P.P., care a fost condamnat la închisoare pe viață, P.S. și M.U., care au fost acuzați de omorul fiului Președintelui Parlamentului, C. Becciev, E. Duca, I. Roșca, care era liderul opoziției parlamentare, V.C., un alt membru al Partidului Popular Creștin Democrat, multe persoane care s-au opus liderilor Partidului Comunist de guvernământ și două persoane care au înaintat acțiuni împotriva serviciilor secrete ale Republicii Moldova. Reclamanții au declarat că, deși nu toți membrii organizației lor au lucrat asupra unor cazuri complicate, toți membrii au folosit telefoanele organizației și, astfel, au riscat să fie interceptați.

Curtea consideră că chestiunea privind calitatea de victimă este atât de strâns legată de fondul cauzei, încât nu este oportun de a decide asupra ei la această etapă a procedurii. Prin urmare, ea decide să examineze această obiecție împreună cu fondul cauzei.

C. Pretinsul abuz al reclamanților de dreptul de a depune o cerere la Curte

Guvernul consideră că cererea reclamanților urmează a fi scoasă de pe rol din cauza caracterului său abuziv. El susține că expresia „după venirea la putere a Partidului Comunist, numărul încălcărilor drepturilor omului a crescut considerabil”, folosită de către reclamanți în cererea lor, este defăimătoare la adresa Guvernului.

Reclamanții nu au fost de acord cu faptul că expresia folosită de ei era defăimătoare și falsă. În susținerea poziției sale, ei au adus drept exemplu numeroase rapoarte în privința standardelor de protecție a drepturilor omului în Moldova, elaborate de diferite organizații internaționale, care, potrivit reclamanților, demonstrează indirect veridicitatea declarațiilor lor.

Curtea reamintește că, deși folosirea limbajului ofensiv în procedurile în fața Curții este nepotrivită, cu excepția cazurilor extraordinare, o cerere poate fi respinsă ca abuzivă doar dacă aceasta a fost, în mod intenționat, bazată pe fapte neadevărate (a se vedea *Varbanov v. Bulgaria*, nr. 31365/96, 05.10.2000, § 36).

Luând în considerație declarațiile făcute de reclamanți în această cauză, precum și limbajul folosit de ei, Curtea nu consideră că acestea reprezintă un abuz al dreptului de a depune o cerere. În consecință, această obiecție este, de asemenea, respinsă.

D. Fondul cererii

1. Reclamanții au pretins, în temeiul articolului 8 al Convenției, încălcarea dreptului lor la libertatea corespondenței. Articolul 8, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea ... corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirii faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

Guvernul susține că nu a avut loc nicio interceptare a corespondenței reclamanților. Ei nici nu puteau pretinde că au fost victime potențiale ale interceptării, deoarece legislația în vigoare stabilește în mod clar cercul persoanelor care pot fi supuse măsurilor de interceptare și nu fiecare persoană care se află sub jurisdicția Republicii Moldova este vizată de acea legislație.

Potrivit Guvernului, legislația pertinentă în vigoare conține suficiente garanții. Interceptarea corespondenței este reglementată de Legea privind activitatea operativă de investigații și de Codul de procedură penală. Articolul 6 al Legii privind activitatea operativă de investigații prevede că interceptarea se înfăptuiește numai în conformitate cu legislația. Măsurile de interceptare erau autorizate într-un mod public. Totuși, metodele și tehnicile de supraveghere erau secrete.

În conformitate cu legislația Republicii Moldova, cercul de persoane pasibile de interceptarea corespondenței era limitat. Legislația se referea doar la persoanele implicate în comiterea unor infracțiuni grave. În cazul interceptării corespondenței altor persoane, era necesar acordul lor scris și existența motivelor plauzibile.

În opinia Guvernului, interceptarea corespondenței nu era înfăptuită în mod arbitrar, ci numai în baza unui mandat al judecătorului de instrucție, care se elibera în baza unei decizii motivate a unuia din conducătorii organului care înfăptuiește interceptarea. În cazuri de urgență, măsurile de interceptare puteau fi înfăptuite în baza deciziei procurorului, care trebuia să informeze judecătorul de instrucție în termen de cel mult douăzeci și patru de ore. În astfel de cazuri, judecătorul de instrucție avea dreptul să dispună încetarea măsurilor de interceptare și distrugerea materialelor obținute prin interceptare. Orice persoană care consideră că drepturile sale au fost încălcate prin măsurile de interceptare întreprinse în privința sa are dreptul să conteste aceste acțiuni la organul ierarhic superior, la procuror sau la judecătorul de instrucție.

În ceea ce privește actele normative emise în baza articolului 4 (2) al Legii privind activitatea operativă de investigații, Guvernul a declarat că acestea reprezintă secret de stat în conformitate cu Legea cu privire la secretul de stat.

Reclamanții și-au susținut pretenția lor conform căreia legislația în vigoare atât în momentul depunerii cererii lor, cât și în prezent, încalcă dreptul lor la respectarea corespondenței lor. Ei au declarat că regimul legislativ nu satisface cerința previzibilității și nici nu prevedea garanții suficiente împotriva unor interceptări arbitrare sau a abuzurilor.

Curtea consideră că pretenția descrisă mai sus ridică astfel de chestiuni importante de fapt și de drept prin prisma articolului 8 al Convenției, încât determinarea ei să depindă de examinarea fondului. Prin urmare, Curtea conchide că ea nu este vădit nefondată, în sensul articolului 35 § 3 al Convenției. Niciun alt temei pentru a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit.

2. Reclamanții, de asemenea, au pretins, în temeiul articolului 13, că ei nu au putut să se adreseze efectiv unei instanțe naționale în ceea ce privește încălcarea articolului 8 al Convenției. Articolul 13, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale...”

Guvernul susține că, în conformitate cu articolul 20 al Constituției Republicii Moldova, articolul 4 al vechiului Cod de procedură civilă și articolul 5 al Codului de procedură civilă în vigoare, reclamanții puteau să intenteze o acțiune pentru a-și apăra drepturile. În cazul în care reclamanții nu ar fi fost satisfăcuți de decizia primei instanțe, ei puteau să o atace în instanța ierarhic superioară. Mai mult, articolul 5 (2) al Legii privind activitatea operativă de investigații acordă oricărei persoane care consideră că drepturile sale au fost lezate ca rezultat al măsurilor operative de investigații, dreptul de a înainta o plângere.

Curtea consideră că această parte a cererii, de asemenea, ridică chestiuni importante de fapt și de drept, care sunt de o astfel de complexitate, încât rezolvarea lor depinde de examinarea fondului. Prin urmare, ea nu poate fi considerată ca fiind vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției și niciun alt temei pentru a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit.

Din aceste motive, Curtea, cu majoritate de voturi,

Declară cererea admisibilă, fără a prejudeca fondul cauzei.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 12282/02
depusă de CÂRMUIREA SPIRITUALĂ A MUSULMANILOR
DIN REPUBLICA MOLDOVA
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la
14 iunie 2005, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSCHI,

Dl L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ,

Dl J. ŠIKUTA, *judecători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 15 decembrie 2001,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, Cârmuirea Spirituală a Musulmanilor din Republica Moldova, este o organizație confesională musulmană din Republica Moldova. El a fost reprezentat în fața Curții de către dl S. Ostaf, avocat din Chișinău.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de reclamant, pot fi rezumate în felul următor.

La 25 iulie 2000, câteva persoane fizice s-au întrunit pentru a constitui organizația reclamantă – Cârmuirea Spirituală a Musulmanilor din Republica Moldova – o organizație a musulmanilor care avea drept scop înregistrarea oficială a religiei musulmane în Republica Moldova, precum și construirea unei moschei în municipiul Chișinău. În aceeași zi, organizația și-a adoptat statutul.

Conform prevederilor Legii despre culte (a se vedea mai jos), care cerea ca cultele care activau pe teritoriul Republicii Moldova să fie recunoscute prin decizie guvernamentală, la 6 septembrie 2000, reclamantul a cerut recunoașterea sa.

La 18 septembrie 2000, Guvernul a răspuns că el are nevoie de mai mult timp pentru examinarea și supravegherea activității organizației.

La 25 octombrie 2000, reclamantul a adresat Guvernului o nouă cerere.

La 29 noiembrie 2000, reclamantul a depus o cerere de chemare în judecată împotriva Guvernului, solicitând obligarea Guvernului să răspundă la cererea sa și să înregistreze cultul său.

La 12 februarie 2001, Curtea de Apel a obligat Guvernul să dea un răspuns la cererea reclamantului. Instanța nu a obligat Guvernul să înregistreze cultul său. Reclamantul a contestat această hotărâre.

La 30 mai 2001, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul reclamantului, a casat hotărârea din 12 februarie 2001 și a trimis cauza la o nouă examinare în Curtea de Apel, într-un alt complet de judecată.

La 8 octombrie 2001, Curtea de Apel a decis că nu poate să oblige Guvernul să înregistreze cultul musulman, deoarece reclamantul nu a prezentat Guvernului toate documentele cerute de articolele 14 și 15 ale Legii despre culte (a se vedea mai jos). Reclamantul a contestat această hotărâre.

La 24 aprilie 2002, Curtea Supremă de Justiție a menținut hotărârea Curții de Apel, confirmând că reclamantul nu a prezentat Guvernului un document care să conțină principiile fundamentale ale religiei sale. De asemenea, Curtea Supremă a constatat că Guvernul a informat de câteva ori reclamantul că documentația pe care a prezentat-o era incompletă, însă reclamantul nu a remediat situația.

B. Dreptul intern relevant

Prevederile relevante ale Legii despre culte (Legea nr. 979-XII din 24 martie 1992), în vigoare în perioada relevantă, erau următoarele:

Articolul 1 - Libertatea conștiinței

„Orice persoană are dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie. Acest drept trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc și cuprinde libertatea de a schimba religia sau convingerea, de a profesa religia sau convingerea în mod individual sau colectiv, în public sau în particular, prin cult, învățămînt, practici și prin îndeplinirea ritualului.

Exercitarea dreptului la libertatea de manifestare a religiei sau a convingerii poate fi restrînsă în condițiile legii și numai în cazurile în care acestea constituie măsuri care, într-o societate democratică, sunt necesare pentru siguranță publică, menținerea ordinii, ocrotirea sănătății și a moralei ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altor persoane.”

Articolul 3 - Libertatea confesională

„Nimeni nu poate fi constrîns să practice sau să nu practice exercițiul religios al unui sau altui cult, ... ”

Articolul 4 – Intoleranță confesională

„Intoleranța confesională, manifestată prin acte care stînjenesc liberul exercițiu al unui cult recunoscut de stat, constituie o infracțiune și se pedepsește conform legislației.”

Articolul 9 – Libertatea organizării și funcționării cultelor

„Culte sînt libere să se organizeze și pot funcționa liber dacă practicile și ritualurile lor nu contravin Constituției, prezentei Legi, legislației în vigoare.

În cazuri contrare cultele nu se vor putea bucura de recunoașterea statului.”

Articolul 14 – Recunoașterea cultelor

„Pentru a putea să se organizeze și să funcționeze, cultele trebuie să fie recunoscute prin decizie guvernamentală.

În cazul nerespectării condițiilor articolului 9 alineatul întii din prezenta Lege, recunoașterea va putea fi retrasă în același mod.”

Articolul 15 – Aprobarea statutului

„În vederea recunoașterii, fiecare cult prezintă Guvernului spre examinare și aprobare statutul (regulamentul) său de organizare și funcționare, cuprinzînd informații asupra sistemului de organizare și administrare, însoțit de principiile fundamentale de credință.”

PRETENȚII

Reclamantul pretinde că refuzul de a-i înregistra cultul este contrar articolelor 9, 11 și 13 ale Convenției. El s-a plâns, de asemenea, de violarea articolului 14 combinat cu articolele 9 și 11 ale Convenției.

ÎN DREPT

1. Reclamantul se plânde, în temeiul articolelor 9 și 11 ale Convenției, de refuzul de a înregistra cultul său.

Articolul 9 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie...”

Articolul 11 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

“1. Orice persoană are dreptul la libertatea ... de asociere ...”

Curtea notează că procedurile inițiate de reclamant împotriva Guvernului au fost fără succes din cauza nerespectării de către reclamant a procedurii de înregistrare prevăzute de Legea despre culte. În special, instanțele de judecată naționale au constatat că reclamantul nu a prezentat Guvernului un document care să conțină principiile fundamentale ale religiei sale.

Reclamantul nu se plânde și Curtea nu constată vreun indiciu că legea în cauză a fost aplicată irațional sau arbitrar în detrimentul reclamantului.

Curtea consideră că cerința de a obține înregistrarea, în conformitate cu legea în vigoare la acel moment, a servit scopului legitim de a permite Guvernului să asigure ca organizațiile religioase care aspiră la o recunoaștere oficială de către stat acționează în conformitate cu legea, nu reprezintă un pericol pentru o societate democratică și nu desfășoară activități îndreptate împotriva siguranței publice, ordinii, sănătății, sau moralei publice, sau împotriva drepturilor și libertăților altora.

Reclamantului i-a fost refuzată înregistrarea din cauza omisiunii acestuia de a prezenta Guvernului un document care ar conține principiile fundamentale ale religiei sale. În lipsa unui astfel de document, statul nu avea posibilitate să determine autenticitatea organizației ce cere recunoașterea în calitate de cult, precum și dacă cultul dat prezenta un pericol pentru o societate democratică. Curtea nu consideră că o asemenea cerință este prea împovărătoare și disproporțională în conformitate cu articolul 9 al Convenției.

În asemenea circumstanțe, omisiunea de a sesiza autoritățile naționale în modul corespunzător constituie o neputzare a căilor de recurs interne.

În consecință, această parte a cererii urmează a fi respinsă în conformitate cu articolul 35 §§ 1 și 4 al Convenției pentru neepuizarea căilor de recurs interne.

2. Reclamantul se plânge, în baza articolului 13 al Convenției, că nu a avut un recurs intern efectiv.

Articolul 13 al Convenției prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

Luând în considerație concluziile de mai sus cu privire la neepuizarea căilor de recurs interne, această parte a cererii urmează să fie respinsă ca fiind vădit nefondată, în conformitate cu articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

3. Bazându-se pe articolul 14 al Convenției combinat cu articolele 9 și 11 ale Convenției, reclamantul susține că el a fost discriminat. Articolul 14 al Convenției prevede următoarele:

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

Curtea constată că, în cazul dat, reclamantul nu și-a argumentat pretenția sa în temeiul acestui articol. În special, reclamantul nu a demonstrat că, în cazul său, prevederile Legii despre culte au fost aplicate într-un mod mai strict decât în cazul altor organizații religioase ce au solicitat recunoașterea. În consecință, această parte a cererii urmează să fie respinsă ca fiind vădit nefondată, în conformitate cu articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Declară cererea inadmisibilă.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 18944/02
depusă de Mihai CORSACOV
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la
13 septembrie 2005, în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI G. BONELLO,

DI K. TRAJA,

DI S. PAVLOVSKI,

DI L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ,

DI J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 6 august 2001,

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile
prezentate în răspuns de către reclamant,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Mihai Corsacov, este cetățean al Republicii Moldova care s-a născut în 1981 și locuiește în Cărpineni, Moldova. El a fost reprezentat în fața Curții de către d-a Doina Străisteanu, avocat de la „Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului din Republica Moldova”.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

La 9 iulie 1998, reclamantul, care pe atunci avea vârsta de șaptesprezece ani, a fost reținut fiind acuzat de furt. În timp ce era condus spre mașina de poliție, el a încercat să arunce un cuțit de buzunar. După ce au fost atenționați de un trecător, polițiștii T.A. și D.V. l-au trântit pe reclamant la pământ. Conform spuselor reclamantului, ei, de asemenea, l-au lovit în față, i-au pus cătușele și l-au agresat în drum spre secția de poliție.

Potrivit reclamantului, mama sa a aflat că el a fost reținut în seara aceleiași zile și a venit imediat la secția de poliție, însă ei i-a fost interzis să-l vadă. Ei i s-a permis să-l vadă abia în dimineața următoare, atunci când ea a observat că el avea vânătăi pe toată fața, iar hainele sale erau rupte și murdare de sânge. Se pare că un polițist i-a spus că fiul său a căzut de pe scări.

Potrivit Guvernului, mama reclamantului l-a văzut în seara zilei de 9 iulie 1998, iar în timpul desfășurării urmăririi penale împotriva polițiștilor T.A. și D.V., ea a declarat că în acel moment fiul său nu avea niciun semn de leziune.

În noaptea zilei de 10 iulie 1998, între orele 1:00 și 2:00, reclamantul a fost vizitat la secția de poliție de unchiul său care, de asemenea, a declarat, în timpul desfășurării urmăririi penale împotriva polițiștilor T.A. și D.V., că reclamantul în acel moment nu avea niciun semn de leziune.

La 10 iulie 1998, reclamantul pretinde că el a fost dus în pădure, de către polițiștii care l-au arestat, pentru reconstituirea infracțiunii. Se pretinde că în pădure unul din polițiști a pus pistolul la capul reclamantului și l-a amenințat că-l împușcă dacă nu-și recunoaște vina. El a fost eliberat din detenție în seara acelei zile. El le-a spus părinților săi că a fost bătut cu bastoane pe tot corpul și pe tălpile picioarelor și că a fost amenințat cu moartea pentru a-l face să-și recunoască vinovăția.

La 11 iulie 1998, starea sănătății reclamantului s-a înrăutățit și mama sa l-a dus la un medic, care a stabilit că el a suferit o traumă cerebrală și sindromul cerebral post-contuzie.

La 13 iulie 1998, un medic legist a examinat reclamantul și a stabilit că el avea vânătăi surii-gălbui de 3 x 2 cm și de 6 x 5 cm în jurul ochiului său drept,

urechii sale drepte, buzelor și pe talpa piciorului său stâng. Țesutul moale de pe cap, precum și dinții săi din partea dreaptă provocau durere la atingere. Leziunile corporale puteau fi provocate de lovituri cu un obiect contondent, posibil în condițiile descrise de către reclamant, și corespund categoriei de leziuni corporale ușoare.

La 13 iulie 1998, mama reclamantului a depus o plângere penală la procuratura Hîncești, solicitând pornirea urmăririi penale împotriva polițiștilor care se pretindea că l-au maltratată pe fiul său și l-au amenințat cu moartea.

La 14 iulie 1998, un ORL-ist l-a examinat pe reclamant și a conchis că el suferea de hyperaemie și că a suferit o perforare centrală a membranei timpanului drept.

La 28 iulie 1998, un alt specialist a ajuns la concluzia că reclamantul suferea de otită acută post traumatică în partea dreaptă și de otită agnogenică în partea stângă cu surditate de percepție.

Între 14 și 25 iulie, 30 iulie și 22 august, 2 și 17 septembrie și 14 octombrie și 3 noiembrie 1998, reclamantul a fost spitalizat cu diagnosticul de traumă cerebrală și surditate de percepție brusc instalată.

La 3 august 1998, mama reclamantului a fost informată de către procuratura Hîncești că plângerea sa a fost respinsă din motivul lipsei „elementelor constitutive” ale unei infracțiuni. Ea a contestat această ordonanță la procurorul ierarhic superior.

La 21 august 1998, mama reclamantului a primit o scrisoare de la un procuror ierarhic superior din procuratura Hîncești, prin care era informată că plângerea sa a fost respinsă. Ea a contestat această ordonanță la Judecătoria sectorului Hîncești.

La 16 noiembrie 1998, Judecătoria sectorului Hîncești a anulat ordonanța procurorului din 28 iulie 1998 și a dispus efectuarea unei anchete suplimentare. Ea a constatat *inter alia* că nu era disputat faptul că reclamantul a suferit leziunile sale corporale pe data de 9 iulie 1998, fie la secția de poliție în drum spre aceasta; însă circumstanțele nu erau clare. Instanța, de asemenea, a constatat că procuratura Hîncești nu a acordat suficientă atenție faptului că, începând cu 9 iulie 1998 reclamantul era supus permanent tratamentului medical în spital și, astfel, a fost lipsit de posibilitatea de a frecventa școala.

La 15 ianuarie 1999, procuratura Hîncești a adoptat o nouă ordonanță prin care ea din nou a refuzat să pornească urmărirea penală împotriva polițiștilor care se pretindea că au maltratată reclamantul. În ordonanță se menționa *inter alia* că leziunile suferite de reclamant au fost cauzate prin căderea sa la 9 iulie 1998, atunci când polițiștii au trebuit să-l trântescă la pământ pentru a contracara atacul său cu un cuțit asupra unuia din ei. Ordonanța se baza pe o expertiză medicală din 14 ianuarie 1999 care menționa că leziunile ar fi putut fi cauzate fie de un obiect contondent, fie printr-o cădere. Mama reclamantului s-a adresat Procuraturii Generale.

La 25 februarie 1999, Procuratura Generală a anulat ordonanța din 15 ianuarie 1999 ca fiind „emisă prematur”, iar dosarul a fost remis procuraturii Hîncești pentru o „examinare suplimentară”. Procuratura a constatat *inter alia* că cercetarea nu a elucidat circumstanțele pretinsului atac cu cuțitul comis de către reclamant asupra unuia dintre polițiști.

La 15 martie 1999, Procuratura Hîncești a emis o nouă ordonanță prin care a refuzat pornirea urmăririi penale împotriva polițiștilor pe motiv că acțiunile lor nu prezentau niciun semn al unei infracțiuni.

La 25 martie 1999, procurorul ierarhic superior a anulat ordonanța din 15 martie 1999 pe motiv că pretinsul atac cu cuțitul al reclamantului împotriva polițiștilor nu a fost cercetat în mod corespunzător.

La 9 aprilie 1999, Procuratura Hîncești a adoptat o nouă ordonanță prin care ea din nou a refuzat pornirea urmăririi penale împotriva polițiștilor, deoarece acțiunile lor au fost justificate. În același timp, procuratura a constatat că reclamantul nu a atacat polițiștii cu cuțitul, ci mai degrabă polițiștii au crezut că exista riscul ca el să-i atace. Mama reclamantului a contestat această ordonanță la procurorul ierarhic superior.

La 1 mai 1999, procurorul ierarhic superior a anulat ordonanța din 9 aprilie 1999 și a dispus pornirea urmăririi penale împotriva celor doi polițiști.

La o dată nespecificată, reclamantul a depus o plângere la Ministerul Afacerilor Interne.

La 14 iunie 1999, Ministerul Afacerilor Interne a informat reclamantul că polițiștii T.A. și D.V. vor fi sancționați disciplinar doar dacă va fi constatată vinovăția lor într-un proces penal.

La 20 septembrie 1999, procuratura Hîncești a emis ordonanța de refuz de pornire a urmăririi penale. Ordonanța a constatat *inter alia* că reclamantul a avut un cuțit în mână sa, dar că el nu a încercat să atace polițiștii cu el. Mama reclamantului a contestat această ordonanță.

La 18 noiembrie 1999, procurorul ierarhic superior din cadrul procuraturii Lăpușna a respins această plângere. În ordonanță se prevedea *inter alia* că leziunile suferite de reclamant au fost cauzate prin căderea sa la 9 iulie 1998, când reclamantul a încercat să arunce cuțitul său, iar polițiștii au crezut că el va folosi cuțitul împotriva lor și l-au trântit la pământ. Starea sănătății reclamantului era „normală” și niciun martor nu a văzut că polițiștii l-au bătut. Mama reclamantului a contestat această ordonanță.

La 10 februarie 2000, Procuratura Generală a admis plângerea reclamantului și a dispus redeschiderea urmăririi penale. Ea a declarat *inter alia* că cercetarea a fost desfășurată „de o manieră extrem de superficială”. Ea a indicat anchetatorilor *inter alia* să audieze din nou martorii și părțile cauzei și să cerceteze dacă polițiștii T.A. și D.V. au tras focuri de armă în pădure. De asemenea, ea a dispus o examinare medicală a reclamantului și a notat câteva declarații contradictorii ale martorilor și încălcări procedurale.

La 28 februarie 2000, la cererea anchetatorului V.B. din procuratura Hîncești, a fost instituită o comisie medicală independentă compusă din 4 medici legiști cu experiență care au efectuat o cercetare medicală detaliată. În baza unor certificate medicale anterioare și a propriei cercetări, comisia a întocmit un raport care menționa *inter alia* următoarele:

„Pe parcursul examinării medicale, s-a constatat că Corsacov avea vânătăi în jurul ochiului drept, a urechii drepte, pe buze și pe talpa piciorului stâng.

Din fișele medicale ale reclamantului reiese că la vârsta de opt luni... el a suferit o otită purulentă la urechea stângă.

La 11 iulie 1998, un medic neurolog a constatat că Corsacov a suferit o traumă acută la cap cu sindrom cerebrostenic.

La 14 iulie 1998, un ORL-ist a constatat că [reclamantul] a suferit o hyperaemie timpanică și a avut o perforare centrală a membranei timpanului ca rezultat al unei barotraume¹ suferite la 9 iulie 1998.

La 14 iulie 1998, reclamantul nu părea să aibă vreo leziune la dinții săi.

La 28 iulie 1998, un ORL-ist a constatat că reclamantul a suferit o otită acută media post-traumatică la urechea dreaptă și o otită agnogenică la urechea stângă. El a suferit de surditate de percepție brusc instalată.

La 9 octombrie 1998, un medic neurolog a constatat că, în urma traumei suferite la cap, reclamantul a suferit o hipertensiune intercraniană cu semne de epilepsie.

La 20 aprilie 2000, Corsacov a fost examinat de un otolaringolog care a constatat că el a suferit o hipoacuzie bilaterală post-traumatică². A fost recomandată spitalizarea sa.

...

1. În baza celor menționate mai sus, comisia a ajuns la concluzia că M. Corsacov a suferit leziuni corporale sub formă de vânătăi pe față (ochiul drept, urechea dreaptă și buze) și pe talpa piciorului stâng; o traumă la cap și contuzie; otită media acută post-traumatică la urechea dreaptă și otită agnogenică la urechea stângă cu hipoacuzie bilaterală.

... Leziunile corporale ale reclamantului au necesitat tratament medical de lungă durată și pot fi calificate ca mai puțin grave.

...

3. Comisia nu are nici un temei obiectiv să creadă că leziunile corporale ar fi putut fi suferite de reclamant înainte de 9 iulie 1998.

4. Aceste leziuni au fost cauzate prin acțiunea corpurilor contondente (lovire), posibil în circumstanțele descrise de reclamant și ele nu au putut fi produse prin cădere.

...”

¹ O leziune cauzată de schimbarea rapidă și extremă a presiunii.

² O pierdere ușoară a capacității de auz.

La 10 iunie 2000, procuratura Lăpușna a emis o ordonanță de refuz în pornirea urmăririi penale. Ordonanța prevedea *inter alia* că reclamantul a avut un cuțit în mână sa, dar că el nu a încercat să atace polițiștii cu el. Mama reclamantului a contestat această ordonanță.

La 12 iulie 2000, Procuratura Generală a anulat ordonanța din 10 iunie 2000 și a dispus desfășurarea unei investigații suplimentare. Ea a constatat *inter alia* că ordonanța anulată a fost ilegală și a avut un caracter tendențios. Ordonanța prevedea *inter alia*:

„Contrar concluziei comisiei medicale care a constatat în mod clar că leziunile corporale ale domnului Corsacov au fost cauzate prin lovituri cu un obiect contondent, posibil în circumstanțele descrise de reclamant și că ele n-au putut fi produse prin cădere, anchetatorul V.B. a indicat în ordonanța sa că leziunile corporale au fost cauzate prin căderea reclamantului...”

La 30 august 2000, procuratura Lăpușna a emis o ordonanță prin care a refuzat pornirea urmăririi penale împotriva reclamantului pentru pretinsul atac cu cuțitul asupra polițiștilor la 9 iulie 1998. Ea a constatat că nu exista niciun temei să se creadă că reclamantul a intenționat să folosească cuțitul împotriva polițiștilor.

La 31 august 2000, procuratura Lăpușna a emis o ordonanță prin care a fost refuzată pornirea urmăririi penale împotriva polițiștilor. Ea a declarat *inter alia* că reclamantul a avut un cuțit în mână și că polițiștii au crezut că a existat o amenințare la adresa lor și l-au trântit la pământ. Prin urmare, reclamantul a suferit leziunile sale corporale prin lovirea de pământ cu capul, în timp ce polițiștii au acționat în legitimă apărare. Reclamantul a contestat această ordonanță.

La 21 ianuarie 2001, ordonanța din 31 august 2000 a fost anulată de către Procuratura Generală, urmărirea penală fiind redeschisă.

La 28 februarie 2001, procuratura Lăpușna a refuzat din nou urmărirea penală împotriva polițiștilor. Reclamantul a contestat această ordonanță.

La 20 martie 2001, procurorul ierarhic superior din procuratura Lăpușna a anulat ordonanța din 28 februarie 2001 și a dispus redeschiderea urmăririi penale.

La 20 iunie 2001, procuratura Lăpușna a emis o ordonanță prin care a respins plângerea reclamantului. Această ordonanță prevedea *inter alia* că:

»...

În conformitate cu certificatul medical din 15 iulie 1998, Corsacov avea vânătăi în jurul ochiului drept, a urechii drepte și consecințe ale unei barotraume, o traumă la cap, care ar fi putut fi cauzate prin cădere și care puteau fi calificate drept leziuni corporale ușoare.

Conform concluziei comisiei [raportul de expertiză medicală din 28 februarie 2000], dinții domnului Corsacov nu au suferit leziuni și s-a constatat că el suferea de otită media

acută post-traumatică la urechea dreaptă și otită agnogenică la urechea stângă cu hipoa-cuzie bilaterală, care, de asemenea, ar fi putut fi cauzate prin lovituri.

Nu se dispută faptul că reclamantul avea leziuni corporale; totuși, leziunile cor-porale au fost cauzate în limitele legii. Referitor la otita agnogenică la urechea stângă, se presupune că reclamantul suferea de această afecțiune încă din copilărie... În con-formitate cu opinia medicului A.M., otita agnogenică la urechea stângă nu are nici o legătură cu otita de la urechea dreaptă și ar fi putut fi cauzată de o răceală sau infecție, dar nu de lovituri.

Surditatea poate avea mai multe cauze și pentru a cunoaște originile sale este im-portant de a determina momentul apariției ei. În această cauză este imposibil de stabilit momentul exact la care reclamantul a început să surzească; mai mult, în prima sa decla-rație, Corsacov a declarat că numai după primirea loviturilor el a început să audă sunete în urechea sa dreaptă, dar el nu a spus nimic despre durerea și surditatea la urechea sa stângă.

Ofițerii de poliție [T.A. și D.V.] și martorul C. au declarat că, la 9 iulie 1998, în drum spre secția de poliție, nu a fost folosită forța fizică împotriva reclamantului, cu excepția cazului când el a fost deposedat de cuțitul pe care-l ținea în mână. Atunci, prin modalități tehnice speciale, reclamantul a fost trântit la pământ, lovindu-se cu capul...

Corsacov a admis faptul că a avut un cuțit și a explicat că el a încercat să-l arunce pentru a evita orice conflict la secția de poliție.

Polițiștii M.I. și D.I., care erau prezenți în secția de poliție la 9 iulie 1998, au declarat că nimeni nu a folosit forța fizică împotriva reclamantului în prezența lor, el nu a fost încătușat și bătut cu bastonul...

Mama reclamantului a declarat că în seara zilei de 9 iulie 1998 ea și-a vizitat fiul la secția de poliție și acesta nu avea nici o leziune... Unchiul reclamantului, B.V., de aseme-nea, a declarat că el a vizitat reclamantul la secția de poliție la 10 iulie 1998, între orele 1:00 și 2:00 noaptea, și că el nu avea nici un semn de leziuni..., iar reclamantul nu i s-a plâns de faptul că ar fi fost bătut.

...

Leziunile corporale suportate de dl Corsacov au fost cauzate prin lovirea de pământ cu capul în momentul când a apărut un pericol real pentru viața și sănătatea polițiștilor T.A. și D.V., care au acționat în limitele articolelor 14 și 15 ale Legii cu privire la poliție atunci când l-au deposedat de cuțit.”

Ordonanța nu conținea nicio referire la acuzațiile reclamantului că la 10 iulie 1998 el a fost dus în pădure și amenințat cu moartea. Reclamantul a contestat această ordonanță.

La 17 septembrie 2001, Procuratura Generală a casat ordonanța din 20 iunie 2001 și a dispus redeschiderea urmăririi penale.

La 20 octombrie 2001, procuratura Lăpușna a emis o ordonanță prin care a respins plângerile reclamantului, bazându-se pe aceleași motive ca și cele din ordonanța din 20 iunie 2001. Reclamantul a contestat această ordonanță.

La 25 octombrie 2001, procurorul ierarhic superior din procuratura Lăpușna a anulat ordonanța din 20 octombrie 2001 și a dispus redeschiderea urmăririi penale.

La 25 noiembrie 2001, procuratura Lăpușna a respins plângerile reclamantului, invocând motive identice cu cele din ordonanțele din 20 iunie 2001 și 20 octombrie 2001.

La 10 decembrie 2001, procurorul ierarhic superior din procuratura Lăpușna a anulat ordonanța din 25 noiembrie 2001 și a dispus redeschiderea urmăririi penale.

La 10 ianuarie 2002, procuratura Lăpușna a respins redeschiderea urmăririi penale, invocând motive identice cu cele din ordonanțele din 20 iunie 2001, 20 octombrie 2001 și 25 noiembrie 2001.

B. Dreptul intern relevant

Codul de procedură penală în vigoare între 24 martie 1961 și 12 iunie 2003 prevede următoarele:

„Articolul 193. Plîngerile în scris împotriva actelor organului de cercetare penală sau ale anchetatorului penal se adresează procurorului.

Articolul 194. În termen de trei zile de la primirea plîngerii, procurorul este obligat s-o examineze și să comunice celui care a întocmit-o hotărîrea sa. În caz de respingere a plîngerii procurorul este obligat să arate motivele pentru care o consideră neîntemeiată.

Articolul 195/1. Plîngerea împotriva hotărîrilor și acțiunilor organului de urmărire penală și ale procurorului poate fi înaintată în instanța de judecată de către bănuț, învinuit, apărător, partea vătămăată ...

Persoanele specificate la alin.1 din prezentul articol au dreptul să atace în instanța de judecată ... hotărîrile privind suspendarea sau clasarea dosarului penal ...

Plîngerea poate fi înaintată judecătorului judecătoriesei din raza de activitate a procuraturii în termen de 10 zile de la data primirii înștiințării referitor la respingerea plîngerii.

Articolul 195/3. Persoanele ale căror drepturi și interese au fost lezate prin refuzul de a porni procesul penal pot depune în instanța de judecată o plîngere împotriva legalității ordonanței de refuz în termen de 10 zile de la data cînd au luat cunoștință de ea.

Articolul 195/4. ... Instanța de judecată cercetează concluziile despre lipsa motivelor și temeiurilor legitime pentru pornirea procesului penal, cauzele pentru care s-a emis o astfel de ordonanță, precum și corespunderea cu normele dreptului procesual a temeiurilor referitoare la refuzul de a porni procesul penal.

În urma controlului judiciar, instanța de judecată pronunță una din următoarele încheieri:

- 1) privind anularea ordonanței despre refuzul de a porni procesul penal;
- 2) privind modificarea temeiurilor refuzului, considerându-l legal în esență;
- 3) privind respingerea plîngerii.

...”

Vechiul Cod penal în vigoare între 24 martie 1961 și 12 iunie 2003 prevede următoarele:

„Articolul 185. ... Excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, însoțite fie de acte de violență, fie de folosirea armei, fie de acțiuni de tortură și care jignesc demnitatea personală a părții vătămate, se pedepsește cu privațiune de libertate pe un termen de la trei la zece ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a practica anumite activități pe un termen de pînă la cinci ani. ...”

Vechiul Cod civil în vigoare pînă la 12 iunie 2003 prevede următoarele:

„Articolul 475. Dauna cauzată persoanei sau bunurilor unui cetățean, trebuie reparată de către persoana, care a cauzat dauna, în întregime...

...

Dauna cauzată prin fapte licite nu trebuie să fie reparată, decît în cazurile prevăzute de lege.”

Legea cu privire la poliție din 18 decembrie 1990 prevede următoarele:

Articolul 14. Condițiile și limitele aplicării forței, mijloacelor speciale și a armei de foc

„Poliția are dreptul să aplice forța fizică, mijloacele speciale și arma de foc în cazurile și în modul prevăzute de prezenta lege.

Aplicarea forței, mijloacelor speciale sau a armei de foc trebuie să fie precedată de un avertisment privind intenția recurgerii la ele cu acordarea unui timp suficient pentru reacția de răspuns, cu excepția cazurilor în care tergiversarea aplicării forței fizice ... generează un pericol direct pentru viața și sănătatea cetățenilor și a colaboratorilor poliției sau poate conduce la alte urmări grave.

...

În toate cazurile cînd aplicarea forței nu poate fi evitată, colaboratorii poliției sînt datori să se străduiască să aducă o daună cît mai mică sănătății, onoarei, demnității și bunurilor cetățenilor, de asemenea, să asigure acordarea asistenței medicale victimelor.

În cazul rănirii sau decedării cetățenilor ca urmare a aplicării forței fizice ... colaboratorul poliției este dator să comunice despre aceasta șefului său direct, pentru ca acesta să-l înștiințeze pe procuror.

Depășirea de către colaboratorii poliției a atribuțiilor lor în ceea ce privește aplicarea forței ... atrage după sine răspunderea prevăzută de lege.”

Articolul 15. Aplicarea forței fizice

„Colaboratorii poliției aplică forța fizică, inclusiv procedee speciale de luptă, pentru curmarea infracțiunilor, pentru înfrângerea rezistenței opuse cerințelor legale, dacă metodele nonviolente nu asigură îndeplinirea obligațiilor ce le revin.”

PRETENȚII

1. Reclamantul pretinde că el a fost supus torturii de către polițiști, ceea ce a constituit o violare a articolului 3 al Convenției.
2. Reclamantul, de asemenea, pretinde că el nu a avut un recurs efectiv împotriva maltratării comise de către agenții statului, ceea ce a constituit o violare a articolului 13 al Convenției.

ÎN DREPT

A. Pretinsa violare a articolului 3 al Convenției

Reclamantul pretinde violarea articolului 3 al Convenției, care prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

Potrivit reclamantului, salariile și perspectivele profesionale ale polițiștilor din Republica Moldova depind în mare măsură de numărul infracțiunilor descoperite. Acest lucru favorizează practici de maltratare a persoanelor bănuite în scopul de a obține recunoașterea vinovăției lor.

În acest context, reclamantul atrage atenția Curții asupra faptului că ordonanța definitivă a procuraturii Lăpușna din 10 ianuarie 2002, prin care plângerea sa a fost respinsă (a se vedea mai sus), s-a referit, de asemenea, la cererile altor două persoane care, la fel, s-au plâns că au fost bătute de aceiași polițiști și care, de asemenea, au fost respinse.

El a declarat că a fost amenințat cu moartea și bătut crunt de către polițiștii T.A. și D.V.. El s-a referit, în special, la raportul de expertiză medicală din 28 februarie 2000, întocmit de către o comisie independentă de medici numită de către procuratură (a se vedea mai sus), care, potrivit lui, a confirmat gravitatea leziunilor sale și faptul că el a fost torturat. Ca rezultat al bătăilor, el a devenit surd și incapabil de a munci, pe când era încă minor. Investigația desfășurată de procuratură a fost inefectivă.

Guvernul a susținut că declarațiile reclamantului în ceea ce privește „tehnicile folosite pentru dezarmarea reclamantului, bătăile reclamantului în timp ce el era încătușat în drum spre secția de poliție, detenția sa ilegală timp de douăzeci și patru de ore și metodele de interogare folosite de T.A. și D.V. la secția de poliție” au fost nefondate și că, în orice caz, tratamentul aplicat lui nu a depășit pragul stabilit de articolul 3 al Convenției. El s-a referit la constatările procuraturii Lăpușna din ordonanța acesteia din 20 iunie 2001. Totuși, atunci când el s-a referit la raportul medical din 28 februarie 2000, el a pretins că concluzia acestuia a fost că leziunile corporale ale reclamantului ar fi putut fi cauzate prin cădere. Guvernul nu a dat niciun răspuns la acuzațiile reclamantului că el a fost amenințat cu moartea pentru a-și recunoaște vinovăția.

În lumina observațiilor părților, Curtea consideră că această parte a cererii ridică întrebări serioase de fapt și de drept atât în ceea ce privește drepturile materiale, cât și cele procedurale, care sunt de o astfel de complexitate, încât rezolvarea lor depinde de examinarea fondului. Prin urmare, ea nu poate fi considerată ca fiind vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției și niciun alt temei pentru a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit.

B. Pretinsa violare a articolului 13 al Convenției

Reclamantul susține că el nu a avut un recurs efectiv în fața unei autorități naționale pentru a invoca violarea articolului 3 al Convenției și pretinde violarea articolului 13, care prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale ...”

Curtea consideră că această pretenție ridică întrebări importante de fapt și de drept, care sunt de o astfel de complexitate, încât rezolvarea lor depinde de examinarea fondului. Prin urmare, ea nu poate fi considerată ca fiind vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției și niciun alt temei pentru a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Declară admisibile, fără a prejudeca fondul cauzei, pretențiile reclamantului în temeiul articolului 3 și al articolului 13 al Convenției combinat cu articolul 3.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA
DECIZIE PARȚIALĂ
CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 12066/02
depusă de Tudor CIORAP
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 11 octombrie 2005, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
Dl G. BONELLO,
Dl K. TRAJA,
Dl S. PAVLOVSCHI,
Dl L. GARLICKI,
Dra L. MIJOVIĆ,
Dl J. ŠIKUTA, *judcători*,
și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,
În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Tudor Ciorap, este un cetățean al Republicii Moldova născut în anul 1965 și care locuiește în Chișinău. El pretinde că este invalid de război de gradul doi. În prezent, el se află în stare de arest.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de reclamant, pot fi rezumate în felul următor.

Reclamantul activa în cadrul organizației non-guvernamentale “Amnistia Socială”, specializată în acordarea asistenței juridice persoanelor private de libertate. El pretinde că, în urma activității sale, care nu era apreciată de către autorități, el a devenit ținta persecuției. La 23 octombrie 2000, el a fost arestat și, de la 6 noiembrie 2000 până în prezent, se află în stare de arest în Izolatorul de Anchetă din Chișinău, al Ministerului Justiției. El a fost condamnat pentru comiterea câtorva infracțiuni, dar continuă să se afle în stare de arest preventiv cu privire la alte acuzații.

1. Pretinsa maltratare de către poliție

La 23 octombrie 2000, reclamantul a fost arestat de către colaboratorii Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției și a fost învinuit de săvârșirea unei escrocherii în mărime de 300 dolari SUA (USD).

El pretinde că a fost torturat și forțat să transmită materialele acumulate de el, care confirmă diversele încălcări ale drepturilor omului de către poliție. Procurorul a pornit urmărirea penală, însă a ajuns la concluzia că aceste acuzații nu au fost probate. Procurorul a intervievat reclamantul, ofițerii de urmărire penală implicați și colegii lor, precum și personalul medical care l-a examinat pe reclamant în timpul aflării sale sub arest. Medicii au confirmat că ei au fost chemați de două ori să-l viziteze pe reclamant în noaptea arestării sale, dar au declarat că aceste chemări erau legate de o problemă referitoare la o intervenție chirurgicală anterioară.

La examinarea sa de către medici sau ofițeri de poliție superiori, reclamantul nu a făcut nicio declarație privind maltratarea. El nu a contestat în justiție refuzul procurorului de a porni urmărirea penală.

2. Condițiile de detenție

La 6 noiembrie 2000, reclamantul a fost transferat la Izolatorul de Anchetă al Ministerului Afacerilor Interne („izolatorul”, cunoscut, de asemenea, sub denumirea de Penitenciarul nr. 3) din Chișinău.

Conform declarațiilor reclamantului, condițiile de detenție în acest penitenciar erau inumane. El s-a referit, în mod special, la suprapopularea celulelor, însoțită de deținerea deținuților cu boli infecțioase, precum tuberculoza și hepatita, împreună cu alți deținuți; prezența insectelor parazitare; lipsa ventilației corespunzătoare și a luminii naturale; condițiile sanitare rudimentare, care nu asigurau intimitatea deținuților; sunetul puternic al radioului, care era pornit continuu între orele 07.00 și 22.00; precum și calitatea foarte proastă a hranei servite deținuților.

În cele două rapoarte ale Comitetului European pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante („CPT”, din anii 1998 și

2001), s-a constatat că condițiile de detenție în acest izolator nu corespundeau condițiilor minime cerute de articolul 3 al Convenției.

Reclamantul s-a plâns diferitor autorități cu privire la condițiile de detenție și, în cea mai mare parte, a primit răspunsuri negative.

3. *Lipsa pretinsă a tratamentului medical*

Reclamantul a pretins, de asemenea, că nu a beneficiat în toate cazurile de asistență medicală la timp. Documentele din dosar arată că de foarte multe ori reclamantul a fost examinat de diverși medici în urma înghițirii de către acesta a diferitelor obiecte, tăierii venelor și începerii grevei foamei. De asemenea, el a suferit o intervenție chirurgicală pentru înlăturarea obiectelor înghițite de el. În perioada anilor 2000-2001, reclamantul a fost operat de zece ori.

4. *Pretinsa operație care nu a fost necesară*

Conform rapoartelor medicale, la 7 noiembrie 2000, reclamantul a înghițit un cui și a fost spitalizat cu scopul extragerii acestuia. El a fost supus examinărilor radioscopice la 5 și 7 decembrie 2000, iar administrația izolatorului a susținut că reclamantul a fost examinat din nou la 18 decembrie 2000. Toate examinările radioscopice efectuate au arătat prezența unui obiect străin în stomacul său.

La 21 decembrie 2000, reclamantul a fost operat cu scopul extragerii acestui obiect, însă intervenția chirurgicală nu a identificat niciun obiect străin. El s-a opus vehement intervenției și a susținut că scopul acesteia era să cauzeze incapacitatea lui de a protesta sau de a solicita procurorului să verifice starea lui de sănătate (cauzată în urma pretinsei maltratării în timpul arestării sale între 23 octombrie și 6 noiembrie 2000).

El a solicitat pornirea urmăririi penale împotriva celor trei medici din izolator care au recomandat operarea sa. La 1 octombrie 2002, procurorul a refuzat pornirea urmăririi penale.

Reclamantul a intentat o acțiune judiciară, solicitând despăgubiri pentru efectuarea intervenției chirurgicale care nu era necesară. La 4 iunie 2003, Judecătoria sectorului Buiucani a scos cererea reclamantului de pe rol, pe motiv că nu era competentă să o examineze. La 12 decembrie 2003, această încheiere a fost casată de către Curtea de Apel Chișinău, care a sesizat Curtea Supremă de Justiție în vederea soluționării conflictului de competență. La 25 februarie 2004, Curtea Supremă de Justiție a decis că examinarea acestei acțiuni era de competența Judecătoriei Buiucani.

Această cauză este pendinte în instanțele naționale.

5. *Alimentarea silită*

Reclamantul a susținut că a început greva foamei în august-octombrie 2001 și că în această perioadă a fost alimentat silit de câteva ori.

Într-un răspuns adresat avocatului reclamantului, administrația izolatorului a confirmat că reclamantul a început greva foamei la 3 august 2001 și că în aceeași zi a fost supus unei examinări medicale. La 15 august, reclamantul și-a tăiat venele și și-a dat foc, dar a fost imediat supus unui tratament medical. La 23 august, un medic a constatat că starea sănătății reclamantului era relativ satisfăcătoare. La 24 august, medicul a constatat că starea sănătății reclamantului se deteriora și a dispus alimentarea lui silită. Pe parcursul următoarelor 17 zile, reclamantul a fost alimentat silit de 7 ori, inclusiv la 3, 5, 6, 7 și 10 septembrie 2001. Alimentarea silită s-a sfârșit la 14 septembrie 2001, iar reclamantul a sîstat greva foamei la 4 octombrie 2001. Alimentarea silită a fost efectuată în temeiul regulamentului intern al izolatorului.

În urma plîngerii reclamantului, la 13 septembrie 2001, medicul de serviciu a stabilit diagnoza preliminară: „hernie intermusculară inghinală din dreapta?”. La 14 septembrie 2001, un chirurg a stabilit diagnoza: „abces de legătură a peretelui anterior”. A fost prescris un tratament, însă reclamantul a refuzat să-l urmeze. Reclamantul a susținut că, în urma refuzului său de a urma tratamentul prescris la 14 septembrie 2001, el a fost transferat pentru câteva zile într-o celulă întunecoasă, rece, umedă și nemobilată, unde a fost deținut singur.

În timpul alimentărilor silite, reclamantul a fost întotdeauna încătușat. Conform depozițiilor făcute în fața unei instanțe de judecată de către martorul C.S., o soră medicală care a asistat la alimentarea silită a reclamantului, toate alimentările silite au implicat încătușarea, indiferent dacă deținutul opunea rezistență. Ea a adăugat că reclamantul nu a opus rezistență de fiecare dată când era alimentat silit și că aplicarea cătușelor, deși nu era necesară, era o procedură obligatorie. Ea a considerat că procedura de alimentare silită era destul de dureroasă, însă necesară pentru a salva viața. B.A., un medic care a alimentat silit reclamantul, a declarat că, uneori, hrana introdusă „nu corespundea instrucțiunilor”. Potrivit reclamantului, la ceva timp după introducerea hranei, aceasta îi cauza o durere puternică în stomac. De asemenea, el a prezentat copiile deciziilor privind plasarea sa de unul singur în celulă pentru o perioadă de 10 zile din motivul începerii grevei foamei în timpul detenției sale anterioare în anii 1994-1995.

Reclamantul a recunoscut că unii medici l-au alimentat fără a-i cauza prea multă durere, în timp ce alții i-au cauzat dureri puternice, aceasta având loc în cazurile în care el a încercat să opună rezistență. V.B., un deținut din același izolator, a declarat în instanța de judecată că el a văzut sânge pe reclamant și pe alți deținuți după ce aceștia au fost alimentați silit.

În octombrie 2001, reclamantul a depus o plîngere cu privire la alimentarea sa silită, precum și durerea și umilirea care i-a fost cauzată prin acest procedeu. Reclamantul a descris procedeul în felul următor: el era imobilizat prin intermediul cătușelor, indiferent dacă opunea rezistență. El era forțat să-și deschidă

gura prin tragere de păr până când nu mai putea rezista durerii. După aceasta gura lui era fixată într-o poziție deschisă cu ajutorul unui instrument metalic. Limba era trasă din gură cu ajutorul unui clește metalic, care, potrivit reclamantului, de fiecare dată provoca amortizarea limbii și sângerarea ei. Un tub tare era introdus în stomac, prin care se scurgea mâncarea lichidă, provocând, ceva mai târziu, o durere acută. După înlăturarea instrumentului metalic din gură, reclamantul sângera, limba era amortiță și el nu putea vorbi.

La 4 noiembrie 2001, Judecătoria sectorului Centru a refuzat să examineze cererea de chemare în judecată a reclamantului, deoarece ea nu a fost depusă cu respectarea procedurii. La 18 februarie 2002, aceeași instanță a refuzat din nou examinarea cererii reclamantului pe același temei. La 25 aprilie 2002, Tribunalul Chișinău a casat această încheiere și a dispus o nouă examinare a cauzei.

La 7 noiembrie 2002, Judecătoria sectorului Centru a respins cererea lui de chemare în judecată ca neîntemeiată. Instanța a examinat legalitatea alimentării silită și a calificat refuzul reclamantului de a se alimenta drept încălcare a reglementărilor interne ale izolatorului. La 30 aprilie 2003, Tribunalul Chișinău a menținut această hotărâre.

La 19 aprilie 2003, Curtea de Apel a casat hotărârile anterioare și a dispus o nouă examinare a cauzei. Instanța a constatat că instanțele ierarhic inferioare nu au stabilit cu certitudine dacă drept temei pentru alimentarea silită a reclamantului a fost o necesitate medicală, sau prevederile legale interne.

La 9 octombrie 2003, articolul 33 al Legii cu privire la arestarea preventivă (care reglementa modul de alimentare silită a deținuților aflați în greva foamei) a fost modificat în sensul interzicerii exprese a alimentării silită a deținuților.

La 15 februarie 2005, Judecătoria Centru a respins cererea de chemare în judecată a reclamantului ca neîntemeiată. Instanța a decis că legea (aplicabilă la acea dată) care reglementa alimentarea silită a deținuților care refuzau să se alimenteze nu contravenea standardelor naționale sau internaționale privind drepturile omului și avea drept scop ocrotirea vieților unor astfel de deținuți. Alimentarea silită a reclamantului a fost determinată de o necesitate medicală, după cum era stabilit de personalul medical, iar aplicarea cătușelor, precum și a altor măsuri restrictive era necesară pentru a-i proteja sănătatea și viața. Instanța a constatat că, din cauza rezistenței opuse de reclamant procesului de alimentare silită, era necesară aplicarea „măsurilor speciale, inclusiv a cătușelor” și că acest fapt nu a reprezentat tratament inuman sau degradant. În hotărârea sa, instanța nu a făcut referire la nicio declarație a martorilor privind durerea provocată de alimentarea silită.

La 26 aprilie 2005, Curtea de Apel Chișinău a menținut această hotărâre, reiterând în mare parte motivele invocate de Judecătoria Centru. Instanța a notat că

martorii audiați de prima instanță au negat faptul torturării reclamantului și că nu existau alte probe care ar susține pretenția acestuia.

Reclamantul a contestat această decizie cu recurs, însă Curtea Supremă de Justiție a refuzat să examineze recursul, potrivit reclamantului, din motivul că acesta nu a plătit taxa de stat în mărime de 195 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 12.7 Euro (EUR) la acea dată). Reclamantul a solicitat scutirea sa de plata taxei de stat din motiv că nu avea surse de venit și nu putea să o plătească. Instanța a răspuns printr-o scrisoare din 13 iunie 2003, în care a explicat că recursul lui:

“nu corespunde prevederilor articolelor 436, 437 ale Codului de procedură civilă ... Conform articolului 438 § 2, dacă cererea de recurs nu corespunde prevederilor art. 437 ori s-a depus fără plata taxei de stat, instanța, printr-o adresă semnată de președintele sau vicepreședintele acestui colegiu, o restituie în termen de 5 zile. Din aceste motive, instanța vă restituie cererea de recurs pentru înlăturarea neajunsurilor. ... Pentru informații suplimentare, vă rugăm să ne contactați la numărul de telefon ...”

6. *Pretinsa răpire a familiei reclamantului*

Reclamantul, de asemenea, pretinde că soția și copilul său au fost răpiți. Procuratura a inițiat căutarea lor și a stabilit că copilul se afla la bunici. Locul aflării soției reclamantului în acea perioadă nu a fost stabilit. Ulterior, reclamantul a inițiat proceduri judiciare cu scopul de a obliga soția să-i permită contactul cu copilul său și susține că ulterior a avut o întrevedere cu ea în izolator. Reclamantul nu a inițiat proceduri judiciare în această privință.

Procedura civilă împotriva soției sale (și a altor două persoane) a fost înțetată pe motiv că reclamantul nu a respectat procedura: el nu a specificat adresa soției, iar adresele celorlalte două persoane se aflau în afara jurisdicției teritoriale a acelei instanțe (decizia irevocabilă a Curții de Apel din 23 septembrie 2003).

7. *Amnistia din anul 1999 și revizuirea acesteia în anul 2001*

La 29 decembrie 1999, reclamantul a fost condamnat la 7 ani privațiune de libertate pentru escrocherie. Instanța l-a liberat de executarea sentinței pronunțate în temeiul Legii amnistiei, care era aplicabil participanților la conflictul militar din regiunea transnistreană („conflictul”). Această hotărâre este irevocabilă („hotărârea din anul 1999”).

În urma unui demers al procurorului depus la o dată nespecificată în anul 2000, care se referea la faptul că amnistia nu trebuia să fie aplicată reclamantului din motivul că acesta executa pedeapsa și nu putea să participe la conflict, la 23 martie 2001, Judecătoria sectorului Centru a redeschis procedura judiciară și a condamnat reclamantul din nou la 7 ani închisoare („revizuirea din anul 2001”).

La 29 mai 2001, Tribunalul Chișinău a casat în parte această sentință și a redus pedeapsa la 5 ani. La 11 octombrie 2001, Curtea de Apel a menținut această decizie.

În urma adunării unui număr suficient de probe, în februarie 2004, o comisie specializată de stat a confirmat participarea reclamantului la conflict. Procurorul a inițiat procedura de revizuire a deciziei din 11 octombrie 2001.

La 7 iulie 2004, Judecătoria Centru a aplicat din nou Legea amnistiei. Reclamantul însă a continuat să se afle în detenție în temeiul unei alte condamnări pentru escrocherie (la 13 noiembrie 2003, el a fost condamnat la doi ani de închisoare, această sentință fiind menținută de către Tribunalul Chișinău, la 25 martie 2003 și de către Curtea de Apel, la 24 decembrie 2003).

La 3 mai 2005, reclamantul a inițiat proceduri judiciare prin care a solicitat compensații pentru „condamnarea sa repetată” în anul 2001. La 1 iunie 2005, Judecătoria Rîșcani a decis în favoarea reclamantului și i-a acordat MDL 5,000 (echivalentul a EUR 330 la acea dată) cu titlu de prejudiciu moral cauzat de revizuirea din anul 2001 și pentru 5 luni de detenție ilegală. Reclamantul nu a atacat această hotărâre.

8. Dreptul de a se prezenta personal în fața instanțelor de judecată

Reclamantul a intentat mai multe acțiuni judiciare, prin care a pretins încălcarea drepturilor sale de către diferite autorități și persoane private.

Reclamantul susține că, în câteva cauze, el nu s-a putut prezenta personal în fața instanțelor de judecată la examinarea acțiunilor judiciare intentate de către el. Reclamantul pretinde că motivul era o deficiență în procedura de citare judiciară a deținuților: în timp ce, de obicei, instanțele de judecată citează persoanele cu aproximativ 6-10 zile înainte de data ședinței, de obicei, citația parvenea la reclamant cu aproximativ 1-2 zile înainte de data ședinței, iar uneori chiar după această dată. Spre exemplu, în acțiunea sa împotriva administrației izolatorului în care reclamantul solicita condiții mai bune pentru întrevederi cu familia sa, citația Curții de Apel, care informa reclamantul despre examinarea cauzei la 25 decembrie 2003, a parvenit la reclamant la 24 decembrie 2003. Într-o altă procedură privind pretinsa intervenție chirurgicală care nu a fost necesară, citația Curții de Apel (despre ședința de judecată din 16 iulie 2003) a fost primită la 17 iulie 2003.

Citațiile reprezentau simple înștiințări despre data ședinței de judecată, în timp ce reclamantul avea nevoie, pentru a fi adus la ședință, de o încheiere a instanței prin care să se solicite escortarea lui de către autoritățile izolatorului. El a declarat în mod expres că nu avea un avocat care să-i reprezinte interesele și că va prezenta cauza sa în fața instanței personal, solicitând instanței să expedieze citația la timp și să dispună escortarea lui la ședință. El nu a primit niciun răspuns la solicitarea dată sau la alte solicitări similare.

9. *Accesul la justiție*

Cu câteva ocazii, acțiunile judiciare intentate de către reclamant (a se vedea secțiunile 5, 15 și 17) nu au fost examinate din motivul că reclamantul nu a plătit taxa de stat, care reprezenta în fiecare caz aproximativ EUR 6.

Reclamantul a obținut câștig de cauză cel puțin într-o acțiune judiciară și a obținut despăgubiri de la un ziar care l-a defăimat (hotărârea din 25 decembrie 2003, în total EUR 126). Reclamantul a primit, de asemenea, compensații de la autoritățile poștale din Franța și Regatul Unit (aproximativ EUR 55) și, în perioada detenției sale, a reușit să plătească pentru asistența a trei avocați diferiți.

În câteva scrisori adresate autorităților naționale, reclamantul a susținut că taxele de stat și alte cheltuieli au fost plătite de către rudele și prietenii săi. Printr-o scrisoare din 25 septembrie 2003, reclamantul a solicitat administrației izolatorului să ridice compensația pe care a primit-o de la autoritățile poștale și să o transfere avocatului său.

Reclamantul a inițiat proceduri judiciare prin care a cerut instanței să emită o încheiere prin care să oblige Guvernul să-i acorde resurse financiare pentru inițierea diverselor proceduri judiciare. La 18 iunie 2004, Curtea Supremă de Justiție a respins cererea reclamantului din motivul nerespectării de către acesta a procedurii de soluționare prealabilă a litigiului înainte de inițierea procedurilor judiciare.

10. *Condamnarea din anul 2003*

La 28 mai 2003, printr-o decizie definitivă, Curtea de Apel l-a condamnat pe reclamant la doi ani închisoare pentru escrocherie, menținând hotărârile instanțelor ierarhic inferioare. Potrivit reclamantului, care a fost reprezentat de către avocatul său, instanțele judecătorești au refuzat să citeze un martor al apărării și același procuror a acționat în calitate de acuzator de stat la toate nivelele de jurisdicție.

Instanțele ierarhic superioare au decis că nu era nevoie să audieze acest martor din motiv că poziția lui era clară din documentele contabile pe care acesta le-a prezentat și ea coincidea cu declarațiile superiorilor săi și cu multe alte probe.

11. *Cenzurarea corespondenței*

Reclamantul, de asemenea, a pretins că autoritățile de la izolator au deschis și au citit corespondența sa, inclusiv scrisorile de la Parlament (ex. scrisoarea din 10 octombrie 2002), Ministerul Justiției (scrisoarea din 11 octombrie 2001), Curtea Constituțională (scrisoarea din 18 septembrie 2002), Avocatul Parlamentar (scrisoarea din 23 august 2001), spitalul psihiatric (scrisoarea din 16 aprilie 2002) și de la organele de ocrotire a normelor de drept, cum ar fi procuratura (ex. scrisoarea din 11 iulie 2002).

El a prezentat copiile scrisorilor menționate mai sus, care purtau ștampila izolatorului și data de intrare. În unele cazuri, ștampila era însoțită de indicații scrise de mână „să fie înmănată [reclamantului]” sau de o notă cu numele reclamantului și numărul celei în care era deținut. Alte scrisori de la aceleași instituții purtau ștampila doar pe plic.

12. *Întrevederi cu familia sa*

Reclamantul a declarat că, cu excepția primei întrevederi cu familia sa la începutul detenției sale, el a comunicat cu ei printr-un perete de sticlă cu găuri. Aceste întrevederi erau limitate la aproximativ 2 ore pe lună și nu permiteau intimitate, deoarece cele cinci cabine destinate unor asemenea întrevederi erau situate una lângă alta. Orice contact fizic era exclus. Persoanele condamnate aveau însă dreptul la întrevederi mult mai lungi în camere separate destinate întrevederilor. Reclamantul însă nu avea astfel de privilegii din cauza că, deși a fost condamnat pentru comiterea unor infracțiuni, el era cercetat penal cu privire la alte acuzații. Reclamantul a mai declarat că lui i-au fost refuzate întrevederi cu familia sa pentru perioade foarte lungi de timp (până la un an).

El a solicitat condiții mai bune pentru întrevederi cu familia sa. Spre exemplu, la 21 august 2003, el a solicitat permisiunea de a avea o întrevedere mai lungă și a menționat că condamnarea sa a devenit irevocabilă la 28 mai 2003. Această solicitare a fost însă refuzată în temeiul „Regulamentului izolatorului”.

Reclamantul a inițiat proceduri judiciare împotriva administrației izolatorului, solicitând condiții mai bune pentru întrevederi, și anume posibilitatea de a avea întrevederi cu familia sa într-o cameră separată pentru o perioadă mai lungă de timp și fără peretele de sticlă. La 25 decembrie 2003, Curtea de Apel a respins cererea reclamantului.

În cererea sa de recurs, reclamantul a solicitat suplimentar posibilitatea de a avea mai multe întrevederi regulate. În hotărârea sa irevocabilă din 21 aprilie 2004, Curtea Supremă de Justiție a refuzat să examineze cererea suplimentară a reclamantului din motivul că aceasta nu a fost invocată în prima instanță. De asemenea, ea a respins cererea de bază a reclamantului privind condiții mai bune pentru întrevederi și a invocat securitatea deținuților pentru folosirea peretelui de sticlă.

13. *Evacuarea familiei reclamantului din apartamentul lor*

În anul 1992, Ministerul Apărării a acordat în folosință reclamantului și familiei sale un apartament de la stat pe motivul participării lui în conflict. În anul 1999, lor li s-a indicat să elibereze apartamentul. În urma refuzului de a

elibera apartamentul, împotriva lor au fost inițiate proceduri judiciare. La 22 iunie 1999, Curtea de Apel, prin decizia sa irevocabilă, a dispus evacuarea lor din apartament din motiv că ei au primit dreptul de a-l folosi de la o autoritate care nu era competentă să acorde un astfel de drept de folosință.

În februarie 2004, reclamantul a depus o cerere de revizuire împotriva deciziei din anul 1999, pe motiv că, la adoptarea acesteia, instanțele nu au respectat un decret al Președintelui din anul 1992 și alte acte care îi acordau dreptul la locuință. La 5 mai 2004, această cerere a fost respinsă ca fiind depusă cu omiterea termenului, deoarece legea prevedea că cererile de revizuire sunt admisibile dacă sunt depuse în termen de 3 luni din ziua când persoana interesată a luat cunoștință de circumstanțele noi, iar circumstanțe relevante noi nu au fost stabilite.

În mai 2005, reclamantul a inițiat proceduri judiciare noi, prin care a cerut acordarea unui apartament sau a valorii bănești al acestuia, deoarece a participat la conflict și a rămas invalid. La 12 mai 2005, Judecătoria Centru a restituit cererea din motivul neachitării de către reclamant a taxei de stat. Reclamantul a atacat această hotărâre, solicitând scutirea de la plata taxei de stat și dreptul de a se prezenta în fața instanței pentru a demonstra situația sa materială dificilă. Această cauză este pendinte în instanțele naționale.

14. Procedurile de defăimare

Reclamantul a inițiat proceduri judiciare, deoarece el a considerat că a fost defăimat de câteva articole de ziar, care sugerau că el ar fi urmat un tratament de dezalcoolizare. La 2 decembrie 2003, Judecătoria Buiucani a decis în favoarea reclamantului și i-a acordat compensații și costuri: MDL 1800 (echivalentul aproximativ a EUR 120 la acea dată) și MDL 90 (echivalentul a EUR 6 la acea dată) cu titlu de taxă de stat. Reclamantul nu a atacat această hotărâre și mai târziu a informat Curtea în scris că nu invocă nicio pretenție cu privire la această acțiune.

Reclamantul a invocat, de asemenea, o greșeală într-o scrisoare adresată lui de către Centrul pentru Drepturile Omului, în care era indicat un articol greșit din Codul penal drept temei pentru ultima sa condamnare la închisoare. Acțiunea judiciară intentată împotriva Centrului pentru Drepturile Omului a fost lăsată fără examinare, din motivul nerespectării condițiilor procedurale (și anume, neplata taxei de stat). Reclamantul nu a atacat această încheiere.

15. Percheziția biroului organizației non-guvernamentale a reclamantului

Reclamantul a declarat că autoritățile au percheziționat ilegal biroul său și au sechestrat copiile cărților sale și alte materiale. Directorul organizației non-

guvernamentale a depus mărturii în instanță și a negat că aceste evenimente au avut loc.

La 23 septembrie 2003, Curtea de Apel Chișinău a refuzat să examineze cererea reclamantului din motivul nerespectării procedurii. În special, reclamantul nu a plătit taxa de stat și nu a specificat care bunuri au fost sechestrate din biroul său, valoarea lor aproximativă, autoritatea care a sechestrat bunurile, acestea fiind informații considerate de către instanță esențiale pentru continuarea procedurilor. Reclamantul nu a depus o cerere modificată.

16. *Dispariția corespondenței*

În final, reclamantul s-a referit la dispariția câtorva din scrisorile sale pe care el le-a expediat în Franța și Regatul Unit al Marii Britanii în aprilie 2003. În urma plângerii sale adresate autorităților poștale, în septembrie 2003, reclamantul a primit despăgubire pentru cele trei scrisori care au dispărut, în limitele răspunderii agenților poștali stabilite de Convenția Poștală Universală. Reclamantul nu a inițiat proceduri judiciare în această privință.

17. *Accesul la informație*

Reclamantul susține, de asemenea, că i-a fost refuzat accesul la dosarul său medical și la regulamentul intern al izolatorului în care era deținut.

Cu toate acestea, în scrisorile sale (ex. din 19 august 2002) expediate reclamantului și avocatului acestuia, administrația izolatorului a oferit răspunsuri detaliate la toate întrebările lor, inclusiv extrasele relevante din fișa medicală a reclamantului. Regulamentul intern al izolatorului nu a fost publicat și este de uz intern. Printr-o scrisoare din 23 decembrie 2003, o copie a acestuia a fost expediată, ca excepție, reclamantului.

Reclamantul a inițiat proceduri judiciare în privința dreptului său de acces la informații medicale, însă nu a plătit taxa de stat și acțiunii sale nu i-a fost dat curs. Acțiunea reclamantului în privința accesului la regulamentul izolatorului a fost lăsată fără examinare, din motivul că această acțiune nu ținea de procedura contenciosului administrativ, pe care a folosit-o reclamantul.

B. Materiale neconvenționale relevante

1. *Raportul Comitetului European pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante (CPT):*

În Raportul său întocmit în urma vizitei efectuate în Republica Moldova între 10 și 22 iunie 2001, CPT scria (traducerea neoficială a CPT, sublinierea fiind autentică):

„61. Delegația a atras atenția asupra problemei contactelor persoanelor private de libertate cu lumea exterioară. Un număr considerabil de persoane s-a plâns de interdicția de a corespunde cu rudele lor și de a avea întrevederi. S-a dovedit că autorizarea contactelor deținuților cu lumea exterioară era lăsată, în întregime, la discreția polițiștilor și/sau persoanelor care conduc aceste instituții, care au o atitudine deosebit de restrictivă în această privință.

În privința persoanelor bănuite de comiterea infracțiunilor, CPT admite că în interesul urmăririi penale pot fi introduse unele restricții în acordarea întrevederilor unor persoane. Totuși, aceste restricții trebuie să fie limitate strict la nevoile specifice ale cauzei și aplicate pentru o perioadă de timp cât de scurtă posibil. În nici un caz nu trebuie interzise întrevederile deținuților cu familia și prietenii săi pentru perioade lungi de timp. În cazul în care se consideră că există un risc permanent de înțelegeri secrete, este recomandat totuși de a autoriza întrevederile, însă sub o supraveghere strictă; o asemenea abordare trebuie să fie luată și în privința corespondenței deținuților cu familia/prietenii apropiați.

...

CPT recomandă autorităților moldovenești să revizuiască reglementările legale și practicile existente în acest domeniu, în lumina observațiilor formulate mai sus.”

2. Dreptul intern relevant

Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă sunt următoarele:

Articolul 85. Scutirile de taxă de stat

„1) De taxă de stat pentru judecarea pricinilor civile se scutesc:

a) reclamanții în acțiunile:

...

- de reparație a prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății ori prin deces;

- de reparație a daunei materiale cauzate prin infracțiune;...

(4) În funcție de situația materială, persoana fizică poate fi scutită de judecător (de instanța judecătorească) de plata taxei de stat sau de plata unei părți a ei.”

Articolul 437. Cuprinsul cererii de recurs

»...

(2) La cererea de recurs trebuie să se anexeze dovada de plată a taxei de stat, prevederile art. 85 și ale art. 86 neavând incidență.”

Prevederile relevante ale Legii nr. 1545 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești sunt următoarele:

Articolul 1

„(1) În conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudicial moral și material, denumit în continuare prejudiciu, cauzat persoanei fizice sau juridice în urma:

a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurii repressive de ținere sub arest, tragerii ilegale la răspundere penală, condamnării ilegale;

b) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării ilegale din lucru (funcție), precum și a altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice; ...”

Articolul 4

„Dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul:

a) pronunțării sentinței de achitare;

b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare; ...”

Prevederile relevante ale dreptului intern privind corespondența deținuților au fost descrise în hotărârea *Meriakri v. Moldova* ((radiere), nr. 53487/99, §§ 17-24, 1 martie 2005).

PRETENȚII

1. Reclamantul se plânge, în temeiul articolului 3 al Convenției, de condițiile inumane și degradante de detenție din izolator.

2. De asemenea, el se plânge, în temeiul articolului 3, de alimentarea silită și modul în care această alimentare a fost efectuată.

3. De asemenea, el se plânge, în temeiul articolului 3, de efectuarea unei operații care, potrivit reclamantului, nu a fost necesară.

4. El se plânge, în temeiul articolului 6 § 1, de durata procedurilor judiciare privind alimentarea silită și intervenția chirurgicală.

5. De asemenea, el se plânge, în temeiul articolului 6 § 1, de încălcarea dreptului său la judecarea acțiunii privind alimentarea silită.

6. Reclamantul se plânge de cenzurarea corespondenței sale de către autoritățile izolatorului, care contravine dreptului său la respectarea corespondenței, garantat de articolul 8 § 1 al Convenției.

7. De asemenea, el se plânge, în temeiul articolului 8 § 1, de imposibilitatea de a avea întrevederi cu familia sa pentru perioade lungi de timp și de a avea întrevederi în condiții de confidențialitate, sau orice contacte fizice cu ei.

8. Reclamantul se plânge, în temeiul articolului 10 § 1, de imposibilitatea de a avea acces la textul regulamentului intern al izolatorului.

9. Reclamantul, de asemenea, a formulat câteva pretenții suplimentare: în temeiul articolului 2 (pretinsa răpire a familiei sale); în temeiul articolului 3 (pretinsa

tortură aplicată de către colaboratorii poliției și lipsa asistenței medicale); în temeiul articolului 6 § 1 (echitatea procedurilor judiciare din anul 1999, care au rezultat în evacuarea familiei sale din apartamentul lor și a procedurilor care s-au finalizat cu condamnarea sa pentru comiterea unei alte infracțiuni în anul 2003, precum și obligarea de a plăti taxa de stat pentru examinarea cererii sale privind accesul la informație și privind percheziția efectuată în biroul său, durata procedurilor judiciare privind alimentarea silită și intervenția chirurgicală, imposibilitatea de a se prezenta personal la ședințele de judecată și a prezenta cauzele sale, precum și echitatea procedurii de revizuire din anul 2001); în temeiul articolului 8 § 1 (procedurile de defăimare, percheziția biroului său, dispariția unei părți a corespondenței sale, precum și accesul la informații medicale cu caracter personal).

ÎN DREPT

1. Reclamantul se plânge în temeiul articolului 3 al Convenției (de condiții inumane de detenție și alimentarea silită), în temeiul articolului 6 § 1 (de accesul la justiție în ceea ce privește alimentarea silită), în temeiul articolului 8 (de cenzurarea corespondenței, dreptul la întreveneri confidențiale cu familia sa) și în temeiul articolului 10, prin lipsa accesului la regulamentul intern al izolatorului.

Curtea consideră că ea nu poate, în baza dosarului, să determine admisibilitatea acestor pretenții și că, prin urmare, este necesar, în conformitate cu articolul 54 § 3 (b) al Regulamentului Curții, de a notifica această parte a cererii Guvernului pârât.

2. Reclamantul, de asemenea, se plânge, în temeiul articolului 2 al Convenției, de pretinsa răpire a soției și copilului său de către autorități.

Curtea notează că, la cererea reclamantului, a fost pornită urmărirea penală, în cadrul căreia a fost stabilit locul aflării copilului, iar mai târziu a fost găsită și soția lui, care l-a vizitat în penitenciar. Nu există probe care ar submina aceste concluzii, iar reclamantul nu le-a contestat. Mai mult, el nu a inițiat proceduri judiciare în această privință.

Prin urmare, Curtea conchide că pretenția formulată în temeiul articolului 2 al Convenției este vădit nefondată, în sensul articolului 35 § 3 al Convenției.

3. Reclamantul, de asemenea, se plânge, în temeiul articolului 3 al Convenției, de efectuarea unei intervenții chirurgicale care, potrivit lui, nu a fost necesară.

Curtea notează că reclamantul a inițiat proceduri judiciare, solicitând repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acea intervenție și că această procedură mai este pendinte. În prezent, nu există nimic ce ar sugera că aceste proceduri nu sunt efective și, prin urmare, Curtea consideră această pretenție prematură. În

consecință, această pretenție urmează a fi respinsă pentru neepuizarea căilor de recurs interne, în conformitate cu articolul 35 §§ 1 și 4 al Convenției.

4. Reclamantul, de asemenea, pretinde că a fost torturat de către polițiști după reținerea sa la 23 octombrie 2000. El s-a plâns de maltratare la procuror, care, la 29 ianuarie 2001, a refuzat să intenteze proceduri penale după efectuarea unor investigații detaliate și serioase ale acestor acuzații. Reclamantul nu a contestat acest refuz în instanța de judecată.

Curtea notează că această cerere a fost depusă la 25 decembrie 2001, adică peste 11 luni de la decizia procurorului. Chiar dacă presupunem că reclamantul nu dispunea de un recurs efectiv care trebuia epuizat, această pretenție a fost depusă cu depășirea termenului prevăzut de articolul 35 § 1 al Convenției și urmează a fi respinsă ca inadmisibilă în conformitate cu articolul 35 § 4 al Convenției.

5. Curtea a examinat restul pretențiilor reclamantului în temeiul articolului 3 (asistența medicală insuficientă în izolator), articolul 6 § 1 (echitatea procedurilor judiciare din anul 1999, care au rezultat în evacuarea familiei sale din apartament și a procedurilor care au rezultat în condamnarea reclamantului pentru comiterea unei alte infracțiuni în anul 2003, obligarea de a plăti taxa de stat la inițierea procedurilor civile, durata procedurilor judiciare cu privire la alimentarea sa silită și intervenția chirurgicală, imposibilitatea de a se prezenta personal în fața instanțelor de judecată și a prezenta cauzele sale, precum și echitatea procedurii de revizuire din anul 2001) și în temeiul articolului 8 § 1 (procedurile de defăimare, percheziția biroului său, dispariția unei părți a corespondenței sale și accesul la informația medicală cu caracter personal).

Totuși, luând în considerație toate materialele de care dispune, Curtea conchide că aceste pretenții nu prezintă nicio aparență de încălcare a drepturilor și libertăților prevăzute de Convenție și Protocoalele sale. Prin urmare, această parte a cererii urmează a fi respinsă ca vădit nefondată, în modul stabilit de articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide de a rezerva examinarea pretențiilor reclamantului cu privire la condițiile sale de detenție, alimentarea silită, echitatea procedurii de revizuire din anul 2001, dreptul de a se prezenta personal în fața instanțelor de judecată, cenzurarea corespondenței sale și dreptul de a avea întrevederi cu familia sa în condiții de confidențialitate;

Declară inadmisibil restul cererii.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererii nr. 5542/03
depusă de S.A. COMBUSTIBIL SOLID
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 25 octombrie 2005, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI R. MARUSTE,

DI K. TRAJA,

DI S. PAVLOVSKI,

DI L. GARLICKI,

DI J. BORREGO BORREGO, *judcători*,

și dna F. ELENS-PASSOS, *Grefier adjunct al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 30 decembrie 2002,

Având în vedere decizia de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina fondul cererii concomitent cu admisibilitatea ei,

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile prezentate în răspuns de către reclamant,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, S.A. „Combustibil Solid”, este o companie de naționalitate din Republica Moldova. Reclamantul a fost reprezentat în fața Curții de către dl Vitalie Postolache.

Faptele cauzei, așa cum au fost expuse de reclamant, pot fi rezumate în felul următor.

În perioada relevantă, reclamantul era o societate pe acțiuni în care statul deținea 78 % din acțiuni. Prin hotărârea sa nr. 1061 din 17 noiembrie 1997, Guvernul a obligat reclamantul să achiziționeze cărbune pentru consiliile locale în scopul distribuirii lui ulterioare săracilor. În acest scop, Guvernul a adoptat hotărârea nr. 1166 din 17 decembrie 1997, prin care a obligat Ministerul Finanțelor să plătească reclamantului suma de 4,000,000 dolari Americani (USD) pentru cărbunele achiziționat.

Reclamantul a procurat cărbune în valoare de USD 1,314,000. Ministerul Finanțelor a plătit reclamantului doar USD 524,100, însă nu a plătit restul sumei.

În 1999, reclamantul a înaintat o acțiune civilă împotriva Ministerului Finanțelor. Printr-o decizie irevocabilă a Curții Supreme de Justiție din 26 decembrie 2001, Ministerul Finanțelor a fost obligat să plătească reclamantului USD 709,107.

Reclamantul a obținut un titlu executoriu, care nu a fost executat de către executorul judecătoresc până la 19 ianuarie 2004.

PRETENȚII

1. Reclamantul pretinde, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că prin neexecutarea hotărârii din 10 mai 2001 a fost încălcat dreptul său la o instanță, care să hotărască într-un termen rezonabil asupra drepturilor sale cu caracter civil.

2. Reclamantul pretinde, de asemenea, că, din cauza neexecutării hotărârii din 10 mai 2001, el nu a putut beneficia de bunurile sale și, astfel, dreptul său la protecția proprietății garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție a fost încălcat.

ÎN DREPT

La 13 februarie 2004, Guvernul a informat Curtea că, la 25 decembrie 2003, părțile au semnat un acord amiabil și că reclamantului i s-au plătit 9,367,920.10 lei moldovenești (MDL). Guvernul a prezentat Curții copia acordului amiabil și

copia dispoziției de plată din 19 ianuarie 2004, emisă de Ministerul Finanțelor pe numele reclamantului.

La 26 ianuarie 2004, reclamantul a informat Curtea că Guvernul i-a plătit suma de USD 709,107, că el nu mai dorește să mențină cererea și a solicitat scoaterea cererii de pe rolul Curții.

Curtea ia notă de acordul amiabil încheiat între părți. Ea este satisfăcută că reglementarea este bazată pe respectarea drepturilor omului, așa cum aceasta este definită în Convenție și în Protocoalele sale și nu găsește motive de politică publică care ar justifica continuarea examinării cererii (articolul 37 § 1 *in fine* al Convenției). În consecință, articolul 29 § 3 al Convenției nu mai este aplicabil acestei cauze și cererea urmează a fi radiată de pe rolul Curții.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să înceteze aplicarea articolului 29 § 3 al Convenției și să radieze cererea de pe rolul Curții.

Françoise ELEN-PASSOS
Grefier adjunct

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 15840/02
depusă de Margareta GRIȚCO
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 29 noiembrie 2005, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI G. BONELLO,

DI K. TRAJA,

DI S. PAVLOVSCHI,

DI L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ,

DI J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 14 iunie 2001,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dna Margareta Grițco, este un cetățean al Republicii Moldova născut în anul 1940 și domiciliat în Chișinău.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost expuse de către reclamant, pot fi rezumate în felul următor.

Reclamantul și soțul ei s-au căsătorit în anul 1959.

La 10 iunie 1998, soțul reclamantului a depus 14,600 lei moldovenești (MDL) pe un cont de depozit într-o bancă privată pentru o perioadă de trei luni, cu dobânda anuală de 16 %.

La 27 iulie 1998, el a cerut băncii desfacerea contractului înainte de termen și restituirea banilor săi. Banca nu a satisfăcut cererea lui.

Soțul reclamantului a depus o cerere de chemare în judecată împotriva băncii, prin care a solicitat desfacerea contractului de depozit și restituirea banilor săi și a dobânzii.

La 6 octombrie 1998, Judecătoria sectorului Râșcani a pronunțat o hotărâre în favoarea soțului reclamantului și a obligat banca să-i plătească MDL 16,000. La 22 octombrie 1998, hotărârea a devenit irevocabilă și executorie.

La 14 iunie 1999, Banca Națională a Republicii Moldova a adoptat o hotărâre privind suspendarea licenței băncii. De asemenea, ea a decis începerea procedurilor de lichidare și a numit un administrator în acest scop.

În 1999, soțul reclamantului a depus o altă cerere de chemare în judecată împotriva băncii, prin care a solicitat plata compensațiilor pentru inflație. La 28 iulie 1999, Judecătoria sectorului Râșcani a pronunțat o hotărâre în favoarea lui și a obligat banca să-i plătească MDL 20,262. La 13 august 1999, hotărârea a devenit irevocabilă și executorie.

La 22 octombrie 1999, soțul reclamantului a solicitat administratorului executarea hotărârilor din 6 octombrie 1998 și 28 iulie 1999. Acesta din urmă nu a răspuns la această cerere.

La o dată nespecificată, soțul reclamantului a depus o cerere de chemare în judecată împotriva Băncii Naționale, solicitând plata sumei de bani pe care i-o datora banca privată. El a susținut că Banca Națională este autoritatea care reglementează activitatea tuturor instituțiilor financiare și ar trebui să fie responsabilă de falimentul unei bănci private.

La 9 iunie 2000, Judecătoria sectorului Râșcani a respins acțiunea soțului reclamantului. Instanța a constatat că Banca Națională nu era responsabilă pentru obligațiile unei bănci private față de clienții săi. La 7 noiembrie 2000, Tribunalul municipiului Chișinău a respins apelul înaintat împotriva hotărârii din 9 iunie 2000. Printr-o hotărâre irevocabilă din 6 februarie 2001, Curtea de Apel a respins recursul soțului reclamantului.

La 10 februarie 2001, soțul reclamantului a decedat. La 16 august 2001, reclamantul a primit certificatul de moștenitor și a devenit singurul proprietar al cotei defunctului din proprietatea lor comună.

La o dată nespecificată, soțul reclamantului a expediat o scrisoare la Ministerul Justiției în care s-a plâns de neexecutarea hotărârilor pronunțate în favoarea sa. La 6 iulie 1999, Ministerul a readresat scrisoarea președintelui Judecătoriei sectorului Râșcani și a solicitat instanței să răspundă la plângerea reclamantului. La 24 septembrie 1999, președintele Judecătoriei sectorului Râșcani și executorul judecătoresc au răspuns soțului reclamantului că banca nu avea bani în conturile sale și nici alte bunuri. De asemenea, ei l-au informat că titlurile executorii au fost transmise administratorului băncii, care trebuie să asigure executarea lor.

La 22 octombrie 1999, soțul reclamantului a solicitat administratorului băncii să execute hotărârile judecătorești. La 25 octombrie 1999, ultimul a informat soțul reclamantului că banca era în proces de lichidare și că hotărârile nu puteau fi executate.

În urma depunerii de către reclamant a unei plângeri la Parlament cu privire la neexecutarea hotărârilor, la 2 mai 2001, Banca Națională l-a informat că plata va fi efectuată îndată ce împrumuturile care au fost acordate anterior de bancă vor fi rambursate și că administratorul a inițiat numeroase proceduri pentru rambursarea lor. Reclamantul a fost, de asemenea, informat că Banca Națională nu poartă răspundere pentru obligațiile unei bănci private față de clienții săi.

La 9 iulie 2001 și 5 noiembrie 2001, Administrația Președintelui Republicii Moldova a răspuns la plângerile reclamantului privind neexecutarea hotărârilor și l-a informat că Parlamentul Republicii Moldova a creat un grup de lucru, cu scopul de a examina situația băncilor falimentare și mecanismul de rambursare a banilor depuși.

B. Dreptul intern relevant

Dreptul intern relevant a fost expus în hotărârea *Sîrbu și alții c. Moldovei*, nr. 73562/01, 73565/01, 73712/01, 73744/01, 73972/01 și 73973/01, § 12, 15 iunie 2004.

PRETENȚII

1. Reclamantul pretinde, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că, prin neexecutarea hotărârilor din 6 octombrie 1998 și 28 iulie 1999 a fost încălcat dreptul său la o instanță care să hotărască în termen rezonabil asupra drepturilor sale cu caracter civil.

2. Reclamantul, de asemenea, pretinde, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că, prin neacordarea unor răspunsuri detaliate la toate pretențiile sale, când a fost respinsă acțiunea sa împotriva Băncii Naționale, a fost încălcat dreptul său la o hotărâre motivată.

3. Reclamantul a mai susținut că Banca Națională, fiind autoritatea responsabilă de licențierea și reglementarea activității în domeniul instituțiilor financiare, este responsabilă de falimentul unei bănci private și de refuzul de a executa obligațiile băncii private în baza hotărârilor judecătorești din 6 octombrie 1998 și 28 iulie 1999 și că astfel, a fost încălcat dreptul său la protecția proprietății garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

ÎN DREPT

Articolul 6 § 1 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotări fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.”

Curtea reamintește că dreptul la o instanță, garantat de articolul 6 § 1, ar fi iluzoriu dacă sistemul de drept al unui Stat Contractant ar permite ca o hotărâre judecătorească irevocabilă și obligatorie să rămână neexecutată în detrimentul unei părți. Executarea unei hotărâri pronunțate de orice instanță trebuie, prin urmare, privită ca o parte integrantă a „procesului” în sensul articolului 6 (a se vedea *Hornsby v. Greece*, hotărâre din 19 martie 1997, *Reports* 1997-II, p. 510, § 40, și *Burdov v. Russia*, nr. 59498/00, § 34, 7 mai 2002). În plus, executarea unei hotărâri judecătorești nu poate fi întârziată nejustificat (a se vedea *Immobiliare Saffi v. Italy* [GC], nr. 22774/93, CEDO 1999-V, § 66, care s-a referit la o hotărâre judecătorească îndreptată împotriva unei persoane fizice, executarea căreia cerea autorităților de stat luarea unor acțiuni concrete).

Este clar că, în acest caz, articolul 6 se aplică procedurilor pe care soțul reclamantului le-a inițiat împotriva unei bănci private: potrivit reclamantului, aceste proceduri vizau recuperarea banilor depuși la acea bancă.

Totuși, Curtea notează că responsabilitatea statului pentru executarea unei hotărâri judecătorești pronunțate împotriva unei companii private nu se extinde mai departe decât până la implicarea organelor de stat în procedurile de executare (a se vedea *Shestakov v. Russia* (dec.), nr. 48757/99).

Procedurile în cauză erau complexe în fapt și necesitau soluționarea unor chestiuni practice și administrative complicate, și anume găsirea unei soluții pentru a satisface cerințele numeroșilor creditori ai băncii private. Chiar dacă pârâtul era o instituție privată și, ceea ce este mai important, una insolubilă, procedurile de executare au fost deschise și au progresat. Evenimentele care au avut loc după pronunțarea hotărârilor la 6 octombrie 1998 și 28 iulie 1999, și anume falimentul băncii private, numeroasele revendicări ale creditorilor băncii insolubile și măsurile întreprinse de către Parlament pentru crearea

comisiei, nu pot fi desconsiderate de către Curte la examinarea faptului dacă Guvernul și-a îndeplinit obligația de a întreprinde măsuri necesare în vederea executării hotărârilor pronunțate în favoarea reclamantului. În astfel de circumstanțe, Curtea conchide că în această cauză statul a întreprins măsurile care puteau fi în mod rațional întreprinse pentru a executa hotărârile din 6 octombrie 1998 și 28 iulie 1999 (a se vedea *Fociac v. România*, nr. 2577/02, § 78, 3 februarie 2005).

Prin urmare, această parte a cererii este vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției și urmează a fi declarată inadmisibilă în temeiul articolului 35 § 4.

2. În ceea ce privește pretenția reclamantului precum că instanțele naționale nu au luat în considerație sau au luat insuficient în considerație, diversele argumente invocate de soțul său în procedurile intentate împotriva Băncii Naționale, dacă presupunem că reclamantul ar putea pretinde calitatea de victimă, Curtea reiterează că este în primul rând competența autorităților naționale, și mai cu seamă a instanțelor judecătorești, de a interpreta legislația internă, iar Curtea nu va substitui interpretarea dată de aceste instanțe cu interpretarea proprie în lipsa unei decizii sau fapte arbitrare (a se vedea *Tejedor García v. Spain*, hotărâre din 16 decembrie 1997, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-VIII, p. 2796, § 31, *Brualla Gómez de la Torre v. Spain*, hotărâre din 19 decembrie 1997, *Reports* 1997-VIII, p. 2955, § 31; *Edificaciones March Gallego S.A. v. Spain*, hotărâre din 19 februarie 1998, *Reports* 1998-I, p. 290, § 33).

De asemenea, Curtea reamintește că articolul 6 § 1 obligă instanțele de judecată să motiveze hotărârile lor, însă el nu poate fi înțeles ca cerând un răspuns detaliat la fiecare argument. Nici Curtea nu este chemată să examineze dacă argumentele sunt adecvat combătute (a se vedea *Van de Hurk v. the Netherlands*, nr. 16034/90, decizia Comisiei din 19 aprilie 1994).

Făcând o evaluare generală, Curtea nu găsește că hotărârea Curții de Apel din 6 februarie 2001 este arbitrară sau motivată insuficient. În consecință, nici în această privință nu este stabilită o violare a articolului 6 § 1.

3. Articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.”

Curtea notează că natura instituțiilor financiare, precum și numărul mare al creditorilor implicați, a făcut imposibilă satisfacerea fiecărui creditor. Luând în considerație interesele generale în cauză și în lumina constatărilor Curții cu privire la pretențiile reclamantului în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, nu se poate spune că reclamantul a fost victima unei lipsiri *de facto* de proprietate, sau că dreptul lui la respectarea bunurilor sale a fost de altfel încălcat. Mai mult,

principiul conform căruia hotărârile judecătorești trebuie executate nu poate fi interpretat ca obligând statul să răspundă pentru un debitor privat, în caz de insolvență a acestuia.

Rezultă că această parte a cererii este vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției și urmează a fi declarată inadmisibilă în temeiul articolului 35 § 4 al Convenției.

Din aceste motive, Curtea, cu șase voturi pro și unul împotriva,

Declară cererea inadmisibilă.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

